

**Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка**

На правах рукопису

ВЕРБОВЕЦЬКА ОКСАНА СТЕПАНІВНА

УДК 81'373.23=161.2(477.84)

НЕОФІЦІЙНА АНТРОПОНІМІЯ ТЕРНОПІЛЬЩИНИ

Спеціальність 10.02.01 – українська мова

Дисертація на здобуття наукового ступеня
кандидата філологічних наук

Науковий керівник –

Бучко Дмитро Григорович,

доктор філологічних наук, професор

Бучко Анна Євгенівна,

кандидат філологічних наук, доцент

Тернопіль – 2016

ЗМІСТ

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	3
ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. Неофіційні іменування людей в українській антропонімії.....	12
1.1. Офіційна та неофіційна системи іменування: структура, функціонування й стан досліджень в українській ономастичній літературі.....	12
1.2. Проблемні питання аналізу неофіційних антропонімів.....	38
1.3. Методи та аспекти дослідження неофіційних антропонімів	49
РОЗДІЛ 2. Особові імена жителів Тернопільщини в неофіційній сфері іменування.....	62
2.1. Соціолінгвістичні особливості іменника та аспекти його аналізу.....	62
2.2. Варіантність особових імен жителів Тернопільщини та їх конотативні особливості.....	70
РОЗДІЛ 3. Прізвиська жителів Тернопільщини.....	90
3.1. Індивідуальні прізвиська жителів Тернопільщини	90
3.2. Групові прізвиська жителів Тернопільщини.....	135
3.2.1. Соціогрупові прізвиська.....	135
3.2.2. Колективно-територіальні прізвиська.....	136
РОЗДІЛ 4. Неофіційні родичівські та сімейно-родові іменування жителів Тернопільщини.....	143
4.1. Неофіційні індивідуальні родичівські іменування жителів Тернопільщини.....	143
4.2. Неофіційні сімейно-родові іменування жителів Тернопільщини.....	152
ВИСНОВКИ.....	175
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	181
Список умовних скорочень до додатків	207
Додаток А. Словник особових імен та їх варіантів на Тернопільщині.....	210
Додаток Б. Словник індивідуальних прізвиськ жителів Тернопільщини.....	221
Додаток В. Словник групових прізвиськ жителів Тернопільщини.....	326
Додаток Г. Словник сімейно-родових іменувань жителів Тернопільщини.....	331

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

- Вік. – Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki>
- ВТССУМ – Великий тлумачний словник сучасної української мови [Текст] / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2004. – 1440 с.
- Гр. – Словарь української мови / [упоряд. з дод. влас. м-лу Б. Д. Грінченко]. – К.: Вид-во АН УРСР, 1907-1909. – Т. I–IV.
- ЕСУМ – Етимологічний словник української мови: в 7 т. / за ред. О. С. Мельничука. – К.: Наукова думка, 1982–2012. – Т. 1–6.
- Пирк. – Пиркало С. Перший словник українського молодіжного сленгу [Електронний ресурс] / Світлана Пиркало. – Режим доступу: http://shron.chtyvo.org.ua/Pyrkalo_Svitlana/Pershyi_slovnyk_ukrainskoho_molodizhnoho_slenhu.pdf
- Пирт. – Пиртей П. С. Словник лемківської говірки: матеріали для словника / [Електронний ресурс] / П. С. Пиртей. – Режим доступу: http://ukrainian_lemko.academic.ru/
- СВЖ – Словар воровского жаргона. 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://slovar.cc/sleng/vor/>
- СГГ – Словник галицької говірки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://varenuk.com/slovnyk-halytskoyi-hovirky>
- СГД – Словник галицького діалекту [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dramatica.org.ua>
- СЖЛУМ – Словник жаргонної лексики української мови [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukr-zhargon.wikidot.com/t>
- СІС – Словник іншомовних слів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.jnsm.com.ua/ures/book/index.shtml>
- СІС I – Словник іншомовних слів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://slovopedia.org.ua/>

СЛГ – Словничок лемківських говірок [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://storinka-m.kiev.ua/article.php?id=505>

Став. – Ставицька Л. Український жаргон: словник / Леся Ставицька. – К.: Критика, 2005. – 496 с.

СУМ – Словник української мови: в 11 т. / [ред. кол. І. К. Білодід та ін.] – К.: Наук. думка, 1970–1980. – Т. I–XI.

СУС – Словар українського сленгу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://slovopedia.org.ua>

Тр. – Трійняк І. І. Словник українських імен / І. І. Трійняк. – К.: Довіра, 2005. – 509 с.

Інші скорочення

вул. – вулиця

діал. – діалектне

вул./к. – вулиця / кут

кан. – канонічне

крим. – кримінальне

м. – місто

місц. – місцеве

мол. – молодіжне

пол. – польське

пор. – порівняйте

розм. – розмовне

с. – село

ВСТУП

Антропоніми – це ті лінгвальні одиниці, які забезпечують мовну ідентифікацію особи в суспільстві. Вони є тим своєрідним кодом, що зберігає важливу інформацію про певну історичну епоху загалом і про людську спільноту в ній зокрема.

Вивчення засобів і способів мовної ідентифікації особи з найдавніших часів виявляє процеси розвитку (зародження, формування, становлення) і стабілізації окремих компонентів антропонімійної системи. Цей розвиток завершила урядова легалізація іменувань «звичаєвого права». Із запровадженням у різних регіонах України кодифікованого права відбулося юридичне закріплення прізвищ, що започаткувало розмежування двох антропонімійних систем – офіційної, загальної, і неофіційної, яка функціонує у невеликих спільнотах [167; 218].

Офіційна система іменування в Україні, яка представлена трьома компонентами – прізвище, ім'я та ім'я по батькові, ґрунтовно вивчена як в теоретичному (праці М. Худаша, П. Чучки, С. Пахомової та ін.), так і в практичному (словники імен та прізвищ, дисертаційні праці) планах. Однак дослідження офіційного називництва не можна вважати вичерпним без заглиблення в його основу, якою є неофіційна, народнорозмовна, система, адже «вихідним пунктом для дослідника антропонімії завжди мусить бути народнорозмовна система, оскільки саме вона є першоосновою всього» [178, с. 14]. Вивчення сучасної української неофіційної системи називництва в українській регіональній ономастиці поки що недостатнє. Так, найповніше зібрана й проаналізована неофіційна антропонімія Закарпаття (П. Чучка) [178]. За останні роки з'явилися цілісні та вузьколокальні дослідження неофіційних іменувань таких територій: Бойківщини (Г. Бучко, Д. Бучко), Галичини (Р. Остап), Гуцульщини (М. Лесюк), Донеччини (О. Антонюк), Західного Полісся (Н. Шульська, Г. Аркушин), Луганщини (Н. Федотова), Нижньої

Наддніпрянщини (В. Чабаненко), Наддністрянщини (М. Наливайко, Г. Сенік), Покуття (Г. Ліщинська) та ін.

Однією з територій, онімна лексика якої ще не повністю вивчена, є Тернопільська область – адміністративно-територіальна одиниця України – неоднорідна з погляду географічних, етнічно-регіональних, соціальних, релігійних і політичних характеристик. Історично окремі частини області входили до складу різних держав-імперій з відмінними векторами суспільного розвитку – Австро-Угорської (південна частина) та Російської (північна частина Тернопільщини), між якими майже півтора століття пролягав кордон. Сучасна територія Тернопільщини є єднальною ланкою історичних галицьких, подільських і волинських земель [45, с. 64–65, 73].

Антропонімію Тернопільщини, зокрема сучасні прізвища, проаналізовано в дисертаційних працях Г. Бачинської (Закерзоння) [10], Г. Панчук (Опілья) [116], Н. Рувольової (Західне Поділля) [126], С. Шеремети (Волинь у межах північної частини Тернопільської області) [191], Н. Свистун (динаміка іменника м. Тернополя) [127]. Натомість неофіційна антропонімія цієї території ще не була об'єктом спеціального вивчення, що вплинуло на вибір теми нашої дисертаційної праці.

Актуальність дослідження. Необхідність всебічного аналізу засобів і способів неофіційної ідентифікації особи на Тернопільщині зумовлена такими чинниками:

– реалії сучасного життя засвідчують, що офіційно усталений спосіб іменування особи існує лише в письмовій фіксації та діловій сфері побутування. Водночас кожна окрема мікроспільнота послуговується і неофіційними засобами ідентифікації особи, які є не менш важливими в суспільному житті, ніж офіційні;

– дослідження в польових умовах антропонімів різних груп дасть змогу з'ясувати їхні функції, емоційне навантаження та встановити, які з цих іменувань колектив і самі носії сприймають як прізвиська. Такий підхід до вивчення антропонімів передбачає визначення критеріїв поділу неофіційних

назв на групи та виявлення тих мотиваційних чинників номінації, які впливають на розкриття механізмів творення назв і допомагають визначити статус кожної з них в антропонімійній системі певної спільноти;

– сучасна офіційна система іменування – це фактично продовження традиційних народнорозмовних способів і засобів ідентифікації особи, глибоке вивчення яких сприятиме розв'язанню низки проблем, що стосуються походження прізвищ як основного складника сучасної офіційної антропонімійної системи;

– у сфері неофіційної номінації осіб на особливу увагу заслуговують передовсім прізвиська, оскільки саме вони були основною базою творення прізвищ. Встановлення мотивів творення прізвищ демонструє прагнення й здатність людини творити нове й оригінальне, дозволяє з'ясувати, який шар лексики найбільш активно залучається до антропонімізації.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана в рамках наукової теми «Актуальні проблеми сучасної лексикології (ономастики), дериватології та граматики» кафедри загального мовознавства і слов'янських мов Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (реєстраційний номер 0113 у 003329). Тему кандидатської дисертації затверджено на засіданні вченої ради Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (протокол № 7 від 2 березня 2004 р.).

Мета дослідження – комплексний аналіз сучасних неофіційних іменувань жителів Тернопільської області.

Досягнення поставленої мети вимагає виконання таких **завдань**:

1. Зібрати експедиційним шляхом неофіційні антропоніми, які активно функціонують у народнорозмовній сфері називництва, а саме: варіанти імен, індивідуальні й групові прізвиська, родичівські та сімейно-родові назви.

2. Розглянути наявні в сучасній ономастиці класифікаційні схеми неофіційних іменувань за різними критеріями та обґрунтувати засади класифікації й презентації зібраного матеріалу.

3. Систематизувати групи досліджених неофіційних іменувань, уклавши словники, які, крім мотиваційної характеристики, містять вказівку на локалізацію кожної назви.

4. З'ясувати специфіку функціонування неофіційних антропонімів різних груп.

5. Виявити словотвірні та конотативні особливості народнопобутових варіантів чоловічих і жіночих імен, поширених на досліджуваній території.

6. Проаналізувати індивідуальні та групові прізвиська за мотивами номінації; простежити функціональні та словотвірні особливості неофіційних іменувань за родичами та сімейно-родових назв.

Джерельною базою дослідження послужили неофіційні назви, зібрані в 128 населених пунктах Тернопільської області упродовж 2005–2014 років за спеціальною укладеною нами схемою. Картотека неофіційних іменувань налічує 2750 варіантів 280 особових імен жителів Тернопільщини; 1778 сімейно-родових назв; 5100 індивідуальних та 190 групових прізвищ, а також містить родичівські назви, які репрезентують відкриту й кількісно необмежену групу неофіційних іменувань.

Об'єктом дослідження стали неофіційні антропоніми Тернопільщини. Для аналізу обрано антропонімикон жителів села, оскільки саме в сільському середовищі активно побутують неофіційні іменування людей, що зумовлено певними об'єктивними чинниками: своєрідністю контингенту сільських жителів, відносною замкнутістю їхніх колективів, у яких люди добре знають один одного наявністю місцевих традицій, спільною історією проживання та ін.

Предмет дослідження – функціональні, мотиваційні та словотвірні особливості сучасних неофіційних іменувань осіб на Тернопільщині.

Методи дослідження. У роботі використано загальнонаукові методи (спостереження, опис, аналіз, синтез, порівняння тощо), які дали змогу з'ясувати й узагальнити мовознавчі погляди на неофіційну антропонімію, виокремити ті проблеми, розв'язання яких сприяло глибшому їх трактуванню та окресленню засад належної систематизації відповідних мовних одиниць. Для

виявлення, комплексної характеристики та класифікації неофіційних антропонімів застосовано лінгвістичні методи, зокрема ономастичні. Метод «польового дослідження» (усне опитування, спеціальне інтерв'ю) сприяв ефективному збиранню матеріалу, інтерпретація якого потребувала використання деяких елементів психо- та соціолінгвістичних методів. Основний описовий (структурний) метод забезпечив всебічне розкриття функціональних, семантико-конотативних та словотвірних особливостей неофіційних особових назв.

Наукова новизна. Дисертація є першим цілісним і всебічним дослідженням різних груп неофіційних антропонімів Тернопільщини, на позначення кожної з яких запропоновано відповідні ономастичні терміни. Уперше в українській ономастиці здійснено систематизацію неофіційних іменувань Тернопільщини за їхніми функціями у мікроспільноті; досліджено словотвірну структуру та з'ясовано емоційне забарвлення розмовних варіантів імен; обґрунтовано принципи класифікації прізвиськ; проаналізовано індивідуальні та групові прізвиська за мотивами номінації, розкрито словотвірні та конотативні особливості цих антропонімів; з'ясовано мотиви появи індивідуальних іменувань за родичами і визначено способи їх творення; виокремлено сімейно-родові назви та встановлено особливості їхнього функціонування.

Теоретичне значення. Висновки та узагальнення виконаного дослідження сприятимуть розв'язанню теоретичних проблем, пов'язаних із визначенням методологічних засад комплексного аналізу системи неофіційних антропонімів та принципів їх класифікації; із дискусійними питаннями антропоніміки щодо дефініції та класифікації досліджених особових назв.

Практична цінність. Фактичний матеріал і результати його дослідження можуть бути використані в працях із сучасної антропоніміки, діалектології, лексикології і лексикографії, словотвору, етно- та соціолінгвістики, а також у навчальній роботі (під час викладання курсу лексикології, діалектології, спецкурсів і спецсеминарів із ономастики).

Особистий внесок здобувача. За характером виконання робота є одноосібним дослідженням. Усі теоретичні і практичні результати отримані дисертанткою самостійно, а їх достовірність підтверджує власноруч зібраний лінгвальний матеріал. В обіг уведено новий ономастичний матеріал, здійснено комплексний аналіз неофіційної системи іменувань жителів Тернопільщини; обґрунтовано теоретичні питання, які стосуються класифікації неофіційних назв та їх дефініції.

Апробація роботи. Дисертаційне дослідження обговорено на засіданні кафедри загального мовознавства і слов'янських мов Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Основні положення та результати роботи викладено в доповідях на X Ювілейній міжнародній ономастичній конференції (Тернопіль, 2003), XI Міжнародній ономастичній конференції «Традиційне та нове у вивченні власних назв» (Донецьк, 2005), XII Міжнародній ономастичній конференції «Українська ономастика в загальнослов'янському контексті» (Чернівці, 2007), Міжнародній славістичній науковій конференції «Słowiańskie omonimy apelatywno-onomastyczne w diachronii i synchronii» (Люблін, 2007), XIII Всеукраїнській ономастичній конференції (Ужгород, 2009), XIV Всеукраїнській ономастичній конференції «Українська онімія в часі і просторі» (Івано-Франківськ, 2011), XV Всеукраїнській ономастичній конференції «Український ономастикон: типологія, словотвір, функціонування» (Хмельницький, 2013), Всеукраїнській науковій конференції «Українська філологія в контексті розвитку європейської наукової думки», присвяченій пам'яті професора Дмитра Бучка (Тернопіль, 2014), інтернет-конференції «Urgent problems of philology and linguistics» (Будапешт, 2014), XVI Всеукраїнській ономастичній конференції «Українська ономастика: минуле, сучасне, перспективи» (Одеса, 2015), Наукових ономастичних читаннях, присвячених пам'яті професора Дмитра Бучка (Тернопіль, 2015), Міжнародній науковій конференції «Региональная ономастика: проблемы и перспективы исследования» (Вітебськ, 2016), а також на звітно-наукових конференціях професорсько-викладацького складу

Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (Тернопіль, 2005–2015 рр.).

Публікації. Результати дослідження висвітлено в 12 одноосібних публікаціях, з яких 9 статей у фахових виданнях, затверджених ДАК України; у тезах доповідей, виголошених на міжнародних конференціях, та 2 публікаціях у закордонних виданнях, що входять до світових науково-метричних баз.

Структура і обсяг дисертації. Робота складається зі списку умовних скорочень; вступу, у якому подано обґрунтування теми дослідження, висвітлено мету та завдання роботи, окреслено предмет і об'єкт дослідження, виявлено наукову новизну, теоретичне і практичне значення роботи; чотирьох розділів; висновків, де узагальнено результати дослідження; списку використаної літератури (230 позицій); та додатків (додаток А «Словник особових імен та їх варіантів на Тернопільщині»; додаток Б «Словник індивідуальних прізвищ жителів Тернопільщини»; додаток В «Словник групових прізвищ жителів Тернопільщини»; додаток Г «Словник сімейно-родових іменувань жителів Тернопільщини»). Повний обсяг дисертації – 366 сторінок, з яких основного тексту – 206 сторінок, додатки викладено на 160 сторінках.

РОЗДІЛ 1

НЕОФІЦІЙНІ ІМЕНУВАННЯ ЛЮДЕЙ В УКРАЇНСЬКІЙ АНТРОПОНІМІЇ

1.1. Офіційна та неофіційна системи іменування: структура, функціонування й стан досліджень в українській ономастичній літературі

Вступаючи у суспільні відносини, людина потребує точної та однозначної ідентифікації, яка реалізується у вигляді офіційного іменування, що забезпечує цю вимогу. В інших сферах суспільства, де особа бере участь упродовж життя, вона виявляє себе учасником неофіційних відносин, що не регулюються правовими нормами, і може іменуватися найрізноманітнішими способами. Суспільні відносини та інші позалінгвальні фактори таким чином спричинилися до розгалуження антропонімійної системи на офіційну та неофіційну.

Аналізуючи «картину розвитку слов'янських антропонімійних систем», яку подають Т. Мілевський та О. Суперанська, М. Худаш зауважує, що ці автори «говорять про системи, які діють чи діяли, синхронно в офіційній або адміністративно-юридичній практиці. Класифікація іменних систем Т. Мілевського не поширюється на живі іменування осіб, які М. Худаш називає «народнопобутова ідентифікація особи» [167, с. 79]. Таким способом автор розрізняє називництво офіційне та неофіційне.

Офіційну та неофіційну (народнорозмовну) системи іменувань описує П. Чучка і детально аналізує їх на матеріалі антропонімії Закарпаття [178, с. 11]. Загалом антропонімійна система регулює, визначає межі функціонування та перетину офіційної й неофіційної систем, критерії використання тих чи інших онімних одиниць у різних сферах суспільного буття. Виходячи із засобів і способів ідентифікації особи, кожна із систем (офіційна та неофіційна) має свою структуру і свій набір компонентів, що передбачають реалізацію їх призначення. П. Чучка вважає, що «народу, у якого офіційна система найменування повністю збігалася б із народнорозмовною, немає і не може

бути» [178, с. 11]. Різницю між ними дослідник вбачає у «розходженні» антропонімних класів і кількісного складу компонентів іменування окремої особи; у розбіжності синтаксичних зв'язків між компонентами багатослівних найменувань та в їх послідовності; а також не обов'язковій, але можливій розбіжності фоно-морфемного складу антропонімів офіційної та народнорозмовної систем [178, с. 12–13].

Неофіційна та офіційна системи іменувань дуже тісно співіснують, чим відкривають номінаторам можливість урізноманітнити акт називництва, не виходячи за межі номінативного поля. Їх межа нечітка, що зумовлене різним трактуванням цих понять у процесі історичного розвитку суспільства. Обидві системи впливали і впливають одна на одну: історично неофіційна система послужила джерелом офіційної, зараз же офіційні назви активно використовуються в неофіційній сфері або стають основою творення неофіційних іменувань чи замінюють компоненти офіційних в акті комунікації. Неофіційна сфера може корегувати офіційну, наприклад, офіційний іменник може розширюватися шляхом переходу варіантів імен в ранг офіційних і под.

В історичному аспекті офіційну систему неможливо досліджувати без аналізу неофіційних назв як основи, джерела формування назв офіційних. Оскільки ознакою будь-якого антропонімікону є прагнення до його стабільності, то документальне закріплення і передача іменувань у спадок спричинили відносну сталість компонентів і становлення офіційної системи. Отже, термін «неофіційна система іменування» є новим і вживати його маємо право лише з часу становлення офіційної системи. До цього періоду в ономастичній літературі поширеними є назви «народнорозмовна», «розмовно-побутова», «побутова», «живомовна» або «народна» системи іменування, «назви по-вуличному», «вуличні іменування» і под.

Формування категорії офіційність / неофіційність у антропоніміконі в історичному аспекті зумовлене поділом між давньослов'янськими й християнськими іменами [78, с. 28]. Християнські імена входили до складу офіційних іменувань і впроваджувались у слов'янському світі двома

інституціями – державою та церквою. Це, мабуть, був перший крок до розгалуження антропонімікону та формування офіційної системи іменувань. У сучасному розумінні поділ системи іменувань у східних слов'ян на неофіційну та офіційну співвідносять із часом становлення основного компонента останньої – прізвищ. Аналізуючи місце прізвиських утворень в антропонімійній системі, Р. Мрузек пише: «Юридична стабілізація прізвищ започаткувала появу двох систем називництва: офіційної, чи загальної, і неофіційної, яка функціонує в менших комунікативних спільнотах» [218, с. 270]. Але поняття «офіційності назви» існувало й раніше. Так, антропонімний матеріал в історичному аспекті черпають із документів, а все, що потрапляло в актові матеріали, певним чином упорядковувалось і вважається офіційним. Дослідники аналізують антропоніми як історичний матеріал, зберігаючи невизначеність у вживанні термінів.

Для подальшого аналізу матеріалу варто коротко зупинитись і на стані дослідження історичної антропонімії, яка знайшла своє продовження як в офіційній, так і в неофіційній сфері називництва, а також на характеристиці основних груп антропонімів, які функціонують в офіційній та неофіційній системах іменування особи.

Зміна функцій іменувань особи, перехід їх із одного класу назв в інший, трактування одних і тих же іменувань по-різному в плані діячності та синхронії породжує багато питань, що стосуються складників іменувань офіційної та неофіційної систем, окреслення меж конкретних назв, уникнення їх сплутування. Вирішенню цих проблем сприяє унормування термінологічної системи, зокрема видання словників ономастичної термінології. До виходу «Словника української ономастичної термінології» Д. Бучка та Н. Ткачової [142] українські дослідники власних назв мали змогу користуватися лише працею В. Німчука «Українська ономастична термінологія (Проект)» [103] або ж надбанням російської ономастичної школи «Словарем русской ономастической терминологии» Н. В. Подольської [118; 119].

ОФІЦІЙНА СИСТЕМА ІМЕНУВАННЯ – утворення штучне, неоднозначне, це своєрідний плід неофіційної системи, результат тисячолітнього відбору компонентів і їх упорядкування. До особливостей офіційної системи відносять її усталеність, обов'язковість, відносну диференційність та особливу сферу функціонування (офіційні відносини). Сучасна офіційна система іменування українців, як і в усіх східних слов'ян та болгар, є трикомпонентною. Вона включає прізвище – основний клас офіційної системи, ім'я та ім'я по батькові. Усі її складники мають свою історію становлення і практику вживання в різних сферах.

Стислий огляд української антропонімійної системи від найдавніших часів до наших днів загалом та її компонентів зокрема знаходимо в праці П. Чучки «Розвиток імен і прізвищ». Дослідник аналізує всі складники системи в синхронії та діахронії (від часів Київської Русі і до 70-х років ХХ ст.), показує їх формування (словотвірну структуру), становлення та остаточну стабілізацію [184, с. 592–620].

Найдавнішим класом антропонімійної системи є ІМЕНА. Ім'я – це «особиста назва людини, що дається їй після народження» [СУМ IV, с. 23]. У рамках кожного суспільства ці назви функціонують як ономастична категорія, зумовлена, з одного боку, правилами мови, з іншого – сферою вірувань, звичаїв та емоцій [217, с. 7]. А. Коваль кваліфікує сучасне ім'я як «юридично зафіксоване слово, з допомогою якого (разом з формою по батькові і прізвищем) здійснюється індивідуалізація чи, за юридичною термінологією, легалізація особи» [56, с. 9].

Імена – антропонімійний клас, який зазнав відчутних історичних змін. Найдавнішим етапом в історії розвитку імен українців є дохристиянський період. До прийняття християнства наші предки використовували слов'янські автохтонні імена, які дослідники поділяють на складні (композиції), скорочені (відкомпозиції) та прості (відапелятивні) імена.

Нині є всі підстави стверджувати, за словами Л. Белея, що в доісторичні часи українська система власних імен мала рідну мовно-культурну базу. Слова,

які завдяки онімізації набували статусу власного імені, з походження були слов'янськими, хоча генеза багатьох з них могла сягати й праіндоевропейської доби [13, с. 16]. Дохристиянські імена слов'ян становили відкриту систему, і тому визначити їх кількість практично неможливо. Ю. Карпенко припускає, що українці мали понад сто тисяч дохристиянських імен [51, с. 9]. Прийняття християнства відчутно змінило цей антропонімний клас: з'являються запозичені, чужі, незрозумілі іншомовні імена. У час, коли давньослов'янські імена витіснялися християнськими, а християнського імені виявлялось замало для ідентифікації особи, виникала необхідність додаткового іменування і давні імена почали виконувати функцію прізвищ, створюючи в антропонімії період двоіменності.

Імена давніх слов'ян стали предметом вивчення відомих ономастів дослідження М. Малец, Я. Свободи, Т. Скуліни; найдавнішу антропонімію українського етносу досліджували Л. Гумецької, Р. Керсти, М. Демчук, М. Сенів та ін. Окрім того, імена слов'ян зафіксовані у словниках М. Пачича, М. Морошкіна, Г. Гінкена, М. Гркович, М. Тупикова та ін.

Функціональні особливості слов'янських автохтонних особових імен у побуті українців XIV-XVII ст., їх класифікаційні різновиди (імена-композиції, відкомпозиційні та відапелятивні імена) досліджувала М. Демчук [43]. А недавно вийшов друком історичний етимологічний словник П. Чучки «Слов'янські особові імена українців», що містить понад 2000 імен [188].

Словотвір власних назв української актової мови XIV–XV ст. (як автохтонних, так і християнських) проаналізований у монографії Л. Гумецької «Нарис словотворчої системи української актової мови XIV–XV ст.» [41], а українська антропонімія XVI ст., зокрема чоловічі християнські імена та їх народні варіанти, досліджена в праці Р. Керсти «Українська антропонімія XVI століття. Чоловічі іменування» [53].

Формування сучасного офіційного іменника українців відбувалося в руслі творення нової української літературної мови. Чужі запозичені імена, принесені в процесі християнізації, у канонічній формі «не вписувались у генеральну

лінію розвитку нової української літературної мови на народнорозмовній основі», тому вибиралися варіанти, які могли претендувати на статус офіційних: мали за формою відповідати структурним особливостям української мови, мати звичний ареал поширення і бути емоційно нейтральними [13, с. 35]. Детально адаптація християнських імен до звукової і граматичної системи української мови проаналізована у праці Р. Керсти [53].

Уперше впорядкування українського іменника відбулось у словнику Б. Грінченка, зокрема в додатку «Хресні імена людей» (К., 1907–1909). Видання словників особових імен («Українсько-російський і російсько-український словник власних імен людей» за редакцією І. Кириченка (К., 1954); Л. Скрипник, Н. Дзятківська «Власні імена людей» (К., 1986, 1996, 2005); Л. Белей «Ім'я дитини в українській родині» (Ужгород, 1993; Харків, 2011); І. Трійняк «Словник українських імен» (К., 2005)) сприяло унормуванню сучасного українського чоловічого та жіночого іменника.

Особливості сучасного українського регіонального іменника, його динаміка ґрунтовно розкриті в низці статей та дисертаційних дослідженнях [24; 27; 32; 40; 51; 52; 65; 61; 67; 6; 96; 97; 113; 127-129; 139; 172; 173; 176; 181; 188 та ін.].

Унаслідок зміни структури суспільства та відносин між його членами «важливим стало не тільки назвати особу, але й ідентифікувати, визначивши її місце щодо інших членів соціуму». С. Пахомова зазначає, що «зовнішні стосовно мови фактори вимагали від антропосистеми трансформуватися таким чином, аби за її допомогою можна було встановити зв'язок поколінь та належність до певної родини» [81, с. 17].

Усе це привело до появи спадкових родових назв, які поступово трансформувались у сучасні ПРИЗВИЩА. Прізвище стало основним засобом ідентифікації особи в суспільстві. Формування і становлення прізвищ має довгу історію. На думку С. Пахомової, «розвиток прізвища у слов'ян є результатом тривалої еволюції, процесом паралельного функціонування різних способів

ідентифікації особи й відбором найпридатніших із них для подальшої трансформації у прізвища» [81, с. 43].

У сучасному розумінні прізвище – це «вид антропоніма, спадкова офіційна назва, яка вказує на належність особи до певної сім'ї; прізвище додається до імені для уточнення названої особи» [142, с. 155]. Прізвище об'єднує членів сім'ї, виділяє їх серед інших груп осіб, разом з ім'ям ідентифікує людину в суспільстві.

Аналізу українських прізвищ на етапі їх становлення та в наш час присвячені фундаментальні праці Ю. Редька, М. Худаша, П. Чучки, а також дисертаційні дослідження та окремі статті Г. Бачинської, Б. Близнюк, Г. Бучко, Н. Вирсти, Т. Космакової, Л. Кравченко, О. Марочкіної, Л. Масенко, В. Познанської, Я. Пури, С. Панцьо, Г. Панчук, Н. Рувьової, Л. Тарновецької, І. Фаріон, С. Шеремети та ін.

Третім компонентом сучасної української офіційної антропонімійної системи є ІМЕНА ПО БАТЬКОВІ. Спадковість в офіційній системі іменувань українців споконвіку передавалася по батьківській лінії, а згодом закріпилась кодифіковано.

Здавна типовим засобом ідентифікації особи в східних і південних слов'ян була антропонімна формула «особове ім'я + патронім». З часом, розвиваючись, вона трансформувалась у дві сучасні антропонімні формули: «особове ім'я + ім'я по батькові» та «особове ім'я + прізвище». Зміна проходила в чотирьох вимірах: а) деривативному (заміною простих патронімічних суфіксів складними); б) морфологічному (субстантивацією патроніма); в) семантичному (перетворенням присвійного або демінутивного значення на власне патронімічне); г) синтаксичному (переходом від аналітичних ад'єктивних форм вираження до синтетичних) [78, с. 27].

Формування імен по батькові як слів, що вказують на належність батькові, тривало багато століть і завершилося в кінці XVI–на поч. XVII ст. [50, с. 4]. Іменування за ім'ям батька в діахронічному плані стали етимонами прізвищ. Вони пройшли довгий шлях зміни значення. Історично функції

прізвищ та імен по батькові збігалися, бо обидва класи іменувань називали людину за іменем голови сім'ї.

У сучасному розумінні ім'я по батькові – «вид антропоніма, іменування чоловіка або жінки, крім імені, ще й за іменем батька; такі назви утворюють за допомогою патронімних суфіксів: **-ич, -ович** (для чоловіків), **-івн-а / -ївн-а** (для жінок)» [12, с. 100].

Проаналізовані компоненти іменувань – ім'я, прізвище та ім'я по батькові – становлять сучасну **ОФІЦІЙНУ СИСТЕМУ ІМЕНУВАННЯ**.

На відміну від офіційної антропонімії та її компонентів, які в ономастичній літературі характеризуються помітним ступенем вивченості, сучасна **НЕОФІЦІЙНА СИСТЕМА ІМЕНУВАННЯ** (тобто живомовні способи і засоби ідентифікації особи) ще потребує свого дослідника: немає усталеної дефініції термінів; представлено лише дослідження неофіційних іменувань окремих регіонів (Закарпаття, Луганщини, Волині, Донеччини; частково – Бойківщини, Львівщини; фрагментарно – конкретних населених пунктів). Багато моментів, що стосуються класифікації, функціонального призначення, суперечливості віднесення антропонімів до того чи іншого класу назв, не з'ясовані або вивчені дуже мало.

Неофіційні іменування в процесі в процесі комунікативного акту набагато частотніші, ніж офіційні, тому й добір їх більш різноманітний. Вибір варіанта іменування особи залежить, насамперед, від суб'єктів та ситуації спілкування, а також від інших екстралінгвальних чинників.

У сучасному неофіційному антропоніміконі всі антропонімні назви функціонують взаємопов'язано. Одна особа залежно від різних факторів ідентифікується в одному і тому ж мікроколективі по-різному. Іменування в неофіційній сфері може варіювати, включаючи компоненти офіційної та неофіційної систем.

Основною універсальною антропонімною одиницею в неофіційному спілкуванні «у сімейному колі, у сільській місцевості, де практично всі знають імена один одного, а також у професійних або академічних групах, що

характеризуються соціальною і віковою однорідністю», залишається особове ім'я [79, с. 101].

У побутовому мовленні, як і в офіційній сфері називництва, вживаються повні офіційні особові імена, проте частіше – різноманітні **ВАРІАНТИ ІМЕН**, добір яких залежать від часу, території і сфери вживання, від відношення номінатора до денотатів, їх віку і статусу. Варіантність імен задовільняє функцію диференціації носіїв з однаковими офіційними іменами в мікроколективі, а також виконує емоційно-експресивну роль.

У народнорозмовному мовленні, а також у різних стилях української літературної мови, крім конфесійного, починаючи з XI століття широко побутували численні варіанти особових імен, які зазнали виразної українізації. Такі варіанти називали особу, виражали емоції, а також указували на національне походження носія [13, с. 28–29].

Мовознавча термінологія оперує декількома визначеннями поняття «варіант імені». Оскільки ім'я – це онім, то в найзагальніших рисах варіантом імені, як і варіантом оніма, є «всяка (і фонетична, і словотворча, і офіційна, і розмовна) модифікація того ж самого імені, у тому числі й основний, тобто стрижневий, його варіант» [178, с. 39].

Варіанти особових імен є класом неофіційних назв, що межує з індивідуальними прізвиськами, а також із офіційними іменами особи, збагачує їх репертуар (напр., офіційні *Олеся, Леся* – колишні варіанти імені *Олександра*) [140, с. 152, 170].

Уживані в сучасному українському антропоніміконі варіанти імен різною мірою представлені в словнику «Власні імена людей» за редакцією Л. Скрипник, Н. Дзятківської (К., 1986; К., 1996; К., 2005)¹ [140] та «Словнику українських імен» І. Трійняка (К., 2005)² [Тр.].

Відповідно до конкретних критеріїв дослідники виділяють різні варіанти імен. Найповніше в українській ономастиці досліджено словотвірно-

¹Варіанти імен ілюструються прикладами з художньої літератури.

²Варіанти імен подаються з їх локалізацією.

структурні варіанти імен, причому в рамках таких досліджень аналізуються також їх функціональні особливості. У багатьох працях зосереджено увагу на функціях різних іменних суфіксів у діахронії та синхронії [41; 53; 54; 74].

До проблем аналізу сучасних розмовно-побутових імен, їх класифікації звертались і звертаються багато українських дослідників [11; 20; 31; 52; 54; 59; 62; 68; 96–98; 111–112; 120; 173; 176; 188; 185; 192 та ін.].

Народнопобутові, розмовні варіанти імен є лише частиною великої розгалуженої системи неофіційних іменувань, яка включає групи власних назв, що мають різне походження, функції й досить часто об'єднуються під однією назвою «прізвиська» (варіанти імен під це визначення в українській ономастиці ніхто не вносить).

Вивчення неофіційних іменувань в українській антропоніміці розпочалося ще в ХІХ ст. і репрезентоване працями А. Степовича «Заметка о происхождении малорусских фамилий» [144], Н. Сумцова «Малорусские фамильные прозвания», «Культурные переживания. Уличные клички» [146; 145], В. Ястребова «Малорусские прозвища Херсонской губернии: Этнографический очерк» [200] та В. Охримовича «Знадоби до пізнання народних звичаїв і поглядів правних» [108].

М. Сумцов у низці статей «Уличные клички», опублікованих у «Київській старині» (№№ 1–12) та «Малорусские фамильные прозвания» виділяє групи «прозвищ» за їх змістом, утворені від власного імені родичів (батька, матері, діда і т. ін.) або через них, назви місцевості (звідки прийшов рід або де він живе), визначних рис фізіономії чи характеру, ремесла та заняття, назв звірів, рослин, страв; а також на основі певних історичних спогадів, під впливом гумору та насмішки або за походженням предка роду та ін. [146, с. 215–228]. Як бачимо, одні іменування вказують на відношення денотата до членів родини, інші – на індивідуальні ознаки денотата.

Дослідження В. Ястребова «Малорусские прозвища Херсонской губернии. Этнографический очерк» (Одеса, 1893) присвячене аналізу семантики індивідуальних прізвищ селян Херсонської губернії. Автор

зазначає мотиви виникнення прізвиस्क і робить спроби класифікувати матеріал [200].

Один із перших дослідників української антропонімії В. Охримович звернув увагу на подвійну систему іменування мешканців Верховини, показавши, що вони «мають двоякі прозвища: урядові, котрими «пишуть ся» в метриках і всіляких урядових книгах і письмах, і прозвища сільські, котрими «кличуть ся між собою». Дослідник виділяє п'ять різних систем іменування: 1) систему матерню (дитина одержує «прізвище» по матері); 2) систему родову (дитина одержує «прізвище» за найстаршим членом роду); 3) систему батьківську («прізвище» дитини утворене від імені чи прізвиська батька); 4) систему ґрунтову (дитина отримує «прізвище» від іменування особи, на чийй землі живе); 5) систему індивідуальну («прізвище» утворюється від індивідуального прізвиська). До системи індивідуальної автор відносить також відкатоїконімні назви («з котрого села зайда») [108]. У цьому поділі простежуються іменування для усієї родини та окремих її членів.

Детальну характеристику антропонімів («прізвищ»), які згодом закріпились як прізвища, подає І. Франко у статті «Причинки до української ономастики» [164].

У 30-х роках ХХ ст. з'являються статті М. Корниловича «Огляд народних родових прізвищ на Холмщині й Підляшші» [58] та «Народна родова ономастика на Волині наприкінці ХVІІІ і в 1-ій половині ХІХ ст.» [57]. Дослідник звертає увагу на особливості творення родових назв, вплив на цей процес різних чинників, у тому числі соціального. У цей же період у «Бюлетені етнографічної комісії ВУАН» виходить розвідка А. Пашківського ««Вуличні» прізвиська на Білоцерківщині» [117].

Прізвиська в історичному плані аналізують майже усі ономасти, об'єктом дослідження яких стали прізвища.

Найґрунтовнішим вивченням української неофіційної антропонімії на локальному матеріалі, безперечно, сьогодні є докторська дисертація П. Чучки «Антропонімія Закарпаття», захищена у 1969 р. [177] і опублікована як

монографія у 2008 р. [178]. Варіанти імен, які ми відносимо до неофіційних антропонімів, у праці П. Чучки проаналізовані у розділах «Імена» та «Словотвір імен», й опубліковані ще окремою працею [176]. Усі інші народнорозмовні іменування людей учений об'єднує під однією назвою – «прізвиська», кваліфікуючи прізвисько як індивідуальний знак особи, що «водночас може бути й засобом індивідуальної характеристики цієї особи за її певними ознаками чи за відношенням її до чогось» [178, с. 153].

Автор указує на недостатнє опрацювання цього класу антропонімів, відсутність «упорядкованої термінології» для нього (прізвисько, вуличні клички, сільські прозвища, народні родові прізвища, прозвища, вуличні прізвиська, назвища, назвиська та ін.) та невизначеність самого обсягу поняття «прізвисько» [178, с. 154].

Досліджуючи антропонімію Закарпаття, П. Чучка до прізвиськ зараховує усі «неофіційні власні назви людей, тобто всі антропоніми, крім імен та прізвищ», та вказує, що це «найбагатший та найрізноманітніший антропонімний клас». Учений зазначає, що прізвиська функціонували ще задовго до стабілізації прізвищ, широко функціонують і тепер. Вони дуже потрібні в сільських умовах, де «при високій частотності прізвищ і мізерному іменному репертуарі» вони є «тим засобом, що успішно компенсує потреби диференціації та ідентифікації особи в невеликому колективі» [178, с. 156].

Оскільки прізвисько є «одиницею багатогранною як із точки зору найменовувача, так і з точки зору найменовуваного», то і лінгвістичний аналіз таких антропонімів може здійснюватися за різним аспектами. Найсуттєвішими «аспектами лінгвістичного підходу» до сучасних прізвиськ П. Чучка вважає: а) внутрішню форму прізвиськ; б) спосіб характеристики найменовуваного; в) способи творення прізвиськ; г) емоційне забарвлення; д) спадковість; е) склад компонентів та інші. У праці дослідника представлені різні класифікації прізвиськ за кожним із цих аспектів і зазначено, що названі критерії вивчення прізвиськ не охоплюють усіх можливих способів їх

наукового аналізу, бо прізвиська можна вивчати і в інших аспектах, зокрема в лексикологічному, етимологічному, словотворчому та ін. [178, с. 162–167].

Враховуючи «на який орієнтир скерована творча думка найменувача при надаванні прізвиська», П. Чучка стверджує, що «за способом характеристики найменованого, усі прізвиська найдоцільніше ділити на дві великі категорії, а саме: прізвиська індивідуальні, чи особисті, та прізвиська родичівські, чи генесіонімічні». У дисертації ученого подається класифікація як індивідуальних, так і родичівських прізвиस्क. Аналізуючи словотвір неофіційних іменувань, він відзначає, що індивідуальні прізвиська здебільшого утворюються семантичним способом, а родичівські, як правило, морфологічним. Детально в роботі автора проаналізовані засоби творення чоловічих та жіночих родичівських прізвиस्क [178, с. 153–245].

Більшість українських дослідників неофіційних антропонімів дотримується приблизно такого ж обсягу поняття «прізвисько», як і П. Чучка, зараховуючи до них усі неофіційні назви, крім варіантів імен.

Неофіційна антропонімія Західного Полісся детально проаналізована в дисертаційній праці та наукових статтях Н. Шульської [194; 196]. Предметом дослідження стали «функціонально-мотиваційні та словотвірні особливості сучасних західнополіських народнопобутових іменувань осіб» [195, с. 3]. Поданий антропонімний матеріал (понад 19 тис. одиниць) авторка поділяє за «належністю і функціональними особливостями» на «індивідуальні, сімейно-родові, колективно-територіальні, групові та внутрішньосімейні неофіційні іменування» [195, с. 14]. На основі мотиваційних ознак і «функціонального призначення» вуличні антропоніми диференційовано на мотиваційні групи, підгрупи, мікрогрупи та мотиваційні ряди. У роботі докладно проаналізовано сімейно-родові неофіційні іменування, які функціонують давно й засвідчують нейтральну конотацію [195, с. 9]. Окремий розділ роботи присвячено словотвірно-структурному аналізу неофіційних особових іменувань. Розглядаючи як окремі мотиваційні групи різні види індивідуальних прізвиस्क і сімейно-родових неофіційних іменувань та зауважуючи, що жителі Західного

Полісся «послідовно диференціюють прізвиська і назви по-вуличному» [195, с. 13], авторка, проте, неодноразово усі групи неофіційних іменувань називає прізвиськами.

Різнобічно прізвиська Волині досліджує Г. Аркушин [6; 7; 141]. У передмові до упорядкованого і редагованого ним «Словника прізвиськ північно-західної України» (понад 19 тис. словникових статей) учений вважає, що при аналізі прізвиськ можна виділити багато мотиваційних груп, «однак бувають мотивації, характерні всім (або майже всім) антропонімам цього виду, незалежно від часу та території фіксації». Автор зазначає, що найбільшу групу становлять індивідуальні прізвиська, численними є і родинні, а також можна виділити ще внутрішньосімейні й групові прізвиська та ін. [141, с. 3–13].

Неофіційні іменування Львівщини стали об'єктом дослідження М. Наливайко, репрезентованого дисертаційною працею та рядом статей. Авторка аналізує такі групи неофіційних іменувань: прізвиська індивідуальні (сюди відносить родичівські й колективно-територіальні) та сімейно-родові; класифікує перші за типом номінації та семантикою основ [89–93].

Р. Осташ у серії статей «Із життя сучасних українських прізвиськ» синтезує відомі до цього часу погляди на прізвиська як особливий клас неофіційних іменувань [104–106]. Науковець описує систему неофіційних багатокомпонентних назв мешканців на Івано-Франківщині, структурні та семантичні особливості побудови іменувань усіх членів родини чи сім'ї. Ономаст розрізняє прізвиська індивідуальні, родові та родинні. «Вуличне прізвисько є індивідуальним, якщо воно називає конкретну людину і виникло в період її життя», а родовим чи родинним воно стає тоді, коли стосується груп споріднених людей [104, с. 116–121].

На матеріалі вуличних неофіційних іменувань кількох гуцульських сіл Івано-Франківщини М. Лесюк аналізує прізвиська, які «означають професію чи рід занять»; досить велику групу «назв зоофорного та філофорного» походження, які присвоюються людині за певними асоціаціями; прізвиська, що відображають особливі риси характеру денотата. Автор статті наводить

конкретні моделі багатокomпонентних структур, які використовуються для неофіційної номінації людей у селі [72].

Г. Сенік досліджує індивідуальні, сімейно-родові та вуличні прізвиська Наддністрянщини й Одещини [131–135]. Авторка, звертаючи увагу на походження назв, оніми, які виникли спочатку на позначення множини, кваліфікує як сімейно-родові прізвиська, а на позначення назв за батьками, дідами і т. д. – як вуличні назви [133, с. 23].

Новий підхід щодо аналізу прізвиस्क пропонує Н. Федотова у дисертаційному дослідженні «Сучасні прізвиська Луганщини: когнітивна прагматика творення тексту оніма» [163]. Регіональні прізвиська нею розглянуто в аспектах текстотворення й теорії комунікації. Прізвиська в інтерпретації Н. Федотової «є стислими текстами, які компресують у собі мотиваційний / інтерпретаційний зміст антропоніма». Дослідниця описує провідні мотиви творення прізвиस्क, аналізує структуру і специфіку їх лексичної бази, розкриває особливості функціонування текстів прізвиस्क, деривацію прізвиська як складника процесу творення тексту, «що інтерпретує значення образів, покладених в основу семантики індивідуальної власної назви». Авторка виділяє прізвиська індивідуальні, колективно-групові, сімейно-родові, або «вуличні», та парні прізвиська, окремо розглядає шкільні прізвиська та наводить ще один клас неофіційних назв – ніки [162; 29].

У дисертаційній праці та окремих статтях О. Антонюк на основі антропонімії Донеччини розглянуто риси, властиві власне прізвишкам як окремій групі неофіційних іменувань, проаналізовано семантику їх основ та мотиви номінації, визначено структуру прізвиस्क та способи їх словотворення [1–5].

Різні аспекти аналізу неофіційних іменувань конкретних територій, зокрема прізвиस्क, пропонують у своїх статтях С. Богдан (описує семантику та походження прізвиस्क одного села Волинської області) [21]; Б. Близнюк та М. Будз (розглядають сучасні гуцульські прізвиська) [18]; Г. Бучко та Д. Бучко (на матеріалі неофіційної антропонімії Бойківщини висвітлюють проблеми

розмежування власне прізвищ та спадкових сімейних іменувань) [34]; А. Коваль (торкається питання функціонування прізвищ в історичному плані; зауважує, що давні прізвища, які не перетворилися у прізвища, продовжують жити і сьогодні, передаючись у спадок) [56]; Л. Кравченко (демонструє сучасні прізвища Полтавщини за різними аспектами аналізу) [64–66]; Г. Ліщинська (висвітлює семантичні групи індивідуальних прізвищ Покуття) [73]; М. Микитин-Дружинець (аналізує сімейно-родові та колективно-територіальні прізвища Стрийщини) [84]; О. Михальчук (пише про особливості формування сучасних українських прізвищ, подаючи їх етимологію) [85–87]; І. Ощипко (досліджує лексико-словотвірну структуру бойківських прізвищ) [109]; І. Сухомлин (маючи в розпорядженні великий фактичний матеріал – близько 100 тис. назв 50–70-х рр., указує на різні групи неофіційних іменувань, подає «лексико-семантичну характеристику процесу творення відіменних чоловічих прізвищ») [153]; М. Тимінський (визначає проблеми мотиваційної класифікації сучасних індивідуальних прізвищ, враховуючи їх основні «антропонімічні ознаки») [155]; В. Тихоша (подає мотиваційний аналіз прізвищ Херсонщини, розглядає їх лексико-семантичну основу) [156]; В. Чабаненко (висвітлює проблеми класифікації прізвищ на матеріалі говірок Запорізької і Дніпропетровської областей) [168–169]; В. Чернецький (прізвища Кіровоградщини за походженням поділяє на сім груп) [170]; Л. Чирук (описує окрему лексичну групу індивідуальних прізвищ) [171]; Л. Шуст (подає аналіз однієї з лексико-семантичних груп Західного Полісся) [198]; Т. Щербина (розглядає неофіційні іменування жителів Черкащини) [199] та ін.

В останні роки українська ономастика збагатилася низкою словників прізвищ та матеріалів до них [169; 141; 197; 193; 201], які вводять в обіг широкий онімний матеріал, акцентують на регіональних особливостях прізвищ, подають мотиви номінації, що є важливим у дослідженні неофіційних назв.

Аналіз стану вивчення неофіційних іменувань (в авторки прізвиськ) в українській ономастиці зробила Л. Кравченко в посібнику з антропоніміки [65]. Вона виділила три етапи у вивченні прізвиськ в українській ономастиці (кінець XIX ст., коли вперше звернули увагу на прізвиська, що лягли в основу прізвищ; сімдесяті роки XX ст., коли предметом дослідження стали живі прізвиська, що функціонували поряд з прізвищами, але як неофіційні іменування; початок XXI ст., коли почалось комплексне дослідження прізвиськ, що функціонують в антропонімії різних регіонів України, розроблено теорію вивчення цього класу антропонімів, окреслено їхні ознаки, створено їхні класифікаційні схеми); описала ознаки прізвиськ, визначила основні завдання в їх дослідженні, назвала види (індивідуальні, родичівські, сімейно-родові, колективні). Окремими параграфами Л. Кравченко подає класифікацію індивідуальних прізвиськ за різними параметрами, коротко аналізує родичівські прізвиська, андроніми, патроніми, матроніми [65].

Основними ознаками всіх неофіційних іменувань, як відзначають різні дослідники, є їх неофіційність уживання, корпоративність, нефіксованість, побутування лише в усному мовленні, факультативність, інформативність, змінність [155, с. 64–65; 65, с. 166–167]. Зокрема М. Лесюк ознаками неофіційних іменувань вважає обслуговування неофіційної сфери, відокремленість, призначення для певного кола мовців, певного замкнутого людського колективу [72, с. 229].

Основною функцією будь-якого неофіційного іменування, як і будь-якої власної назви, є функція, яку дослідники називають по-різному: номінативна, ідентифікаційна, диференціальна. З цього приводу Ю. Карпенко зазначає, що правильними є усі три точки зору і що фактично мова йде про одну і ту ж, а не про три різні функції власних назв [49].

П. Чучка вважає, що «такі власні особові назви, які до складу офіційного найменування не входять, можуть виконувати двояку функцію: розрізнявальну та характеристичну [178, с. 153].

О. Антонюк кваліфікує прізвисько як «поліфункціональний» антропонім, який «номінує, ідентифікує, характеризує, диференціює, визначає соціальний статус, уводить в ряд, встановлює контакт та ін.». Прізвиська в комунікації «репрезентують місце адресанта, адресата та носія прізвиська в соціумі, слугують для визначення соціальної дистанції між комунікантами, характеру стосунків між ними, допомагають (або навпаки – перешкоджають) організувати ці стосунки» [4, с. 8].

Практично всі дослідники неофіційної антропонімії розділяють неофіційні (розмовно-побутові) іменування на індивідуальні та інші (родичівські, сімейно-родові і под.).

Найпоширенішою групою неофіційних іменувань є та група назв, яку в українській ономастиці визначають як ІНДИВІДУАЛЬНІ ПРІЗВИСЬКА. До індивідуальних прізвиस्क П. Чучка відносить «ті, що дані носієві за його індивідуальними, особистими рисами, тобто за властивостями (зовнішніми чи внутрішніми), закладеними в ньому самому» [178, с. 163].

Очевидно, саме індивідуальне прізвисько мають на увазі автори словників у таких визначеннях: «Прізвисько – вид антропоніма, додаткова, неофіційна назва, дана людині оточенням за визначальними рисами її характеру, фізичними ознаками, звичками, походженням і под.» [142, с. 154]; «Прізвисько. 1. Найменування, яке іноді дається людині (крім справжнього прізвища та імені) і вказує на яку-небудь рису її характеру, зовнішності, діяльності, звичок // рідко. Конспіративна кличка або псевдонім. 2. рідко. Те саме, що прізвище» [СУМ VIII, с. 108].

Польські ономасти послідовно розмежовують прізвиська та інші неофіційні назви. До перших вони зараховують фактично лише ті антропоніми, які більшість українських ономастів кваліфікує як індивідуальні прізвиська. Так, А. Цеслікова прізвисько визначає як індивідуальну, емоційно забарвлену, необов'язкову назву, коло функціонування якої – мікроколектив; назву семантичну, оскільки виникає на основі апелятива; назву, що характеризує

особу в момент творення прізвиська. Стабільність прізвиस्क є короткотривалою і залежить від багатьох чинників [224, с. 121].

Прізвиська разом із особовими іменами є найдавнішими назвами, які використовувалися і використовуються для іменування людини. У процесі еволюції вони набули іншого соціального значення і функціонального призначення, ніж на початкових етапах розвитку суспільства. Після впровадження адміністративного перепису і стабілізації прізвищ прізвисько отримує статус неофіційної додаткової назви, яка має різне походження.

У дорослому віці основним джерелом поповнення арсеналу прізвиस्क, вважає М. Худаш, служили особливості зовнішнього вигляду людини, риси її характеру й поведінки, яскраві вчинки. Загалом індивідуальними прізвишками ставали ознаки, що вирізняли особу серед інших, тому серед них часто були і є назви, що вказували на інвалідність; назви від незвичних у даній місцевості слів [166, с. 123–124].

Індивідуальні прізвиська мають ряд ознак, якими вирізняються серед інших груп неофіційних назв. П. Чучка зазначає: «Якщо під прізвишками розуміти не всі, а тільки індивідуальні, то за найхарактерніші їх ознаки треба визначати такі: а) прізвисько – не основна, а додаткова, до того ж факультативна, тобто необов'язкова, назва для кожної людини; б) прізвисько отримує людина здебільшого не спадково і не при народженні, а тільки з часом, коли в неї встигнуть проявитися вже якісь характерні риси; в) оскільки прізвисько дається за певні ознаки, то воно на перших порах є не лише номінативною, а й характеристичною одиницею...; г) сфера функціонування прізвиська досить вузька... Четверта ознака, правда, характеризує вже не лише індивідуальні, а й родичівські прізвиська» [178, с. 155]. М. Тимінський називає такі «антропонімічні ознаки» індивідуальних прізвиस्क: неофіційність уживання, корпоративність, факультативність та семантичні особливості. Учений коротко характеризує ці ознаки з точки зору «специфіки самих прізвиस्क (так званий підхід «знизу») і в плані властивості іншим антропонімічним класам (підхід «зверху»)» [155, с. 64]. Р. Осташ, окрім

значених, вказує ще й на ситуативність і конотативність неофіційних назв [104, с. 116–117]. Т. Скуліна основною рисою прізвиськ вважає здатність виконувати основні функції інших антропонімних класів, а їх категоріальною ознакою – характеристику денотата (якщо назва не характеризує носія – це не прізвисько) [223, с. 213–234]. Про семантичне наповнення прізвиська, яке забезпечує йому функцію характеристики, пише Н. Ушаков: «...ми дотримуємося тої точки зору, що прізвисько не може бути асемантичним, це суперечить його призначенню. Утрата мотивації, відсутність умов, які підтримують прізвисько, може привести до його втрати, можливої заміни іншим» [161, с. 160].

Взявши за основу визначення прізвиська різними польськими ономастами, З. Абрамович та Д. Косьор звертають увагу на такі риси прізвиськ: а) додаткове означення людини; б) назва характеризує; в) назва індивідуальна й індивідуалізуюча; г) назва факультативна; д) назва зі зрозумілою мотивацією [202, с. 165].

П. Чучка зауважує, що оригінальність прізвиська виражається в тому, що в «найменовуваного підмічають якусь характерну рису, якою він істотно виділяється серед інших членів колективу, а творчість – у тому, що найменувач вільно (здебільшого інтуїтивно) підбирає мовні засоби і в такий спосіб утворює з них цілком нове найменування» [178, с. 173].

Індивідуальні прізвиська в сучасному антропоніміконі, будучи засобом номінації, виконують чимало специфічних функцій, властивих тільки цій групі неофіційних іменувань. Н. Ананьєва вважає, що «прізвиська виконують усі функції, властиві власним назвам, а саме: ідентифікаційну, диференційну та номінативну. Крім того, вони виконують так звану корпоративну функцію, тобто є сигналом належності до певної закритої групи, до визначеного грона «втаємничених» (родина, клас, група студентів...), індивідуалізуючи і характеризуючи кожного з членів тієї групи...» [203, с. 30–31]. Р. Осташ називає комунікативну, емотивну, волюнтативну та конотативну (іронії) функції індивідуальних прізвиськ [105, с. 116–117]. А. Цеслікова вказує на відмінність у

функціях прізвицьк історичних і сучасних: «Сьогодні прізвисько виступає самостійно, є в опозиції як до імені, так і прізвища, замінює їх» [207, с. 77]. Аналогічно визначає функції прізвицьк і С. Вархол: «Прізвиська виконують функції індивідуалізації і диференціації, замінюючи в розмовній мові прізвища урядові, офіційні» [229, с. 273].

Функціональну специфіку прізвицьк серед інших неофіційних іменувань спостерігає А. Усцінович: «Виділення і об'єднання прізвицьк в особливу групу зумовлене перш за все їх специфікою і функцією (характеристично-диференційною), обмеженою сферою використання (усна практика, відсутність юридичного статусу), своєрідними принципами називання (підкреслюють реально-фізичні чи внутрішньопсихологічні ознаки)» [159, с. 236].

Враховуючи проаналізовані вище ознаки і функції індивідуальних прізвицьк, серед яких обов'язковою є функція характеристична (семантичне наповнення назви), ми тільки цю групу неофіційних назв кваліфікуємо як власне прізвиська.

Детальний аналіз індивідуальних прізвицьк окремих регіонів України, різні спроби їх систематизації та класифікації подають у дисертаційних працях, монографіях та окремих статтях українські дослідники: П. Чучка [177–178; 187], Н. Федотова [162–163; 28–29], Н. Шульська [194–195], М. Наливайко [89–91; 93], О. Антонюк [1–3; 5]; Г. Аркушин [6–7], Б. Близнюк та М. Будз [18], С. Брайченко [26], С. Богдан [21], Л. Кравченко [64–66], М. Лесюк [72], Л. Ліщинська [73], О. Михальчук [85–87], Р. Осташ [104], І. Ощипко [109], Г. Сенік [131–135], В. Тихоша [156] та ін.

Особливою групою індивідуальних прізвицьк є шкільні прізвиська. Українські дослідники вказують на їх призначення, обмежену сферу вживання, а також особливості творення і переважну тимчасовість функціонування (Н. Бренер, М. Наливайко, А. Чучвара, Н. Шульська та ін.).

Індивідуальні прізвиська належать до тих антропонімів, що служили і служать джерелом утворення сімейно-родових іменувань, а, отже, у діахронічному аспекті й прізвищ.

Окрему групу прізвиськ становлять групові неофіційні назви (або групові прізвиська). До них дослідники зараховують назви груп людей, об'єднаних спільною діяльністю, інтересами або ж спільністю проживання. «Словник української ономастичної термінології» групові антропоніми кваліфікує як власні назви групи людей, об'єднаних за якоюсь ознакою в спільноту... [142, с. 41]. П. Чучка груповим прізвиськом називає таке неофіційне іменування, носієм якого є не тільки один якийсь індивід, а декілька членів колективу, група. Крім іменувань, що «об'єднують людей за родинними зв'язками», науковець до групових відносить також ті, що «служать для називання людей за місцем проживання чи за якимись виробничими зв'язками», зауважуючи, що «ступенем узагальнення вони дуже близькі до апелювативних назв, зокрема, катойконімів» [178, с. 166].

Н. Шульська розрізняє «групові неофіційні іменування, що належать не одній особі, а групі людей, пов'язаних родинними зв'язками (найменування братів, сестер, чоловіка й дружини), а також дружніми стосунками», та «колективно-територіальні неофіційні іменування, якими мешканці одного села прозивають жителів іншого» [195, с. 9].

Колективно-територіальні іменування описано у працях Г. Бучко та Д. Бучка [34], М. Микитин-Дружинець [84], А. Міхіної [88], М. Наливайко [90], П. Поротникова [121], Г. Сенік [133-134], П. Чучки [178], Н. Шульської [194] та ін.

Другою великою групою індивідуальних неофіційних іменувань, які більшість українських дослідників кваліфікують також як прізвиська, є неофіційні назви осіб за батьком, матір'ю і т. под. – РОДИЧІВСЬКІ НАЗВИ. На такі іменування звернув увагу ще В. Охримович [108], а систему родичівських назв на антропонімному матеріалі жителів одного села продемонстрував І. Ковалик [55]. П. Чучка називає неофіційні іменування за родичами родичівськими або генесіонімичними прізвиськами й відносить до цієї групи ті, які «носять свого фактично не характеризують, а тільки вказують на його відношення до якогось родича (до батька, матері, чоловіка, дружини і т. под.)»

[178, с. 163]. Дослідник вважає, що кожен спосіб іменування за родичем «зумовлений цілком конкретними причинами і діє лише за певних умов. У кожному випадку номінації найменувач має декілька можливостей чи способів назвати людину за її родинними зв'язками. Однак серед усіх чинників, від яких залежить вибір родича, що на нього орієнтують новоутворюване прізвище, найвагомими є авторитетність цього родича в колективі та ступінь індивідуалізації його назви» [178, с. 608].

В. Німчук не об'єднує в одну групу іменувань за родичами і не використовує для їх позначення термін «родичівські», проте виділяє чотири типи «особових назв» за іменами родичів: патроніми, метроніми, гінеконіми та андроніми [103, с. 38].

П. Чучка, вважаючи, що «для детальної характеристики сучасних живомовних українських прізвищ їх (патронімів, метронімів, гінеконімів, андронімів) замало», розширив цю групу назв за родичами до дев'яти: патроніми – прізвища за назвою батька; метроніми – прізвища за назвою матері; пропатроніми – прізвища за назвою діда; прометроніми – прізвища за назвою баби; андроніми – прізвища за назвою чоловіка; гінеконіми – прізвища за назвою дружини; гіоніми – прізвища за назвою сина; гамброніми – прізвища за назвою зятя; адельфоніми – прізвища за назвою брата [178, с. 200]. Усі ці назви проілюстровано прикладами їх вживання на території Закарпаття [178, с. 197–212]. Окремі розвідки П. Чучки присвячені жіночим іменуванням [186; 189] та іменуванням синів [180]. Чітку структуру творення назв дружини, сина та дочки від іменування чоловіка показав І. Ковалик на прикладі антропонімів конкретного села [55], а П. Чучка на матеріалі неофіційних іменувань закарпатського села доповнив цю схему [178, с. 177–179]. Р. Осташ запропонував власну схему взаємодії офіційних і неофіційних іменувань особи на основі аналізу неофіційних іменувань одного із сіл Івано-Франківщини [106, с. 299–301].

Сучасні патроніми розглянуто в праці Л. Кравченко «Патроніми в українських говірках (іменування синів)». Авторка проаналізувала українські

неофіційні іменування синів, утворені від офіційних та неофіційних назв їх батьків, за лексичною базою та словотвірною структурою, визначила найпродуктивніші форманти, які сьогодні беруть участь в утворенні неофіційних чоловічих патронімів [63]. Родичівські назви описує І. Сухомлин, представляючи «чоловічі прізвиська, які утворилися від власного імені предка чи особи за спорідненістю і свояцтвом». Кожна група таких назв ілюструється іменами в різних словотвірно-структурних варіантах [153, с. 40–55]. Андроніми в галицько-буковинських говорах аналізує М. Брус, називаючи їх прізвиськами та кваліфікуючи як обширну, колоритну, неофіційну й неусталену категорію слів, найбільш динамічну й соціально зумовлену, порівняно з іншими власними назвами [30, с. 246]. С. Павелко розглядає жіночі іменування на матеріалі Гуцульщини [110]; М. Наливайко – на матеріалі Верхньої Наддністрянщини [92].

Про родичівські назви, зокрема патроніми та андроніми, різною мірою згадують усі ті, хто досліджує історичний чи сучасний український антропонімікон, зокрема походження прізвищ.

Функціонуючи в сучасному антропоніміконі, родичівські назви або зникають з ужитку, або служать для поповнення інших неофіційних іменувань.

Окрему групу неофіційних назв становлять СІМЕЙНО-РОДОВІ ІМЕНУВАННЯ. Під цим поняттям ми розуміємо назви, що функціонують у неофіційній сфері, передаються у спадок, іменують усю родину, вживаються переважно у множині, проте мають форму однини для позначення кожного члена родини. І. Сухомлин називає такі антропоніми неофіційними прізвищами, оскільки вони утворювалися за тими моделями, що й прізвища, і мають з ними однакову семантичну базу. На думку автора, офіційні й неофіційні прізвища з погляду лінгвістичного й соціального становлять єдину систему на лексико-семантичному і фонетико-морфологічному рівнях. З погляду офіційно-юридичного... функції цих двох антропонімічних категорій різні» [153, с. 36].

В українській ономастиці для іменувань, які називають усю сім'ю, немає усталеного єдиного терміна. Одні дослідники кваліфікують їх як «родові прізвиська» [153;106]; інші – як окрему групу неофіційних іменувань [55; 34].

Очевидно, саме сімейно-родові іменування має на увазі П. Чучка, характеризує прізвиська за давністю функціонування, а точніше – за спадковістю: «Характерною особливістю спадкових прізвиськ є те, що багато з них функціонує як групові, тобто як колективні... Найчастіше такі прізвиська об'єднують людей за родинними зв'язками, чим виконують одну з функцій прізвищ» [178, с. 166]. На різницю між сімейно-родовими іменуваннями та індивідуальними прізвиськами вказує С. Вархол [230, с. 7–8].

С. Пахомова виникнення родових іменувань вбачає в еволюції додаткового (поряд з іменем) компонента в двочленних іменуваннях особи, яка полягає в переході прізвиська від батька до сина в спадок. Часткова десемантизація антропоніма, що виконував раніше функцію патроніма або індивідуального прізвиська, давала можливість цьому оніму перейти до нової антропонімної категорії [80, с. 79].

Дослідження сучасних сімейно-родових іменувань розглянуті разом з іншими неофіційними назвами у дисертаційних працях та наукових розвідках О. Антонюк [5], Г. Бучко та Д. Бучка [34], М. Лесюка [72], М. Микитин-Дружинець [84], А. Міхіної [88], М. Наливайко [93], Р. Осташа [105–106], Н. Федотової [162–163], В. Чабаненка [168–169], Н. Шульської [194–195] та ін.

Давні сімейно-родові назви зникали, закріплювалися як прізвища або ж зберігалися як назви неофіційні, знані завдяки родинній традиції. У сучасному українському антропоніміці такі іменування в багатьох населених пунктах існують паралельно з прізвищами, нерідко замінюючи їх в усному вжитку. Називаючи конкретну особу із родини, сімейно-родова назва найчастіше вживається з іменем носія, утворюючи двокомпонентне іменування.

До неофіційних іменувань належать також ПСЕВДОНІМИ та НІКИ. На відміну від проаналізованих вище неофіційних іменувань, ці назви мають обмежену сферу вживання, є результатом автономізації, мають іншу щодо всіх

решти неофіційних назв мету. Дослідженням псевдонімів займалися П. Чучка, М. Лесюк, В. Німчук, О. Петрова, Н. Павликівська та ін.; ніки (або нікнейми) вивчають А. Калашникова, М. Куршина, Є. Сазонова та ін. Ці неофіційні назви є особливими іменуваннями, що ще потребують детального вивчення.

Кожен із проаналізованих компонентів системи неофіційного іменування, зокрема варіанти імен та прізвиська, у вузькому колективі виступають переважно як самостійна ідентифікаційна одиниця або ж поєднуються з іншими особовими назвами у відповідні антропонімні формули. Основним складником багатоконпонентного іменування є особове ім'я, інші компоненти (індивідуальні прізвиська, родичівські назви (патроніми, матроніми, андроніми та ін.), сімейно-родові назви – вибіркові. У неофіційній антропонімії використовуються також такі структурні іменування, як «особове ім'я + описова формула».

Основній функції іменування – ідентифікації особи – підпорядкована структурна різноманітність і добір його складників. Незважаючи на те, що в ономастиці не стільки важливим є кількість компонентів іменування, скільки онімне наповнення, структурні моделі відіграють значну роль в акті ідентифікації особи. Складників у структурі іменування потрібно стільки, щоб співрозмовник міг зрозуміти, про кого йдеться. Часто їх кількість в іменуванні зростає залежно від віку носія, бо денотат іменується через родинну (чи іншу) співвіднесеність з особами, про які номінатор має інформацію. В антропоніміконі сучасного села, де основною є інформація про родинну належність людини, саме вона найбільше використовується в процесі іменування носія. У подібній назві експлікується інформація про рід (батьків, дідів, чоловіків, дружин і т. ін.). П. Чучка зазначає, що «ланцюгоподібне найменування називає багатоколінну родовідну від діда-прадіда аж до сучасника» [178, с. 510]. Основне призначення багатоконпонентних назв – якнайточніше ідентифікувати особу й таким способом полегшити процес взаєморозуміння між співрозмовниками.

Опис українських неофіційних багатокомпонентних іменувань подано у розвідках М. Лесюка [72], С. Медвідь-Пахомової [78–81], Р. Осташа [105–106], П. Чучки [175] та ін.

Отже, аналіз напрацювань української антропоніміки показує, що офіційна антропонімія в Україні зараз достатньо вивчена на загальноукраїнському і, особливо, на регіональному рівнях. Натомість неофіційні іменування, які активно функціонують у будь-якій мікроспільноті, представлені лише територіальними дослідженнями неофіційного антропонімікону Закарпаття, Волині, Донеччини, Луганщини, частково – Бойківщини і Львівщини, а також аналізом прізвищ окремих населених пунктів.

1.2. Проблемні питання аналізу неофіційних антропонімів

Вивчення неофіційних власних іменувань особи українськими та зарубіжними вченими та аналіз досліджуваного матеріалу з території Тернопільщини актуалізує ряд питань, розв'язання яких викликає певні труднощі. До таких проблемних питань належать: а) з'ясування обсягу поняття «неофіційне іменування»; б) визначення терміна «прізвисько» та його застосування до груп неофіційних іменувань; в) розмежування різних груп неофіційних іменувань та їх класифікація.

Ономастичні словники не виділяють терміна «неофіційне іменування / неофіційна назва/ неофіційний антропонім», проте використовують його при визначенні поняття «прізвисько» [103; 142]. Оскільки сучасна офіційна система іменувань українців, як й інших східних слов'ян, складається із прізвища, імені (очевидно, в офіційній, паспортній формі) та імені по батькові, то всі інші іменування особи є неофіційними назвами. У плані історичному (коли не було ще поняття «офіційна назва») найпоширенішим способом ідентифікації особи наших предків було двокомпонентне іменування, основним складником якого виступало ім'я (спочатку слов'янське автохтонне, згодом – християнське).

Другим компонентом були назви, які по-різному кваліфікують дослідники української історичної антропонімії. Т. Скуліна пише про патроніми, прізвиська і навіть прізвища [223], Л. Гумецька характеризує патроніми як особові назви, що в XIV–XV ст. виконували функції прізвиськ, прізвищ та імен по батькові в сучасному розумінні [41, с. 11], М. Худаш у двокомпонентних іменуваннях, крім імені, виділяє складники, які вказують на місце походження або проживання; професію або рід занять; зовнішню ознаку людини, а також назви, утворені від інших власних назв [167, с. 118].

Детальний аналіз української антропонімії XVI ст. подає Р. Керста, яка вважає, що більшість антропонімних формул того періоду становлять дволексемні іменування, де «на першому місці звичайно стоїть християнське ім'я (рідко давньоукраїнське), на другому – назва, що несе додаткову інформацію про іменовану особу», зокрема: 1) назва у формі патроніма (рідко – матроніма), яка характеризує особу за іменем, заняттям, етнічною приналежністю, прізвиськом батька (рідко – матері); 2) відапелятивна назва; 3) назва, що характеризує особу за місцем проживання або походження, етнічною приналежністю [53, с. 18]. Другу групу дослідниця поділяє на дві підгрупи: а) назви осіб за професією, заняттям, службовим становищем та б) назви осіб за особливостями зовнішності, характеру, звичками, особливостями мови, інтелектуальними особливостями, які є своєрідними назвами-характеристиками, переважно емоційно забарвленими, для яких використано з лексичного складу мови найбільш влучні слова [53, с. 30].

П. Чучка, аналізуючи «розвиток українських імен і прізвищ», будь-які іменування в історичній антропонімії (етноніми, назви осіб за їх територіальною ознакою, за соціальним становищем, агентивні та професійні назви, атрибутивні назви та іменування, утворені від неособових назв), крім імен і патронімів, кваліфікує як прізвиська. А в дослідженні сучасної антропонімії Закарпаття до прізвиськ з уточненням «родичівські» зараховує ще й патроніми, матроніми, андроніми і т. под. На думку П. Чучки, «всі прізвища виникли з прізвиськ, у тому числі й з прізвиськ відапелятивних. Шлях від

апелятива до прізвища майже в усіх випадках пролягав через індивідуальне прізвисько» [179, с. 254–261]. Не погоджується з таким розумінням поняття «прізвисько» М. Худаш, бо «не можна вважати прізвиськами прямі іменування по батькові, матері чи по інших особах, так само не можна розглядати як прізвиська і самі апелятивні іменування, різні атрибутивні окреслення типу Іван *гуменний*, Петро *подвірний*, Семен *пасічник*, Федір *ткач*, Степан *коваль*, якщо справді ці люди названі саме за професією або заняттям» [167, с. 100].

Із становленням прізвищ, удосконаленням та стабілізацією антропонімійної системи відбулася часткова зміна функцій різних засобів іменування, що зрештою призвело до розподілу антропонімійної системи на офіційну та неофіційну.

Енциклопедія слов'янської ономастики антропонімію поміщає в трьох рубриках: імена, прізвища та інші види особових назв. Оскільки імена та прізвища є офіційними засобами ідентифікації особи, то ті «інші», очевидно, якраз і повинні визначати обсяг поняття «неофіційна антропонімія» (крім імен по батькові у східних слов'ян). Західні слов'яни до них «відносять прізвиська та придомки, псевдоніми, етроніми, геральдичні і династичні назви; в українському антропоніміконі до «інших» віднесено імена по батькові, прізвиська і дворянські (шляхетські) додатки до прізвищ, псевдоніми, етроніми, геральдичні та династичні назви [174, с. 502–509]. Проте аналіз наукових праць з антропоніміки та власні спостереження над функціонуванням найрізноманітніших засобів і способів іменування поза офіційною сферою показують, що неофіційна сфера ідентифікації особи включає набагато більше компонентів, ніж вказано вище. І однією з проблем аналізу неофіційної антропонімії є невизначеність обсягу самого поняття «неофіційні іменування» та встановлення всіх складників, які можна включати в неофіційну систему називництва осіб.

П. Чучка, аналізуючи антропонімію Закарпаття (станом на 1969 рік), чітко розділяє «офіційну і народну системи називництва» та відзначає, що, на відміну від офіційних назв людей (сучасних і давніх), «назви неофіційні,

зокрема народнорозмовні», тільки зрідка є «предметом спеціального лінгвістичного аналізу» [178, с. 11]. Зараз ситуація дещо змінилася.

Як уже зазначалося, більшість сучасних українських учених-антропонімістів усі засоби іменування особи (в т. ч. і патроніми, андроніми та інші родичівські назви), крім імен і прізвищ, об'єднують під однією назвою – прізвиська, які потім за різними критеріями поділяють на окремі групи. Усі ономастичні словники й багато дослідників неофіційних іменувань людей подають свої визначення терміна «прізвисько», проте розуміють його по-різному.

Насамперед мусимо мати на увазі різне наповнення поняття «прізвисько» в історичній та сучасній антропонімії, тобто в діахронії та синхронії. Про це коротко йшлося у попередньому підрозділі. Зокрема, ми показали, що «Словник української мови» [СУМ] визначає прізвисько як антропонім, який обов'язково характеризує денотата, натомість у «Словнику української ономастичної термінології» прізвисько тлумачать як неофіційну назву, що може вказувати не тільки на визначальні риси характеру, фізичні ознаки, звички, але й на походження і под. [142, с. 154].

М. Худаш, характеризуючи поняття «антропонімічна система» та термінологічне визначення її основних компонентів, стверджує, що «важливим компонентом цієї системи є прізвисько», а запропоновану В. Чичаговим дефініцію терміна «прізвисько» уточнює так: «Прізвиська – це особові назви, яких люди набувають у побутовому оточенні мимоволі, часто випадково, в різні періоди свого життя за тією чи іншою зовнішньою або внутрішньою властивістю чи якимось незвичним випадком, що з ними трапився, і під яким вони потім відомі лише в близькому оточенні» [167, с. 81–83].

В енциклопедії «Słowiańska onomastyka» (Warszawa; Kraków, 2002-2003. – Т. 1–2) П. Чучка тлумачить прізвиська як «факультативні знаки, які, називаючи денотата, одночасно й характеризують його за якоюсь примітною рисою». Це визначення, як і ознаки, які подає учений (зокрема однопоколінність), указують на такі неофіційні назви, які в монографії (докторській дисертації)

кваліфікувались як «індивідуальні прізвиська». А розділ «Прізвиська» у монографії присвячений аналізу не тільки індивідуальних, а й родичівських неофіційних іменувань. Тим самим П. Чучка розширює обсяг поняття «прізвисько» та розуміє під ним усі неофіційні назви людей [174, с. 502–509; 178, с. 153–245]. Аналогічно в енциклопедії «Українська мова» прізвиськом називається «вид антропоніма, неофіційне особове іменування, яким середовище індивідуалізує або характеризує особу» [183, с. 494]. В. Німчук прізвиська кваліфікує як «додаткові, неофіційні (другі) назви (усталені чи неусталені), що передаються або не передаються спадково» [103, с. 37].

Н. Федотова прізвиськами вважає «антропоніми неофіційної сфери функціонування, які виражаються одним чи кількома словами та вживаються як стислі тексти, що відрізняються формальною структурно-семантичною нерозгорнутістю й розкриваються в мотиваційному / інтерпретаційному тексті. Вони характеризуються підвищеною інформативністю й емоційно-експресивною забарвленістю, компресують у своєму змісті характеристики зовнішніх і внутрішніх особливостей носія імені, імпліцитно представлені через асоціативний зв'язок із предметами чи явищами навколишньої дійсності» [162, с. 5].

Н. Шульська подає таке визначення прізвиська: «Прізвисько – це неофіційне одно- чи багатолексемне найменування особи чи кількох осіб, яке дає найменувач, щоб підкреслити особливу рису, що вирізняє людину серед інших» [195, с. 5].

Таким чином, різні дефініції терміна «прізвисько» в україністиці показують, що для одних учених прізвиськом є будь-яка неофіційна назва особи, а для інших – це лише ті неофіційні іменування, які, крім іншого, обов'язково характеризують особу за її власними рисами.

Неоднозначне тлумачення терміна «прізвисько» спостерігається і в дослідженнях неофіційної антропонімії зарубіжних учених. М. Бйолік прізвиськом вважає власну назву, що є додатковим і неофіційним (поряд з іменем і прізвиськом, а також придомком) означенням особи; яка: 1) є

індивідуальною, характеризує конкретного носія; 2) є в певній місцевості найновішим номінаційним витвором, що замінює імена, прізвища і придомки; 3) нелегалізована, факультативна, тобто не обов'язкова в певному середовищі; 4) має емоційне забарвлення, найчастіше негативне, іронічне або зневажливе; 5) мотивована семантично, оскільки відомі її етимологія і походження; 6) вживається тоді, коли носій відсутній або під час сварки з ним [204, с. 175–176].

Н. Подольська у першому виданні «Словника російської ономастичної термінології» подає таке визначення прізвиська: «Вид антропоніма. Додаткове іменування, дане людині іншими людьми у відповідності до її характерної риси, обставини, що супроводжує її впродовж життя, або за якоюсь аналогією» [118, с. 115]. У другому виданні цього словника, дослідниця поширює дефініцію так: «...за аналогією, за походженням та ін. мотивами» [119, с. 111]. Н. Ушаков, окреслюючи межі прізвиськ, вважає, що спеціальне вивчення цих антропонімів треба починати не з уточнення питання про найбільш прийнятний їх розподіл на групи, а з того, що треба розуміти під прізвиськом. «Межі цього поняття виявились настільки розпливчатими, що один і той же матеріал учені інтерпретують зовсім по-різному» [161, с. 147].

І якщо основна проблема при визначенні терміна «прізвисько» зводиться до того, який обсяг матеріалу включати до цього класу антропонімів (чи усі неофіційні іменування, в т. ч. і родичівські та сімейно-родові, чи лише ті, які пов'язані з характеристикою денотата за його особистими рисами), то значно більше проблем з визначенням термінів тих неофіційних іменувань, що не мають функції характеристики, а лише ідентифікації. Йдеться про іменування, які вказують не на якісь характерні ознаки денотата, а на його стосунок до сім'ї чи окремих її членів, а також ті, що називають усю родину і переважно є спадковими, і такі, що називають (чи прозивають) усіх членів населеного пункту або його частини. Щодо іменувань за батьком, матір'ю та чоловіком, то уже давно закріпилися терміни «патроніми», «матроніми / метроніми» та «андроніми». П. Чучка відносить їх до прізвиськ, об'єднуючи разом із

відповідними назвами за іншими родичами в одне поняття «родичівські (генесіонімічні) прізвиська» [178, с. 197–212]. Термін «родичівські прізвиська» використовують також Л. Кравченко [65], М. Наливайко [91] і Г. Сенік [133]; М. Тимінський називає такі іменування генесіонімами [155, с. 66].

Українські ономасти до прізвищ здебільшого зараховують також сімейно-родові та інші колективні назви, але з відповідними уточненнями: І. Сухомлин (родові прізвиська або власні родові назви) [153, с. 39–40], В. Чабаненко (колективно-родинні та колективно-регіональні прізвиська) [168, с. 16–20], А. Коваль, М. Микитин-Дружинець, Н. Шульська, (сімейно-родові та колективно-територіальні) [56, с. 159; 84; 194–195], Н. Федотова (сімейно-родові або «вуличні» та колективно-групові) [162, с. 8], Р. Осташ (родові і родинні прізвиська) [104, с. 116–121], Л. Кравченко та Г. Сенік та (сімейно-родові та колективні прізвиська) [64–65; 133–134], Н. Швецова (родові прізвиська) [190], Г. Аркушин (прізвиська родинні і такі, якими прозивають жителів села їхні сусіди) [7; 141], Т. Щербина (індивідуальні, родичівські, сімейно-родові та колективно-територіальні прізвиська) [199] та ін. Г. Бучко та Д. Бучко для неофіційного означення усіх членів сім'ї користуються терміном «сімейно-родові назви» [34, с. 5]. Не кваліфікують такі антропоніми як прізвиська також М. Наливайко [91] і Г. Ліщинська [73].

Велику увагу дослідженню неофіційних іменувань приділяють польські ономасти, зокрема висвітлюють проблеми, що точаться навколо терміна «прізвисько» та визначення його основних ознак і функцій [202; 206; 210; 222; 223; 225; 215; 228]. Відома польська ономастка А. Цєслікова зосереджується на характеристиці прізвиська як категорії антропонімічної, на відміну від «прізвиська апелятивного», зазначаючи, що різниця між ними полягає насамперед у тому, що «прізвиська антропонімічні» виникають «із причин експресивних», але служать для ідентифікації, натомість прізвиська в розмовній мові служать для вираження експресії. Причини творення перших і других подібні, але мета – різна [221, с. 120].

Торкаються польські ономасти й проблем класифікації всіх неофіційних іменувань, визначення обсягу поняття «прізвисько», його меж, розрізнення й уточнення термінів «прізвисько» і «придомок». З. Абрамович і Д. Косіор виділяють чотири типи неофіційних антропонімів: демінутивно-гіпокористичні назви від хресних імен; присвійні назви – патронімні і матронімні; прізвиська; придомки – і вважають, що ототожнення прізвиस्क з іншими видами неофіційних власних назв є необґрунтоване [202, с. 165–167]. Л. Дацевич до локальної антропонімійної системи зараховує прізвиська, придомки, скорочені та zdeформовані прізвища, гіпокористичні форми офіційних імен, розмовні патронімні і матронімні формації [210, с. 91]. Р. Лободзінська до неофіційних антропонімів відносить прізвиська; живі гіпокористики та інші розмовні варіанти імен; zdeформовані або скорочені прізвища; антропоніми, семантично мотивовані прізвищами; фемінативи; живі патронімні форми; реальні означення за місцем проживання [214, с. 241].

Деякі групи неофіційних назв не мають чітких ознак певного антропонімного класу. Тому цілком закономірно виникають труднощі при їх кваліфікації, особливо це стосується розмежування варіантів особових імен і відіменних прізвиस्क; визначення статусу різних відпрізвищевих дериватів.

Більшість українських антропонімістів визначають критерії, за якими розмежовують варіанти імен і прізвиська, утворені від імені носія. До прізвиस्क відносять такі відіменні деривати, які не є традиційними для певної території [178, с. 158–159; 34]; які мають «емоційно-експресивне забарвлення (здебільшого негативне)», виникають «внаслідок певної життєвої ситуації чи якоїсь звички носія» і якими називають носія позаочі [65, с. 174; 202, с. 171; 210, с. 93].

Немає одностайної думки щодо відпрізвищевих утворень. Беззастережно до індивідуальних прізвиस्क дослідники відносять антропоніми – асоціати від прізвищ носія та усякі його деформації [28, с. 18; 39; 70 та ін.]. Натомість щодо місця в системі неофіційних іменувань утворень від прізвищ для іменування синів, дочок та дружин, думки вчених розходяться. Українські ономасти

кваліфікують їх, поряд з аналогічними дериватами від імені або прізвиська голови сім'ї, як родичівські прізвиська [178; 65; 55], хоча практично такі назви є яскравим проявом «живомовного» функціонування прізвищ. Ю. Редько виокремлює іменування дружин, синів і дочок, які сьогодні вживаються тільки в побуті неофіційно, і висловлює жаль «з приводу будь-що-будь збіднення традиційних форм українських особових власних назв» [123, с. IX].

У неофіційній ідентифікації особи досить активно використовуються різноманітні деривати, утворені від прізвища самого носія. У дослідників антропонімії немає єдиної думки щодо місця в системі неофіційних антропонімів таких утворень, як відпрізвищеві посесивні деривати для іменувань синів і дочок та відпрізвищеві андроніми. Одні дослідники кваліфікують їх як родичівські прізвиська, інші – виокремлюють як одну з груп неофіційних іменувань. П. Чучка пише, що «по суті кожне прізвище успішно може виступати (та й виступає часто) в ролі прізвиська» і вважає, що здійснити поділ антропонімів на прізвища і прізвиська можна лише за функціональним принципом, «хоча і цей підхід не розв'язує усіх складних питань класифікації» [178, с. 159]. Функціонально такі живомовні варіанти офіційних прізвищ близькі до родичівських та сімейно-родових назв, але прізвисками вважати їх, на нашу думку, немає підстав.

Важливим етапом роботи в дослідженні неофіційних іменувань людей, як і в будь-якій галузі науки, є класифікація матеріалу. О. Суперанська, вважаючи, що «складність об'єктів ономастичних досліджень приводить до принципової неможливості створення єдиної вичерпної класифікації її матеріалу і вимагає ряду різних класифікацій на різних підставах», пише: «Класифікація в ономастиці здійснюється за різними принципами: за типами іменованих об'єктів, за мовною приналежністю імен, за характером лексичних основ за формальними показниками, на основі типологічної, хронологічної, генетичної спільності імен і т. д.» [151, с. 203]. Дослідниця вважає, що з усіх можливих класифікацій, на перше місце повинна бути поставлена предметно-номінативна, оскільки співвіднесеність із предметом, як правило, визначає «лице»

іменування та інші його характеристики [148, с. 160]. Враховуючи неоднорідність неофіційної антропонімії, дослідники поділяють її передусім за типами іменованих об'єктів, виокремлюючи іменування однієї особи та іменування групи осіб чи навіть більшого колективу. А оскільки сам матеріал дуже неоднорідний, то для подальшої його класифікації не можна підібрати єдиного критерію. Сукупність неофіційної антропонімії, як уже відзначалось, складають різні типи антропонімів. Для номінації однієї особи одним із найважливіших критеріїв поділу є спосіб характеристики найменованого. Саме враховуючи цей критерій, П. Чучка поділяє неофіційні антропоніми (у П. Чучки – прізвиська) на дві великі групи: прізвиська індивідуальні та прізвиська родичівські. Перші вказують на характерні ознаки носія, другі, вони фактично також індивідуальні, – на відношення його до конкретного родича [178, с. 153–245].

Немає повної узгодженості щодо класифікації власне прізвиस्क, тобто тих, яких в українській ономастичній літературі переважно називають індивідуальними прізвишками. Дослідники по-різному підходять до цієї проблеми. Л. Кравченко у посібнику з ономастики називає три різні (можливі) класифікації індивідуальних прізвиस्क: за лексичною базою, за мотивами номінації, за емоційно-експресивним забарвленням [65].

Очевидно, що найлегше (найпростіше) класифікувати прізвиська за їх лексичною базою, тобто поділити за значенням лексем, від яких вони утворені, оскільки такий підхід не вимагає спеціального опитування причин (мотивів) появи прізвиська. Проте більшість дослідників користуються класифікацією за мотивами номінації. П. Чучка з цього приводу пише, що мотив іменування в дослідженні неофіційних назв, зокрема прізвиस्क, «є важливішим за лексико-семантичну характеристику, оскільки дає змогу отримати більше інформації», бо поєднує як екстралінгвальні, так і лінгвістичні особливості іменувань [178, с. 181]. Подібно і польські ономасти вважають, що мотиваційний чинник повинен бути визнаний за основний критерій поділу, бо дає змогу визначити

механізми виникнення прізвищ, що повинно бути «вихідним пунктом при аналізі структури особової назви» [202, с. 16].

Дослідники індивідуальних прізвищ, застосовуючи мотиваційну класифікацію, поділяють матеріал на більшу чи меншу кількість груп і підгруп і т. под. Практично всі українські й зарубіжні дослідники виділяють прізвища за фізичними (характеристика зовнішності, зовнішні риси) та психічними ознаками носія, особливостями його мовлення, прикметними випадками з життя. У П. Чучки, крім цих, зазначено ще чотири групи: за родом діяльності, територіальною ознакою, етнічна ознака денотата, місцем найменованого в громаді [178, с. 182]. Чітку і логічну класифікацію індивідуальних прізвищ за мотивами номінації подає Л. Кравченко. Назви, що вказують на ознаки носіїв, поділено на три підгрупи: ті, що вказують на зовнішні ознаки людини, розкривають внутрішні ознаки осіб, свідчать про їх звички. Інші групи становлять прізвища, що визначають особливості мовлення носіїв; оказіональні прізвища; а також ті, що відтворюють реальний стан речей. В окрему групу виділено прізвища, мотивовані кількома ознаками [65, с. 176–180]. У цій класифікації, як і в мотиваційній класифікації П. Чучки, немає відантропонімних прізвищ, які становлять одну з двох груп у класифікації прізвищ за лексичною базою (друга група у цьому поділі – відапелятивні прізвища). І саме зарахування / не зарахування до мотиваційних груп відантропонімних дериватів становить певну класифікаційну проблему.

Нетрадиційну класифікацію сучасних індивідуальних прізвищ пропонує М. Тимінський. Усі прізвища автор поділяє на два типи: прізвища з актуальними тепер мотивами і прізвища з неактуальними мотивами. Перша група розрізняє «сталу актуальність мотивантів» (етнічна належність і родинні зв'язки) і «несталу актуальність мотивантів» (психічні риси, фізичні властивості, місце проживання, специфіка діяльності і т. под.) [155, с. 67–68].

Мотиви номінації визначають і ті дослідники, які систематизують аналізовані прізвища і за їх лексичною базою [1–2; 199; 213].

Деякі ономасти, характеризуючи прізвиська за мотивами номінації і / або за семантикою етимонів, включають до аналізу і структуру прізвиськ [72; 109; 36; 205; 208; 211–212; 225; 215; 229].

Беручи до уваги здобутки українських та зарубіжних дослідників антропонімії, проаналізувавши проблемні питання вивчення неофіційних антропонімів, а також спираючись на власні спостереження при зборі матеріалу, ми виділили такі групи неофіційних іменувань у сільському антропоніміконі Тернопільщини: розмовні варіанти особових імен, прізвиська (індивідуальні та групові), родичівські назви та сімейно-родові іменування.

1.3. Методи та аспекти дослідження неофіційних антропонімів

Неофіційні іменування осіб становлять невід’ємну та суттєву частину антропонімії й аналіз цих власних назв закономірно базується на тих теоретичних засадах і методологічних принципах, що й ономастика загалом.

Науковим підґрунтям нашого дослідження є загальноономастичні теорії, які розроблялися і продовжують розроблятися українськими та зарубіжними вченими, зокрема проблеми суті власної назви та її відношення до загальної назви; поступове виділення ономастики як окремої мовознавчої науки; об’єкт і зміст ономастичного простору; встановлення типології власних назв, що тісно пов’язана з родом номінованих об’єктів; визначення відмінностей між словотвірними типами і функціями назв різних категорій.

Для аналізу неофіційних антропонімів важливим є питання розмежування загальних і власних назв, оскільки ці категорії «принципово відрізняються одна від одної своїми функціями й способом входження в комунікативні акти і різниця ця спричинена різними функціональними модифікаціями відображення дійсності у мові» [227, с. 24]. Наша праця ґрунтується і на інших теоретичних засадах: статус власної назви, зокрема антропоніма, у мовній ситуації, номінація й мотивація, семантичні властивості власної назви, власна назва у комунікативних контекстах [148].

Важливі теоретичні положення, що стосуються таких проблем, як вторинність власної назви щодо апелятива, пропріальне значення власної назви, яке не є ідентичним із лексичним значенням етимона; вибір пропріального мотиву називання, процес творення назви, класифікація власних назв, а саме антропонімів, черпаємо з праць відомих слов'янських ономастів: Ю. Карпенка [50], Р. Шрамека [227], Р. Мрузека [218], а також М. Худаша, який зазначає, що питання класифікації і періодизації власних назв залишається «вузьким місцем української і взагалі слов'янської антропоніміки» [166, с. 97–101; 167, с. 45–60].

Специфічний предмет дослідження – власні назви людей – і випрацювані до певної міри теоретичні засади ономастики вимагають також специфічних методів дослідження. Ономастика, що виникла як прикладна наука, необхідна історикам, географам, етнографам та літературознавцям, згодом вийшла за рамки «допоміжної» і виокремила як самостійна мовознавча дисципліна, що аналізує «лінгвістичний матеріал лінгвістичними методами» [148, с. 7].

Методологічну основу мовознавства чітко виписав Ю. Карпенко. Учений виділяє три аспекти дослідження мови: за метою, за шляхами досягнення мети та за способами дослідження. У першому випадку використовуються описові та реконструктивні методи, у другому – індуктивний та дедуктивний, у третьому – синхронічний та діахронічний [46, с. 16–17].

Найдавнішим і найпоширенішим основним мовознавчим методом є описовий, в якому розрізняють такі послідовні етапи: 1) виділення одиниць аналізу; 2) членування виділених одиниць; 3) класифікація й інтерпретація виділених одиниць. У ході застосування описового методу використовуються прийоми зовнішньої і внутрішньої інтерпретації. Перші допомагають у виявленні зв'язків із позамовними явищами та з іншими мовними одиницями, другі – у вивченні мовних явищ «на основі їх системних парадигматичних і синтагматичних зв'язків» [60, с. 360–361].

Оскільки ономастика – наука мовознавча і дослідження онімів відбувається на основі «загальномовознавчих теорій і методів, то, закономірно, що останні служать ніби відправним пунктом і для ономастичних досліджень»

[151, с. 192]. Ю. Карпенко, визначаючи об'єкт ономастики, який, безперечно, є лінгвістичним, оскільки ономастика вивчає слова мови, зауважує: «Ономастика – це частина мовознавства. Але дуже автономна частина. Це окрема наука лінгвістичного комплексу. Вона вирішує свої власні проблеми, яких не вирішують інші науки, що входять до складу мовознавства» [50, с. 9]. А це означає, що ономастика не може беззастережно користуватися тільки лінгвістичними методами, адже крізь усі розділи ономастики із мовознавством проходять історія, географія, етнографія, астрономія і зоологія [50, с. 10].

На цьому наголошує й О. Суперанська, яка стверджує, що власні назви, будучи словами особливими, що вживаються в особливій сфері та в особливій функції, більше ніж загальні назви залежать від екстралінгвальних фактів, у зв'язку з чим регулюються не повністю законами мови, але й деякими соціальними, юридичними та історичними закономірностями [150, с. 9].

В іншій статті дослідниця пише, що лінгвісту завжди треба звертати увагу на «позамовні асоціації власних назв, з яких перше місце справедливо належить соціальним факторам, які в свою чергу, є в нерозривному зв'язку з історією, політикою, економікою» [152, с. 8].

Загалом метод в ономастиці – це сукупність теоретичних настанов, прийомів, методик дослідження онімії, які пов'язані з певною лінгвістичною теорією [142, с. 116]. Н. Подольська ономастичним методом вважає спосіб пізнання, дослідження явищ у галузі ономастики [119, с. 80]. Методика дослідження онімів становить собою сукупність процедур аналізу об'єкта дослідження й перевірки отриманих результатів [142, с. 119–120].

Разом зі змінами в поширених у мовознавстві напрямках і методологіях відбуваються одночасно зміни в класифікації та способі аналізу власних назв.

Питання про дослідницькі методи слов'янської ономастики особливо гостро постало у другій половині минулого століття «у зв'язку з успішним розвитком структурної лінгвістики та із зрослими завданнями і потребами самої ономастики» [167, с. 46]. У 1962 р. в журналі «Вопросы языкознания» опубліковано статтю відомого польського вченого С. Роспонда «Перспективы

розвиття славянської ономастики», в якій автор подає огляд основних дослідницьких ономастичних методів і виділяє серед них три напрямки: «історико-поселенський; мовознавчий (орієнтований на зацікавлені в ономастиці дисципліни) і сучасний, який «постулює удосконалення лінгвістичних і філологічних методів, а також вироблення спеціальних ономастичних методів» [125, с. 9].

М. Худаш у фундаментальній праці «З історії української антропонімії» присвячує окремий параграф специфіці предмета та методам дослідження, в якому висвітлює ряд проблем ономастики: межа між загальними і власними назвами, проблема дохристиянських імен, питання класифікації й періодизації особових назв, термінологічного визначення власних назв тощо [167, с. 45–61].

Про конкретні методи, що використовуються в ономастичних дослідженнях в Україні та в інших слов'янських країнах, читаємо в енциклопедії «Słowiańska onomastyka» (Т. 1, Warszawa-Kraków, 2002). У статті «Методи української ономастики» В. Лучик виділив три етапи дослідження пропріальної лексики в Україні. Дослідник вважає, що до середини ХХ ст. така група слів української мови досліджувалась описовим методом. Другий етап (1946–1958 рр.) утвердився як період розширення наукової проблематики, становлення теорії методології і методики досліджень. Основними були прийоми збирання, каталогізації, систематизації та інтерпретації фактичного матеріалу. З 1959 р. (початок третього етапу) питання теорії і методики стають визначальними для національної ономастики. У цей період до ономастичного матеріалу застосовують мовно-історико-географічний підхід (К. Цілуйко), етимологічний аналіз (Відділ ономастики при Інституті мовознавства АН України), стратиграфічний метод (І. Железняк, О. Карпенко), структурно-словотвірний аналіз із позицій синхронії й діахронії (Д. Бучко, Л. Гумецька, Р. Керста, Ю. Редько, П. Чучка і ін.), картографічний метод (Д. Бучко, Ю. Карпенко, О. Купчинський). В українській ономастиці відбувається впровадження також математично-статистичних методів. В останні десятиліття набуває поширення стилістичний метод (функціонування власних назв у творах

художньої літератури). Епізодично також розробляються прийоми лінгвопсихологічного методу [75, с. 69–70].

Визначення методології ономастичних досліджень і окремих методів дають словники онімної термінології. Н. Подольська виділяє ареальний, генетичний, дескриптивний, картографічний, метод «малих типів», реконструкції, стратиграфічний, структурний, типологічний, формантний, етимологічний методи ономастичних досліджень [119, с. 80–82]. Д. Бучко у «Словнику української ономастичної термінології» окреслює ареальний, генетичний, дескриптивний, етимологічний, картографічний, стратиграфічний, структурний, типологічний, формантний методи [142, с. 117–119].

Ю. Карпенко методам дослідження присвятив окрему статтю «История этимологического метода в отечественной литературе» [47].

Послідовно й детально аналізує методи і прийоми дослідження ономастичного матеріалу О. Суперанська у співавторстві з Н. Подольською у праці «Теория и методика ономастических исследований» (Москва, 1986). Виділивши й охарактеризувавши чотири основні методи загальнолінгвістичних досліджень, науковці зупиняються на тих способах і прийомах дослідження, що вживаються більш-менш регулярно, і подають їх, зберігаючи послідовність аналізу: 1) мовна дистрибуція зібраного ономастичного матеріалу; 2) текстологічний аналіз; 3) інвентаризація ономастичного матеріалу; 4) класифікація іменувань; 5) стратиграфічний аналіз; 6) диференційний і генетичний аналіз; 7) реконструкція іменувань і їх форм; 8) етимологічний аналіз; 9) словотвірний аналіз; 10) структурний аналіз; 11) формантний аналіз; 12) аналіз основ; 13) аналіз варіантів власних назв; 14) виявлення ономастичних ареалів; 15) ономастичне картографування; 16) імовірнісна перевірка; 17) статистичний аналіз; 18) виявлення ономастичних універсалій; 19) експериментальні дослідження [151, с. 198–214].

Методам ономастичних досліджень присвячений окремий розділ у праці В. Бондалетова «Русская ономастика» (Москва, 1983). Відзначивши, що слов'янська і вся європейська ономастична наука пройшла три основні етапи

(донауковий, становлення ономастики як науки і науковий або ономастичний), автор детально характеризує такі методи: описовий, історичний, порівняльно-зіставний, ареальний, семіотичний, стилістичний, лінгвопсихологічний, статистичний [23, с. 36–82].

Для нашого дослідження неофіційної антропонімії цінною є стаття В. Никонова «Задачи и методы антропонимики» [98, с. 33–56]. Дослідник описує, як збирати та аналізувати ономастичний матеріал, зупиняється на проблемах значення імені для людини і суспільства, аналізує різні мотиви вибору імені. Заперечуючи видатному польському антропонімісту Т. Мілевському, який стверджував, що «особові назви відрізняються від загальних повною свободою вибору», В. Никонов вважає, що вибір особових імен «жорстко зумовлений» [98, с. 43]. Учений наголошує на необхідності в процесі аналізу антропонімів зважати на зв'язок антропоніміки з іншими науками: «Особове ім'я – слово і, як усі слова, підкоряється законом мови ..., але антропонімія утворює в мові особливу підсистему, розібратися в якій безсилі тільки методи лінгвістики без нерозривної єдності з етнографією, історією, соціологією, правом» [98, с. 56].

Наше дослідження неофіційної антропонімії Тернопільщини базується на таких загальнонаукових методах (прийомах), як аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, індукція та дедукція.

З усіх загальнолінгвістичних методів нами послідовно використано описовий. Цей метод, який використовується в усіх суспільно-історичних та природничих науках і займає перше місце за широтою застосування, стосовно ономастики визначається як «послідовний опис власних назв і різних ономастичних явищ досліджуваного регіону, художньої літератури, писемних пам'яток тощо» [142, с. 118]. Описовий метод значною мірою визначає успіх роботи з використанням інших методів, які «проглядають» той самий матеріал в нових аспектах. Початковим етапом аналізу матеріалу є його збір, каталогізація та систематизація, які дозволяють бачити різні його частини та найбільш загальні відношення між ними, а також найістотніші їх ознаки. У

роботі використано первинний опис – складено списки зібраних імен, прізвиськ та інших неофіційних антропонімів і на їх основі оформлено додатки до роботи. За допомогою описового методу виявляємо також номінативні одиниці неофіційних антропонімів, встановлюємо їх ієрархію, визначаємо функції.

Широке застосування в ономастиці має порівняльно-історичний метод. Оскільки ми аналізуємо сучасні неофіційні засоби ідентифікації особи, то історичний антропонімний матеріал з території Тернопільщини використовуємо тільки для порівняння офіційної антропонімії з неофіційною, а саме при дослідженні функціонування офіційних назв у неофіційній сфері.

Порівняльно-типологічний метод (або зіставний) «Словник української ономастичної термінології» називає типологічним – виявлення схожих онімних явищ і зіставлення їх у різних мовах, у т. ч. встановлення універсалій; виявлення часто / рідко вживаних онімних типів [142, с. 119]. Аналізуючи неофіційні іменування Тернопільщини, ми порівнюємо певні ономастичні явища з аналогічними в інших регіонах та інших мовах, виявляючи таким чином ономастичні універсалії.

«Виявлення ономастичних універсалій» О. Суперанська виділяє як окремий прийом аналізу ономастичного матеріалу. «Зіставлення ономастичних станів різних епох, територій мов, – пише дослідниця, – показує, що поряд із численними специфічними рисами для будь-яких власних назв можна виділити ряд ознак, властивих для них постійно і всюди – це ономастичні універсалії, які свідчать про єдність людського мислення, про єдині принципи номінації, про єдині шляхи» [151, с. 212].

Ареальний метод у нашому дослідженні використовуємо при порівнянні варіантів імен Тернопільщини та інших етнографічних територій, встановленні лексичних особливостей онімів, схожості імен чи їх окремих компонентів, що вживаються в мові жителів міст і сіл конкретної території на різних етнографічних територіях досліджуваної області.

Особливу увагу при дослідженні мови мовознавці звертають на соціолінгвістичні та психолінгвістичні методи. До перших відносять такі, які

ґрунтуються на синтезі лінгвістичних і соціологічних процедур, і конкретизують їх як методи польового дослідження (методика збирання матеріалу) та методи соціолінгвістичного аналізу зібраного матеріалу (обробка інформації).

У процесі збору неофіційних імен як основний метод нами використано «польове дослідження», зокрема прийом інтерв'ю, усне опитування. Інтерв'ю проводились як індивідуальні, так і групові. Реципієнтами виступали жителі населених пунктів, що є представниками різних вікових груп (від 15 до 80 років).

Паралельно із проаналізованими прийомами збору матеріалу ми частково використовували елементи психолінгвістичного методу, який передбачає обробку й аналіз тих мовних фактів, які можна одержати від інформаторів у результаті спеціально організованих експериментів.

На основі методики асоціативного експерименту ми мали змогу з'ясувати оцінні реакції інформаторів на ті чи інші власні назви, виявити нейтральні та емоційно забарвлені іменування в межах конкретних населених пунктів і загалом в антропоніміконі досліджуваної території.

Методику часткової вибірки застосовано в доборі населених пунктів, у яких проводилися вивчення неофіційних іменувань людей, а також у доборі самих реципієнтів. Статистичний аналіз у ході нашого дослідження дозволив простежити частотність класів неофіційних назв та мотивів їх утворення, а також продуктивність окремих моделей.

З інших методів і прийомів, що застосовують для дослідження ономастичного матеріалу, нами використано такі:

- Мовна атрибуція зібраного ономастичного матеріалу. Цей методу включає вивчення національної специфіки антропонімічної системи конкретної мови і зіставлення її із відповідними групами онімів інших мов, у тому числі зіставлення варіантів імен народів (особливо сусідніх), уживання лексем інших мов, що знайшли місце у досліджуваній неофіційній системі іменувань.

- Текстологічний аналіз використано при опрацюванні списків виборців для зіставлення давнього переліку прізвищ жителів та сучасних сімейно-родових іменувань, що функціонують у населеному пункті, при вивченні відойконімних іменувань жителів, а також при укладанні словника неофіційних назв.
- Інвентаризація ономастичного матеріалу, яка є передумовою будь-якого ономастичного дослідження, застосована для реєстрації офіційних назв осіб та для зіставлення їх із неофіційним назвами, виявлення іменувань особи в різних мовленнєвих ситуаціях.
- Класифікація іменувань є однією з найважливіших умов якісного дослідження зібраного матеріалу. Аналізуючи різні класифікаційні схеми антропонімів, М. Худаш зазначає: «У науці давно встановлено, що від ступеня наукової досконалості, прийнятої в тій чи іншій її галузі класифікації фактичного матеріалу, у значній мірі залежить не тільки економність, структурно-композиційна чіткість і раціональність дослідження, а і його ефективність та результативність. Тому всяка класифікаційна схема повинна бути методологічно чіткою, максимально вичерпною, повинна забезпечувати можливість розгляду досліджуваного об'єкта в найрізноманітніших його типових проявах, і в той же час не допускати фактів двозначності, невизначеності або суб'єктивізму» [166, с. 101]. Для характеристики неофіційних іменувань Тернопільщини ми застосували мотиваційну, функціональну та етимологічну класифікації, а також звертали увагу на структурні особливості назв.
- Диференційний і генетичний аналіз активно застосовано у дослідженні варіантів особових імен та об'єднанні їх навколо одного офіційного імені.
- Реконструкція імен і форм. У живомовній антропонімії власні назви вживаються в різних відмінкових формах. «Оскільки дослідника цікавить не тільки наявність таких форм, але і їх співвідношення з вихідною», він мусить вдатися до застосування морфологічної реконструкції [151, с. 204]. Ми застосовували цю методику, відтворюючи форми сімейно-родових та

родичівських назв, які інформатори наводили частіше в родовому відмінку, а також особові імена з їх варіантів, у тому числі й внутрішньосімейних.

- Етимологічний аналіз в ономастиці відрізняється від етимологізації в апелювативній лексиці тим, що для оніма достатньо виявити апелюватив чи первинну власну назву, яка лежить в основі імені, що зазнає етимологізації. У ході застосування цього методу ми змогли з'ясувати, яка лексема послужила етимомом аналізованої назви.
- Словотвірний аналіз в ономастиці тісно пов'язаний з етимологічним. Для дослідження неофіційних іменувань і визначення способу їх словотворення необхідно виділити твірне слово (етимон) та словотвірчі форманти й визначити їхні функції. Особливої уваги потребують запозичені іменування або ж іменування, утворені за аналогією до інших назв. У нашому дослідженні словотвірному аналізу піддавалися переважно варіанти особових імен, сімейно-родові та родичівські назви.
- Формантний аналіз полягає у виявленні форманта власної назви, який дуже часто не є тотожним із суфіксом апелюватива. Аналізуючи неофіційні іменування, зокрема родичівські назви, ми поєднували формантний аналіз із етимологічним та словотвірним. У ході їх застосування цих методів з'ясовували продуктивність / непродуктивність конкретних словотвірних моделей варіантів імен, родичівських іменувань, сімейно-родових назв.
- Структурний аналіз. Цим прийомом в ономастиці часто підмінюють словотвірний аналіз, виділяючи в аналізованих словах окремі їх морфеми. Цитуючи В. Бланара, який пише, що «дослідження власних імен не може обмежуватися лише мовною характеристикою іменування, а треба зосереджувати увагу і на конкретному іменованому предметі», М. Худаш відзначає: «Цієї важливої особливості власних назв не може передбачити і продуктивно відобразити структурний метод, тому він і не знайшов в ономастиці широкого застосування» [167, с. 47]. Ми скористалися цим прийомом для характеристики формул іменування осіб, їх складників.

- Аналіз основ в ономастиці часто використовують у процесі характеристики етимонів іменувань. Пояснюючи лексичну базу індивідуальних прізвищ, ми особливу увагу звертали на семантику апелятивів, що послужили етимонами досліджуваних неофіційних іменувань.
- Аналіз варіантів імен засвідчує інформацію про ареальне використання типових моделей імен, їх емоційне навантаження, особливості їх застосування в неофіційній сфері та ін.
- Вибіркова перевірка достовірності дослідження включає аналіз його якісних та кількісних показників. Прийом знайшов застосування в ході зіставлення варіантів імен, словотвірних формантів, фонетичних особливостей назв із територіальними і загальнонаціональними особливостями антропонімікону.
- Статистичний аналізу лінгвістиці допомагає зробити висновки про норми, бо найчастотніше і є переважно нормативним. Частотність вибору компонентів варіантів, загалом певних власних назв, комбінацій свідчить про їх продуктивність, а відтак, і про уподобання й онімну моду.

Дослідження неофіційних іменувань Тернопільщини проводилось у таких аспектах: а) лексикологічному (неофіційні оніми розглядалися в системі лексем української мови в порівнянні з омонімічними апелятивами); б) лексикографічному (укладання словника неофіційних онімів Тернопільщини); в) логічному (аналіз здатності лексико-семантичних груп апелятивної лексики виконувати функцію власних неофіційних іменувань); г) семасіологічному (дослідження найпоширеніших моделей неофіційних власних іменувань та груп апелятивів, що використовуються в функції власних назв); ґ) термінологічному (упорядкування та апробація термінів); д) типологічному (проведення мотиваційної класифікації неофіційних онімів, дослідження характеру зв'язку назви з об'єктом, схожості структурних і семантичних моделей різних класів неофіційних онімів); е) психологічному (мотиваційний та структурний аналіз неофіційних онімів дає змогу простежити образність, уяву, особливості мисленневих процесів номінаторів, хід їх думок у процесі творення іменування); є) соціологічному (аналіз неофіційних іменувань

через призму їх суспільної оцінки в колективі та виділення онімів і їх моделей, що набули переваги в окремих соціумах; бо «соціальна зумовленість вибору імені, вплив ситуативних та стратифікаційних чинників на принципи номінації, виявлення соціальної ієрархії та побутування імен говорить про необхідність включення соціального аспекта в ономастику і зумовленість самою природою виникнення і функціонування назви» [86, с. 498]); ж) історичному (історичні коментарі щодо утворення тих чи інших груп онімів необхідні для їх правильного трактування, особливо тих назв, які зазнали трансформації та переоцінки в ономастичній системі й переходу із сфери неофіційності в сферу офіційних іменувань або ж навпаки); з) географічному (виявлення впливу географічного чинника на формування іменувань осіб в неофіційній сфері спілкування, також аналіз варіантів особових назв, які мають міграційний характер); і) культурологічному (аналіз через прояви духовної культури груп неофіційних іменувань осіб, складу лексем і морфем, що утворили розмовні назви, їх трансформації й зміни моделей у сучасному соціумі) та ін.

Отже, дослідження неофіційних іменувань вимагає використання спеціальних методик збору, класифікації та аналізу матеріалу. Найповніше застосування знаходять описовий та словотвірний методи; для узагальнення результатів дослідження використовують прийоми кількісного підрахунку.

Висновки до 1 розділу

Аналіз ономастичної літератури з питань офіційного та неофіційного називництва особи в діяхронічному та синхронічному аспектах, виділення окремих проблемних моментів у дослідженні неофіційних іменувань показує, що останні становлять потужний пласт лексики, яка служить для ідентифікації особи. Сучасне суспільство, незважаючи на те, що має стабільні офіційні засоби іменування (в українців – прізвище, ім'я та ім'я по батькові), активно використовує найрізноманітніші неофіційні засоби – численні варіанти імен, індивідуальні прізвиська, родичівські назви, сімейно-родові іменування та ін. Українська ономастична наука має значні напрацювання у плані походження,

розвитку та функціонування офіційних антропонімів – імен та прізвищ, натомість неофіційне іменування осіб досліджено значно слабше, хоча в працях відомих українських ономастів (М. Худаша, П. Чучки, С. Пахомової та ін.) ця сфера людського називництва досить детально описана й проаналізована. Українська ономастика має цілісні регіональні дослідження неофіційного антропонімікону Закарпаття, Луганщини, Волині, Донеччини; частково Бойківщини, Львівщини, а також фрагментарні – конкретних населених пунктів; в останні роки українська неофіційна антропоніміка збагатилась також рядом словників прізвищ (В. Чабаненка, Г. Аркушина, Н. Шульської), які вводять в обіг широкий обсяг онімного матеріалу.

Висвітливши проблемні питання у дослідженні неофіційних антропонімів в українській та зарубіжній літературі, зокрема проблему віднесення різних типів іменувань до неофіційної сфери, визначення терміна «прізвисько» та проблему обсягу цього поняття, проілюструвавши різні критерії аналізу неофіційних іменувань (передусім прізвищ), і у зв'язку з цим складність їх класифікації, ми показали своє бачення перелічених проблем.

Неофіційні (або народнорозмовні) іменування визначено як назви, що використовуються в неофіційній сфері, виконують специфічні функції, серед яких найважливішими є ідентифікація та диференціація членів окремого антропонімного мікроколективу. До неофіційних назв відносимо розмовні варіанти особових імен, прізвища (індивідуальні та групові), родичівські назви та сімейно-родові іменування, які функціонують у межах сільської спільноти. Поняття «прізвисько» (зокрема індивідуальне) кваліфікуємо вужче, вважаючи за індивідуальну назву, якою не лише вирізняють особу в колективі, а й часто характеризують її, і яка має актуальний мотив номінації.

Для дослідження неофіційних іменувань в українській антропоніміці використовують методи та прийоми як загальнонаукові (спостереження, опис, систематизація, класифікація, порівняння, узагальнення), так і специфічно ономастичні («польове дослідження», аналіз форм імен, формантний, словотвірний, етимологічний аналіз, реконструкції форм й імен та ін.).

РОЗДІЛ 2

ОСОБОВІ ІМЕНА ЖИТЕЛІВ ТЕРНОПІЛЬЩИНИ В НЕОФІЦІЙНІЙ СФЕРІ ІМЕНУВАННЯ

2.1. Соціолінгвістичні особливості іменника та аспекти його аналізу

Особове ім'я – це однопоколінна індивідуальна назва, яка надається людині при її народженні і під якою вона відома упродовж усього життя в суспільстві [178, с. 35]. Ім'я не виражає суті денотата, а тільки називає його, виділяючи із групи подібних, виступає своєрідним знаком особи. Воно позначає людину своїм звучанням, а не змістом того слова, від якого воно походить [149, с. 5–6]. Особове ім'я – назва власна, а «однією з важливих специфічних ознак власних назв, – стверджує Л. Белей, – є індивідуальність, що дивовижно гармонійно поєднується з їхньою суспільною чи, точніше, національно-культурною природою» [15, с. 9]. М. Малець відзначає: «Особові імена є категорією універсальною. Виступають у різних культурах від стародавності до часів сучасних у народів примітивних і в суспільствах високорозвинених. Є мовними знаками, лексемами зі своєрідними рисами й основною функцією – позначення індивідів і їх репрезентації. У рамках кожного суспільства функціонують як категорія ономастична, зумовлена з одного боку правилами природної мови, з іншого – сферою вірувань, моральності і емоцій... Власні імена є частиною юридично-звичаєвої традиції кожного суспільства» [217, с. 7].

Будучи індивідуальним знаком, – вважає Л. Белей, – власне ім'я завдяки низці своїх специфічних ознак (частовживані імена належать до найчастотнішої лексики; власне ім'я за певних обставин може заступати саму найменовану особу; має здатність акумулювати і зберігати значну культурно-історичну інформацію; за його допомогою можна виразити своє ставлення до найменованої особи) набуває особливої суспільної ваги [15, с. 7].

Про імена українців (їх походження, функціонування на різних етапах розвитку суспільства, варіантність, словотвірну структуру) від найдавніших

часів і до сьогодні маємо немало досліджень і літератури як наукової, так і науково-популярної. Сучасний репертуар імен в Україні досить обмежений. З великого списку церковно-християнських найменувань людей, які внесені в календарі і складають основу сучасного українського іменника, практично використовується лише невелика кількість. Незначна їх частка припадає на слов'янські автохтонні імена. Кількісний і якісний склад імен, уживаних у певний час на конкретній території, не є сталим. На популярність одних і занепад інших впливають позамовні та мовні фактори. Особові імена – особливий клас іменувань у плані його вибірковості. На мотиви вибору імені для дитини впливає не тільки час, але і територія, соціальний стан тощо. «Основними мотивами, які в наш час визначають обрання імені для немовлят, – пишуть укладачі словника власних імен людей Л. Скрипник і Н. Дзятківська, – є родинна традиція, за якою сина чи доньку називають іменем батька, дідуся, матері, бабусі чи когось із близьких родичів; вшанування іменем дитини видатних осіб, літературних персонажів, кіногероїв, спортсменів тощо; милозвучність імені, його легкість у вимові [140, с. 12]. Л. Белей зауважує, що «вибір імені для дитини – це справа набагато складніша і серйозніша, ніж це може здатися на перший погляд», оскільки – це найвірніший супутник людини і приятель, що супроводжує її від народження й до смерті. Дослідник вважає, що «з-поміж відомих найпоширенішими нині можна вважати такі мотиви надання імені: християнські, родинні, національні, а також бажання дотримуватися модних тенденцій» [13, с. 4, 59].

Репертуар офіційних імен на певній території і навіть в одному селі змінюється. Серед мотивів вибору імені для дитини в сучасному антропоніміконі в межах сільської місцевості Тернопільщини, де проводилося дослідження, спостерігається відповідність вибору імені з іменами святих за християнським календарем, родинна традиція, мода на ім'я, вшанування імен відомих людей, милозвучність імені, його екзотичність, незвичність, індивідуальні уподобання батьків та ін. Іноді аргументом при виборі імені є співвіднесення його з певними особами (як загальновідомими, так й

індивідуальними), які викликають приємні або неприємні асоціації. Як наслідок, ім'я індивідуально кваліфікують як красиве або потворне. Своєрідною «протидією» при поширенні імені є те, що «в селі ще пам'ятають особу, яка чимось (ганебним вчинком, психічною чи фізичною ненормальністю) знецінила чи «опоганила» це ім'я», а також існування заримованих іменних дражнілок [178, с. 82]. Тому, ім'я, втративши значення, актуальність, має конотації, що сприяють або ж заважають його поширенню.

Офіційна та неофіційна системи іменування різнопланові, проте взаємозумовлені і взаємозалежні. У сучасній офіційній антропонімійній системі функціонує офіційне ім'я особи, у ролі якого переважно виступають церковно-християнські, слов'янські та запозичені імена з повними основами, адаптовані на україномовному ґрунті. Основна мета офіційного імені – ідентифікувати особу. В українській антропонімії кожна людина, за незначним винятком, має одне ім'я, яке виступає інваріантом, в усному ж мовленні воно реалізується у значній кількості варіантів, які належать до неофіційної сфери іменування і мають за мету диференціювати однойменних осіб або виразити особливе ставлення до найменованого.

Офіційні імена охороняються законом від впливу різних факторів [13, с. 260–279]. У побуті, у діалектах вони піддаються постійним і ніким не нормованим трансформаціям. Варіантність цих форм безкінечна, хоча список офіційно прийнятих імен достатньо обмежений. Номінатор не є абсолютно вільним при виборі імені для новонародженого, бо мусить вибирати з того набору імен, який є у його розпорядженні [178, с. 72]. Так само і в процесі номінації в побуті: вибір варіанта імені відбувається із уже відомих варіантів іменування. Це швидше процес відтворення, а не словотворення¹.

Сучасний якісний склад імен Тернопільщини віддзеркалює риси загальноукраїнського іменника, тобто основу його складають адаптовані українською мовою імена православного церковного календаря, проте в останні роки в ньому спостерігається прагнення до збагачення й оновлення репертуару

¹У процесі утворення внутрішньосімейних варіантів імен словотворення все ж може бути присутнє.

імен шляхом появи нових, відновлення забутих або запозичення іншомовних імен, зростає тенденція до використання давньослов'янських складних чоловічих імен (*Любомир, Мирослав, Ярослав*) і появи на їх основі новотворів (*Орислава*), а також з'явилася практика номінації двома іменами. Щодо останнього, то в процесі комунікативного акту традиційно вживається одне ім'я і його варіанти, друге ж найчастіше значиться лише в документах.

Характерною рисою функціонування імен у невеликих спільнотах є можливість виражати за їх допомогою почуття та емоції. М. Малец відзначає, що імена завжди мали емоційне забарвлення, здавна – з огляду на функції захисту чи відлякування, пізніше – через зв'язок зі своїми святими патронами [217, с. 70–71].

В антропонімічній сфері варіантність імен урізноманітнює й збагачує іменний репертуар. Л. Белей пише, що «варіантність присутня одиницям усіх антропонімічних класів, хоча в офіційно-діловому стилі варіантність обмежується (але не виключається) деякими юридичними факторами» [11, с. 7]. Варіантом імені, услід за П. Чучкою, вважаємо його видозміну. Дослідник під терміном «іменний варіант» розуміє «всяку (і фонетичну, і словотворчу, і офіційну, і розмовну) модифікацію того ж самого імені, у тому числі й основний, тобто стрижневий його варіант» [178, с. 39]. Варіанти, як правило, стилістично марковані, проте коли розмовно-побутові імена втрачають значну частину свого емоційного навантаження і спостерігається тенденція до нейтральності (в офіційному вжитку імена, як і терміни, тяжіють до експресивної нейтральності [147, с. 183]), вони можуть переходити в розряд офіційних імен (*Олександр – Олесь*). Так, в українських офіційних історичних документах, що містили антропонімічні тексти, такі розмовні варіанти як *Гриць, Андрух, Стець, Кость* вживалися нарівні з їх повними формами. Розмовні варіанти залишаються основним джерелом поповнення офіційного іменника і в наш час [77, с. 9].

Уживання в сучасних офіційних документах неофіційних варіантів імен, як стверджує П. Чучка, пов'язане з тим, що в межах населеного пункту часто

існує лише варіант імені, і в селі денотат відомий саме під таким іменуванням [178, с. 115].

Установлення межі між офіційними та розмовними варіантами імен, які нерідко потрапляють в офіційно-ділову сферу, є суспільно-необхідною справою, особливо при оформленні правових документів. Л. Белей для розмежування таких українських імен виділяє критерії: структурний (форма офіційних варіантів імен повинна відповідати сучасним нормам української літературної мови, а розмовні варіанти можуть виявляти діалектні риси або ж архаїчні ознаки), емоційно-оцінний (офіційні варіанти імен не можуть мати емоційного забарвлення, розмовні ж виражають ставлення мовця до денотата) та територіальний (офіційні імена побутують на всій території України, натомість розмовні часто регіонально обмежені) [13, с. 53–54].

Важливу роль у процесі комунікативного акту при виборі варіанта імені з-поміж кількох можливих відіграє сфера спілкування, вік, соціальний стан, відносини між співрозмовниками, антропонімії традиції, діалектні особливості території або жаргон. Вибір варіанта імені в процесі спілкування продиктований також обставинами чи нормами, прийнятими в суспільстві, конкретною мовною ситуацією, відповідає настрою номінатора в момент мовлення і часто залежить від особливих відносин, які той хотів виразити.

Емоційно-експресивні відтінки варіантів особових імен дослідники кваліфікують по-різному. У словниках ономастичної термінології виділено аугментативні (згрубілі), демінутивні (пестливо-зменшувальні) і пейоративні (презирливо-зневажливі) варіанти імен [119, с. 69–77; 142, с. 95–101]. Дослідник німецької та слов'янської антропонімії Т. Вітковський виділяє понад десяток емоційно-експресивних відтінків, серед яких пестливі імена, улесливі, жартівливі, з відтінками осудження, насмішки, уїдливості, прикrostі та ін. [37]. П. Чучка вважає, що варіантністю номінатор може виразити до денотата прихильність, пестливість, фамільярність чи зневагу [178, с. 115]. Українські закарпатські імена за експресивним критерієм учений поділяє на

експресивно-нейтральні, здрібноло-пестливі та згрубіло-зневажливі [178, с. 40–41].

Дослідники В. Бондалетов та Е. Даниліна, аналізуючи способи вираження експресивно-стилістичних відтінків в антропонімах, дійшли висновку, що експресія в іменах може виражається морфологічним, фонетичним, синтаксичним та лексико-синтаксичним способами, а також ці способи часто виступають комбіновано. Учені зазначають, що на рівні індивідуальної мови – ідіолекту відбувається поділ на позитивні і негативні імена. Одне і те ж ім'я в різних антропоніміїчних системах може мати різні емоційні відтінки [22, с. 198; 42]. Одні і ті ж суфікси в різних ситуаціях можуть виражати то пестливість, то згрубілість. Загалом говорити про експресивне забарвлення імен або ж суфіксів для їх утворення, на нашу думку, не можна. Це явище дуже суб'єктивне, вимагає достеменного вивчення кожного випадку зокрема. Звичні варіанти імені в антропоніміконі або ж звичні варіанти імені конкретної особи в окремому мікроколективі стають нейтральними між «своїми», навіть коли мають виразні негативнооцінні або позитивнооцінні форманти. Але коли такий варіант імені вживає «чужий» для колективу, то в його устах ім'я може сприйматися як емоційно марковане. Особа, яка має намір установити міжособистісні контакти в новому колі спілкування, мусить враховувати особливості вживання варіантів імен у мікроколективі, побажання майбутніх денотатів.

Розмовні варіанти імен стають традиційними для конкретної особи або осіб і практично «приклеюється» до неї. Натомість поряд з «традиційним» варіантом можуть вживатися й інші, які на його фоні мають емоційне маркування: номінатор у процесі комунікації не відтворює варіант імені, а спеціально добирає, щоб виразити емоцію. Наприклад, традиційним варіантом для дорослої особи з офіційним ім'ям *Марія* у побуті виступає іменування *Марійка*. Воно не виражає експресії, а виступає нейтральним. У процесі спілкування різні номінатори дівчину / жінку іменують *Маруся*, *Маша*, *Машка*, *Марійця* та ін. залежно від «приближеності» до неї. На тлі

нейтрального, прийняттого для всіх неофіційних ситуацій *Марійка*, ці варіанти є емоційно забарвленими.

Найчастіше експресія в неофіційному вжитку імен виражається словотвірно-структурними варіантами. Це явище давнє і знаходить своє відображення в дослідженнях історичної антропонімії. Таку варіантність українського іменника проаналізовано на матеріалі української актової мови XIV ст. у праці Л. Гумецької [41]. Глибоку й багатоілюстровану характеристику українських чоловічих імен, що зафіксовані в офіційних документах XVI ст., подає Р. Керста. Проаналізувавши шляхи адаптації українською мовою канонічних форм християнських імен, авторка праці «Українська антропонімія XVI століття. Чоловічі іменування» (К., 1984) виділяє такі словотвірно-структурні варіанти імен: усічені, усічено-суфіксальні та суфіксальні [53, с. 70]. Дослідження української історичної антропонімії, зокрема варіантів особових імен, представлені також працями А. Білоруса [16], О. Неділько [95], Р. Осташа [107], М. Сенів [136], В. Франчук [165] та ін.

Досить повну характеристику словотвірно-структурних варіантів імен, що функціонували до початку XIX ст. в Україні або на її окремих етнічних територіях, можна почерпнути з монографічних та дисертаційних праць, а також статей, присвячених українським прізвищам [125; 178; 33; 38; 10; 19; 65; 83; 114; 115–116; 126; 191 та ін.]. Аналізуючи відіменні прізвища, дослідники виділяють не тільки популярні або рідкісні на час творення прізвищ імена, але й усі їх словотвірно-структурні варіанти.

Варіанти українських імен (переважно на регіональному рівні) проаналізовано у працях Т. Буги [31], І. Ковалика [54], Л. Белея [14], С. Брайченко [24–25; 27], О. Касім [52], Ю. Карпенка [51], А. Карпенка [48], Т. Космакової [59], Л. Кравченко [62; 65], Л. Кракалії [67–68], С. Павелко [112–114], В. Познанської [120], Н. Свистун [129], П. Чучки [176–178; 185], Г. Шила [192] та ін.; а вживання їх на різних рівнях мови детально дослідив у кандидатській дисертації Л. Белей [11].

Варіантність українського іменника представлена у словнику-довіднику «Власні імена людей» Л. Скрипник і Н. Дзятківської та «Словнику українських імен» І. Трійняка. В останньому дослідник паспортизує варіанти за областями вживання, а також виділяє їх з основ відіменних прізвищ.

Різні аспекти аналізу і найповнішу класифікацію варіантів імен в українській мові запропонував П. Чучка. За структурним критерієм варіанти імен учений ділить на фонетичні, словотворчі та лексичні; за генетичним – на свої та запозичені; за експресивним – експресивно-нейтральні, здрібніло-пестливі та згрубіло-зневажливі; за частотним – популярні для певного періоду та рідкісні; за хронологічним – традиційні, застарілі та нові; за просторовим – загальнонаціональні, локальні чи говіркові та індивідуальні; за жанровим – офіційні та усно-розмовні чи побутові; за віковим – варіанти імен дорослих та дитячі варіанти [178, с. 40–41]. Білоруський науковець М. Бірило виділяє орфографічні, фонетичні, морфологічні та лексичні варіанти імен [17, с. 43], а російська ономастика О. Суперанська, окрім названих, наводить ще фонологічні та синтаксичні [150, с. 32].

Особлива увага усіх дослідників варіантів імен зосереджена на з'ясуванні їх емоційності, а також на словотвірних засобах, які надають варіантові відповідного відтінку [54; 77; 110; 137; 150; 157–158; 178].

Отже, український іменник, його склад, динаміку, варіантність, словотвір вивчено багатьма дослідниками, як у загальнонаціональному масштабі, так і на регіональних рівнях; визначено аспекти аналізу особових імен. Інтерес для дослідника становлять конотативні особливості цих назв як на всеукраїнському матеріалі, регіональному, так і вузьколокальному (в межах одного населеного пункту).

2.2. Варіантність особових імен жителів Тернопільщини та їх конотативні особливості

Зібраний нами матеріал (2750 лексичних одиниць, що є варіантами 280 особових імен)¹ розглядаємо у трьох аспектах: за сферою використання, за структурою та експресивним забарвленням.

За сферою використання виділяємо варіанти імен загальнонаціональні, локальні (вживаються у межах закритої антропосистеми – одного населеного пункту, району, регіону) та індивідуальні, внутрішньосімейні (у межах однієї родини). Наприклад, офіційному імені *Марія* відповідає загальнонаціональний варіант *Марійка*, локальний – *Мариська*, внутрішньосімейний – *Муся*.

В умовах побутування в конкретному населеному пункті офіційні імена набувають специфічних фонетичних та акцентуаційних особливостей говірки. На Тернопільщині більшість таких варіантів імен не мають виразних специфічних тільки для цієї території характерних рис. Різне наголошування (*Богдан* – *Бóгдан*, *Борис* – *Бóрис*), чергування голосних та приголосних звуків (*Зіновій* – *Зеновій*, *Степан* – *Стефан*) відомі й в інших західних регіонах України. Особливим локальним явищем вважаємо пом'якшення кінцевого приголосного повної основи офіційного імені (*Богдан'*, *Іван'*) та наявність протетичних **г** та **в** в іменах, що починаються на голосний (*Андрій* – *Гандрій*, *Олекса* – *Волекса*, *Олена* – *Волена*). Інтонація та наголос можуть надавати певних експресивних відтінків варіантам імен.

Серед лексичних варіантів найвиразніше спостерігається явище сплутування або повної взаємозаміни одних імен та їх варіантів іншими. Так, усіх денотатів з офіційним ім'ям *Надія* в окремому колективі, поряд із загальноприйнятими варіантами, кличуть ще й *Настя*, *Настька*, *Насте* та под., а носіїв імені *Анастасія* можуть називати *Надя*, *Надька* та под.; аналогічно не розрізняють і інші імена: *Олег* – *Олесь*; *Юстина* – *Йосипа* / *Йосифа*. Зафіксовано також часткове сплутування окремих імен або їх варіантів з

¹Ми не ставили за мету виявити усю кількість варіантів особових імен на території області, бо їх число важко підрахувати, оскільки щораз з'являються нові похідні.

іншими офіційними іменами: *Лесь* виступає варіантом імені *Олег*; *Льоня* – імені *Олексій*; *Толик* – імені *Віталій*; *Вася* – імені *Валентина* та ін.).

Омонімія у варіантності виявляється у використанні одного й того ж варіанта для різних імен: *Максим* (<*Максим* і *Максиміліан*).

Завдяки міжмовним контактам традиційний український антропонімікон, а відповідно й антропонімікон Тернопільщини, увібрав окремі іншомовні імена та національні варіанти сусідніх народів, зокрема росіян та поляків: *Альоша*, *Шура* (<Олексій), *Вова* (<Володимир), *Жора* (<Георгій), *Мітя* (<Дмитро), *Паша*, *Саша* (<Олександр), *Серьожа*, *Серьожа* (<Сергій), *Стьопа* (<Степан); *Маша*, *Наташа*, *Поля* (<Поліна); *Владик* (<Володимир); *Зося* (<Софія), *Кася* (<Катерина), *Марися* (<Марія) та ін.

У народнорозмовній сфері нерідко використовуються офіційні варіанти імен. Це свідчить про те, що ім'я денотата є одиничним у мікроколективі й цей офіційний варіант є достатнім для виконання функції ідентифікації. Офіційні варіанти імен у неофіційній сфері спілкування можуть бути емоційно нейтральними або емоційно маркованими, якщо в них відчувається відтінок «офіційності». Залежно від контексту, вони можуть виражати гнів, несхвалення, холод у стосунках, дистанцію, урочистість, гордість, повагу і т. ін. Про таку особливість імен у повній формі пише А. Вежбицька [37, с. 111]. Є імена, які не набули соціологізації в антропоніміконі й вважаються чужими. Вони не потребують варіантності, оскільки називають лише одну особу: *Альберт*, *Емма* та ін.

Найвиразніше в неофіційному вжитку проявляються словотвірно-структурні варіанти імен, тому саме на них зосереджуємо свою увагу, а в межах конкретних варіантів з'ясовуємо їх емоційно-експресивне забарвлення.

Для аналізу словотвірних варіантів дотримуємось класифікації, запропонованої Р. Керстою та П. Чучкою. Усі словотвірні варіанти імен поділяємо на такі групи:

– усічені імена – варіанти, утворені шляхом усічення частини основи офіційного імені;

– усічено-суфіксальні імена – варіанти, утворені шляхом одночасного усічення і суфіксації повного імені (суфікс додається до основи, усіченої на голосний);

– суфіксальні варіанти імен, серед яких виділяємо такі підгрупи:
а) повна основа імені + суфікс; б) усічена самостійна основа (усічена основа завершується приголосним) + суфікс; в) усічено-суфіксальне ім'я + суфікс [53, с. 70].

Процес скорочення імені (або регресивний спосіб творення варіантів імені) властивий усім індоєвропейським мовам [150, с. 125–126]. Це явище П. Чучка називає своєрідною реакцією на громіздкі і незручні для використання запозичення [178, с. 104]. Усічення може стосуватись початку, середини або кінцевої частини імені – афреза, синкопа, апокопа; іноді різні способи усічення можуть поєднуватися.

«Уже в давньоукраїнських пам'ятках, – зазначає Р. Керста, – найчастіше чоловічі християнські імена виступають з усіченим суфіксом **-ий** (*Василь*<Василий>» [53, с. 71]. Такі варіанти імен тепер вважаються повними: *Василь* (кан. Василій), *Денис* (кан. Діонісій), *Макар* (кан. Макарій). У багатьох випадках кінцівка **-ий** (**-ей**, **-ія**) замінена на **-о** або **-а**: *Дмитро* (кан. Димитрій), *Олекса* (кан. Олексій) [140]. Але найчастіше словники фіксують як офіційне ім'я два варіанти: з кінцевим **-ий** і без нього: *Антін*, *Антон* і рідше *Антоній* [Тр., с. 37], *Влас*, *Улас* і *Власій* [Тр., с. 72], *Гнат*, *Ігнат* й *Ігнатій* [Тр., с. 90], *Григорій* і *Григор* [Тр., с. 93], *Євген* і *Євгеній* [Тр., с. 118], *Євтихий*, *Євтух* і *Явтух* [Тр., с. 172], *Порфир* і *Порфирій* [Тр., с. 301], *Прокіп* і *Прокопій* [Тр., с. 304], *Ярема*, *Веремія*, *Єремія* [Тр., с. 417] та ін.

Дослідник буковинської антропонімії К. Лук'янюк вважає, що вибір звукового складу імені при усіченні диктується, очевидно, намаганням зберегти зв'язок із звуковим складом повного імені та неможливістю утворити усічені пестливі імена шляхом додавання деяких закінчень до відкритого складу [74, с. 45]. П. Чучка відзначає, що скорочення зазнавала, здебільшого, ненаголошена частина імені [178, с. 108].

Більшість дослідників слов'янської антропонімії називають регресивний спосіб творення варіантів імен, порівняно з іншими, непродуктивним. Не становить винятку також неофіційний антропонімікон Тернопільщини. Втрату початкової частини імені (афери́зу), середньої (синкопу), кінцевої (апокопу), а часом і двох частин одразу зберігають варіанти: *Богусь* (<Богуслав), *Віталь* (<Віталій), *Гарась* (<Гарасим), *Зінь* (<Зіновій), *Костя* (<Костянтин), *Лесь* (<Олесь), *Макс* (<Максим), *Митро* (<Дмитро), *Сень* (<Арсен), *Стас* (<Анастас) та ін. У деяких випадках відбувається усічення уже суфіксального або усічено-суфіксального варіанта імені, напр. *Адик* (<Аркадик <Аркадій), *Льоша* (<Альоша <Олексій). Шляхом усічення середньої частини основи офіційного імені, утворюється похідне, яке вживається як офіційний варіант *Корній* (<Корнелій).

Як показують наведені приклади, усічення чоловічих імен часто супроводжується пом'якшенням кінцевого приголосного. П. Чучка до усічених варіантів імен відносить також оформлення усіченої основи імені кінцівками *-о/-'о* та *-а/-'а*, які називає суфіксами-закінченнями. Такі варіанти є дуже давніми, але до одностайної думки щодо походження названих формантів дослідники не можуть прийти. Наслідком цього є нестійка термінологія для означення такого явища. Ян Свобода називає їх суфіксами, В. Сімович – закінченнями, І. Ковалик – то суфіксами, то суфіксами-флексіями [178, с. 99]. Ми дотримуємося думки П. Чучки, який вважає ці форманти суфіксами-закінченнями.

Більшість прикладів усічених, усічених з пом'якшенням, оформлених *-о* чи *-'о* І. Трійняк фіксує як розмовні варіанти імен [Тр.]. Усічені імена з основою на м'який приголосний передбачають своєрідний емоційний відтінок «м'якості» у відносинах, на твердий – ні. Останні, якщо вживаються у звертаннях до дітей або в розмовах про них, то передають відтінок «дорослості» у відносинах.

Суфікс-закінчення **-о** або **-'о** приєднується переважно до усічених чоловічих імен, рідко – до повних основ. Нами зафіксовано такі варіанти імен з цим формантом: *Бодьо, Васьо, Вітальо, Вітьо, Володьо, Геньо* (<Геннадій), *Женьо, Зеньо, Іваньо, Костьо* (<Костянтин), *Микольо, Місьо, Ольо* (<Олег), *Петьо, Сеньо* (<Арсен), *Тальо* (<Віталій), *Тоньо* (<Антонін), *Федьо, Юзьо, Юльо* та ін. Усічені чоловічі імена на Тернопільщині, особливо серед молодшого покоління, часто оформлені суфіксом-закінченням **-а** чи **-'а**: *Бодя, Боря, Валя* (<Валентин), *Ваня, Вітя, Володя, Даня* (<Богдан), *Діма, Коля, Лєра* (<Валерій), *Митя* (<Дмитро), *Петя, Рома* (<Роман), *Ростя, Руля* (<Руслан), *Саня* (<Олександр), *Сєня* (<Арсен, Семен), *Сєрьога* (<Сергій), *Слава* (<Болеслав, Владислав, В'ячеслав, Мирослав, Святослав, Ярослав), *Стьопа* (<Степан), *Толя, Юра* та ін. Такі варіанти чоловічих імен з кінцевим **-а** або **-'а** в історичних документах та серед денотатів старшого покоління практично не фіксуються. Поширені вони у середовищі молоді не лише на території Тернопільщини.

Усічені варіанти жіночих імен, як і чоловічих, на території Тернопільської області в усному мовленні не мають значного поширення. Усічення початкової, середньої чи кінцевої частини імені, а часом двох одразу зберігають варіанти: *Дана* (<Богдана), *Жана* (<Сніжана), *Зоря* (<Зоряна), *Слава* (<Станіслава, Ярослава), *Уля* (<Уляна), *Яна* (<Уляна). У процесі творення жіночих варіантів імен при усіченні основи кінцевий формант **-а** залишається. Прикметною особливістю процесу є також послідовне пом'якшення кінцевого приголосного перед **-а** і тільки зрідка його твердість зберігається: *Аделя* (<Аделаїда), *Віка* (<Вікторія), *Галя, Ганя, Іра, Клава, Леся, Люба, Мирося* (<Мирослава), *Надя, Парася, Рая, Стефа, Таня, Юзя* (<Йосипа), *Юля* та ін.

Характерною рисою слов'янської антропонімії з найдавніших часів є творення усічено-суфіксальних варіантів особових імен. Р. Керста до такої групи відносить імена, «утворені за допомогою суфіксів від таких твірних

основ, що являють собою частину нейтральних імен і не виступають як самостійні слова. Звичайно такі скорочені основи складаються з одного складу, іноді навіть з одного звука повного імені» [53, с. 91]. Дослідниця відзначає, що історичні пам'ятки української мови засвідчують значну кількість усічено-суфіксальних варіантів імен, і наводить ряд прикладів, одні з яких легко співвідносяться з повними основами, оскільки тепер є загальнопоширеними, інші мають неоднозначне пояснення або й не мають його. Для творення усічено-суфіксальних дериватів в українській антропонімії XVI ст. використовувалися формати, «відомі ще з давньослов'янської дохристиянської антропонімії: **-шь, -ць (-ць), -хъ, -хно, -нь (-нь), -сь (-сьо)**» [53, с. 92].

Аналізуючи словотвірно-структурні варіанти особових імен Закарпаття, П. Чучка відзначає, що при такому способі деривації суфікс переважно додається до такої частинки імені, яка сама як реальне ім'я окремо не вживається. При усіченні від повного імені здебільшого зостається лише перший склад, відкритість чи закритість якого найбільшою мірою залежить від характеру суфікса, який до нього додають. Наголос при цьому пересувається, як правило, на перший склад [178, с. 112].

На Тернопільщині усічено-суфіксальні варіанти чоловічих імен з суфіксами **-х, -н/-н', -с/-с', -ц/-ц'** вживаються переважно серед осіб старшого віку: *Антох, Стах, Михань, Богдась, Івась, Мирось, Тось* (<Антось<Антон), *Гриць / Грицьо, Стець / Стецьо*; молодь активніше вживає варіанти з суфіксом **-ш**: *Гріша, Міша*. Усі вони, як й усічені варіанти, могли оформлятися суфіксами-закінченнями **-о/-'о, -а/-'а**.

Варіанти усічено-суфіксальних жіночих імен утворені за допомогою суфіксів: **-н'-, -с'-, -ц'-, -ш-**, які приєднуються переважно до першого складу або до двох початкових складів повного імені: *Мироня* (<Мирослава), *Соня* (<Софія); *Люся* (<Людмила); *Доця* (<Євдокія); *Даша* (<Дарія, Дарина) і т. ін.

Усічено-суфіксальні варіанти імен, як правило, є нейтральними щодо експресії.

Найпродуктивнішими структурно-словотвірними варіантами імен, що функціонують в неофіційному називництві, є суфіксальні варіанти імен. Саме вони мають найрізноманітніші емоційно-експресивні значення.

Про емоційно-експресивне забарвлення сучасних варіантів особових імен в українській ономастиці немає окремих праць, проте цей аспект аналізу цікавив Л. Белея, І. Ковалика, К. Лук'янюка, О. Нестерчук, С. Павелко, П. Чучку, Н. Шульську, Г. Оніщук та ін. Дослідники звертають увагу як на загальноукраїнські суфікси, так і на регіональні форманти, що утворюють емоційно-оцінні варіанти імен.

О. Суперанська вважає, що «кожен суфікс суб'єктивної оцінки сам по собі нічого не означає і ніякого ступеня фамільярності, ніжності або грубості не передає. Семіотичність їх проявляється в зіставленні з усією системою іменних форм, що вживаються в певній місцевості, і форми з однаковими суфіксами на різних територіях можуть виражати різне ставлення найменувача до найменованого» [147, с. 183].

Ми уже відзначали, що «Словник української ономастичної термінології» виділяє такі емоційно-експресивні варіанти особових імен: аугментативні, демінутивні та пейоративні [142, с. 95–101]. Найпродуктивнішими у процесі творення варіантів імен на Тернопільщині, як виявилось, є позитивнооцінні суфікси, хоча, як стверджує П. Чучка, своєрідною ознакою іменної суфіксації є те, що «афективно-емоціональне навантаження суфіксальних утворень відносно швидко «вивітряється», внаслідок чого серед суфіксальних імен дуже високий процент утворень, нейтральних щодо експресії» [178, с. 90].

Найчастотнішими суфіксальними варіантами імен на Тернопільщині, як і в інших регіонах України, є деривати з суфіксом **-к-о**, який поєднується з усіма варіантами іменних основ – повними, усіченими та усічено-суфіксальними: *Анатолько, Андріанко, Андрійко, Арсенко, Артемко, Антінко, Артурко, Бориско, Василько, Віталько, Володимирко, Гаврилко, Гарасимко, Глібко, Григорко, Давидко, Данилко, Євгенко, Іванко, Йосипко, Корнійко,*

Лесько, Максимко, Маркіянко, Мар'яно, Матвійко, Миронко, Назарко, Олексійко, Семенко, Сергійко, Степанко, Тараско, Юлько; Бодько, Бронько, Вадько, Валько, Васько, Вітько, Владко, Влодко, Володько, Генко, Генько, Мирко, Миросько, Олько (<Олег), Омелько, Орко (<Орест), Петько, Ромко, Святко (<Святослав), Семко, Славко, Стефко, Тимко, Юзько; Антошко, Гринько, Грицько, Мишко, Михасько, Місько, Тосько (<Антон) та ін. Утворення з суфіксом **-к-о** дуже давні, в українських грамотах фіксуються уже у XIV–XV ст. і первісна функція форманта справді демінутивна, але цей відтінок втрачається уже в давньоруській мові [41, с. 13]. Продуктивність суфікса **-к-о**, як зазначає П. Чучка, набагато більша в українській мові, ніж в будь-якій іншій слов'янській. У сучасному антропоніміконі частина утворень із ним вже втратила відтінок здрібності чи пестливості і тепер виражає нейтральне щодо експресії значення [178, с. 90–91].

Утворення з суфіксом **-к-а** в українській історичній антропонімії, за даними Р. Керсти, є досить частими. Додавався цей суфікс до чоловічих імен на **-а** (Вакулка <Вакула, Яремка <Ярема) [53, с. 84]. У сучасній антропонімії Тернопільщини суфікс **-к-а** використовується для творення варіантів від чоловічих імен не тільки на **-а**, а й на приголосний: *Миколка, Олежка*, але найчастіше цей суфікс додається до усічених та усічено-суфіксальних основ: *Васька, Грішка, Мішка, Ромка, Петька*.

Суфікси **-к-о** та **-к-а** здебільшого виступають як нейтральні щодо експресії, а імена з такими формантами, що ще зберігають відтінки здрібності та пестливості, за твердженням П. Чучки, на Закарпатті вживаються переважно стосовно дітей, хоч іноді супроводять людину аж до старості [178, с. 91]. Варіанти багатьох чоловічих імен із суфіксом **-к-а** з'явилися під впливом російської мови і радянських реалій.

У нашому дослідженні в чоловічих іменах з суфіксом **-к-** фіксуємо флексійний паралелізм: *Бориско і Бориска, Данилко і Данилка* і т. ін.

До продуктивних суфіксів у процесі творення варіантів чоловічих імен належить також формант **-ик**, який додається до повної, усіченої та усічено-суфіксальної основи імені: *Аркадик, Артуруик, Борисик, Василик, Дмитрик, Михайлик, Олежик, Петрик, Талик* (<Віталик<Віталій), *Тарасик; Валик* (<Валентин), *Володик, Гарасик, Геник, Зеник, Костик, Ростик, Юзик; Антосик, Богдасик, Гриник, Грицик, Івасик, Стасик, Тосик* (<Антон) та ін. Під впливом російської мови немало імен з суфіксом **-ик** вживаються паралельно з варіантами на **-ік**: *Віталик / Віталік, Павлик / Павлік, Славик / Славік* та ін. Суфікс **-ик** в українській антропонімії відомий із давньоруського періоду і досить активно вживався і надалі [41, с. 14–15; 54, с. 222; 178, с. 92]. Уже в пам'ятках XVI ст. зафіксовано поліморфемний формант **-чик** (**-к+ик**), який додається до таких же основ, що і суфікс **-ик**, крім тих, що закінчуються на два приголосних. На Тернопільщині виявлено такі варіанти чоловічих імен із цим формантом: *Адріанчик, Андрійчик, Арсенчик, Артурчик, Богданчик, Вадимчик, Васильчик, Вітальчик, Захарчик, Іванчик, Ігорчик, Мар'янчик, Матвійчик, Мирончик, Назарчик, Романчик, Русланчик, Сергійчик, Степанчик, Юрчик, Ярчик* (<Ярослав); *Борчик, Зенчик, Любчик, Марчик* (<Маркіян), *Ольчик, Ромчик, Славчик, Юраньчик*.

Значно рідше на досліджуваній території вживаються варіанти імен із суфіксом **-ц'о**, який додається до повних та усічених основ імен: *Арсенцьо, Артемцьо, Васильцьо, Гаврилцьо, Глібцьо, Максимцьо, Матвійцьо, Микольцьо, Миронцьо, Назарцьо, Славцьо; Данцьо, Дімцьо, Любцьо, Ромцьо, Стефцьо* та ін. С. Павелко вважає, що, крім зменшено-пестивого експресивного значення, цей формант може надавати чоловічим іменам принизливого, іронічного відтінку [112, с. 134]. Розмовні варіанти чоловічих імен з суфіксом **-ц'о** представлені широко у південно-західних районах Закарпаття [178], на Наддністрянщині та Бойківщині [192].

До рідкісних суфіксальних варіантів чоловічих імен відносимо імена з суфіксом **-ец'**, який додається переважно до повних основ: *Богданець, Іванець* та ін.

Варіанти імен із зменшено-пестливими суфіксами в комунікативному акті можуть мати емоційне забарвлення або бути нейтральними, якщо варіант став традиційним. У стосунках між дитиною і дорослою людиною вони виражають тепло відносин; якщо такі варіанти вживаються між дітьми, то маркування, як правило, відсутнє.

Малою продуктивністю на Тернопільщині відзначається формант **-ок**, який, наймовірніше, пов'язаний із російськими варіантами чоловічих імен: *Васильок, Ігорьок, Сашок* та ін. Антропоніми з таким суфіксом – суто східнослов'янське явище, хоча уже в XIV–XV ст. формант **-ок** кваліфікується як рідкісний [41, с. 14; 54, с. 223; 68, с. 54; 23, с. 195].

Варіанти імен із поліморфемними суфіксами, які своїм нагромадженням підсилюють емоційний відтінок, дуже добре виражають здрібнілість та пестливість. І. Ковалик вважає, що «процес нанизування здрібніло-пестливих суфіксальних елементів на словотворчу основу особових імен з метою вираження вищого ступеня здрібнілості чи пестливості ріднить структуру здрібніло-пестливих імен із такою ступінчатою здрібніло-пестливою будовою загальних здрібніло-пестливих назв» [54, с. 220–221]. Для утворення чоловічих варіантів імен із зазначеним емоційним забарвленням використовуються поліморфемні форманти із суфіксом **-ок**: **-очок, -ечок, -ичок** та ін. Поширення таких дериватів С. Павелко вважає закономірним явищем і пояснює їх творення «аналогією до емоційно-забарвлених загальних назв із аналогічними суфіксами: кілочок, вершечок...» [112, с. 131]. На Тернопільщині варіанти імен із названими поліморфемними суфіксами не є продуктивними, передусім вони виступають для утворення внутрішньосімейних, а також пестливих іменувань маленьких дітей: *Ігорочок, Зенечок, Володичок* та ін.

Активно для утворення варіантів чоловічих імен вживається суфікс **-ус'**, **-ус'-о** та поліморфемні суфікси з кінцевим **-к-о**: *Андрусь, Петрусь; Дімусьо, Павлусьо; Петрусько, Федусько*. Г. Шило зазначає, що суфікс **-к-о**, приєднуючись до пестливих імен із суфіксом **-ус'**, нейтралізує до певної міри експресивне значення форманта [192, с. 70]. Поліморфемні суфікси, як зазначає П. Чучка, часто використовуються з метою поновлення відтінку здрібнілості чи пестливості [178, с. 91].

До менш продуктивних іменних суфіксів належать **-ас'**, **-ас'-о**, **-ан'**, **-ан'-о**, **-ец'**, **-ул'-а**, **-ун**, **-ун'**, **-ун'-о/-ун'-я**, **-ух**, **-ух-а** та ін., що додаються до основ різного типу: *Михась, Вітасьо, Михань, Юраньо, Сашуля, Дмитрун, Василюнь, Дмитруньо, Борисуньо, Павлуньо, Сашуньо / Сашуня, Тарасуньо, Андрух, Петруха* та ін. П. Чучка вважає імена з формантом **-ун** зневажливими [178, с. 98]. Проте в антропоніміконі Тернопільщини варіанти з цим суфіксом не несуть негативної оцінки, особливо, коли мають стосунок до дітей.

Малопродуктивними на досліджуваній території є варіанти чоловічих імен з суфіксами **-уш-а/-юш-а**: *Андрюша, Ванюша*, які вживаються переважно на півночі області. Вважаємо, що їх існування зумовлене впливом російської мови. Нерідко названі форманти поєднуються з суфіксами **-к-о**, **-к-а**: *Ванюшка* та ін.

З різною активністю на Тернопільщині для утворення здрібніло-пестливих варіантів чоловічих іменувань використовуються поліформанти **-ас'к-о**, **-асик**, **-ун'чик**, **-ун'к-о**, **ун'ц'о**, **-он'к-о**, **-усик**, **-ус-ен'к-о**, **-ис'к-о**, а також **-ечк-о**, **-ичк-о**, **-очк-о**: *Адасько, Богдасько; Вітасик, Володасик; Сашуньчик; Васюнько, Павлунько; Васюньцьо, Павлуньцьо; Артуронько, Богданонько, Борисонько, Вадимонько; Андрусик, Данусик, Павлусик, Петрусик; Павлусенько; Орисько; Арсенечко, Валечко, Василечко, Володечко, Гаврилечко; Максимичко; Артемочко, Вадимочко, Денисочко*. Форманти **-учичок**, **-ун'чичок**, **-он'чичок** вживаються здебільшого у сімейному колі або для іменування маленьких дітей з метою передачі вищої міри пестливості і

рідко фіксуються словниками імен: *Павлучичок, Остапуньчичок, Денисоньчичок* та ін.

Виразне згрубіло-зневажливе емоційне навантаження притаманне іменам із суфіксом **-ис'-к-о**, рідше – з суфіксами **-ищ-е** та **-ил-о**: *Іванисько, Петрище, Іванило*. Згрубіле значення суфікса **-ил-о** підсвідомо проектується і на офіційні варіанти імен з такою частинкою: *Данило, Кирило*, які, можливо, і зараз не є надто поширеними саме з цієї причини; натомість російські варіанти *Кирилл* та *Данила* є цілком прийнятними. Негативне відношення до денотата на досліджуваній території виражається швидше позамовними факторами, ніж конкретними формантами.

В аналізованому матеріалі не виявлено значної кількості варіантів імен із суфіксами, що мають виразно згрубіле чи зневажливе емоційне забарвлення. Такі відтінки, здебільшого, передаються за допомогою позамовних факторів (наприклад, через інтонацію), а також шляхом вживанням лексичних варіантів, які не імпонують денотату: *Маруся, Марушка* (<Марія), *Петрунько* (<Петро) та ін.

Для творення жіночих варіантів імен, як і для чоловічих, найактивніше використовується суфіксація. Суфікси приєднуються до повних, усічених та усічено-суфіксальних основ жіночих імен. Найпродуктивнішим є формант **-к-а**: *Алка, Анжелка, Богданка, Василинка, Галинка, Ганка/Ганька, Дарійка, Іринка, Лариска, Надійка, Наталка, Ориська, Павлінка, Русланка, Соломійка, Софійка, Тамарка, Христинка, Юлька, Янка; Варка, Галька, Любка, Надька, Олька, Ромка, Улька; Доська* (<Євдокія), *Зонька* (<Софія), *Паранька* і т. ін. До основ приєднувався, фактично, лише суфікс **-к-**, оскільки формант **-а** залишався уже від повної основи імені. А. Коваль розмовні варіанти із суфіксом **-к-** кваліфікує як такі, що можуть виражати різне емоційне забарвлення, і залежно від території вживання, ситуації мовлення, інтонації сприймаються як пестливі, дружньо-фамільярні або ж зневажливі. При цьому дослідниця зазначає, що зловживати іменами із суфіксом **-к-** не рекомендується, бо «певна часточка фамільярної зверхності чи зневаги в

такому імені зберігається (кажуть, що почуття рівності, шанобливості в ставленні до інших, загальна культура і ввічливість людини автоматично виключає суфікс **-к-** з імен при називанні)» [56, с. 79-80]. Формант **-к-** на Закарпатті, за твердженням П. Чучки, в жіночих варіантах імен ніколи не виражає відтінку зневаги, а може передавати здрібнілість чи пестливість [178, с. 101].

На Тернопільщині, за нашими спостереженнями, суфікс **-к-а** творить похідні деривати не тільки із значенням пестливості (*Зорянка, Данка*), але й згрубілісті (*Лілька, Люська*), хоча найменовані носії такого відтінку у традиційному їх звучанні не відчують. Загалом жіночі форми на **-к-а**, які додаються до повних трискладових основ із кінцевим твердим приголосним, мають позитивне забарвлення, інші ж є нейтральними щодо експресії. Досліджуючи російський антропонімікон, А. Вежбицька вважає, що в деяких ситуаціях варіанти жіночих імен на **-к-а** можуть інтерпретуватися як форми «з недостатньою повагою і тому пейоративні, а в інших ситуаціях – як дружні та інтимні» [37, с. 140]. Так, на Тернопільщині у формах *Оксанка, Іруська* та *Маруська* емоційне забарвлення абсолютно різне: на відміну від двох перших імен, останнє може виступати нейтральним або ж сприйматися як негативно оцінене.

Високою продуктивністю відзначаються також суфікси **-очк-а, -ечк-а**: *Адріаночка, Аллочка, Анжелочка, Вірочка, Інночка, Лесечка, Марієчка, Марточка; Вікочка, Ірочка, Любочка, Людочка, Олечка, Раєчка, Юлечка* й т. ін. Вони служать для вираження вищої міри пестливості, рідше – здрібнілості [178, с. 101]. Як варіант зазначених суфіксів, в іменах може виступати також формант **-ичк-а**: *Анничка*.

Активно в жіночому антропоніміконі досліджуваного краю використовується суфікси **-ц'-а¹, -ус'-а, -ун'-а**: *Богданця, Вірця, Іванця, Мар'яня, Ніня, Соломійця, Тамарця; Веронця, Віця, Гальця, Генця, Данця, Ірця, Клавця, Любця, Мільця, Ромця, Славця, Стефця, Юльця; Аллуся, Веклуся,*

¹ До нього також наближається і суфікс **-дз'-а**: *Гандзя*.

Віруся, Ганнуся, Іннуся, Мартуся, Наталюся, Нелюся, Нінуся; Вікуся, Вітуся, Галюся, Дануся, Даруся, Любуся, Лянуся (<Світлана), Надуся, Настуся, Олюся; Ганнуня, Мартуня, Наталюня; Вікуня, Галюня, Іруня, Катруня, Любуня та ін.

На території Тернопільщини зафіксовано варіанти жіночих імен, утворені шляхом додавання до повних та усічених основ суфіксів **-ик/-чик**, **-ус-ик**, **-ас-ик**, які властиві для чоловічих імен: *Любчик, Мар'янчик; Любасик, Наталусик*. Такі форми сприймаються як ласкаво-ігрові «спотворення», що використовують з експресивною метою суто чоловічий характер суфікса **-ик**, а також передбачають особливі відносини між денотатом і найменованим. Схожу конотацію має суфікс **-атк-о**, у тому ж числі ускладнений уже іншими формантами **-ен'-атк-о**, **-ус-ен'-атк-о**: *Таненятко, Марусенятко*.

Набагато нижчу валентність у процесі творення демінутивних форм жіночих імен мають суфікси **-с'-а**, **-ул'-а**, **-дз'-а**, **-уш-а**, **-ин'-а/-ин-а**, **-ух-а**: *Зоряся, Тануля, Гандзя, Танюша, Мариня (<Марія), Марусина, Танюха*, а також поліморфемні форманти **-он'-к-а**, **-ул'-к-а**, **-ул'-ц'-а**, **-ун'-к-а**, **-ун'-ц'-а**, **-уш-к-а**, **-ус-ечк-а**, **-ус'-к-а**: *Вітонька, Іннулька, Оксанульця, Вірунька, Іванунця, Марушка, Настусечка, Віруська* і т. ін., які могли приєднуватися до повних та усічених основ жіночих імен. Деякі з цих суфіксів виражають вищий ступінь здрібності чи пестливості. Суфікси **-очк-а** та **-он'к-а** використовуються в процесі творення зменшених варіантів імен, тому в іменуваннях дітей виступають дуже активно.

Наш матеріал є підтвердженням спостереження А. Коваль про те, що зменшувальні суфікси можуть виражати ніжність, а стосовно дорослих – штучну, явно перебільшену ласкавість (форманти **-ун'-о**, **-ус'-о**, **-ун'-а**, **-ус'-а**, **-н'ц'-а**); суфіксами здрібності можна висловити доброзичливо-фамільярне ставлення (**-к-о**, **-к-а**) або передати ласкавість, забарвлену навіть дещо іронічно (**-ц'-о**, **-н'-о**, **-с'-о**) [56, с. 77–78].

Зневажливий емоційний відтінок у жіночих іменах на досліджуваній території виражає суфікс **-ух-а**: *Надюха, Маруха*; відтінок згрубілості – суфікси **-ис'-к-о**, **-г-а**: *Маринисько, Мотринга*. Можливо, кінцевий

компонент у фонетичному варіанті імені *Вольга* вказує на згрубіле або зневажливе відношення (пор. діал. пащєга).

Визначальною рисою сучасних імен, як зауважує І. Ковалик, є творення омонімічних форм здрібніло-пестливих варіантів чоловічих та жіночих імен [54, с. 220]. У нашому дослідженні – *Саша* (<Олександр або Олександра), *Вася* (<Василь або Василина) та ін.

На кількість варіантів від конкретних імен впливають як мовні чинники (валентність іменної основи), так і позамовні (популярність імені, кількість носіїв у конкретному мікроколективі). На основі детального аналізу сучасного антропонімікону восьми сіл із різних частин Тернопільської області з'ясовано, що найпопулярнішими чоловічими іменами є *Андрій, Богдан, Василь, Володимир, Іван, Ігор, Михайло, Степан, Петро, Ярослав* та ін.; жіночими – *Галина, Ганна, Євгенія, Ірина, Марія, Оксана, Ольга, Надія, Наталія* та ін.

Найбільшу кількість варіантів зафіксовано від імен *Андрій, Володимир, Іван* та *Михайло; Анастасія, Галина, Ганна, Катерина, Марія, Надія*; найменшу – від *Демид, Едуард, Корнелій, Леонід, Омелян, Яків, Яким; Анелія, Алла, Даниїла, Клементина, Чеслава*, які представлені поодинокими виявами в населених пунктах. Незначне число варіантів імен спричинює відповідно мала кількість носіїв конкретного імені, яка відкидає потребу диференціації. Переважно усі носії перелічених імен – представники старшого покоління, для яких варіант імені уже усталений або вони є носіями рідкісних імен, де потреба варіативності відпадає сама по собі.

Наведемо словотвірне гніздо імені *Дмитро*:

	-Дім-ц'-о / Дім-ц'-а
	-Дім-чик
Дім-а	-Дім-ус'/Дім-ус'-о/Дім-ус'-а → Дім-ус'-к-о/Дім-ус'-к-а
кан.	-Дім-он
(<u>Димитрій</u>)	-Дім-ун / Дім-ун' / Дім-ун'-о / Дім-ун'-а
	-Дім-ул'-а → Дім-ул'-к-о / Дім-ул'-к-а
	-Дім-к-а / Дім-к-о

	-Дім-очк-а
↓	
	-Дмитр-ик
<u>Дмитро</u>	-Дмитр-ус'(о) → Дмитр-ус-ик → Дмитр-ус'-к-о / Дмитр-ус'-к-а
укр. розм.	-Дмитр-ун / Дмитр-ун' / Дмитр-ун'-о → Дмитр-ун'-чик
(Д)митр(о)	-Митр-ун'-о → Митр-ун'-к-о → Митр-ун'-чик
(Д)мит(ро)	-Мит'-о / Мит'-а → Мит'-ай → Мит'-ай-к-о → Мит'-ай-чик

Варіанти імені утворено від:

– усіченої основи:

а) *Дім-а* (<кан. Димитрий) за допомогою суфіксів **-ц'-а/-ц'о**, **-ул'-а**, **-чик**, **-ус'/-ус'-о/ -ус'-а**, **-ун/-ун'/-ун'-о/-ун'-а**, **-он**, **-к-а/-к-о**, **-оч-к-а**;

б) *-Митр-* (<укр. офіц. Д-митр-о) за допомогою суфіксів **-к-о**, **-чик**;

в) *Д-мит-р-о* (<Д-мит-ро) за допомогою суфікса-закінчення **-'о** та суфікса **-ай**;

– повної основи імені за допомогою суфіксів **-ик**, **-ус'**, **-ун/-ун'/-ун'-о**;

– суфіксальної основи за допомогою суфіксів **-ик**, **-чик** та **-к-о/-к-а**.

До молодіжних належить варіант *Дімон*. Варіанти кваліфікуємо як сучасні загальноживані або внутрішньосімейні залежно від конкретного населеного пункту (див. Тр., с. 107-109).

В окремо взятому населеному пункті рідкісне ім'я або рідкісний варіант імені часто виконують функцію прізвиська, одночасно ідентифікуючи і виділяючи особу в колективі: *Андрон*, *Макар*, *Мартин*, *Матильда*, *Ярема*; *Гина* (<Євген), *Мирка* (<Мирослава), *Місуня* (<Михайло), *Олечка*, *Олюська* (<Ольга), *Філя* (<Теофіл). На цю особливість звернув увагу П. Чучка, зазначаючи, що імена з рідкісними суфіксами завдяки їх високому ступеневі індивідуалізації також часто переходять до класу індивідуальних прізвиськ [178, с. 104].

Прізвиськом стає також неправильна, спотворена вимова імені самим носієм або його оточенням: *Ітьо* (<Вітьо <Віктор).

Поряд із загальноновживаними варіантами імен функціонують також варіанти, створені у сім'ї і для сім'ї. А. Коваль визначає їх як імена «для внутрішнього вжитку» – в родині, в колі найближчих друзів і т. ін. [56, с. 75]. М. Худаш вважав, що «різні пестливі назви, які давали своїм дітям батьки або родинне оточення, але які потім виходили поза родинну сферу, підхоплювалися сусідами й вуличним оточенням і нерідко навіть витісняли з ужитку офіційне власне ім'я людини. Дослідник до них відносить пестливі, здрібнілі відапелятивні особові назви та часом до невпізнання zdeформовані в напрямку до здрібнення й пестливості церковно-християнські власні імена типу Бонь (від Боніфаций), Пунь (від Карпунь<Карпо) і т. ін.» [166, с. 123]. Переважно саме батьки для дітей створюють іменування, які не фіксуються і не вживаються більше ніким і ніде. Такі назви не часто виходять за межі помешкання, бо найменувачі самі за цим слідкують, остерегаючись, що ім'я почне виконувати функцію прізвиська у середовищі дітей, а згодом і дорослих. Ми кваліфікуємо такі варіанти імен як внутрішньосімейні, або інтимні: *Максик, Максик, Максютя, Максютка, Максятко, Масютка, Масютя, Мясня, Мясятко, Масько, Масьо, Маць, Мацько, Мурсясьо, Сютасик, Сютасьо, Сютка, Сюткін, Сютя, Сютьо* та ін. Серед внутрішньосімейних варіантів часто залишаються й дитячі варіанти імен.

Як окрему групу виділяємо молодіжні варіанти імен, що є традиційними для досліджуваного антропонімікону. Усі вони виникають спочатку в закритій спільноті (у колі друзів, шкільному колективі), проте згодом функціонують і за її межами: *Андря* (<Андрій), *Вітьок* (<Віктор), *Воха, Вован, Вовчик* (<Володимир), *Кузя* (<Кузьма), *Серий* (<Сергій), *Серьога* (<Сергій), *Толян* (<Анатолій) та ін. Подібні варіанти А. Коваль вважає грубувато-шанобливими [56, с. 78].

Вивчаючи антропонімікон закритої спільноти (окремих населених пунктів) на Тернопільщині, ми відзначили такі особливості:

1. Не віковими, а швидше загальноантропонімічними особливостями можна пояснити наявність різних традиційних варіантів імен в антропоніміконі для різних вікових категорій дорослих. При цьому варіанти є стабільними і незмінними, наприклад ім'я *Марія*, номінуючи осіб різного віку, має такі традиційні варіанти: для жінок старшого віку – *Маринка*, середнього – *Маруська*, молоді – *Марійка*, дітей – *Маруся* (с. Говилів). На жаль, які чинники спричинилися до цього, з'ясувати не вдалося.

2. Вибір традиційних варіантів для іменування осіб одного віку з однаковими іменами навіть у сусідніх селах може бути різним: *Маринка*, *Ганка*, *Ольга* (с. Говилів), і *Мариська*, *Гануська*, *Олюська* (с. Глещева). Причини такого явища криються, напевно, в антропонімічних особливостях цих населених пунктів, крім того мають місце їх діалектні та говіркові розбіжності.

3. Емоційно забарвлені варіанти імен, опиняючись за межами окремого закритого антропонімікону, тяжіють до нейтральності: наприклад, імена *Лілька*, *Галюся* (варіанти імен Лілія та Галина) не мають експресивного маркування в «своїх» колективах і між «своїми», а при «чужих» вони не вживаються, виражаючи таким способом закритість мікроколективу для незнайомих, небажання впустити когось у «свою» спільноту з виробленими правилами та відносинами. Саме тому за межами «свого» антропонімікону імена вживатися здебільшого лише у варіантах *Ліля* і *Галя*.

4. Диференціація денотатів з однаковими іменами або варіантами імен забезпечується включенням імені в багатоконпонентні іменування. Сталим складником майже всіх сучасних неофіційних багатоконпонентних найменувань є особове ім'я. У ролі іншого компонента у структурних назвах можуть виступати групи як офіційної (прізвище, ім'я, ім'я по батькові), так і неофіційної (сімейно-родова назва, родичівська назва, прізвисько особи) систем або описова назва. Особливості таких іменувань розкрито у наступних розділах.

Висновки до 2 розділу

Власні особові імена є одним із найдавніших засобів ідентифікації особи. Цей клас іменувань пройшов довгий шлях розвитку як у плані використання відповідних лексем для номінації особи, так і в плані словотворення.

Функціонування власних імен людей у неофіційній сфері має свої особливості. Закритий мікроколектив зберігає традиції в іменуванні, передусім у доборі імен для новонароджених та в творенні варіантів. Ідентифікаційна функція особових імен в усному мовленні досягається завдяки багатству словотвірних варіантів імен. Найпродуктивнішим способом творення живомовних варіантів імен на Тернопільщині є суфіксація. Найбільшу кількість варіантів чоловічих імен утворюють суфікси **-к-о** (20% від усіх варіантів імен) та **-ик/-чик** (17%); жіночих – суфікс **-к-а** (18%). Вони додаються до повних, усічених та усічено-суфіксальних основ особових імен.

Особливістю антропонімікону досліджуваної території є неоднорідність варіантів імен. Історична віднесеність території до різних держав і вплив їх політики на культурні традиції жителів залишили свій відбиток і в антропоніміконі, зокрема у використанні в побутовому спілкуванні тих чи інших варіантів імен, своєрідному емоційному навантаженні окремих іменних моделей. Так, на півночі Тернопільщини (Кременецький та Лановецький райони), яка певний час входила до складу Російської імперії, поширеними є варіанти імен: *Ваня, Павлуша, Паша, Серьожа; Манька, Ларіса, Света* і т. под., натомість на півдні, який зазнав впливу польської культури, – *Влодко, Міхал, Янко; Кшиська, Мариська* та ін. Навіть поширення словотворчих формантів розмовних варіантів імен має свої локальні особливості: варіанти імен із суфіксами **-уш-**, **-ш-** частіше вживаються на півночі області; з суфіксами **-ц'-**, **-с'-** – на всій іншій території: *Андрюша, Ксюша; Славцьо, Михасьо*.

Варіанти імен у закритій антропонімічній системі можуть нести емоційне забарвлення, але частіше виступають як нейтральні, виконуючи лише функцію ідентифікації. Процес нейтралізації емоційно забарвлених

варіантів імен відбувається нерівномірно: у деяких населених пунктах один і той же варіант імені має емоційний відтінок, а в інших він відсутній.

Варіанти імен виступають як окрема група неофіційної системи іменування і часто стають необхідним компонентом дво- чи більше компонентних конструкцій цієї системи.

РОЗДІЛ 3

ПРИЗВИСЬКА ЖИТЕЛІВ ТЕРНОПІЛЬЩИНИ

3.1. Індивідуальні прізвиська жителів Тернопільщини

Прізвиська як окрема група неофіційних іменувань несуть як лінгвістичну, так і екстралінгвістичну інформацію. Вони «виділяють особистість у соціумі, визначають її як індивідуальну і неповторну» [4, с. 6], дають їй соціальну оцінку, вони є ніби «індивідуальними мітками названих осіб у конкретному колективі (сім'ї, професійному колективі, сільській общині)» [44]. А. Селіщев вважає, що в давнину «найменованій отримував кличку як нормальний словесний знак свого часу» [130, с. 115].

Прізвиська мають високий ступінь соціальної активності, бо «суспільство, що складається із різних соціальних груп, має об'єктивну можливість представляти, маркувати індивідуумів всередині цих груп, визначаючи соціальне, майнове, рольове, професійне положення найменованих на своєрідній «ієрархічній драбині», допомагаючи створити суспільну думку про людину, керувати, в якійсь мірі, враженням про неї» [44]. Ця соціальна інформація присутня в різних групах прізвиськ неоднаково.

Найчастіше виникають прізвиська в невеликих замкнених колективах, де люди постійно спілкуються; там прізвисько виразно мотивоване, воно підказане певною ситуацією. Крім ситуації, це може бути зовнішність, риси характеру, поведінка, звички, мова [56, с. 160]. Виникають прізвиська внаслідок протиставлення однієї особи іншим і виділяють того, хто протиставляється усім за якоюсь ознакою: зовнішність, характер, особливості мовлення та ін. Прізвиська носії отримують на основі однієї або кількох ознак. До причин виникнення прізвиськ, крім необхідності вирізнити носія, М. Лесюк також відносить потребу зафіксувати особливу рису денотата та незручність іменування офіційним прізвищем [72, с. 228].

Прізвиська можуть виникати на основі різних, часто індивідуальних асоціацій, оскільки базуються на особливостях сприймання дійсності номінатором. Н. Бренер процес творення прізвиська трактує як «вербалізацією певного виду асоціацій у формі тексту» [29, с. 67]. Дослідники вважають, що прізвиська тому й живі у мові, що дають можливість, всіляко відступаючи від норми, висловити ставлення до когось яскраво, незвично, стильно [56, с. 159].

Особливістю функціонування прізвиस्क є також те, що вони можуть змінюватись із віком носія, із зміною ситуації (хоча така зміна не є обов'язковою). Іноді прізвиська можуть співіснувати і з часом одна особа може мати декілька прізвиस्क, оскільки кількісний склад прізвиस्क не регламентований. Найчастіше забуваються дитячі прізвиська, бо перестають відповідати зовнішності чи характерові цієї людини [56, с. 162]. Втрата мотивації, відсутність умов, що підтримують прізвисько, може призвести до його втрати, можливості заміни його іншим [161, с. 160]. Дослідник М. Тимінський відповідно до мотиванта виділяє прізвиська з актуальними тепер мотивантами, з неактуальними мотивами, зі сталою неактуальністю мотивантів [155, с. 67–68].

Ономастикон будь-якого народу складається стихійно, цим процесом ніхто спеціально не керує. Оскільки ономастична номінація здійснюється за допомогою індивідуального присвоєння імені кожному денотату, елемент свідомого ставлення до цього акту і деяке штучне втручання в процес його створення і вибору передбачається в самих онімних витоках. Отже, процесами привласнення і вживання імен керують закони мови, а також особливості психології номінатора. Тому кожне з них має «значимість» і значення, яке може бути «розкрито» за допомогою лінгвістичного аналізу, ніби ретроспективно відтворюючи послідовний хід думок номінаторів [151, с. 141–142]. В енциклопедії «Польські назви власні» знаходимо, що прізвиська повинні мати значення, але не обов'язково лексичне, воно може бути емотивне, категоріальне, метафоричне, прагматичне чи структуральне [221, с. 15–37].

Прізвишками вважаємо неофіційні назви, що їх набуває особа в різні періоди свого життя від людей, що її оточують, відповідно до певної характерної риси, випадку з життя, аналогії та под. з метою виокремлення з-поміж інших осіб. Здебільшого прізвиська є індивідуальними назвами, які семантично мотивовані, традиційно мають негативне або нейтральне емоційне забарвлення, і використовуються найчастіше позаочі.

Класифікуючи матеріал, дослідники-антропонімісти поділяють індивідуальні прізвиська за такими критеріями:

1. Лексична база: відонімні і відапелятивні прізвиська. Потреба індивідуалізації зумовлює специфічність лексики, яка використовується для іменувань. Це не частотні, а рідковживані лексеми – діалектизми, архаїзми, екзотизми, okazіоналізми та інша лексика. Наявність у складі прізвиस्क іншомовної лексики пояснюється «віддзеркаленням колоніальних режимів, які були панівними в цьому краї...» [72, с. 227]. «Весь склад прізвиस्क – це «живий організм», що й сьогодні, як багато років тому, виявляє своє системне життя, свій ритм і закони розвитку на основі народної традиційної антропонімії в її діалектно-територіальному виявленні» [153, с. 39]. О. Суперанська вважає, що «прізвиська представляють собою вічно юні утворення» і відзначає, що «матеріал сучасних прізвиस्क дозволяє в прискореному вигляді спостерігати багато процесів, типових для онімної лексики загалом» [151, с. 27–28].

2. Сфера функціонування: сільські і міські; як окремі групи – шкільні, внутрішньосімейні та корпоративні.

3. Тривалість функціонування: постійні і тимчасові. Г. Аркушин вважає, що «вік прізвиस्क різний – від кількох днів до десятка років, а деякі навіть передаються у спадок не тільки дітям, а й внукам [141, с. 3]. Серед тимчасових виділяють дитячі прізвиська.

4. Структура: однослівні і вислови (прізвиська-речення та прізвиська-словосполучення). Нерідко прізвиська входять у структуру, де ще одним компонентом є особове ім'я денотата.

5. Емоційне забарвлення: нейтральні та емоційно забарвлені. Прізвиська створюють певне оцінне уявлення про носія, передають позитивне або негативне ставлення до нього. Г. Аркушин стверджує, що нейтральних прізвиськ порівняно мало, здебільшого це ті, що вказують на колір волосся денотата, ріст, заняття чи професію; позитивних прізвиськ, тобто тих, що містять похвалу, надзвичайно мало [141, с. 3]. У самих прізвиськах може бути присутня позитивна чи негативна конотація. Досягається вона «різними способами створення експресії: виразною внутрішньою формою прізвиська, його метафоричністю, семантико-стилістичною здатністю суфіксів, що беруть участь в утворенні прізвиськ, експресивністю звукової оболонки прізвиська» [9, с. 42]. Л. Майданова зауважує, що метафоризація підтримує емоційність, що пов'язана з можливістю повторної, успадкованої від похідної одиниці емоційності [76, с. 106].

6. Тип номінації: безпосередня (пряма), опосередкована (метафорична, метонімічна) або інакше – мотивовані реально і мотивовані асоціативно [72, с. 232].

7. Спосіб словотворення: утворення неморфологічними способами (лексико-семантичний, лексико-синтаксичний, морфолого-синтаксичний) та морфологічними.

8. Використання: ті, що вживаються в неофіційному спілкуванні в корпорації в присутності об'єкта називання, і ті, що вживаються лише «позаочі».

9. Мотиви номінації: особове ім'я носія, його прізвища, зовнішні ознаки та ін. (див. далі).

У попередньому підрозділі ми показали, яким аспектам аналізу (а відповідно і класифікації прізвиськ) віддають перевагу різні дослідники й обґрунтували власний підхід до опрацювання досліджуваного матеріалу – за мотивами номінації. Мотивами номінації 5100 індивідуальних прізвиськ сільського населення Тернопільщини стали такі чинники: 1) ім'я денотата; 2) його прізвище; 3) ім'я по батькові або комбінація імені та імені по батькові;

4) зовнішні ознаки; 5) внутрішні ознаки та особливості поведінки; 6) особливості мовлення; 7) професія, посада та рід заняття денотата; 8) місце проживання; 9) місце походження; 10) соціальний статус; 11) соціальний стан; 12) сімейні, родинні стосунки або свояцтво; 13) життєва ситуація, пов'язана з денотатом; 14) наявність у денотата специфічних предметів або тварин. В окрему групу виділяємо прізвиська, що мотивовані поєднанням декількох різних ознак денотатів. Крім антропонімів, мотивованих ознаками чи діями носія, виділяємо прізвиська, мотивовані особливостями, притаманними не самому денотатові, а членові його сім'ї або родичу, тобто денотати номіновані опосередковано через особливості інших осіб (самі родичі такого прізвиська не мають).

Розглянемо мотиваційні групи прізвиस्क Тернопільщини детальніше.

ПРІЗВИСЬКА, МОТИВОВАНІ ОСОБОВИМИ ІМЕНАМИ НОСІЇВ (498 назв). При віднесенні окремих прізвиस्क до цієї групи існує проблема відмежування їх від варіантів особових імен.

Прізвиська, мотивовані особовими іменами, виникли внаслідок асоціації імен денотатів з іменуваннями історичних осіб, політичних та культурних діячів, а також іменуваннями літературних персонажів: *Бандера* (ім'я денотата Степан, пор. Степан Бандера), *Ілліч* (ім'я денотата Володимир, пор. Володимир Ілліч Ленін), *Трясило* (ім'я денотата Тарас, пор. Тарас Трясило); *Ринат Ахметов* (ім'я денотата Рената); *Джексон* (ім'я денотата Михайло, пор. Майкл Джексон), *Остап Вишня* (ім'я денотата Остап), *Яремчук* (ім'я денотата Назарій, пор. Назарій Яремчук); *Онегін* (ім'я денотата Євген, пор. Євгеній Онегін), *Чебурашка* (ім'я денотата Геннадій, пор. Крокодил Гена і Чебурашка); усього 15 назв.

Прізвиська такого типу дослідники кваліфікують як прецедентні. Цей феномен вивчали Ю. Караулов, О. Земська, В. Красних, О. Нахімова та ін. О. Нахімова прецедентні назви вважає «важливою частиною національної культури та мовної картини світу, яскравим показником специфіки народної самосвідомості, рефлексії нації на власну історію та культуру», а також вважає

їх ефективним засобом етичної, естетичної, утилітарної, нормативної, емоціональної, інтелектуальної оцінки наших сучасників, за допомогою їх зіставлення з людьми, які жили в інших історичних умовах, або з персонажами художніх творів [94, с. 12]. С. Богдан вважає такі прізвиська семантично ще і кваліфікативними [21, с. 9–10].

Іноді асоціація відбувається з іменами осіб, відомих в окремому мікроколективі: *Ярковий* (ім'я денотата Іван, пор. Іван Ярковий – на той час перший секретар обкому).

На основі рими утворено прізвиська: *Бурий* (ім'я денотата Юрій), *Гасьо* (Івасьо), *Кадрій* (Андрій), *Криса* (Лариса), *Шоколадка* (Владка <Володимира), *Юрець-скворець* (Юрець <Юрій), *Сапутова петелька* (Анелька <Анелія), *Рура* (Юра <Юрій), *Піля* (Ліля); усього 19 назв.

Шляхом римування утворюються прізвиська, які переважно функціонують у дитячих колективах. М. Худаш указує на те, що різного роду передражнювання, обзивання та присвоювання кличок між дітьми – давні і загальновідомі. Він підтверджує і той факт, що «такі невинні «продукти» дитячої творчості могли «присихати» до людини на все її життя, а потім і передаватися спадково як рідкісні прізвиська...» [166, с. 122].

Нетрадиційні утворення від особових імен стали мотивами утворення прізвиськ: *Боха* (ім'я денотата Богдан), *Брисько* (Борис), *Варвашка* (Варвара), *Васісьо* (Василь), *Галяля* (Галина), *Гальондра* (Галина), *Дьома* (Дмитро), *Зіпа* (Зіновій), *Зузу* (Сузанна), *Ігур'я* (Ігор), *Ічко* (Ігор), *Каня* (Катя), *Люсьта* (Людмила), *Марахейда* (Марія), *Мафоня* (Матвій), *Моцько* (Мирослав), *Мута* (Марія), *Нета* (Наталія), *Ориха* (Орест), *Патрусь*, *Пена*, *Петровський*, *Паюса*, *Пуга* (Петро), *Рисьо* (Орест), *Тодо* (Теодозій), *Тона* (Антон), *Фоталап* (Фотіян), *Яковенко* (Яків) та ін.; усього 131 назва.

У цій групі прізвиськ є багато назв, утворених шляхом звукової асоціації з апелятивами: *Гринчак* (ім'я денотата Григорій, пор. місц. гранчак «склянка з гранями»), *Жень-Шень* (Євген), *Зенітка* (Зеновія), *Костиль* (Костя), *Молекула* (Микола), *Ніндзя* (Ніна), *Огірок* (Ігор), *Олень* (Олена), *Папаха* (Павло), *Петух*

(Петро), *Ринва* (Рената), *Руль* (Руслан), *Свістюлька* (Світлана), *Сирник* (Сергій), *Солома* (Соломія), *Сонечко* (Соня), *Таранька* (Тарас), *Хрустик* (Христина); усього 38 назв.

Молодіжні варіанти імен, близькі до жаргонізмів, представлені прізвиськами: *Вальок* (ім'я денотата Валентин), *Веталь* (Віталій), *Воха* (Володимир), *Гинос* (Євген), *Дімонич* (Дмитро), *Назік*, *Назя* (Назар), *Натаха* (Наталія), *Руля* (Руслан), *Серий* (Сергій); усього 12 назв.

Дитяча вимова особових імен зафіксована в прізвиськах, що найчастіше відображають перекручення імені, усічення його частини для полегшення вимови або заміну одних звуків іншими: *Гатола* (ім'я денотата Микола), *Каляна* (Руслана), *Няньцьо* (Іван), *Яригон* (Іларіон); *Айлик* (Михайлик <Михайло), *Ася* (Вася <Василь), *Іцьо* (Вітьо <Віктор), *Лежик*, *Лезьо* (Олег), *Льодьо* (Володимир), *Мака* (Марія), *Мася* (Мар'яна), *Міка* (Марійка <Марія), *Нана* (Наталя), *Нуся* (Стефануся <Стефанія), *Пуньо* (Павлуньо <Павло), *Сіко* (Сергійко <Сергій), *Сява* (Слава), *Тальо* (Віталій), *Тунька* (Настунька <Анастасія); *Больцьо* (Борцьо <Борис), *Бонджо* (Богдан), *Вавро* (Лавро), *Ватилько* (Василько <Василь), *Вомко* (Ромко <Роман), *Каня* (Катя <Катерина), *Льомчик* (Ромчик <Роман), *Магуська* (Маруська <Марія), *Макаль* (Макар), *Мигола* (Микола), *Микурунцьо* (Миколюнцьо <Микола), *Мівась* (Мирось <Мирослав), *Павро* (Павло), *Петко* (Петро), *Танась* (Тарас), *Шаша* (Саша <Олександр); усього 106 назв.

Діалектні варіанти особових імен із протетичними приголосними, специфічна вимова голосних і приголосних звуків стали прізвиськами: *Волька* (ім'я денотата Ольга), *Гандрей* (Андрій); *Мехал* (Міхал <Михайло), *Мекольцьо* (Микола), *Фелемон* (Филимон), *Хведько* (Федір) та ін.

В окремих мікроколективах у функції прізвиськ активно вживаються іншомовні варіанти імен, або утворення від них: *Аннушка* (ім'я денотата Ганна), *Ванцьо*, *Яник*, *Ясьо*, *Янко* (Іван), *Даніла* (Данило), *Джордж* (Георгій), *Любаша* (Любов), *Маріель* (<Марія), *Марчело* (Мар'ян), *Мікі*, *Міхал*, *Мішель* (Михайло), *Сєвачка* (Всеволод), *Філя* (Пилип), *Шурік* (Олександр); усього 60 назв. Окремі

імена утворюють до десяти таких варіантів-прізвиськ: *Патрік, Педро, Петльос¹, Петруха, Петручо, Петруша, П'єр, Пікіто* (Петро).

Прізвиськами денотатів на основі звукової асоціації з їх іменами стали також особові імена або варіанти імен сторонніх осіб: *Алік* (ім'я денотата Альберт), *Андрон* (ім'я денотата Андрій), *Геля* (ім'я денотата Галина), *Дорко* (ім'я денотата Денис), *Льоня* (ім'я денотата Володимир), *Микита* (ім'я денотата Михайло), *Франя* (ім'я денотата Єва), *Чесьо* (ім'я денотата Євген), *Юзик* (ім'я денотата Юліан); усього 28 назв. Серед них є й імена іншомовного походження *Ернест* (ім'я денотата Орест), *Лейла* (Олександра), *Лінда* (Надія) та ін.

В окремих антропоніміконах населених пунктів Тернопільщини у функції прізвиськ можуть виступати традиційні варіанти імен або поодинокі імена, які в конкретній спільноті не відповідають загальноприйнятим нормам, належать до архаїчних, не вживаних тепер, або ж оформленні суфіксами, що виражають вищу міру пестливості. Подаємо тільки ті приклади, які в процесі збору матеріалу були кваліфіковані як прізвиська: *Адасьо* (ім'я денотата Адам), *Варварцюня* (Варвара), *Васильцьо* (Василь), *Віцьо* (Вітя <Віктор), *Ганичка* (Ганна), *Гринь* (Григорій), *Демко* (Дем'ян), *Йоцька* (Йосипа), *Маланя* (Маланія), *Миколюнцьо* (Микола), *Мокринка* (Мокрина), *Молька* (Емілія), *Романець* (Роман), *Тоська* (Антоніна), *Феся* (Февронія), *Юдко* (Юда), *Яндрушко* (Андрій); усього 79 назв.

Для невеликої спільноти – сім'ї або родини – вживаються внутрішньосімейні прізвиська. Ці назви мають не настільки яскраво виражену функцію диференціації, як усі інші, а, насамперед, виражають почуття та емоції номінатора, його ставлення до найменованого. М. Худаш відзначає, що одна категорія вуличних дитячих прізвиськ «уже в своїй основі мала тенденцію закріплюватись за людиною і передаватись по спадку – це насамперед різні пестливі назви, які давали своїм дітям батьки або родинне оточення, але які потім виходили поза родинну сферу, підхоплювалися сусідами й вуличним

¹ Деякі з них не вживаються як варіанти імені певної антропосистеми, а лише мають типові для того антропонімікону форманти.

оточенням і нерідко навіть витісняли з ужитку офіційне власне ім'я людини». Сюди учений відносить пестливі, здрібнілі відапелятивні особові назви та часом «до невпізнання zdeформовані в напрямку здрібнення й пестливості церковно-християнські власні імена...» [166, с. 123].

Внутрішньосімейні іменування, мотивовані особовими іменами денотата, знайшли своє відображення у прізвиськах: *Ганютка* (ім'я денотата Ганна), *Дзюна* (Ольга), *Льолік* (Ілона), *Морка* (Марко), *Няньця* (Іванця); усього 10 назв.

ПРИЗВИСЬКА, МОТИВОВАНІ ПРИЗВИЦАМИ НОСІЇВ (619 назв), становлять особливу групу назв, як за вживанням, так і за утворенням. Зважаючи на відмінність цієї групи назв від інших прізвиськ, в ономастичній літературі гостро постала проблема їх виокремлення.

Відпрізвищеві деривати проаналізовані багатьма дослідниками. Одні з них зараховують такі утворення до окремої групи неофіційних іменувань [155; 123], інші – до індивідуальних прізвиськ [28; 39; 70; 82; 216; 219–220; 100–101; 138; 160]. Учені наголошують на номінативній і комунікативній функціях зазначених онімів, а ще вказують на відсутність у них оцінної характеристики [82, с. 65–67; 100–101; 123; 138; 160, с. 105; 161]. З. Нікуліна вважає, що в семантичному плані відпрізвищеві прізвиська виявляються немаркованими, «характеризуються нульовою внутрішньою формою» [101, с. 70].

До відпрізвищевих прізвиськ ми відносимо такі антропоніми, які утворені шляхом структурної чи фонетичної деформації прізвища, або ж викликають асоціації з відповідними іменами чи апелятивами. Їх функції та сфера вживання, за даними опитування, відповідають основним ознакам «власне» прізвиськ. Не зараховуємо до прізвиськ андроніми, патроніми, матроніми, гінеконіми та інші родинні іменування, утворені від прізвища. Останні творяться від офіційних та неофіційних назв за допомогою спеціальних формантів і мають за мету показати спорідненість членів родинного угруповання, а не диференціювати носіїв (у нас це окрема група неофіційних іменувань – родичівські назви).

Відпрізвищеві прізвиська творяться морфологічними та неморфологічними способами. Серед морфологічних виділяємо усічення, суфіксацію або усічення і суфіксацію одночасно.

Частина прізвищ зазнає усічення, іноді оформленого фіналями **-а** або **-о**: *Коха* (прізвище денотата Кохановський), *Руж* (Ружицький), *Свідер* (Свідерський), *Скаля* (Скальський), *Скіл* (Яскілка), *Тата* (Татарин), *Тюх* (Вертюх), *Чебот* (Чеботаревич), *Чишин* (Аналійчишин), *Шева* (Шевченко), *Яся* (Ясочинський); усього 36 назв. Суфіксацію представляють прізвиська: *Басюк*, *Басистий* (прізвище денотата Бас), *Вовчик* (Вовк), *Глушко* (Глух), *Демидасик* (Демидась), *Дудочка* (Дутка), *Кардашик* (Кардан), *Кліщик* (Кліщ), *Когутяга* (Когут), *Кукурузкін* (Кукурудза), *Сороченя* (Сорока), *Чеплідзе* (Чепіль), *Шубаленький* (Шубалий); усього 35 назв. Усічено-суфіксальним способом утворено прізвиська: *Дашок* (Дашкевич), *Коханіца* (Кохановський), *Маняша* (Манявська), *Махошко* (Махота), *Пальчик* (Пальчакова), *Палита* (Палиця), *Табака* (Табачний); усього 44 назви.

Проте кваліфікувати всі перелічені прізвиська як морфологічні деривати не цілком доречно, оскільки утворення нової назви цим способом у більшості випадків не виключає асоціативного компонента. Про це свідчать такі прізвиська, у яких присутнє зворотнє словотворення (редеривація) з асоціацією до імен, від яких утворено прізвище: *Аврам* (прізвище денотата Авраменко), *Берко* (Берчук), *Лавро* (Лавренко), *Максим* (Максим'як), *Остан* (Остап'юк), *Семен* (Семенчук); усього 51 назва; а також до апелятивів, звуконаслідувальних слів: *Акула* (прізвище денотата Акулич), *База* (Базилінська), *Веселий* (Веселов), *Гуня* (Гунько), *Дзідза* (Дзідзінська), *Кум* (Кумуняк), *Костиль* (Костельнюк), *Кубік* (Кубішин), *Король* (Королук), *Монастир* (Монастирський), *Лаба* (Лабатий), *Пагарел* (Погорілець), *Сало* (Салій), *Святий* (Світенський), *Скрипка* (Скрипчук), *Смак* (Смакула), *Туча* (Тучанець), *Хахол* (Хохловський); усього 133 назви. Додамо, що редеривація відбувається не завжди послідовно. Г. Сенік, наприклад, стверджує, що «прізвиська утворюються від прізвищ (особливо на основі асоціацій і шляхом нульової суфіксації) не просто одним

дериваційним кроком (граматично), а тільки тоді, коли нове асоціативне слово чи частина прізвища будуть відповідати певним якостям денотата» [135, с. 44]. П. Поротников прізвища типу *Герасим* <Герасим'як називає епонімами, зазначаючи, що це «частина прізвища, отримана в процесі усічення прізвищевих суфіксів або непохідна основа прізвища» [123, с. 70].

Шляхом звукової асоціації утворені прізвиська, у яких асоціатом послужили імена або прізвища інших осіб, а також клички тварин: *Гога* (прізвище денотата Гогусь), *Джора* (Джердж), *Левко* (Левицький), *Макар* (Марчак), *Мойша* (Майсаковський); *Бобул* (прізвище денотата Бобко, пор. Іво Бобул), *Кармелюк* (Кальмук), *Котовський* (Колодій), *Ленін* (Лень), *Маодзедун* (Дзядик), *Шева* (Шевчук); *Барсік* (прізвище денотата Бартусевич), *Бім* (Бігун), *Вуді* (Вудка, пор. Дятел Вуді), *Найка* (Найчук); усього 33 назви.

Набагато частіше прізвисько твориться за асоціацією до апелютивів, нерідко діалектних лексем: *Бальон* (прізвище денотата Балой), *Білка* (Більчук), *Гусь* (Гогусь), *Граблі* (Загребельна), *Запарений* (Запарнюк), *Катер* (Катеринюк), *Колесо* (Колесник), *Комуніст* (Комуницький), *Корабель* (Коробій), *Кошмар* (Качмар), *Кульбаба* (Колибаба), *Кутя* (Кутко), *Легенда* (Легета), *Масло* (Маслій), *Медик* (Мединський), *Миска* (Миськів), *Мультик* (Мулик), *Носок* (Носко), *Парнішка* (Паренюк), *Поляна* (Полянчук), *Решето* (Решетуха), *Слоїк* (Слойко), *Солонинка* (Солоненко), *Фара* (Фаріон), *Фасолька* (Соляк), *Часник* (Чеснович), *Черв'як* (Черевак), *Шишка* (Шимків); усього 138 назв.

Перекручення прізвищ та звукова асоціація послужили мотивом появи прізвиськ: *Алі-Баба* (прізвище денотата Бурбела), *Атаман* (Марфіян), *Живчик* (Чевжик), *Зелетуха* (Решетуха), *Зендран* (Задорожній), *Неандертальчик* (Арендарчик), *Панай* (Патрай), *Паровозник* (Поворозник); усього 13 назв.

Досить часто форма прізвиська, мотивованого прізвищем денотата, утворена внаслідок підбору рими. Римування зазнає як повна, так і усічена чи суфіксальна основа прізвища: *Люнда* (прізвище денотата Гунда, пор. гунда – люнда), *Пона* (Нездопа); *Бездюрка* (Стецюра, пор. Стецюрка – бездюрка),

Кадило (Данилишин, пор. Данило – кадило), *Пича* (Ничик, пор. нича – пича), *Чок* (Гусачок), *Чука* (Саранчук); усього 15 назв.

Індивідуальні або віддалені асоціації, для яких ні інформатори, ні ми не маємо переконливих пояснень, стали мотивами творення прізвиськ: *Аба-баба* (прізвище денотата Абрам), *Батон* (Буртак), *Га-га* (Огоновський), *Джаванік* (Журба), *Жарений* (Жовнірчик), *Кико* (Кейзор), *Кобзон* (Козак), *Конефа* (Наконечний), *Мерза* (Мережко), *Пакула* (Пакулець), *Портрет* (Петренко), *Путо* (Процик), *Путьо* (Пахновський), *Супермен* (Супрович), *Тора* (Товарницька), *Чана* (Чопіло), *Чурик* (Чихарівський), *Шарана* (Шафранський); усього 21 назва.

За шляхом утворення лексичних асоціацій Н. Федотова поділяє відпрізвищеві прізвиська-асоціати на такі групи: 1) утворення за синонімічним співвідношенням, у які вступають апелятиви (*Гайка* від Болт); 2) за антонімічними відношеннями (*Чорний* від Білий); 3) за асоціацією суміжності понять (*Бджола* від Пасічник); 4) за асоціацією належності апелятивів до одного класу чи виду (*Кабачок* від Гарбуз); 5) за асоціацією родо-видових та видо-родових відношень апелятивів (*Русак* від Заєць); 6) за спільністю функцій апелятивів (*Сандаль* від Лаптіков); 7) від стійкого сполучення слів (*Палка* від Йолкіна) [28, с. 19].

Лексичні асоціації, які виражаються синонімами, антонімами, русизмами, діалектизмами, стали причиною утворення прізвиськ: *Непотреба* (прізвище денотата Нетреба), *Повар* (Кухар), *Прянік* (Корж); *Ріпатий* (Гладкий), *Сальоний* (Солодкий); *Пітух* (Когут), *Рижий* (Рудик), *Сокира* (Топоренко), *Травень* (Май), *Февральова* (Люта), *Щур* (Крися); *Куций* (Заєць), *Пляцок* (Паляниця), *Пугутькало* (Сова). Асоціатами окремих прізвиськ виступають іменування відомих осіб: *Гаврантіч* (Горан, пор. Горан Гавранчич), *Ісая* (Пророк, пор. пророк Ісая), *Князь* (Данило, пор. Данило Галицький), *Музон* (Павлік, пор. музикант Віктор Павлік); усього 107 назв.

Асоціація за належністю до одного класу представлена прізвиськами: *Галеретка* (Кисіль), *Горобчик* (Синиця), *Горох* (Вівсяний), *Йогурт* (Сметана),

Капу́ста (Буряк), *Коблик* (Карась), *Когут* (Курочка), *Комар* (Жук), *Мумітроль* (Мульта́н), *Смерека* (Сосна), *Шкварок* (Солонинка), *Шпак* (Снігур), *Поні* (Кобилянський); усього 43 назви.

Форму стійкого словосполучення має прізвисько, мотивоване прізвищем *Кривий* – *Криве потороча* (пор. потороча «привид, опудало, мара...» [ЕСУМ IV, с. 542]).

Оскільки прізвища не виконують характеристичної функції, то прізвиська, ними мотивовані, не завжди можуть виконувати її. Проте ця функція зрідка може себе виявити у доборі лексеми-асоціата із відповідним забарвленням: *Куций* (прізвище денотата Заєць) та ін.

Варто зазначити, що номінатори-творці відпрізвищевих прізвиськ не заглиблюються у способи творення таких назв, не підбирають спеціально відповідних асоціатів, усе відбувається підсвідомо.

Про те, що відпрізвищеві деривати можуть виконувати і виконують функцію прізвиська, свідчить бажання номінаторів хоч частково відрізнити нове іменування від самого прізвища. Так, у нашому дослідженні виявлені відпрізвищеві прізвиська *Сава* (прізвище денотата Савка) і *Савка* (прізвище Сава).

Про однотиповість номінації свідчать прізвиська *Цибуля* і *Цибулька*, утворені від прізвищ *Цибулько*, *Цибульський*, причому від останнього в одному населеному пункті утворена назва *Цибуля*, в іншому – *Цибулька*.

Найповніше група відпрізвищевих прізвиськ представлена у шкільних прізвиськах, проте вони не є предметом нашого дослідження.

ПРИЗВИСЬКА, МОТИВОВАНІ ІМЕНАМИ ПО БАТЬКОВІ ДЕНОТАТИВ (42 назви). Такі антропоніми функціонують у формах фонетичних видозмін, редериватів або асоціатів: *Апанович* (Степанович – ім'я денотата по батькові), *Михаліна* (<Михайлівна), *Пилипичка* (<Пилипівна); *Броньо* (<Броніславович), *Йосько* (<Йосипович), *Кубась* (<Якубович), *Федор* (<Федорович), *Яковунь* (<Якович); *Абрикович* (<Ваврикович), *Бронь* (<Броніславович), *Карамелька* (<Корнелівна), *Келя* (<Миколайович), *Кефір* (<Никифорівна), *Нуф-Нуф*

(<Онуфрїївна); усього 19 назв. Одне прїзвисько має форму складного утворення з імені та імені по батькові: *Ромочко-Пилипочко* (<денотат Роман Пилипович).

В окремих населених пунктах офіційні імена по батькові деяких денотатів виконують функцію прїзвиськ і особи відомі лише під такими іменуваннями: *Валентинович* (денотат по батькові Валентинович), *Григорович* (Григорович), *Ільківна* (Іллівна) та ін.

Так само у формі прїзвиська виступають іменування носія за особовим ім'ям та ім'ям по батькові: *Ольга Василівна* (денотат Ольга Василівна), *Іван Іванович* (Іван Іванович) та ін. На тлі відсутності таких іменувань у неофіційному антропоніміконі вони вирізняються виразним негативнооцінним відтінком.

Імена та імена по батькові денотатів на дослідженій території стали мотивом виникнення іменувань за асоціаціями: *Ленін* (Володимир Ілліч), *Тьоркін* (Василь Терентійович). Злиттям основ утворено прїзвисько *Матрасівна* (денотат Марія Тарасівна), редуплікацією – *Ром-Ромочка* (Рома Романівна).

Н. Ушаков і В. Васильєва зазначають, що прїзвиська бувають ще й ініціальними [160, с. 105]. Ініціали прїзвища та імені представлені в прїзвиськах Тернопільщини: *Веве* (денотат з ініціалами прїзвища та імені ВВ), *Есде* (ініціали СД), *Йойо* (Йосип Йосипович), *Мака* (Максим Кавка), *Міма* (Міша Мацьопа) та ін. Ініціали денотата (прїзвище, ім'я та ім'я по батькові) відображені в прїзвиськах: *Рад* (РАД <Рогатинський Андрій Денисович), *Чіб* (ЧІБ <Чохрій Іван Богданович); усього 10 назв. Такі назви утворені від офіційних іменувань, в яких хоч один компонент починається з голосного звука. На жаль, ми не можемо подати достовірної інформації щодо прїзвищ, особових імен та імен по батькові усіх денотатів цієї групи, оскільки інформатори не погодились їх оприлюднити: *Ара*, *Бім*, *Лев*, *Маз*, *Оем* та ін.

Одне прїзвисько цієї групи утворене шляхом усічення складників офіційного іменування до ініціальних літер та з урахуванням асоціації: *Емемем* (ініціали денотата МММ, пор. «фінансова піраміда МММ»).

ПРИЗВИСЬКА, МОТИВОВАНІ ЗОВНІШНІМИ ОЗНАКАМИ ДЕНОТАТІВ (1203 назви). Дослідниця Н. Швецова вважає, що в сільському середовищі, де розрізнявальна (диференційна) функція є більш важливою, ніж характеристична, прізвиська, що вказують на особливості зовнішнього вигляду, «не містять яскраво вираженої суб'єктивної оцінки, але вказують на відмінності, що сприймаються зором, і вирізняють їх носіїв від інших членів суспільства» [190, с. 21].

Особливістю групи прізвиськ, мотивованих зовнішніми ознаками денотатів, є пряме співвідношення з рисами самого денотата.

Красивих денотатів номінують: *Квіточка, Красавчик, Ляля, Мачо, Моделька, Пусік, Файна, Чічка*; усього 25 назв. Некрасивих, неохайних осіб відзначають частіше, тому і кількість прізвиськ більша: *Бомж, Крокодил, Мавпа, Мурза* (пор. замурзана), *Мутант, Опудало, Пушкарьова* (пор. Пушкарьова – героїня фільму «Не родись красивою»), *Фантомас* (пор. Фантомас – герой кінофільму «Фантомас»), *Чернуля*; усього 35 назв. Не рідкістю у цій групі прізвиськ є «прозивні імена»: *Парашика, Шура, Маланка* (пор. мол. Маланка «дівчина з села» [Став., с. 169]) та ін. Конотацію кожного з них простежити не вдається, бо, по-перше, носії не завжди можуть чітко описати мотив номінації; по-друге, антропонімікон замкненої спільноти може мати свої назви як наслідок існування конкретних осіб із їх колективу з такими ознаками.

У групі назв, мотивованих зовнішніми ознаками денотатів, трапляються антонімічні назви, напр. *Мілий* (негарний). На цю особливість вказав Ю. Редько, зазначаючи, що прізвиська часом «виражали не справжню ознаку, а її протилежність» [124, с. 65].

Статура денотатів передана прізвиськами, які відображають різні особливості фігури. Кволі денотати номіновані: *Дитинка, Доходяга, Слабий, Чахлик*; сильні, міцні – *Баба-хлоп* (кремезна жінка, зовні схожа на чоловіка), *Бизон, Гира* (пор. гиря), *Дуб, Кубік* (має тілобудову, що нагадує форму квадрата), *Моцний, Слон, Шафа* та ін. Денотати з особливою формою

тілобудови названі: *Банан* (високий і горбатий), *Горбата* (сутулиться), *Еліпс* (має статуру у формі еліпса), *Кішка* (тонкий, прямий), *Коник* (згорблений), *Шкапа* (худий і зігнутий, як шкапа) та ін.

Характеристику денотатів за повнотою ілюструють такі прізвиська: *Булавка, Глиста, Мітла, Скелет, Таранька, Фігурка, Шкірка, Штахета Парканівна; Балабух, Бегемот, Вінні-Пух, Гладкий, Кабан, Кобила, Корова, Пишна, Пончик, Сало, Толстий, Хата*; усього 151 назва (для номінації худих носіїв – 48 назв; повних – 103).

Низький зріст денотатів передають прізвиська: *Гном, Гудзик, Жаба, Карлик, Комарик, Куца, Ліліпут, Мальок, Метер п'ять, Мураха, Пулька, Тендійчик* (пор. тендітний), *Цепетко*; усього 102 назви; високий – *Бусько, Великий, Дишля, Довгий, Жирафа, Кран, Пальма, Петро Другий, Тополя, Фікус, Хмарочос, Швабра*; усього 38 назв. «Якщо прізвиськом стає апелятив, який безпосередньо називає зовнішню ознаку, то така неофіційна назва виконує ті ж диференційні ознаки, які входять в лексичне значення апелятива», – вважає З. Нікуліна [99, с. 177].

Деякі прізвиська мотивовані зростом денотата і вказівкою на його повноту одночасно. Низьких і повних осіб прозивають *Балабух, Бараболька, Горох, Пінгвін, Пупсік, Путенька* (пор. діал. путня «діжка, цебро або відро» [СУМ VIII, с. 404]), *Слимак*; низьких і худих – *Блоха, Комар, Мурашка, Цвях*; низьких і рухливих – *Блох* (пор. блоха), *Зайчик, Мотильок* (пор. метелик), *Пікачу* (пор. Пікачу – герой мультфільму «Покемони»), *Ураган, Хрущик*; високих і повних – *Бабай* (пор. Бабай «нічний дух, уявна істота, яка зображується як дідусь з великим мішком» [СІС]), *Бомба, Бумер* (пор. бумер «автомобіль BMW»), *Маз* (пор. автомобіль МАЗ), *Термінатор, Тумба*; високих і худих – *Батіг, Дишель, Драбина, Кома, Лом* (пор. Лом – герой мультфільму «Пригоди капітана Врунгеля»), *Макарон, Модель, Таранька, Чапля, Шланг, Штиця* (пор. спиця); усього 87 назв.

Особливості окремих частин тіла передають прізвиська, які вирізняють денотата за його зубами, ногами, головою, очима (їх формою і розміром),

носом, губами, вухами, вусами, шиєю, бородою, задом, грудьми, животом, бровами або іншими частинами тіла, послужили мотивами прізвиськ: *Бобер* (має великі передні зуби), *Золотозуба* (золоті передні зуби), *Металолом* (носить брекети); *Бузько* (має довгі ноги), *Клешня* (клишоногий), *Колесо* (має криві ноги), *Скажана нога* (має великий розмір ноги), *Циркуль* (довгі худі ноги); *Баняк*, *Глобус* (має велику голову), *Грушка* (голова має форму груші), *Лобатий* (має високе чоло), *Огірок* (має видовжену форму голови), *Пательня* (має плоску форму голови); *Джеккі Чан*, *Монголець* (вузький розріз очей), *Великоглаза* (великі очі), *Зизоока* (косоокий, пор. зизоокий «косоокий» [СУМ III, с. 566]), *Світлячок* (очі світяться), *Сова* (сильно фарбувала очі), *Сплячий* (має напіввідкриті очі); *Баклажан* (ніс синіє на морозі), *Бараболя* (має ніс у формі картоплі, пор. діал. бараболя), *Буракіниха* (має довгий ніс, пор. Буратіно – казковий герой), *Пляскач* (має плоский ніс), *Червоніс* (червоний ніс); *Варгата*, *Губань* (великі губи, пор. діал. варги), *Косоротов* (рот кривої форми); *Вухач*, *Заєць*, *Лопус* (має великі вуха, пор. лопух), *Чебурашка* (клаповухий / клаповуха); *Вусатий таракан*, *Леопольд* (має вуса, пор. Леопольд – герой мультфільму «Пригоди кота Леопольда»), *Ус*; *Гусак*, *Лебідь* (має довгу шию); *Бородатий*, *Будулай* (має бороду, пор. Будулай – герой кінофільму «Циган»), *Цап* (має бороду, як у цапа); *Великожона*, *Дупа* (великий зад); *Памела* (великі груди, пор. Памела Андерсон – кіноакторка), *Циця* (великі груди, пор. циця, цицька «сосок людини або самки тварини; жіночі груди [СУМ XI, с. 223]); *Булька*, *Животатий*, *Пузач* (великий живіт, пор. пузо); *Білобровий* (білі брови), *Чорнобривка* (дуже чорні брови); *Махоня* (великі руки, пор. махати), *Морда* (великий рот), *Щелена* (має вип'яту щелепу), *Яструб* (гострі нігті); усього 199 назв.

Колір обличчя денотата, його форма і вираз відображено у прізвиськах: *Барачок* (має червоне обличчя, пор. бурячок), *Зеленюшка* (зеленуватий колір обличчя), *Ряба* (рябе обличчя); *Мордатий* (велике обличчя), *Пампух*, *Хом'як* (повне обличчя); *Дик* (переляканий вираз обличчя), *Кисле моньо* (незадоволений вираз обличчя), *Киця* (облесливий вираз обличчя), *Лимон*

(«кислий» вираз обличчя), *Мультфільм* (при розмові посміхається), *Перебуджена* (переляканий вираз обличчя); усього 41 назва.

Особливості шкірного покриву денотата передають прізвиська: *Абориген* (смуглий), *Біла* (має світлу шкіру), *Бульба* (колір шкіри, як у червоної картоплі), *Волохата* (волохате тіло), *Заржавлений* (тіло з пігментними плямами) та ін.

Значну групу прізвиськ за зовнішніми особливостями становлять назви, що характеризують носіїв за їх волоссям. Назви передають колір волосся денотата: чорне – *Ворона*, *Дама* (пор. пікова дама), *Муха*; біле – *Біленький*, *Білобриса*, *Блондин*; сиве – *Сивий*, *Сірко*; рудий – *Білочка*, *Лис*, *Рижик*; іншого кольору – *Каштанка* (каштановий колір волосся), *Соняшник* (русявий колір волосся), *Фіолетовий* (фарбує волосся у фіолетовий колір), *Червона* (фарбує волосся у червоний колір) та ін. Серед них є такі, які передають форму зачіски носія: *Баран* (кучеряве волосся), *Вихрик* (хвилясте волосся), *Жалюзі* (волосся падає на очі), *Зализаний* (гладко причесаний), *Йожик* (має зачіску у вигляді короткого скуйовдженого волосся), *Кукурудза* (заплітає косу-«кукурузку»), *Макогон* (гладко причісується), *Мівіна* (має дрібні кучері) усього 107 назв. Лисі денотати номіновані *Бубен*, *Горбачов*, *Макогін*, *Череп* та ін.

Фізичні вади денотатів передано прізвиськами, що вказують на втрату органа, значні пошкодження організму: *Безвушко* (не має вуха), *Безрука* (нерозвинена одна рука; денотат без руки), *Камбала* (не має ока), *Обрубела* (не має руки), *Печений* (обпик ногу і має шрами), *Пірат*, *Шиломбрита* (має на обличчі шрами від віспи), *Щербатенька* (не має передніх зубів); усього 14 назв. Вроджені вади носіїв відображають назви: *Глухенький* (має поганий слух), *Горбата* (горб, порушення постави), *Гуляйнога* (кульгає), *Жмурик* (має поганий зір, примружується), *Зорький сокол* (косоокий), *Німий* (німий), *Снайпер* (не має одного ока), *Шустак* (на руці мав шість пальців); незначні вади носіїв передають назви: *Бородавка* (має бородавки), *Гулька* (має гулю), *Мозоль* (має мозолі), *Нота* (не має слуху), *Поберліцькана* (обличчя зі слідами від віспи), *Смик* (має нервовий тік); усього 55 назв.

Фізіологічні особливості та звички носіїв ілюструють прізвиська: *Бамбула* (часто бубонить), *Верблюд* (при розмові плюється), *Жвачка* (постійно жує), *Гикавий* (часто гикає), *Кліпавка* (кліпає), *Либа* (усміхається), *Сапун* (сопе), *Тубік* (тупцює при розмові), *Храп* (хропе), *Шмирга* (шморгає носом); усього 31 назва. М. Лесюк прізвиська типу *Гикало*, *Кліпало*, *Цьомкало*, *Шкрабало* називає оноματοпоетичними [72, с. 234].

Зовнішню схожість денотата за багатьма ознаками до інших осіб (історичних персонажів, кіногероїв, політиків, співаків та ін.) передають прізвиська: *Аза* (пор. Аза – героїня кінофільму «Циганка Аза»), *Антибіотик* (пор. Антибіотик – герой кінофільму «Бандитський Петербург»), *Анфіса* (пор. Анфіса – героїня кінофільму «Вічний поклик»), *Клеопатра* (пор. Клеопатра – героїня кінофільму «Клеопатра»), *Костопінто* (пор. Костопінто – герой серіалу «Дона Бейжа»), *Мейсон* (пор. Мейсон – герой серіалу «Санта-Барбара»), *Штірліц* (пор. Штірліц – герой кінофільму «Сімнадцять миттєвостей весни»), *Шурік* (пор. Шурік – герой кінофільму «Кавказька полонянка»), *Яник* (пор. Янек – герой кінофільму «Чотири танкісти і пес») та ін.; *Гітлер*, *Горбачов*, *Кашипровський*, *Ленін*, *Махно*, *Пензенник*, *Пушкін*, *Хусейн* та ін.; *Ірина Білик*, *Майкл Джексон*, *Маренич*, *Маша Распутіна*; всього 98 прізвиськ. Так само зовнішня схожість за багатьма ознаками до представників певного етносу відображена у прізвиськах: *Аза*, *Грузин*, *Жид*, *Мустафа* (схожий на татарина), *Нанайка*, *Унзер* (схожий на німця), *Циган*, *Чуча* (схожий на чукчу); усього 18 назв. Зовнішня схожість на тварин передана прізвиськами *Борсук*, *Єнот*, *Жук*, *Кріль*, *Мавпа*, *Ротфелер*, *Щур*; усього 22 назви.

Хо́да носіїв зафіксована у прізвиськах: *Дрибко* (робить малі кроки, пор. дріботіти), *Журавель* (при ході високо підносить ноги, як журавель), *Засць* (ходить ніби перебіжками, як заєць), *Каток* (має повільну ходу), *Качка* (ходить перевалюючись з ноги на ногу), *Ламбада* (ходить, похитуючи задом), *Лебідь* (плавно ходить), *Черепаша* (повільно ходить); усього 52 назви.

Стали мотивами виникнення прізвиськ стиль одягу денотата, назви фірм, примітні речі, які носить або носив денотат (колір одягу, специфічне призначення одягу, різні аксесуари): *Кантинко* (носив штани «на канти»), *Матрона* (натягала на себе багато одягу), *Містер* (носить класичний одяг), *Модний* (модно одягається); *Адідас* (носить одяг фірми «Adidass»), *Дізель* (носить одяг фірми «Dizel»), *Кіс* (мав значок з написом «Kiss»), *Марка* (носить одяг фірми «Adidass»); *Банан* (мав штани-«банани»), *Буць* (носив буци), *Дракончик* (мав футболку із зображенням дракона), *Панчоха* (ходить влітку в панчохах); *Блищачий* (часто носить блискучий одяг), *Голубий* (часто носить одяг голубого кольору), *Крокодил* (носить одяг зеленого кольору); *Джинсовий мен* (ходить у джинсах), *Кабат* (носила кабат, пор. діал. кабат – «солдатська куртка; пальто» [ЕСУМ II, с. 331]), *Камізелька* (носить камізельки, пор. камізелька «те саме, що безрукавка; жилетка» [СУМ IV, с. 83]); *Гудзичка* (часто носить одяг з великими гудзиками), *Зимна* (надто тепло одягалася), *Кашкет* (часто носить кашкет), *Пушкарьова* (носить великі окуляри, пор. Пушкарьова – героїня серіалу «Не родись красивою»), *Сова* (носить затемнені окуляри); усього 63 назви.

Подвійні (а часом і три) зовнішні характеристики носіїв передані прізвиськами: *Буратіно* (худий; має довгий ніс), *Вилупок* (низького зросту, худий; великі очі), *Вуглячок* (чорне волосся; смуглява шкіра), *Драбина* (повна; кульгає), *Кавун* (повний; червонолиций), *Кощей Безсмертний* (високого зросту, худий; гостра борода, пор. Кощей Безсмертний – казковий герой), *Лебедик* (худий; блідий; довга шия), *Мікрофон* (велика голова; високий зріст; худий), *Писанка* (гарна; товстенька); усього 32 назви.

Як показують наведені у цій мотиваційній групі приклади, прізвиська, що вказують на зовнішні ознаки носія, утворюються або шляхом прямої, безпосередньої, номінації, або шляхом метафоризації: *Великий*, *Мала*, *Товстий*; *Бегемот* (товстий), *Шафа* (високого зросту, товстий).

Надання конкретному об'єктові назви, утвореної безпосередньо від апелятива, свідчить про те, що на час іменування цей об'єкт не мав подібних

собі, і його номінації відповідним прізвиськом було достатньо для ідентифікації, адже онімами стають лише ті апелятиви, які здатні об'єкт індивідуалізувати.

ПРИЗВИСЬКА, МОТИВОВАНІ ВНУТРІШНІМИ ОЗНАКАМИ ТА ОСОБЛИВОСТЯМИ ПОВЕДІНКИ ДЕНОТАТІВ (832 назви), передають особливості характеру, рівень інтелектуального розвитку, звички, особливості поведінки, вчинків носіїв.

Розумних осіб на Тернопільщині іменовано: *Академік, Всезнайко, Головач, Довідник, Сова, Професор*; нерозумних: *Балбес, Баран, Блондинка, Дуб, Дятел Вуді* (пор. Дятел Вуді – герой мультфільму), *Кактус, Лапоть, Міністерка, Штурпак* (пор. діал. штурпак «пень; дурень, незграбна людина» [ЕСУМ VI, с. 483]); усього 48 назв. Серед останніх є такі, які утворені за асоціацією протилежності: *Доцент, Міністерка* та ін.

Релігійні та політичні погляди денотатів відображено в прізвиськах: *Бозюня* (любить молитися), *Брат* (євангеліст), *Суботник* (належав до релігійної секти); *Козак* (націоналіст), *Українець* (патріот); *Комуняка* (колишній комуніст), *Партійний* (партійний активіст); усього 20 назв.

Уподобання денотатів у харчах відображають прізвиська *Банан, Борщ, Бринза, Бублик, Згушонка, Кава, Кисіль, Ковбаса, Компот, Ласуня* (любить солодкі страви), *Макодзьоб* (любить їсти мак), *Мартіні, Пельмень, Пиріжок, Снікерс* (любить їсти шоколад), *Тертюшка, Юшка, Ясчник*; усього 50 назв.

Хобі денотатів передають прізвиська *Артист* (любить співати), *Брус* (займається спортом), *Вандам* (захоплюється актором Вандамом), *ВеВе* (любить слухати групу «ВВ»), *Гомер* (пише вірші), *Камбреро* (любить дивитися мексиканські фільми, пор. сомбреро), *Карти* (часто грає в карти), *Малинка* (любить малиновий колір у всьому (помада, джинси, сік)), *Марадона* (любить футбол, улюблений футболіст – Марадона), *Нітрогліцерин* (захоплюється хімією), *Підзель* (любить малювати, пор. Пінзель), *Риб'яча смерть* (любить рибалити), *Рижий* (любить рудих котів), *Тарзан* (спритно лазив по деревах); усього 76 назв.

У цій групі прізвиськ, мотивованих внутрішніми особливостями денотатів, найбільшу кількість становлять назви, які вказують на риси характеру найменованих, що вирізняють їх на тлі інших осіб. Запальних, гарячкових людей номінують: *Баламут, Вар'ят, Скажений*; лінивих: *Валуйко, Гниляк*; нерішучих: *Мазничка, Мазня* (пор. розмазня), *Мамак* (пор. мамин синок); активних: *Барабашка, Бистрий, Торнадо*; переляканих: *Дикий*; боягузливих: *Заяць, Кролик*; брехливих: *Наше радіо, Песик, Шахрайка*; незграбних: *Ведмідь, Дубовий*; спокійних: *Степ, Тихонький*; забіяк: *Бандит, Збуй, Когут*; злих: *Відьма, Дракон, Магера* (пор. мегера); хитрих: *Жид, Лисок, Хитрун*; крикливих: *Вареха, Криклива, Тьоца*; зазнайок, хвальків: *Генерал, Королева, Хвалько*; веселих, дотепних: *Душа* (пор. душа компанії), *Клоун, Мультік*; прискіпливих: *Вошінка* (пор. воша), *Жало*; несерйозних, безвідповідальних: *Ахламониха* (пор. розм. охламон «про дурня і неробу» [ВТССУМ]), *Балаболка* (пор. балаболка «дзвіночок» [Гр. I, с. 23]), *Ляпа* (говорить дурниці, ляпає язиком), *Теренда* (багато говорить, пор. терендіти); манірних, панськовитих: *Паничко, Принцеса, Цяця*; пихатих: *Гусак, Коза, Павлін*; поважних: *Баронесса, Лебедик, Принц* (пор. принц); зануд: *Зануда, Стогній* (постійно стогне, скаржиться); з м'яким характером: *Ангел, Киця, Тихоня*; повільних: *Безмозга* (повільна, довго думає), *Черепаша*; гонорових, крутих: *Блатний, Рекет, Круца* (пор. мол. крутик «той, хто вдає з себе багату, респектабельну людину, але не є нею насправді» [Став., с. 153]); в'їдливих: *Бомок, Кліщ, Юдко* (пор. Юда); набридливих: *Джміль, Муха*; влізливих, допитливих: *Журналіст* (любить підслуховувати), *Клізма, Шпіон* (підглядає, все вислідковує); балакунів: *Балакун, Сорока*; малоговірких: *Без'язикий, Монах, Герасім* (пор. Герасим – герой твору І. Тургенєва «Муму»); байдужих: *Байдужа, Картер* (пор. Картер – герой кінофільму «Гостя з майбутнього»), *Патик* (безініціативний, байдужий до всього); скупих: *Буржуй, Скнара, Холик*; улесливих: *Кітка, Солодкий, Мнетка* (пор. м'ята); капосних: *Антипко* (пор. діал. антипко «чорт» [СУМ I, с. 50]), *Вредіна*; непривітних: *Бовдур, Лихий*; строгих: *Бос* (пор. бос «господар, керівник» [ЕСУМ I, с. 231]), *Нікіта*

(пор. Нікіта – героїня фільму «Нікіта»), *Сталін*; нешанобливих: *Гнида* (підлий / підла), *Запорток* (має гидкий характер), *Ханига* (гидка людина, пор. знев. ханига «п'яниця, який опустився» [Став., с. 280]); впертих: *Затятий*, *Коза*, *Цапок*; хамовитих: *Бомок*, *Хам*; злодіїв: *Лис*, *Хаптур* (пор. хапати), *Циганка*; емоційних: *Плакса*; романтиків: *Джувльєта* (пор. Джульєтта – героїня твору «Ромео і Джульєтта»), *Замрійко*, *Пушкін*; захланних: *Бобер* (запасливий), *Хлань*; добрих, щедрих: *Добрий*, *Фея* (займається благодійністю); усього 404 назви.

Характер поведінки осіб став мотивом виникнення прізвиськ: *Авторітет* (любить увагу до себе), *Адвокат* (вміє домовлятися, пробивний), *Боляца* (прикидається хворою), *Борсук* (не любить митися), *Господиня* (хороша господиня), *Дикий* (не виходить з дому), *Дрімачка* (сплюха), *Жид* (вміє випросити), *Жорік* (обжора), *Куна* (пильнує чоловіка, як куниця, пор. діал. куна), *Либоїха* (постійно усміхається), *Пчїлка* (працьовитий), *Тїче* (всіх любить повчати, як вчитель, пор. англ. teacher), *Хомка* (запаслива); усього 126 назв. У цій групі є прізвиська, які передають особливості навчання денотата: *Ботан* (багато вчиться), *Калька* (списує уроки), *Медалїст* (гарно вчився в школі), *Талїсман* (добре вчиться і всіх виручає); наявність керівних здібностей: *Бос*, *Бригадир*, *Гетьман*, *Директриса*, *Індіра Гандї*, *Капітан*, *Піонервожата*, *Шеф*; схильність до пліткарства: *Бібїсі* (пор. радіохвиля ВВС), *Знаюча*, *Леська-Феська* (пор. Язиката Хвеська), *Пошта*. Спокусників прозивають: *Дамський*, *Есбебе* (пор. СББ «Служба Безпеки Бабів»), *Збочинець*, *Султан*.

Для характеристики внутрішніх ознак денотатів, як і для передачі зовнішніх ознак носія, в прізвиськовій номінації використовують «прозивні імена». Традиційно це лексеми з групи молодіжного сленгу, жаргону; або назви, які побутують у конкретному населеному пункті, оскільки прізвиськом названа людину за яскравими прикметними рисами іншої особи, яка була в цьому колективі: *Берко* (крутий, як жид), *Вася*, *Гриць*, *Федь*, *Юсько* (нерозумний), *Маруся* (відстала від сучасності), *Марфа* (неохайна), *Мілько*

(запальний, гарячковий, пор. місц. молотися «створювати неспокій»), *Хвеська* (хитра), *Явдошка* (працьовита), *Яшка* (запальний); усього 34 назви.

Серед лексем, які використано в групі прізвиськ, мотивованих внутрішніми ознаками денотата, дуже багато назв тварин, комах та птахів, які метафорично передають їх характерні риси в проекції на риси людини (*Ворона*, *Киця*, *Кліщ*, *Черепаша* та ін.). Більшість із них мають негативну семантику. Л. Баранник указує на те, що негативна семантика метафори, пов'язана з характеристикою особи, є мовною універсалією [9, с. 89]. Наявність таких назв в основах прізвищ дослідники пояснюють існуванням дохристиянських імен [167; 43], а в сучасних прізвиськах їх поширення пояснюється тим, що «в прізвиська часто переходять назви, які в мовній традиції виступають символами певних фізичних і моральних рис: лис – хитрий, вовк – жорстокий і т. д.» [131, с. 31].

Найбільша кількість прізвиськ, мотивованих поведінкою денотата, номінують осіб, які зловживають спиртними напоями, а також наркоманів: *Будун* (часто буває «з бодуна», пор. мол. бодун «погане самопочуття після п'ятики...») [Став., с. 51]), *Бухенко* («бухає», пор. жарг. бухати «пити алкогольні напої; пиячити» [Став., с. 61]), *Вася п'яний*, *Зюзя* (зловживає алкоголем, пор. мол. знев. зюзік «алкоголік, п'яниця» [Став., с. 130]), *Квасничка* («квасить», пор. квасити «пити алкогольні напої, пиячити» [Став., с. 135]), *Келішок*, *Пияк*, *П'яничка*, *Синяк* (пор. мол. ірон. синяк «алкоголік, п'яниця» [Став., с. 237]), *Стакан*, *Чичушка* (пор. крим. чекушка «чвертка горілки» [Став., с. 290]); *Гера* (пор. гера «героїн» [Став., с. 84]), *Наркоманка*, *Наркоша*; усього 40 назв.

Осіб, які часто змінюють місце проживання, за поясненнями наших інформаторів, називають: *Аза*, *Бродяга*; осіб легкої поведінки – *Бейжа*, *Готеля*, *Гультай*, *Метелик*; тих, що живуть за чужий рахунок, – *Альфонс*, *Бомко*, *Лінивець*; самітників – *Дикий*, *Монах*.

Деякі інші особливості поведінки денотатів передані прізвиськами: *Дістчик* (веде дуже правильний спосіб життя), *Півень* (рано встає) та ін. Особу, що часто хворіє, прозивають *Боличка* (пор. болить).

ПРИЗВИСЬКА, МОТИВОВАНІ ОСОБЛИВОСТЯМИ МОВЛЕННЯ ДЕНОТАТИВ (471 назва) виникають унаслідок неправильної вимови, різних дефектів мовлення, надмірного вживання деяких слів або фраз, використання лексичних одиниць іншої діалектної зони тощо.

Особливості мови денотата, висота голосу, тембр, які відрізняються від традиційних, відображено у прізвиськах: *Бомко* (не говорив, а «бомкав»), *Булька* (говорить незрозуміло, ніби «булькає»), *Гадюка* (ніби шипить), *Каламбур* (має смішний голос), *Киша* (мова схожа на мову попугая Кеші з мультфільму), *Коза* (ніби «бекає»), *Лівітан* (має специфічний тембр голосу, пор. Левітан – колишній радянський диктор), *Мармоляда* (повільно говорить, розтягує слова), *Пльохо* (манірно розмовляє), *Триндичиха* (говорить швидко, як героїня з кінофільму «Весілля у Малинівці»); усього 58 назв.

Дитяча вимова деяких слів, яка запам'яталась номінаторам, зафіксована у прізвиськах дорослих осіб: *Бабаня* (говорив «бабаня» замість «бабуня»), *Бицикіль* (розм. замість «мотоцикіль»), *Єстек* (замість «хрестик»), *Заталяна* (на запитання, коли прийде до школи, відповідав «заталяно», що мало би означати «завтра рано»), *Зяба* (замість «жаба»), *Курак* (замість «кулак»), *Ляба* (замість «риба»), *Мосцій* (замість «мерщій»), *Чічік* (замість «квітка»); усього 34 назви.

Вислови у певних життєвих ситуаціях стали причиною появи прізвиськ: *Алилуйчик* (казав, що син буде пророком, пор. алилуя), *Баєчка* (повторював, що все дурниця, «все баєчка»), *Бідна Баба* (жалілася, що вона «бідна баба»), *Братчик* (звертався до чоловіків «братчику»), *В шостій* (всім хвалиться, що встає о шостій, щоб працювати), *Пані Ганя* (називала себе «панею»), *Чортяка* (називав себе чортякою, бо швидко їздить); усього 32 назви.

М. Лесюк вважає, що «прізвиськом часто може стати слово, яке не характерне для цього регіону [72, с. 236]. Вживання денотатом нетипових

діалектизмів, русизмів, полонізмів, зменшено-пестливих форм слів знайшли своє відображення в прізвиськах: *Бальон* (діал. бальон замість «м'яч»), *Банек* (діал. банек замість «баняк»), *Дарагой* (рос. дарагой замість «дорогий»), *Дзідзьо* (діал. дзідзьо замість «дідо»), *Мармуляда* (діал. мармуляда замість «варення»), *Пайдочка* (замість «пайда»), *Пінєндзова Настя* (називає гроші «пінєндзами»), *Рисочка* (замість «тире»), *Спічка* (замість «сірник»), *Тета* («тета» замість звичного на цій території «цьотка»), *Чемергес* («чемергес» замість «самогон», пор. крим. чемергес «самогон» [Став., с. 290]); усього 46 назв.

Неправильна, перекручена вимова слів стала мотивом виникнення прізвиськ: *Арні* (у п'яному стані не міг вимовити свого імені Арсеній), *Бужинька* (вживає слово «бужинька» замість «боженьку»), *Бушаниця* (замість «пшениця»), *Ван* (замість «Іван»), *Гата* (замість «гайта»), *Дажа* (замість «даже»), *Джуль* (замість «джоуль»), *Попандя* (замість «попада»), *Щістиха* (замість «щастя»); усього 45 назв. Як свідчить проаналізований матеріал, прізвиська за особливостями мовлення денотата можуть виникати внаслідок частого повторення певних лексем або фраз.

Вади вимови денотата проілюстровані в прізвиськах: *Авуйко* (заїкається; вимовляє замість «вуйко»), *Бловко* (замість «Бровко»), *Гикавий* (заїкається), *Жужулька* (шепелявить; замість «зозулька»), *Сеско* (шепелявить, вимовляє «се» замість «ще»), *Срухай* (замість «слухай»); усього 29 назв.

Вживання денотатом слів-паразитів (зрідка висловів) представлене прізвиськами, серед яких є як повнозначні слова, так і звуконаслідувальні: *Ада* (часто вживає слово «да»), *Ачка* (перед словами вживає «ач»), *Букін* (повторює фрази Гени Букіна – героя серіалу «Щасливі разом»), *Гашик* (недочуває і перепитує «Га? Шо?»), *Донця* (звертається до усіх «донцю»), *Коза* (часто кривлялася «бе»), *Незнайко* (говорив «Я не знаю»), *Ось Лондон* (вживає фразу «ось в Лондоні...»), *Ясний* (проклинав «Кров би тебе ясна залила»); усього 150 назв. Прізвиськом може стати саме слово (іноді ціла фраза), яке часто вживає денотат: *Апс*, *Бідний*, *Бляха*, *Курдифрак*, *Курка на боки*, *Фактичеські* та ін. О. Антонюк вважає, що обов'язковою умовою виникнення прізвиськ цієї

групи є повторення людиною «у деякому часовому проміжку (тільки минулий, тільки теперішній або і минулий, і теперішній час) окремих слів (їх частин), словосполучень, цілих фраз» [2, с. 60].

Слова, уживані за певних умов (мають стосунок до певної життєвої ситуації, пов'язані з певними подіями з життя денотата), стали мотивом виникнення прізвиськ: *Бенц* (назвав «Запорожця» «Мерседесом», пор. Mercedes-Benz), *Берег* (п'яним на березі співав «Берега, берега...»), *Важій на мешта* (часто наказувала чоловікові, щоб «важав на мешта, бо зап'єтки позагинає», пор. діал. мешти «туфлі»), *Добідень* (так вимовляв «Добрий день»), *Доляр* (на гривню казав «доляр»), *Квадрат* (називав свою територію проживання «квадрат»), *Копійка* (економив гроші і примовляв «Копійка до копійки»), *Падлюка* (обізвав тещу падлюкою), *Пес* (купив пса і хвалився: «але пес-пес...»), *Пібіп* (їздив на велосипеді без сигналу і кричав «пібіп»), *Практика* (часто говорив, що у всякому ділі потрібна практика), *Рубель вісімдесят* (любив вино за радянських часів вартістю 1 руб. 80 коп.), *Сонечко* (вчителька, яка часто складала речення про сонечко), *Сотруднік* (всіх, хто працює в селянській спілці, називав «сотрудніками»); усього 77 назв. Ці прізвиська виникли як результат одиничного (випадкового) неправильного, невмотивованого вживання слова, чим тяжіють до групи прізвиськ за ситуацією.

Як бачимо з наведених прикладів, прізвиськом може стати одинична лексема чи окреме слово з цілої фрази, або ж словосполучення чи речення, які вживає денотат: *Шкапа*, *Чорт*, *Злий вітер*, *Рожки да ножки*, *Збий на чорно та ін.*

ПРИЗВИСЬКА, МОТИВОВАНІ ПРОФЕСІЄЮ, ПОСАДОЮ ТА РОДОМ ЗАНЯТТЯ ДЕНОТАТИВ (438 назв). У цій групі прізвиськ вирізняємо назви, що є результатом прямої та непрямої (опосередкованої) номінації.

Актуальні на час збору матеріалу професія, посада чи рід заняття, але частіше такі, якими зараз носії уже не займаються, стали мотивом появи прізвиськ: *Адвокат*, *Аптекарь*, *Вчителька*, *Головиха*, *Депутат*, *Дяк*, *Електрик*,

Завгосп, Інженер, Ковбасник, Конюх, Крамарка, Ксьондз, Лісник, Маляр, Музикант, Панімар (пор. «паламар»), *Пасічник, Підприємець, Повариха, Полковник, Прокурор, Свинарка, Суддя, Тракторист, Тренер, Флешерка* (пор. пер. фельдшерка), *Хірург, Чоботар*; усього 135 назв. Названі іменування відносимо до прізвиськ на тій підставі, що так уважають інформатори; у кожному конкретному селі вони є одиничними, служать не тільки для ідентифікації особи, але й для її характеристики.

За назвою діяльності шляхом непрямой номінації утворено прізвиська: *Бойщик* (різник), *Круць* (столяр, пор. крутити шурупи), *Мадзьгар* (художник, пор. місц. мадзьгати), *Мацайка* (працюючи на прохідній, обшукував робітників, пор. мацати), *Писар* (був головою сільської ради, підписував документи), *Руля* (таксист, пор. рулювати), *Стригун* (перукар), *Учоний* (учився на агронома); усього 32 назви.

До цієї групи відносимо також деякі «відонімні» прізвиська. Вони вказують на те, що денотат працює, як певна особа, персонаж або діяч: *Вусатий нянь* (працює вчителем), *Гомер* (вчитель історії), *Макаренко* (вчитель), *Моцарт* (вчитель музики), *Карло* (тесля, пор. Тато Карло – герой твору «Буратіно»), *Солоха* (власниця бару), *Шумахер* (водій); усього 10 назв.

Предмет праці послужив виникненню прізвиськ: *Автоген* (зварювальник), *Баняк* (повар), *Баян Баянович* (вчитель музики, грає на баяні), *Дрім* (електрик), *Жарівка* (електрик, пор. діал. жарівка «електролампочка»), *Камаз* (шофер, їздить на КАМазі), *Кантар* (продавець, пор. кантар «ручна важільна або пружинна вага» [СУМ IV, с. 89]), *Комп'ютер* (продавець у магазині комп'ютерної техніки), *Молоковоз* (шофер; возить молоко), *Пульвир* (штукатур, пор. пульвизатор), *Сівалка* (хлібороб, пор. сіяти), *Черпак* (повар); усього 37 назв.

Асоціації на основі суміжності представлені прізвиськами: *Беркут*, *Комісар* (міліціонер), *Електронік* (працює електриком), *Зубізуб* (стоматолог), *Капрал* (військовий), *К'юнтик* (вчитель фізики, пор. [к'ю] «фізичне поняття»),

Рибак (завідувач ставками), *Сак* (вчитель біології), *Советська армія* (учитель цивільної оборони); усього 32 назви.

За асоціаціями з предметами праці виникли прізвиська: *Булка* (працює продавцем хліба), *Дохтор Щур* (працював у санепідемстанції), *Дробка* (мисливець), *Кадрик* (фотограф), *Карбід* (сторож карбіду), *Кардан* (шофер), *Келюх* (працював на склозаводі, пор. келих), *Кугут* (працює на птахофабриці), *Лямпочка* (електрик), *Пріча* (перукар, пор. мол. пріча «зачіска»); усього 23 назви.

Служба в армії відображена у прізвиськах: *Боцман* (служив у морфлоті), *Капітан* (в армії служив у званні капітана), *Партизан*, *Піхота* (служив у піхотних військах), *Прапор* (служив прапорщиком), *Рекрут* (служив в армії найманцем), *Снайпер* (був в армії снайпером), *Танкіст* (служив у танкових військах); усього 14 назв.

Місце праці денотата є мотивантом прізвиськ: *Інтергаз* (працює в газовій конторі «Інтергаз»), *Пошта* (в поштовому відділенні), *Профсоюз* (у профсоюзі), *Цьотка в клітці* (працювала касиром), *Культура* (працює у Будинку культури) та ін.

Особливості занять денотатів ілюструють прізвиська: *Бензовоз* (возив бензин), *Бізнес* (любить купувати і перепродувати), *Віндовс* (налаштовує комп'ютери), *Ворожка* (вміє ворожити), *Гарбузовід* (садила багато гарбузів), *Гичка* (розвозить із поля гичку буряків), *Дед Мазай* (розводив кролів, пор. Дід Мазай – літературний персонаж), *Дячок* (співає в церкві), *Карбіратор* (ремонтує автомобілі), *Курятіна* (коптить кури для продажу), *Кушерка* (колись у селі приймала пологи), *Ласуня* (продає на ринку молоко, пор. Ласуня – персонаж телереклами), *Латиши* (латав одяг), *Макух* (любить рибалити), *Маціха* (лікує маніпуляційно, пор. мацати), *Медонос* (пасічник), *Мічурін* (уміє щепити дерева), *Муляр* (уміє мурувати), *Няня* (доглядала сусідських дітей), *Печкін* (будував печі), *Підкидач* (узимку підсипає дорогу піском), *Самогонщиця* (продає вдома горілку), *Саша Художник* (уміє гарно малювати), *Семічка* (торгує соняшником), *Тареля* (готує страви на весілля), *Токар* (уміє виготовляти

дерев'яні вікна і двері), *Шибка* (вирізав шибки), *Шпікулянт* (перепродував речі, пор. спекулянт), *Штангіст* (займався бодіблінгом); усього 161 назва. У цій групі багато прізвиськ, які передають хобі денотатів – заняття футболом або музикою: *Фольвард* (пор. форвард), *Футболіст*; *Грайко*, *Музика*, *Нота*, *Перебендя*, *Пікало*, *Фагот*, *Цимбалиха*, *Ямаха*. Омонімними з прізвищами відомих у певний час футболістів є прізвиська: *Боник*, *Басистий*, *Кантана*, *Харін*, *Чанов*, *Шева* (пор. футболіст Шева <Шевченко>та ін.

ПРИЗВИСЬКА, МОТИВОВАНІ МІСЦЕМ ПРОЖИВАННЯ НОСІЇВ (61 назва). У цій та трьох наступних групах прізвиськ (мотивованих місцем проживання носія, його походженням, професією, посадою та родом занять) багато іменувань мають не завжди «прізвиськовий» характер. Збираючи та аналізуючи живомовний антропонімний матеріал, часто не вдається відмежувати прізвиська від апелятивних характеристик особи за професією, заняттям, а також місцем походження чи проживання, етнічною належністю. З погляду історичного М. Худаш такі назви не відносять до прізвиськ. П. Чучка відзначає, що «говорити про повний перехід агентивної, атрибутивної, етнонімічної, катойконімічної чи якоїсь іншої загальної назви у власну можна лише в тому разі, коли носій такої назви перестав бути носієм ознаки, зазначеної в назві» [167, с. 158]. Н. Шульська вважає, що усі ці назви можна кваліфікувати як прізвиська, «якщо вони ідентифікують конкретного носія в одному населеному пункті» [194, с. 31].

Місце проживання денотата відображено у прізвиськах, що передають назву вулиці або частини села, а також розміщення будинку згідно з усіма іншими: *Андрій Сирилівський* (живе на вулиці Сирилівка), *Кадобний* (живе на Кадобі, пор. Кадоб – назва частини міста), *Задорógий* (помешкання знаходиться далеко від інших будинків, за дорогою), *Крайнічка* (живе у крайній хаті), *Сьомчиха* (у сьомій хаті); усього 15 назв. Серед цих назв виділяється група прізвиськ, що номінують денотатів, які живуть чи жили за селом, на хуторі: *Заєць*, *Ориська з поля*, *Польовка*, *Степовий*, *Хуторник* та ін.

Примітні у селі місця, біля яких живе особа, стали мотивами виникнення 31 назви: *Абориген* (живе під лісом), *Безсмертна* (біля кладовища), *Грабовий* (біля гаю), *Жаба* (біля болота), *Загородів* (за городами), *Заджерело* (за джерелом), *Іван з гори на долину* (на пагорбі), *Ксаду* (біля саду), *Люба з-над ставу* (біля ставу), *Нагорна* (за горою), *Озерчук* (біля озера), *Підлісник* (під лісом), *Підхомна* (під горою Хома), *Потічка* (за потоком), *Риба* (біля річки) та ін.

Особливості подвір'я і будівлі відображені у прізвиськах жителів Тернопільщини: *Каштан* (на подвір'ї росте каштан), *Кормушка* (на подвір'ї була годівниця), *Шпакова* (на подвір'ї багато шпаківень); *Карлсон* (живе у високій хаті) та ін.

Поселення денотата у чужій хаті ілюструє два прізвиськ: *Боднячка* (живе в будинку, де колись жила Боднячка), *Гель* (живе в хаті, в якій жив Гель).

Тимчасове перебування денотата у певних місцях послужило мотивом виникнення прізвиськ, у твірних основах яких наявні власні назви або етноніми (офіційні і неофіційні) інших держав: *Американка* (жила в Америці), *Афганець* (служив в Афганістані), *Грек* (був у Греції на роботі), *Паша Лондон* (був в Англії), *Руский* (був репресований і вивезений у Сибір), *Сеньйор* (їздив в Італію), *Таганка* (служив у Таганрозі); усього 9 назв.

ПРИЗВИСЬКА, МОТИВОВАНІ ПОХОДЖЕННЯМ ДЕНОТАТИВ (98 назв). Такі іменування присутні майже в кожному окремому антропоніміконі і вирізняють «чужого» серед односельців.

Називати особу за місцем його походження чи попереднього проживання було і залишається дуже зручним способом ідентифікації. Основною причиною виникнення відойконімних назв є переселення особи чи декількох осіб в інший населений пункт. Р. Керста пише, що «у тих випадках, коли особа походила з іншої місцевості, її означували за місцем походження. Таке означення відрізняло пришельця від аборигенів» [53, с. 34]. Ю. Редько в праці «Сучасні українські прізвища» називає «другим основним джерелом» виникнення

українських родових прізвищ «походження або місце попереднього проживання основоположника роду» [124, с. 23].

На Тернопільщині відойконімні іменування не є надто поширеними в неофіційній сфері спілкування. Такий спосіб неофіційної номінації використовується переважно тоді, коли особа, яка з'явилася в новому колективі, ще не встигла себе зарекомендувати, а середовище – помітити її особливостей. Згодом ці назви можуть витіснитись іншими, більш влучними, а з часом, коли сам факт переселення уже не буде актуальний, узагалі стиратись.

Найчастіше відойконімні прізвиська, що функціонують у конкретному селі, утворено від назв не найближчих, сусідніх сіл, а трохи віддалених. Причина в тому, що з ближніх сіл у певному населеному пункті, зазвичай, є багато переселених людей (одружились і прийшли для проживання в родину чоловіка або дружини), тому ця назва була б незручна для ідентифікації, оскільки таких осіб налічується досить значна кількість і назва мала б характер узагальнення. П. Чучка зазначає, що денотата, який прийшов із недалеких сіл (радіус 50-100 км) називають за назвою села, а із населених пунктів, які знаходяться далі – за назвою місцевості [178, с. 192].

Походження з певного краю, області передають назви: *Кубанка* (походить із Кубані), *Сибірська* (Сибіру), *Уралочка* (Уралу); *Черновецька* (з Чернівецької області). Назви сіл і міст, у яких проживали денотати, стали мотивами прізвиस्क: *Вася Тернопільський* (походить із м. Тернопіль), *Колодій* (с. Колодіївка), *Колодянка* (с. Колодно), *Котузян* (с. Кутузів), *Лозовик* (с. Лозова), *Одеса* (м. Одеса), *Охрім* (с. Охримівці), *Потіцький* (сmt. Золотий Потік), *Скалатська* (м. Скалат), *Сорокан* (с. Сороки), *Чехунька* (с. Чехів); усього 34 назви.

Неофіційні або й «прізвишкові» етноніми та катойконіми мотивують прізвиська: *Ганц* (народився в німецькій родині), *Кацан* (походить із Архангельська), *Лях* (за походженням поляк), *Москаль* (походить із Росії), *Помідор* (з м. Заліщики, жителі якого вирощують помідори), *Фріц* (народжений у Німеччині). Серед таких назв є утворення від неофіційних катойконімів:

Бетка (з с. Загірці, жителів якого називають «бетками»), *Кідановська шляхта* (з с. Киданів, жителів якого називають «шляхта»); усього 16 назв.

Назви країн, звідки походять денотати, стали мотивами виникнення прізвиськ: *Армян*, *Вірмен* (приїхав із Вірменії), *Бельгей* (з Бельгії), *Белорус* (з Білорусії), *Грек* (за походженням грек), *Грузін* (із Грузії), *Канада* (приїхав із Канади), *Молдаван* (з Молдавії), *Німець* (народжений у Німеччині), *Полька* (за походженням полячка), *Сеньйор* (народився в Італії), *Українець* (приїхав зі Східної України), *Хорватка* (з Хорватії); усього 28 назв.

Етнічні назви, що відображають походження денотата, стали причиною виникнення прізвиськ: *Бойко*, *Волиняка*, *Жид*, *Лемко*, *Мазур*, *Прусачиха* (походить із Німеччини); усього 13 назв. Серед них найуживанішим є прізвиська *Гоцул / Гуцул*, *Гоцулка / Гуцулка*, зафіксовані в 34 населених пунктах Тернопільської області. Мотивами їх виникнення не завжди є походження денотата з території Гуцульщини, а часто загалом із території Івано-Франківської області або території Тернопільщини, що межує з Прикарпаттям.

ПРИЗВИСЬКА, МОТИВОВАНІ СОЦІАЛЬНИМ СТАТУСОМ ДЕНОТАТИВ (20 назв). Авторитетність носіїв у колективі передають прізвиська: *Батя*, *Вождь*, *Дед*, *Пахан* (пор. крим. пахан «батько, ватажок злочинної групи» [Став., с. 199–200]), *Руля* (командує в компанії, заводій, пор. рос. рулить), *Шеф* та ін. Найстарших та авторитетних осіб у колективі прозивають: *Вуйко*, *Шишка*; молодших та неавторитетних: *Дух*, *Духарик* (пор. дух «молодий солдат» [Став., с. 106]), *Малюк*, *Пахолок* (пор. пахолок «слуга; хлопчик» [ЕСУМ IV, с. 321]).

ПРИЗВИСЬКА, МОТИВОВАНІ СОЦІАЛЬНИМ СТАНОМ ДЕНОТАТИВ (23 назви). Багатих осіб прозивають *Богач*, *Бургомістер*, *Сер*, *Цар*, *Шляхтич*; бідних – *Біда*, *Босий*, *Бурлачка*, *Голодна*, *Наймит* (підробляє у наймах), *Нужда* та ін. Прізвисько *Золушка* називає особу, що була бідна, а згодом, багато працюючи, розбагатіла. Ці назви становлять невелику мотиваційну групу, оскільки соціальне розшарування в сучасному селі не має чітко виражених ознак.

ПРИЗВИСЬКА, МОТИВОВАНІ СІМЕЙНИМИ, РОДИННИМИ СТОСУНКАМИ ДЕНОТАТИВ або СВОЯЦТВОМ (49 назв). На особливості сімейних стосунків указують прізвиська: *Доня* (дуже піклується про своїх батьків), *Зять* (живе в приймах), *Ксерокс* (має брата-близнюка), *Нагула* (є нагуляною дитиною), *Німець* (позашлюбний син від німця), *Найда* (підкинутий) та ін.

Причиною появи прізвиськ стали факти виховання дитини не у своїй сім'ї, а в сім'ях бабусь і дідусів, інших родичів: *Бабин* (жив у бабусі, дуже її любив), *Внук* (виховувався в сім'ї бабусі і дідуся); *Брат* (виховувався в братовій сім'ї), *Вуйців* (проживав у дядька, дуже його любив), *Дядинок* (виховувався в сім'ї дядька), *Цьоцина* (виховувалася тіткою), *Швагер* (проживав із сім'єю сестри) та ін. Ситуація, коли рідні виховують племінників, відображена в прізвиську *Вуйцьо* (виховував племінника).

Для осіб, що мають багато племінників або похресників, зафіксовано прізвиська: *Дядя*, *Стрик* (пор. діал. стрик «дядько по батькові, брат батька та чоловік батькової сестри» [ЕСУМ V, с. 442]), *Кум*, *Нанашко* (пор. діал. нанашко «хрещений батько...» [ЕСУМ IV, с. 36]), *Цьота*; для неодружених – *Дед*, *Єдиний*, *Ксьондз*; для сиріт – *Приймак*, *Сирота*.

Осіб, що мають багато дітей або онуків, називають прізвиськами: *Батя*, *Квочка*, *Ксерокс*, *Няньо*, *Сімейка*, *Татко* (мав багато дітей у різних сім'ях), *Шістьорка* (має шестеро дітей); *Дідо* (молодий, але має багато онуків), *Дідура* (має багато онуків) та ін. Порядок народження дитини в сім'ї передають прізвиська: *Восьмирта* (восьма дитина в сім'ї), *Семий* (сьома дитина в сім'ї).

ПРИЗВИСЬКА, МОТИВОВАНІ ПЕВНОЮ ЖИТТЄВОЮ СИТУАЦІЄЮ, ПОВ'ЯЗАНОЮ З ДЕНОТАТОМ (267 назв). Прізвиська, що якимось вчинком, випадком пов'язані з денотатом, «утворені за принципом епізодичності й на екстралінгвістичному рівні характеризуються такими основними ознаками, як разовість дії, випадковість, нестандартність певної одиничної ситуації. На рівні ж лінгвістичному їх специфічною ознакою є невиражена форма прислівникового типу «якось», «раптом», «одного разу»... [2, с. 25].

Випадки з життя денотатів, певні ситуації, у які вони потрапляли, відображені в прізвиськах, що передають нетиповість поведінки, дуже особливі випадки, які сталися з денотатами, тому й запам'яталися в мікроколективі: *Бак* (упав у бак з водою), *Басюк* (продавав вербу, пор. діал. баськи), *Бомба* (знайшов на городі бомбу), *Босий* (прийшов на роботу босий), *Вишня* (хотів нарвати вишень і для цього зрізав усе дерево), *Гіпс* (зламав руку і довго носив гіпс), *Гітара* (учився грати на скрипці, а всім хвалився, що грає на гітарі), *Гуска* (з річки додому пригнав чужу гуску), *Денді* (розбив приставку «Денді»), *Дим* (спалив скирту), *Колесо фортуни* (чотири рази вигравав великі суми), *Комсомол* (перший у селі вступив у комсомол), *Коник* (у школі возив однокласників на плечах, а його поганяли, як коня), *Ксьондз* (купив у священика машину), *Кукушка* (залишила дитину на виховання батькам), *Мармулідиха* (варила варення з усього, що росло на городі), *Мойсей* (заблукав у лісі), *Мультік* (замість іти на роботу, дивився мультфільм), *Незалежний* (народився у День Незалежності України), *Панчох* (складає гроші в панчошу), *Поєдинок* (влаштував із суперником поєдинок за прихильність дівчини), *Сапер* (ходив по школі з антеною від радіо та шукав сигнал).

Серед усіх назв цієї групи значна кількість передає ситуації, які трапилися з найменованим у дитинстві, молодості: *Бичок* (у дитинстві збирав недопалки), *Дитина* (коли був маленький, загубився в місті), *Дульчикова* (у дитинстві показувала всім дулі), *Механік* (мріяв стати механіком), *Німець* (довго не говорив), *Пипка* (довго ссав пипку), *Укусиголова* (малим усіх підряд кусав за голову) та ін.

Частина прізвиськ пов'язана з ролями, які виконували денотати у виставах колективів народної самодіяльності: *Баран* (виконував роль Барана), *Жорік*, *Омелько*, *Снігурка*, *Стецько*. Найбільше таких назв мотивовано виконуваною роллю у Вертепі: *Антипко*, *Дідько*, *Рогатий*, *Чорт*, *Чортик*, *Рахіра*, *Пастух*, *Цура* (пор. місц. цура «джура»), *Циган* та ін.

Негативні випадки з життя носіїв відображені в прізвиськах: *Гавана* (обманув, що їде в Гавану), *Карман* (заліз у чужу кишеню), *Карп з піром* (йшов

на риболовлю, а там крав гусей), *Міх* (крав городину міхами), *Чене* (чотири рази потрапляв у міліцію), *Палій* (підпалив стайню), *Скакун* (украва коня і поїхав на ньому верхи), *Цибулька* (крав у колгоспі цибулю), *Щур* (крав у млині пшеницю). Значно менше прізвиськ, які відображають позитивні вчинки денотатів: *Боцун* (зробив гніздо лелекам, пор. діал. боцун «лелека»), *Виробляй* (виготовив різьблену криницю), *Капличка* (офірував гроші на капличку), *Котик* (урятував котика), *Мотористий* (зробив саморобну молотильну машину) та ін.

Прізвиськами стали внутрішньосімейні іменування, які з певних причин вийшли за межі сім'ї. Серед них є такі, якими іменують дітей, дружин / чоловіків, братів / сестер і т. ін.: *Гімняр* (старший брат називав так молодшого брата), *Голуб* (так мати називала сина-одинака), *Дідько* (бабця, коли була зла, так називала онука), *Комаха* (так чоловік під час сварки назвав дружину), *Ксьондз* (мати сина називала гарним, «як ксьондз»), *Ляля* (батьки сина в дитинстві так називали), *Маленька* (так чоловік називав дружину), *Наш Василь* (тітка в розмові про племінника лише так його називала), *Татка* (діти так називали батька); усього 29 назв.

ПРИЗВИСЬКА, МОТИВОВАНІ НАЯВНІСТЮ В ДЕНОТАТИВ СПЕЦИФІЧНИХ ПРЕДМЕТІВ або ТВАРИН (45 назв). На певні атрибути в господарстві денотатів указують прізвиська: *Автогосподарство* (має багато автомобілів), *Бобер* (часто купував зубну пасту «Бобер»), *Восьминожка* (має віз на вісім коліс), *Кенан* (перший мав у селі фотоапарат «Canon»), *Костиль* (кульгає, ходить на милицях), *Кукушкін* (має годинник із зозулею), *Папка* (ходить із папкою), *Пасічник* (має пасіку), *Самарик* (має машину «Самара»), *Сузукі* (має машину «Suzuki»), *Шарапов* (має автобус, схожий на той, на якому їздив Шарапов – герой кінофільму «Місце зустрічі змінити не можна...»); усього 24 назви.

Наявність прикметних, особливих тварин (у тому числі з оригінальними назвами) засвідчено у прізвиськах: *Білий кінь* (має білого коня), *Червона* (має червону корову). Наявність собак або кішок у денотатів передано шляхом

перенесення клички тварини на її господаря: *Блейко, Бобік, Гавчик, Джек, Мушка, Мурчик, Наркоман, Сірко, Топік, Чуй*; усього 21 назва.

Понад 100 прізвиськ Тернопільщини є ПОЛІМОТИВОВАНИМИ, тобто мотивованими декількома різними ознаками денотата. Такі назви точніше відображають особливості найменованого, оскільки вказують не на одну, а на декілька рис, якими він вирізняється серед інших.

З одного боку – ім'я денотата, з іншого – його діяльність, походження, зовнішні та внутрішні ознаки, особливості мовлення, випадки з його життя, які й послужили мотивами виникнення прізвиськ: *Андрепас* (ім'я денотата Андрій; за професією пастух), *Янц* (Іван; походить із родини поляків), *Тараня* (Тарас; худий), *Манічка* (Мар'ян; мамин синок), *Катериняга* (Катерина; часто вживає слова із суфіксами згрубілості), *Марічка* (Марія; співала пісню «Ой, Марічко...»), *Жа-Петька* (Петро; грав у виставі героя, що заїкався); усього 31 назва.

Зрідка мотивами номінації виступає ім'я денотата та особливість його родичів: *Михасє*, *Тарасє* (ім'я хлопців Михайло і Тарас; мати, яка родом із Гуцульщини, кликала «*Михасє*» і «*Тарасє*»).

Три різні ознаки денотата (особове ім'я, його характер і особливості мовлення) послужили мотивами виникнення прізвиська *Гриць Мамунів* (ім'я носія Гриць; слабохарактерний; кликав матір «мамуня»).

Прізвище денотата та його інші особливості – діяльність, зовнішні та внутрішні ознаки, специфічність мовлення або якась характеристика його батька послужили мотивами виникнення прізвиськ: *Павула-газ вітає вас* (прізвище Павуляк; працює у газовій службі), *Огризок* (Качан; низького зросту), *Герасім* (Герасимчук; мовчазний і замкнутий, пор. Герасим – герой твору І. Тургенева «Муму»), *Явош* (Ярош; не вимовляє звука «р»), *Синій* (Санайко; батько денотата – алкологік); усього 21 назва.

Найбільшу групу полімотивованих прізвиськ становлять назви, що характеризують денотатів одночасно за зовнішніми ознаками і внутрішніми

рисами: *Вася Мурчик* (має облесливий вираз обличчя; м'який характер), *Комар* (низького зросту; має прикрий характер), *Мачо* (чорнявий, як італієць; швидко знаходив спільну мову з дівчатами), *Професор* (студент; дуже поважний; носить костюм), *Фурцева* (зовні схожа на колишню міністра культури СРСР К. Фурцеву; має запальний характер, любить командувати), *Циган* (смуглявий; хитрий), *Черепаха* (повна; повільна); усього 27 назв. Зовнішні ознаки денотата та його діяльність, висловлювання, випадки з життя або соціальний стан відображені у прізвиськах: *Вчительхоха* (працює вчителькою; повна), *Дюймовочка* (повна; хвалиться, що є повніші, а вона як Дюймовочка), *Полка* (худа; розказувала, що впала в поїзді «з полки»), *Король* (гарний; багатий); усього 11 назв.

Особливості діяльності денотата, а також його риси характеру, специфічність мовлення, висловлювання або випадки із життя стали причиною появи прізвиськ: *Мовекула* (працює вчителькою фізики; не вимовляє звука «л»), *Пакер* (любить грати в карти; замість «покер» говорить «пакер»), *Алі-Баба* (працював керівником; мав сорок підлеглих); усього 7 назв.

Вікова характеристика носіїв та їх діяльність, особливості поведінки або висловлювання послужили мотивами виникнення прізвиськ *Босік* (молодий; працює керівником), *Батя* (старший за віком; любить повчати), *Батя* (звертався до старших за себе чоловіків «батя»; старший у сім'ї).

Внутрішні риси денотатів, їх місце проживання, спосіб життя, особливості мовлення; певна життєва ситуація спричинилися до появи прізвиськ: *Дикун* (всього боїться; живе на краю села), *Пйоша* (зловживає алкоголем; вживає слово-паразит «пйоша»), *Шаблон* (шепелявив; у школі носив шаблони з інформатики) та ін.

ПРИЗВИСЬКА, МОТИВОВАНІ ЯКОЮСЬ ОЗНАКОЮ ЧЛЕНА СІМ'Ї АБО РОДИЧА ДЕНОТАТА (45 назв). Такі антропоніми мотивовані ознакою не самого денотата, а особи з його оточення: батька, матері, бабусі, дідуся, чоловіка, дружини і т. под. Самі носії прізвиська не мають ознак, які мотивують відповідну назву.

За професією, діяльністю або етнічною приналежністю батька денотата утворено прізвиська: *Бемка* (батько працював на БМці, пор. рос. БМ «ботвоуборочная машина»), *Віта* (був війтом), *Голова* (працював головою колгоспу), *Капчиха* (ремонтував взуття, пор. діал. капець), *Льотчик* (був пілотом), *Попиха* (священиком), *Рахівничка* (працює бухгалтером), *Шеф* (працює директором цегельного заводу), *Щека* (працює стоматологом, пор. місц. щека «щелепа»); *Мойша* (єврей), *Пані* (поляк), *Чешка* (переїхав в Україну з Чехії); усього 25 назв.

Ім'я матері денотата, особливості її діяльності або випадок із життя послужили мотивами виникнення 6 прізвиськ: *Іван Маринкович* (ім'я матері Марія), *Катеруся* (Катерина), *Янечка* (Іванна); *Ворожка* (мати вміла ворожити); *Попаринка* (ошпарила чоловіка, пор. попарити).

Особові імена обох батьків стали причиною виникнення прізвиська *Сяндуня* (батько має ім'я Сян <Олександр, мати – Дуня <Євдокія).

За діяльністю або ознаками дідуся, бабусі, чоловіка, дружини (або дівчини) денотата утворено прізвиська: *Американець* (дід був на заробітках в Америці), *Бугаєха* (дід доглядав у колгоспі худобу), *Дудочка* (дід любив грати на дуді); *Заморожена* (бабуся заморозила дитину); *Заджерелиха* (чоловік денотата до одруження проживав біля джерела); *Рогаль* (кохана дівчина денотата походить з родини Рогалів); усього 12 назв.

Прізвиська цієї групи не є поширеними, оскільки мотивація іменування не є актуальною для денотата.

У значній кількості прізвиськ Тернопільщини (283 назви) ми не змогли виявити мотивів номінації (вони або уже забулись, або не були відомі нашим респондентам). Серед тих, про яких інформатори не вказали мотивів номінації, є багато назв, що мають прозору семантику етимона прізвиська і ми лише можемо здогадуватися про той чи інший мотив, що послужив виникненню прізвиська. Етимонами цих назв є лексика різних семантичних груп: варіанти чоловічих і жіночих особових імен; назви міфічних істот, різні лексеми, що

можуть вказувати на зовнішні особливості чи риси характеру денотата; назви професій, роду занять, будівель, рослин та їх частин, тварин, птахів, частин тіла, абстрактних понять, предметів побуту, одягу, страв чи продуктів харчування; етноніми; географічні та місцеві просторові назви; назви за соціальним станом: *Марфа, Петро, Філько* (<Филимон); *Лихий, Куций, Фостатий; Дельований* (пор. діал. дел(ь)оний «ніжний, гарний» [ЕСУМ II, с. 28]), *Малий, Чепурна; Синій; Дзвоняр, Ковалець, Професор, Шабашиник; Керда* (пор. діал. керда «кнур» [ЕСУМ II, с. 424]), *Молюска; Носик; Дринда* (пор. діал. дринда «візок, дрожки; буркотун» [ЕСУМ II, с. 128]), *Лага* (пор. діал. лага «балка, до якої прибиваються дошки» [ЕСУМ III, с. 178]), *Лезо, Письмо, Чапрак* (пор. чапрак «найтовща і найміцніша частина шкури тварини, вовняна або килимова підстилка під кінське сідло» [ЕСУМ V, с. 280]), *Швабра; Лапоть; Куба, Ліван; Цісар* та ін.

У частині прізвищ не вдалося з'ясувати ні мотивів номінації, ні семантики етимонів: *Барун, Вонторик, Гванця, Гімтус, Дордьо, Карося, Кутулуба, Манорік, Марахейда, Матрихрон, Офа, Сендер, Тибадо, Урит, Фунзер, Хальо, Ховер, Цинця, Цієт, Цікальон, Цундан, Чілік, Чомба, Шагра, Шайгиц, Шлямпуц, Штурал, Юніль* та ін.

Кількісні та відносні показники прізвищ різних мотиваційних груп подано в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Класифікація індивідуальних прізвищ жителів Тернопільщини за мотивами номінації

Мотив номінації	Кількість прізвищ	Відсоток від індивідуальних прізвищ
1) ім'я денотата	498	9,8
2) прізвище	619	12,1
3) ім'я по батькові	42	0,8
4) зовнішні ознаки	1203	23,6
5) внутрішні ознаки та особливості поведінки	832	16,3
6) особливості мовлення	471	9,2
7) професія, посада та рід заняття	438	8,6

Продовження таблиці 3.1

8) місце проживання	61	1,2
9) походження	98	1,9
10) соціальний статус	20	0,4
11) соціальний стан	23	0,5
12) сімейні, родинні стосунки або свояцтво	49	1
13) життєва ситуація, пов'язана з денотатом	267	5,2
14) наявність у денотата специфічних предметів або тварин	45	0,9
15) поєднання різних ознак денотата	106	2
16) ознака члена сім'ї або родича денотата	45	0,9
Невідомий або незрозумілий мотив	283	5,5
УСЬОГО	5100	100

Проведений аналіз мотивів, що послужили утворенню індивідуальних прізвиськ, показує, що найчастіше мотивами індивідуальної неофіційної прізвиськової номінації стають характерні особливості особи – зовнішні, внутрішні і мовленнєві. Творення таких іменувань не вимагає якоїсь інформації про денотата: вони виникають як результат поверхневого споглядання чи короткотривалого знайомства з особою. Іншими поширеними мотивами появи прізвиськ є власні особові назви, переважно ім'я або прізвище денотата. Досить потужним мотивом виникнення прізвиськ є реальна характеристика особи за її заняттям, професією, родом заняття. Значно рідше прізвиська виникають на основі мотивів, які вимагають детальної інформації про особу (його соціальний стан, статус, походження та ін.). Такі антропоніми з'являються завдяки ознакам, які є нетиповими для мікроколективу. Номінатор протиставляє осіб, які вирізняються серед інших, таким, «як усі». Якщо денотат не має ніякої примітної ознаки, назва виникає на основі якогось випадку з його життя або певних особливостей його родичів, за прізвищем або іменем носія.

Отже, як з'ясувалося, домінуючими мотивами виникнення індивідуальних прізвиськ на Тернопільщині є ті, що несуть більшу інформативність і добре виконують функцію ідентифікації: це зовнішні особливості денотата та офіційні антропоніми (прізвища та імена).

Лексичну базу індивідуальних прізвиськ становлять як апелятиви, так і антропоніми. Власні назви виникають здебільшого внаслідок онімізації загальноживаної, а подекуди – діалектної чи жаргонної лексики: *Окуляри, Кукурузка; Ринва, Шкелка; Амбал, Чіта*. Етимонами прізвиськ часто виступають оказіональні слова: *Либа, Тарадай, Хоба*.

Найповніше в прізвиськах відображено назви тварин (16%), предметів (12%), ознак (11%). У кожній із мотиваційних груп переважають ті лексеми, які найточніше (безпосередньо чи опосередковано) передають відповідну інформацію про денотата.

Для прикладу подаємо лексико-семантичну характеристику групи прізвиськ, мотивованих зовнішніми ознаками носіїв. Прізвиська, етимонами яких є загальні назви становлять 84%: 1) назви осіб за спорідненістю, свояцтвом (*Баба, Дитинка*) – 0,5%; 2) назви осіб за соціальним становищем, віком, статусом (*Король, Старенький*) – 1,9%; 3) назви осіб за етнічною приналежністю (*Казах, Китаєць*) – 1,7%; 4) назви осіб за професією, званням, заняттям (*Рабин, Кліпавка*) – 4,4%; 5) назви істот за їх характерними ознаками (*Вусач, Мацьонка*) – 9,4%; 6) назви ознак (*Куций, Круглий*) – 14,9%; 7) назви тварин, птахів, риб, комах, земноводних (*Носоріг, Кім*) – 22%; 8) назви частин тіла (*Череп, Лаба*) – 4,2%; 9) назви рослин, їх частин та плодів (*Соняшник, Мухомор*) – 7%; 10) назви страв, продуктів харчування (*Батон, Канапочка*) – 3,6%; 11) назви предметів (*Глобус, Металолом*) – 8%; 12) назви просторових понять (*Баштан*) – 0,4%; 13) назви абстрактних понять (*Фантом*) – 0,2%; 14) назви одиниць виміру, термінів (*Метер, Кома*) – 1,1%; 15) назви явищ природи (*Веселка, Ураган*) – 0,4%; 16) назви будівель та їх частин (*Хата, Стріха*) – 0,4%; 17) оказіональні назви (*Хух, Квакін*) – 0,2%; 18) назви з незрозумілою семантикою (*Шангля, Лемзя*) – 3,7%. Найбільшу групу становлять назви тварин, птахів, риб, комах, земноводних, що дає змогу найточніше передати зовнішні ознаки людини через алегорію з конкретними істотами.

Прізвиська, етимонами яких є антропоніми, складають 16% назв, у тому числі: 1) назви кіногероїв, казкових та міфічних істот (*Будулай, Чебурашка, Русалка*) – 14%; 2) власні назви предметів (*Бумер, Віскас*) – 0,8%; 3) власні назви угруповань осіб (*Скай, Мамаду*) – 0,2%; 4) клички тварин (*Бровко, Мацько*) – 0,9%; 5) власні назви географічних об'єктів (*Конго*) – 0,1%.

У плані словотвірної структури індивідуальні прізвиська не виявляють якихось значних особливостей. У переважній більшості – це семантичні деривати апелятивів (іменників та прикметників), які належать, як уже відзначалося, до загальнонаціональної, рідше – діалектної, професійної чи жаргонної лексики. Нерідко прізвисками є незафіксовані словниками лексеми, які мають прозору семантику твірних основ та характерні для апелятивної лексики словотвірні форманти: *Дрибко, Юдко, Кричай, Придибаха, Шкандибаха*. Такі нормативні для української мови моделі дають можливість визначити словотвірне значення лексеми і віднести утворене від неї прізвисько до відповідної мотиваційної групи. Цікавим словотворчим явищем при творенні чоловічого прізвиська є використання лексем жіночого роду з відкиданням закінчення: *Блох, Зозуль, Пельмень*. Досить поширеними на Тернопіллі є прізвиська, в яких чітко виражені фонетичні зміни під впливом місцевої говірки або російської мови: *Дечок, П'євка, Щикатурка, Авторітет, Каратіст, Льогкий*.

Інколи одна і та ж назва може бути прізвищем різних осіб, маючи для кожної з них різний мотив номінації. Це стосується передусім назв тварин і птахів: *Баран* (денотат нерозумний / нерозумна; має кучеряве волосся; має прізвище Баранський / Баранець / Бараніков; у виставі грав роль Барана); *Засць* (денотат полохливий, боязкий; має великі вуха; має великі передні зуби; косоокий; ходить, ніби перебіжками; колись жив у полі; мала шапку з великими вухами; кроля назвав зайцем); *Кузя* (денотат активний / кумедний / низького зросту, як Кузя – герой мультфільму «Домовик Кузя»; має ім'я Кузьма; має прізвище Кузів / Козачук / Кузьмич); *Сова* (денотат має великі очі; розумна; має прізвище Сович; носить темні окуляри; сильно фарбувала очі; працює вночі;

має поганий зір); *Циган* (денотат зовні схожий на цигана; має чорне волосся; хитрий; брехливий; смуглявий; виконував у вертепі роль Цигана; низького зросту, чорнявий); *Щур* (денотат зовні схожий на пацюка; має прізвище денотата Іщук / Крися / Щуров; працює в санепідемстанції; хитрий, обманює, обкрадає; крав у млині пшеницю; неохайний, «облізлий», як щур) та ін.

На дослідженій території найбільшу кількість носіїв зафіксовано з прізвиськами *Циган* (22 денотати), *Гоцул* (19), *Колобок* (16), *Лисий* (16), *Гоцулка* (15), *Грубий* (13). Прізвиськову номінацію урізноманітнюють споріднені слова або синоніми: *Горобець / Горобчик / Горобчиха*; *Жид / Жидик / Жидівка*; *Помідор / Помідора / Помідорка / Помідорчиха*; *Хом'як / Хома / Хомка / Хом'ячок*; *Свиня / Куця / Льоха* та ін.

У переважній більшості на Тернопільщині прізвиськами стають іменники (особові і неособові назви): *Світлофор*, *Коперник*, рідше – прикметники: *Зелений*, *Блищачий*.

Близькими до індивідуальних прізвиськ є апелятивні назви-звертання на зразок *котик*, *зайчик*, *киця* і т. ін., які виражають ласкаве ставлення і вживаються в дуже вузькому колі спілкування. Вони не ідентифікують особу, не несуть ніякої додаткової інформації про носія і можуть вживатися будь-яким мовцем при звертанні до будь-якого денотата. Зрідка такі назви можуть переходити у прізвиська.

Емоційна конотація прізвиськ зумовлюється трьома складниками номінативного процесу: денотата (як він сприймає назву), оточення (як цю назву сприймають члени спільноти) і самого номінатора (що він хоче виразити прізвиськом – дошкулити денотату, образити його чи просто виділити з-поміж інших).

Прізвиська – це переважно негативнооцінні або нейтральні назви. Дуже рідко вони мають позитивну конотацію. З часом емоційне навантаження прізвиська може послаблюватися, тяжіючи до нейтральності. Не усі прізвиська, зокрема відантропонімні, відтопонімні, частково – утворені від назв професії, заняття і т. под., дають характеристику особі. О. Супранська вважає, що

«здатність не тільки виражати, але і поєднувати в семантичній структурі основне значення і додаткові конотації не в однаковій мірі притаманна усім прізвиськам» [151, с. 27]. Про це пише і З. Нікуліна, виділяючи характеризуючі і нехарактеризуючі назви [102, с. 88]. Серед характеризуючих назв перевагу мають іменування з негативними мотивами номінації [166, с. 122–123].

Проблема емоційного забарвлення прізвиська може стосуватись не лише негативної риси денотата, але й нейтральної, вираженої лексемою, яка має негативну конотацію. Таке прізвисько підкреслює особливість людини, яка неохвально оцінюється оточенням, у результаті чого назва має пейоративне емоційне забарвлення.

У відношенні «номінатор – денотат» виявлено ряд емоцій (задоволення, гордість, здивування, байдужість, образа, відчай, ненависть), які викликає прізвисько у самого носія. Про такі емоційні реакції пише російська дослідниця І. Стаханова [143].

За структурою прізвиська Тернопільщини здебільшого є однослівними (*Решето*), але вони часто входять у структурні утворення, в яких одним із складників є особове ім'я денотата: *Іван Циган; Вася Красий* та ін. Значно рідше прізвиськами є словосполучення: *Чорне очко; Іван з гори на долину*.

Отже, індивідуальні прізвиська – це мотивовані назви, які індивідуалізують і майже завжди характеризують особу, мають емоційне забарвлення, в основному негативне, чим зумовлене переважне вживання їх позаочі. Найпоширенішими є такі мотиви номінації, які не потребують додаткового аналізу і докладання зусиль для вибору назви: зовнішні характеристики денотата або його офіційні іменування (імена та прізвища). Зумовлено це, насамперед, доступністю для номінатора такої інформації про денотата.

3.2. Групові прізвиська жителів Тернопільщини

Група – це «кілька осіб..., що знаходяться разом, близько один біля одного» або «сукупність осіб, об'єднаних спільною метою, ідеєю, працею і т. ін.» [СУМ II, с. 182]. Мотив номінації групи – якась спільна ознака, яка стосується кожного члена цієї групи. Ці назви мають усі ознаки індивідуальних прізвиськ, виконують аналогічні функції, але не вживаються для називання одного індивідуума (лише за умови тимчасового його входження в інший мікроколектив), а позначають лише групу людей. Н. Шульська зазначає, що групові назви слугують для протиставлення «свої» – «чужі» [194, с. 134]. Групові прізвиська поділяємо на соціогрупові (33 назви) та колективно-територіальні (157 назв).

3.2.1. Соціогрупові прізвиська

Соціогрупові прізвиська номінують людей, що пов'язані родинними або дружніми стосунками. Вони не позначають сімейну чи родинну належність особи і дуже рідко передаються у спадок. Загалом соціогрупові назви відрізняються від індивідуальних прізвиськ лише тим, що номінують не одну особу, а групу (частіше 2–3) осіб. За структурою групові назви найчастіше мають форму множини, рідше – однини, зрідка – стійкого словосполучення: *Ластівки, Завод, Махно, Сіамські близнюки*; серед групових часто вживаються парні назви: *Півник і Курочка*.

Груповими прізвиськами на Тернопільщині номіновані:

– брати / сестри: *Бамбетлі* (нерозумні, тупі), *Гоко і Секо* (Ігорко і Василько), *Дундуки* (дурні), *Зайчики* (мають схожу ходу до ходи тварини) *Зайчики* (дівоче прізвище матері Заєць), *Льока-Тока* (Ліля і Толя), *Мареничі* (дві сестри і брат), *Мелкі* (міцні), *Панянки* (доглянуті), *Рижики* (руді), *Стаканчики* (зловживають алкоголем), *Фаріки* (прізвище Фаріон), *Цапи* (хвальки);

– друзі / подруги: *Білочка і Горішок*, *Свята трійця*, *Сіамські близнюки*, *Тюльки* (нерозлучні), *Сруль і Хаймко* (одягаються в дорогі речі, багаті, як жиди),

Юристи (хотіли вступати на юридичний факультет), *Чіп і Дейл* (дуже дружні, як герої мультфільму «Чіп і Дейл»), *Яник і Гуслік* (нерозлучні, як герої кінофільму «Чотири танкісти і пес»);

– кілька членів сім'ї: *Завод* (займаються виготовленням самогону), *Малярі* (працюють малярами), *Півник і Курочка* (яскраво вдягаються), *Чорти* (грубіяни і самолюбів).

Одна назва номінує закохану пару: *Гоша і Зося* (пор. як Гоша і Зося – герої кінофільму «Шкільний вальс»).

Інколи одне і те ж неофіційне іменування у різних колективах має різні мотиви, наприклад *Клички* (брати-забіяки) і *Клички* (друзі, що займаються спортом).

Різновидом соціогрупових назв є вживання відапелятивних означень групи осіб за місцем праці: *Контора*, *Сільрада*, *Ферма*, *Пекарня*, *Цегольня*, *Бригада*, *Ланка*, *Школа*, *Садок* і т. ін. Такі групові назви присутні в антропоніміці майже кожного населеного пункту Тернопільщини, де наявні зазначені інституції.

3.2.2. Колективно-територіальні прізвиська

Топоколективні назви найчастіше репрезентуються неофіційними назвами жителів за їх особливостями – способом проживання, видом діяльності, прикметною ознакою населеного пункту чи його частини, або ж неофіційними катойконімами. Українські офіційні назви жителів населених пунктів – катойконіми та ад'ектоніми – ґрунтовно досліджено у праці В. Горпинича «Відтопонімний словотвір в українській мові» (Дніпропетровськ, 2013). Такі відтопоніміні деривати на означення жителів села функціонують не тільки в офіційній сфері, але і в неофіційній. Проте остання досить часто користується ще і такими колективними назвами жителів населеного пункту (чи його частини), які лише віддалено натякають на етимон, а ще частіше – не має ніякого відношення до назви населеного пункту. Досить часто

найменування є образливим для її носіїв. Усе це наближає такі назви до групових прізвиськ.

Найчастіше неофіційні прізвиська несуть інформацію про те, якими є денотати, що проживають разом; яку вони мають спільну особливість; де живуть; як живуть; біля чого живуть та ін. Г. Сенік зазначає, що такі назви, як правило, «є відображенням ставлення мешканців одного населеного пункту до іншого, уявлень одного колективу про інший і несуть у собі інформацію про історію створення та розвитку поселень» [133, с. 25]. Колективно-територіальні прізвиська існують майже у кожному чи для кожного населеного пункту, проте мають місце лише у мовленні жителів сусідніх сіл і є образливими для денотатів. Ці іменування проаналізовано у роботах Г. Аркушина [7], А. Коваль [56], М. Микитин-Дружинець [84], М. Наливайко [91], П. Поротникова [121], Г. Сенік [133], В. Тагунової [154], Н. Фєдотової [162], В. Чабаненка [168], П. Чучки [178], Н. Шульської [194] та ін.

Неофіційні колективно-територіальні назви осіб на Тернопільщині (135 назв) поділяємо на неофіційні назви жителів населеного пункту та неофіційні назви жителів окремих вулиць, кутків і т. ін.

Мотивами виникнення неофіційних колективно-територіальних прізвиськ жителів населених пунктів Тернопільщини стали:

– офіційні назви населеного пункту на основі фонетичної асоціації: *Волиняки* (с. Волиця), *Гумни* (с. Гумніська), *Деркани / Деркуни* (жителі с. Дедеркали), замість *дедеркальці*, *Дикарі* (с. Дичків), *Іваняри* (с. Іванівка), *Козолупи* (с. Козівка), *Конюшани* (с. Конюхи), *Криваки* (с. Криве), *Кровіняки* (с. Кровінка), *Помірки* (с. Помірці), *Пиенярі* (с. Мшанець), *Раківчуки* (с. В. Раковець), *Солончаки* (с. Солоне), *Таращани* (с. Ст. Тараж), *Татари* (с. Татаринці), *Хлопівовецькі* (с. Хлопівка), *Шкрабуни* (с. Шкроботівка), *Яблуняки* (с. Яблунів). Мотивом неофіційного іменування можуть бути як сучасні офіційні назви населених пунктів, так і давні: *Чорторії* – назва жителів с. Миролобівка (давня назва села Чорторія);

– особливості населеного пункту, зокрема його розташування чи топографічна характеристика: *Білі* (жителі села, що знаходиться на пагорбі, який називають Біла Гора), *Заокеанці* (село розташоване далеко від інших населених пунктів, шлях до нього пролягає через річку, ліс і поле), *Калабоньки* (жителі села, де багато калюж, пор. діал. калабаня), *Корея* (село довге і вузьке; асоціація з топографічною формою держави Корея), *Крисачі* (село розташоване між полями; люди живуть, як миші в норах), *Підплитники* і *Позаплитники* (живуть біля річки, вимощеної плитами), *Підкамінники* (жителі села зі скелястою місцевістю), *Хоптярі* (село розташоване в полях, далеко від центральних доріг, пор. діал. хопта «бур'ян» [СУМ XI, с. 124]);

– особливості жителів конкретного поселення за такими ознаками:

- густота населення: *Дикі* (жителі малолюдного населеного пункту), *Китайці* (жителі густонаселеного села), *Китайці* (у селі багато багатодітних родин), *Кишаї* (у селі багато багатодітних родин, пор. кишіти);

- етнічна належність: *Лемки*;

- діяльність: *Бігарі* (жителі села землю вирівнювали бігами, пор. місц. біга «мотика»), *Галстуки* (жителі села в середині ХХ ст. не працювали на фермі, а займалися неважкою працею, пор. «ходити в галстусі»), *Гандарі* (займались торгівлею, пор. діал. гандлер «торговець» [ЕСУМ I, с. 494]), *Гладушики* (виготовляли з глини глечики, пор. місц. гладушик «глечик»), *Гончарі*, *Грибники* (часто збирають гриби), *Грушки* (продають на базарі сушенню з груш), *Різуни* (вирізали ліс), *Свинарники* (займаються купівлею і продажем свиней), *Телятники* (займаються купівлею і продажем телят), *Цибуленники* (вирощували багато цибулі для продажу), *Чесники* (вирощували часник і продавали його на базарі), *Шмуглярі* (займаються контрабандою, пор. пер. шулер «гравець, який у картярській грі користується нечесними, шахрайськими прийомами» [СУМ XI, с. 560]), *Шпільмани* (жителі села грали на різних інструментах, пор. шпільман «мандрівний музикант, співець, народний актор у середньовічній Європі» [СУМ XI, с. 524]);

- особливість господарства (його розмір чи спосіб господарювання): *Господарі* (мали великі земельні ділянки), *Торбаї* (мали невеликі земельні ділянки), *Гарбузи* (виросували гарбузи), *Ягоденники* (виросували ягоди);

- особливість мовлення, вживання нетипових для етнічної території лексем: *Баняки* (пор. діал. баняк), *Бульбаки* (пор. діал. бульба), *Лемки* (говорять «руков», «ногов, «головов», натомість у сусідніх населених пунктах – «руком», «ногом», «головом»), *Москалі* (вживають росіянізми), *Шкарпитники* (пор. місц. шкарпита «шкарпетка» [ЕСУМ VI, с. 429]);

- уподобання у їжі чи одязі: *З бабетового села* (жінки носили зачіски-«бабети»), *З довгими сорочками* (чоловіки ходили в довгих сорочках), *Кресачі* (чоловіки села носили капелюхи з великими кресами), *Малаї* (пекли малай – пиріг із кукурудзяної муки), *Малайники* (сіяли кукурудзу і в повсякденній їжі надавали перевагу стравам з кукурудзи), *Налисники*, *Паляничники* (часто пекли палянички), *Прулі* (у селі багато сливових дерев, пор. місц. сливи-«прулі»), *Булешники* (варили кулешу, пер. булеша); *Кабати* (носили кабати, пор. діал. кабат «пальто» [СУМ IV, с. 64]), *Хальоші* (усі ходили в калошах);

- звички: *Флешкарі* (багато п'ють, пор. пляшка), *Галаї* (голосно говорять, пор. діал. галай «запальна людина, крикун» [ЕСУМ I, с. 456]) *Міхоноші* (жителі колись ходили з прив'язаними міхами за спинами);

- внутрішні якості: *Бандери* (агресивні), *Бандіти* (войовничі, ходили з ножами), *Баняки* (нерозумні), *Братчики* (дуже дружні), *Твердолобі* (тупі), *Вовки* (войовничі);

- зовнішня характеристика: *Рижаци* (багато жителів мають руде волосся), *Шкаредники* (жителі села не приділяли уваги своєму зовнішньому вигляду, були неохайні, пор. місц. шкарадний «з вадами, неохайний»).

Випадки з історії села стали мотивом номінації колективно-територіальних назв: *Гони* (монголо-татари переганяли через територію села полонених, пор. гонити).

У частини колективно-територіальних назв нам не вдалося з'ясувати мотиви номінації: *Австріяки, Барзуки, Берки, Вовчкурі, Гаївські бомки, Галані, Гети, Глухарі, Гуцьки, Дичина, Дріщівці, Душмани, Каруби, Кацани, Курчії, Лапаївка, Логи, Міщани, Москаляки, Палавеги, Радикали, Ремінчики, Румуни, Телемони, Фільварки, Французи, Фуни, Цигани.*

Жителі деяких сіл на Тернопільщині мають дві та більше неофіційні колективні назви: *Вовки* (войовничі) і *Татари* (войовничі) – с. Сновидів; *Цигани* (мотив не з'ясовано) або *Шкарпитники* (називають так шкарпетки, пор. діал. шкарпита) – с. Улашківці; *Татари* (войовничі), *Гуцьки* (мотив не з'ясовано), *Цибуленники* (вирощували багато цибулі для продажу) – с. Вербів; *Берки* (мотив не з'ясовано), *Каруби* (мотив не з'ясовано), *Татари* (голосно говорять, рішучі) – с. Августівка та ін.

Назва *Татари* притаманна жителям восьми населених пунктів і має різні мотиви номінації: 1) утворена від топоніма на основі звукової асоціації (с. Татаринці); 2) жителі голосно говорять, рішучі, як татари (с. Августівка); 3) на території села колись стояв татарський полк (с. Кальне); 4) через село татари гонили полонених і у селі найпоширенішим є прізвище Татарин (с. Говилів); 5) жителі войовничі, як татари (с. Вербів, с. Годів, с. Коцюбинці, с. Сновидова).

На Тернопільщині, окрім неофіційних колективно-територіальних назв жителів населених пунктів, виділяють і назви, які номінують жителів вулиць, кутків і т. ін. Мотивами таких неофіційних вуличних колективно-територіальних прізвиськ найчастіше виступають:

– неофіційні назви вулиць, кутків села (часто за звуковими та семантичними асоціаціями): *Горбачі* (жителі вул./к. Горб), *Горини* (вул. Гора), *Горинці* (вул. Гора), *Загоринці* (вул. Загоринь <за річкою Горинь), *Замостянци* (вул. Заміст), *Капиляни* (вул./к. Капиля), *Качурівці* (вул./к. Качурівка), *Кінчани* (вул./к. Кінець <кінець села), *Мазури* (вул. Мазури <на ній жили поляки), *Мохунівці* (вул. Мохунівка), *Підлісні* (вул./к. Підліс), *Підприсяни* (вул./к. Підприски), *Раковляни* (вул./к. Раків Кут), *Собаки* (вул. Псяча),

Старокутські люди (вул./к. Старий Кут), *Японеси* (вул. Японія). Такі назви вулиць як *Гора*, *Горб*, *Кінець*, *Підліс* і под. виникли внаслідок прямої номінації території або частини села: кінець села > вул./к. Кінець. Так носії номінують саму вулицю/кут – живуть в Кінці не означає, що живуть в кінці села, а живуть на території, яка називається Кінець;

– особливості жителів: *Китайці* (жителі вулиці, де багато дітей), *Молодіжні* (на вулиці проживають лише молоді сім'ї);

– особливості місцевості: *Муровані* (живуть біля дороги-«мурованки»), *Полюхи* (вулиця розташована в кінці села, на полі), *Плебанівці* (жителі вулиці в напрямку до с. Плебанівка), *Майданці* (жителі вулиці біля майдану), *Закарпатяни* (жителі вулиці в кінці села під горбом).

У тих випадках, коли у селах, які знаходяться поряд з містами, виникають кути чи вулиці, де проживали люди, які переселилися з міста, то, зважаючи на інший спосіб їх життя, вони часто отримують іменування за назвою попереднього місця проживання – *Тернопільські*, *Чортківські* і т. д.

Отже, неофіційні колективно-територіальні назви належать до групових прізвиськ, номінують усіх жителів села або його частини і майже завжди є пейоративними. Найпоширенішими мотивами номінації виступають характерні особливості жителів – спосіб ведення господарства, характер денотатів, особливості мовлення, уподобання, певні асоціації з назвою села та ін.; зрідка вони несуть інформацію про особливості населеного пункту, його розташування.

Висновки до 3 розділу

Проведений аналіз 5100 індивідуальних прізвиськ Тернопільщини показує, що ці неофіційні індивідуальні іменування мають значне поширення в усіх соціальних та вікових групах сільського населення. Основна їх мета – простий і доступний спосіб ідентифікації особи у мікроколективі (переважно в межах одного села чи іншої мікроспільноти). Найпоширенішими мотивами номінації при творенні прізвиськ стають ті, які мають більшу інформативність

про особу: зовнішні, внутрішні та мовленнєві ознаки людини і офіційні антропоніми (частіше особові імена та прізвища денотата, рідше – імена по батькові), відповідно 49,1% та 22,7% від усіх проаналізованих індивідуальних прізвищк жителів Тернопільщини. Значно рідше (13,5%) прізвищка виникають на основі мотивів, які вимагають детальної інформації про особу (його соціальний стан, статус, походження та ін.). Індивідуальна прізвищкова номінація відбувається на основі ознаки, яка вирізняє носія з-поміж інших, є нетиповою для членів конкретного антропонімікону. Для творення індивідуальних прізвищк використовується як загальнонаціональна, так і діалектна, регіональна лексика, а також okazionalnі слова.

Емоційна конотація прізвищк проявляється в кожному колективі індивідуально і залежить як від лінгвальних, так і від позалінгвальних чинників. Більшість таких назв має негативне забарвлення і вживається стосовно денотата позаочі, частина з них негативне забарвлення уже втратила, вони стали нейтральними назвами і замінюють інших в акті неофіційної комунікації.

Окрім індивідуальних прізвищк, на Тернопільщині вживаються прізвищка групові: соціогрупові та колективно-територіальні. Вони становлять тільки 3,4 % від усіх досліджуваних прізвищк Тернопільщини. Перші з них номінують групи осіб у відношенні до інших членів спільноти (сестер/братів, друзів/подруг, людей за місцем праці, навчання та ін.); другі – жителів, об'єднаних спільністю проживання, а, відповідно певними традиціями, історією та звичаями. Колективно-територіальні прізвищка, які характеризують жителів села або кутка за заняттям, особливостями чи назвою села або кутка, належать до поширених засобів номінації груп людей на Тернопільщині.

РОЗДІЛ 4

НЕОФІЦІЙНІ РОДИЧІВСЬКІ ТА СІМЕЙНО-РОДОВІ ІМЕНУВАННЯ ЖИТЕЛІВ ТЕРНОПІЛЬЩИНИ

4.1. Неофіційні індивідуальні родичівські іменування жителів Тернопільщини

Індивідуальні неофіційні назви осіб часто творяться від іменувань родичів, членів сім'ї або ж назв інших осіб, що пов'язані родинними чи сімейними стосунками із найменованим. П. Чучка вважає, що такі назви можна би називати родинними або родовими прізвиськами, проте ці терміни не зовсім точно відображають зміст іменувань, оскільки йдеться про характеристику найменованого не за його родиною і не за його родом, а тільки за його родичем, і, кваліфікуючи їх як «родичівські прізвиська», пропонує називати такі антропоніми ще генесіонімами [178, с. 197]. Мотиви надавання назв за родичами, членами сім'ї чи іншими особами відомі – це назва конкретної особи, проте не завжди зрозумілою є причина вибору назви саме цієї особи. Серед найважливіших чинників, від яких залежить вибір родича, на якого орієнтують новоутворювану назву, є популярність чи авторитетність особи та ступінь індивідуалізації її актуального іменування в конкретному мовному колективі [178, с. 212]. Мета вживання іменувань за родичами – вказівка на відношення, зв'язок між денотатом і особою, від назви якої воно виникло, а не характеристика носія іменування. Основна функція родичівських найменувань – указати на відношення особи до конкретного родича (відповісти на питання чий / чия ця особа? кого?). Відповідно ці назви найчастіше виступають у формі присвійних прикметників від особової назви родича (оформлені суфіксами **-ів (-ов-а), -ин (-ин-а)**). Інші засоби творення цих назв – суфікси, що виконують патронімічну (матронімічну) чи андронімічну функції, а також пряме перенесення назви родича на денотата.

Класифікацію українських найменувань за родичами, членами сім'ї та іншими особами вперше в ономастиці запропонував В. Охримович, а згодом І. Франко. Обидва виділяють патро- і матронімні назви, включаючи сюди іменування за дідом та бабою [108; 164]. У попередньому розділі ми відзначили, що класифікацію родичівських іменувань пропонує П. Чучка, виділяючи дев'ять груп: назви за іменуванням батьком (патроніми), діда (пропатроніми), матері (метроніми), баби (прометроніми), чоловіка (андроніми), дружини (гінеконіми), сина (гіоніми), зятя (гамброніми), брата (адельфоніми) [178, с. 200].

Наші матеріали дозволяють нам назви за родичами, членами сім'ї та свояками поділити на такі групи:

- патроніми – назви за іменуванням (прізвищем, прізвиською або ім'ям) батька;
- матроніми – назви за іменуванням матері;
- андроніми – назви дружини за іменуванням її чоловіка;
- гінеконіми – назви чоловіка за іменуванням його дружини;
- пропатроніми – назви за іменуванням діда, прадіда і т. ін.;
- прометроніми – назви за іменуванням баби, прабаби і т. ін.;
- назви, мотивовані іменуваннями інших родичів.

Ці групи найменувань, окрім гінеконімів та андронімів, використовуються для іменування осіб обох статей.

Патроніми – антропоніми, утворені від іменування батька. Такі назви найчастіше належать синам, оскільки вони є продовжувачами роду. С. Медвідь-Пахомова вважає, що патроніми і андроніми первісно розвивалися не як додаткові до особового імені засоби ідентифікації, а як евфемізми, необхідність у яких виникла внаслідок язичницького табу на ім'я [78, с. 26]. В. Охримович зазначає, що іменування дітей за батьком відповідає не лише народній традиції чи звичаю, але й чинному праву, за яким діти переймають назву не від матері, а від батька [108, с. 303–304]. Жіночі назви за батьком актуальні не завжди. Зміна

сімейного статусу, коли жінка офіційно отримує іменування за чоловіком і стає членом його родини, часто призводить до зміни і її неофіційної назви. Збереження для жінки першого іменування у неофіційній сфері називництва швидше можливе за умови зверхності жінки над своїм чоловіком (моральної чи матеріальної), або якщо дівоче неофіційне іменування є більш індивідуалізуючим [178, с. 201].

В офіційній системі ідентифікації особи історично патронімами є більшість прізвищ, а в сучасній офіційній системі до патронімів належать імена по батькові на **-ович/-евич**, **-ич** для чоловіків та **-івн-а** для жінок, що закріпились як третій член антропонімної формули; в неофіційній сфері – власні назви синів та дочок, утворені від неофіційних іменувань батьків або від офіційних особових імен батьків, але за допомогою інших, ніж в офіційній сфері, формантів.

«Першими патронімами були ад'єктивні назви з суфіксами ***-jь**, пізніше **-ов/-ев**, **-ин**. Приєднання до них субстантивного суфікса **-ич** утворювало двоскладові патронімічні суфікси. Суфікс ***-jь** приєднувався до суфікса ***-ікь**, у результаті чого утворився суфікс **-ич**» [78, с. 27].

У неофіційній системі іменування патроніми утворюються від актуальної назви батька. Етимонами зазначених родичівських назв на Тернопільщині виступає прізвище, ім'я або прізвисько батька: *Вівчарів* (Вівчар – прізвище батька), *Сафат* (Йосафат – ім'я батька), *Зайчиха* (Заєць – прізвисько батька). Родичівські назви для іменування дружини та дітей від прізвища голови сім'ї фактично є живомовним функціонуванням прізвища. У деяких слов'янських антропонімійних системах це явище повністю чи частково закріплене і в офіційній сфері ідентифікації особи.

Для утворення патронімів на Тернопільщині активно використовується морфологічна деривація (іменикова та прикметникова суфіксація, вживання форм родового відмінка), рідше – лексико-семантичний спосіб творення назв – використання перенесення іменування батька без будь-яких змін для іменування сина: *Марчик* (Марко – ім'я батька), *Мельників* (Мельник –

прізвище батька (а, відповідно, і сина також)), *Рудого* (Рудий – прізвище батька), *Кіндрат* (Кіндрат – ім'я батька). Чоловічими і жіночими патронімами переважно виступають присвійні прикметники на **-ів (-ов-а)**, **-ин (-ин-а)** та деривати з суфіксами **-к-о** для синів та **-к-а, -их-а**, зрідка **-ан'-а** – для дочок: *Попків* (Попко – прізвище батька), *Філько* (Фільо <Теофіл – ім'я батька); *Копійова* (Копій – прізвище батька), *Мельничка* (Мельник – прізвисько батька), *Максиманя* (Максим – ім'я батька), *Середиха* (<Середа – прізвище батька)., Первісна андронімна функція суфікса **-их-а** нерідко змішується з функцією патронімною [189, с. 158].

На Тернопільщині патроніми займають одне з першочергових місць серед сучасних неофіційних родичівських іменувань. Вони можуть вживатися у побуті самотійно, проте найактивніше – з особовим іменем денотата: *Михасько Іванчиків* або *Михасько Іванчика* (*Іванчик* – ім'я батька).

Матроніми – іменування синів і дочок за назвою матері. М. Сумцов вважав, що такі назви за поширенням в антропоніміконі стоять нарівні з іменуваннями по чоловічій лінії: за батьком, дідом, прадідом [145, с. 408]. П. Чучка наводить основні причин виникнення матронімів: позашлюбність дитини; дитина росла при матері без батька (батько виїхав чи помер); мати більш відома в колективі, перевершує батька в чомусь (наприклад, характером чи ін.); батько є приймаком [178, с. 204].

На Тернопільщині матроніми утворюються від усіх можливих іменувань матері: імен, прізвищ (часто дівочих), прізвиськ, андронімів: *Кащин* (Каська <Катерина – ім'я матері), *Могильницка* (Могильницька – дівоче прізвище матері), *Уралочка* (Уралочка – прізвисько матері), *Вусишин* (Вусиха – андронім матері).

Серед способів утворення матронімів актуальними є суфіксальний (іменникова й прикметникова суфіксація) та лексико-семантичний: *Нуsik* (Нуся <Богдануся <Богдана – ім'я матері), *Філина* (Філя <Теофілія – ім'я матері), *Токар* (Токар – дівоче прізвище матері). Матроніми для іменування синів творяться за допомогою форманта **-ин**, який типово приєднується до основ

іменників першої відміни: *Директорчин* (Директорка – прізвисько матері), *Катеринчин* (Катеринка <Катерина – ім'я матері), *Кащин* (Каська <Катерина – ім'я матері); для іменування доньок – за допомогою суфіксів **-ичк-а**, **-ечк-а**, **-ачк-а**, **-очк-а**, **-ус'-а**: *Котичка* (Кіт – дівоче прізвище матері), *Янечка* (Яна <Іванна – ім'я матері), *Горпинячка* (Горпина – ім'я матері), *Поштарочка* (Поштарка – прізвисько матері), *Катеруся* (Катерина – ім'я матері).

Матроніми, як і патроніми, крім тих, що мають форми родового відмінка однини, можуть уживатися самостійно або входити до складу багатоконпонентних іменувань. У двокомпонентних назвах особове повне ім'я або варіант імені денотата виступають поряд із матронімами у називному чи родовому відмінках: *Іван Лещин* (Леська – ім'я матері), *Гоцулки* (Гоцулка – прізвисько матері).

Типовою рисою антропонімікону українців для неофіційного іменування жінок є назви за прізвищем, прізвиськом або ім'ям чоловіка – **андроніми**. В українській неофіційній антропонімній системі андроніми, як вважає П. Чучка, належать до найбагатшого і найбільш уживаного розряду назв людей за спорідненістю та свояцтвом [189, с. 158]. Дослідник стверджує, що такий спосіб називання жінок бере свій початок із часів, «коли жінка не мала права виступати юридичною особою, коли поза сім'єю вона могла виступати лише через свого чоловіка, батька або опікуна» [178, с. 209]. Головою сім'ї вважався чоловік, тому назва дружини утворювалася від його іменування і вказувала на пряме відношення до нього. У деяких етнічних регіонах, зокрема на Бойківщині та Закарпатті, андроніми вживались дуже активно, і навіть замінювали особові імена заміжніх жінок і використовувалися у звертаннях до них [34, с. 7; 178, с. 210].

Етимонами андронімів Тернопільщини є прізвище, ім'я або прізвисько чоловіка: *Королиха / Корольова* (Король – прізвище чоловіка), *Захарова* (Захар – ім'я чоловіка), *Будулайка* (Будулай – прізвисько чоловіка). Андроніми, утворені від прізвища чоловіка є найбільш актуальними серед цих іменувань. Вони фактично є виявом живомовного функціонування прізвища.

Найпоширенішим способом утворення андронімів є суфіксація. П. Чучка називає понад десять андронімних моделей, що функціонують у говорах сучасної української мови, які оформлені за допомогою субстантивних або посесивних суфіксів: **-их-а**, **-к-а**, **-ан'-а**, **-анк-а**, **-ул'-а**, **-ов-а** та ін. [178, с. 230–245]. Учений пише, що в Україні андронімна модель з суфіксом **-их-а** є загальнонаціональна, а за своїм походженням вона спільносхіднослов'янська. Українські андроніми на **-их-а** утворюються від прізвищ, прізвиськ та від імен [189, с. 158–162]. На Тернопільщині набір засобів для творення андронімів є традиційним, як і для більшості регіонів України – це суфікси **-их-а**, **-к-а** та **-ов-а/-ев-а**: *Іваниха* (Іван – ім'я чоловіка), *Монашка* (Монах – прізвисько чоловіка), *Федева* (Федь <Федір – ім'я чоловіка). Андронімна назва *Поетеса* (Поет – прізвисько чоловіка) має суфікс, що не є типовим для онімів, зокрема андронімів, проте суфікс цей використовується для утворення апелятивів. Окрім суфіксації, андроніми утворюються шляхом зміни флексії: *Малокровна* (Малокровний – прізвисько чоловіка).

Іменування жінки за чоловіком сьогодні в Україні не є поширеним способом ідентифікації і звужує сферу свого використання, що зумовлює вихід андронімів з активного ужитку. Виняток становить неофіційна форма прізвища для іменування дружини, бо прізвище з часу свого становлення – найосновніший і найзручніший ідентифікуючий компонент офіційної антропонімії. Використання в неофіційній сфері офіційної форми прізвища жінки не є задовільним засобом ідентифікації, бо не вказує навіть на стать особи (окрім прізвищ прикметникової форми).

Андроніми прикметникового типу як самостійні іменування на Тернопільщині вживаються рідко, частіше вони виступають поряд із особовими іменами: *Маруська Павлова* або *Павлова Маруська*.

Гінеконіми – назви чоловіка за іменуванням дружини. У сучасному неофіційному антропоніміконі досліджуваної території такі назви не є поширеними. Носії цих власних назв переселились з інших населених пунктів, у селі не були відомі, тому неофіційно їх називають за дівочим прізвиськом

дружини. В. Охримович існування таких іменувань мотивував тим, що хлопець за жінку брав собі дівчину, яка «мала свій ґрунт», і «замешкав у її хаті» [108, с. 305]. П. Чучка зазначає, що на Закарпатті чоловік отримує іменування за дружиною за умови, коли жінка головує у сім'ї; хлопець іде жити в хату до своєї жінки або ж чоловік родом з іншої місцевості [178, с. 210].

Етимонами гінеконімів виступають дівочі прізвища дружин: *Бабій* (Бабій – дівоче прізвище дружини), *Кшива* (Кшива – дівоче прізвище дружини).

Утворюються гінеконіми на Тернопільщині шляхом зміни флексії прикметникових прізвищ та трансонімізації: *Широкий* (Широка – дівоче прізвище дружини), *Шпак* (Шпак – дівоче прізвище дружини).

Гінеконіми вживаються у побуті як самотійно, так і в родовому відмінку однини поряд з особовим іменем денотата: *Андрій Богданчин* або *Богданчин Андрій*. Замість імені чоловіка може вживатися і апелятив *чоловік*, допоки особа не стане повноправним членом колективу і не отримає назву з більшим ступенем ідентифікації: *Богданчин чоловік*.

Пропатроніми – іменування особи за назвою діда, прадіда і т. д. Пропатроніми і проматроніми виникають у випадках, коли вихованням дитини займались дідусь і бабуся чи хтось із них окремо. П. Чучка ще наводить одну із причин виникнення таких назв – онук чи онучка нагадує дідуся або бабусю якимись рисами (зовнішніми чи внутрішніми) [178, с. 206–207].

Етимонами іменувань виступають прізвища дідів, прадідів і т. ін., їх імена або прізвиська: *Сюк* (Сюк – прізвище прадіда по материнській лінії), *Дума* (Дума – прізвисько діда). Подвійну мотивацію має прізвисько *Дядя Ваня*, що мотивоване ім'ям діда і власним прізвиськом денотата (Іван – ім'я діда; у молодості був дуже солідний, як дядько).

Пропатроніми утворюються аналогічно, як і патроніми. Вони мають форму присвійних прикметників або дериватів з суфіксами **-ів**, **-к-о**, **-чик**, **-ок**, **-ець**: *Климко* (Климко – ім'я діда), *Радіончик* (Радіон – ім'я діда), *Якимців* (Яким – ім'я прадіда) для іменування чоловіків та **-ов-а** (**-ев-а**), **-к-а**, **-их-а**, **-ан-я**: *Гриниха* (Гринь < Григорій – ім'я діда), *Деркачка* (Деркач – прізвище

діда) для жінок. Окрім того, пропатроніми утворюються способом вживанням форми родового відмінка або шляхом трансонімізації: *Люба Methodія* (Методій – ім'я діда), *Вовнянко* (Вовнянко – прізвище прапрадіда по материній лінії).

Проматроніми – іменування особи за назвою баби, прабаби. Як і пропатроніми, такі родичівські іменування на Тернопільщині не є поширеними.

Етимонами назв виступають дівочі прізвища, імена та прізвиська бабусь, прабабусь і т. ін. по материнській лінії: *Путьо* (Путьо – дівоче прізвище бабусі), *Євгена* (Євгенія – ім'я бабусі), *Магазинка* (Магазинка – прізвисько бабусі).

Утворюються проматроніми морфологічним та лексико-семантичним способами: *Анджик* (Анжела – ім'я бабусі), *Ворожка* (Ворожка – прізвисько прабабусі). Для іменування онуків та правнуків використовуються суфікси: **-ок**, **-ик**: *Гапок* (Гапка <Гафія – ім'я бабусі), *Химчик* (Химка <Юхима – ім'я бабусі); для утворення назв онучок та правнучок – суфікси **-их-а**, **-ечк-а**: *Вандиха* (<Ванда – ім'я прабабусі), *Ганечка* (<Ганна – ім'я прабабусі).

На території Тернопільщини наявні поодинокі неофіційні родичівські іменування, мотивовані назвами інших родичів, членів сім'ї (брата, сестри, дядька, тестя і т. ін.). Такі назви, як і інші родичівські, утворені шляхом суфіксації: *Адамчиха* (Адам – ім'я дядька), *Февронина* (Февронія – ім'я сестри), а також лексико-семантичним способом: *Директор* (Директор – прізвисько тестя). Р. Осташ, детально вивчаючи неофіційні іменування на матеріалі двох населених пунктів Галицького району Івано-Франківської області, виділяє як окремий компонент іменування за іменем свекра, свекрухи, тестя чи тещі [106, с. 295]. Ми б хотіли зауважити, що такі іменування надаються швидше за моделлю іменуванням жінки чи чоловіка, а не тещі чи тестя, наприклад: батько – *Тимко*, донька – *Маруська Тимкова*, зять – *Тимків*, бо донька *Тимкова*, тобто це гінеконім – назва за іменуванням дружини, а не тестя, хоча не заперечуємо випадків іменування за тестем, тещею, свекром, свекрухою чи іншими родичами. Тоді назва привласнюється зятеві на умовах члена роду і має форму присвійності, таку ж як і для іменування рідного сина.

У ряді неофіційних іменувань інформатори не змогли пояснити, на яких саме родичів вказує назва: *Амбиха, Балациха, Бараниха, Габуда, Журкова, Зікова, Лахманка, Манджосиха, Муцькалиха, Нечаїха, Пиричка, Присташка, Продевсів, Тиличиха, Шамрайчиха, Швельків, Шпирнальова, Южигириха* та ін.

Пропатроніми та проматроніми у комунікації виступають самотійно, але частіше – разом з іменем денотата. У двокомпонентних формулах (ім'я денотата + пропатронім / проматронім) останній переважно виступає у формі родового відмінка однини: *Богдан Зеленого* (Зелений – прізвисько діда) або *Зеленого Богдан*; *Богдан Шипуччин* (Шипучка – прізвисько бабусі) або *Шипуччин Богдан*.

Отже, сучасні неофіційні індивідуальні іменування особи за родичами або членами сім'ї на Тернопільщині утворюються як від офіційних, так і від неофіційних іменувань предків. Серед усіх досліджених нами онімів найпоширенішими є назви за батьком, чоловіком, матір'ю. Основними способами творення родичівських іменувань є морфологічний (афіксація прикметникова та іменникова, використання форм родового відмінка) та лексико-семантичний, тобто трансонімізація. Родичівські назви виступають як самотійні іменування осіб, так і в складі багатоконпонентних антропонімних формул, де постійним складником є ім'я денотата, а іншим (або іншими) – родичівська назва або декілька таких назв. Зразки двокомпонентних формул іменування, до складу яких входить особове ім'я носія та родичівська назва (патронім, матронім, андронім, гінеконім, пропатронім, проматронім та ін.), показані вище. Трапляються також трикомпонентні формули іменування за батьком, матір'ю, чоловіком, дружиною, дідом, бабою. У цих випадках родичівська назва виступає у родовому відмінку однини і становить собою двокомпонентну назву, в склад якої входить ім'я, прізвище або прізвисько родича і власне ім'я носія або лексема на означення спорідненості (*син/донька, чоловік/жінка, онук/онука* та ін.). Л. Кравченко про апелятивні означення в складі патронімних іменувань зауважує, що «якщо батько чимось дуже вирізняється серед односельців, а діти ще не набули певного авторитету, то

замість імені вживається лише лексема *син*, при цьому імені особи реципієнти можуть і не знати, оскільки в селі таку дитину асоціюють лише за іменуванням батька, а його власне ім'я функціонує мало, лише в тих сферах, де це необхідно, зокрема в школі, на роботі чи в безпосередньому оточенні» [63, с. 324]. На Тернопільщині в неофіційній сфері спілкування трикомпонентні іменування з патронімами, матронімами, андронімами, гінеконімами та пропатронімами, проматронімами є досить поширеними, при цьому порядок компонентів у формулі довільний: *Андрія Смаля Славко* (Андрій Смаль – ім'я та прізвище батька), *Славко Андрія Смаля / Смаля Андрія Славко / син Андрія Смаля*; *Ольга / донька Маруськи Цар-баби* (Маруська Цар-баба – ім'я і прізвисько матері); *Ганка / жінка Петра Маленького* (Петро Маленький – ім'я і прізвисько чоловіка); *Андрій / чоловік Богданки Бідної* (Богданка Бідна – ім'я і дівоче прізвище дружини); *Богдан / внук Петра Зеленого* (Петро Зелений – ім'я та прізвисько діда); *Богдан / правнук Стефки Шипучки* (Стефка Шипучка – ім'я і сімейно-родова назва прабаби) та ін. Крім того, можуть вживатися і описові формули іменувань: *Маруська Тимка, що їздив на тракторі*.

4.2. Неофіційні сімейно-родові іменування жителів Тернопільщини

Дослідники української неофіційної антропонімії та експедиційні записи неофіційних іменувань переконливо доказують, що у сільській місцевості, крім індивідуальних прізвиська та родичівських назв, активно функціонують неофіційні антропоніми, які належать цілій родині і переважно передаються у спадок. Про виникнення таких назв можна стверджувати з праць, у яких проаналізована українська історична антропонімія [167; 53]. На час становлення української антропонімічної системи (кін. XVIII–поч. XIX ст.) багато особових іменувань, які, крім імені, вживалися для ідентифікації особи, ще не були стабільними спадковими назвами. Дослідники кваліфікують їх як прізвищеві назви [167], протопрізвища [142]. З часом частина таких назв закріпилася як прізвища, інші – продовжували існувати в усній традиції.

В ономастичній літературі для іменувань такого типу немає усталеного терміна. І. Сухомлин називає їх родовими прізвиськами або «неофіційними прізвищами». Відзначаючи, що сучасні українські прізвиська до цього часу (до 1970 р.) на великих територіях не аналізувалися, учений виділяє основні моменти, які не брались до уваги дослідниками, зокрема і те, що «крім індивідуальних, прізвиська бувають родовими» [153, с. 35]. Г. Бучко та Д. Бучко на основі аналізу 1,5 тис. вуличних назв, які ідентифікують цілу сім'ю і кожного її члена, кваліфікують їх з як «сімейно-родові спадкові іменування», і вважають, що їх недоцільно відносити до прізвиськ, а варто виділяти в «окремий клас антропонімів» [35, с. 68]. Н. Шульська в дослідженні неофіційних антропонімів Західного Полісся також виділяє в окрему групу «сімейно-родові неофіційні іменування» [195, с. 9].

Дослідники сімейно-родових іменувань відзначають їх функціональну та семантико-словотвірну близькість до прізвищ. І. Сухомлин вважає, що на початку свого становлення родові прізвиська були єдиною антропонімічною категорією, яка виконувала функцію прізвища, і що «з погляду лінгвістичного й соціального офіційні й неофіційні прізвища являють собою єдину систему на лексико-семантичному і фонетико-морфологічному рівнях», проте «з погляду офіційно-юридичного функціональні ролі цих двох антропонімічних категорій різні» [153, с. 36].

Вказуючи на важливу роль сімейно-родових іменувань у сфері ідентифікації особи (збереження традиційної народнорозмовної системи іменувань людей, диференціація сімей з однаковим прізвищем), Г. Бучко та Д. Бучко відзначають, що за структурою і функцією ці назви близькі до прізвищ, але, на відміну від останніх, легко замінюються іншими, творять варіанти [35, с. 63]. За нашими спостереженнями, зміна сімейно-родових іменувань часто не залежить від самого денотата або його бажання. Її може викликати влучніша особливість тієї чи іншої сім'ї або якогось її члена, яка характеризуватиме носія та його родину, за якою денотат, а згодом і вся родина стануть «виокремленими» у мікроколективі. Зміна місця проживання за межі

антропонімійної мікросистеми теж провокує зміну сімейно-родової назви. Різниця між прізвищами та неофіційними сімейно-родовими назвами виявляється ще й у тому, що процес творення прізвищ можна вважати завершеним, а процес утворення сімейно-родових назв триває і сьогодні.

Принципово відрізняються сімейно-родові іменування від прізвищ граматичними особливостями. Якщо для останніх офіційною формою є однина, то сімейно-родові іменування інформатори, як правило, називають у множині, підкреслюючи цим їх функцію – виділення сім'ї серед інших і належність до конкретного роду.

У своїй роботі ми використовуємо терміни «сімейно-родове іменування» або «сімейно-родова назва», і до цієї групи антропонімів відносимо спадкові іменування, які позначають усю родину, виражають належність особи до неї, утворюються від іменувань предків. По відношенню до цілої родини чи сім'ї вони традиційно вживаються у множині, а по відношенню до окремого її представника – в однині.

Способи, якими творяться сімейно-родові іменування Тернопільщини, ті ж, що і способи творення прізвищ – лексико-семантичний та морфологічний. Але якщо морфологічний спосіб для творення прізвищ представлений великою кількістю формантів, то для творення сімейно-родових іменувань продуктивним був і залишається один морфологічний тип – присвійні назви з формантами **-ов-і** (**-ів**, **-ов-а**) та **-ин-і** (**-ин**, **-ин-а**), які, на відміну від прізвищ, не зазнали субстантивації. Саме посесивна модель була найпродуктивнішою на Тернопільщині та й на іншій території Галичини для прізвищ у період їх становлення [пор. 126; 33; 38; 115].

Отже, структура сімейно-родових іменувань на Тернопільщині досить одноманітна – переважно це посесиви на **-ов-і** / **-ев-і** (**-ов/-ів**, **-ов-а/-ев-а**) та **-ин-і** (**-ин**, **-ин-а**).

Функціонування посесивних і лексико-семантичних дериватів сімейно-родових іменувань можна показати на таких прикладах: *Денисові* (голова сім'ї *Денис*, син *Денисів*, дружина / дочка – *Денисова*), *Дениси* (голова сім'ї *Денис* або

Денисів, син *Денисів* або *Денис*, дружина / дочка – *Денисова*). Усі посесиви відмінюються як присвійні прикметники. В окремих випадках сімейно родова назва для означення члена сім'ї вживається, як і родичівська назва, в Р. в. одн.: *Іван Дениса* або *Іван Денисового*.

Етимонами сімейно-родових іменувань на Тернопільщині виступають лексеми усіх тих антропонімних груп, які характерні для творення прізвищ – імена, родичівські назви, прізвиська.

Сімейно-родові іменування, мотивовані особовими іменами

Імена людей, утворюючи численні розмовні варіанти, самі становлять частину неофіційної системи іменування та активно використовуються для творення сімейно-родових назв. «Саме імена – переважно батька, матері або діда, – пише Ю. Редько, – стали «першою базою» для творення прізвищ» [124, с. 9]. На Тернопільщині відіменні прізвища складають майже 26% [126, с. 8]. У сучасній неофіційній системі іменування сімейно-родові назви, утворені від імен, як і для творення прізвищ, займають аналогічне місце. Із 1778 проаналізованих сімейно-родових назв 473 (26,6%) утворені від особових імен.

Оскільки при зборі матеріалу не завжди можна встановити, від іменування якого конкретного родича (діда, прадіда і т. д.) бере свій початок те чи інше сімейно-родове іменування, обмежимося поділом матеріалу за родовою приналежністю самих імен – чоловічі та жіночі.

Етимонами відіменних сімейно-родових назв на Тернопільщині є повні чоловічі та жіночі імена та усі їх структурні варіанти: усічені, усічено-суфіксальні та суфіксальні.

Чоловічими іменами предків мотивовано 347 неофіційних сімейно-родових назв. Їх етимонами є такі структурні варіанти:

1) повні імена: *Денисові / Дениси* (предок Денис), *Іванові*, *Йосипові*, *Макарові / Макари*, *Маркіянові*, *Марціни*¹ (<Марцін = Мартин), *Ніконові / Никони*, *Олександрові*, *Орестові*, *Павлові*, *Панасові / Панаси*,

¹ Пояснення подаємо біля нетрадиційних варіантів імен.

Пилипові, Прокопові, Романові, Степанові, Трохимові, Тарасові, Хомові (<Хома)¹, *Юхимові / Юхими, Ягустинові* (<Августин), *Ядамові* (<Адам), *Якимові, Яремові*; усього 90 назв;

2) усічені варіанти імен, в тому числі усічені імена з пом'якшенням кінцевого приголосного, а також оформлені закінченнями **-а** та **-о**: *Беньові* (<Беньо <Бенедикт), *Густині* (<Густа <Августин), *Дімові* (<Діма <Дмитро), *Казеві* (<Казьо <Казимир), *Нуфрійові* (<Онуфрій), *Сафатові* (<Йосафат), *Стахові* (<Євстахій), *Тимові* (<Тимофій), *Федьові* (<Федір), *Юрові*; усього 39 назв;

3) усічено-суфіксальні варіанти імен: *Грицеві* (<Гриць(о) <Григорій), *Івахи* (<Івах <Іван), *Луцеві* (<Луць(о) <Лука), *Проці* (<Проць <Прокіп); усього 14 назв;

4) суфіксальні варіанти імен (суфікси додавалися до повної основи, до усіченої самостійної основи або до усічено-суфіксального імені): *Андрійцеві* (<Андрійцьо <Андрій), *Василькові / Васильки, Захаркові, Іванцьові* (<Іванцьо <Іван), *Лучкові* (<Лучка <Лука), *Микитуньові* (<Микитуньо <Микита), *Павлесикові* (<Павлесик <Павло), *Петрикові / Петрики, Руманчикові* (<Руманчик <Роман), *Семенці* (<Семенець <Семен), *Хомкові* (<Хомко <Хома), *Ядамкові* (<Ядамко <Адам); усього 204 назви.

Жіночими особовими іменами мотивовано 125 сімейно-родових іменувань. Їх етимонами є:

1) повні імена: *Вандині* (<Ванда), *Барварині, Горпинині, Катеринині, Мокринині, Оленині, Франчині* (<Франка), *Христинині, Явдошині*; усього 23 назви;

2) усічені варіанти імен: *Гинині* (<Гиня <Євгенія), *Дозині* (<Дозя <Теодозія), *Зенині* (<Зеня <Зеновія), *Магдині* (<Магда <Магдалина), *Фросині* (<Фрося <Єфросинія); усього 13 назв;

¹ Особливістю західних говірок є досить поширене вживання посесивних форм на **-ів** замість закономірних на **-ин** від чоловічих імен та їх варіантів, які є іменниками 1-ої відміни.

3) усічено-суфіксальні варіанти імен: *Антосині* (<Антося <Антоніна), *Досині* (<Дося <Явдоха), *Зосині* (<Зося <Софія); усього 15 назв;

4) суфіксальні варіанти імен: *Анельчині* (<Анелька <Ангеліна), *Богданчині*, *Вірчині*, *Вользунині* (<Вользуня <Ольга), *Ганьчині* (<Ганька <Ганна), *Дарчині* (<Дарка <Дарія), *Калинчині* (<Калинка <Калина), *Корнельчині* (<Корнелька <Корнелія), *Павлінчині* (<Павлінка <Павлина), *Юстинчині* (<Юстинка <Юстина); усього 74 назви.

Шляхом усічення та гаплогогії імені Явдоха виникла назва *Додохи*.

На дослідженій території значна кількість сімейно-родових назв утворена від застарілих або рідковживаних імен предків (*Гіляркові*, *Стратонові*); сімейно-родові іменування утворюються від структурних варіантів імен частіше, ніж від їх повних форм, бо у колективі, де є носії з однаковими іменами, варіантність імені виконує функцію диференціації денотатів; для позначення різних сімей в одному населеному пункті можуть виступати сімейно-родові іменування, утворені від різних варіантів одного і того ж особового імені: *Гриньові* / *Грині* і *Григорові* (с. Сновидова), *Грицькові* та *Грицьові* (с. Самолуски); 4) сімейно-родові назви можуть утворюватися від імен із емоційним навантаженням. Емоційне значення того чи іншого варіанта імені залежить від сприймання його в антропонімійному мікроколективі. Такі варіанти імені стають звичними у певному середовищі і кваліфікуються як нейтральні, оскільки часто формант служить не виразником емоції, а лише засобом виокремлення особи з-поміж інших з ідентичним іменем.

Оскільки на території Тернопільщини у вжитку були і є запозичені особові імена або іншомовні варіанти християнських імен (польські та російські), то частка сімейно-родових іменувань, утворених від таких імен є досить великою. В нашому дослідженні виявлено 20 найменувань від повних польських імен або їх варіантів: *Базильові* або *Базилі* (<Базиль), *Казеві* (<Казимир), *Куби* (<Якуб), *Людікові* (<Людовік), *Ягустинові* (<Августин), *Янкові* (<Іван), *Яськові* (<Іван), *Кишичині* (<Кшися) та ін.; 6 назв – від

російських варіантів: *Альошові, Шурові* (<Олександр), *Катюшині, Ленині* та ін.; та від інших: *Беркові/Берки*. Така традиція зумовлена історичними чинниками.

Відіменні сімейно-родові іменування фіксують різні діалектні (регіональні) фонетичні явища при утворенні варіантів імен, зокрема появу епентетичних та протетичних звуків: *Хтомові* (<Тома), *Левонкові* (<Леон); зміну звука **л** > **в**: *Ваврентії* або *Ваврентійові* (<Лаврентій); чергування звуків: *Маланчині, Малянчині, Меланчині* (<Меланія), *Цесьові* (<Чеслав); пом'якшення кінцевих приголосних: *Франьові* (<Франко).

Деякі сімейно-родові іменування утворені від імен, варіанти яких не є традиційними для досліджуваного антропонімікону, і виконують функції прізвиськ: *Васісові* (<Василь), *Дзюньові* (<Володимир), *Калиняги* (<Калина), *Федулінові* (<Федір) та ін.

Порівнюючи антропонімікон одного села за історичними матеріалами початку ХХ ст. з сучасними, можна виявити шляхи появи відіменних сімейно-родових іменувань. Зіставляючи списки виборців сіл Великий Говилів і Малий Говилів Копичинецького повіту, тепер Тереховлянського району до сейму 1930 року¹ і сучасні спостереження у цьому населеному пункті, ми виявили такі факти: у Списках зафіксовано назви *Senkowego Mikoły, Senkowego Stefana*, і природно, що в сучасному офіційному антропоніміконі ці родини носять прізвище *Сеньків*; а от антропонім *Бартків* (пор. *Bartkowego Kuby*) як прізвище не збереглося, але функціонує лише як неофіційна сімейно-родова назва *Барткові*. Майже сто років тому у селі записані іменування *Podwysockiego Andrucha, Kensa Marcina*, які відповідають сучасним прізвищам *Підвисоцький* та *Кенс* і сімейно-родовим іменуванням *Яндрусьові* та *Марцінові*.

Сімейно-родові іменування, мотивовані прізвищами

До сімейно-родових іменувань, мотивованих прізвищами, ми відносимо тільки ті, що утворені не від актуального прізвища голови сім'ї, а від прізвища дружини чи якогось іншого родича (182 назви).

¹Списки виборців Говилів-Великий, Говилів-Малий Копичинського повіту за 1930 рік. - Опис 30. - № 1741; № 1742. - С. 1—3.

Вживання прізвища у формі множини для іменування сім'ї та посесивні деривати для іменування кожного її члена за актуальним прізвищем голови сім'ї також можна вважати сімейно-родовими назвами. Така практика дуже поширена і в побутовому спілкуванні. Однак це не є окремі від прізвищ засоби номінації, а вияв живомовного функціонування прізвища.

Мотивом творення сімейно-родових назв нерідко виступають прізвища предків по жіночій лінії, які, згідно звичаю брати дружиною прізвище чоловіка, вийшли з ужитку в офіційній сфері: *Бабії* (сімейно-родове іменування сім'ї, яка має прізвище Майданюк, а прізвище баби – Бабій). Від дівочого прізвища дружини утворено сімейно-родові іменування: *Баси, Бугунові, Греченові, Загородні, Копачові, Лабаї, Мухи, Пазюкові, Руді, Саси, Туркові, Цапові, Чабанові, Ямельські* та ін. Родові іменування можуть виникати і від прізвищ дальших родичів або свояків: *Шароваркові* (Шароварко – прізвище дядька голови сім'ї), *Головацкі* (Головацький – прізвище колишнього чоловіка дружини голови сім'ї). Можливо саме вони були найпримітнішими особами в родині чи сім'ї.

Ще одним видом сімейно-родових іменувань є назви, мотивовані відпрізвищевими прізвищами. Йдеться про ті випадки, коли актуальне прізвище сім'ї зазнає певних структурних змін. Найчастіше це: усічення: *Бурі* (прізвище Бурковський), *Бонукові* (Боднарчук), *Киби* (Кибалюк), *Хабели* (Хаблюк) та ін.; суфіксація: *Гетьманчикові* (Гетьман), *Зозулькові* (Зозуля), *Кузики* (Кузь), *Хамузики* (Хамуза), *Шпачкові* (Шпак) та ін.; усічення та суфіксація: *Самсуні* (Самець), *Сливаки* (Слив'юк), *Дмитрики* (Дмитрук), *Фендрічі* (Фендрій), *Франеки* (Франчук) та ін.

У наведених вище і подібних прикладах творення сімейно-родової назви відбувається не тільки шляхом деформації прізвища, але й метафоризації та метонімізації. На основі звукової та лексичної асоціації з прізвищем виникли сімейно-родові назви: *Баранчикові* (прізвище Барановський), *Горіхи* (Горішній), *Горошинки* (Горошко), *Дзюбани* (Дзюбановські), *Лебеді* (Лебединський), *Лиси* (Лисак), *Омельки* (Омельчук), *Хмелі* (Хмільовські); *Зубаї* (Беззубко), *Крілі*

(Заяць), *Кугути* (Пітух), *Скрипки* (Баян) та ін. Серед них часто спостерігається повернення до етимона прізвища: *Барани* (прізвище Баранишин), *Проці* (Процюк).

Деякі сімейно-родові назви можуть використовуватися лише для іменування жінок, наприклад: прізвище сім'ї *Базяр*, усіх жінок називають – *Базярки*, а форма іменування *Базярі* не вживається взагалі; аналогічно чоловік *Ковалюк*, а жінки – *Ковалючки*, форма *Ковалюки* не вживається.

У цілому, сімейно-родові іменування, мотивовані прізвищами, мають дуже неоднозначний характер. В одних випадках їх важко відмежувати від прізвищ у їх живомовному функціонуванні, в інших – вони виступають як відпрізвищеві прізвиська, що вживаються не тільки для однієї особи, а для усієї сім'ї.

Сімейно-родові іменування, мотивовані родичівськими назвами

Дуже поширеним явищем на Тернопільщині є використання для творення сімейно-родових назв родичівських іменувань – андронімів, матронімів, патронімів і пропатронімів (87 назв).

Найбільше сімейно-родових іменувань зазначеної групи мотивовані андронімами, що належали матері, бабусі чи прабабусі голови сім'ї: *Антонишині*, *Василишині*, *Васильчишині*, *Гнатишині*, *Грицишині*, *Демчишині*, *Єлашишині* (<Єлашиха <Єлаш <Єлисей), *Івасишині*, *Йосипишині*, *Кирилишині*, *Максимишині*, *Марчишині*, *Матвіїшині*, *Микольчишині*, *Мирончишині*, *Михайлюччині*, *Петришині*, *Пилипчишині*, *Прокопишині*, *Процяччині*, *Стасишині*, *Тарасишині*, *Штефанишині*, *Урбанишині*, *Федишині*, *Федоришині*, *Хомишині*, *Юрчишині*, *Якимишині*, *Ярмолишині*; усього 59 назв. Як бачимо з наведених прикладів, абсолютна більшість відіменних андронімів, що стали етимонами сімейно-родових назв, оформлені найхарактернішим для української антропонімії суфіксом **-их-а**.

Зрідка сімейно-родові назви на Тернопільщині утворюються від андронімів, етимонами яких виступають прізвища або прізвиська: *Дроздишині*

(<Дроздиха < *Дрозд* – прізвище чоловіка); *Вовчишині* (<Вовчиха <Вовк – прізвисько чоловіка), *Дічишині* (<Дічиха = Дячиха < Дяк – прізвисько чоловіка). У багатьох випадках інформатори не змогли пояснити, від якого саме іменування чоловіка (його прізвища чи прізвиська) утворено андроніми, що стали етимонами сімейно-родових назв: *В'єнцишині*, *Голодишині*, *Гулишині*, *Гудзишині*, *Карбанишині*, *Качалишині*, *Когутишині*, *Котловишині*, *Сарачишині*, *Горпиняччині*, *Перцаччині* (<Перцачка), *Рекрутишині* (<Рекрутиха), *Рибаччині* (<Рибачка), *Шандришині* (<Шандриха). та ін.

Декілька сімейно-родових назв утворено від патронімів / пропатронімів, матронімів / проматронімів: *Басюкові* (<Басюк – матронім голови сім'ї), *Вандишині* (<Вандиха), *Гандзюкові* / *Гандзюки* (<Гандзюк – пропатронім голови сім'ї), *Ганчикові* (<Ганчик – матронім голови сім'ї), *Євчинові* (<Євчин – проматронім голови сім'ї), *Марухові* (<Марух – проматронім голови сім'ї), *Мотрикові* (<Мотрик – проматронім голови сім'ї).

Сімейно-родові іменування, мотивовані прізвиськами першоносія / першоносіїв

Найбільше сімейно-родових іменувань на Тернопільщині мотивовані індивідуальними прізвиськами першоносія або ж особливостями, притаманними усім членам родини чи сім'ї (559 назв). Враховуючи факт, що послужив причиною виникнення прізвиська, у дослідженні виділяємо десять груп сімейно-родових іменувань, які відповідають мотиваційним групам індивідуальних прізвиськ (див. РОЗДІЛ 3).

1. Сімейно-родові іменування, мотивовані прізвиськами за зовнішніми особливостями першоносія / першоносіїв (102 назви). У цій групі виділяємо іменування, які характеризують першоносія чи носіїв за статурою або зростом, у тому числі на основі різних асоціацій: *Гладкі*, *Горошки*, *Пензлики* (широкі, як пензлик), *Пиріжкові*, *Пузяки*, *Худикові*, *Худі*, *Хробакові*; *Високі*, *Дулі* (дід маленький, як дульочка), *Куці*, *Ломові* (батько

високий, як герой мультфільму Лом), *Маленької Славці*, *Цвечкові* (пор. цвях) та ін.

Порівняно часто сімейно-родові назви утворюються від прізвиськ, що характеризують особливості частин тіла першоносіїв, зокрема їх пігментацію або незвичну будову якоїсь частини тіла: *Ворони* (усі в родині мають чорне волосся, темні очі і брови), *Крукові* (дід чорний, як крук), *Перцеві* (у діда червоне обличчя, що нагадує колір перцю), *Рижі*, *Сметани* (білі, як сметана), *Цигани* (смагляві, чорноокі, з чорним волоссям), *Червоненькі* (мають руде волосся), *Чорні* та ін.; *Борідкові* (у когось у родині була довга чорна борода), *Довгоносики*, *Шоу Довгоносиків* (сім'я з довгими носами), *Зубаті* (бабуся мала великі зуби), *Кучерові* (кучеряві), *Лабаті* (дід мав великий розмір ноги), *Сови* (мають великі очі), *Чубайкові* (мають специфічну форму голови) та ін.

Фізичні вади першоносія стали мотивом виникнення індивідуальних прізвиськ, які згодом закріпились як сімейно-родові іменування: *Безвухі* (дід не мав одного вуха), *Буліножкові* (першоносій був кульгавий, пор. боліли ніжки), *Горбаньові*, *Качки* (дідусь кульгав, пор. кривенька качечка), *Криворукові* (у діда була покручена рука) та ін.

До групи сімейно-родових іменувань, мотивованих прізвиськами за зовнішніми особливостями першоносія / першоносіїв, відносимо ще такі: *Беки* (дід був багатцем, але нечупарою, пор. дит. «бека»), *Жидуні* (зовні схожі до євреїв), *Кислиці* (обличчя у жінок родини «кислі»), *Лиховидові* (батько завжди насуплений, пор. лихий вид), *Мурзи* (прабабуся ходила недоглянутою, пор. замурзаний), *Патлаті* (неохайні), *Сироти* (діти недоглянуті, як сироти), *Цибульки* (завжди тепло одягнені) та ін.

Нетиповий одяг або наявність незвичних аксесуарів виступили мотивами виникнення прізвиськ, від яких утворилися сімейно-родові іменування: *Душкові* (батько носив штани із підтяжками, що називалися «дужки»), *Калити* (дід носив гаманець «калитку»), *Пиріжки* (дід носив капелюха у формі пирога) та ін.

Подвійно мотивованими ознаками за зовнішністю є іменування: *Палькові* (хтось із родини був високим і худим), *Помідори* (повні і червонощокі), *Котикові* (дід малий за зростом і вусатий), *Курочкові* (низькі, повні), *Щури* (дід рудий, облізлий, мав рідке волосся, плямисте обличчя) та ін.

2. Сімейно-родові іменування, мотивовані прізвиськами за внутрішніми особливостями першоносія / першоносіїв та особливостями поведінки (93 назви) : *Банути* (сумні, пор. діал. банувати «тужити» [ЕСУМ I, с. 135]), *Барани* (прадід був упертим, як баран), *Ворлюки* (воркітливі, сварливі), *Гарачі* (усе роблять швидко), *Гиндики* (надуті, непривітні, як індики), *Голуби* (спокійні), *Дурнуватої*, *Жлоби* (скупі, пор. жлоб), *Злодії*, *Мухові / Мухи* (в'їдливі, всюди пхають свій ніс), *Співаки* (носії веселі, співучі), *Сплюхові* (ліниві, любили довго спати), *Цанові / Цани* (вперті, скупі), *Швидкі* та ін.

Участь першоносіїв у політичних об'єднаннях, належність до нетрадиційних релігійних спільнот виступили мотивами утворення сімейно-родових іменувань: *Більшовикові*, *Козакові*, *Контрові* (пор. контра), *Штундові / Штунди* (протестанти). Серед таких іменувань трапляються назви, етимонами яких виступають назви політичних діячів: *Бандьорові*, *Добуші* (дід був у загоні Довбуша), *Петлюрові* (дід служив в армії Петлюри).

Назви улюблених страв виступають мотивом утворення сімейно-родових іменувань: *Балабухові* (батько до школи часто брав балабухи), *Борщики*, *Варенички*, *Голубці* (улюблена сімейна страва – голубці) та ін.

3. Сімейно-родові іменування, у мотивовані прізвиськами за особливостями мовлення першоносія / першоносіїв (39 назв). У цій групі назв зафіксовано іменування, що характеризують тембр голосу першоносіїв / першоносія: *Баси* (мають низький тембр голосу), *Громофони* (мають гучний голос), *Крички* (у родині всі голосисті, пор. кричати) та ін.

До цієї групи відносимо також сімейно-родові іменування, мотивовані прізвиськами за різними вадами вимови носіїв, дитячою чи перекрученою вимовою окремих слів, вживанням слів-паразитів, лайливих чи звуконаслідувальних, нетипових для Тернопільщини лексем тощо: *Ватьові*

(батько Іван, у дитинстві себе називав Ватьо), *Веви* (дід вимовляв «веви» замість «леви»); *Вулийки* (бабуся називала олію «вулийко»), *Топірани* (дід вимовляв «топіро» замість «тепер»); *Азісові* (батько вживав таке слово-паразит), аналогічно *Дзіньдритові*, *Дріни*, *Скажімові*, *Халихули*; *Байди* (дід називав кусень хліба «байда»), *Картузишині* (прадід кепку називав «картузом»), *Мальчикові* (дід вживав русизм «мальчик» замість «хлопець»), *Льопи* (дід вживав «льопи» замість «липи»); *Батичкові* (дід часто вживав пестливі слова), *Слабесенькі* (дід часто вживав пестливі слова).

4. Сімейно-родові іменування, мотивовані прізвиськами за місцем проживання першоносія / першоносіїв (76 назв). Мотивами виникнення назв цієї групи послужили такі характеристики денотатів:

– місце проживання по відношенню до населеного пункту: *З поля* (жили на хуторі), *Тарзянкові* (дід жив за селом, пор. Тарзан);

– належність місця проживання: *Якубикові* (живуть у Якубовій хаті), *Яньові*; *З чужої хати* (купили в селі хату, власник якої нікому не відомий), *Мухові* (земля і хата належали Мухам). Наведені приклади ілюструють невластивий для слов'ян звичай оселення на «чужому обійсті», на противагу традиційному – оселятися на рідному місці, місці бездітних родичів або будувати нове житло. Етимонами таких назв виступають офіційні і неофіційні антропоніми;

– особливість будівлі або її розміщення: *З ружової хати* (колись хата була побілена в рожевий колір), *Червоні* (на хаті червоний дах); *Баскові* (у хаті був басок – частина комина), *Підганкові* (при хаті малий ганок); *Горбові* (живуть серед вулиці, де був колись горб), *Загородні* (живуть за городами), *Задорожні*, *З-за криниці*, *З-за церкви*, *З кутика*, *З рова*, *З саду*, *Крайні* (живуть на краю вулиці), *Надгоринські* (живуть біля річки Горинь), *Рогові* (живуть на краю (розі) вулиці). Крім назв прямої номінації, у цю групу входять також назви, утворені опосередковано: *Гусі* (живуть біля місця випасання гусей);

– особливість ґрунту та рослинності на території проживання: *Дубки* (при вході на подвір'я росте два великих дуби), *Калини* (на подвір'ї росте калина), *Кретові* (на городі було дуже багато кротів);

– назва населеного пункту, з якого переселилися носії: *Борщовки* (переселилися з с. Борщівка, пор. з офіційним катойконімом борщівчани), *Будзинські* (с. Буданів, місц. Будзанів), *Вербівскові* (с. Вербів), *Воляни* (с. Воля), *Жабинці* (с. Жабинці), *Жуківські* (с. Жуків), *Кокоровці* (с. Кокорів), *Конюшанки* (с. Конюхи), *Перемилівські* (зять з с. Перемилів), *Чагарові* (с. Чагарі), *Шибенюки* (з с. Шибен). Переважно так називають переселенців із віддалених населених пунктів, бо ідентифікація таким способом тих, що прийшли з сусідніх сіл (а їх переважно багато), не буде виконувати функції диференціації.

5. Сімейно-родові іменування, мотивовані прізвишками за етнічним походженням першоносія / першоносіїв (33 назви). Етимонами таких назв виступають назви народів, народностей та етнічних груп, у тому числі й неофіційні: *Басарабові / Басараби*, *Бойкові / Бойки*, *Гоцули*, *Караїмові*, *Кашубові*, *Литвинові*, *Мадярові / Мадяри* (батько родом із Закарпаття), *Циганові / Цигани*; *Американці* (чоловік американець), *Білоруси*, *Латиші*, *Молдавани* (зять родом із Молдавії), *Москалеві / Москалі* (батько росіянин; батько зі Східної України і розмовляв російською мовою), *Французишині* (мати з Франції); *Жидові / Жиди* (батько єврей), *Західні* (лемки), *Переселенці* (лемки), *Сябри*, *Фріци* (мати приїхала вагітною з Німеччини) та ін. Одне іменування мотивоване назвою населеного пункту: *Москвичі* (приїхали з Росії).

Першоносій не обов'язково був представником конкретної етнічної групи, а у деяких випадках лише представником суміжної території, країни, наприклад сімейно-родова назва *Мазури* номінувала не конкретно мазурів, а поляків загалом, *Гоцули* – носії чи першоносіїв за етнічною приналежністю не є гуцулами, а лише переселенцями з Івано-Франківської області чи з території Тернопільської області, що межує з Прикарпаттям.

6. Сімейно-родові іменування, мотивовані прізвиськами за професією, посадою чи родом заняття першоносія / першоносіїв (147 назв).

Сімейно-родові іменування, мотивовані прізвиськами за реальним заняттям чи професією першоносія / першоносіїв, є досить поширені, оскільки ознака, яка послужила мотивом, відома у спільноті: *Аптекарі, Боднарі, Бугалтерові, Вівчарові / Вівчарі, Дохторові, Дякові / Дяки, Електрикові, Заправщикові, Кіномеханікові, Мельникові, Мисливці, Пастухові, Пожарнікові, Поштарі, Садівники, Столярові, Сторожові, Чабанові / Чабани, Шевцьові* та ін.

Частина сімейно-родових назв за професією першоносія утворена шляхом асоціації: *Ксьондзові* (дід прислужував у церкві), *Майорові* (дід військовий, але не майор).

На дослідженій території виявлено сімейно-родові іменування, які виникли від індивідуальних прізвиськ за назвою місця праці: *Магазинери* (дід працював завскладом), *Ліскові* (дід був лісником), *Шмідтові* (мати служила в пана Шмідта).

Із родом заняття першоносія пов'язані такі сімейно-родові назви: *Балалайки* (дід колись грав на балалайці), *Барани* (розводили овець), *Бурачки* (бабуся була ланковою), *Гречки* (продають гречку), *Гусачки* (мали багато гусей), *Дробики* (дід виготовляв дріб для мисливської зброї), *Козути* (мали найголосистіших півнів у селі), *Кожушини* (шили кожухи), *Кошикові* (плели кошики), *Крілики* (дід вирощував і продавав кролів), *Ножикові* (дід гострив ножі), *Палянишині* (бабуся пекарка, пекла гарні паляниці), *Помідоркові* (вирощували помідори), *Чобіткові* (дід був чоботарем) та ін. До цієї групи належать також назви, пов'язані з військовою службою: *Козакові* (предок був козаком), *Моряки* (дід був моряком), *Сотники* (предок був сотником у війську), *Цісарі* (предок служив у цісарській армії) та ін.

Особливий спосіб життя родини став причиною виникнення сімейно-родового іменування *Кочівники* (часто переселяються).

Особливість чи спосіб ведення господарства першоносієм / першоносіями стали мотивами виникнення сімейно-родових іменувань: *Газдюкові / Газдюки*

(працьовиті, пор. діал. газда «господар» [ЕСУМ I, с. 450]), *Дачники* (мають дачу), *Орендарі*, *Сови* (працюють уночі) та ін.

За уподобаннями, улюбленою діяльністю денотатів утворено іменування: *Котярчині* (родина мала багато котів), *Крейцарики* (дід складав гроші, пор. крейцер «дрібна розмінна монета...» [СУМ IV, с. 333]), *Тузи* (прадід любив грати в карти), *Читайли* (дід багато читав), *Шпаки* (батько в дитинстві виготовляв шпаківні) та ін.

7. Сімейно-родові іменування, мотивовані прізвиськами за соціальним станом першоносія / першоносіїв (14 назв): *Бідні* (бабуся була бідною), *Богачі*, *Босі* (були бідні, не мали взуття), *Кацюбкові* (хтось у роді мав маленьку ділянку землі, схожу на коцюбку), *Масні* (хтось із роду купався в багатстві, як вареник у маслі), *Мищани*, *Шляхтичі* та ін.

8. Сімейно-родові іменування, мотивовані прізвиськами за сімейними чи родинними стосунками, свояцтвом першоносія / першоносіїв (13 назв): *Бабині* (жив у бабусі), *Близниччині* (хтось у родині був із близнюків), *Брацкові* (хтось із предків виховував братових дітей), *Мареничі* (багатодітна сім'я, пор. Тріо Маренич), *Нагулові* (хтось у родині був нагуляним, позашлюбним сином) та ін.

9. Сімейно-родові іменування, мотивовані прізвиськами за певною ситуацією, пов'язаною з першоносієм / першоносіями (39 назв): *Голійники* (дід допомагав розвантажувати олію), *Каталажкові* (дід сидів у тюрмі, пор. каталажка), *Козячі* (батько вкрав козу), *Комарові* (виписували журнал «Комар»), *Манайлові* (батько грав у виставі «Мина Мазайло»), *Святі* (родичеві з'явився образ Матері Божої), *Телефонові* (найшвидше в селі мали телефон), *Фасоляники* (батько крав на городах квасолі) та ін.

Мотивами утворення сімейно-родових іменувань ставали також випадкові висловлювання першоносіїв: *Бальончикові* (дід говорив, що діти «кругленькі, як бальончики»), *Галабої* (іноземці привіталися до хлопчика «Hello, boy», пор. перекр. галабой), *Гулі* (дід лякав дітей, що поб'є їх, «надає

гуль»), *Лялині* (бабуся говорила, що вона «гарна, як ляля»), *Сорок-десять* (дід рахував «сорок, десять»), *Способові* (прадід казав, що іде «на способи») та ін.

10. Сімейно-родові іменування, мотивовані прізвиськами за двома різними ознаками першоносія / першоносіїв. У нашому матеріалі зафіксовано три прізвиська, мотивовані двома ознаками: *Бунчині* (виховувались бабусяю; називали бабусяю «бунька») – родинними стосунками і особливостями мовлення; *Хоми* (скупі; дружина голови сім'ї приїхала з Комі АСР, пор. звукова асоціація комі – хоми) – внутрішніми ознаками першоносія і за місцем походження його дружини; *Чорти* (мають довге кучеряве волосся; погану вдачу) – зовнішніми та внутрішніми ознаками денотатів. Такі іменування є дуже влучними, оскільки передають одночасно декілька характерних рис денотатів.

Значна частина проаналізованих нами сімейно-родових іменувань, мотивована індивідуальними прізвиськами, носії яких уже не живуть, але про більшість із них члени антропонімного колективу ще пам'ятають. Якщо таке прізвисько мало образливий характер, то він переважно зберігся і у сімейно-родових іменуваннях.

Полімотивовані сімейно-родові іменування

Іноді при виникненні сімейно-родового іменування був присутній не один мотив номінації, а декілька: прізвище носія, його особове ім'я, прізвисько, родичівське іменування. Такі назви не можемо віднести до жодної із перелічених вище груп родових назв.

Декілька сімейно-родових назв мотивовані іменем першоносія та його прізвиськом за вадю мовлення: *Йокові* (Ігорко <Ігор – ім'я першоносія; «картавив»), аналогічно *Майкові* (Марко – ім'я першоносія; «картавив»), *Нюникові* (Нюник <Дмитруник <Дмитро) – ім'я першоносія; у дитинстві називав себе Нюник) та ін.

Прізвище та його специфічна вимова послужили мотивом виникнення іменування *Кусійцьові* (Курило – прізвище першоносія; мав ваду вимови).

Прізвище та прізвисько за певною ознакою виступили мотивами сімейно-родових іменувань: *Гирилики* (Гирило – прізвище носіїв; малого зросту, на що вказує суфікс *-ик*), *Кутні* (Кутний – прізвище носіїв; живуть на куті вулиці).

Сімейно-родові іменування з втраченими або нез'ясованими мотивами номінації

Велику кількість сімейно-родових назв ми не змогли віднести до виділених вище груп, оскільки інформатори не зуміли пояснити мотивів появи цих назв. Втрата мотиву часто зумовлена часовим фактором, неактуальністю іменування по відношенню до денотата або появою іншої назви. Такі іменування групуємо за семантикою етимонів прізвиस्क якими виступають:

– варіанти чоловічих та жіночих особових імен: *Вонішкові* (<Вонішко? <Онисим), *Домчині*, *Лаврухи*, *Лайзорові* (<Лайзор? <Лазор), *Метки* (пор. Митко – розм. Дмитро [Тр., с. 107], *Парашкуни* (<Парашка? <Параска, Параскевія) та ін.;

– іменування історичних діячів: *Гітлярові*, *Ленінові*, *Лумумбові*, *Сталінцові* та ін.;

– назви міфічних істот: *Бабаї*, *Духові*, *Чортові* та ін.;

– назви осіб за зовнішніми та внутрішніми ознаками: *Беззубові*, *Глухенькові*, *Голодні*, *Дикарі*, *Криві*, *Мудрикові*, *Сердечні*, *Чорні*, *Шуті* та ін.;

– назви осіб за професією, родом заняття, соціальним станом: *Бондарі*, *Вівчарі*, *Господарі*, *Декові / Деки*, *Дохторові*, *Ковалі*, *Пасічникові*, *Поштарчині*, *Хазяї*, *Чабанові*, *Шевці*, *Шефові* та ін.;

– назви осіб за сімейними, родинними чи сусідськими відносинами: *Вуйцьові* (пор. діал. вуйко), *Вихованкові*, *Приймаки*, *Сусідовичові*, *Таткові* та ін.;

– назви рослин та їх частин: *Гарбузові / Гарбузи*, *Грибові*, *Дубишині*, *Кавуни*, *Липкові*, *Мальони* (пор. діал. мальон «диня» [ЕСУМ II, с. 375]), *Огіркові*, *Перцьові/Перцеві*, *Сунички*, *Черешеньки* та ін.;

– назви тварин, птахів: *Баранчики, Борсуки, Вовкові / Вовки, Воронові, Горобцьові, Дроздикові, Жабові, Кабанчики, Комарові, Котові/Коти, Кріликові / Крілики, Курки, Метелики, Мухові / Мухи, Пірґачі* (пор. зоол. пиркач «кажан» [ЕСУМ IV, с. 372]), *Свинкові, Снігурі, Сороки, Тхорикові / Тхорики, Хомляки, Хрущові / Хрущі, Цанові* та ін.;

– назви частин тіла: *Губові / Губи, Поперекові* (<поперек), *Фостикові* (<хвостик), *Чубчишині* (<чубчик), *Шкіркові, Шкури* та ін.;

– назви явищ природи: *Громові, Морозові / Морози, Снежикові* та ін.;

– назви абстрактних понять: *Побути* та ін.;

– назви предметів побуту: *Бандуряки* (Бандуряка? <Бандура <бандура), *Бляшки, Бубенкові, Гудзи, Дудики, Ножикові, Свічкові, Ступи, Тирсові, Торби, Чопи* (пор. чіп «дерев'яна пробка для закупорювання отвору (переважно у бочці)» [ЕСУМ VI, с. 330]), *Щітки* та ін.;

– назви одягу: *Брилі, Гуньки* та ін.;

– назви страв чи продуктів харчування: *Балабушкові, Бублики, Галушкові / Галушки, Жирові, Кісільчики, Макарони, Паленичкові, Пампушки, Сали, Солонинкові, Шкварчуки* та ін.;

– етноніми: *Бойчишині, Караїмові, Подоляни* та ін.;

– географічні та місцеві просторові назви: *Бирижинського* (м. Бережани), *Гури* (гора), *Крайні, Підцирковні* (під церквою) та ін.

Понад 100 назв залишилися у нас непоясненими, оскільки ні мотивів виникнення самих назв, ні семантики етимонів ми не знаємо: *Амбіями, Бедрухи, Ісканини, Кайчикові, Прендоти, Рабадзі, Рахи, Садайсові, Фамбули, Фрийкові, Цібові, Шаргові, Шулумкові* та ін.

Сімейно-родові іменування для позначення членів сім'ї по відношенню до першоносія є фактично патронімами, матронімами, андронімами та іншими родичівськими назвами. Проте різниця між ними полягає у неможливості використання останніх у формі множини і вживання для іменування кількох членів сім'ї або родини зокрема.

Сімейно-родові іменування можуть виступати самостійними іменуваннями або входити до складу багатокomпонентних іменувань поряд із власним іменем денотата. Уживаючись для іменування кожного окремого члена родини або сім'ї, сімейно-родові іменування, як уже відзначалося вище, часто мають, як і родичівські назви, форму однини та ідентичні з ними форманти: Н. в. або Р. в. одн., прикметникову форму Н.в. одн. або Р. в. мн.: *Славко Печених, Славко Печеного; Славко / син Івана Печеного, Івана Печеного Славко.*

Виконуючи основну функцію – ідентифікаційну – сімейно-родові іменування служать також для розрізнення сімей з однаковими прізвищами у межах населеного пункту або ж для того, щоб показати, що різні сім'ї мають в минулому спільне походження; кілька сімей з однаковим прізвищем Сеньків в с. Малий Говилів та с. Великий Говилів розрізняються сімейно-родовими назвами: *Брацішкові, Кубаї, Петрові, Печені, Орищині, Шмігльові*; а сім'ї з різними прізвищами: *Зубкович, Майданюк, Плотницький, Сеньків, Татарин* мають спільне сімейно-родове іменування – *Кубаї*.

Підсумовуючи, відзначимо, що сімейно-родові назви, які активно функціонують на Тернопільщині, часто мають давнє походження і, як результат – нез'ясовані мотиви номінації. Найпоширенішим мотивом номінації слугували іменування за чоловіками – батьком, дідом, прадідом, рідше – за жінками. Найбільше сімейно-родових назв утворено від індивідуальних прізвищ першопосіїв, рідше – від особових імен, прізвищ та неофіційних індивідуальних назв за родичами або членами сім'ї. Кількісне співвідношення сімейно-родових іменувань жителів Тернопільщини за подаємо у таблиці 4.1.

Таблиця 4.1

Сімейно-родові іменування жителів Тернопільщини

№ з/п	Мотив номінації	Кількість назв	Відсоток від усіх сімейно-родових назв
1.	Особові імена предків	473	26,6
2.	Прізвища предків	182	10,25
3.	Родичівські іменування предків	87	4,94

Продовження таблиці 4.1

4.	Індивідуальні прізвиська предків за їх різними ознаками:	559	31,43
	– зовнішні особливості	102	5,74
	– внутрішні особливості та особливості поведінки	93	5,23
	– особливості мовлення	39	2,19
	– місце проживання	76	4,27
	– етнічне походження	33	1,85
	– професія, посада та рід заняття	147	8,26
	– соціальний стан	14	0,79
	– сімейні чи родинні відношення	13	0,74
	– певна життєва ситуація, пов'язана з денотатом / денотатами	39	2,19
	– дві різні ознаки	3	0,17
5.	Декілька різних мотивів номінації	7	0,39
6.	Втрачений або нез'ясований мотив номінації	470	26,43
	УСЬОГО	1778	100

У неофіційній антропонімії Тернопільщини сімейно-родові іменування та родичівські назви входять також до складу багатокомпонентних іменувань осіб. Складники двокомпонентних та трикомпонентних назв розглянуто вище. Чотирикомпонентні іменування включають особове ім'я денотата (або лексема на позначення спорідненості *син, донька, онук* та ін.) та трикомпонентну назву: *Оксана / донька Стефана Маринки Духової* і т. ін. У цих формулах може бути зворотній порядок компонентів, де ім'я денотата буде знаходитися на останньому місці: *Стефана Маринки Духовної Оксана / донька*.

Можливе існування п'яти- і більше компонентних антропонімічних або антропонімно-апелятивних формул, але вони не набувають поширення, оскільки назви родичів, які використовуються в іменуванні, п'яти чи більше поколінь ніхто не пам'ятає.

Подаємо зразок багатокомпонентного іменування, у склад якого входить сімейно-родова назва *Духи* (прізвище *Стечишин*):

I покоління: чоловік – *Іван Дух*, жінка – *Зофія Душиха*;

II покоління: син – *Місько Дух / Місько Духів*;

III покоління: онука – *Маринка Міська Духового / Маринка Міська Духа*,

IV покоління: правнук – *Стефан Маринки Міська Духового / Стефан Маринки Міська Духа*;

V покоління: праправнучка – *Оксана Стефана Маринки Міська Духового / Оксана Стефана Маринки Міська Духа*.

У багатокomпонентних іменуваннях останні складники, котрі називають дальших предків, поступово втрачаються, а перше місце після особової назви займають новіші, актуальніші. У таких назвах скорочується не останній компонент, який є сімейно-родовою назвою, а передостанній, далі – компонент, що йому передує і т. д., натомість «прирастають» початкові складники залежно від означення наступних поколінь денотатів і т. д. Наприклад, уже в третьому поколінні могла вживатись паралельно з трикомпонентною і двокомпонентна назва – *Маринка Духова*, у четвертому поколінні – три- або двокомпонентна – *Стефан Духів* або *Стефан Маринки Духової* і т. д. Так сімейно-родові назви можуть зберігатися у селах протягом багатьох поколінь, несучи згадку про належність до певної родини чи роду усе нових і нових осіб, але не загромождаючи при цьому самого іменування особи додатковими означеннями.

Окрім зазначених, у неофіційній антропонімії широко використовується структурне іменування «особове ім'я + описова формула», у яких можуть використовуватися компоненти усіх попередніх антропонімних формул: *Петро, що робив на тракторі*; *Мілько, що жисє на Петра Леськового хаті* та под.

Отже, сімейно-родові іменування на Тернопільщині становлять групу неофіційних назв, що у побуті широко представлені іменуваннями за родинною приналежністю. Традиційно вони творяться від офіційних та неофіційних антропонімів.

Висновки до 4 розділу

Вагому частку в неофіційній сфері ідентифікації особи на Тернопільщині займають родичівські та сімейно-родові назви. Вони співвідносять особу із родиною, служать виразником родинної приналежності. Серед родичівських

іменувань на Тернопільщині поширеними є патроніми, матроніми та андроніми, менш поширеними – гінеконіми, пропатроніми і проматроніми та т. ін. іменування. Етимонами цих назв виступають імена, прізвища або прізвиська батька, матері, чоловіка, зрідка – інших родичів. Засобами деривації таких іменувань найчастіше служать присвійні суфікси **-ів (-ов-а)**, **-ин (-ин-а)**; рідше – інші форманти, що виражають належність комусь. Нерідко родичівські назви є семантичними дериватами від свого етимона.

Сімейно-родові назви мотивуються будь-якими іменуваннями предків (особовими іменами, прізвищами, родичівськими назвами й прізвиськами) і обов'язково передаються у спадок. Найбільше антропонімів утворено від прізвиськ предків денотатів, що свідчить про найбільше поширення їх в антропоніміконах. Сімейно-родові назви номінують усю сім'ю, вживаючись у формі множини, а також утворюють форми однини для номінації кожного члена сім'ї, уподібнюючись до родичівських назв. Деривація таких назв відбувається за допомогою посесивних формантів **-ов-і** та **-ин-і** (відповідно в однині **-ів, -ов-а; -ин, -ин-а**) або шляхом прямого перенесення іменування зі зміною флексії.

Родичівські назви на Тернопільщині дуже рідко вживаються самотійно, частіше (окрім андронімів) вони стають складниками дво- або багатокомпонентних іменувань.

Між родичівськими та сімейно-родовими іменуваннями існують можливості взаємопереходу. Перші можуть розширювати сферу свого функціонування і передаватись із покоління в покоління, натомість сімейно-родові назви з певних екстралінгвальних причин можуть звужувати сферу вживання і називати лише одну особу з роду.

ВИСНОВКИ

Проведений комплексний аналіз неофіційних іменувань жителів сільської місцевості Тернопільщини дозволяє зробити такі висновки:

1. Розвиток способів і засобів власнеіменної ідентифікації особи зумовив поділ антропонімії на дві системи – офіційну (урядову) та неофіційну (народнопобутову), яка є невід’ємною частиною антропонімного простору будь-якого регіону. Сучасна неофіційна система іменування має безпосередній зв’язок з історичною антропонімією, є своєрідним логічним продовженням давніх слов’янських народних способів і засобів словесної ідентифікації особи.

2. Висвітлення важливих, подекуди дискусійних, проблем вивчення неофіційного антропонімікону дало змогу з’ясувати обсяг поняття «неофіційні антропоніми», що, на нашу думку, охоплює розмовні варіанти особових імен, індивідуальні й групові прізвиська, родичівські назви та сімейно-родові іменування, а також псевдоніми і ніки; дозволило виявити найважливіші ознаки та функції прізвиськ; обґрунтувати й застосувати оптимальні критерії розмежування груп неофіційних антропонімів та засади їх класифікації.

3. Для іменування особи в неофіційній сфері активно використовуються різні варіанти особових імен, оскільки є «багатофункціональними» і можуть уживатися в будь-якій комунікативній ситуації, на відміну від інших неофіційних назв. Вони, окрім ідентифікації та диференціації, виконують ще оцінну функцію. Завдяки розгалуженій варіативності імен номінатор виражає своє ставлення до денотата, добираючи варіант, відповідний до конкретної мовленнєвої ситуації. Найпоширенішими в усному мовленні на Тернопільщині є різноманітні суфіксальні варіанти імен, серед яких найпродуктивнішими є чоловічі імена з суфіксами **-к-о**, **-ик/-чик** та жіночі з формантом **-к-а**. Ці дериваційні морфеми сполучаються з усіма основами імен – повними, усіченими та усічено-суфіксальними (*Максимко, Назарчик, Тетянка, Васько, Костик, Ірка; Грицько, Івасик, Данка*).

4. На поширеність окремих варіантів імен певною мірою впливають позамовні чинники, зокрема належність частин області до різних етнографічних регіонів, а в минулому – до різних держав. На півночі Тернопільщини, яка зазнала відчутнішого російського впливу, наявні варіанти імен на зразок *Ваня*, *Даша*, *Серьожа*; на півдні, внаслідок контактування з польською культурою, – *Марися*, *Міхал*, *Янко*. Емоційне забарвлення варіантів особових імен диференційовано проявляється в кожному конкретному колективі, оскільки той самий варіант імені в одній спільноті може бути емоційно навантаженим, в інших – нейтральним.

5. Основними антропонімічними одиницями, які найбільш ефективно забезпечують ідентифікацію особи в сільських мікроколективах Тернопільщини, є індивідуальні прізвиська. Хоча ці назви не становлять сталої групи й не є обов'язковими, проте дають змогу дуже точно ідентифікувати особу, указуючи на таку ознаку денотата, що вирізняє його з-поміж інших членів спільноти. Прізвиська реалізують прагнення виокремити особу, протиставивши її загалу за якоюсь специфічною ознакою, яка притаманна лише тому, кого прозвали, й відсутня в усіх інших членів колективу або ж, навпаки, відсутня в іменованої людини, проте наявна в усіх інших: *Ангел* (спокійний, тихий), *Гном* (низького зросту); *Нота* (не має слуху), *Щербатенька* (не має передніх зубів).

6. Абсолютна більшість індивідуальних прізвиस्क, зафіксованих на Тернопіллі, є мотивованими назвами, і спільнота, у якій конкретні прізвиська побутують, знає причини їх появи. Найпоширенішими мотивами номінації є зовнішні, внутрішні та мовленнєві ознаки людини (49,1%): *Качан* (товстий), *Зануда*, *Жужулька* (шепелявить; вимовляє «жужулька» замість «зозулька»). Прізвиська, мотивовані такими ознаками, не тільки ідентифікують, але й характеризують особу. Найбільш виразною лексичною базою для іменування особи за її зовнішніми чи внутрішніми ознаками є назви тварин, спроможні метафорично розкривати ці ознаки й спосіб поведінки людини: *Голуб*, *Зайчик*, *Лисичка*, *Муха*; а також назви частин тіла та лексеми, які вказують на тілесні чи

психічні вади: *Носик, Скажена нога, Безвушко*. Поширеними мотиваційними чинниками творення індивідуальних прізвиськ виступають офіційні антропоніми (22,7%): прізвище або ім'я, рідше – ім'я по батькові: *Смерека* (прізвище *Сосна*), *Солома* (Соломія), *Пилипичка* (по батькові Пилипівна). Значно менше прізвиськ мотивовано назвами, які вказують на професію, посаду, рід занять особи, її місце походження або проживання, соціальний стан і статус, сімейні чи родинні стосунки (13,5%): *Інженер, Грек* (за походженням грек), *Крайнічка* (живе у крайній хаті), *Вождь, Шляхтич, Зять* (живе в приймах). Лексеми, що відносяться до відповідних груп назв осіб, стають прізвиськами переважно тоді, коли мотив уже втратив свою актуальність, або назва дуже точно ідентифікує особу. Інші виявлені мотиви творення прізвиськ (конкретна життєва ситуація, якась ознака члена сім'ї та ін.) є менш поширеними (9% назв): *Ксьондз* (купив у священика машину), *Американець* (дід був на заробітках в Америці).

У плані словотвірної структури індивідуальні прізвиська, в більшості, є семантичними дериватами апелятивів (іменників та прикметників), які належать до загальноновживаної, рідше – діалектної, професійної чи жаргонної лексики. Нерідко прізвиськами є okazіональні слова або незафіксовані словниками лексеми, які мають прозору семантику твірних основ та характерні для апелятивної лексики словотвірні форманти: *Кричай, Шкандибаха, Юдко*.

7. Проаналізовані індивідуальні прізвиська мають здебільшого емоційне забарвлення. Ті з них, яким властива негативна конотація стосовно денотата, уживаються позаочі. Натомість прізвиська, які втратили конотативний компонент, тяжіючи до нейтральних іменувань, використовуються в безпосередній комунікації. Саме індивідуальні прізвиська демонструють здатність мовців помітити специфічні ознаки номінованої особи й уміння майстерно їх використати в ролі мотивів у процесі творення образних і дотепних назв, що побутують у сфері неофіційної народнорозмовної антропонімії Тернопільщини.

8. Досить поширеним антропонімійним явищем на Тернопільщині є групові прізвиська, які вказують на спільне місце проживання (колективно-територіальні прізвиська) або ж на спільні інтереси чи якісь характерні риси (соціогрупові прізвиська), властиві кожному члену спільноти: *Китайці* (жителі села, у якому значна кількість багатодітних родин), *Рижаци* (багато жителів села мають руде волосся), *Ягоденники* (вирощували ягоди); *Мареничі* (дві сестри і брат, пор. Тріо Маренич), *Чип і Дейл* (нерозлучні друзі, як герої мультфільму «Чип і Дейл»).

9. Окремими групами неофіційних іменувань вважаємо родичівські та сімейно-родові назви, що виявляють належність особи до родини, утілюючи такі важливі для українців суспільні інституції, як культ сім'ї та родини. Родичівські назви є індивідуальними антропонімами, які ідентифікують особу опосередковано, за іменуванням якогось родича: батька (патроніми), матері (матроніми), чоловіка (андроніми), дружини (гінеконіми), дідуся (пропатроніми), бабусі (проматроніми) та інших. Такі назви не характеризують особу, а лише вказують на родинні стосунки: *Марчик* (Марко – ім'я батька), *Директорчин* (Директорка – прізвисько матері), *Монашка* (Монах – прізвисько чоловіка), *Кшива* (Кшива – дівоче прізвище дружини), *Радіончик* (Радіон – ім'я діда), *Магазинка* (Магазинка – прізвисько бабусі), *Февронина* (Февронія – ім'я сестри).

На обстеженій території найпоширенішими родичівськими назвами є посесивні деривати від прізвищ та імен батьків або чоловіка й андроніми на **-их-а**, **-к-а**, маловживаними – патроніми та матроніми іменникового типу: *Попків* (Попко – прізвище батька), *Кащин* (Каська < Катерина – ім'я матері); *Будулайка* (Будулай – прізвисько чоловіка), *Іваниха* (Іван – ім'я чоловіка); *Марчик* (Марко – ім'я батька), *Поштарочка* (Поштарка – прізвисько матері).

Сімейно-родові назви номінують усю сім'ю, мотивуються іменуваннями предків (іменами, прізвищами, прізвиськами або родичівськими найменуваннями) і, як правило, передаються у спадок: *Вользунині* (<ім'я бабусі Вользуна <Ольга), *Зозулькові* (прізвище редка Зозуля) *Лабаті* (дід мав великий

розмір ноги), *Якимишині* (іменування бабусі Якимиха <чоловік Яким). За певними ознаками, зокрема спадковістю та відносною лексичною закритістю, відсутністю рис, які характеризують денотата, сімейно-родові назви ближчі до прізвищ, тому їх не вважаємо прізвишками, а виділяємо як окрему групу неофіційних іменувань. Сімейно-родові назви утворюються за допомогою присвійних формантів і вживаються у формі множини для іменування усіх членів сім'ї або родини (деривати на **-ов-і** та **-ин-і** або утворення шляхом прямого перенесення зі зміною флексії), а також утворюють форми однини для номінації кожного члена сім'ї (деривати на **-ів**, **-ов-а**; **-ин**, **-ин-а** або утворення шляхом безафіксної номінації): *Денисові / Дениси* (голова сім'ї *Денис* або *Денисів*, син *Денисів* або *Денис*, дружина / дочка *Денисова*); *Кащині* (голова сім'ї *Кащин*, син *Кащин*, дружина / дочка *Кащина*).

У неофіційній антропонімії Тернопільщини сімейно-родові іменування, як і родичівські назви, часто входять до складу дво- або й багатокomпонентних іменувань, які обов'язково містять ім'я денотата або апелятив на позначення спорідненості *син*, *донька*, *онук* або ін.: *Оксана / донька Стефана Маринки Духової*.

10. Межі усіх виділених груп неофіційних іменувань є доволі нечіткі, тому, за певних умов, одні неофіційні назви здатні виконувати функції інших. Так, сімейно-родові іменування, звужуючи сферу вживання, можуть ставати родичівськими назвами, натомість родичівські, передаючись у спадок і номінуючи усю сім'ю або родину, перетворюються в сімейно-родові. Варіанти особових імен, що є близькими до прізвишкових найменувань, часто поповнюють категорію індивідуальних прізвищ.

11. Дослідження неофіційної антропонімії Тернопільщини та здійснений комплексний аналіз різних засобів народнорозмовної ідентифікації особи переконливо показав, що неофіційна антропонімічна система краю становить частину загальноукраїнського антропонімікону, відображає його специфіку в способах неофіційної номінації людей та доборі її складників, особливостях їх поєднання та функціональному призначенні. У той же час неофіційний (як й

офіційний) антропонімикон Тернопільщини, що знаходиться на перетині двох етнічних регіонів з різним історичним минулим – Поділля та Волині, має свої регіональні ознаки, якими вирізняється серед інших культурно-етнічних регіонів України. Це відображено у виборі та творенні засобів неофіційної номінації людей, їх словотвірних та функціональних особливостях.

Перспективи дослідження неофіційної антропонімії Тернопільщини вбачаємо у поєднанні його з вивченням офіційної антропонімії та інших груп власних назв, що дасть змогу детально охарактеризувати онімну систему регіону, та в подальшому використанні результатів аналізу для створення цілісної картини загальноукраїнського неофіційного антропонімікону.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Антонюк О. В. Лексико-семантична група прізвиськ за фізичними ознаками людини (на матеріалі антропонімії Донецької області) / О. В. Антонюк // Вісник Донецького ун-ту. Серія Б. Гуманітарні науки. – 1999. – № 2. – С. 104–107.
2. Антонюк О. В. Лексико-семантична група прізвиськ, що вказують на звички, уподобання, вчинки людини (на матеріалі антропонімії Донеччини) / О. В. Антонюк // Актуальні питання антропоніміки / [відп. ред. І. В. Єфименко]. – К.: [б. в.], 2005. – С. 25–30.
3. Антонюк О. В. Мотиви прізвиськової номінації мешканців села Калинового Костянтинівського району Донецької області / О. В. Антонюк // Питання сучасної ономастики. – Дніпропетровськ: [б. в.], 1997. – С. 7–14.
4. Антонюк О. В. Прізвисько як елемент комунікативного акту / О. В. Антонюк // Записки з ономастики: зб. наук. праць. – Одеса: Астропринт, 2015. – Вип. 18. – С. 6–15.
5. Антонюк О. В. Сучасні прізвиська Донеччини (семантика і структура) [Текст]: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова» / О. В. Антонюк; Донец. нац. ун-т. – Донецьк: [б. в.], 2011. – 20 с.
6. Аркушин Г. Л. Прізвиська-композиції в говірках Західного Полісся / Г. Л. Аркушин // *Słowiańskie composita antroponimiczne*. – *Rozprawy Slawistyczne*. 16. – Lublin, 2000. – S. 39–44.
7. Аркушин Г. Силенські прізвиська / Г. Аркушин // *Przezviska i przydomki w językach słowiańskich. Część I*. / [pod red. St. Warchoła]. – Lublin: Wydwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 1998. – С. 39–43.
8. Баранник Л. Ф. Прозвища в русском островном говоре с. Александровка Котовского района Одесской области / Л. Ф. Баранник

- // Записки з ономастики: зб. наук. праць. – Одеса: Астропринт, 1999. – Вип. 1. – С. 36–43.
9. Баранник Л. Ф. Семантические инновации в русских говорах Одесщины / Л. Ф. Баранник // Слов'янський збірник. – Одеса, 2001. – Вип. 8. – С. 87–93.
 10. Бачинська Г. В. Антропонімікон переселенців з Польщі на Тернопільщину: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова» / Г. Бачинська; Прикарпатський нац. ун-т ім. В. Стефаника. – Івано-Франківськ: [б.в.], 2001. – 19 с.
 11. Белей Л. Е. Вариантность антропонимов на разных уровнях украинского языка: автореф. дис. на соискание науч. степени канд. филол. наук: спец. 10.02.02 «Языки народов СССР (украинский язык)» / Л. Е. Белей; Ужгородский гос. ун-т. – Ужгород: [б.и.], 1986. – 23 с.
 12. Белей Л. О. Ім'я дитини в українській родині. Словник-довідник / Л. О. Белей. – Ужгород: закарп. крайове т-во «Просвіта», 1993. – 117 с.
 13. Белей Л. О. Ім'я дитини в українській родині / Л. О. Белей. – Харків: Фоліо, 2011. – 283 с.
 14. Белей Л. О. Офіційні і розмовні варіанти / Л. О. Белей // Українська мова і література в школі. – 1986. – № 6. – С. 63–64.
 15. Белей Л. Українські імена колись і тепер / Любомир Белей. – К.: Темпора, 2010. – 128 с.
 16. Білорус А. Про особові назви Волині XVI ст. / А. Білорус // Архіви України. – К., 1970. – № 3. – С. 36–42.
 17. Бірыла М. В. Беларуская антрапанімія. 3. Структура уласных мужчынскіх імен / М. В. Бірыла. – Мінск: Навука і тэхніка, 1982. – 319 с.
 18. Близнюк Б. Сучасні гуцульські прізвиська / Б. Близнюк, М. Будз // Наукові записки Кіровоградського державного педаг. ун-ту ім. В. К. Винниченка. Серія «Мовознавство». – Кіровоград: [б. в.], 2001. – С. 93–95.

19. Близнюк Б. Б. Сучасні гуцульські прізвища в історичному розвитку: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова» / Б. Близнюк; Львівський нац. ун-т ім. І. Франка. – Львів: [б.в.], 1997. – 23 с.
20. Богдан С. К. Варіанти власних імен у прибузьких говірках / С. К. Богдан // Проблеми регіональної ономастики: Тези доповідей і повідомлень наук. семінару. – К.: В-во НАНУ Інст. укр. мови, 1994. – С. 9–10.
21. Богдан С. Скажи мені своє прізвисько... [Електронний ресурс] / Світлана Богдан. – Режим доступу: <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine48-49-24.pdf>
22. Бондалетов В. Д. Средства выражения эмоционально-экспрессивных оттенков в русских личных именах / В. Д. Бондалетов, Е. Ф. Данилина // Антропонимика / [отв. ред. В. А. Никонов, А. В. Суперанская]. – М.: Наука, 1970. – С. 194–200.
23. Бондалетов В. Д. Русская ономастика / В. Д. Бондалетов. – М.: Просвещение, 1983. – 230 с.
24. Брайченко С. Л. Антропонімічні уподобання мешканців Одеської області України. Лінгвістичний аналіз: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова» / С. Л. Брайченко; Одес. держ. ун-т ім. І. І. Мечнікова. – Одеса: [б.в.], 1999. – 23 с.
25. Брайченко С. Л. Варіанти імен у колі сучасних уподобань мешканців Одеської області / С. Л. Брайченко // Записки з ономастики: зб. наук. праць. – Одеса: Астропринт, 1999. – Вип. 1. – С. 29–36.
26. Брайченко С. Л. Лінгвосоціокомунікаційний аспект вивчення українських прізвищ / С. Л. Брайченко // Інформаційна освіта та професійно-комунікативні технології XXI століття: зб. матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 8–10 вересня 2011 року) / [під заг. ред. В. Г. Спрінсяна]. – Одеса: Симэкс-Принт, 2011. – С. 149–151.

27. Брайченко С. Л. Сучасні антропонімічні уподобання українців Одещини та реальне ім'янаречення протягом ХХ ст. (жіночі імена) / С. Л. Брайченко // Записки з українського мовознавства: зб. наук. праць. – Одеса: Астропринт, 1999. – Вип. 7. – С. 89–94.
28. Бренер Н. М. Відпрізвищеві прізвиська-асоціати Луганщини / Н. М. Бренер // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного ун-ту. Серія: Мовознавство. – Тернопіль: ТДПУ, 2003. – Вип. І. – Ч. ІІ. – С. 18–21.
29. Бренер Н. М. Сприйняття та інтерпретація прізвиськ Луганщини / Н. М. Бренер // Традиційне і нове у вивченні власних імен: тези доповідей міжнародної ономастичної конференції. – Донецьк - Горлівка - Святогірськ, 2005. – Горлівка: Вид-во ГДПШМ, 2005. – С. 67–69.
30. Брус М. П. Прізвиська жінок в галицько-буковинських говорах / М. П. Брус // Вісник Прикарпатського національного ун-ту ім. В. Стефаника. Філологія. – Івано-Франківськ: Вид-во Прикарпатського ун-ту, 2011. – Вип. ХХІХ–ХХХІ. – С. 245–251.
31. Буга Т. Розмовно-побутові варіанти жіночих імен (на матеріалі говірки села Мічуріне Тельманівського району Донецької області) / Т. Буга // Логос ономастики. – № 2. – 2008. – С. 18–24.
32. Буга Т. Динаміка особових імен Центральної Донеччини (кінець ХІХ – початок ХХІ ст.): [монографія] / Т. Буга. – Донецьк: ДонНУ, 2013. – 279 с.
33. Бучко А. Е. Фамилии Бойковщины в период их становления и в наши дни: автореф. дис. на соискание научн. степени канд. филол. наук: спец. 10.02.02 «Языки народов СССР (украинский язык)» / А. Е. Бучко; Ужгородский гос. ун-т. – Ужгород, 1986. – 20 с.
34. Бучко Г. Є. Народно-побутова антропонімія Бойківщини / Г. Є. Бучко, Д. Г. Бучко // *Linguistica slavica*: Ювілейний збірник на пошану І. М. Желєзняк. – К.: Кий, 2002. – С. 3–14.

35. Бучко Г. Є. Неофіційні та сімейно-родові іменування в сучасній антропонімії Бойківщини / Г. Є. Бучко, Д. Г. Бучко // *Przezwiseka i przydomki w językach słowiańskich. Część I.* / [pod red. St. Warchoła]. – Lublin: Wyd-wo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 1998. – S. 59–68.
36. Ванюшечкин В. Т. Семантическая и словообразовательная структура диалектных прозвищ / В. Т. Ванюшечкин // *Ономастика Поволжья. 2.* – Горький: [б. и.], 1971. – С. 85–89.
37. Вежбицкая А. Язык. Культура. Познание / Анна Вежбицкая. – М.: Русские словари, 1996. – 416 с.
38. [Вирста Н. Б.](#) Становлення та розвиток антропонімії Покуття: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова» / Н. Вирста; Прикарпатський нац. ун-т ім. В. Стефаника. – Івано-Франківськ: [б. в.], 2012. – 20 с.
39. Выборновая Е. Современные школьные прозвища / Е. Выборновая // *Przezwiseka i przydomki w językach słowiańskich. Część II.* / [pod red. Stefana Warchoła]. – Lublin: Wyd-wo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 1999. – S. 283–295.
40. Горобець О. О. Динаміка жіночого іменника першої половини ХХ століття у місті Проскурові / О. О. Горобець // *Studia Slavistica. Випуск 9: Ономастика. Антропоніміка* [Текст]: зб. наук. ст.; [упоряд. і відп. ред. С. Пахомова, Я. Джоганик]. – Ужгород: Вид-во О. Гаркуші, 2009. – С. 127–135.
41. Гумецька Л. Л. Нарис словотворчої системи української актової мови XIV–XV ст. [Текст] / Л. Л. Гумецька. – К.: Вид-во АН УРСР, 1958. – 298 с.
42. Данилина Е. Ф. Категория ласкательности в личных именах и вопрос о так называемых «сокращённых» формах имен в русском языке / Е. Ф. Данилина // *Ономастика.* – М.: Наука, 1969. – С. 149–161.

43. Демчук М. О. Слов'янські автохтонні особові власні імена в побуті українців XIV–XVII ст. [Текст] / М. О. Демчук. – К.: Наук. думка, 1988. – 172 с.
44. Денисова Т. Т. Прозвища как вид антропонимов и их функционирование в современной речевой коммуникации: на материале прозвищ Шумячского и Ершичского районов Смоленской области: дис. ... канд. филол. наук [Электронный ресурс] / Т. Т. Денисова. – Смоленск [б.и.], 2007. – 195 с. – Режим доступа: [http://www.dissercat.com/content/prozvischa -kak -vid-antropimov-i-ikh-funktsionirovanie-v-sovremennoi-rechevoi-kommunikatsi](http://www.dissercat.com/content/prozvischa-kak-vid-antropimov-i-ikh-funktsionirovanie-v-sovremennoi-rechevoi-kommunikatsi)
45. Дітчук І. На стику Галичини, Волині та Поділля (Історико-географічне дослідження формування адміністративної території Тернопільщини) / І. Дітчук // Історія української географії. – Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка 2006. – Вип. 13. – С. 62–75.
46. [Карпенко Ю. О.](#) Вступ до мовознавства [Текст]: підручник для студ. філолог. фак. ун-тів. / Ю. О. Карпенко. – [2-е вид., перероб. та доп.]. – К.-О.: Либідь, 1991. – 280 с.
47. Карпенко Ю. История этимологического метода в отечественной литературе / Ю. Карпенко // Развитие методов ономастических исследований. – М.: [б. и.], 1970. – С. 9–14.
48. Карпенко А. Ю. Деминутивное антропонимическое словообразование (на материале русских говоров юга Украины) / А. Ю. Карпенко // Вопросы ономастики: собственные имена в системе языка. – Свердловск: [б. и.], 1980. – С. 99–110.
49. Карпенко Ю. О функциях собственных имен / Ю. Карпенко // Spoločenské fungovanie vlastných mien. Slovenská onomastická konferencia: zbornik materiálov. – Bratislava, 1980. – С. 9–16.
50. Карпенко Ю. Про критерії поділу власних і загальних назв / Ю. Карпенко // Повідомлення УОК. – К.: [б. в.], 1974. – Вип. 10. – С. 3–10.

51. Карпенко Ю. Традиції та новаторство в розвитку українського іменника / Ю. Карпенко // Мовознавство. – 2009. – № 3–4. – С. 9.
52. Касім О. Ю. Про динаміку українських особових імен Одещини / О. Ю. Касім // Мовознавство. – 1990. – № 3. – С. 26–31.
53. Керста Р. Й. Українська антропонімія XVI століття. Чоловічі іменування [Текст] / Р. Й. Керста. – К.: Наук. думка, 1984. – 214 с.
54. Ковалик І. І. Словотвір особових імен в українській мові (здрібніло-пестливі утворення) / І. І. Ковалик // Територіальні діалекти і власні назви. – К.: Наук. думка, 1965. – С. 216–225.
55. Ковалик І. І. Типологія системи словотвору прізвиськ жителів села Жешівської області ПНР / І. І. Ковалик // Повідомлення УОК. – К.: Наукова думка, 1967. – Вип. 4. – С. 15–30.
56. Коваль А. П. Життя і пригоди імен / А. П. Коваль. – К.: Вища шк., 1988. – 240 с.
57. Корнилович М. Народна родова ономастика на Волині наприкінці XVII і в 1-й половині XIX в. / М. Корнилович // Етнографічний вісник. – К., 1930. – Кн. 9. – С. 127–131.
58. Корнилович М. Огляд народних родових прізвищ на Холмщині й Підляшші / М. Корнилович // Етнографічний вісник. – К., 1926. – Кн. 2. – С. 113–123.
59. Космакова Т. Д. Лингвистический анализ антропонимов правобережного Побужья: автореф. дис. на соискание научн. степени канд. филол. наук: спец. 10.02.02 «Языки народов СССР (украинский язык)» / Т. Д. Космакова; Ужгородский гос. ун-т. – Ужгород, 1980. – 24 с.
60. Кочерган М. П. Загальне мовознавство: підручник / М. П. Кочерган. – [3-тє вид.]. – К.: ВЦ «Академія», 2008. – 464 с. (Серія «Альма-матер»).
61. Кравченко Г. В. Динаміка українського іменника м. Донецька з 1890 по 1990-ті роки: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук:

- спец. 10.02.01 «Українська мова» / Г. Кравченко; Донецький нац. ун-т. – Донецьк: [б.в.], 2000. – 19 с.
62. Кравченко Л. О. До питання класифікації розмовно-побутових варіантів імен / Л. О. Кравченко // Актуальні питання антропоніміки / [відп. ред. І. В. Єфименко]. – К., 2005. – С. 130–137.
63. Кравченко Л. Патроніми в українських говірках (іменування синів) / Людмила Кравченко // Вісник Львівського університету. Серія філологічна. 2012. – Вип. 56. – Ч. 1. – С. 322–332.
64. Кравченко Л. О. Сучасні прізвиська Полтавщини / Л. О. Кравченко // *Studia Slavica*. Випуск 9: Ономастика. Антропоніміка [Текст]: зб. наук. ст.; [упоряд. і відп. ред. С. Пахомова, Я. Джоганик]. – Ужгород: Вид-во О. Гаркуші, 2009. – С. 150–158.
65. Кравченко Л. О. Українська ономастика: антропоніміка: наук. посібн. / Л. О. Кравченко. – К.: Знання, 2014. – 239 с.
66. Кравченко О. Мотиваційна база індивідуальних прізвиськ с. Єреміївка Роздільнянського району Одеської області [Електронний ресурс] / Ольга Кравченко. – С. 90–94. – Режим доступу: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/5078/1/90-94.pdf>
67. Кракалія Л. В. Антропонимия Советской Буковины: автореф. дис. на соискание науч. степени канд. филол. наук: спец. 10.02.02 «Языки народов СССР (украинский язык)» / Л. В. Кракалія; Черновиц. гос. ун-т. – Черновцы, 1974. – 36 с.
68. Кракалія Л. В. До питання класифікації буковинських антропонімічних варіантів / Л. В. Кракалія // *Мовознавство*. – 1974. – № 2. – С. 53–57.
69. Кракалія Л. В. Про словник буковинської антропонімії / Л. В. Кракалія // *Питання сучасної ономастики*. – К.: Наук. думка, 1976. – С. 179–183.
70. Крыжановская С. Г. Баба-Яга или ... Фантомас (о прозвищах) / С. Г. Крыжановская // *Этническая ономастика*. – М.: Наука, 1984. – С. 100–102.

71. Кровицька О. Назви осіб в українській мовній традиції XVI–XVIII ст. Семантика і словотвір / О. Кровицька. – Львів: Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2002. – 215 с.
72. Лесюк М. Прізвиська жителів гуцульських сіл / М. Лесюк // *Przezwiśka i przydomki w językach ślōwiańskich. Część I.* / [pod red. St. Warchoła]. – Lublin: Wyd-wo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 1998. – S. 227–240.
73. Ліщинська Г. Сучасні прізвиська на Покутті / Г Ліщинська // *Слов'янське мовознавство.* – Ужгород: [б. в.], 2001. – Вип. 4. – С. 320–323.
74. Лук'янюк К. М. Словотвір здрібніло-пестливих власних імен у буковинських говірках / К. М. Лук'янюк // *Міжвуз. наук. конференція з питань уклад. діалектних словників: тези доповідей.* – Чернівці: [б. в.], 1960. – С. 44–47.
75. Лучик В. В. Методи дослідження та їх еволюція / В. В. Лучик // *Ślōwiańska onomastyka. Encyklopedia. Tom I* / [pod red. E. Rzetelskiej-Feleszko i A. Cieślíkowej przy współudziale J. Dumy]. – Warszawa-Kraków: Towarzystwo Naukowe Warszawskie, 2002. – S. 69–70.
76. Майданова Л. М. Ономаσιологические особенности эмоционально-оценочных имен существительных (на материале лексики среднеуральских говоров) / Л. М. Майданова // *Закономерности словопроизводительного процесса в ономаσιологическом аспекте: научные труды.* – Курск: [б. и.], 1980. – Т. 205. – С. 102–108.
77. Масенко Л. Т. Українські імена і прізвища / Л. Т. Масенко. – К.: Тов-во «Знання», 1990. – 48 с.
78. Медвідь-Пахомова С. М. Еволюція антропонімних формул у слов'янських мовах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. філол. наук: спец. 10.02.03 «Слов'янські мови»; 10.02.01 «Українська мова» / С. М. Медвідь-Пахомова; Ін-т мов-ва ім. О. О. Потебні НАН України. – К.: [б. в.], 2000. – 36 с.

79. Медвідь-Пахомова С. М. Антропонімна формула особове ім'я + прізвище в слов'янських мовах / С. М. Медвідь-Пахомова // Українська пропріальна лексика. Матеріали наук. семінару 13–14 вересня 2000 р. / [відпов. ред. І. М. Желєзняк]. – К.: Кий, 2000. – С. 99–102.
80. Медвідь-Пахомова С. М. Еволюція антропонімних формул у слов'янських мовах / С. М. Медвідь-Пахомова. – Ужгород, 1999. – 248 с.
81. Медвідь-Пахомова С. М. Екстралінгвальні фактори в контексті розвитку слов'янських антропосистем: навч. посібн. для спецкурсу «Історія антропосистем слов'янських мов» / С. М. Медвідь-Пахомова. – Ужгород: УжНУ, 2003. – 72 с.
82. Мезенка Г. М. Беларуска аанамастыка / Г. М. Мезенка. – Мінск: Вышэйшая школа, 1997. – 119 с.
83. Мельник Г. Покутські прізвища з суфіксами -ук (-'ук), -чук / Г. Мельник // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного ун-ту ім. В. Гнатюка. Серія: Мовознавство. – Тернопіль: ТНПУ, 1998. – С. 54–56.
84. Микитин-Дружинець М. Л. Мотиваційна база сімейно-родових та колективно-територіальних прізвищ Стрийщини / М. Л. Микитин-Дружинець // Записки з ономастики. – Одеса [б. в.], 2010. – Вип. 13. – С. 84–91.
85. Михальчук О. І. Особливості формування сучасних українських прізвищ / О. І. Михальчук // Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наук. пр. Слов'янська філологія. – Чернівці: [б. в.], 2007. – Вип. 356–359. – С. 325–328.
86. Михальчук О. І. Соціономастика як напрямок сучасної лінгвістики: українські здобутки і перспективи / О. І. Михальчук // Записки з ономастики: зб. наук. праць – Одеса: Астропринт, 2015. – Вип. 18. – С. 498–507.
87. Михальчук О. І. Сучасні українські прізвища: відонімні деривати / О. І. Михальчук // Studia Slovakistica. Випуск 9: Ономастика.

- Антропоніміка [Текст]: зб. наук. ст.; [упоряд. і відп. ред. С. Пахомова, Я. Джоганик] / О. І. Михальчук. – Ужгород: Вид-во О. Гаркуші, 2009. – С. 163–168.
88. Міхіна А. Ф. Сімейно-родові прізвиська (на матеріалі болгарських сіл Запорізької області) / А. Ф. Міхіна // В пространстве филологии / Донецкий ун-т. Филологический факультет. – Донецк: Юго-Восток, Лтд, 2002. – С. 270–279.
89. Наливайко М. Я. До питання про прізвиська за фізичними ознаками носія / М. Я. Наливайко // Студії з ономастики та етимології. 2004 / [відп. ред. О. П. Карпенко]. – К.: [б. в.], 2004. – С. 123–125.
90. Наливайко М. Я. Народно-побутова антропонімія Верхньої Наддністрянщини / М. Я. Наливайко // Вісник Львівського університету. Серія філологічна. – Львів: [б. в.], 2004. – Вип. 34. – Ч. II. – С. 180–184.
91. [Наливайко М. Я.](#) Неофіційна антропонімія Львівщини: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова» / М. Я. Наливайко; Нац. авіа. ун-т. – Київ: [б. в.], 2011. – 19 с.
92. Наливайко М. Я. Неофіційні найменування жінок на Верхній Наддністрянщині / М. Я. Наливайко // Українська мова. – 2005. – № 2. – С. 103–106.
93. Наливайко М. Я. Сучасні прізвиська Верхньої Наддністрянщини / М. Я. Наливайко // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного ун-ту. Серія: Мовознавство. – Тернопіль: ТДПУ, 2003. – Вип. I. – Ч. II. – С. 54–57.
94. Нахимова Е. А. Имена русских царей как прецедентное поле в современных российских СМИ / Е. И. Нахимова // Вести Пермского университета. – 2009. – № 2. – С. 12–19.
95. Недилько О. Д. Антропонимия Северной части Левобережной Украины (второй половины XVII – первой половины XVIII вв.): автореф. дис. на соискание научн. степени канд. филол. наук: спец. 10.02.02 «Языки

- народов СССР (украинский язык)» / О. Недилько; Киевский гос. пед. ин-т им. М. Горького. – К., 1969. – 29 с.
96. Нестерчук О. Г. Словотвір варіантів власних особових імен жителів Волинського Полісся: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук.: спец. 10.02.01 «Українська мова» / О. Нестерчук. – Луцьк: [б. в.], 2014. – 20 с.
97. Нестерчук О. Г. Словотвір чоловічих варіантів імен у прибузьких говірках / О. Г. Нестерчук // Записки з ономастики: зб. наук. праць – Одеса: Астропринт, 2015. – Вип. 18. – С. 560–568.
98. Никонов В. А. Задачи и методы антропонимики / В. А. Никонов // Личные имена в прошлом, настоящем и будущем. Проблемы антропонимики. – М.: Наука, 1970. – С. 33–56.
99. Никулина З. П. Из наблюдений над группой прозвищ по внешнему признаку / З. П. Никулина // Имя нарицательное и собственное. – М.: Наука, 1978. – С. 173–179.
100. Никулина З. П. Индивидуальные прозвища школьников / З. П. Никулина // Вопросы лексики и грамматики. – Кемерово: [б.и.], 1974. – С. 145–149.
101. Никулина З. П. К вопросу о классификации индивидуальных прозвищ / З. П. Никулина // Вопросы лексики и грамматики русского языка. – Кемерово: [б. и.], 1974. – Вып. 1. – С. 143–157.
102. Никулина З. П. О структуре и формировании семантики прозвища / З. П. Никулина // Семантическая структура слова: сб. научн. трудов. – Кемерово: [б. и.], 1984. – С. 88–96.
103. Німчук В. В. Українська ономастична термінологія (Проект) / В. В. Німчук // Повідомлення української ономастичної комісії. – К.: Наук. думка, 1966. – Вип. I. – С. 24–43.
104. Остап Р. І. Із життя сучасних українських прізвищ. 1 / Р. І. Остап // Українська пропріальна лексика. Матеріали наукового семінару 13–14 вересня 2000 р. / [відпов. ред. І. М. Желєзняк]. – К.: Кий, 2000. – С. 115–121.

105. Осташ Р. І. Із життя сучасних українських прізвищк. 2 / Р. І. Осташ // Українське і слов'янське мовознавство. – Ужгород: [б. в.], 2001. – Вип. 4. – С. 408–412.
106. Осташ Р. І. Із життя сучасних українських прізвищк. 3 / Р. І. Осташ // Діалектологічні студії. 6. Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. – Львів, 2006. – С. 293–302.
107. Осташ Р. И. Украинская антропонимия I половины XVII века. Мужские личные имена (на метериале Реестра Запорожского Войска 1649 г.): автореф. дис. на соискание науч. степени канд. филол. наук: спец. 10.02.02 «Языки народов СССР (украинский язык)» / Роман Осташ; Ужгородский гос. ун-т. – Ужгород, 1986. – 16 с.
108. Охримович В. Знадоби до пізнання народних звичаїв і поглядів правних / В. Охримович // Житє і слово. – Львів: [б. в.], 1895. – Т. III. – С. 302–307.
109. Ощипко І. Й. Лексико-словотворча структура бойківських прізвищк / І. Й. Ощипко // Тези доповідей XXXIX наукової конференції, присвяченої підсумкам науково-дослідної роботи Львівського університету за 1964 р. Філологія, журналістика. – Львів: [б. в.], 1965. – С. 39–41.
110. Павелко С. П. Неофіційні жіночі найменування в антропоніміконі Гуцульщини / С. П. Павелко // Записки з ономастики: зб. наук. праць / [відпов. ред. Ю. О. Карпенко]. – Одеса: Астропринт, 2002. – Вип. 6. – С. 50–62.
111. Павелко С. П. Особливості гуцульського чоловічого іменника у місті та селі (Косів і Космач) / С. П. Павелко // Записки з українського мовознавства: зб. наук. праць. – Одеса: Астропринт, 1999. – Вип. 7. – С. 50–55.
112. Павелко С. П. Розмовно-побутові варіанти імен у говірках Гуцульщини (чоловічі іменування) / С. П. Павелко // Студії з ономастики та етимології. 2004 / [відпов. ред. О. П. Карпенко]. – К., 2004. – С. 126–138.

113. Павелко С. П. Традиція і релігія як мотиви вибору імен у гуцулів / С. П. Павелко // Записки з ономастики: зб. наук. праць. – Одеса: Астропринт, 1999. – Вип. 1. – С. 22–28.
114. Панцьо С. Е. Антропонимия давней Лемковщины: автореф. дис. на соискание научн. степени канд. филол. наук: спец. 10.02.02 «Языки народов СССР (украинский язык)» / С. Панцьо; Ужгородский гос. ун-т. – Ужгород: [б. в.], 1985. – 22 с.
115. Панчук Г. Д. Антропонимія Опілля: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова» / Г. Панчук; Терноп. держ. пед. ун-т. – Тернопіль: [б. в.], 1999. – 18 с.
116. Панчук Г. Д. Антропонимія Опілля [Текст] / Г. Д. Панчук. – Тернопіль: [б. в.], 2001. – 195 с.
117. Пашківський А. «Вуличні» прізвиська на Білоцерківщині / А. Пашківський // Бюлетень етногр. комісії ВУАН. – К.: [б. в.], 1930. – № 12. – С. 4–6.
118. Подольская Н. В. Словарь русской ономастической терминологии / Н. В. Подольская. – М.: Наука, 1978. – 192 с.
119. Подольская Н. В. Словарь русской ономастической терминологии / Н. В. Подольская / [отв. ред. [А. В. Суперанская](#)]. – Изд. 2-е, перераб. и доп. – М.: [Наука](#), 1988. – 192 с.
120. Познанская В. Д. Антропонимия юго-восточной Украины: автореф. дис. на соискание науч. степени канд. филол. наук: спец. 10.02.02 «Языки народов СССР (украинский язык)» / В. Познанская. – Харьков: [б. и.], 1983. – 20 с.
121. Поротников П. Т. Групповые и индивидуальные прозвища в говорах Талицкого р-на Свердловской области / П. Т. Поротников // Антропонимика / [отв. ред. В. А. Никонов, А. В. Суперанская]. – М.: Наука, 1970. – С. 150–154.
122. Поротников П. Т. О способах словообразования отфамильных прозвищных именованний / П. Т. Поротников // Вопросы ономастики.

- Русская ономастика и ее взаимодействие с апеллятивной лексикой. – Свердловск: [б. и.], 1976. – С. 70–74.
123. Редько Ю. Словник сучасних українських прізвищ: у 2-х т. – Львів, 2007. – Т. 1: А-М. – XXVI, 720 с.
124. Редько Ю. К. Сучасні українські прізвища / Ю. К. Редько. – К.: Наук. думка, 1966. – 214 с.
125. Роспонд С. Перспективы развития славянской ономастики / С. Роспонд // Вопросы языкознания. – М.: Изд-во АН СССР, 1962. – №. 4. – С. 9–19.
126. Рутьова Н. І. Антропонімія Західного Поділля кінця XVIII–XX ст.: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова» / Н. Рутьова; Прикарпатський нац. ун-т ім. В. Стефаника. – Івано-Франківськ, 2004. – 24 с.
127. Свистун Н. О. Динаміка антропонімікону м. Тернополя XIX–XX ст.: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова» / Н. О. Свистун; Чернівецький нац. ун-т. – Чернівці, 2006. – 20 с.
128. Свистун Н. О. Динаміка атропонімікону м. Тернополя XIX–XX ст. [Текст]: монографія / Ніна Свистун; [наук. ред. С. Є. Панцьо]. – Тернопіль: Крок, 2011. – 308 с.
129. Свистун Н. До питання про варіанти імен (на матеріалі метричних книг та журналу видачі свідоцтв про народження Тернопільського міського загсу) / Н. Свистун // Наукові записки Тернопільського держ. педагог. ун-ту. Серія: Мовознавство. – Тернопіль: ТДПУ, 2003. – Вип. І. – Ч. II. – С. 98–101.
130. Селищев А. М. Происхождение русских фамилий, личных имен и прозвищ / А. М. Селищев // Ученые записки МГУ. Труды кафедры русского языка. – М.: [б. и.], 1948. – Вып. 128. – Кн. 1. – С. 127–152.
131. Сенік Г. В. Назви тварин як мотиви номінації (на матеріалі прізвищ Наддністрянщини) / Г. В. Сенік // Традиційне і нове у вивченні власних імен: тези доповідей міжнародної ономастичної конференції. – Донецьк

- Горлівка - Святогірськ, 2005. – Горлівка: Вид-во ГДПШМ, 2005. – С. 30–32.
132. Сенік Г. В. Особливості мовлення як джерело створення прізвиськ / Г. В. Сенік // Записки з ономастики: зб. наук. праць. – Одеса: Астропринт, 2000. – Вип. 4. – С. 30–36.
133. Сенік Г. В. Прізвиська Наддністрянщини / Г. В. Сенік // Записки з ономастики: зб. наук. праць. – Одеса: Астропринт, 2005. – Вип. 8. – С. 22–30.
134. Сенік Г. В. Прізвиська Одещини / Г. В. Сенік // Записки з ономастики: зб. наук. праць. – Одеса: Астропринт, 2009. – Вип. 12. – С. 20–30.
135. Сенік Г. В. Трансонімізовані прізвиська / Г. В. Сенік // Записки з ономастики: зб. наук. праць. – Одеса: Астропринт, 2001. – Вип. 5. – С. 42–45.
136. Сенів М. І. Основні засоби і способи ідентифікації жінки в писемних пам'ятках української мови XIV–XVIII ст. / М. І. Сенів // З історії української лексикології. – К.: Наук. думка, 1980. – С. 160–200.
137. Сими́на Г. Я. Бытовые варианты личных имен (по материалам древних письменных памятников и современной антропонимии Пинежья) / Г. Я. Сими́на // Антропонимика / [отв. ред. В. А. Никонов, А. В. Суперанская]. – М.: Наука, 1970. – С. 189–194.
138. Сими́на Г. Я. Фамилия и прозвище / Г. Я. Сими́на // Ономастика. – М.: Наука, 1969. – С. 27–34.
139. Скорук І. Д. Динаміка антропонімікону м. Луцька в ХХ ст.: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова» / І. Скорук; НАН України, Ін-т укр. мови. – К., 1999. – 16 с.
140. Скрипник Л. Г. Власні імена людей. Словник - довідник / [за ред. М. В. Русанівського] / Л. Г. Скрипник, Н. П. Дзятківська. – К.: Наук. думка, 1996. – 308 с.

141. Словник прізвиськ північно-західної України: у 3-х т. – Т. I. А-И / [упорядник Г. Л. Аркушин]. – Луцьк: РВВ «Вежа» Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2009. – 412 с.
142. Словник української ономастичної термінології / [уклад. Бучко Д. Г., Ткачова Н. В.]. – Харків: Ранок-НТ, 2012. – 256 с.
143. Стаханова И. С. Прагматика школьных прозвищ [Текст]: автореф. дис. на соиск. научн. степени канд. филол. наук: спец. 10.02.19 «Теория языка» [Электронный ресурс] / И. С. Стаханова. – Волгоград, 2011. – 24 с. – Режим доступа: <http://www.twirpx.com/file/1247343/>
144. Степович А. И. Заметка о происхождении малорусских фамилий / А. И. Степович // Филологические записки. – Воронеж: [б. и.], 1882. – Вып. VI. – С. 1–7.
145. Сумцов Н. Ф. Культурные переживания. Уличные клички / Н. Ф. Сумцов // Киевская старина. – К., 1889. – С. 403–417.
146. Сумцов Н. Ф. Малорусские фамильные прозвания / Н. Ф. Сумцов // Киевская старина. – К., 1885. – № 2. – С. 214–228.
147. Суперанская А. В. Личные имена в официальном и неофициальном употреблении / А. В. Суперанская // Антропонимика / [отв. ред. В. А. Никонов, А. В. Суперанская]. – М.: Наука, 1970. – С. 180–188.
148. Суперанская А. В. Общая теория имени собственного / А. В. Суперанская. – М.: Наука, 1973. – 366 с.
149. Суперанская А. В. Современный словарь личных имён: Сравнение. Происхождение. Написание / А. В. Суперанская. – М.: Айрисс-пресс, 2005. – 384 с. – (От А до Я).
150. Суперанская А. В. Структура имени собственного (фонология и морфология) / А. В. Суперанская. – М.: Наука, 1969. – 206 с.
151. Суперанская А. В. Теория и методика ономастических исследований / [отв. ред. д-р филол. наук А. П. Непокупный] / А. В. Суперанская. – Москва: Наука, 1986. – 256 с.

152. Суперанская А. В. Языковые и внеязыковые ассоциации собственных имен / А. В. Суперанская // Антропонимика / [отв. ред. В. А. Никонов, А. В. Суперанская]. – М.: Наука, 1970. – С. 7–17.
153. Сухомлин І. Д. Українські прізвиська людей як власні родові назви / І. Д. Сухомлин // Говори і ономастика Наддніпрянщини / [відп. ред. В. С. Ващенко]. – Дніпропетровськ, 1970. – С. 30–58.
154. Тагунова В. И. Современные прозвища в диалектной речи Муромской земли / В. И. Тагунова // Ученые записки Рязанского и Муромского институтов. – М., 1967. – Т. 40. – С. 43–63.
155. Тимінський М. В. До проблеми мотиваційної класифікації сучасних індивідуальних прізвиськ / М. В. Тимінський // Мовознавство. – 1987. – № 3. – С. 64–68.
156. Тихоша В. Семантика сільських прізвиська Херсонщини [Електронний ресурс] / В. Тихоша. – Режим доступу: [//http://linguistics.kspu.edu/webfm_send/1407](http://linguistics.kspu.edu/webfm_send/1407)
157. Усціновіч А. К. Мужские личные имена в Гродненских и Брестских актах XV–XVII вв. / А. К. Усціновіч // Антропонимика / [отв. ред. В. А. Никонов, А. В. Суперанская]. – М.: Наука, 1970. – С. 262–266.
158. Усціновіч А. Варыянтнасць і норма імён / А. Усціновіч // Słowiańskie composite antroponimiczne / [pod red. St. Warchoła]. – Lublin: Wyd-wo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2000. – С. 291–295.
159. Усціновіч А. Імёны-мянушкі і родавыя найменні / А. Усціновіч // Przewiska i przydomki w językach słowiańskich. Część II. / [pod red. St. Warchoła]. – Lublin: Wyd-wo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 1999. – С. 233–238.
160. Ушаков Н. Н. О грамматических особенностях прозвищных имен / Н. Н. Ушаков, В. Д. Васильева, Н. П. Клюева // Ономастика и грамматика. – М.: Наука, 1981. – С. 98–122.

161. Ушаков Н. Н. Прозвища и личные неофициальные имена (К вопросу о границах прозвища) / Н. Н. Ушаков // *Имя нарицательное и собственное*. – М.: Наука, 1978. – С. 146–179.
162. Федотова Н. Сучасні прізвиська Луганщини: когнітивна прагматика творення тексту оніма: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова» / Н. Федотова; Харківський нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – Харків, 2008. – 20 с.
163. Федотова Н. Сучасні прізвиська Луганщини: когнітивна прагматика творення тексту оніма: дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова» / Н. Федотова; Харківський нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – Луганськ, 2008. – 208 с.
164. Франко І. Я. Причинки до української ономастики. Твори: в 50 т. / І. Я. Франко. – К.: Наук. думка, 1982. – Т. 36. – С. 351–427.
165. Франчук В. Ю. Українські особові назви XVII ст. / В. Ю. Франчук // Питання ономастики (Матеріали II Республіканської наради з питань ономастики) / [відп. ред. К. К. Цілуйко]. – К.: Наук. думка, 1965. – С. 252–257.
166. Худаш М. Л. До питання класифікації українських прізвищевих назв XIV–XVIII ст. / М. Л. Худаш // *З історії української лексикології*. – К.: Наукова думка, 1980. – С. 96–160.
167. Худаш М. Л. *З історії української антропонімії* / М. Л. Худаш. – К., 1977. – 236 с.
168. Чабаненко В. А. Прізвиська в системі експресивних засобів народнорозмовної мови (на матеріалі говірок Запорізької та Дніпропетровської областей) / В. А. Чабаненко // *Повідомлення Української ономастичної комісії: зб. наук. статей*. – К.: Наук. думка, 1976. – Вип. 14. – С. 16–20.
169. Чабаненко В. Прізвиська Нижньої Наддніпрянщини: у 2 кн. / В. Чабаненко. – Запоріжжя: ЗНУ, 2005. – Кн. 1. – 262 с.; Кн. 2. – 232 с.

170. Чернецький В. К. Із спостережень над сучасними прізвиськами Кіровоградщини / В. К. Чернецький // Питання ономастики Південної України: доповіді та повідомлення V Республіканської ономастичної конференції. – Миколаїв, 1974 р. – К., 1974. – С. 159–160.
171. Чирук Л. М. Назви комах як твірні основи західнополіських прізвиськ / Л. М. Чирук // *Studia Slavica*. – Вип. 9: Ономастика. Антропоніміка. – Ужгород: Вид-во О. Гаркуші, 2009. – С. 216–221.
172. Черноус О. В. Динаміка давніх слов'янських чоловічих імен м. Кіровограда у ХХ ст. / О. В. Черноус // *Studia Slavica*. Випуск 9: Ономастика. Антропоніміка [Текст]: зб. наук. статей; [упоряд. і відп. ред. С. Пахомова, Я. Джоганик]. – Ужгород: Вид-во О. Гаркуші, 2009. – С. 223–230.
173. Чувашова Л. В. Сучасний іменник Буковини / Л. В. Чувашова // Науковий вісник Чернівецького університету. – 1997. – Вип. 13. Слов'янська філологія. – С. 67–75.
174. Чучка П. П. Антропонімія III – Інші види особових назв // *Słowiańska onomastyka. Encyklopedia* / [pod red. E. Rzetelskiej-Feleszko i A. Cieślukowej]. – Warszawa; Kraków: Wyd-wo Naukowe Warszawskie, 2002. – Т. 1. – С. 502–509.
175. Чучка П. П. Антропонімічні словосполучення в українських говорах Закарпаття / П. П. Чучка // Міжвузівська наукова конференція з проблем синтаксису української мови: тези доповідей. – Чернівці, 1965. – С. 149–151.
176. Чучка П. П. Антропонімія Закарпаття. Вступ та імена: конспект лекцій / П. П. Чучка. – Ужгород, 1970. – 102 с.
177. Чучка П. П. Антропонімія Закарпаття: дис. ... докт. філол. наук / П. П. Чучка; КДУ ім. Т. Шевченка – К.: [б.в.], 1969. – Кн. 1, Кн. 2.
178. Чучка П. П. Антропонімія Закарпаття: [монографія] / Павло Чучка. – К.: ТОВ «Папірус», 2008. – 671 с.

179. Чучка П. П. Апелятивна лексика у прізвищах українців Закарпаття / П. П. Чучка // Культура і побут населення українських Карпат. – Ужгород, 1973. – С. 254–261.
180. Чучка П. П. Патроніми та їх місце в лексичній системі мови / П. П. Чучка // Мовознавство. – № 6. – 1984. – С. 49–56.
181. Чучка П. П. Призабуті імена українок / П. П. Чучка // Актуальні питання антропоніміки / [відп. ред. І. В. Єфименко]. – К., 2005. – С. 243–250.
182. Чучка П. П. Прізвища закарпатських українців: Історико-етимологічний словник / П. П. Чучка. – Львів: Світ, 2005. – 704+XLVIII с.
183. Чучка П. П. Прізвисько / П. П. Чучка // Енциклопедія «Українська мова». – К.: Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2000. – С. 494.
184. Чучка П. П. Розвиток імен і прізвищ / П. П. Чучка // Історія української мови (Лексика і фразеологія). – К., 1983. – С. 592–620.
185. Чучка П. П. Розмовні варіанти українських особових імен / П. П. Чучка // Республ. наук. конференція, присв. вивч. законом. розвитку усної форми української літературної мови: тези доповідей. – Полтава, 1965. – С. 80–82.
186. Чучка П. П. Словотвір українських андронімів / П. П. Чучка // Питання словотвору. – К.: [б.в.], 1979. – С. 152–160.
187. Чучка П. П. Словотворчі типи жіночих прізвиськ у говорах Закарпаття / П. П. Чучка // Тези доповідей V Міжвузівської славістичної наради. – Ужгород: [б.в.], 1962. – С. 77–79.
188. Чучка П. П. Слов'янські особові імена українців: історико-етимологічний словник / П. П. Чучка. – Ужгород: Ліра, 2011. – 428 с.
189. Чучка П. П. Украинские андронимы на славянском фоне / П. П. Чучка // Перспективы развития славянской ономастики. – М.: Наука, 1980. – С. 157–162.

190. Швецова Н. Л. Прозвища и их мотивация в руських переселенческих говорах Одесщины / Н. Л. Швецова // Записки з ономастики: зб. наук. праць. – Одеса: Астропринт, 2005. – Вип. 8. – С. 17–27.
191. Шеремета С. Антропонімія Північної Тернопільщини: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова» / С. Шеремета. – Івано-Франківськ, 2002. – 21 с.
192. Шило Г. Ф. Власні особові імена в усному мовленні / Г. Ф. Шило // Усне побутове літературне мовлення. – К., 1970. – С. 68–81.
193. Шульгач В. П. Матеріали до Словника прізвиськ Волинської обл. / В. П. Шульгач // Студії з ономастики та етимології. – К.: [б. в.], 2006. – С. 245–255.
194. Шульська Н. М. Неофіційна антропонімія Західного Полісся [Текст]: дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова» / Н. М. Шульська; Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк: [б. в.], 2011. – 363 с.
195. Шульська Н. М. Неофіційна антропонімія Західного Полісся [Текст]: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова» / Н. М. Шульська; Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк: [б. в.], 2011. – 20 с.
196. Шульська Н. М. Прізвисько як об'єкт наукового опису (до дефініцій терміна) / Н. М. Шульська // Вісник Прикарпатського національного ун-ту ім. В. Стефаника. Філологія. – Івано-Франківськ: Вид-во Прикарпат. нац. ун-ту, 2011. – Вип. XXIX–XXXI. – С. 292–296.
197. Шульська Н. Словник прізвиськ жителів межиріччя Стиру та Горині / Н. Шульська. – Луцьк: Вид-во «Волинська обласна друкарня», 2008. – 164 с.
198. Шуст Л. М. Відвигукові прізвиська Західного Полісся / Л. М. Шуст // Записки з ономастики: зб. наук. праць. – Одеса: Астропринт, 2015. – Вип. 18. – С. 813–819.

199. Щербина Т. В. Неофіційні особові найменування в говірці села Журавки Шполянського району Черкаської області / Т. В. Щербина // Мовознавчий вісник: зб. наук. праць / [відп. ред. Г. І. Мартинова]. – Черкаси [б.в.], 2015. – Вип. 20. – С. 10–14.
200. Ястребов В. Малорусские прозвища Херсонской губернии / В. Ястребов. – Одесса, 1893. – С. 308–309.
201. Яцій В. Матеріали до Словника українських прізвиськ (прізвиська жителів с. Миколаїв Радехівського р-ну Львівської обл.) / В. Яцій // Лексикографічний бюлетень. – К., 2008. – № 17. – С. 100–106.
202. Abramowicz Z. Nieoficjalne nazwy osobowe na polsko-wschodniosłowiańskim pograniczu / Z. Abramowicz, D. Kosior // Przewiska i przydomki w językach słowiańskich. Część I. / [pod red. Stefana Warchoła]. – Lublin: Wyd-wo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 1998. – S. 165–179.
203. Ananiewa N. Miejsce i funkcje przezwisk w słowiańskich systemach onomastycznych (na przykładzie języka polskiego i rosyjskiego) / N. Ananiewa // Przewiska i przydomki w językach słowiańskich. Część I. / [pod red. St. Warchoła]. – Lublin: Wyd-wo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 1998. – S. 27–36.
204. Biolik M. Przewiska i przydomki ludności wiejskiej (na przykładzie wsi Andrzejki w województwie łomżyńskim) / M. Biolik // Onomastica XXVIII, 1993. – S. 165–179.
205. Borsuk B. Przewiska ludowe gromady Gręzówka w powiecie łukowskim / B. Borsuk // [Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio F, Nauki Filozoficzne i Humanistyczne.](#) – Vol. 27. – Lublin, 1973. – S. 17–29.
206. Bubak J. Nazwiska ludności dawnego starostwa nowotarskiego. Część II. / J. Bubak. – Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk, 1971. – 185 s.
207. Cieślíkowa A. Miejsce przezwiska w systemie antroponimicznym (historia a współczesność) / A. Cieślíkowa // Przewiska i przydomki w językach

- słowiańskich. Część I. / [pod red. St. Warchoła]. – Lublin: Wyd-wo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 1998. – S. 71–79.
208. Giedz T. Przewiska mieszkańców wsi Brzeźno w województwie chełmskim / T. Giedz // *Studia z językoznawstwa słowiańskiego* / [pod red. Michała Łesiowa i Michała Sajewicza]. – Lublin, 1995. – S. 149–164.
209. Giedz T. Przewiska o charakterze metaforycznym i metonimicznym mieszkańców wsi Brzeźno w woj. chełmskim / T. Giedz // *Przewiska i przydomki w językach słowiańskich. Część I.* / [pod red. Stefana Warchoła]. – Lublin: Wyd-wo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 1998. – S. 121–126.
210. Dacewicz L. Lokalny antroponimiczny mikrosystem nazewniczy / L. Dacewicz // *Przewiska i przydomki w językach słowiańskich. Część I.* / [pod red. Stefana Warchoła]. – Lublin: Wyd-wo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 1998. – S. 91–101.
211. Długosz K. O polskich przewiskach od niemieckich podstaw / K. Długosz // *Onomastyka. Historia języka. Dialektologia.* – Warszawa-Wrocław: Państwowe wyd-wo naukowe, 1991. – S. 109–119.
212. Długosz K. Przewiska uczniów z Kielecczyny / K. Długosz. – Szczecin, 1988. – 235 s.
213. Kosyl Cz. Przewiska ludowe określające wzrost i tuszę (próba analizy semantycznej) / Cz. Kosyl // *Przewiska i przydomki w językach słowiańskich. Część I.* / [pod red. St. Warchoła]. – Lublin: Wyd-wo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 1998. – S. 189–207.
214. Łobodzińska R. Antroponimy nieoficjalne we wsi Brzezówka (gmina Szczucin) / R. Łobodzińska // *Przewiska i przydomki w językach słowiańskich. Część I.* / [pod red. Stefana Warchoła]. – Lublin: Wyd-wo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 1998. – S. 241–247.
215. Łobodzińska R. Współczesne przewiska polskie. Analiza formalna i znaczeniowa / R. Łobodzińska, L. Tomczak. – Warszawa – Wrocław: Państwowe wyd-wo naukowe, 1988. – 132 s.

216. Łuc I. Przewiskowe twory środowiskowe i ich zróżnicowanie motywacyjne / I. Łuc // *Onomastica. Rocznik XLIX*. – Kraków: Polska Akademia Nauk Komitet językoznawstwa, 2004. – S. 95–121.
217. Malec M. Imię w polskiej antroponimii i kulturze / M. Malec. – Kraków: DWN, 2001. – 135 s.
218. Mrózek R. Pozycja tworów przewiskowych w systemie antroponimicznym / R. Mrózek // *Przezviska i przydomki w językach słowiańskich. Część I.* / [pod red. St. Warchoła]. – Lublin: Wyd-wo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 1998. – S. 269–273.
219. Myszka A. Przewiska młodzieżowe – nowe struktury, nowe bazy semantyczne / A. Myszka // *Nowe nazwy własne – nowe tendencje badawcze* / [pod red. A. Cieślikowej, B. Czopek-Kopciuch i K. Skowronek]. – Kraków: Wyd-wo PANDIT, 2007. – S. 267–279.
220. Myszka A. Przewiska uczniów i nauczycieli szkół podstawowych na przykładzie szkół w sędziszowie małopolskim / A. Myszka // *Zeszyty naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego. Seria filologiczna. Językoznawstwo 1* / [pod red. K. Ożoga]. – Zeszyt 8/2003. – Rzeszów: Wyd-wo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2003. – S. 68–86.
221. *Polskie nazwy własne* / [pod red. E. Rzetelskiej-Feleszko]. – Warszawa-Kraków, 1998. – 210 s.
222. Rospond S. Struktura i klasyfikacja słowiańskich antroponimów / S. Rospond // *Biuletyn PTJ*, 1966. T. XXIV. – S. 205.
223. Skulina T. Funkcje przewiska w systemie antroponimicznym / T. Skulina // *Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej*. 13. – 1974. – S. 213–234.
224. *Słowiańska onomastyka. Encyklopedia* / [pod red. E. Rzetelskiej-Feleszko i A. Cieślikowej]. – Warszawa; Kraków: Wyd-wo Naukowe Warszawskie, 2002–2003. – T. 1–2.
225. Surma G. Przewiska mieszkańców gminy Debrzno / G. Surma // *Zeszyty Naukowe Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Gdańskiego*. – 1985. – Nr. 11. – S. 69–86.

226. Świtała M. Przewiska ludowe w parafii św. Marcina w Klikuszowej koło Nowego Targu / M. Świtała // Przewiska i przydomki w językach słowiańskich. Część II. / [pod red. Stefana Warchoła]. – Lublin: Wyd-wo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 1999. – S. 179–188.
227. Šrámek R. Struktura relacji «Nazwa własna – rzeczywistość» / R. Šrámek // Nazwy własne a społeczeństwo. T. I. – Warszawa-Kraków, 2010. – S. 23–31.
228. Tomczak L. Antroponimy nieoficjalne mieszkańców Sutkowa / L. Tomczak // Przewiska i przydomki w językach słowiańskich. Część II. / [pod red. St. Warchoła]. – Lublin: Wyd-wo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 1999. – S. 203–215.
229. Warchoł St. W sprawie genezy i sposobów funkcjonowania przezwisk i przydomków w mikrosystemie gwarowym Frampola w województwie zamojskim / St. Warchoł // Przewiska i przydomki w językach słowiańskich. Część II. / [pod red. St. Warchoła]. – Lublin: Wyd-wo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 1999. – S. 255–276.
230. Warchoł St. Słowo wstępne / St. Warchoł // Przewiska i przydomki w językach słowiańskich. Część I. / [pod red. St. Warchoła]. – Lublin: Wyd-wo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 1999. – S. 7–8.

Список умовних скорочень до додатків

асоц. – асоціативно	перев. – переважно
вул. – вулиця	пол. – польське
жарг. – жаргонне	пор. – порівняйте
заст. – застаріле	р-ну – р-ну
зв.-насл. – звуко-наслідувальне	розм. – розмовне
знев. – зневажливе	рос. – російське
крим. – кримінальне	с. – село
мол. – молодіжне	х. – хутір
пер. – перекручене	

Список скорочень назв населених пунктів

Авг. – Августівка Козівського р-ну	Гумн. – Гумниська Тербовлянського р-ну
Бар. – Бариш Бучацького р-ну	Гук. – Гукалівці Зборівського р-ну
Берим. – Беримівці Зборівського р-ну	Дар. – Дарахів Тербовлянського р-ну
Бер. – Бережани Бережанського р-ну	Дібр. – Діброва Збараського р-ну
Береж. – Бережанка Лановецького р-ну	Дор. – Дорошівка Заліщицького р-ну
Біл. – Білобожниця Чортківського р-ну	Добр. – Добриводи Збараського р-ну
Біляв. – Білявинці Бучацького р-ну	Дул. – Дуліби Бучацького р-ну
Боб. – Бобулинці Бучацького р-ну	Жаб. – Жабинці Гусятинського р-ну
Бугл. – Буглів Лановецького р-ну	Жовтн. – Жовтневе Тернопільського р-ну
Буд. – Буданів Тербовлянського р-ну	Жук. – Жуківці Лановецького р-ну
Бурк. – Бурканів Тербовлянського р-ну	Зав. – Зводське Чортківського р-ну
Ванж. – Ванжулів Лановецького р-ну	Заг. – Загір'я Зборівського р-ну
Верб. – Вербів Підгаєцького р-ну	Зал. – Залісся Чортківського р-ну
Вис. – Високе Монастирського р-ну	Заліз. – Залізці Збараського р-ну
Вишн. – Вишнівець Збараського р-ну	Залуж. – Залужжя Збараського р-ну
Воз. – Возилів Бучацького р-ну	Ів.Зб. – Іванівка Підволочиського р-ну
Вол. – Волиці Бережанського р-ну	Ів.Тер. – Іванівка Тербовлянського р-ну
В.Дед. – Великі Дедеркали Шумського р-ну	Ів. – Іванчани Збараського р-ну
В.Гл. – Великий Глибочок Тернопільського р-ну	Ігр. – Ігровиця Тернопільського р-ну
В.Ход. – Великий Ходачків Козівського р-ну	Іл. – Ілавче Тербовлянського р-ну
Гел. – Геленків Козівського р-ну	Ішк. – Ішків Козівського р-ну
Гл. – Глещавка Тербовлянського р-ну	Каль. – Кальне Козівського р-ну
Гов. – Великий та Малий Говилів Тербовлянського р-ну	Кид. – Киданів Бучацького р-ну
Год. – Годів Зборівського р-ну	Кидан. – Киданці Збараського р-ну
Голг. – Голгоча Підгаєцького р-ну	Кл. – Ключинці Гусятинського р-ну
Гор. – Городниця Гусятинського р-ну	Коз. – Козова Козівського р-ну
Гр. – Грабовець Тернопільського р-ну	Козл. – Козлів Козівського р-ну
	Кол. – Колиндяни Чортківського р-ну
	Ком. – Комаринці Бережанського р-ну

- Кон. – Конюхи Козівського р-ну
 Коноп. – Конопківка Теробовлянського р-ну
 Конст. – Констанція Борщівського р-ну
 Кос. – Косів Чортківського р-ну
 Кост. – Костянтинівка Тернопільського р-ну
 Кр. – Кровінка Теробовлянського р-ну
 Круг. – Крогулець Гусятинського р-ну
 Куд. – Кудобинці Зборівського р-ну
 Кудр. – Кудринці Борщівського р-ну
 Кул. – Куликів Кременецького р-ну
 Лад. – Ладичин Теробовлянського р-ну
 Личк. – Личківці Гусятинського р-ну
 Лоп. – Лопушне Кременецького р-ну
 Лопуш. – Лопушне Лановецького р-ну
 Макс. – Максимівка Збарзького р-ну
 Март. – Мартинівка Буцацького р-ну
 Мик. – Микулинці Теробовлянського р-ну
 Мих. – Михайлівка Лановецького р-ну
 Мишк. – Мишковичі Тернопільського р-ну
 Мол. – Молотків Лановецького р-ну
 Мш. – Мшанець Теробовлянського р-ну
 Нап. – Нападівка Лановецький район
 Наст. – Настасів Тернопільського р-ну
 Нест. – Нестерівці Зборівського р-ну
 Нов. – Новосілка Підволочиського р-ну
 Оз. – Озерна Зборівського р-ну
 Ол. – Олів Зборівського р-ну
 Ос. – Осівці Буцацького р-ну
 Остр. – Острів Тернопільського р-ну
 Пан. – Панасівка Зборівського р-ну
 Пер. – Переволока Буцацького р-ну
 Перем. – Перемилів Гусятинського р-ну
 Петр. – Петриків Тернопільського р-ну
 Підг. – Підгайці Підгаєцького р-ну
 Підгор. – Підгородне Тернопільського р-ну
 Пізн. – Пізнанка Гусятинського р-ну
 Пл. – Плиска Лановецького р-ну
 Плеб. – Плебанівка Теробовлянського р-ну
 Пот. – Потутори Бережанського р-ну
 Пр. – Прошова Тернопільського р-ну
 Прис. – Присівці Зборівського р-ну
 Рид. – Ридодуби Чортківського р-ну
 Ром. – Ромашівка Чортківського р-ну
 Сам. – Самолуски Гусятинського р-ну
 Синьк. – Синьківці Заліщицького р-ну
 Ск. – Скородинці Чортківського р-ну
 Сн. – Сновидів Буцацького р-ну
 Сок. – Соколів Буцацького р-ну
 Сокир. – Сокиринці Чортківського р-ну
 Сор. – Сорока Гусятинського р-ну
 Ст. – Ступки Тернопільського р-ну
 Ст.Зб. – Старий Збараж Збарзького р-ну
 Ст. Петл. – Старі Петликівці Буцацького р-ну
 Ст. Поч. – Старий Почаїв Кременецького р-ну
 Стриг. – Стриганці Бережанського р-ну
 Стр. – Стриївка Збарзького р-ну
 Тил. – Тилявка Шумського р-ну
 Тр. – Травневе Збарзького р-ну
 Туст. – Тустоголови Зборівського р-ну
 Ув. – Увисла Гусятинського р-ну
 Угр. – Угриньківці Заліщицького р-ну
 Ур. – Уритва Козівського р-ну
 Худ. – Худиківці Борщівського р-ну
 Цел. – Целіїв Гусятинського р-ну
 Циг. – Цигани Борщівського р-ну
 Чайч. – Чайчинці Лановецького р-ну
 Шиб. – Шибалин Бережанського р-ну
 Щит. – Щитівці Заліщицького р-ну
 Юськ. – Юськівці Лановецького р-ну
 Ябл. – Яблунів Гусятинського р-ну
 Яг. – Ягільниця Чортківського р-ну
 Ястр. – Яструбово Козівського р-ну

У словниках неофіційних іменувань (варіантів особових імен, індивідуальних прізвищ, сімейно-родових назв) подано:

- варіанти особових імен;
- мотиви виникнення назв. У дужках подано скорочення назв населених пунктів, де записано назву, вказано, до якої групи іменувань вона віднесена, і зазначено мотив номінації. Мотиви номінації подаємо лише тих іменувань, які надали нам інформатори.

Додаток А
СЛОВНИК ОСОБОВИХ ІМЕН ТА ЇХ ВАРІАНТІВ
НА ТЕРНОПІЛЬЩИНІ

чоловічі імена

Адам	Адамко, Адамочко, Адамцьо, Адамчик, Адасть, Адасько, Адасьо, Адашко
Адріан / Андріан	Адріанко, Адріанчик, Андріанко, Андріанчик, Андріанцьо, Андрійчик, Данусик
Амбросій	Амбросьо, Амбрось, Амвросько, Амбросьо
Анастас	Анастасьо, Стасик, Стасько, Стасьо
Анатолій	Анаталь, Анатолик, Анатолько, Анатольцьо, Наталик, Толик, Толік, Толюсь, Толя, Толька, Только, Тольчик, Толян
Андрій	Андрей, Андрейцьо, Андрійко, Андрійцьо, Андрійчик, Андріан, Андрон, Андронко, Андронцьо, Андрунько, Андрусенько, Андрусечко, Андрусик, Андрусь, Андрух, Андрушко, Андрунь, Андруньо, Андрюха, Андрюша, Андря, Вондрух, Гандрій, Яндрусь, Яндрусьо, Яндрух, Яндрушко
Андрон	Андрій, Андроньо, Андросьо, Яндрось, Яндросьо
Антон / Антоній	Антін, Антінко, Антонечко, Антонко, Антончик, Антоньо, Антосик, Антось, Антосько, Антосьо, Антох, Антоша, Антошка, Антошко, Тонько, Тоньо, Тоньчик, Тосик, Тось, Тосько, Тосьо, Янтін, Янтось, Янтосьо, Янтох, Янтошко
Аркадій	Адик, Адичок, Аркадик, Аркадьо, Аркаша, Аркашка
Арсен / Арсеній / Арсентій	Арсен, Арсенко, Арсеночко, Арсенчик, Арсенечко, Арсенцьо, Арсень, Арсенько, Арсеньо, Сеньо, Сень, Сенько, Сеня, Сенька
Артем / Артемій	Артемик, Артемко, Артемонько, Артемоchio, Артемцьо, Артемчик, Артьома, Артьомка, Артя, Тьома, Тьомка
Артур	Артурик, Артурко, Артуронько, Артурочко, Артурчик, Турчик, Артюха, Артюша, Артя
Богуслав	Богусик, Богусь, Слава, Славик, Славик, Славко, Славуньо, Славусьо, Славцьо, Славчик
Болеслав	Болько, Больцьо, Слава, Славик, Славик, Славко, Славуньо, Славусьо, Славцьо, Славчик
Богдан	Богдан, Богданець, Богданко, Богданонько, Богданчик, Богданцьо, Богдань, Богданьо, Богдасик, Богдась, Богдасьо, Бодик, Бодичок, Бодік, Бодусик, Бодьо, Бодька, Бодько, Бодюньо, Бодюньчик, Данко, Даньо, Даня
Борис	Борис, Борисик, Бориска, Бориско, Борисонько, Борисочко, Борисуньо, Борисьо, Борчик, Борька, Боря
Борислав	Борис, Борисик, Бориска, Бориско, Бориславчик, Борисонько, Борисочко, Борисуньо, Борисьо, Борчик, Борька, Боря, Славко, Славцьо
Броніслав	Бронек, Броник, Брончик, Бронько, Броньо, Славик, Славчик
Вадим	Вадик, Вадимко, Вадимонько, Вадимочко, Вадимчик, Вадище, Вадік, Вадька, Вадько, Вадьо, Вадя
Валентин	Валентинонько, Валентоноchio, Валечко, Валік, Валик, Валя, Валько, Валька, Вальо, Вальчик
Валерій	Валера, Валерик, Валерка, Валерко, Валерчик, Валера, Валерка,

	Валерчик, Валік, Валя, Валька, Валько́, Лера, Лерик, Лерка
Валер'ян / Валеріан	Валера, Валера, Валерка, Валерчик, Валя, Валька
Василь	Василечко, Василик, Василунь, Василуньо, Васйлько/Василько́, Васильок, Васильцо́, Васильчик, Васька, Ва́сько/Васько́, Ва́сьо, Васьок, Васюнька, Васюнько, Васюньо, Васюньцо́, Васюня, Васюта, Васютка, Вася
Віктор	Вікто́рко, Вікторочко, Вікторцо́, Вікторчик, Вітасик, Вітінька, Вітічка, Вітусик, Вітюня, Вітька, Вітько, Вітьо, Вітьок, Вітя, Ітьо
Віталій	Віталик, Віталік, Віталь, Віталько, Вітальо, Вітальчик, Віталя, Вітасик, Вітасьо, Вітася, Вітульчик, Вітьо, Вітька, Вітько, Вітя, Талик, Тальо, Таля
Владислав / Володислав	Влад, Владік, Владик, Владиславчик, Владко, Владонько, Владочко, Влодик, Влодко, Вован, Вовчик, Володиславчик, Воха, Слава, Славик, Славік, Славко, Славцо́, Славчик
Влас	Власик, Власко, Власьо
Володимир	Владик, Владко, Влодко, Вова, Вовка, Вовонька, Вовочка, Вовуля, Вовуня, Вовусик, Вовуся, Вовчик, Володасик, Володенька, Володечко, Володик, Володимирко, Володичок, Володічка, Володко, Володусик, Володя, Володька, Володько, Володьо, Ладзьо, Ладзько, Ладзьо, Ладик, Ладимирко, Лодзь, Лодзьо, Лодзько, Лодко, Лодько
В'ячеслав	Слава, Славік, Славко, Славцо́, Славчик
Гаврило	Гаврилечко, Гаврилка, Гаврилко, Гаврилонько, Гаврилцо́, Гавро, Гаврюша
Гарасим	Гарасик, Гарасимко, Гарасимонько, Гарасимочко, Гарась, Гарасько
Геннадій	Гена, Геник, Генко, Генчик, Геня, Генько, Геньо, Гена, Генчик, Геньо, Гиник, Гинько, Гиньо
Георгій	Гарик, Горя, Геньо, Гинько, Гиньо, Жора, Жорик
Гнат	Гнатик, Гнатко, Гнаточко, Гнатусь, Гнатьо
Гліб	Глібко, Глібчик, Глібочко, Глібцо́
Григорій	Гинько, Григір, Григорко, Гриник, Гриня, Гринь, Гринько, Гриньо, Грицик, Грицунь, Грицунько, Грицуньо, Гриць, Грицько, Грицьо, Грицуня, Гриша, Гріша, Грішка, Грунь
Давид	Давидик, Давидко, Давидцо́
Данило /Даниїл	Данилко, Данилонько, Данилочко, Данко, Данусик, Данцо́, Данько, Даньо, Даня
Демид	Демид, Демидко, Демко, Демцо́, Дьома, Дьомка
Дем'ян	Дем'яно, Демко, Демцуньо, Демцо́, Демчик, Дьома
Денис	Денисик, Денисонько, Денисоньчикок, Денисочко, Денисьо, Денько, Деньо, Деня
Деонізій	Дивонізько, Дивонізьо
Дмитро	Діма, Дімка, Дімко, Дімон, Дімочка, Дімуля, Дімулька, Дімулько, Дімун, Дімунь, Дімуньо, Дімуня, Дімусь, Дімуся, Дімусьо, Дімцо́, Дімця, Дімчик, Дмитречко, Дмитрик, Дмитрун, Дмитрунь, Дмитрунько, Дмитруньо, Дмитруньчик, Дмитрусик, Дмитрусь, Дмитруська, Дмитрусько, Дмитрусьо, Митро, Митруньо, Митрунько, Митруньчик, Митько, Митьо, Митя, Мітя, Митяй, Митяйко, Митяйчик
Едуард	Едзьо, Едік
Євген /Євгеній	Гена, Генко, Геньо, Генко, Геньо, Генко, Гина, Гинчик, Гинько, Гиньо, Євген, Євгенко, Євгенонько, Євгеночко, Євгенцо́, Євгенчик,

	Євгеньо, Євко, Жека, Женьо, Женя, Женька, Женько, Женьчик
Євстах / Євстахій	Євсатафій, Євтихій, Остап, Стасько, Стасьо, Стах, Явтух
Захар / Захарій	Захара, Захарик, Захарко, Захаронько, Захарочко, Захарусь, Захарусьо, Захарцьо, Захарчик
Зіновій / Зеновій	Зенечко, Зенечок, Зеник, Зенко, Зенчик, Зенько, Зеньо, Зінь, Зінько
Іван	Ванюша, Ванюшка, Ваня, Ванька, Ванько, Ванько́, Ваньо, Ваньцьо, Іваненько, Іванечко, Іванець, Іванко, Іваник, Іванило, Іваниско, Іванисько, Іванище, Іванонько, Івануньо, Іванунцьо, Іваночко, Іванусь, Іванусьо, Іванчик, Іванцьо, Івань, Іваньо, Івасенько, Івасечко, Івасик, Івасуньо, Івасюнь, Івасюньо, Івась, Івасьо, Івасько, Івасьцьо, Івашко, Іван, Іваниско, Іванчик, Іванцьо, Івань, Іванько, Іваньо, Івасик, Івась, Івасько, Івасьо, Йван, Янко, Янко́, Янчик, Янь, Яньо
Ігор	Єгор, Єгора, Ігорик, Ігорко, Ігорок, Ігорочок, Ігоруньо, Ігоруня, Ігорусик, Ігорусько, Ігорусьо, Ігорцьо, Ігорчик, Ігорьок, Ігорьочок, Ігор
Іларіон	Іларцьо, Іларівон, Іларівонко, Іларко, Іларцьо, Іларчик
Ілля	Гельо, Гилько, Гілько, Ілюша, Ілюшечка, Ілюшечко, Ілюшка, Іляся, Іляська, Ілясько, Ілько
Йосип	Йосипко, Йосіпко, Йосипцьо, Йосиф, Йосифко, Йосько, Йоцько, Осипко, Юзик, Юзько, Юзьо
Казимир	Казик, Казік, Казько, Казьо
Касян	Казік, Казько, Казьо, Касян, Касянко, Касянчик
Кирило	Кирик, Кирилко, Кирилонько, Кирилцьо, Кирусь, Кіря
Кіндрат	Кіндратик, Кіндратко, Кіндратонько, Кіндратцьо
Клим	Клійко/Клімко́, Климонько, Климочко, Климцьо, Климчик
Корній	Корнійко, Корнійцьо, Корнійчик
Корнелій	Корнель, Корнелько, Корнелю, Корній, Корнійко, Корнійцьо, Корнійчик
Костянтин	Костик, Костинька, Костік, Костуньо, Костусьо, Костя, Костян, Кость, Костьо, Косцьо
Кузьма	Кузь, Кузько, Кузьо, Кузя
Лаврентій / Лаврін	Лаврінко, Лаврінчик, Лаврунцьо, Лаврунь, Лавруньо, Лаврусьо
Леонід	Левонько, Левонцьо, Леонідик, Леонідонько, Льонцьо, Льончик, Льоня, Льонька, Льонько, Льоньчик
Леонтій / Левко	Левон, Левонко, Левонцьо, Левончик, Льовко, Льова
Лука	Лук'яно, Лук'янцьо, Лук'янчик, Лук'яньо, Луцько, Луцьо, Луця, Лучик
Лук'ян	Лук'яно, Лук'янцьо, Лук'янчик, Лук'яньо, Луцько, Луцьо, Луця, Лучик
Любомир	Любасик, Любасьо, Любо, Любомирко, Любомирчик, Любусьо, Любцьо, Любчик, Мирко, Мирцьо, Мирчик
Макар / Макарій	Макара, Макарик, Макарко, Макаронько, Макароцьо, Макарусьо, Макарунько, Макарьо, Маркарчик, Макарьчик
Максим	Макс, Максик, Максимичко, Максимко, Максимонько, Максимочко, Максимунь, Максимусь, Максимцьо, Максік, Максютка, Максютка, Максютко, Масик, Масько, Масьо, Масютка, Масютя, Масяня, Масятко, Маць, Мацько, Мурсясьо, Семко, Симко, Сютасик, Сютасьо, Сютя, Сютка, Сюткін, Сютьо
Максиміліан	Макс, Максим, Максимко, Максимчик, Максимцьо, Максик,

Маркіян	Маркіянко, Маркіянчик, Маркіянцьо, Марко, Марчик
Марко	Маркусь, Марочко, Марчик, Маркусик, Маркусьо, Марцьо
Мартин	Мартинко, Мартинцьо, Мартинчик
Мар'ян	Мар'ян, Мар'янко, Мар'яночко, Мар'янусьо, Мар'янцьо, Мар'янчик, Мар'янчикок, Мар'яньо, Мар'ясь, Мар'ясько, Мар'ясьо
Матвій	Матвієнька, Матвієчко, Матвійко, Матвійцьо, Матвійчик, Матьо, Мацьо, Мацько
Микола	Колюня, Колюсик, Колюха, Коля, Колька, Кольчик, Маколайчик, Миколай, Миколайко, Миколка, Миколонька, Миколонько, Миколя, Микольо, Микольцьо, Николайко, Никольцьо, Николик, Николка, Николко
Мирон	Миросьо, Мирко, Миронко, Миронцьо, Мирончик, Мироньо, Миросик, Мирось, Миросько, Миросьо, Славко, Славцьо, Славчик
Мирослав	Мирка, Мирко, Мирон, Миронцьо, Миронько, Мироньо, Миросечко, Миросик, Мирославчик, Мирославчикок, Мирось, Миросько, Миросьо, Слава, Славко, Славцьо, Славчик, Ярко, Ярослав, Ярославко, Ярославьо, Ярцьо
Михайло	Михайлик, Михайличок, Михайличко, Михайлочко, Михайлуньо, Михайлуничок, Михайльо, Михалко, Михалцьо, Михальо, Михань, Миханько, Миханьо, Михасик, Михасунь, Михасуньо, Михась, Михасько, Михасьо, Мишко, Місик, Місунь, Місуньо, Місуня, Місь, Місько, Місьо, Міхал, Міхась, Міхасьо, Міхасько, Міша, Мішка, Мішуля, Мішуньо, Мішуня
Мстислав	Мстиславчик, Мстиславко, Слава, Славік, Славко, Славцьо, Славчик
Назар	Назарко, Назаронько, Назаречко, Назарунько, Назаруньо, Назаруньчик, Назарусик, Назарцьо, Назарчик, Назя
Нестор	Нусь, Нусько, Нусьо
Олег	Алік, Лесик, Лесь, Лесько, Олег, Олежик, Олежка, Олежко, Олезьо, Олесь, Олюнько, Олюсик, Олюсь, Олюсько, Олько, Ольо, Ольцьо, Ольчик
Олександр / Олесь	Лесик, Лесько, Олесик, Олесь, Олесько, Саня, Санька, Санько, Саша, Сашка, Сашко, Сашко, Сашок, Сашуля, Сашуньо, Сашуньчик, Сашуня, Шура, Шурик, Шурік, Шурко
Олексій	Алік, Альоша, Альошка, Волекса, Волексьо, Лесько, Льоня, Льоша, Льошка, Олекса, Олексик, Олексієчко, Олексійко, Олесько
Омелян	Мілько, Мільцьо, Мільчик, Омелько, Омелянко, Омелянчик
Онупрій	Вонуферко, Вонуфрей, Вонуфрейко, Вонуфрейцьо, Вонуферцьо, Нусько, Нусьо
Орест	Орестик, Орисько, Орисьо, Орко, Орцьо, Орчик
Остап	Остапик, Остапко, Остапуньчикок, Остапцьо, Остапчик, Стасик, Стасюньо, Стась, Стасько, Сташка, Сташко
Павло	Павлик, Павлік, Павлонько, Павлуня, Павлунь, Павлуньо, Павлуньо, Павлуницьо, Павлусенько, Павлусечко, Павлусик, Павлусь, Павлусько, Павлусьо, Павлуха, Павлuchикок, Павлуша, Павлушка, Паша, Пашка, Пуник, Пунь, Пунько, Пуньо, Пуницьо
Панас	Панасик, Панаско, Панасько, Панько
Пантелеймон	Панько, Панцьо
Парфен	Парфенко, Пархенько, Пархеньо
Петро	Пепа, Пепко, Пепцьо, Петрик, Петрище, Петро, Петрунь, Петрунько, Петруньо, Петруньчик, Петрусик, Петрусичок,

	Петрусь, Петрусько, Петрусьо, Петрусьоньчичок, Петруха, Петруша, Петька, Петько, Петьо, Петя
Пилип	Пилипець, Пилипочко, Пилипунько, Пилипуньо, Пилипуньцьо, Пилипусик, Пилипусьо, Пилипцьо, Пилипця, Пилипчик, Філько, Фільцьо, Філя
Платон	Платончик, Платонько, Платоньо
Роман	Рома, Романець, Романко, Романонько, Романочко, Романусьо, Романцьо, Романчик, Ромасик, Ромась, Ромасько, Ромасьо, Ромаха, Ромашка, Ромка, Ромко, Ромунь, Ромуня, Ромусь, Ромцьо, Ромчик
Ростислав	Ростик, Ростичок, Ростуля, Ростулька, Ростулько, Ростунцьо, Ростуньо, Ростуня, Ростунька, Ростуся, Ростя, Слава, Славко, Славцьо, Славчик
Руслан	Рулік, Руля, Русланчик, Русланьо, Русласько, Руслик, Руслік
Рустам	Русланчик, Рустамко, Рустамчик, Рустік, Рустя
Святослав	Светик, Светік, Святко, Святославчик, Святославик, Святочко, Светя, Слава, Славік, Славочко, Славцьо, Славчик
Семен	Семеник, Семенко, Семеночко, Семенчик, Семко, Семцьо, Сеня, Сень, Сенька, Сенько, Сеньо, Сєня
Сергій	Сергійчик, Сергієнко, Сергієчко, Сергійко, Серьога, Серьожа, Серьожка, Серий, Серьога, Серьожа, Серьожка
Сидір	Сидорко, Сидорцьо, Сидорчик
Сильвестр	Силько
Станіслав	Слава, Славко, Стас, Стасик, Стасік, Стасунь, Стасуньо, Стасунько, Стась, Стаська, Стасько/Стасько́, Стасьо, Стася, Стах, Сташко
Стах	Стась, Стасько, Стасьо, Стах, Сташко
Степан	Степаник, Степанко, Степаночко, Степанцьо, Степанчик, Степасенько, Степко, Стефан, Стефаник, Стефанко, Стефанцьо, Стефко, Стефцьо, Стець, Стецько, Стецьо, Стьопа, Стьопка, Сьопчик, Штепко, Штепцьо, Штефан, Штефанко, Штефко
Тадей	Тадейко, Тадзьо, Тадик, Тадьо
Тарас	Тарас, Тарасик, Тарасичок, Тараско, Тарасуня, Тарасуньо, Тарасуньчик, Тарасуньчик, Тарась, Тарасько, Тарасьо
Теодозій	Дозік, Дозько, Дозьо
Теодор	Дорко, Дорусьо, Дорцьо, Годорко, Годорцьо
Теофіл	Філько, Філя
Тимофій	Тимко, Тимонько, Тимоха, Тимочко, Тимоша, Тимошко, Тимцьо, Тіма, Тімка, Томко
Тимур	Тимурко, Тимурчик, Тимурцьо
Тихін	Тимко, Тихонько, Тихошко, Тишко
Трохим	Тронь, Тронько, Троньо, Трохим, Трохимко, Трохимонько, Трохимцьо
Федір	Дорко, Дусик, Федірко, Федорик, Федорко, Федоронько, Федорцьо, Федот, Федотик, Федунь, Федусь, Федусько, Федусьо, Федь, Фédько, Федько, Федьо, Федя
Филимон	Филимонко, Филимончик, Філя, Філько, Філько́, Фільцьо
Хома	Хóма, Хомик, Хомко, Хомочко, Хомцьо
Юзеф	Йозеф, Йозефко, Йозефцьо, Йосип, Юзефко, Юзефцьо, Юзик, Юзько, Юзьо
Юліан	Люлько, Люльо, Юлик, Юліанко, Юліанчик, Юлік, Юлько, Юльо, Юльцьо, Юльчик
Юлій	Люлько, Люльо, Юлик, Юлік, Юлько, Юльо, Юльцьо, Юльчик

Юрій	Жора, Жорик, Юра, Юраньо, Юраньчик, Юрасенько, Юрасечко, Юрасик, Юрась, Юраська, Юрасько, Юрасьо, Юрася, Юрашко, Юрійко, Юрка, Юрко, Юрцьо, Юрчик
Юстин	Вустим, Вустимко, Встимчик, Вустимцьо, Устим, Устимка, Устимко, Устимцьо, Устимчик, Юзько, Юзьо, Юстим, Юстимко, Юстимчик, Юстинко, Юстинонько, Юстинчик, Юстинцьо
Ярема	Єрема, Ярема, Яремко, Яремцьо, Яремчик, Ярко, Ярцьо
Яків	Ясько, Ясь, Ясьо
Яким	Якимка, Якимко, Якимцьо, Якимчик, Ясьо, Яць, Яцько, Яцьо
Ярема	Єрема, Яремик, Яремка, Яремко, Яремочка, Яремочко, Яремцьо, Яремчик, Яремусь, Яремусьо, Ярик
Ярослав	Слава, Славик, Славик, Славко, Славуньо, Славусь, Славусьо, Славцьо, Славчик, Ярик, Ярко, Ярославцьо, Ярославчик, Ярось, Яросько, Яросьо, Ярусьо, Ярцьо, Ярчик
Адам	Адамко, Адамочко, Адамцьо, Адамчик, Адасть, Адастько, Адастьо, Адашко

жіночі імена

Аделаїда	Ада, Аделє, Аделя, Аделька, Адельочка, Анелька, Анелька, Деля
Аделія	Ада, Аделе, Аделя, Аделька, Адельочка, Анелька, Анелька, Деля
Адріана / Андріана	Андріанє, Адріаночка, Адріанце, Адріанчик, Адріанця, Адріаня, Андріана, Андріанє, Андріаночка, Андріануся, Андріанце, Андріанця, Андріанчик
Аза	Аза, Азе, Азонька, Азочка
Акулина	Кулина
Аліна	Але, Алінка, Алінонька, Аліночка, Алінчик, Алюся, Алюська, Алька, Аля, Ліна
Алла	Ала, Але, Алка, Аллонька, Аллочка, Аллунька, Аллусечка, Аллусик, Аллуська, Аллуся, Алонька, Аля
Альбіна	Але, Альбінка, Альбіночка, Альбінця, Альбіня
Анастасія	Анастасійка, Дуська, Дуся, Настася, Настечка, Настє, Настік, Настінька, Настка, Насточка, Настунечка, Настунця, Настуня, Настунька, Настусенька, Настусечка, Настусік, Настуся, Настуська, Настька, Настьона, Настя, Наця, Нацька, Стасечка, Стасуня, Стасунька, Стася, Стаська, Тася, Таська, Тусенька, Тусечка, Туська, Туся, Яся
Ангеліна	Ангелінка, Ангеліночка, Ангелінчик, Ангелінця, Анелька, Анеля, Анеле, Анелька, Нелька, Неля
Анелія	Анеле, Анелька, Анельця, Анеля, Анеле, Анелька, Анельце, Нелечка, Неле, Нелька, Нельчик, Неля, Нельце
Анжела / Анжеліка	Анжелка, Анжелочка, Анжелуся, Анжелце, Анжелця, Ліка
Антоніна	Антосенька, Антосечка, Антоська, Антосє, Антося, Ніна, Тонечка, Тонька, Тонє, Тоня, Тосє, Тоська, Тося, Янтосє, Янтося, Янтоська
Богдана	Богданє, Богданка, Богданочка, Богданця, Богданька, Богдася, Бодька, Бодя, Дана, Данє, Данка, Данусенька, Данусечка, Данусик, Дануся, Дануська, Дануга, Даня, Данця
Броніслава	Бронє, Броньце, Броньця, Бронька, Броня, Слава, Славка, Славце, Славця
Валентина	Валентинонька, Валечка, Валінька, Валька, Валюня, Валюся, Валюша, Валюшка, Валя, Тіна, Тінка, Тінонька, Тіночка

Валерія	Валера, Валерка, Валеронька, Валерочка, Валерце, Валерця, Вале, Валя, Лера, Лерочка, Леруня, Леруся, Лерця, Лерчик, Лера, Лерка, Лерочка, Лерце
Ванда	Ванде, Вандочка, Вандуся, Вандя
Варвара	Варварище, Варварка, Варваронька, Варварочка, Варварце, Варварцунє, Варварця, Варка, Варочка, Варуня, Варуся, Варюня, Варютонька, Варя
Василина / Василіса	Васе, Василинка, Василинонька, Василиночка, Василька, Васильце, Васька, Васюне, Васюня, Вася
Векла	Векла, Веклонька, Веклуся
Вероніка	Вероне, Веронічка, Веронка, Веронця, Веронька, Вероньце, Вероньця, Вероня, Верунька, Вера, Віка, Вікуся, Віра, Ніка, Нікусик, Нікуська, Нікуся
Вікторія	Віка, Вікочка, Вікторійка, Вікторце, Вікторця, Віктуся, Вікуня, Вікусе, Вікуся, Віта, Віте, Вітка, Вітонька, Віточка, Вітусик, Вітуська, Вітуся, Вітя, Віце, Віця
Віра	Вера, Верка, Верочка, Вера, Верка, Вірка, Віронька, Вірочка, Віруня, Вірунька, Віруньчик, Вірусик, Віруська, Віруся, Вірця
Віта / Віталія	Віка, Вікуся, Вікусик, Віталє, Віталя, Вітасик, Вітася, Віте, Вітка, Вітонька, Віточка, Вітусенька, Вітусик, Вітуська, Вітуся, Вітюся, Вітя
Віцентія	Віценя, Віцька, Віце, Віця
Влада	Влада, Владє, Владочка, Владуня, Владуся, Владце, Владця, Владя
Владислава	Влада, Владє, Владиславце, Владиславця, Владочка, Владуня, Владуся, Владце, Владця, Владя, Слава, Славка, Славочка, Славуня, Славця
Володимира	Влада, Владзя, Владка, Влодзя, Володзьга, Володимирка, Володка, Володя, Володька, Лада, Ладзуня, Лодзя, Лодзьга, Мира, Миросенька, Миросечка, Миросє, Мирося, Мироська, Мирце, Мирця
Галина	Галечка, Гале, Галина, Галинка, Галинонька, Галиночка, Галка, Галонька, Галочка, Галька, Гальця, Галюня, Галюнька, Галюньчик, Галюсенька, Галюсик, Галюся, Галюська, Галя, Гелька, Гельця, Геля
Ганна	Анка, Анна, Анниця, Анничка, Анночка, Аннуня, Аннуся, Анце, Анця, Анька, Аньчик, Анюта, Анютка, Анютонька, Анюточка, Аня, Гандзе, Гандзя, Ганє, Ганка, Ганна, Ганночка, Ганнуленька, Ганнулечка, Ганнуля, Ганнулька, Ганнунька, Ганнуня, Ганнусенька, Ганнусик, Ганнуся, Ганнуська, Ганця, Ганя, Ганька, Нуська, Нуця, Нюра, Нюрка, Нюсенька, Нюся, Нюська, Нюточка
Гафія	Гапочка, Гафа, Гафка, Гафце, Гафця
Гелена	Геленка, Гелюся, Гелюська, Геле, Геля, Гелька, Гельце, Гельця
Горпина	Горпинка, Горпиночка
Данііла	Дана, Данє, Данка, Даночка, Данусенька, Данусечка, Дануся, Дануська, Данце, Данця, Даня, Даце
Дарія / Дарина	Дара, Даринка, Дариночка, Даринчик, Дарійка, Дарійочка, Дарка, Даронька, Дарочка, Даруненька, Даруне, Даруня, Дарусенька, Дарусє, Дарусик, Даруся, Даруська, Дарце, Дарця, Дарчик, Даша, Дашенька, Дашечка, Дашка, Дашульчик, Дашуля, Дашунька, Дашуньчик, Дашуня, Дора, Одарка
Діана	Діанка, Діанонька, Діаночка, Діанусє, Діануся, Діна, Дінця, Діня
Домна / Домаха /	Дома, Домашка, Домка, Домочка, Домце, Домця

Домка	
Дора	Дарочка, Дорка, Дорочка, Дорця
Елеонора	Еле, Елочка, Елька, Ельця, Ельчик, Елюне, Елюня, Еля, Леонора
Емілія	Міла, Міле, Мілонька, Мілочка, Мілька, Мільця, Мільчик, Мілюня, Мілюся, Міля, Міляня, Міляся
Єва	Євка, Євонька, Євочка, Євчик, Євуненька, Євуне, Євуня, Євусенька, Євце, Євця, Євчик
Євгенія	Генця, Генця, Гине, Гинка, Гинця, Гинька, Гиня, Євгена, Євгеня, Євгенка, Женечка, Жене, Женька, Женьчик, Женя
Євдокія	Даця, Докійка, Досечка, Досе, Дося, Доська, Доцька, Доця, Дуня, Дунька, Дусенька, Дуся, Дуська, Євдося, Ївгася, Ївгаська, Явдонечка, Явдоня, Явдонька, Явдосе, Явдоська, Явдося, Явдоха, Явдоця, Явдошенька, Явдошка
Євстахія	Стасе, Стася, Стаська, Сташка
Єлизавета	Єлизаветонька, Єлизавета, Ліза, Лізка, Лізонька, Лізуне, Лізуня
Жанна	Жанка, Жанночка, Жаннонька, Жаннуся, Жаська
Зінайда	Зіна, Зінка, Зінонька, Зіночка, Зінуля, Зінуня, Зінусе, Зінуся, Зінька
Зіновія / Зеновія	Зене, Зенка, Зенька, Зеня, Зіна, Зінаїда, Зіне, Зінка, Зінонька, Зінька
Зірка	Зірунька, Зіруся, Зоряна, Зорянка
Зоряна	Зорце, Зорця, Зорька, Зоря, Зорянка, Зорянонька, Зоряночка, Зоряничок, Зорясик, Зоряська, Зоряся
Зоя	Зое, Зоенька, Зоєчка, Зойка, Зойце, Зойця, Зойчик
Іванна	Їванка, Їваночка, Іванка, Іванонька, Іваночка, Іванунця, Іванця, Іваня, Івасик, Іваська, Їванка, Їваночка, Їванце, Їванця, Їваня, Ївгаська, Яна, Яне, Янка, Яночка, Янусе, Януся, Янце, Янця, Яня, Ясе, Яська, Ясюня, Яся
Ілона	Ілоне, Ілонка, Ілоночка, Ілонце, Ілонця, Ілончик, Ілоня
Інна	Іне, Інка, Іннонька, Інночка, Іннуля, Іннулька, Іннульчик, Іннуня, Іннусенька, Іннусик, Іннуська, Іннуся, Інця, Іня
Ірина	Іра, Іринка, Іриночка, Іринця, Ірка, Іронька, Ірочка, Ірунечка, Іруня, Ірусик, Іруся, Іруська, Ірце, Ірця, Ірчик
Йосипа / Йосифа	Їзуне, Їзуня, Юзе, Юзька, Юзуня, Юзюня, Юзя
Казимира	Казька, Казе, Казя, Мирка
Каріна	Каріночка, Карінка, Карінця
Кароліна	Каролінка, Кароліночка, Каролінчик, Кароля, Каролька, Карольце, Карольця
Катерина	Касенька, Касе, Касуня, Касунька, Каська, Касюня, Кася, Катеринка, Катеринонька, Катериночка, Катечка, Катречка, Катеринятко, Катє, Катруня, Катрунька, Катрусенька, Катруся, Катруська, Катря, Катюша, Катюшка, Катя, Катька
Квітослава	Квітка, Квітонька, Квіточка, Слава, Славка, Славце, Славця
Клавдія	Клава, Клавда, Клавде, Клавка, Клавонька, Клавочка, Клавуня, Клавусенька, Клавуся, Клавце, Клавця
Климентина	Клима, Климка, Климце, Климця
Корнелія	Корнеле, Корнеля, Корнелька, Неле, Нелька, Неля
Ксенія	Ксенечка, Ксене, Ксенька, Ксеня, Ксюлька, Ксюля, Ксюнька, Ксюша, Ксюшка, Ксюшечка, Оксана, Оксане, Оксанка, Оксаночка, Оксануся, Оксаня
Лариса	Лара, Ларисе, Лариска, Ларисонька, Ларисочка, Ларися, Ларіса, Ларіска, Ларонька, Ларочка, Ларуня, Ларусенька, Ларусечка, Ларуся, Ларуська, Лесе, Лесик, Лесуня, Леся, Лора, Лоронька, Лорочка

Леонідія	Левонка, Лівонка
Леонія	Левонка, Лівонка
Леся	Лесенька, Лесечка, Лесе, Лесик, Лесуня, Лесуньчик, Лесюненко, Лесюнечка, Лесюня, Леська
Лідія / Ліда	Лідонька, Лідочка, Лідуня, Лідунька, Лідуньчик, Лідусик, Лідуся, Лідуська, Лідце, Лідця
Лілія	Ліленька, Лілечка, Ліле, Лілічка, Лілюня, Лілюнька, Лілюсе, Лілюсик, Лілюся, Ліля, Лілька, Лільчик
Любов / Люба	Люба, Любасик, Любаша, Любашка, Любка, Любонька, Любочка, Любунечка, Любуня, Любунька, Любусечка, Любуся, Любуська, Любце, Любця, Любчик
Любомира	Люба, Любасик, Любаша, Любка, Любонька, Любочка, Любунечка, Любуня, Любунька, Любусечка, Любуся, Любуська, Любце, Любця, Любчик
Людмила	Люда, Людка, Людмила, Людонька, Людочка, Людуня, Людуся, Людця, Люсенька, Люсечка, Люська, Люся, Міла, Мілонька, Мілочка, Мілька, Мільце, Мільця, Міля
Магдалина / Магда	Магдалена, Магдаліна, Магде, Магдонька, Магдочка, Магдуня, Магдуся, Магда, Магде, Магдуся
Майя	Маєчка, Майка
Мальвіна	Маля, Мальвінка, Мальвінонька, Мальвіночка, Мальвонька, Мальвочка, Мальвуня, Мальвуся
Марія	Маня, Манька, Марина, Марине, Мариниско, Маринисько, Маринка, Маринця, Мариня, Марисе, Марися, Мариська, Марієнька, Марієчка, Марійка, Марійця, Марічка, Марусенька, Марусенятко, Марусечка, Марусе, Марусина, Марусинка, Маруся, Маруська, Маруха, Марушка, Маша, Машенька, Машечка, Машка, Машуня, Муся
Мар'яна	Мар'яне, Мар'янка, Мар'янонька, Мар'яночка, Мар'янця, Мар'янчик, Мар'яся
Марина	Маринонька, Мариночка, Мариня, Маринька, Марисенька, Марисе, Марисуня, Марися, Мариська
Маріанна	Маріана, Маріане, Мар'яна, Мар'яночка
Марта	Марте, Мартонька, Мартоха, Марточка, Мартуне, Мартуня, Мартусечка, Мартусе, Мартуся, Мартуха, Марця, Туся
Меланія	Малане, Маланка, Маланця, Малася, Меланька, Меланя, Мелася, Мелашка, Міле, Міля, Мілька, Мільце, Мільця
Мечислава	Славка, Славце, Славця
Мирослава	Мира, Мирка, Мироне, Мироня, Миросенька, Миросечка, Маросе, Мирося, Мироська, Мирця, Мірка, Мірце, Мірця, Слава, Славка, Славочка, Славуне, Славуня, Славусе, Славуся, Славце, Славця
Михайлина	Михайлінка, Михайлинонька, Михайлиночка, Михаліна, Михасе, Михася, Міле, Міля, Міся
Мотря	Моте, Мотренька, Мотриниґа, Мотречка, Мотька, Мотя
Надія	Наде, Надежда, Надієнька, Надієчка, Надійка, Надійце, Надійця, Надінька, Надічка, Надулька, Надуня, Надунька, Надусик, Надуська, Надуся, Надька, Надюня, Надюсенька, Надюся, Надюська, Надюша, Надюша, Надюшенька, Надюшка, Надя, Насте, Настуня, Настя
Назарія	Назарце
Наталія / Наталя	Натале, Наталка, Наталонька, Наталочка, Наталусик, Наталоня, Наталюся, Наталюсик, Наталька, Натальце, Натальця, Натася, Натаська, Наташа, Наташка, Натуся, Натуська

Неля	Анеля, Анелька, Анелька, Нелечка, Неленька, Нелюня, Нелюсенька, Нелюся, Нелюська, Нелька, Нельце, Нельчик
Неоніла	Неле, Неля, Нелька, Ніла, Нілонька, Нілочка, Ніля, Ниле
Ніла	Нілочка, Нілка, Ніля
Ніна	Ніна, Ніне, Нінонька, Ніночка, Нінуля, Нінусик, Нінусе, Нінуся, Нінця, Нінчик
Олександра	Лесуня, Лесунька, Лесюнька, Леся, Леська, Саня, Санька, Саша, Сашенька, Сашка, Сашуня, Шура, Шурка, Шуронька, Шурочка, Шурце
Олена	Волена, Лена, Ленка, Ленонька, Леночка, Ленуля, Ленуся, Льоля, Олененька, Оленонька, Оленочка, Оленуся, Оленце, Оленцуня, Оленця, Олесе, Олеся
Олеся	Лесуня, Леська, Леся, Олесечка, Олесе, Олесик, Олесуня, Олеська
Ольга	Воле, Волюська, Вольга, Вольга, Люся, Оленька, Олечка, Оле, Олічка, Олюнька, Олюньце, Олюньця, Олюньчик, Олюсе, Олюсик, Олюся, Олюська, Оля, Ольга, Ольга, Олька, Ольця, Ольчик
Оксана	Ксана, Ксаня, Ксенечка, Ксенє, Ксеня, Ксенька, Ксюха, Ксюша, Ксюшенька, Ксюшечка, Ксюшка, Оксана, Оксане, Оксанка, Оксаночка, Оксанульця, Оксануся, Оксаня, Сяна, Сяне, Сянка, Сяночка, Сянька, Сяньця, Сяньчик, Сяня
Ореста	Ворисе, Орисе, Орисечка, Орисюня, Орися, Ориська, Орка, Оронька, Орце, Орця
Орислава	Ворисе, Вориська, Ворися, Орисечка, Орисе, Ориська, Орися, Орка, Орця, Славка, Славця
Орися	Ворисе, Вориська, Ворися, Орисе, Орисечка, Ориська, Орисюня, Оришка, Орище, Орка, Оронька, Орце, Орця, Орчик
Осипа	Йоська, Юська
Павлина / Павліна	Павлинка, Павлинонька, Павлиночка, Павлина, Павлуня, Павлюня, Павлюся, Павля, Павуся, Паша, Пашка, Полька
Пелагея / Палагія	Пазька, Пазя, Палажка, Палазе, Палазя, Пася
Парасковія / Параскевія	Паранька, Паране, Параня, Парасе, Параска, Парасонька, Парасочка, Парасуня, Парася, Параська, Парашка, Паша
Петрунеля	Неля, Петрунька
Поліна	Полечка, Поленька, Полінка, Поліночка, Полька, Поля
Раїса	Раєнька, Раєчка, Райка, Раєнька, Раєчка, Раїсонька, Раїсочка, Райце, Райця, Раюня, Раюся, Рая
Роза	Рузе, Рузька, Рузя
Розалія / Розанія	Розонька, Руза, Рузана, Рузе, Рузька, Рузя
Роксолана	Лана, Ляна, Лянка, Ляночка, Лянуся, Лянце, Лянця, Лянчик, Роксоланонька, Роксоланочка, Рося
Романія / Романа	Рома, Романка, Романонька, Романочка, Ромка, Ромуся, Ромуська, Ромце, Ромця
Руслана	Ляна, Русе, Русланка, Русланонька, Русланочка, Русланце, Русланя, Руся
Світлана	Лана, Ланка, Ланочка, Лануся, Лянуся, Света, Светік, Светка, Светце, Светця, Світланка, Світланонька, Світланочка
Святослава	Святка, Святочка, Святуся, Святусик, Слава, Славця
Сільвія	Сіле, Сіля, Сільва, Слава, Славка, Славця
Сніжана	Жана, Жаночка, Сніжане, Сніжанка, Сніжаночка
Соломія	Соломієнька, Соломієчка, Соломійка, Соломійце, Соломійця, Соломка, Солоха, Солоня, Соле, Соля, Солька

Софія	Зоненька, Зонечка, Зоне, Зонька, Зоня, Зосенька, Зосечка, Зосе, Зося, Зоська, Соненька, Сонечка, Соне, Сонічка, Сонька, Соня, Софа, Софієнька, Софієчка, Софійка, Софка
Станіслава	Слава, Славка, Славця, Станя, Стаська, Стасе, Стася, Сташка
Степанида	Стефа, Стефка, Стефце, Стефця
Степанія / Стефанія	Степка, Степце, Степця, Стеся, Стефа, Стефка, Стефонька, Стефочка, Стефунця, Стефце, Стефця
Сузанна	Зузанка, Сузане, Сузаня, Сусане, Сусаня, Сусанонька, Сусаночка, Сузанчик
Тамара	Тамарка, Тамаронька, Тамарочка, Тома, Тамарце, Тамарця, Томка, Томонька, Томочка, Томуня, Томуся, Томце, Томця
Текля	Дуся, Дуська, Текла, Текле, Теклюня, Теклюсе, Теце, Теця
Теодозія	Дозе, Дозя, Досе, Дося, Доська
Тереза	Теренька, Терене, Тереня
Тетяна	Танечка, Танічка, Тануля, Тануся, Танча, Танюся, Танюха, Танюша, Танюшенька, Танюшка, Тася, Таня, Танька, Таньчик, Таця, Тацька, Тетянка, Тетяночка
Уляна	Вуліянка, Вуліянце, Ляна, Ляне, Лянонька, Ляночка, Ляня, Оленка, Олянка, Уленька, Улечка, Улька, Уля, Уляне, Улянка, Улянонька, Уляночка, Улянчик, Улясе, Улясик, Уляся, Яне, Яна
Устина	Вустинка, Вусте, Вустя, Усте, Устинка, Устинонька, Устонька, Устя, Усце, Усця
Федора	Федорка, Федька
Франка	Фране, Франка, Франочка, Франця, Франя
Христина	Кшисе, Кшися, Кшиська, Христечка, Христе, Христинка, Христинонька, Христиночка, Христуне, Христуня, Христунька, Христуньчик, Христусик, Христуська, Христуся, Христя
Чеслава	Чеська, Чесе, Чеся, Слава, Славка, Славце, Славця
Юзефа	Йозефочка, Юзефочка, Юзефце, Юзефця, Юзька, Юзя, Юзуне, Юзуня, Юська
Юліана	Юленька, Юлечка, Юле, Юличка, Юлічка, Юлька, Юльце, Юльця, Юльчик, Юля, Юлясик, Юляська, Юляся, Юляша
Юлія	Люле, Люлька, Люльце, Люля, Юленька, Юлечка, Юле, Юлик, Юличка, Юлічка, Юлька, Юльце, Юльця, Юльчик, Юля, Юлясик, Юлясе, Юляся, Юляша, Юляшка
Юстина	Їсте, Їстина, Їстинка, Їстуне, Їстуня, Їстине, Їстиночка, Їстиня, Юзе, Юзя, Юзька, Юсте, Юстине, Юстинка, Юстиночка, Юстинусе, Юстинуся, Юстинчик, Юстуне, Юстиня, Юстя, Юська
Явдоха	Євдоха, Євдосе, Євдося, Євдошка, Явдосе, Явдося, Явдошка, Явдосе, Явдося
Яна	Іваночка, Іванусе, Івануся, Іванце, Іванця, Івасе, Івася, Іваська, Івасе, Івася, Іваська, Яна, Янка, Яночка, Януле, Януля, Янулечка, Януленька, Янульчик, Янусик, Януська, Янусе, Януся, Янце, Янця, Янчик, Яська, Ясе, Ясочка, Яся
Яніна	Яне, Яна, Янка, Яночка, Януся, Януле, Януля, Янчик, Яська, Ясе, Яся
Ярина	Яринка, Яриночка, Яринце, Яринця, Яруся, Ясонька, Ясочка, Яська, Ясюня, Яся
Ярослава	Слава, Славка, Славочка, Славуня, Славуся, Славце, Славця

Додаток Б
СЛОВНИК ІНДИВІДУАЛЬНИХ ПРИЗВИСЬК ЖИТЕЛІВ
ТЕРНОПІЛЬЩИНИ

- Аба-баба** (Дар.) – прізвище Абрам
Абал (Берим.) – кремезний (пор. амбал «кремезний»)
Абориген (Петр.) – живе під лісом
Абориген (Ястр.) – смуглявий
Абрикович (Каль.) – ім'я по батькові Ваврикович
Августа (Гел., Каль.) – зовні схожа на Августу – героїню серіалу «Дона Бейжа»
Аврам (Мик.) – прізвище Авраменко
Автоген (Прис.) – працює зварювальником
Автогосподарство (Коноп.) – має багато автомобілів
Авторітет (Ів.) – любить увагу до себе
Авуйко (Нов.) – заїкається (пор. «вуйко»)
Агроном (Жовтн., Залуж.) – працює агрономом
Агроном (Лоп.) – нікому не довіряв обміряти свій город
Агрономка (Гов.) – працює агрономом
Агрономчик (Мол.) – працює агрономом
Агрономша (Бугл.) – працює агрономом
Ада (Мишк.) – часто вживає слово «да»
Адамара (Ів.) – ім'я Володимира
Адасьо (Гук.) – ім'я Адам
Адвокат (Жаб.) – працює адвокатом
Адвокат (Март.) – уміє домовлятися, «пробивний»
Адідас (Граб.) – носить одяг фірми «Adidass»
Адік (Гл.) – носить одяг фірми «Adidass»
Аза (Іл.) – веде кочовий спосіб життя, як циганка
Аза (Кл.) – зовні схожа на Азу – героїню кінофільму «Циганка Аза»
Аза (Март.) – зовні схожа на циганку
Азіс (Гов.) – часто вживає слово «азіс»
Айлик (Каль.) – ім'я Михайлик (<Михайло)
Айсти-гайсти (Каль.) – говорив незрозуміло
Академік (Прис.) – розумний
Акула (Бер.) – прізвище Акулич
Албанець (Ванж.) – албанець за походженням
Але воно йде-йде (Каль.) – до коней, коли йдуть поволі, каже «Але воно йде-йде»
Алекс (Мик.) – прізвище Александров
Алешко (Біляв., Боб.) – ім'я Олег
Алилуйчик (Ів.) – казав, що син буде пророком (пор. алілуя «хвала Богу» (вигук в кінці молитви) [ЕСУМ I, с. 61])
Алі (Зав.) – ім'я Олексій; смуглявий, як араб
Алі (Підг.) – зовні схожий на Алі-Бабу – героя кінофільму «Алі-Баба і сорок розбійників»
Алі (Прис.) – ім'я Олексій
Алі Баба (Оз., В. Гаї) – ім'я Олексій (пор. Олексій – Алік – Алі – Алі Баба)
Алі-Баба (Кидан.) – керівник, мав сорок підлеглих
Алі-Баба (Чайч.) – прізвище Бурбела
Алік (Мик.) – прізвище Далік
Алік (Остр.) – ім'я Альберт
Алік (Пот.) – зловживає алкоголем

- Алік** (Рид.) – ім'я Олексій
- Алхімік** (Мик.) – прізвище Алхімов
- Альошкін** (Тил.) – ім'я Олексій
- Альфонтс** (Мик.) – живе за рахунок дружини
- Амазонка** (Худ.) – перелякана; дика, як амазонка
- Амбал** (Голг.) – високого зросту (жарг. амбал «фізично сильний, високого зросту чоловік» [СУС])
- Амеба** (Мишк.) – працює вчителем біології
- Американець** (Бар.) – дід був на заробітках в Америці
- Американка** (Год., Бурк.) – жила в Америці
- Ананас** (Бурк.) – має зачіску у формі ананаса
- Ангел** (В. Гаї) – розумний
- Ангел** (Каль.) – спокійний, тихий
- Ангелочок** (Кид.) – тихенька
- Андрейцьо** (Лоп.) – ім'я Андрій
- Андрепас** (Добр.) – ім'я Андрій; за професією пастух
- Андрій Васильович** (Плеб.) – найстарший у класі
- Андрій Сирилівський** (Лоп.) – живе на вулиці Сирилівка
- Андромед** (Гумн.) – прізвище Андрій
- Андрон** (Март., Мик., Товст.) – ім'я Андрій
- Андросік** (В. Гаї) – ім'я Андрон
- Ани-ани** (Каль.) – часто вживає вислів «ани-ани»
- Аничка** (Макс.) – ім'я Ганна
- Анічка** (Кудр., Макс.) – ім'я Ганна
- Аннушка** (Дар.) – ім'я Ганна
- Антибіотик** (Гук., Мш.) – зовні схожий на Антибіотика – героя кінофільму «Бадитський Петербург»
- Антипко** (Добр.) – вредна (діал. антипко «чорт» [СУМ I, с. 50])
- Антипко** (Жаб.) – виконував роль Чорта у виставі
- Антипко** (Макс.) – ім'я Антон
- Антоша** (Оз.) – прізвище Антосяк
- Анфіса** (В. Дед.) – зовні схожа на Анфісу – героїню кінофільму «Вічний поклик»
- Аншлюз** (Каль.) – грав у виставі німця, що говорив слова «an schluz»
- Апанович** (Каль.) – по батькові Степанович
- Ап-ап** (Март.) – захланний
- Апач** (Прис.) – волосся зачісує наперед, як індіанці
- Апс** (Кидан.) – часто вживає слово «апс»
- Аптекарь** (Личк.) – працює аптекарем
- Аптекарька** (Залуж., Кон., Оз.) – працює аптекарем
- Ара** (Кидан.) – з ініціалами прізвища, імені та імені по батькові АРА
- Ара** (Лоп.) – має зламаний ніс (пор. ара «папуга»)
- Армян** (Лоп.) – приїхав із Вірменії
- Арні** (Бурк.) – під впливом алкоголю не міг вимовити слова «Арсеній»
- Артист** (Плеб.) – любить співати
- Ас** (Біл.) – хвалько, усе знає
- Ас** (Зав.) – прізвище Асанов
- Ас** (Кл.) – досвічений (рос. ас «досвічений спеціаліст» [ЕСУМ I, с. 91])
- Аса** (Гов.) – часто вживає слово «аса»
- Ася** (Гел.) – ім'я Вася (<Василь)
- Атака** (Март.) – у дитинстві облив старшу жінку водою і кричав «атака»
- Атаман** (Зав., Ішк.) – прізвище Атаманчук
- Атаман** (Підг.) – прізвище Марфіян

- Атлас** (Зав.) – прізвище Атласюк
- Ать** (Петр.) – лідер у компанії (пор. жарг. бать, батя «людина, що користується авторитетом серед злочинців» [СВЖ])
- Афган** (Бугл., Стр., Тр.) – служив в Афганістані
- Афганець** (Каль.) – служив в Афганістані
- Афоня** (Гр., Товст.) – зовні схожий на Афоню – героя кінофільму «Афоня»
- Ахламони́ха** (Лоп.) – безвідповідальна (пор. охломон «про дурня і неробу» [ВТССУМ])
- Ацько** (Каль.) – ім'я Сашко
- Ачка** (Іл.) – перед словами вживає «ач»
- Ба** (Ос.) – звертався до тещі «бабо-ба»
- Баба** (Каль.) – прізвище Бабій
- Баба Біла** (Гов.) – має біле волосся
- Баба Га** (Худ.) – часто вживає слово «га»
- Баба Ганя** (Біляв.) – колишня вчителька, тепер пенсіонерка
- Баба Доха** (Добр.) – ім'я Софія
- Баба Катя** (Кон.) – ім'я Катерина
- Баба-грім** (Ком.) – кремезна, міцна (пор. «як грім»)
- Бабай** (В. Ход., Дар., Кл., Куд.) – має темну шкіру (пор. Бабай «нічний дух, уявна істота, яка зображається як дідусь з великим мішком» [СІС])
- Бабай** (Ванж., Лан., Пізн.) – високого зросту, товстий (пор. Бабай «нічний дух, уявна істота, яка зображається як дідусь з великим мішком» [СІС])
- Бабай** (Нов.) – прізвище Чернобай
- Бабак** (Бар.) – мав компанію, де було вісім дівчат (пор. розм. «вісім девок, один я»)
- Бабаня** (Жаб.) – у дитинстві говорив «бабаня» замість «бабуня»
- Бабара́дда** (Кол.) – заїкається (пор. «борода»)
- Баба-хлоп** (Залуж.) – кремезна жінка, зовні схожа на чоловіка
- Бабин** (Гов.) – жив у бабусі, дуже її любив
- Бабуся** (Кидан.) – молода, але недоглянута жінка, виглядає старшою за віком
- Бадяга** (Петр.) – ім'я Богдан
- Бадьо** (Іл.) – ім'я Бодьо
- Баєчка** (Сам.) – повторював, що «все баєчка»
- База** (Козл.) – прізвище Базилінська
- Базник** (Ів.) – збирав лікувальні трави, здавав бузину (пор. базник «собача бузина» [Гр. І., с. 20])
- Базьо** (Кол.) – ім'я Василь
- Бай** (Петр.) – прізвище Чернобай
- Байдужа** (Чайч.) – байдужа
- Байч** (Тил.) – мав великий живіт, як колись місцевий жид Байча
- Бак** (Остр.) – упав у бак з водою
- Баклажан** (Кид.) – ніс синіє на морозі
- Баклажан** (Лоп.) – прізвище Синенький
- Баклажан** (Ос.) – коли вип'є горілки, то його обличчя стає синім
- Балаболка** (Оз.) – безвідповідальна (жарг. балаболка «базіка»)
- Балабончик** (Іл.) – низького зросту, повний (місц. балабончик «пампушок»)
- Балабух** (Год., Ск., Ябл.) – повний
- Балабух** (Гр.) – низького зросту, повний
- Балакун** (Ігр., Ром.) – говорун
- Баламут** (В. Ход., Туст.) – має запальний, гарячий характер
- Баламут** (Заліз., Петр.) – безвідповідальний
- Баланда** (Гов.) – незібраний, базіка (розм. баланда «дуже рідка пісна юшка» [СУМ І, с. 95])
- Балаць** (Ів.) – у дитинстві грався в калюжі (пор. місц. балацятися)
- Балачок** (Кост.)

- Балбес** (Дар., Мишк.) – нерозумний
- Балда** (В. Ход.) – нерозумний (пор. балда «незграбна людина» [СІС І])
- Балецкий** (Ст. Поч.) – любив «балуватися» (пор. місц. балюватися «святкувати»)
- Балік** (Дібр.) – прізвище Баліцький
- Балон** (Остр.) – низького зросту, повний (пор. діал. бальон «повітряна куля, м'яч» [СГГ])
- Балу** (Лад.) – неповороткий, як ведмідь Балу – герой твору «Мауглі»
- Балу** (Наст.) – здоровий, як ведмідь (пор. Балу – герой мультфільму «Мауглі»)
- Баляла** (Лоп.) – зайве говорить (пор. балакати)
- Баляр** (Кул.)
- Бальок** (Ст. Зб.) – на будинок денотата впало дерево і стало як балка (пор. бальок «балка» [Гр. І, с. 25])
- Бальон** (Мишк.) – прізвище Балой
- Бальон** (Ос.) – вживає слово «бальон» замість «м'яч» (діал. бальон «повітряна куля, м'яч» [СГГ])
- Бальон** (Стр., Тр.) – низького зросту, повний (діал. бальон «повітряна куля, м'яч» [СГГ])
- Бальончик** (Наст., Сок., Тил.) – низького зросту, повний (пор. діал. бальон «повітряна куля, м'яч» [СГГ])
- Бальота** (Кр.) – неохайний (пор. болото)
- Бамбетель** (Нов.) – міцної статури
- Бамбула** (Гов.) – товстий (пор. місц. пампулатий «з повними щоками»)
- Бамбула** (Туст.) – часто бубонить
- Бамбулик** (Бурк.) – прізвище Булик
- Банан** (Гр.) – любить їсти банани
- Банан** (Мик.) – мав штани-«банани»
- Банан** (Підгор.) – високого зросту, худий
- Банан** (Сор.) – в молодості часто співав пісню про банани
- Банан** (Товст., Тр.) – високий, горбатий
- Бананівна** (Заг.) – по батькові Богданівна
- Банась** (Гумн., Жаб.)
- Банда** (Шиб.) – працює головою колгоспу
- Бандера** (Підг.) – прізвище Бандерський
- Бандера** (Товст.) – ім'я Степан (пор. Степан Бандера)
- Бандит** (Бурк.) – забіяка, брав участь у всіх бійках
- Бандіт** (Лад.) – забіяка, брав участь у всіх бійках
- Бандуряник** (Бурк.) – любить їсти картоплю
- Банєк** (Рид.) – вживає слово «банєк» замість «баняк»
- Банєк** (Сн.) – на весілля скупила в магазині всі каструлі (пор. місц. банек, баняк «каструля»)
- Банік** (Ст. Поч.) – найстарший у компанії (пор. англ. bansfat «старший серед молодих»)
- Бантік** (Гр.) – прізвище Бандік
- Баняк** (В. Дед.) – варив суп у відрі (пор. місц. банек, баняк «каструля»)
- Баняк** (Ігр.) – працює поваром
- Баняк** (Кид.) – має велику голову
- Баняк** (Лад.) – дурень (пор. баняк «дурень» [Став., с. 40])
- Баняк** (Оз.) – казав, що їстиме тільки «з баняка»
- Барабашка** (В. Дед.) – шустрий, діяльний, активний, як барабашка
- Бараболичка** (Козл.) – казала про чоловіка, що він «наївся, як бараболик»
- Бараболя** (Підг.) – має ніс у формі картоплі (діал. бараболя «картопля»)
- Бараболька** (Буд., Лоп.) – низького зросту, повна
- Бараболька** (В. Гл.) – курносий
- Баран** (Бер., Гр., Каль., Кол., Петр., Ст. Петл.) – нерозумний / нерозумна
- Баран** (Ігр., Март., Плеб., Ром., Худ.) – має кучеряве волосся
- Баран** (Мик.) – прізвище Баранський

- Баран** (Пр.) – у виставі грав роль Барана
Баран (Прис.) – прізвище Баранець
Баран (Тр.) – прізвище Бараніков
Баранковий (В. Гаї) – має кучеряве волосся
Баранчик (Гл., Год., Чайч.) – має кучеряве волосся
Бараха (Ів.) – має кучеряве волосся
Барачок (Лоп.) – має червоне, як буряк, обличчя
Бараша (Петр.) – має кучеряве волосся
Барбарис (Підг.) – часто носив у кишені цукерки «Барбарис»
Барбі (Зав.) – прізвище Барна
Барбос (Ст. Поч.) – повний, великий
Барвиха (Мих.) – модна (пор. Барвиха «елітне дачне поселення в Москві»)
Бардач (Сок.) – заможний (жарг. бардач «утримувач притону розпусти» [СВЖ])
Барилко (В. Дед.) – мав великий живіт (пор. барило «великий живіт» [Став., с. 41])
Барилко (Пр.) – у дитинстві був повнений
Барік (Бугл.) – прізвище Барон
Бармалей (Оз.) – зовні схожий на Бармалея – героя кінофільму «Лікар Айболить»
Бармалейкін (Кидан.) – зовні схожий на Бармалея – героя кінофільму «Лікар Айболить»
Барон (Ст. Поч.) – ходив у бандані
Баронесса (Товст.) – дуже поважна
Барсік (Зав.) – носить велику шапку
Барсік (Кидан.) – прізвище Бартусевич
Барсік (Сор.) – дуже любив свого собаку
Барун (Кл.)
Барчиха (Ванж.) – гонорова (пор. рос. барин)
Бас (Личк.) – говорить басом
Басе (Сок.) – прізвище Бас
Басістий (Гов.) – грає у футбол (пор. Басістий – футболіст)
Басістий (Кос.) – працює вчителем музики
Басістик (Дул.) – музика (пор. басистий «низький звучанням (про голос, звук)» [СУМ I, с. 109])
Басок (Мол.) – співає басом
Басюк (Іл.) – має низький тембр голосу
Басюк (Ком.) – прізвище Басістий
Басюк (Ябл.) – продавав вербу (пор. місц. баськи «гілки верби з бруньками»)
Басяня (В. Гаї) – має низький тембр голосу (пор. бас)
Басько (Щит.) – має низький тембр голосу (пор. бас)
Басьцьом-Басьцьом (Каль.) – дуже рухливий (пор. вислів «бігом-бігом»)
Батарейка (Ст. Поч.) – енергійна й худа
Батіг (Туст.) – високого зросту, худий
Батон (В. Ход., Гл., Мол., Туст., Циг., Ястр.) – товстий
Батон (Гр.)
Батон (Іл.) – високого зросту
Батон (Козл.) – високого зросту, худий
Батон (Лад.) – прізвище Буртак
Батон (Оз.) – любить їсти батон
Батончик (Юськ.) – низького зросту, круглий; на батон каже «батончик»
Батя (Берим., В. Дед., Жаб., Жук., Щит.) – багатодітний
Батя (Буд.) – найавторитетніший у компанії
Батя (Зав.) – звертався до старших за себе чоловіків «батя»; старший син у сім'ї
Батя (Каль.) – старший за віком; любить повчати
Батя (Ос.) – найстарший у бригаді

- Батяр** (Кр.) – хуліган
- Батько** (Плеб.) – діти кликали «батько» замість «тато»
- Баунті** (В. Гл.) – красивий (пор. реклама «Баунті – райська насолода»)
- Баур** (Прис.) – заможний (пор. баур «голова шайки спекулянтів» [СВЖ])
- Бахурка** (Кос.) – робить збитки, витівниця (лайл. бахурка «жін. рід до бахур «розпусник; залицяльник, полюбовник» [СУМ I, с. 114])
- Баца** (Бугл.) – прізвище Бачинський
- Башкань** (В. Гл.) – прізвище Головатий
- Баштан** (Залуж.) – має довгі ноги
- Баян Баянович** (Бурк.) – працює вчителем музики, грає на баяні
- Бджілка** (Тр.) – бджоляр
- Бєбко** (Добр.)
- Бєгеба** (В. Дед.)
- Бєгемот** (Залуж.) – товстий
- Бєдуїн** (Ів.) – ім'я Богдан
- Бєзвущко** (Личк., Ур.) – не має вуха
- Бєзвущник** (Сн.) – не має вуха
- Бєздун** (В. Дед.) – брехун
- Бєздюрка** (Гов.) – прізвище Стецюра (пор. рима Стецюрка – бездюрка)
- Бєзик** (Підг.) – прізвище Безкоровайний
- Бєзмозга** (Ст. Петл.) – повільна, довго думає
- Бєзрука** (Ол., Тил.) – має нерозвинену одну руку / без руки
- Бєзрукавник** (Залуж.) – не має однієї руки
- Бєзсмертна** (Бугл.) – живе біля кладовища
- Бєзхребетна** (Залуж.) – кістлявої тілобудови
- Бєз'язикий** (Залуж.) – мовчазний
- Бєйджиха** (Кудр.) – легкої поведінки
- Бєйжа** (Бер.) – має великі очі (пор. Бєйжа – героїня кінофільму «Дона Бєйжа»)
- Бєйжа** (Гук., Мишк.) – легкої поведінки
- Бєйло** (В. Ход.)
- Бєк** (Кидан.) – міцної статури, як бик
- Бєк** (Тр.) – найавторитетніший у компанії (давні бєк «у Закавказзі і в Середній Азії – титул людей знатного походження, князів або начальників невеликих племен, урядових осіб і військових» [СУМ I, с. 154])
- Бєк** (Чайч.) – зовні схожий на Бєка – героя кінофільму «Дєв'ята висота»
- Бєльбас** (В. Дед.)
- Бєльгєй** (Ром.) – приїхав із Бєльгії
- Бємбас** (Мишк.) – повільний (пор. вигук «бєм-бєм»)
- Бємка** (Март.) – батько працював на БМці (пор. рос. БМ «ботвоуборочная машина»)
- Бєн** (Товст.) – прізвище Бєнковський
- Бєн Ладєн** (Бер.) – працює керівником на виробництві, несподівано з'являється і так само зникає
- Бєн Ладєн** (Пл.) – шкідник, всюди його повно (пор. Бєн Ладєн – міжнародний терорист)
- Бєндєр** (Ст. Поч.) – прізвище Бєндєр
- Бєндєк** (Наст.) – повний; нахабний (пор. жарг. бєндєк «бєндєт»)
- Бєнзовоз** (Каль.) – возив бєнзин
- Бєнзола** (Худ.) – батько працював на бєнзовозі
- Бєничка** (Щит.) – низького зросту (пор. бєник «недопалок» [Став., с. 44-45])
- Бєнко** (Вис.) – низького зросту (пор. бєник «недопалок» [Став., с. 44-45])
- Бєнц** (Кол.) – називав «Запорожця» «Мєрсєдєсом»
- Бєнь** (Тил.) – низького зросту (пор. жарг. бєник «недопалок» [Став., с. 44-45])
- Бєрдєк** (Чайч.)

- Берег** (Наст.) – спокійний, розважливий
Берег (Худ.) – п'яним на березі співав «Берега, берега...»
Берко (Каль.) – прізвище Берчук
Берко (Мих., Ром.) – круглий, як жид (пор. Берко – ім'я у євреїв)
Берко (Прис.) – ім'я Богдан; заїкається
Беркут (Сок.) – служив у міліції
Бес (Товст.) – забіяка
Бетка (Юськ.) – походить із с. Загірці, жителів якого називають «бетками»
Бетмен (Товст.) – прізвище Бетлей
Бедний (Тил.) – часто вживає слово «бедний»
Белий (Мш.) – прізвище Білейчук
Белорус (Бугл.) – приїхав із Білорусії
Белочка (Мик.) – прізвище Білосніжко
Белюсь (Бугл.) – має біле волосся
Беляк (Петр.) – має біле волосся
Бес (Гр.) – прізвище Безкидняк
Бжик (Оз.) – спритний і швидкий (пор. Бжик – герой мультфільму «Чіп і Дейл»)
Бзік (Пр.) – знервувавшись, швидко їхав по селі мотоциклом і потрапив в аварію (пор. бзік «псих, неврівноважена людина» [Пирт.]
Бик (Залуж.) – товстий
Бик (Іл.) – нерозумний
Бик (Рид.) – міцної статури, як бик
Бик (Ст. Зб.) – прізвище Домбик
Биньо (В. Гл.) – прізвище Буковський
Биньо (Кид.) – боязкий (пор. тримається мами, як бичок)
Биньо (Товст.) – прізвище Бичко
Бирка (Личк.) – нікчемний (пор. лайл. бирка «про нікчемну, погану жінку» [СУМ I, с. 167])
Бистрий (Кон.) – швидкий, активний
Бицикіль (Бар.) – у дитинстві говорив «бицикіль» замість «мотоцикіль» (пор. мотоцикл)
Биць (Рид.) – часто вживає слово «бик»
Бичок (Мол.) – працює ветлікарем
Бичок (Оз.) – у дитинстві збирав недопалки (пор. мол. бички «недопалки»)
Біба (Дар., Чайч.)
Біба (Кудр.) – прізвище Білик
Бібіданьо (Кид.) – ім'я Богданьо (<Богдан); заїкається
Бібісі (Зав.) – плиткарка (пор. ВВС – радіохвиля)
Біда (Іл., Кон.) – бідний
Біда (Нов.) – постійно влазить у бійку
Бідна Баба (Туст.) – жалілася, що вона «бідна баба»
Бідний (Заг.) – часто прибіднявся
Бідний переселенець (Жаб.) – жалівся, що він бідний преселенець із Польщі
Бідняк (Ос.) – бідний
Бідняшка (Каль.) – лагідний, потерпав від жінки і тещі
Бідося (Рид.) – бідний
Бізнес (Циг.) – любить купувати і перепродавати
Бізнесмен (Ст. Зб.) – бізнесмен
Бізон (Вишн.) – високого зросту
Бізон (Гр.) – кремезний, як бізон
Біла (Гов., Підг., Пізн.) / **Данька Біла** (Дар.) – має біле волосся
Біла (Петр.) – має світлу шкіру
Біла цьотка (Ішк.) – має біле волосся
Біла шапка (Біляв.) – мала білу шапку

- Біленький** (Буд., Ос.) – має біле волосся
- Білий** (Бугл., В. Гаї, Вис., Воз., Гл., Голг., Дул., Каль., Кидан., Ком., Кон., Пл., Туст., Худ., Щит.) – має біле волосся
- Білий** (Товст.) – прізвище Белявський
- Білий кінь** (Залуж.) – має білого коня
- Білка** (Дібр.) – прізвище Більчук
- Білобриса** (Гр.) – має біле волосся
- Білобровий** (Кон.) – має білі брови
- Білочка** (Гр.) – має руде волосся
- Бім** (Дар.) – прізвище Бігун
- Бім** (Зав., Іл.) – ініціали прізвища, імені та імені по батькові БІМ
- Блатний** (Коноп., Мш.) – гоноровий
- Блашківна** (Товст.) – прізвище Блашків
- Блейк** (Біл.) – зовні схожий на Блейка – героя серіалу «Багаті теж плачуть»
- Блейко** (Бурк.) – має собаку з кличкою Блейко
- Блейко** (Гук.) – зовні схожий на Блейка – героя серіалу «Багаті теж плачуть»
- Близнючка** (Яг.) – має сестру-близнючку
- Блищачий** (Кудр.) – часто носить блискучий одяг
- Блінчик** (Біляв.) – худий
- Бловко** (Ол.) – не вимовляє звука «р» (пор. Бровко)
- Блондин** (Чайч.) – має біле волосся
- Блондинка** (Іл.) – нерозумна
- Блондін** (Ст. Поч.) – має світле волосся
- Блох** (Пер.) – низького зросту, рухливий (пор. блоха)
- Блоха** (Вишн.) – низького зросту, худа
- Блохатий** (Дар.)
- Блудний** (Ів. Підв.) – часто змінює жінок
- Блутуз** (Гр.) – працює в комп'ютерному класі
- Блямблямчик** (Скор.) – нерішучий
- Бляха** (Кос.) – часто вживає слово «бляха»
- Бляхар** (Нов) – перший у селі покрит хату бляхою
- Боб** (Гук.) – прізвище Бобко
- Боб** (Зав.) – прізвище Бойко
- Боб** (Мик.) – прізвище Бобик
- Боб** (Мик.) – прізвище Бобков
- Боб** (Оз.) – кремезний, як герой кінофільму Боб
- Боба** (Берим., Гел.)
- Боба** (Бурк.) – має собаку з кличкою Боба
- Боба** (Гр.)
- Бобер** (Біляв.) – товстий
- Бобер** (Залуж., Петр, Худ.) – має великі передні зуби
- Бобер** (Ст. Зб.) – запасливий
- Бобер** (Циг.) – часто купував зубну пасту «Бобер»
- Бобер** (Яг.) – прізвище Бобернак
- Бобік** (Наст.) – носив стрижку «бобік»
- Бобік** (Петр.) – має собаку з кличкою Бобік
- Боблик** (Рид.) – зовні схожий на бобра (пор. бобрик)
- Бобо** (Вишн.) – прізвище Бобко
- Бобрик** (Берим., Ванж.) – носить коротку стрижку «під бобрик» (пор. бобрик «грубе тепле сукно з короткою стоячою ворсою» [СУМ I, с. 206])
- Бобрік** (Берим.)
- Бобул** (Зав.) – прізвище Бобко

Бобцьо (Ст.)

Бован (Ст. Зб.) – легко ображається, нерозумний (пор. бован «про дурну, обмежену людину» [СУМ I, с. 206])

Бовдбо (В. Дед.)

Бовдур (Зал.) – непривітний

Бовдус (Бар.)

Бовт (Щит.)

Бовт (Щит.) – не вимовляє звука «р» (пор. болт)

Бовтун (В. Гл.) – має великий живіт

Богач (Воз., Густ.) – багатий

Богачка (Жовтн.) – називала себе богачкою

Богдан-тьху (Петр.) – плюється

Боданьо (Дул.) – ім'я Богдан

Боднарівна (Товст.) – прізвище Боднар

Бодняр (В. Дед.) – зловживає алкоголем (пор. мол. бодяга «горілка» [Став., с. 51])

Боднячка (Ст. Зб.) – живе в будинку, де колись жила Боднячка

Боженька (Бар.) – часто вживає слово «Боженько»

Божок (Сам.) – задавака

Бозечка (Каль.) – часто вживає вислів «Бозю мій, Бозю»

Бозюня (Ів., Тил.) – часто вживає слово «Бозюньо»

Бозюня (Козл.) – любить молитися

Бозьо-бозьо (Наст.) – часто вживає вислів «Бозьо-Бозьо»

Бойдик (Наст.) – вживає слово «бойдик» замість «сто грам»

Бойко (Бар., Біл., Щит., Яг.) – за походженням бойко

Бойовик (Коноп.) – забіяка, починав бійки

Бойса (Іл.) – неправильно вимовляє слово «бійся»

Бойчиха (Сн.) – за походженням бойко

Бойщик (Петр.) – працює різником (пор. бити)

Бок (Лад.)

Боличка (Кид.) – часто хворіє

Болт (Гр.) – нерозумний

Болт (Кидан.) – байдужий (пор. забити болт «поставитись до чогось байдуже» [СУС])

Боляща (Ванж.) – прикидається хворою

Больцьо (Лад.) – ім'я Борцьо (<Борис)

Бом (Коноп.) – ім'я Ромко (пор. рима Ромко – бомко)

Бомба (Гук., Добр.) – знайшов на городі бомбу

Бомба (Ів.) – високого зросту, товстий

Бомба (Ів., Іл., Каль.) – товста жінка

Бомбетель (Козл., Кр.) – товстий (пор. бомбетель «кімнатна лавка зі спиною» [СГГ])

Бомбушка (Ябл.) – товста

Бомж (Ком.) – брудний; працює в котельні, яку називають бомжатником

Бомж (Остр.) – неохайний

Бомко (Лад.) – живе за чужий рахунок

Бомко (Ром.) – не говорив, а «бомкав»

Бомок (Гор.) – нічого не робить, лише їсть

Бомок (Жук., Оз.) – неввічливий

Бомок (Пот.) – працює в газовій службі (пор. бити бомки «нічого не робити, байдикувати» [Гр. I, с. 85])

Бомок (Прис.) – допікає, дошкуляє в розмові

Бомок (Прис.) – має довгий ніс (пор. діал. бомок «гедзь»)

Бомок (Ябл.) – має нерозбірливу вимову

Бомок (Ябл.) – нероба

Бомочок (Біляв.) – працює кіномеханіком (пор. бити бомки «нічого не робити, байдикувати» [Гр. I, с. 85])

Бонд (Мик.)

Бонд (Мик.) – часто носить чорний одяг, окуляри, шапку, як Джеймс Бонд – кіногерой

Бонд (Шиб.) – курить сигарети «Бонд»

Бондаренко (Сн.) – батько виготовляв бочки

Бонджо (Жаб.) – ім'я Богдан

Боник (Гов.) – грає у футбол (пор. Боник – футболіст)

Борман (Бурк., Добр.) – зовні схожий на Бормана – героя кінофільму «Сімнадцять миттєвостей весни»

Борман (Март.) – забіяка (пор. Борман – історична особа, наближена до Гітлера)

Бородавка (Кид.) – має бородавки

Бородайко (Залуж.) – має бороду

Бородатий (Крог., Мик.) – має бороду

Бородач (Підг., Скор.) – має бороду

Борсук (Голг.) – нестрижений

Борсук (Ком.) – зовні схожий на борсука

Борсук (Шиб.) – не любить митися

Борщ (Оз.) – любить їсти борщ

Бос (Берим., Шиб.) – строгий (пор. бос «господар, керівник [ЕСУМ I, с. 231]»)

Бос (Іл., Ком.) – любить керувати

Бос (Коноп.) – сильний, кремезний

Бос (Сок.) – працює на керівній посаді

Боса (Дар.) – любить ходити босою

Босий (Воз.) – прийшов на роботу босий

Босий (Жаб., Ос., Ябл.) – любить ходити босим

Босий (Ол.) – бідний

Босий (Тил.) – часто вживає слово «босий»

Босік (Март.) – молодий за віком; працює на посаді керівника

Бося (Мишк.) – любить ходити босим

Ботан (Петр.) – багато вчиться (пор. мол. ботан «жаргонне прізвисько школяра або студента, який, на думку оточуючих, занадто багато уваги приділяє навчанню» [Вік.]

Ботанік (Кидан.) – удавав розумника (пор. мол. ботан «жаргонне прізвисько школяра або студента, який, на думку оточуючих, занадто багато уваги приділяє навчанню» [Вік.]

Ботанік (Наст.) – носить окуляри (пор. мол. ботан «жаргонне прізвисько школяра або студента, який, на думку оточуючих, занадто багато уваги приділяє навчанню» [Вік.]

Боха (Добр.)

Боха (Ів.) – ім'я Богдан

Боцман (В. Гаї, Гов.) – служив у морфлоті

Боцун (Юськ.) – зробив гніздо лелекам

Боцько (Ром.) – неправильно вимовляє слово «бочка»

Бочка (Іл.) – прізвисько Бочкар

Бочка (Кул., Ол.) – товстий

Бочо (Чайч.)

Брат (Ванж., Залуж.) – протестант, уживає звертання «брате»

Брат (Макс.) – виховувався в братовій сім'ї

Братішка (Ів.) – часто вживає слово «братішка»

Браток (Кол.) – часто вживає слово «браток»

Братчик (Козл.) – звертався до чоловіків «братчику»

- Бригадир** (Вис., Воз., Гов.) – працює бригадиром
- Бригадир** (Оз.) – любить командувати
- Бригадирка** (Плеб.) – працює бригадиром
- Бринза** (Туст.) – любив їсти сир
- Брисько** (Біл.) – ім'я Борис
- Бритва** (Ів.) – має «гострий язик»
- Бричка** (Сок.) – має бричку
- Броватий** (Сок.) – має великі брови
- Бровко** (Ябл.) – має густі брови (пор. Бровко «кличка собаки з великими бровами» [Гр. І, с. 101])
- Бровчик** (Гук.) – має великі брови
- Бровчишин** (Пер.) – має собаку з кличкою Бровко
- Бродяга** (Дар.) – часто змінює місце проживання
- Бройлер** (Залуж.) – товстий
- Бромбас** (В. Дед., Кул.)
- Бромко** (В. Дед.)
- Бронь** (Коноп.) – ім'я по батькові Броніславович
- Броньо** (Мик.) – ім'я по батькові Броніславович
- Брошко** (В. Дед.) – ім'я Броніслав
- Брунько** (Залуж.)
- Брунько** (Кол.) – ім'я Броніслав
- Брус** (Рид.) – займається спортом
- Бубен** (Гор.) – нічим не задоволений, часто бубонить
- Бубен** (Підг.) – лисий
- Бублик** (Кудр.) – любить їсти бублики
- Бугаєха** (Худ.) – дід доглядав у колгоспі худобу
- Бугалтер** (Бурк., Жаб.) – працює бухгалтером
- Бугалтерка** (Біл., Іл., Ішк., Остр., Плеб.) – працює бухгалтером
- Бугалтерша** (Мол.) – працює бухгалтером
- Бугика** (Голг.) – часто вживає вислів «букви писать»
- Буга** (Пот.) – буркотлива (пор. зв.-насл. «бу-гу»)
- Будзянка** (Ром.) – жила близько долини Будзянова
- Будник** (В. Дед.)
- Будничка** (Ст. Поч.) – походить з с. Будки
- Будулай** (Гов., Гумн., Жовтн., Кол., Мол., Пр., Прис.) – зовні схожий на Будулая – героя кінофільму «Циган»
- Будулай** (Жук.) – зовні схожий на цигана
- Будулай** (Ів., Каль.) – має бороду (пор. Будулай – герой кінофільму «Циган»)
- Будулай** (Петр.) – має довге кучеряве волосся (пор. Будулай – герой кінофільму «Циган»)
- Будун** (В. Ход., Гук.) – зловживає алкоголем, часто «з бодуна» (пор. бодун «погане самопочуття після п'ятики...» [Став., с. 51])
- Бужинька** (Ос.) – вимовляє «бужинька» замість «боженьку»
- Бузівок** (Мик.) – молодий, вгодований (пор. діал. бузівок «бузимок, назимок» [СУМ І, с. 250])
- Бузько** (Мишк.) – худий
- Бузько** (Підг.) – має довгі ноги
- Бузьок** (В. Гл.) – прізвище Лелеков
- Бузьок** (Лоп.) – прізвище Лалак
- Бузьок** (Підг.) – прізвище Бузько
- Буйвол** (Біл.) – низького зросту, повний
- Букін** (Вишн.) – повторює фрази Гени Букина – героя серіалу «Щасливі разом»
- Букша** (Каль., Ром.) – упертий, гарячковий, любив бушувати

- Булавка** (Мишк.) – худа
Булка (Вишн.) – прізвище Твердохліб
Булка (Гор.) – пишна
Булка (Кид.) – має кругле бліде обличчя
Булка (Підг.) – працює продавцем хліба
Булка (Підгор.) – товстий хлопець
Булочка (Ос.) – возив хліб у магазини, обіцяв привезти булочки
Булочка (Шиб.) – товста
Буля (Бурк.) – неправильно вимовляє слово «була»
Буля (Жаб.) – пускав мильні бульбашки
Бульба (Л.) – має колір шкіри, як у червоної картоплі
Бульба (Кид.) – має перекривлений вираз обличчя, як «з бульбою в роті»
Бульба (Пр., Ск.) – товста
Булька (Гел., Гов., Кл., Плеб.) – товстий / товста
Булька (Гов.) – невиразно говорить, ніби булькає
Булька (Зав.) – прізвище Буяр
Булька (Ком.) – має великий живіт
Булька (Підг.) – має ображений вираз обличчя
Булька (Ст. Зб.) – мав довго нежить
Бульо (Л.) – неправильно вимовляє слово «було»
Бума (Добр.)
Бумер (В. Гл.) – гудів на уроках
Бумер (Гр.) – високого зросту, товстий (пор. розм. бумер «автомобіль BMW»)
Бумер (Ком.) – низького зросту, повний (пор. розм. бумер «автомобіль BMW»)
Бунда (Сам.) – ходить в куртці (пор. діал. бунда «товста зимова куртка» [СГД])
Буракініха (Наст.) – має довгий ніс (пор. Буратіно – літературний персонаж)
Буракіно (Каль.) – худий, має довгий ніс (пор. Буратіно – літературний персонаж)
Буратіно (Оз.) – має довгий ніс (пор. Буратіно – літературний персонаж)
Бурбіна (Петр.) – прізвище Бурба
Бургомістер (Кон.) – багатий
Буржуй (Зав.) – скупий
Буржуйка (В. Дед.) – багата
Бурий (Коноп.) – має темний колір шкіри
Бурий (Наст.) – ім'я Юрій
Бурий (Сок.) – прізвище Бурвенський
Бурик (Гр.) – прізвище Борейко
Буріхатий (Каль.) – лисий (пор. місц. буріхатий «зі скуйовдженим волоссям, шерстю (про тварину)»)
Бурлачка (Щит.) – бідна
Бурмило (Макс.) – повільний (пор. бурмило «про неповоротку людину; тюхтій, вайло» [СУМ I, с. 260])
Бургачка (Сок.) – жила біля бургтів
Буряк (Біляв.) – має червоне обличчя
Бусюла (Каль.)
Бусько (Ув.) – високого зросту (пор. діал. бузьок «лелека»)
Бутель (Гор.) – міг випити багато горілки, пив її з бутля
Бутиль (Гук.) – зловживав алкоголем
Бутільок (Ос.) – казав, що в компанії буде пити горілку «з бутілька»
Бутлик (Бурк.) – вживає слово «бутлик» замість «слоїк»
Буфер (Остр.) – міцної статури
Бух (Петр.) – ім'я Богдан

- Бухенко** (Личк.) – зловживає алкоголем (пор. бухати «пити алкогольні напої; пиячити» [Став., с. 61])
- Бухша** (Наст.) – часто просив позичити бухшу – деталь комбайна
- Буць** (Кул.) – носить буци
- Бучка** (Залуж.) – високого зросту, худий
- Бучуля** (Гр.) – завжди щось зіпсує (пор. мол. бочина, запороти бочину «вчинити дурницю» [Пирк.]
- Бушаниця** (Гов.) – неправильно вимовляє слово «пшениця»
- Буян** (Сок.) – має запальний, гарячий характер (пор. буйний)
- В шостій** (Март.) – усім хвалиться, що встає о шостій, щоб працювати
- В'юн** (Заліз.) – непосидючий
- Вавро** (Рид.) – ім'я Лавро
- Важий на мешта** (Бер.) – часто наказувала чоловікові, щоб «важив на мешта, бо зап'єтки позагинає»
- Валентинович** (Сн.) – ім'я по батькові Валентинович
- Валівока** (Іл.) – має великі очі (пор. місц. валівокий «волоокий»)
- Валівокий** (Оз.) – має великі очі
- Валідол** (Каль.) – спокійний
- Валуйко** (В. Ход.) – лінивий (пор. вайлуватий «незграбний, неповороткий, повільний у рухах» [СУМ I, с. 282])
- Валуньо** (Мих.) – лінивий (пор. вайлуватий «незграбний, неповороткий, повільний у рухах» [СУМ I, с. 282])
- Вальдик** (Худ.) – прізвище Альдікевич (пор. рима Альдик – Вальдик)
- Вальок** (Лоп.) – ім'я Валентин
- Вальпа** (Гор.) – все робить швидко, але як-небудь (пор. паль-валь)
- Вальтермахер** (Кидан.) – часто вживає слово «вальтмахер»
- Вампірчик** (Кид.) – має великі клики
- Ван** (Бурк.) – неправильно вимовляє слово «Іван»
- Вандам** (Добр.) – зовні схожий на Жана Клода Вандама
- Вандам** (Худ.) – захоплюється актором Вандамом
- Ванцьо** (Голг.) – ім'я Іван
- Ванюша** (Пер.) – ім'я Іван
- Ваня Абаян** (Пр.) – грав на баяні
- Ванька** (Бер.) – прізвище Іваніцький
- Ваньо** (Кон.) – ім'я Іван
- Ваньтос** (Прис.) – ім'я Іван
- Варвара** (Товст.) – прізвище Варварів
- Варварцюня** (Куд.) – ім'я Варвара
- Варвашка** (Ст.) – ім'я Варвара
- Варгата** (Скор.) – має великі губи (пор. варга «губа» [Гр. I, с. 126])
- Варгатий** (Ів., Іл.) – має великі губи (пор. варга «губа» [Гр. I, с. 126])
- Варгай** (Оз., Ол.) – має повні губи (пор. варга «губа» [Гр. I, с. 126])
- Вареха** (Куд.) – криклива
- Вареха** (Кудоб.)
- Вар'юла** (Мишк.) – має запальний, гарячий характер (пор. місц. вар'ювати «дуріти, казиритися»)
- Вар'ят** (Сор.) – має запальний, гарячий характер (пор. вар'ят «ненормальний, несамовитий, божевільний» [Вік.]
- Васелько** (Кид.) – нерозумний (пор. мол. знев. Вася «людина, яка не користується авторитетом у своєму оточенні» [Став., с. 64])
- Василенько** (Мих.) – ім'я Василь
- Василіца** (Личк.) – ім'я Василина

- Василь з Кадубу** (Стриг.) – живе на Кадубі (<частина села)
- Василько** (В. Гл., Гук., Добр.) – ім'я Василь
- Васильцьо** (В. Гл., Гук.) – ім'я Василь
- Васісьо** (Ів.) – ім'я Василь
- Васюта** (Лоп.) – ім'я Василь
- Вася** (Оз.) – тупий (пор. мол. знев. Вася «людина, яка не користується авторитетом у своєму оточенні» [Став., с. 64])
- Вася Мурчик** (Прис.) – має облесливий вираз обличчя; м'який характер, як кіт
- Вася П'яний** (Кл.) – зловживає алкоголем
- Вася Тернопільський** (Ст.) – походить із м. Тернопіль
- Вася Ящик** (Мишк.) – товстий
- Вася-дж** (Прис.) – до кожного слова вставляє звук «дж»
- Вась-Вась** (Бер.) – ім'я Василь Васильович
- Ватель** (Біляв., Ст. Петл.) – ім'я Василь
- Ватилько** (Біл.) – ім'я Василько (<Василь)
- Ватрушка** (Мик.) – прізвище Галушка (пор. рима Галушка – ватрушка)
- Вафлерко** (Макс.) – ім'я Валерій
- Ве́ве** (Кидан.) – любить слухати групу «ВВ»
- Ве́ве** (Оз.) – з ініціалами прізвища та імені ВВ
- Ведмідь** (В. Гаї, Ст. Зб.) – неповороткий
- Ведмідь** (Ком.) – товстий
- Векс** (Прис.) – не вимовляє звука «р» (пор. «Рекс»)
- Велика** (Каль.) – високого зросту
- Великий** (Жовтн., Каль.) – високого зросту
- Великоглаза** (Кид.) – має великі очі
- Великожопа** (Біляв.) – має великий зад
- Веліка** (Рид.) – високого зросту
- Велінка** (Пл.) – ім'я Валентинка (<Валентина)
- Веньгер** (Каль.) – впертий, запальний, як угорець (пор. венгри)
- Веприк** (В. Ход.) – некрасивий
- Верба** (Лоп.) – прізвище Вербіцький
- Верб'єтин** (Бар.) – походить із с. Верб'єтин
- Верблю́д** (Ів. Тер.) – при розмові плюється
- Веселий** (Авг.) – прізвище Веселов
- Веселка** (Шиб.) – коли злиться, змінюється колір обличчя
- Верняк** (Підг.) – часто вживає слово «верняк»
- Веталь** (Лоп.) – ім'я Віталій
- Вєтя** (Мол.) – ім'я Віктор
- Виджей** (Гел.)
- Видиш** (Чайч.) – часто вживає слово «видиш»
- Видра** (Добр.) – зла
- Видра** (Козл.) – прикра
- Вилупок** (Каль.) – низького зросту, худий, має великі очі
- Виробляй** (В. Дед.) – вирізьбив криницю
- Вискочка** (Боб.) – непосида
- Вихиляк** (Конст.)
- Вихрик** (Конст.) – має хвилясте волосся
- Вишиванка** (Ос.) – працює зварювальником; зварює метал рівно і акуратно, як вишиває
- Вишня** (Залуж.) – хотів нарвати вишень і для цього зрізав усе дерево
- Вівсо** (Ст. Поч.) – сів найбільше в селі вівса
- Вівчарка** (Коз.) – мала багато овець (пор. вівчар)
- Вів'юрка** (Бар.) – швидка (пор. діал. вив'юрка «білка»)

- Віджей** (Гел.) – зовні схожий на індійського актора (пор. Віджей – герой індійського фільму «Зіта і Гіта»)
- Відік** (Наст.) – має хорошу пам'ять, переповідає події
- Відік** (Петр.) – багато говорить
- Відьма** (Макс.) – зла
- Війт** (Л., Макс., Нов., Худ.) – працює сільським головою
- Віндовс** (Гр., Наст.) – налаштовує комп'ютери
- Вінні** (Воз., Кр., Ст.) – товстий (пор. Вінні-Пух – літературний персонаж)
- Вінні** (Ст. Поч.) – прізвище Вінніченко
- Вінні-Пух** (Гр., Кидан., Мишк.) – товстий (пор. Вінні-Пух – літературний персонаж)
- Вірмен** (Залуж.) – приїхав із Вірменії
- Віскас** (Ст. Поч.) – подібний до кота (пор. «Віскас» – корм для котів)
- Віта** (Л.) – батько був війтом
- Вітер** (Мш., Наст.) – швидкий, непосидючий
- Вітринярка** (Воз.) – працює продавцем
- Вітя Палета** (Кид.) – працює будівельником (пор. палета «те, що і піддон»)
- Вітя-о** (Мол.) – ім'я Вітя (<Віктор); часто вживав «о»
- Вітьок** (Ст. Зб.) – ім'я Віктор
- Віхина** (Гел.)
- Віцин** (Дар.) – ім'я Віталій
- Віцьо** (Сам.) – ім'я Вітьо (<Віктор)
- Владімірко** (Ст.Зб.) – ім'я Володимир
- Власов** (Гор.) – зовні схожий до Власова (пор. Власов – адмірал армії)
- Влодзьо** (Макс.) – ім'я Володимир
- Внук** (Бугл.) – виховувався в сім'ї бабусі і дідуся
- Вовк** (Бурк.) – має великі передні зуби
- Вовк** (Добр., Ігр., Кол., Куд.) – злий
- Вовк** (Ішк.) – живе біля лісу
- Вовк** (Мик.) – прізвище Волк
- Вовк** (Наст.) – самотник, збирає інформацію про вовків
- Вовнянко** (Мик.) – батько мив вовну на суконній фабриці
- Вовцьо** (Худ.) – прізвище Вовк
- Вовчик** (Підг.) – прізвище Вовчко
- Вовчик** (Сн.) – ім'я Володя
- Вовчиха** (Мишк.) – має металеві зуби
- Вовшко** (Каль.) – ім'я Ваврик
- Воєний** (Каль.) – за професією військовий
- Воєнний** (Скор.) – ходить у військовій формі
- Вождь** (Ів.) – лідер у компанії
- Войодка** (Кон.) – ім'я Володька (<Володимир); має вади вимови
- Волесе** (Кос.) – ім'я Олеся
- Волиняка** (Добр., Нов.) – походить із Волині
- Воліївська** (Худ.) – походить із с. Оліїв
- Воляян** (Бугл.) – батько виготовляв олію
- Володця-ця** (Гов.) – ім'я Володимир
- Володя Стах** (Гр.) – батько Станіслав
- Володька Аргентинець** (Зав.) – був виїхав в Аргентину
- Волос** (Мишк.) – прізвище Волосковський
- Волоха** (Кидан.) – прізвище Волошин
- Волоханка** (Мол.) – має волохате тіло
- Волохата** (Залуж.) – має волохате тіло
- Волохатий** (Мих.) – має волохате тіло

Волян (Бурк.) – походить із с. Воля
Вольба (В. Гаї)
Волька (Конст.) – ім'я Ольга
Вомах (Конст.)
Вомко (Ст.) – ім'я Ромко (<Роман)
Вона (Дул.) – часто вживає слово «вона»
Вонторик (Личк.)
Ворожка (Бурк.) – мати вмiла ворожити
Ворожка (Ів. Підв., Каль.) – вмiє ворожити
Ворона (Бер., Туст.) – має чорне волосся, носить чорний одяг
Ворона (Бурк., В. Гаї, Ст.) – має чорне волосся
Ворона (Ванж.) – багато говорить
Ворона (Ів. Підв.) – прiзвище Курочка
Ворона (Оз.) – має довгий нiс
Восьминожка (В. Гаї) – має вiз з вiсьмома колесами
Восьмирга (Пр.) – восьма дитина у сiм'ї
Вото (Добр.)
Воха (Пр., Ром.) – ім'я Володимир
Воцап (Підг.) – хлопець-iноземець, постійно запитує, що сталося «Во цап?»
Воша (Худ.) – неправильно вимовляє по-англійськи слово «was»
Вошінка (Кр.) – прискіпливий, чiпляється, як воша
Вошука (Ув.) – постійно щось шукає
Вредiна (Бiл.) – вредна
Всезнайко (Залуж.) – розумний
Вуглячок (Кидан.) – має чорне волосся, смугляву шкіру
Вудвуд (Жук.) – має ображений вираз обличчя (пор. діал. вудвуд «одуд» [Гр. I, с. 258])
Вуді (Зав.) – прiзвище Вудка
Вуж (Ув.) – переплутав змiю і вужа
Вужик (Кр.) – «вислизає» з неприємних ситуацій
Вузiк (В. Гаї)
Вузiк (В. Гаї) – худий (пор. вузький)
Вуйко (Плеб.) – найстарший у бригаді робiтників
Вуйцiв (Гел.) – проживав у дядька, дуже його любив
Вуйцьо (Кол.) – племiнники дядька називали «вуйцьом»
Вуйцьо (Кудр.) – виховував племiнника
Вуйцьо (Оз.) – у молодості до всiх звертався на роботі «вуйцьо»
Вулик (Плеб., Пр.) – має бджоли
Вулик (Ст. Поч.) – часто питає, чи бджоли зiбрали нектар
Вульф (Бер.) – прiзвище Вовк
Вурганиха (Л.) – уживає слово «звурдилося (молоко)» замість «скисло»
Вус (Воз.) – має вуса
Вусата (Бурк.) – має вуса
Вусатий (Ігр., Наст., Рид.) – має вуса
Вусатий нянь (Залуж.) – працює вчителем
Вусатий таракан (Мишк.) – має вуса
Вусач (Каль.) – має вуса
Вухастий (Ст. Поч.) – має великі вуха
Вухач (Ос., Підг.) – має великі вуха
Вухо (Петр.) – має великі вуха
Вуя (Каль.) – вимовляє слово «вуя» замість «вуйко»
Вуя (Лад.) – виховував племiнника
Вуя (Пiзн.) – найстарший в компанії на пасовиці

- Вчителька** (Мих.) – працювала вчителькою
- Вчительюха** (Ол.) – працює вчителькою; повна
- Габа** (Берим.) – має віз-габу (пор. місц. габа «вид підводи»)
- Габа** (Лл.) – високого зросту, товстий
- Габіян** (Ром.)
- Габор** (В. Ход.)
- Габурець** (Кол.)
- Гава** (Пл.) – прізвище Гавришко
- Гавана** (Ст.) – збрехав, що їде в Гавану
- Гаваріт** (Год.) – уживає багато росіянізмів (пор. рос. гаварит)
- Гавдьо** (Конст.)
- Гавка** (Циг.) – ім'я Слава
- Гаврантіч** (Вишн.) – прізвище Горан (пор. футболіст Горан Гаврантіч)
- Гаврило** (Товст.) – прізвище Гаврилишин
- Гаврись** (Мишк.) – прізвище Гаврих
- Гаврілов** (Коноп.) – прізвище Гавриш
- Гагарін** (Петр.) – прізвище Гагріна
- Гаджо** (Ст. Зб.)
- Гадюка** (Підг.) – говорить, ніби шипить
- Газ** (Кудр., Козл.) – працював у газовій конторі
- Газовик** (Щит.) – працює у газовій службі
- Гайдамака** (Год.) – забіяка
- Гайовий** (Нов., Ос.) – лісник, а ліс малий, як гай
- Гайтавер** (Кидан.) – міцної статури, як герой кінофільму «Поліцейська академія Гайтавера»
- Гак** (Рид.) – зігнутий
- Гала** (Ястр.) – ім'я Галина
- Галабайчик** (Сок.) – має запальний, гарячий характер
- Галабой** (Бурк.) – прізвище Голубовський
- Галай** (Бурк., Дар., Жук.) – робить необдумані вчинки, має запальний, гарячий характер (пор. галай «= галайко – крикун» [Гр. I, с. 267])
- Галайко** (Дар., Мих., Пр.) – має запальний, гарячий характер (пор. галай «= галайко – крикун» [Гр. I, с. 267])
- Галак** (Кудр.) – крикливий (пор. галакати)
- Галань** (Біл.)
- Галатин** (Добр.)
- Галачка** (Буд.) – має гарячий характер (пор. галай «= галайко – крикун» [Гр. I, с. 267])
- Галеретка** (Сор.) – прізвище Кисіль
- Галецька** (Стриг.)
- Галинушка** (Бер.) – ім'я Галина
- Галичанка** (Бугл.) – походить із м. Галич
- Галуночка** (Коз.) – гарна, говорила, що вона, «як галуночка» (пор. галунка «крашанка, писанка»)
- Галушка** (Мол.) – має зачіску у формі квадрата
- Галушка** (Наст.) – любить їсти галушки
- Галю-Галю** (Юськ.) – захоплено розповідав жінці щось і це чуло півсела
- Галюн** (Петр.) – відсталий у розвитку (пор. мол. галюни «галюцинації»)
- Галяля** (Добр.) – ім'я Галина
- Галяритка** (Біляв., Боб., Кид., Петр.) – товстий / товста (пор. галяретка)
- Галька-гу** (Бер.) – ім'я Галина; з вилупленими, як у сича, очима (пор. пугу «звуконаслідування, що означає крик пугача або сича» [СУМ VII, с. 384])

- Гальойзьо** (Мишк.) – має запальний, гарячий характер (пор. галай «= галайко – крикун» [Гр. I, с. 267])
- Гальондра** (Ст.) – ім'я Галина
- Гальшта** (Прис.) – ім'я Галина; повна і нахабна
- Гамаликуватий** (Кон.) – має запальний, гарячий характер
- Гамаликуватий** (Конст.)
- Гаман** (Тр.) – має запальний, гарячковий характер, багато усього робив
- Гамасясьо** (Гор.) – мама казала до нього «Михасю, гамай касю»
- Гамер** (Сам.)
- Гамерика йойна** (Мишк.) – часто вживає фразу «Гамерика йойна»
- Гамнеголова** (Боб.) – має велику голову
- Гандза** (Циг.) – ім'я Ганна
- Гандзя** (Гук., Кидан., Пл.) – ім'я Ганна
- Гандрей** (Мих.) – ім'я Андрій
- Ганечка** (Наст.) – ім'я Ганна
- Ганичка** (Мих.) – ім'я Ганна
- Гануська** (Гук.) – ім'я Ганна
- Ганц** (Макс.) – народився в німецькій родині
- Ганютка** (Бугл.) – ім'я Ганна
- Ганя** (Біл., Кид., Оз.) – нерозумна, несучасна
- Ганя Доярка** (Мих.) – працює дояркою
- Гапа** (Ром.)
- Гапатуля** (Берим.)
- Гапка** (Прис.) – у дитинстві говорив «гапка» замість «ябка» (пор. місц. ябка «яблука»)
- Гапон** (Гр.)
- Гапон** (Добр.)
- Гапочка** (Гов.) – ім'я Ганна
- Гапочка** (Каль.) – ім'я Галина
- Гарачий** (Жук., Кул.) – має запальний, гарячий характер
- Гарачок** (Лоп.) – прізвище Гарач
- Гарбуз** (Бар.) – має велику голову
- Гарбуз** (Голг., Кид.) – має великий живіт
- Гарбуз** (Лад., Підгор.) – товстий
- Гарбуз** (Остр.) – низького зросту, повний
- Гарбузка** (Щит.) – має велику голову
- Гарбузовід** (Бер.) – садила багато гарбузів
- Гарік** (Лоп.) – прізвище Гармасій
- Гарік** (Мол.) – прізвище Гарліцький
- Гармата** (В. Ход.) – товстий
- Гармошка** (Сок.) – грав на гармошці
- Гасик** (Жаб.) – забіяка (пор. гасити «бити когось» [Став., с. 83])
- Гасичка** (Жаб.) – зловживає алкоголем, любить «вгасити» (пор. жарг. вгасити «випити»)
- Гастроном** (Оз.) – має багато мазагинів
- Гасьо** (Бурк.) – ім'я Івасьо
- Гата** (Каль.) – неправильно вимовляє слово «гайта»
- Гатола** (Ванж.) – ім'я Микола
- Гача** (Гор.) – горбатий (пор. гак)
- Гашик** (Прис.) – недочуває і перепитує «Га? Шо?»
- Га-шо** (Ос.) – має поганий слух, часто перепитує «Га? Шо?»
- Гвалт** (В. Дед.) – має запальний, гарячий характер
- Гванц** (Макс.)
- Гвоздодьор** (Кудр.) – столяр

Гебелькоманда (Пр.) – бригадир столярів (пор. гембель «те саме, що рубанок» [СУМ II, с. 48])

Гебельс (Макс.)

Гей-гоп (В. Ход.) – часто вживає вислів «гей-гоп»

Гелма (Гов.) – має велику голову (пор. місц. гелма «шлем, каска»)

Геля (Берим.)

Геля (Берим.) – ім'я Галина

Геля (Гел.) – ім'я по батькові Ількович

Гель (Гр.) – живе в хаті, власником якої був жид Гель

Гельон (Гов.) – ім'я Мирон

Гена (Товст.) – нерозумний

Генерал (Сн.) – гоноровий

Генуде (Гел.) – часто вживає фразу «Га? Ну де?»

Генькі-ленькі (В. Дед.) – часто вживає вислів «генькі-ленькі»

Геньо (Кидан.) – ім'я Євген

Гера (Добр.) – наркоман (пор. гера «героїн» [Став., с. 84])

Герасим (Ігр.) – прізвище Герасим'як

Герасим (Мик.) – німий (пор. Герасим – герой твору І. Тургенєва «Муму»)

Герасимцьо (Ход.) – ім'я Герасим

Герасім (Наст.) – прізвище Герасимчук; мовчазний і замкнутий (пор. Герасим – герой твору І. Тургенєва «Муму»)

Герасім (Ст.) – мовчазний (пор. Герасим – герой твору І. Тургенєва «Муму»)

Геркулес (Бер., Каль.) – зовні схожий на Геркулеса – героя кінофільму «Геркулес»

Геройчик (Підг.) – всюди йде перший, дуже активний

Гертруда (Дар.) – мала багато хлопців

Герцик (Вис.)

Гестапо (Ст. Поч.) – жорстокий

Гета (Юськ.) – росіянин, має акцент (пор. рос. «это»)

Гетьман (Залуж.) – любить командувати

Гетьман (Лоп.) – прізвище Гетьманчук

Геша (Гов.) – ім'я Євген

Гивка (Гор.) – прізвище Гливка

Гий (Ром.) – співав і закінчував пісні «гоп» (пор. «гей-гоп»)

Гикавий (Добр., Залуж., Мишк.) – заїкається

Гикавий (Рид.) – часто гикає

Гикайло (Біл.) – під час розмови гикає

Гикало (Куд.) – часто гикає

Гиля (Гр.) – розводить гусей

Гиля гуси (Гук.) – гонив качок і кричав «гиля, гуси»

Гимбель (Козл.) – працює столяром (пор. гембель «те саме, що рубанок» [СУМ II, с. 48])

Гинос (Прис.) – ім'я Євген

Гира (В. Ход., Каль.) – міцної статури, сильний, як гиря

Гира (Оз.) – займається бодіблінгом

Гиря (В. Гл.) – прізвище Гирчак

Гичка (Ів.) – має довгу гриву (пор. діал. гичка «грива» [СУМ II, с. 63])

Гичка (Прис.) – розвозить із поля гичку буряків

Гіві (Мик.) – за походженням грузин

Гідра (Боб.) – криклива

Гільчик (Конст.)

Гімняр (Ів.) – старший брат називав молодшого «гімнярем»

Гімтус (Гл.)

- Гіндиль** (В. Гаї) – хитрий (пор. гєндлювати «торгувати з метою наживи; баришувати, спекулювати» [СУМ II, с. 49])
- Гіпс** (Макс.) – зламав руку і довго носив гіпс
- Гірник** (Нов.) – живе на пагорбі
- Гірчичка** (Петр.) – ім'я Анничка (<Ганна)
- Гітара** (Щит.) – їздив вчитися грати на скрипці, а всім хвалився, що грає на гітарі
- Гітлер** (Біл.) – зовні схожий на А. Гітлера
- Гладкий** (Залуж.) – товстий
- Гладонький** (Ішк.) – низького зросту, повний
- Глиста** (Боб.) – худий
- Глистюк** (Ст. Петл.) – худий
- Глобус** (Вишн., Голг., Жаб., Наст.) – має велику голову
- Глуха** (Козл., Кос., Нов.) – глуха / має поганий слух
- Глухенький** (Кудр.) – має поганий слух
- Глухий** (Гел., Залуж., Кр., Куд., Личк., Скор.) – глухий / має поганий слух
- Глушко** (Петр.) – прізвище Глух
- Гнат** (Кидан., Петр.) – прізвище Гнатюк
- Гнида** (Добр., Ол.) – підлий / підла
- Гнида** (Яг.) – прізвище Гнидка
- Гнилюх** (Скор.) – лінивий (пор. місц. гнилий «ледачий»)
- Гниляк** (Конст.) – лінивий (пор. місц. гнилий «ледачий»)
- Гнип** (Чайч.)
- Гном** (В. Гл., Петр.) – низького зросту
- Гномік** (Дар.) – низького зросту
- Гобсек** (В. Гаї) – зовні схожий на Гобсека – героя кінофільму «Гобсек»
- Гоголь** (Кол.) – має довге волосся, форма зачіски схожа на зачіску письменника М. Гоголя
- Гоголь** (Худ.) – вчитель, часто розповідав дітям про М. Гоголя
- Гойдальський** (Лоп.) – прізвище Гойдало
- Голова** (Біл., Ол., Петр.) – працює головою колгоспу
- Голова** (Бугл., Петр.) – батько працював головою колгоспу
- Голова колгоспу** (Бар.) – любить командувати
- Головатий** (Каль., Ос., Рид., Скор.) – має велику голову
- Головач** (Нов.) – розумний
- Головиха** (Бугл., Гов., Гук., Лоп., Оз.) – працює головою колгоспу
- Голодна** (Кудр.) – бідна
- Голоюшка** (Іл.) – називав пісний суп «гола юшка»
- Голуб** (Дул.) – тримає голуби
- Голуб** (Ос.) – мати називала сина-одинака «голубом»
- Голубець** (Чайч.) – прізвище Биць
- Голубий** (Боб.) – часто носить одяг голубого кольору
- Голубійка** (Кос.) – часто носить одяг голубого кольору
- Голубушка** (Бурк.) – чоловік називав дружину «голубушка»
- Гомер** (В. Гаї) – пише вірші (Гомер – давньогрецький поет)
- Гомер** (Тр.) – працює вчителем історії
- Гонта** (Ст.)
- Гонча** (Пізн.) – все встигає, активна
- Гонщик** (Конст.) – швидкий, активний
- Горбата** (В. Гл., Остр.) – має горб
- Горбата** (Зав.) – сутулиться
- Горбатенька** (Іл.) – сутула
- Горбатий** (Буд., Скор., Щит.) – має горб / порушення постави
- Горбатий** (Петр.) – має горбатий ніс

- Горбачов** (Дар., Мих.) – зовні схожий на М. Горбачова
Горбачов (Зал.) – має кіфосколіоз (пор. горб)
Горбачов (Мик.) – прізвище Горбачовський
Горбачов (Туст.) – лисий, як М. Горбачов
Горбокони́к (Залуж.) – сутула
Горбонос (Сок.) – має горбатий ніс
Гордій (Щит.) – прізвище Кіндрат (Кіндрат і Гордій – рідкісні імена на Тернопільщині)
Горичок (Ябл.) – має запальний, гарячий характер
Горобець (Бугл.) – живе в лісі
Горобець (Бурк.) – мати сина в дитинстві називала «горобчиком»
Горобець (Гр., Кос., Сн., Тил.) – низького зросту
Горобець (Кол.) – зовні схожий на горобця
Горобець (Лад., Сн.) – низького зросту; верткий
Горобець (Плеб.) – прізвище Воробець
Горобчик (Гел., Плеб., Ст.) – низького зросту
Горобчик (Худ.) – прізвище Синиця
Горожанка (Вис.) – походить із с. Горожанка
Горох (Біл.) – низького зросту, повний
Горох (Товст.) – прізвище Вівсяний
Горошка (Тр.) – прізвище Горошак
Господар (Бар., Гук.) – хазяйновитий
Господар (Бугл., Плеб.) – має велике господарство
Господар (Худ.) – мамин синок, допомагає їй завжди
Господиня (Мих.) – хороша господиня
Готеля (Пр.) – вела розпусний спосіб життя
Гоцко (Гр.) – зовні схожий на гоцула
Гоцул (Добр., Ішк., Лад.) – за походженням гоцул
Гоцул (Вис., Гл., Пізн.) – походить з Івано-Франківської області
Гоцул (Бурк., Ів., Ігр., Іл., Каль., Кр., Куд., Кул., Мишк., Наст., Оз., Пл., Щит.) – походить із території Тернопільщини, що межує з Прикарпаттям
Гоцулка (Кон., Нов.) – за походженням гоцулка
Гоцулка (Гов., Голг., Кол.) – за походженням гоцулка
Гоцулка / Гоцулка (Оз., Пр.) – походить із Івано-Франківської області
Гоцулка (Мш., Плеб., Петр., Рид., Сок., Тил., Шиб., Ябл.) – походить із території Тернопільщини, що межує з Прикарпаттям
Гоча (Кудр., Лад.)
Грабар (Кудр.)
Грабовий (Сам.) – живе біля гаю
Градівник (Рид.)
Грайко (Туст.) – музикант
Грек (Мик.) – за походженням грек
Грек (Остр., Бурк., Бугл.) – був у Греції на роботі
Гремлін (Іл.) – носить великі круглі окуляри (Гремлін – герой мультфільму «Гремліни»)
Грень (Лоп.) – ім'я Григорій
Гречка (Мш.) – прізвище Грицишин
Гречка (Рид.) – вирощував гречку
Гречка (Ястр.) – прізвище Грещук
Гриб (Пр.) – прізвище Грибик
Гриб (Сок.) – назбирав отруйних грибів
Григорович (Гов., Сн.) – на ім'я по батькові Григорович
Гринчак (Рид.) – ім'я Гриша (пор. місц. гранчак «склянка з гранями»)
Гринь (Личк.) – ім'я Григорій

- Грицюньо** (Лоп.) – ім'я Григорій
Гриць (Мих.) – нерозумний
Гриць Мамунів (Конст.) – слабохарактерний; кликав матір «мамуня»
Гричинка (Ром.) – любив їсти гречку, називав її «гричинка»
Гріша (Петр.) – прізвище Гришак
Грозний (Рид.) – непривітний
Громобой (Юськ.) – говорив, що крепкий, як грім
Груба (Добр., Нос.) / **Груба Марина** (Жовтн.) – товста
Грубий (В. Гл., В. Ход., Гов., Каль., Кон., Наст., Нов., Рид., Ск., Худ., Юськ.) / **Іван Грубий** (Коноп.) / **Грубий Славко** (Оз.) – товстий
Груда (Мик.) – прізвище Груденко
Грузин (В. Гл., Товст.) – зовні схожий на грузина
Грузін (Год.) – походить із Грузії
Грушка (Бугл.) – голова має форму груші
Губа (Біляв.) – має великі губи
Губа (Конст.) – прізвище Тригуба
Губа (Підг.) – покусує нижню губу
Губань (Юськ.) – має великі губи
Губернатор (Ястр.) – працює в райдержадміністрації
Гугнявий (Наст.)
Гу-гу (Пл.) – прізвище Гуменюк
Гук (Зал.) – голосно говорить, ніби гукає
Гук (Кудр.)
Гука (Підг.) – прізвище Вергун
Гуліш (Жаб.)
Гуляйнога (Залуж., Тил.) – кульгає
Гультяй (Худ.) – має багато коханок
Гумбас (Жаб.) – має великі губи
Гуня (Гук.) – прізвище Гунько
Гунявий (Кудр.) – гугнявить
Гунька (Наст.) – ходив у гуньці (заст. гунька «= гуня «верхня одежа з домотканого грубого, перев. нефарбованого сукна» [СУМ II, с. 194])
Гупа (Мих.)
Гупа (Юськ.) – часто вживає слово «гупа»
Гура (Мих.)
Гура (Мол.) – високого зросту, товстий (пор. гора)
Гурский (Ром.)
Гусак (Біляв., Сок.) – має довгу шию
Гусак (Бугл.) – гордий
Гусак (Каль.) – високий, має довгу шию
Гусак (Пот.) – прізвище Августинський
Гусак (Щит.) – крикливий
Гусачок (Гр.)
Гусер (Каль.) – мав багато гусей
Гусій (Нов.) – розводить гусей
Гуска (Біл.) – має довгу шию
Гуска (Гук., Ст.) – додому з річки пригнав чужу гуску
Гуска (Ябл.) – шипить
Гуслік (В. Дед.) – зовні схожий на Гусліка – героя кінофільму «Чотири танкісти і собака»
Гусопас (Ст.) – розводить гусей
Гусяча (Личк.) – розводить гусей
Гузь (В. Гл.) – має видовжену форму обличчя і великі очі

- Гусь** (Дар.) – прізвище Гогусь
Гусь (Коноп.) – шипить
Гусь (Лад.) – має довгу і худу шию
Гусь (Мш.) – прізвище Гусак
Гуцула (Тил.) – за походженням гоцул
Гуцулек (Щит.) – за походженням гоцул
Гуцулік (Гор.) – батьки родом із Закарпаття
Г'язаний (Жаб.) – у дитинстві говорив «г'язаний» замість «зв'язаний»
Гавба (Мол.) – завжди запізнюється, ловить гав
Гавчик (Лад.) – має собаку з кличкою Гавчик
Га-га (Ябл.) – прізвище Огоновський
Гадульчик (Циг.) – ворожбит (пор. гадати)
Газда (Кр.) – нечупара
Галайка (Ком.) – балакуча (пор. галайко «крикун» [Гр. I, с. 267])
Галига (Лад.)
Ган (Кудр.)
Ганджай (Сам.)
Гвазда (Бугл.) – багато говорить, лиє бруд (пор. місц. гвазя, гвадзя «негода, бруд»)
- Гега** (В. Дед.)
Гедз (В. Дед., Мих.) – набридливий
Гедзик (Буд.) – нервовий (пор. гедзь)
Гедзь (Тил.) – дразнить усіх, набридає
Гей (Мол.) – часто вживає слово «гей»
Гелета (Сам.)
Гембало (Кон.) – має важку ходу (пор. розм. гембель «те саме, що рубанок» [СУМ II, с. 48])
Гембало (Циг.) – при ході тягне ноги
Гега (Юськ.) – кликав гусей з річки «гега»
Гжесьо (В. Ход.) – зовні схожий на Гжеся – героя кінофільму «Чотири танкісти і собака»
Гжисівка (Кон.)
Гимза (Плеб.) – любить вживати алкогольні напої, а потім, п'яний, «гимзить»
Гина (Лад.) – ім'я Євген
Глембата (Бер.) – має великі передні зуби (пор. місц. глемби «зуби»)
- Гоба** (Буд.) – має кирпатий ніс (пор. місц. гобати «довбати, клювати»)
- Говда** (Гов.) – має велику голову (пор. місц. говда «голова»)
- Гога** (Ішк.) – фальшивий (пор. зв.-насл. «га-га-га»)
- Гога** (Лад.) – прізвище Гогусь
Гога (Оз.) – ім'я Григорій
Годьо (Каль.) – ім'я Бодьо (<Богдан)
Голігель (Оз.)
Гонтяр (Каль.) – покривав хати гонтям
Гоча (Кудр.) – ім'я Григорій
Гоша (В. Гаї, Ів.) – нерозумний
Гоша (Гл., Ком.) – ім'я Ігор
Гоша (Ішк.) – хвалько
Граблі (Циг.) – прізвище Загребельна
Грисак (Прис.) – крав грис з кормоцеху
Грисько (Бер.)
Грисько (Лад.) – ім'я Григорій
Грот (Бар.)
Гудзик (Гов., Кул., Ястр.) – низького зросту
Гудзик (Іш.) – низького зросту, повний
Гудзик (Наст.) – низького зросту; верткий

- Гудзик** (Плеб.) – колись виготовляв гудзики
Гудзичка (Ст. Петл.) – часто носить одяг із великими гудзиками
Гудзік (В. Дед.) – часто носить одяг із різними гудзиками
Гудзік (Тил.) – називав дітей гудзіками
Гудзьо (Гов.) – низького зросту (пор. гудзик)
Гулька (Ром.) – має на обличчі гулю
Гульоватий (Каль.) – має на чолі велику гулю
Гумак (Лад.) – часто ходить у гумовому взутті, навіть якщо немає дощу
Гусей (Лад.) – має довгий ніс
Гусь (Оз.) – має довгу й худу шию
Давас (Добр.)
Дагон (Гр.) – їхав на мотоциклі наввипередки з товаришем і перевернувся (пор. доганяти)
Дажа (Лл.) – неправильно вимовляє російське слово «даже»
Дама (Каль.) – має чорне волосся (пор. пікова дама)
Дамський (Бугл.) – захоплювався дівчатами
Даніла (Личк.) – ім'я Данило
Дантист (Наст.) – вибив тещі два зуби
Дарагой (Лад.) – має російський акцент (пор. дорогий)
Дацик (Мик.)
Дачник (Лоп.) – усім розповідає, яка в нього колись буде дача
Дашок (Кол.) – прізвище Дашкевич
Двадцять баксів (Ст.) – обіцяв за послугу двадцять баксів
Двигунчик (Март.) – низького зросту; непосидючий
Двірник (Мик.) – орендар чужого двору
Двірниченко (Мик.) – працює дворником
Дворік (Нов.) – прізвище Дворницький
Дельований (Чайч.)
Дельф (В. Гаї)
Демашка (Сок.) – прізвище Демах
Демба (Мик.) – прізвище Дембровська
Демидасик (Ст.) – прізвище Демидає
Демко (Лл.) – ім'я Дем'ян
Денді (Мишк.) – розбив приставку «Денді»
Депутат (Берим., Скор., Оз.) – працює депутатом
Дерев'яний (Лад.) – беземоційний
Дертій (Рид.) – крав городину і, коли перелазив через пліт, обдерся
Дефіцит (Ст. Зб.) – гонористий, не такий, як усі
Децел (Берим.) – низького зросту (пор. децил «мало, трошки» [Став., с. 93])
Девчонка (Гук.) – часто вживає слово «девчонка»
Дед (Ів., Кудр., Оз.) – найавторитетніший у компанії
Дед (Лад.) – старший, неодружений
Дед Мазай (Добр.) – розводив кролів
Дембель (Жаб., Ів., Оз.) – демобілізований солдат, сам себе називав «дембелем»
 (пор. дембель «демобілізований солдат» [Став., с. 96])
Демон (Жаб.) – ім'я Дмитро
Демон (Ст. Поч.) – має скуйовжене волосся
Деректор (Рид.) – працював директором
Дерік (Конст.) – має керівні здібності, любить керувати (пор. директор)
Детка (Боб.) – низького зросту
Дечок (Ос.) – гарно співав у церковному хорі
Джаванік (Жаб.) – прізвище Журба
Джалік (Бугл.) – прізвище Джаловський

- Джек (Гр., Ів.) – має собаку Джек
 Джек (Говст.)
 Джекі Чан (Коноп.) – має вузький розріз очей
 Джексон (Жук.) – ім'я Михайло
 Джемеля (Гел.)
 Джига (В. Дед.)
 Джига (В. Дед.) – швидкий (пор. дзига)
 Джиган (Худ.) – працює вчителем фізкультури (пор. мол. зажигати «запалювати усіх, підбивати до чогось»)
 Джиган (Мол.) – запальний (пор. жиган, жигун = джигун «ловелас, повіса» [Гр.І, с. 376])
 Джигіт (Іл.) – лисий, має чорні вуса
 Джигур (Мол.) – забіякуватий
 Джик (Ів.) – зловживає алкоголем (пор. жарг. джигнути «випити» [Гр. І, с. 375])
 Джинсовий мен (Тр.) – часто ходить у джинсах
 Джіджо (Лад.) – веселий, балакучий (пор. Дзідзьо – український співак)
 Джіджо (Мишк.)
 Джім (Гел.)
 Джміль (Авг.) – має пасіку
 Джміль (Бер.) – набридливий
 Джміль (Каль., Мих.) – низького зросту, рухливий
 Джміль (Мишк.) – має гучний голос
 Джо (Петр.) – має чорне волосся (пор. індієць Джо – герой кінофільму «Пригоди Тома Соєра»)
 Джон (В. Гаї, В. Дед., Мол.) – ім'я Іван
 Джон (Дар.) – сам себе називає Джоном
 Джондік (Оз.) – їздить на тракторі «Джон Дір»
 Джоні (Сок.) – зовні схожий на Джоні – героя кінофільму
 Джора (Сок.) – прізвище Джердж
 Джордж (Ігр.) – ім'я Георгій
 Джос (В. Дед.)
 Джуль (В. Гл.) – неправильно вимовляє слово «джоуль»
 Джульєта (Гел.) – романтична (Джульєтта – героїня твору «Ромео і Джульєтта»)
 Джус (Берим.)
 Дзвіниха (Ос.) – має дзвінкий голос
 Дзвінка (Наст.) – часто їздила в Карпати і співала пісню, де було слово «дзвінка»
 Дзвоняр (В. Дед.)
 Дзвоняр (Лоп.) – дзвонить у церкві
 Дзендзьо (Кид.) – має непривітний вираз обличчя (пор. місц. дзензьо «незрозуміла, неконкретна, нічим не задоволена людина»)
 Дзигар (Козл.) – багато палить (пор. діал. дзигар «сигарета» [СГС])
 Дзиндилиха (Бер.) – має дзвінкий голос
 Дзібра (Каль.) – пастух, замість «бе баран» говорив «дзе бран?»
 Дзідза (Гумн.) – прізвище Дзідзінська
 Дзідзьо (Гел.) – вживає слово «дзідзьо» замість «дідо»
 Дзілізний (Нов.) – міцної статури (пор. місц. дзилізний залізний)
 Дзіндрита (Гов.) – часто вживає слово «дзінь-дри»
 Дзюбрик (Гов.) – має здивований вираз обличчя (діал. дзюбрик «вид птаха»)
 Дзюдзі-Бадзьо (Каль.) – має вади вимови (пор. «дідо-баба»)
 Дзюна (Жаб.) – ім'я Ольга
 Дзюнка (Жовтн.) – ім'я Магдалина
 Дзюнь (Мишк.) – прізвище Цюник
 Дзюнько (Гел.) – ім'я Володимир

- Дзюньо** (Гор.) – брехливий, позичає гроші і не віддає
Дзюра (Гов.) – вживає слово «дзюра» замість звичного «дзюрка»
Дзюрка (Козл.) – пробив ногу і всім показував
Дзюрка (Тр.) – грав у футбол і пропустив м'яч між ногами
Дзюрла (Каль.) – неправильно вимовляє слово «дзюра»
Дзюха (Каль.) – ім'я Андрій
Дзядзьо (Ком.)
Дзядзьо (Плеб.) – скоро став дідусем
Дзядичка (Жаб.) – була другою бабусею, коли рідна померла
Дзядо (Ком.) – дуже любив своїх онуків, доглядав їх
Дзяма (Ванж., Мих.) – часто скиглить (пор. місц. дзямати «скиглити»)
- Дзяньо** (Дул.) – ім'я Василь
Дибулька (Кон.) – робить малі кроки
Дивонісько (Зал.) – ім'я Дионісій
Дизель (В. Гаї) – носить одяг фірми «Dizel»
Дизель (Жаб.)
Дизертир (Рид.) – утік з армії
Дизьо (Кол.) – ім'я Теодозій
Дик (Дул.) – має переляканий вираз обличчя (пор. дикий)
Дик (Наст.) – побачив дику свиню і всім про це розповідав
Дика пані (Жук.) – боїться людей, хоч працює вчителькою
Дикий (Ів. Підв.) – боявся мишей, носив палку
Дикий (Остр., Рид.) – переляканий, дикий
Дикий (Пер., Пр.) – ховається від людей
Дикий (Пр.) – не виходить із дому
Дикий (Ск.) – часто вживає слово «дичина»
Дикун (Мик.) – всього боїться; живе на краю села
Дим (Сам.) – спалив скирту
Динька (Голг.) – має овальну форму голови
Директор (Бурк.) – безробітний, обманював, що працює начальником
Директор (Жаб.) – мріяв стати директором
Директор (Ішк., Каль., Ком., Коноп., Щит.) / **Володьо Директор** (Гов.) – працює / працював директором
Директор (Пер.) – любить керувати за столом
Директор (Тил.) – батько працює директором школи
Директор маслозаводу (Худ.) – любить їсти молочні продукти
Директриса (Мишк.) – любить керувати
Директриса (Тил.) – працює директором школи
Дирко (Скор.) – у дитинстві грався машинками і повторював «Дир-дир»
Дитина (Бугл.) – в дитинстві загубився в місті
Дитинка (Залуж.) – кволий, маленький
Дихай – не дихай (Оз.) – працює лікарем-рентгенологом, часто говорить «дихай – не дихай»
Дишель (Лоп.) – високого зросту, худий (пор. дишло)
Дишля (Іл., Петр.) – високого зросту
Дід (Бер.) – прізвище Дідицький
Діджей (Дул.) – любить голосно слухати музику
Діджей Малий (Оз.) – працює діджеєм
Дідо (Плеб.) – молодий, але має багато онуків
Дідюра (Скор.) – має багато онуків
Дідько (Гов.) – виконував роль Дідька у вертепі
Дідько (Март.) – бабуся, коли була зла, називала онука «дідьком»
Дієтчик (В. Дед.) – веде дуже правильний спосіб життя

- Дізель** (Гел.) – хвалився новою дизельною машиною
Дізель (Скор.)
Дізель (Щит.) – носить одяг фірми «Dizel»
Дімонич (Лоп.) – ім'я Дмитро
Дінаміт (Ст. Поч.) – голосно слухав музику (пор. динамік)
Дінька (Підг.) – ім'я Денис
Діректор (Бугл.) – працює директором
Дітько (Гор.) – улізливий, усюди його повно
Дмитрик (Бер.) – прізвище Дмитрусь
Днєвущка (Сок.) – неправильно вимовляє російське слово «девушка»
Добик (Вишн.) – прізвище Добинюк
Добідень (Бурк.) – не вимовляє звука «р» (пор. «добрий день»)
Добрідень (Ст. Зб.) – вживає вітання «Добрий день!» замість «Слава Ісусу Христу!» або «Дай, Боже!»
Добрий (Ст. Зб.) – добрий
Добрий день (Оз.) – протестант, уживає вітання «добрий день»
Довбан (Ром.) – нерозумний (пор. довбень «некмітлива, тупа людина» [Став., с. 100])
Довга (Лоп., Март., Наст., Нов.) – високого зросту
Довгань (Кон.) – високого зросту
Довгий (Бурк., Воз., Гел., Зав., Іл., Кр., Мик., Мш., Остр., Ром., Ск., Ст. Петл., Тр.) – високого зросту
Довгий (Пл.) – прізвище Довгаль; високого зросту
Довгоносик (Гук., Пот., Щит.) – має довгий ніс
Довідник (Каль.) – всезнайко
Дозик (Гр.) – ім'я Теодозій
Дойцьо (Гл.) – доїв корову
Док (Гр.) – працює лікарем
Доктор Гомес (Кудр., Тр.) – працює ветлікарем / лікарем (Доктор Гомес – кіногерой)
Доктор Квін (Ястр.) – працює фельдшером (Доктор Квін – героїня серіалу «Доктор Квін»)
Доктор Кістка (Петр.) – вправляє зміщення кісток
Доктор Чистотіл (Петр.) – працює лікарем, часто виписує рецепти з чистотілом
Доляр (Кл.) – на гривню казав «доляр»
Доляр (Ос.) – перший у селі заговорив про долари
Долько (Мишк.) – ім'я Адольф
Домцюня (Пл.) – ім'я Домна
Дона Бейжа (Біл., Год., Добр., Ігр., Кол., Кр., Кудр., Лоп., Плеб., Рид., Сок., Тр., Чайч.) – легкої поведінки
Донця (Плеб.) – звертається до усіх «донцю»
Доня (Гел.) – дуже піклується про своїх батьків
Допта (Кидан.) – притуплює на місці (пор. місц. доптати «топтати»)
Дордьо (Кл.)
Дорко (Макс.) – ім'я Денис
Дороженькі жіночки (Худ.) – часто вживає вислів «дороженькі жіночки»
Доходяга (В. Ход.) – слабкий
Дохтор (Зал., Коноп.) – працює ветлікарем
Дохтор (Каль.) – ремонтував машини
Дохтор України (Ігр.) – працює лікарем
Дохтор Щур (Жаб.) – працював у санепідемстанції
Дохторіца (Ванж.) – працювала фельдшером
Дохторка (Нов., Пот.) – вчиться на лікаря
Дохторка (Гл., Гов., Гук., Залуж., Каль., Макс., Март., Мих., Ол., Підг., Пл., Плеб., Чайч., Шиб.) – працює лікарем

- Доцент** (Кул.) – доцент
Доцент (Мик.) – нерозумний
Дочь (Бугл.) – з Донеччини, має російський акцент (пор. рос. дочь)
Драб (Зав.) – прізвище Дребіт
Драбина (В. Гл.) – повна, кульгає
Драбина (Дар.) – худа, як драбина
Драбина (Залуж.) – високого зросту, худа
Драбок (Каль.) – гультай, нероба
Драєчка (Петр.) – працює продавцем, продає «дротики»-драєчку для посуду
Драй (Каль.) – неправильно вимовляє слово «грай»
Дракон (Бер.) – у стані алкогольного сп'яніння відбувається роздвоєння особистості
Дракон (Рид.) – злий
Дракончик (Остр.) – мав футболку із зображенням дракона
Дракоша (Кидан.) – має неприємну зовнішність; народилася в рік Дракона
Драла (Гр.) – крав в колгоспі огірки і ледве втік від сторожа (пор. дати драла)
Драла (Личк.) – швидко ходить (пор. дати драла)
Драп (Вишн.) – прізвище Драпалюк
Дратва (Кр.) – дід ремонтував взуття
Дрибко (Біляв.) – робить малі кроки (пор. дріботіти)
Дризда (В. Ход.)
Дриль (Гр.)
Дриль (Гр.) – прізвище Дерев'яний
Дримба (Наст.) – любить грати на дримбі (пор. дримба «щипковий музичний інструмент...»
 [СУМ II, с. 413])
Дринда (В. Ход.)
Дрипалка (Циг.) – «дрипається», виступає в колективі
Дриш (Дібр.) – дуже худий (пор. діал. дрищик «дристун; слаба, нікчемна людина» [ЕСУМ II,
 с. 128])
Дрімачка (Лад.) – сплюха
Дріт (Прис.) – працює електриком
Дробка (Мих.) – мисливець
Дрозд (В. Гаї) – працює столяром, стукає молотком
Дрон (В. Гл., Гл.) – ім'я Андрій
Дротик (Бар.) – низького зросту, рухливий
Дротик (Гел., Гов., Прис.) – високого зросту, худий
Дротик (Гов., Кр., Нов., Ст. Петл.) – дуже худий
Дротик (Заліз.) – працює електриком
Дротик (Петр.) – високого зросту
Дрянъ (Бугл.) – часто вживає слово «дрянь»
Дрьома (Кон.) – ім'я Андрій
Дуб (В. Гаї, Сок.) – кремезний і здоровий, як дуб
Дуб (Гов.) – прізвище Дубінський
Дуб (Іл.) – нерозумний
Дуб (Підг.) – прізвище Дубчак
Дубик (Іл.) – вживає слово «дубик» замість звичного «дуб»
Дубовий (Туст.) – неповороткий
Дудка (Дібр.) – прізвище Дудкевич
Дудкін (Гел.)
Дудочка (Наст.) – дід любив грати на дуді
Дудочка (Яг.) – прізвище Дутка
Дудьо (Ром.) – схожий на старого латальника Дудя – місцевого жителя
Дуль (В. Гаї)

- Дуль** (Товст.) – прізвище Долинний
Дульта (Лад.)
Дульчикова (Наст.) – у дитинстві показувала всім дулі
Дума (Бугл.) – батько був у «Російській думі»
Думаниньчик (В. Дед.)
Думбрик (Худ.) – прізвище Домбровський
Дунай (Оз.) – прізвище Дунайчик
Дуня (Оз.) – нерозумна
Дуньо (Кон.) – ім'я Андрій
Дупа (Кон.) – має великий зад
Дупло (Кудоб.)
Дурік (Гр.) – поводив себе, як дурень
Дурік (Циг.) – не всидить на місці, надто активний (пор. дурний)
Дурко (Бар.) – нерозумний
Дурник (Залуж.) – нерозумний
Дуст (Кидан.) – має алергію і стригся налісо, а люди думали, що він має воші і радили посипати дустом
Дуст (Гр.) – переплутав борошно з дустом
Дуська (Пер.) – ім'я Магдалина
Дусько (Пізн.) – ім'я Андрій
Дух (В. Гаї) – молодший в гурті (пор. дух «молодий солдат» [Став., 106])
Дух (Остр.) – у виставі грав роль солдата
Дух (Петр., Плеб.) – худий
Духарик (Личк.) – молодший в гурті (пор. дух «молодий солдат» [Став., 106])
Дуц (Чайч.) – урізався на велосипеді в дерево (місц. дуцнути «вдаритися»)
Душа (Оз.) – дотепний, веселий
Душа (Оз.) – має м'який характер
Душаниньчик (В. Дед.) – добрий (пор. душа)
Душинина (В. Гаї) – зарізав поросю і всіх скликав «на душенину», бо хотів випити
Душман (Гр., Остр.) – служив в Афганістані
Душман (Мол.) – авторитет, «повелитель душ»
Дюдьо (Мол.) – у дитинстві говорив «дюдьо» замість «дідо»
Дюймовочка (Кидан.) – повна; хвалиться, що є повніші, а вона – як Дюймовочка
Дюймовочка (Пр.) – дуже товстий
Дюша (В. Гл.) – прізвище Демків
Дядинок (Бугл.) – виховувався в сім'ї дядька
Дядиха (Гел.) – виховувалася в сім'ї дядька
Дядюнець (Тил.) – уживає слова в зменшено-пестливій формі
Дядя (Чайч.) – мав багато племінників
Дядя Ваня (Гл.) – ім'я Іван; молодий і вусатий
Дядя Скрудж (Циг.) – має губи за формою схожі на дзьоб качки (Дядя Скрудж – герой мультсеріалу «Качині історії»)
Дяк (Кл.) – співає у церкві
Дяк (Нест., Сам.) – працює дяком
Дятел Вуді (Біл.) – нерозумний (Дятел Вуді – герой мультфільму «Дятел Вуді»)
Дячиха (Ігр., Худ.) – працює дячихою
Дячиха (Ст. Зб.) – співає в церкві
Дячок (Март., Мол., Підг., Сок.) – працює дяком
Дячок (Скор.) – співає в церкві
Дьодік (Сок.) – ім'я Володя
Дьома (Бугл.) – ім'я Дмитро
Дьома (Нов.) – прізвище Дем'янчук

Дьора (Добр.) – утік від переслідування ДАІ (пор. розм. «дати дьору»)

Ейс-едельвейс (Зав.) – часто гукає до друзів «ейс», вони дорифмували «едельвейс»

Екстерсіта (Біл.) – зовні схожа на Екстерсіту – героїню серіалу «Екстерсіта»

Електрик (Воз., Мих., Мол.) – працює електриком

Електричка (Ястр.) – має швидку ходу

Електрод (Рид.) – працює електриком

Електронік (Підг.) – працює електриком

Еліпс (Залуж.) – має статуру у формі еліпса

Елка (Кидан.) – зовні схожа на Елку – героїню кінофільму «Елка-людоїдка»

Ельф (Петр.) – низького зросту

Емемем (Бер.) – ініціали прізвища, імені та імені по батькові МММ

Ернест (Жаб.) – ім'я Орест

Есбебе (Тр.) – заглядається на чужих жінок (пор. СББ – «Служба Безпеки Бабів»)

Есде (Кол.) – прізвища та імені СД

Есміральда (Ст. Петл.) – зовні схожа на Есміральду – героїню серіалу «Есміральда»

Ето (Нов.) – часто вживає слово «ето»

Єдиний (Наст.) – живе один

Єльцин (Біл., Вишн., Личк.) – зовні схожий на Б. Єльцина

Єльцин (Кол.) – прізвище Елькснінс

Єндик (Іл.) – часто червоніє, як індик (діал. єндик «індик»)

Єндик (Мишк.) – коли нервується, то весь червоніє

Єнот (Гук.) – зовні схожий на єнота

Єстек (Оз.) – у дитинстві говорив «єстек» замість «хрестик»

Єфік (Зав.) – прізвище Єфимчук

Єфрейтор (Жук.) – прийшов з армії і хвалявся, що єфрейтор

Жаба (Білоб., Дул., Каль., Ст., Яг.) – часто носить одяг зеленого кольору

Жаба (Біляв., Бугл.) – товста

Жаба (Залуж.) – низького зросту

Жаба (Оз.) – ница людина з гидким характером

Жаба (Сок.) – живе біля болота

Жабис (Лад.) – часто носить одяг зеленого кольору (пор. жаба)

Жало (Шиб.) – в'їдлива

Жалюзі (Тр.) – волосся у падає на очі

Жа-Петька (Каль.) – ім'я Петро; грав у виставі героя, що заїкався

Жарений (Лад.) – прізвище Жовнірчик

Жарівка (Кудр.) – працює електриком (пор. жарівка «електролампочка» [Пирт., с. 98])

Жвачка (Наст.) – постійно жує

Жених (Залуж.) – залишив наречену перед весіллям

Жень-шень (Шиб.) – ім'я Євген

Животата (Зав.) – має великий живіт

Животатий (Худ.) – має великий живіт

Живчик (Голг.) – активний

Живчик (Коноп.) – прізвище Чевжик

Жигуль (Бер.) – хотів обігнати машину «Жигулі» на велосипеді

Жид (Ванж.) – хитрий

Жид (Год., Куд., Макс.) – за походженням єврей

Жид (Каль.) – зовні схожий на єврея

Жид (Петр.) – скупий

Жид (Тил.) – вмів випросити, вициганити

Жидик (Тр.) – хитрий

Жидівка (Пізн.) – хитра

Жидок (Ол.) – хитрий

- Жираф** (Сн.) – високого зросту
Жирафа (В. Гл., Коноп.) – високого зросту, худа
Жирафа (Заліз., Щит.) – високого зросту
Жінка (Гумн.) – часто вживає вислів «моя жінка»
Жмот (Гр.) – жадібний
Жмурик (Мик.) – має поганий зір, примружується
Жмурик (Петр.) – прізвище Жмуркова
Жмурік (Мик.) – прізвище Жмурко
Жмурко (Циг.) – часто примружується
Жовта (Зал.) – має тіло з пігментними плямами
Жовтий (Зав., Оз.) – часто носить одяг жовтого кольору
Жовтий (Рид.) – має тіло з пігментними плямами
Жовток (Гр.) – низького зросту, повний
Жорік (Дар.) – нерозумний
Жорік (Ком.) – обжора
Жорік (Рид.) – у п'єсі виконував роль Жоріка
Жужка (Сор.) – прізвище Жучин
Жужулька (Гр.) – шепелявить (пор. «зозулька»)
Жук (Дібр.) – прізвище Жуковський
Жук (Жаб.) – часто співав пісню «По дорозі жук, жук...»
Жук (Мик.) – прізвище Жукова
Жук (Підг.) – зовні схожий на жука
Жук (Плеб.) – прізвище Потужук
Жулік (Підг.) – стрижеється налісо, як зек
Журавель (Юськ.) – при ході високо підносить ноги, як журавель
Журик (Мик.)
Журналіст (Пр.) – любить підслуховувати
Жучка (Щит.) – низького зросту, рухливий (Жучка – кличка собаки)
З сиром пироги (Гук.) – хвалився, що любить з сиром пироги
За місцевим часом (Зав.) – часто вживає вислів «за місцевим часом», хоч час всюди однаковий
Завгосп (Мол.) – працює завгоспом
Заверешка (Іл.) – специфічно вимовляє слово «завірюха»
Заверуха (Ос.) – бігав взимку з мітлою і казав, що «заб'є заверуху»
Загиблик (Март.) – як вип'є, розімліває (пор. загинути)
Загика (В. Дед., Мик., Мишк., Тил.) – заїкається
Загнуля (Гов.) – має зігнутий ніс
Загородів (Вис.) – живе за городами
Заготовщик (Щит.) – працює заготівельником
Заграй (Мишк.) – часто вживає слово «заграй»
Загребельний (Петр.) – живе за греблею
Загантулька (Ів.) – ім'я Зеновій
Заджерелиха (Нест.) – чоловік до одруження проживав біля джерела
Заджерело (Нест.) – живе за джерелом
Задорогий (Бурк.) – помешкання знаходиться далеко від інших будинків
Заєць (Гов.) – полохливий, боязкий
Заєць (Дар.) – має великі вуха
Заєць (Добр., Ігр., Оз., Петр., Сок.) – має великі передні зуби, як у зайця
Заєць (Іл.) – косоокий
Заєць (Кудр.) – ходить ніби перебіжками, як заєць
Заєць (Наст.) – колись жив у полі
Заєць (Пл.) – мала шапку з великими вухами

- Заєць** (Пл.) – мала шапку з великими вухами
Заєць (Сн.) – кроля назвав зайцем
Зайчик (Каль.) – танцював підстрибуючи і тримав руки так, як заєць лапи
Зайчик (Мол.) – низького зросту, рухливий
Зайчик (Сор.) – на новорічний карнавал у школі щораз мав костюм зайчика
Зайка (В. Дед., Мик., Мишк., Тил.) – заїкається
Зализаний (Ст. Петл.) – гладко причесаний
Залізний (Залуж.) – сильний, як залізо
Залізний (Стриг., Тил.) – упертий
Залісянин (Петр.) – живе за лісом
Заморожена (Лл.) – бабуся заморозила дитину
Замрійко (Гр.) – замріяна
Заназа (Ванж.) – не вимовляє звука «р» (пор. «зараза»)
Зануда (Біл.) – зануда
Запарений (Підг.) – прізвище Запарнюк
Запорток (Дар.) – прізвище Заполох
Запорток (Тр.) – має гидкий характер
Заржавлений (Лл.) – має тіло з пігментними плямами
Зарізаний (Голг.) – на весіллі співав пісню «Дав би ся зарізати...»
Зарудянка (Жовтн.) – походить із с. Заруддя
Заталяна (Бурк.) – у дитинстві на запитання, коли прийде до школи, відповідав, що «завтра рано»
Заталяпаний (Туст.) – неохайний
Затятий (В. Гаї) – упертий
Захарковий (Коз.) – часто харкотів
Захарцьо (Бар.) – ім'я Захарій
Зачуха (Лад., Петр.) – неохайний (пор. зачуханий)
Заяць (Біл., В. Гаї, Кл., Ст.) – полохливий, боязкий
Збий на чорно (В. Дед.) – сварився з дружиною і казав, що зіб'є її «на чорно»
Збишко (Мишк.) – вітчим поляк
Збочинець (Кидан.) – любить жінок, спокусник
Збуй (Гов., Кидан.) – хуліган (пор. мол. збуй «розбійник, грабіжник») [Став., с. 123]
Збуй (Гр., Сок.) – буйний, неврівноважений (пор. діал.збуй «розбійник, грабіжник» [СУМ III, с. 455])
Збуй (Сн.) – здоровань (пор. діал.збуй «розбійник, грабіжник» [СУМ III, с. 455])
Звір (Мик.) – прізвище Шквір
Звірок (В. Дед., Чайч.) – злий
Згушонка (Оз.) – любить їсти згущене молоко
Здача (Мих.) – часто питав у магазині про здачу
Здирко (Март.) – бідний, допомагає односельцям по господарстві за їжу
Зек (В. Дед., Лл.) – сидів у в'язниці
Зек (Козл.) – коротко постригся
Зек (Підг.) – має татування
Зелений (Скор.) – часто носить одяг зеленого кольору
Зеленюшка (Каль.) – має зеленуватий колір обличчя
Зелепух (В. Гаї) – об'ївся зелених яблук і розказував, що їв зелепухи
Зелепух (Мик.) – прізвище Злепко
Зелепуха (Товст.) – прізвище Решетуха
Землемір (Худ.) – працює землевпорядником
Зендран (Петр.) – прізвище Задорожній
Зенітка (Ів.) – ім'я Зеновія
Зеньо Лаба (Кид.) – робить великі кроки

- Зе́ля** (Товст.) – прізвище Зелінський
- Зизоока** (Залуж.) – косоокий (пор. зизоокий «косоокий» [СУМ III, с. 566])
- Зимна** (Кр.) – надто тепло одягалася
- Зіг-заг** (Кр.) – високого зросту
- Зіза** (Брк.) – Ігор Зазуляк
- Зіпа** (Оз.) – ім'я Зіновій
- Злий вітер** (Бар.) – на холодний вітер каже «злий вітер»
- Злодій** (Рид.) – «крутий»
- Злоза** (Ябл.) – зла
- Злосний** (Іл., Кудр.) – злий (пор. місц. злосний «злий»)
- Змерзлий** (Сам.) – слабкої статури
- Змій** (Дул., Пл.) – злий / зла
- Знаюча** (Гумн.) – пліткарка
- Зозуль** (Остр.) – красивий чоловік, як зозулька
- Зозулька** (Бугл.) – жив без батька
- Зозулька** (Гук., Жук., Кудр., Нов.) – гарна, як зозулька
- Золота рибка** (Плеб.) – щедра
- Золотозуба** (Мик.) – має золоті передні зуби
- Золотце** (Гр.) – часто вживає слово «золотце»
- Золушка** (Нов.) – була бідною, розбагатіла своєю працею
- Зоро** (Оз.) – зовні схожий на Зоро – героя кінофільму «Зоро»
- Зорька** (Підг.) – ім'я Зоряна
- Зорький сокол** (Ястр.) – косоокий
- Зося** (Мол.) – неврівноважена
- Зуб** (Ком.) – має великі передні зуби
- Зубаренка** (Сок.) – має великі передні зуби
- Зубарь** (Зал.) – має великі передні зуби
- Зубастик** (Гр.) – має великі передні зуби
- Зубата** (Пл.) / **Стефка Зубата** (Пр.) – має великі передні зуби
- Зубатий** (Залуж., Каль.) – має великі передні зуби
- Зубізуб** (Залуж.) – працює стоматологом
- Зузина** (Рид.)
- Зузу** (Зав.) – ім'я Сузанна
- Зюбер** (каль.) – працює токарем
- Зюзя** (В. Гаї) – зловживає алкоголем (пор. зюзік «алкоголік, п'яниця» [Став., с. 130])
- Зюзя** (Мишк.) – зовні схожий на Зюзю – героя кінофільму «Злодії в законі»
- Зяба** (Ром.) – у дитинстві говорив «зяба» замість «жаба»
- Зяблик** (Тил.) – має дзвінкий голос
- Зять** (Гр.) – більше буває у сусідніх селах, ніж удома
- Зять** (Петр.) – живе у приймах
- Зьовтий** (Ігр.) – у дитинстві говорив «зьовтий» замість «жовтий»
- Йогурт** (Підг.) – прізвище Сметана
- Йожик** (Гр., Ст.) – має зачіску у вигляді короткого скуйовдженого волосся
- Йойко** (Пізн.) – часто вживає слово «йой»
- Йойна** (Буд.) – часто вживає слово «йойна»
- Йо-йо** (Добр.) – кричить до коней «йо-йо»
- Йойо** (Худ.) – Йосип Йосипович
- Йола** (Жаб.) – ім'я Микола
- Йолки зельоніє** (Ішк.) – зловживає алкоголем (пор. вислови «зелений змії», «йолкі зельоніє»)
- Йона** (Рид.) – ім'я Йосип
- Йонцьо** (В. Ход., Каль.) – ім'я Йосип

- Йорж** (Берим.) – має зачіску у вигляді короткого скуйовдженого волосся
- Йосип** (Гр., Оз.) – прізвище Йосипів
- Йосипунь** (Лл.) – ім'я Йосип
- Йосько** (В. Гл.) – ім'я по батькові Йосипович
- Йосько** (Макс.) – ім'я Йосип
- Йот** (Ванж.) – кричить, як койот (пор. койот)
- Йотьо** (Каль.) – ім'я Йосип
- Йоцька** (Гов.) – ім'я Йосипа
- Йошта** (Вис.) – ім'я Йосип
- Іван** (Коноп.) – тухтій
- Іван Божуньо** (Юськ.) – ім'я Іван; часто повторював «бозюню»
- Іван Вим'ячко** (Гр.)
- Іван з Бугра** (Каль.) – проживав на вершині горба Бугор
- Іван з гори на долину** (В. Ход.) – живе на пагорбі
- Іван з Кирниці** (Сн.) – живе біля криниці
- Іван зі Склепу** (Стриг.) – живе біля магазину (пор. пол. sklep «магазин»)
- Іван Іванович** (Мих.) – Іван Іванович
- Іван Кобила** (Коноп.) – має кобилу
- Іван Люся** (Коноп.) – часто вживає вислів «А моя Люся»
- Іван Маринкович** (Каль.) – мати Марія
- Іван Руский** (В. Гаї) – приїхав з Росії
- Івась з гори на долину** (Каль.) – ім'я Івась (<Іван); часто вживає вислів «з гори на долину»
- Івась Посолений** (Прис.) – любить діймати усіх
- Івась Храпливий** (Прис.) – має хрипливий голос
- Івасьо** (Мишк.) – прізвище Івасишин
- Ігора** (Дібр.) – ім'я Ігор
- Ігур'я** (Буд.) – ім'я Ігор
- Їжак** (Жаб.) – має зачіску у вигляді короткого скуйовдженого волосся
- Ізавра** (Мишк.) – зовні схожа на Ізауру – героїню серіалу «Рабиня Ізаура»
- Ізаура** (Кидан.) – дуже працююча, але ніхто не шанує її праці (пор. Ізаура – героїня фільму «Рабиня Ізаура»)
- Ізюмчик** (Гов.) – оригінальний
- Іко** (Добр.) – ім'я Ігор
- Ілліч** (Оз.) – ім'я Володимир
- Ільківна** (Сн.) – ім'я по батькові Іллівна
- Індіра Ганді** (Плеб.) – командує, любить порядок (пор. Індіра Ганді – колишня прем'єр-міністр Індії)
- Інженер** (Мол.) – працює інженером
- Інопланетянин** (Оз.) – зовні схожий на інопланетянина – героя кінофільму «Гостя з майбутнього»
- Іностранець** (Тр.) – носив довгу бороду; шофер одного разу назвав його «іностранцем»
- Інтергаз** (Кос.) – працює в газовій конторі «Інтергаз»
- Іньо** (Гл.) – ім'я Денис
- Ірина Білик** (Кид.) – зовні схожа на Ірину Білик
- Ісая** (Мик.) – прізвище Пророк (пор. пророк Ісая)
- Іскра** (Наст.) – хороший організатор
- Історик** (Кид.) – працює вчителем
- Італієць** (Ст. Зб.) – часто їздить в Італію
- Ітьо** (Кл.) – ім'я Ігор
- Їхав з гори** (Коз.) – любив спускатись з гірки і часто всім розказував, що «їхав з гори» на долину
- Іца** (В. Гл.) – ім'я Вітя

- Щко** (Лад.) – ім'я Ігор
- Щьо** (Личк.) – ім'я Вітьо (<Віктор)
- Іше Гриць** (Ігр.) – часто вживає вислів «Іще Гриць»
- Кабан** (В. Гаї, Гр., Остр., Рид.) – низького зросту, товстий
- Кабан** (Кон., Нов.) – високого зросту, товстий
- Кабан** (Лад., Мишк., Петр., Плеб., Прис., Тр.) – товстий
- Кабанчик** (Дул.) – товстий
- Кабат** (Новос.) – носила кабат (пор. діал. кабат «пальто» [СУМ IV, с. 64])
- Кабачок** (Голг.) – низького зросту
- Кабачок** (Залуж.) – високого зросту, худий
- Кабачок** (Лоп.) – товстий
- Кабачок** (Пр.) – високого зросту
- Кабул** (Кл.) – служив в Афганістані
- Кава** (Жаб.) – на чай казала, що п'є каву
- Кава** (Лад.) – любить пити каву
- Кавка** (Берим., Лоп.)
- Кавка** (Козл.) – казав, що любить тільки кавку, а пив завжди чай
- Кавун** (Берим., Гел., Гук., Дар., Ів., Іл.) – має червоний колір обличчя
- Кавун** (Гов.) – повний, червонощокий
- Кавун** (Рид.) – має зачіску у формі оселедця
- Кавун** (Туст.) – товстий
- Кагебіст** (Біл.) – працює у СБУ
- Каделя** (Підг.)
- Кадило** (Жаб.) – прізвище Данилишин (пор. рима Данило – кадило)
- Кадобний** (Коз.) – живе на Кадобі (<назва частини міста)
- Кадрик** (Ястр.) – працює фотографом
- Кадрій** (Конст.) – ім'я Андрій
- Кадук** (Кул., Рид.)
- Кажу-кажу** (Бурк.) – часто вживає слово «кажу»
- Казах** (В. Ход.) – приїхав із Казахстану
- Казах** (Іл.) – має вузький розріз очей
- Казбек** (Гук.) – зовні схожий на узбека (пор. асоц. узбек – казбек)
- Казус** (Март.) – часто вживає слово «казус»
- Казя** (Заліс.) – танцювала, підстрибуючи, як коза (пор. пер. казя «коза»)
- Казьо** (Макс.) – прізвище Казмирчук
- Кактус** (В. Гаї) – неприємний, колючий, як кактус
- Кактус** (В. Гл.) – має зачіску у вигляді короткого скуйовдженого волосся
- Кактус** (Ст. Петл.) – нерозумний
- Калабух** (Скор.) – на возі злетів з гори
- Каламбур** (Худ.) – має смішний голос
- Калина** (Зал.) – худа; батько говорив, що «красива, як калина»
- Калинка** (Мих.) – гарна жінка, як калина
- Калита** (Ос.) – вживає слово «калита» замість «калитка»
- Калишин** (Ром.) – походить із м. Калуша
- Каліна** (Мик.) – прізвище Каліновська
- Калісонович** (Стриг.) – носить кальсони (пор. кальсони «= підштанки» [СУМ IV, с. 80])
- Калк** (Лоп.) – прізвище Калитюк
- Калтак** (В. Дед.)
- Каля** (Мик.) – прізвище Кальянов
- Каляна** (Гел.) – ім'я Руслана
- Калька** (Циг.) – списує уроки
- Камаз** (Гр.) – працює шофером, їздить на КАМазі

- Камбала** (В. Ход.) – худа
- Камбала** (Жаб.) – не має ока
- Камбреро** (Коноп.) – любить дивитися мексиканські серіали
- Каменяр** (Наст.) – пише вірші, шанувальник Івана Франка
- Камертон** (В. Ход.) – має голос, схожий до звуків камертона
- Камізелька** (Личк.) – носить камізельки (пор. рідк. камізелька «те саме, що безрукавка; жилетка» [СУМ IV, с. 83])
- Каморнік** (Тил.) – працює комірником
- Кампот** (Худ.) – до школи носив компот
- Камрат** (Ів.)
- Канада** (Біл.) – приїхав із Канади
- Кананина** (Каль.) – у дитинстві говорив «кананина» замість «конюшина»
- Канапочка** (Ст. Поч.) – низького зросту
- Канарей** (Кул.) – має дзвінкий голос, як канарейка
- Канарейка** (Добр.) – має дзвінкий голос, як канарейка
- Канарейко** (Ів. Підв.) – назвав горобця канарейкою
- Канарик** (Коноп.) – низького зросту
- Канарок** (Прис.) – тримав багато канарок
- Кант** (Мишк.) – ударився до канта стола і довго про згадував
- Кантана** (Гов.) – грає у футболіст (пор. футболіст Кантана)
- Кантар** (Залуж.) – працює продавцем (пор. кантар «ручна важільна або пружинна вага» [СУМ IV, с. 89])
- Кантичко** (Гов.) – прасував штани на канти
- Кантуза** (Худ.) – товаришує з молодшими за віком
- Канфета** (Наст.) – любить їсти цукерки (пор. конфета)
- Канцерва** (Ст. Поч.) – часто закусував кількою (пор. місц. канцерва «консерви»)
- Канюка** (Козл.) – постійно щось випрошує, канючить
- Каня** (Боб.) – ім'я Катя (<Катерина)
- Капаня** (В. Дед)
- Капелюх** (Рид.) – мати купила капелюх і він усім хвалився
- Капелька** (Наст.) – дуже емоційний, співчутливий, плаче з будь-якого приводу
- Капець** (Берим.) – часто вживає слово «капець»
- Капейка** (Ішк.) – переселився зі Сходу України, має російський акцент у мовленні (пор. копійка)
- Капец** (Воз.) – часто вживає слово «капець»
- Капітан** (В. Ход.) – любить командувати
- Капітан** (Залуж.) – в армії служив у званні капітана
- Капітан** (Оз.) – усіх міліціонерів називав капітанами
- Капличка** (Кон.) – офірував гроші на капличку
- Капличка** (Наст.) – прізвище Капличний
- Капонька** (Гр.) – часто вживає слово «капоньку»
- Капрал** (Туст.) – військовий
- Капраль** (Каль.) – служив капралом у польському війську
- Капрон** (Клюв.) – часто носить капрони
- Капуста** (Бер.) – прізвище Буряк
- Капуста** (Товст.) – прізвище Капустяник
- Капустяник** (Оз.) – вирощує капусту
- Капуш** (Гр.) – вічно незадоволений, надутий, як капшук
- Капчиха** (Воз.) – батько ремонтував взуття (пор. діал. капець)
- Караба** (Ос.) – хвалився, що на війні носив велику карабу – карабін
- Каралик** (Гел.)
- Карамелька** (В. Гл.) – ім'я по батькові Корнелівна

- Карандаш** (Бурк.) – після повернення з армії вживав росіянізми (пор. рос. карандаш)
- Карандаш** (Мол.) – строгий, різкий, гострий на язик
- Карасик** (Дул.) – прізвище Карась
- Карась** (В. Ход., Кр., Мол., Оз.) – любить рибалити
- Карась** (Вишн.) – низького зросту, рухливий
- Карась** (Гов., Жаб., Кол.) – любить рибалити
- Карась** (Жаб.) – любить їсти рибу
- Каратіст** (Каль.) – маленький, кволий
- Карбід** (Бурк.) – працює сторожем карбїду
- Карбід** (Рид.) – рибалка
- Карбїратор** (Мишк., Циг.) – ремонтує автомобілі
- Карбїратор** (Рид.) – часто вживає слово «карбїратор»
- Кардан** (Гук.) – працює шофером
- Кардашик** (Каль.) – прізвище Кардан; низького зросту
- Кардашка** (Коноп.) – прізвище Кардашевська
- Кардинал** (Добр.) – набожний
- Каркарона** (Рид.) – подобався фільм «Іванко та Цар Поганин» (пор. Каркарона – герой кінофільму «Іванко та Цар Поганин»)
- Карлик** (Каль.) – низького зросту
- Карлік** (Залуж.) – низького зросту
- Карло** (Мик.) – працює теслею (пор. Батько Карло – літературний герой твору «Буратіно»)
- Карлсон** (Бер.) – живе у високій хаті
- Карлуша** (Кр.) – низького зросту (пор. карлик)
- Карман** (Лоп.) – заліз у чужу кишеню
- Кармелюк** (Гов.) – прізвище Кальмук
- Кармелюк** (Лад.) – зовні схожий на Устима Кармелюка
- Карнаш** (Жаб.)
- Карова** (Гр.) – після служби в армії старався говорити по-російськи
- Карося** (В. Ход.)
- Карп з піром** (Пр.) – йшов на риболовлю, а там крав гуси
- Карпіндей** (Добр.) – любить ловити рибу
- Картер** (Козл.) – беземоційний (пор. Картер – робот, герой кінофільму «Гостя з майбутнього»)
- Карти** (Гов.) – часто грає в карти
- Картіна** (Гр.) – працював кіномеханіком, коробки з кінострічками називав «картіна»
- Каруца** (Гов.) – грає у футбол (пор. футболіст Каруца)
- Касой** (Бурк.) – коли грав у футбол, не міг влучити по м'ячу
- Касой** (Ст. Поч.) – косоокий
- Каспер** (Гл., Наст., Оз.) – зовні схожий на Каспера – героя мультфільму «Каспер і його друзі»
- Каспер** (Дібр.) – прізвище Касперський
- Каспер** (Наст.) – має біле волосся (пор. Каспер – герой мультфільму «Каспер і його друзі»)
- Каспер** (Наст., Оз.)
- Касюнька** (Макс.) – ім'я Катерина
- Кася** (Зав.) – прізвище Каськів
- Ката** (Зав.) – прізвище Катинська
- Катанька** (Рид.) – прізвище Катан
- Катер** (Яг.) – прізвище Катеринюк
- Катериняга** (Авг.) – ім'я Катерина; часто вживає слова із суфіксами згрублості
- Катеруся** (Гл.) – мати Катерина
- Каток** (Кидан.) – має повільну ходу
- Кафтанов** (Гов.) – грає у футбол (пор. футболіст Кафтанов)

Каха (Ком.)

Каха (Підг.) – прізвище Катериняк

Каха (Шиб.) – любить грати у футбол

Кацай (Сок.)

Кацап (Мик., Тил.) – походить із Архангельська

Кацо (Бугл., В. Гаї, Гр.) – ім'я Микола

Кацо (В. Гаї)

Кацо (Коноп.) – має родичів в Італії

Каця-пуця (Бугл.) – часто вживає слово «капец»

Качай (Кон.) – займається бодіблдингом (пор. мол. качатися «займатися культуризмом»
[Став., с. 134])

Качан (В. Гаї, Гр.) – товстий

Качан (Гук.) – прізвище Качанко

Качан (Гр.) – має вузьку, видовжену форму голови

Качан (Мик.) – прізвище Качановський

Качан (Прис.) – прізвище Кукурудза

Качан (Товст.) – прізвище Касіян

Качаниха (Худ.) – прізвище Кукуруза

Качечка (Бурк.) – має одну ногу довшу і ходить, перевалюючись з ноги на ногу, як качка

Качиник (Зал.) – неправильно вимовляє слово «качаник»

Качка (Гов., Личк., Підг., Туст., Худ., Шиб.) – ходить, перевалюючись з ноги на ногу

Качка (Кр.) – у дитинстві любила купатись; повільно ходить

Качка (Март.) – у дитинстві говорив «каце» замість «качка»

Качур (Заліз.) – має кучерявого чуба

Качур (Мик.) – прізвище Качуровський

Качур (Ос., Рид.) – ходить, перевалюючись з ноги на ногу

Каша (Залуж.) – прізвище Перцак

Каша (Кидан.) – часто питали, що їв, відповідав, що кашу

Каша (Пр.) – варила суп, а вийшла каша

Кашкет (Бугл.) – часто носить кашкет

Кашкет (Зав.) – прізвище Аштик

Кашкет (Мол.) – часто забуває кашкет

Кашкет (Остр.) – прізвище Каплиш

Кашпіровський (Біл.) – зовні схожий на А. Кашпіровського

Кашпо (Вишн.) – грає у футбол (пор. футболіст Кашпо)

Каштан (Сок.) – на подвір'ї, де живе, росте каштан

Каштанка (Біляв.) – має каштане волосся

Квадрат (Кидан.) – називав свою територію проживання «квадрат»

Квакін (Берим.) – часто носить одяг зеленого кольору

Квасничка (Добр.) – зловживає алкоголем (пор. квасити «пити алкогольні напої, пиячити»
[Став., с. 135])

Квасок (Лоп.) – прізвище Квас

Квасоля (Лоп., Мих.) – товстий

Квасьорка (В. Дед.) – зловживає алкоголем (пор. квасити «пити алкогольні напої, пиячити»
[Став., 135])

Квачук (Личк.) – працює маляром

Кваша (Ів.) – зловживає алкоголем

Квікало (Личк.) – незрозуміло говорить, ніби «квікає»

Квікі (Петр.) – любить пити «Несквік»

Квіточка (Каль.) – красива жінка, як квіточка

Квочка (В. Ход., Сок.) – мала багато дітей

Квочка (Ром.) – криклива

- Квочкова** (Кр.) – вирощувала курчат для продажу
- Кейзор** (Тил.)
- Келішок** (Лад., Тр.) – зловживає алкоголем
- Келішок** (Мишк.) – часто вживає слово «келішок»
- Келюх** (Бер.) – працював на склозаводі (пор. келих)
- Келя** (Гел.) – ім'я по батькові Миколайович
- Кемп** (Оз.)
- Кенан** (Сор.) – перший у селі купив фотоапарат «Canon»
- Кенд** (Мик.)
- Кепка** (Пл.) – часто носить кепку
- Керда** (Жук.)
- Керівник** (Ром.) – працював завфермою і любив керувати
- Кетчуп** (Сор.) – прізвище Мармуляда
- Кефір** (Каль.) – ім'я по батькові Никифорівна
- Кеша** (Берим.) – неавторитетний
- Кеша** (Мик.) – зовні схожий на попугая (пор. Кеша – кличка попугая)
- Кент** (Оз.) – вживає слово «кент» замість «колега» (пор. мол. кент «друг, приятель» [Став., с. 135])
- Киба** (Вишн.) – прізвище Кипибіда
- Киба** (Іл.) – неправильно вимовляє слово «скиба (хліба)»
- Кибусь** (Макс.)
- Кика** (Нов.) – часто вживає слово «кика» (пор. «скільки»)
- Кико** (Гл.) – прізвище Кейзор
- Килавий** (Коз.) – мав особливу будову тіла (пор. килавий «людина, хвора грижею» [Гр. II, с. 238])
- Килавий** (Ол.) – ходить, похитуючись (пор. кила)
- Кима** (Циг.) – прізвище Якимів
- Кириян** (Кл.) – зовні схожий на Кир'яна – героя кінофільму «Вічний поклик»
- Кирпа** (Лоп.) – має кирпатий ніс
- Кирян** (В. Дед.) – зовні схожий на Кир'яна – героя кінофільму «Вічний поклик»
- Кисіль** (Лоп.) – любить їсти кисіль
- Кисіль** (Мик.) – прізвище Кисельчук
- Кисле моньо** (Каль.) – має незадоволений вираз обличчя
- Китаєць** (Біляв., Залуж., Оз.) – має вузький розріз очей
- Китаєць** (Ішк.) – неосвічений
- Китайка** (Гл.) – має вузький розріз очей
- Китайоза** (Шиб.) – має вузький розріз очей
- Кицало** (Юськ.) – ходить похитуючись (пор. кицатись)
- Кицур** (Каль.) – прізвище Кіт
- Киця** (Добр.) – улеслива
- Киця** (Іл.) – часто вживає звертання «кицю»
- Киця** (Мол.) – має милий вигляд, тонкий голос
- Киця** (Оз.) – має м'який характер
- Киця** (Тил.) – має облесливий вираз обличчя
- Кицька** (Худ.) – прізвище Кокіт
- Киша** (Кидан.) – мова носія схожа на мову попугая Кеші з мультфільму «Папуга Кеша»
- Кишенька** (Дул.) – прізвище Кишеня
- Кишка** (Гр.) – порізався і боявся, що вилізе кишка
- Кібель** (Кл.)
- Кібіта** (Бер.) – має віз-«кібіту»
- Кідановська шляхта** (Март.) – походить із с. Киданів, жителів якого називають «шляхта»
- Кідаш** (Нов.) – зловживає алкоголем (пор. кідашок, келішок)

- Кіко** (В. Дед.) – часто вживає слово «кіко»
- Кіко** (Вишн.) – вимовляє слово «кіко» замість «скільки»
- Кілька** (Петр.) – худа
- Кільометр** (Гел.) – говорив, що до поля близько – «кільометр»
- Кім** (Кон.) – мав прізвисько Кум, але однокласники почули на уроці історії назву Кім і закріпили її за ним
- Кіма** (Мик.) – прізвище Акімов
- Кінг-Конг** (Гр., Кал.) – високий, кремезний, як горила Кінг-Конг (пор. Кінг-Конг – герой кінофільму «Кінг-Конг»)
- Кінда** (Кол.)
- Кіндер** (Сок.) – прізвище Кінзерський
- Кіндер** (Тр.) – коли був п'яним, казав, що всіх переріже, залишить лише «кіндер»
- Кіндрат** (Заг.) – таємничий (пор. пісня А. Миколайчука «Підпільний Кіндрат»)
- Кіноптик** (Личк.) – має коні
- Кінь** (Мш.) – має довге волосся
- Кінь** (Нов.) – зовні схожий на коня
- Кірат** (Зал.) – має віялку для зерна – кірат
- Кіріян** (Жовтн.) – зовні схожий на Кир'яна – героя кінофільму «Вічний поклик»
- Кіркоров** (Ястр.) – має пишне кучеряве волосся, як Ф. Кіркоров
- Кіс** (Добр.) – мав значок з написом «Kiss»
- Кіса** (Берим., Біл., Оз.) – має м'який характер
- Кіса** (Оз.)
- Кісінь** (Пер.) – любить їсти кісінь
- Кіт** (Гов., Лад., Ст.) – улесливий
- Кіт** (Кудр.) – мати сина в дитинстві називала «киця»
- Кіт** (Тил.) – має сірий колір волосся; проворний
- Кіт** (Товст.) – прізвище Кічула
- Кіт** (Шиб.) – прізвище Котовський
- Кітка** (Біл.) – має м'який характер
- Кітка** (Оз.) – улеслива
- Кітка** (Ром.) – улеслива
- Кітка** (Шиб.) – легковажна
- Кіточка** (Рид.) – мати сина називала «кіточка»
- Кіш** (Ром.) – мав багато кішок
- Кішка** (Дар.) – тонкий, прямий
- Кішка** (Підг.) – дряпається зі злості
- Кішка** (Ст. Петл.) – розтягує звуки при вимові
- Клава** (Біляв.) – зовні схожа на Клаву – героїню кінофільму «Циган»
- Клапай** (Каль.) – клаповухий
- Клаповухий** (Біляв., Год.) – клаповухий
- Клаптюх** (Кол.) – клаповухий
- Клапун** (Ванж.) – клаповухий
- Клен** (Каль.) – мав футболку із зображенням кленового листка
- Клеопатра** (В. Ход.) – зовні схожа на Клеопатру – героїню кінофільму «Клеопатра»
- Клепан** (Худ.) – працює помічником комбайнера (пор. клапан)
- Клепка** (Бугл., Кидан.) – часто повторював, чи «маєш клепку?»
- Клешня** (Ів. Підв., Кул.) – клишоногий
- Клинчак** (Добр.) – живе на Клині (<частина села)
- Клізма** (Іл.) – улізливий
- Клізма** (Петр.) – все псує
- Кліма** (В. Гл.) – прізвище Клімів
- Клінтон** (Гор.) – зовні схожий на Біла Клінтона – экс-президента США

- Кліпавка** (В. Дед.)
Кліпавка (Кидан.) – часто кліпає
Кліпало (Іл.) – часто кліпає
Кліха (Коноп.) – кульгає (пор. діал. клигати)
Кліщ (Іл.) – чіпляється до всіх
Кліщ (Коноп.) – пристає до всіх
Кліщ (Яг.) – прізвище Іліщук
Кліщик (Товст.) – прізвище Кліщ
Клоун (Чайч.) – веселий, смішний
Ключик (Мик.) – відкрив відмикачем двері, які ніхто не міг відкрити
Клямка (В. Ход.) – зламав ручку до дверей у магазині (пор. клямка)
Клярник (Пізн.) – байдужий (пор. клерк)
Кляриха (Кр.) – вживала вислів «в клярі» замість «обжарена в муці і яйці»
Кльопа (Гр.)
Кльоц (Мишк.) – товстий
Кноп (Жаб.) – невиразно вимовляє слово «хлоп»
Кнопа (Чайч.) – низького зросту
Кнопка (Бер., Боб., Жаб., Коз., Тр.) – низького зросту
Кнур (Ігр.) – прізвище Кулик
Кнур (Мишк.) – товстий
Кнур (Ол.) – задеркуватий
Князь (Коноп.) – співає, як Андрій Князь (пор. А. Князь – сучасний український співак)
Князь (Сок.) – зверхній
Князь (Сок.) – прізвище Данило (пор. князь Данило Галицький)
Кобенко (Шиб.) – заїкається, як Клбенко (пор. Кобенко – герой кінофільму «Свій серед чужих, чужий серед своїх»)
Кобзон (Жаб.) – прізвище Копко; зовні схожий до співака Й. Кобзона
Кобзон (Кол.) – прізвище Козак
Кобила (В. Ход.) – міцної статури, як кобила
Кобила (Каль.) – високого зросту, огрядна, ходить широкими кроками
Кобила (Сн.) – має овальну форму голови
Кобила (Ст. Петл.) – товста
Кобила (Циг.) – прізвище Би́ла
Кобилка (Дар.) – любить коней
Кобилячий (Кул.) – має кобилу
Коблик (Дул.) – прізвище Карась
Кобра (Заліз.) – має поганий характер
Кобра (Петр.) – зла
Ковалець (В. Дед.)
Ковалик (Біл., Личк.) – працює ковалем
Коваль (Гук., Іл., Кул., Лоп., Нов.) – працює ковалем
Коваль (Мик.) – прізвище Ковальов
Ковбаса (Бугл., Худ.) – любить їсти ковбасу
Ковбаса (В. Ход., Гов., Каль., Рид.) – товстий
Ковбасник (Коз., Сн.) – працівник ковбасного цеху
Ковблик (Ос.) – хвалиться, що «на ковблики» ловить рибу
Ковбой (Ястр.) – любить носити капелюхи
Когут (Дар.) – прізвище Курочка
Когут (Мик., Туст.) – забіяка
Когут (Ур.) – вирощував курей
Когутик (Сн.) – забіяка
Коза (Бугл.) – гордовита

- Коза** (Вис., Кудр., Личк., Рид.) – уперта
Коза (Гов.) – часто вживає слово «коза»
Коза (Іл.) – прізвисько Кузик
Коза (Іл., Тил.) – підстрибує, як коза
Коза (Кон., Щит.) – високого зросту, худа
Коза (Оз.) – говорить, ніби «бекає»
Коза (Циг.) – часто кривлялася «бе»
Козак (Іл.) – часто звертається до хлопців «козак»
Козак (Ішк.) – націоналіст
Козак (Яг.) – колись постригся і залишив «оселедця»
Козачка (Сок.) – співала пісню «Я козачка твоя...»
Козачка (Тил.) – батько був козаком
Козачок (Кудр.)
Козачок (Нов.) – коли купив перші чоботи, казав, що треба ще би шаблю і був би козак
Козел (Гр.) – невихований
Козелко (Мишк.) – впертий
Козеча (Щит.) – мала багато кіз
Козеча (Ябл.) – живе під горою Козеча
Козинка (Сам.)
Козирний (Зав.) – любить грати в карти
Козій (Кудр., Ром.) – розводив кози
Козунька (Кон.) – хитра
Козяр (В. Дед.)
Козяр (Оз.) – пас кози
Козьмар (Щит.)
Кока (В. Гл., Март., Наст., Петр., Плеб.) – ім'я Коля (<Микола)
Кока (Наст.)
Кокі (Гр.) – ім'я Микола
Коклюш (Бурк.) – в дитинстві довго кашляв
Коко (Кудр.) – прізвисько Клим
Коко (Нов.) – ім'я Коля (<Микола)
Коколь (Сам.)
Колгосп (Коноп.) – має комбайн
Колесо (Мик.) – прізвисько Колесник
Колесо (Циг.) – має криві ноги
Колесо фортуни (Мишк.) – чотири рази вигравав великі суми
Колобок (В. Гл., Год., Жаб., Ком., Лоп., Март., Мик., Наст., Підг., Петр., Оз., Худ., Ястр.) – товстий / товста
Колобок (Добр., Каль., Коз.) – низького зросту, товстий
Колода (Підг.) – прізвисько Колодницький
Колодій (Ябл.) – походить із с. Колодіївка
Колодянка (Кон.) – походить із с. Колодно
Колоцьоха (Біл.) – товстий (пор. Колобок – літературний герой)
Колхіда (В. Гл.) – ремонтує автомобілі
Колхіда (Тил.) – чоловік в день весілля назвав дружину «колхідою», бо вона товста й висока
Колхозниця (Мих.) – працювала в колгоспі
Колющий (Петр.) – прізвисько Колодка
Коля Асакі (Жаб.) – казав на росіянина «аскі» замість «руській»
Коля-ляпі (Жаб.) – ім'я Микола
Колькас (Дар.) – ім'я Микола
Кольомбус (Ів.)
Кома (Ванж.) – високого зросту, худий

Комар (В. Дед., Кл., Мик.) – низького зросту
Комар (Кр.) – низького зросту; вредний
Комар (Ром.) – низького зросту, худий
Комар (Ст. Зб.) – прізвище Жук
Комарик (Щит.) – низького зросту
Комариця (Ванж.) – низького зросту
Комаха (Гумн.) – чоловік під час сварки назвав дружину «комахою»
Комашка (Кидан.) – зарозумілий
Комбайнер (Худ.) – працює комбайнером
Комедія (Бурк.) – розповідає жарти і сам із них сміється
Коменяр (Гор.) – чистив комини
Комірник (Наст.) – працює комірником
Комірниця (Бар.) – працює комірником
Комісар (Лад.) – працює міліціонером
Компанець (Мих.)
Компот (Лад.) – любить пити компот
Комп'ютер (Петр.) – працює продавцем в магазині комп'ютерної техніки
Комсомол (Щит.) – перший у селі вступив в комсомол
Комсор (Кон.)
Комуніст (Воз.) – прізвище Комуніцький
Комуніст (Каль.) – був членом КПРС
Комуняка (Гел.) – колишній комуніст
Конан (Буд.) – високого зросту, товстий (пор. Конан – кіногерой фільму «Конан-варвар»)

Конго (Гор.) – великий, із низьким тембром голосу
Конєфа (Каль.) – прізвище Наконечний
Коник (Дар.) – згорблений
Коник (Кидан.) – у школі возив однокласників на плечах, а його поганяли
Коник (Лад.) – непосидючий
Коник (Макс.) – прізвище Кінь
Коник (Наст.) – у дитинстві ловив коників-стрибунців
Конина (В. Гл.) – зовні схожий на коня
Коновал (Підг.) – прізвище Коновальчук
Контра (Мол.) – має таємниці
Кончалапка (Мш.) – кульгас
Конюх (В. Ход.) – працює конюхом
Конюшанка (Коз.) – походить із с. Конюхи
Коняка (Кудр.) – міцної статури, як кінь
Копач (Ром.) – підробляв скопуванням городів
Коперник (В. Ход.) – зовні схожий на М. Коперника
Копійка (Коз.) – економив гроші і примовляв «Копійка до копійки»
Коплячок (Лоп.) – прізвище Коп'як
Копчений (Личк.) – вудив ковбасу і спалив її
Корабель (Тр.) – прізвище Коробій
Коргутяга (Ванж.) – прізвище Когут
Кордупель (Ол.) – низького зросту (діал. кордупель «людина низького зросту»)

Коржик (Туст.) – товстий
Коридор (Петр.) – низького зросту, повний
Корип (Ос.) – хвалився уловом коропів
Корінець (Ястр.) – низького зросту
Корінь (Мик.) – прізвище Корнійчук
Кормушка (В. Ход.) – на подвір'ї була годівниця
Корова (Залуж., Плеб.) – товстий

- Корова** (Козл.) – має великі очі
Коройд (Кидан.) – працює з деревом
Корок (Дар.) – колекціонував корки з пляшок
Корок (Зал.) – розповідав, як украв щось і «вилетів, як корок» з пляшки
Королева (Пер.) – високої про себе думки
Король (Гор.) – багатий, гордовитий
Король (Залуж.) – низького зросту
Король (Сок.) – гарний; багатий
Король (Чайч.) – прізвище Каролик
Король (Щит.) – прізвище Королук
Короп (Петр.) – прізвище Коропецький
Коротун (Лоп.) – низького зросту
Корч (Петр.) – прізвище Корчовий
Корчагін (Кл.) – всюди встигає бути першим (пор. Павка Корчагін – герой твору «Як гартувалась сталь»)
Корчагін (Мш.) – строгий і принциповий чоловік (пор. Павка Корчагін – герой твору «Як гартувалась сталь»)
Корчак (Кудр.)
Коса (Оз.) – косоокий
Косар (Бугл.) – працює на косарній машині
Косий (Берим., Іл., Лад., Мик., Підг.) – косоокий
Косий (Коноп.) – косо пасував у футболі
Косік (Берим.) – косоокий
Косой (В. Ход.) – косоокий
Косолапий (Бурк.) – клишоногий
Косолапий (Каль.) – прізвище Медвідь
Косонерка (Ол.) – клишоногий
Косоротов (В. Гл., Тил.) – має кривий рот
Коста (Гр.) – худий (пор. кістка)
Костик (Сок.) – прізвище Костенко
Костиць (В. Дед.) – кульгає, ходить на милицях
Костиць (Гов.) – прізвище Костельнюк
Костиць (Наст.) – ім'я Костя
Костомаха (Гр.) – прізвище Костик
Костопінто (Добр., Мишк., Пізн., Шиб.) – зовні схожий на Костопінто – героя серіалу «Дона Бейжа»
Котигорошко (Циг.) – міцної статури, як Котигорошко
Котик (Коз., Пер.) – спокійний, ласкавий
Котик (Лоп.) – урятував котика
Котик (Циг.) – прізвище Кутинська
Котовський (Товст.) – прізвище Колодій
Котузьян (Ос.) – походить із с. Кутузів
Котяра (В. Гаї) – закоханий
Кофа (Оз.)
Коха (Март.) – прізвище Кохановський
Коханиця (Гов.) – прізвище Кохановський
Коца (Гов.) – ім'я Микола
Коцман (Підг.) – прізвище Боцян
Коцур (Біл.) – має м'який характер
Коцур (Бугл.) – прізвище Коцюра
Коцур (Зав.) – прізвище Котик
Коцур (Коноп.) – прізвище Коцюрко

- Коцур** (Наст.) – прізвище Кіт
Коцур (Нов.) – вгодований, товстий (пор. коцур «кіт» [Гр. II, с. 295])
Коша (Остр.) – прізвище Крушельницька
Кошельок (Дар.) – прізвище Кошіль
Кошмар (Мишк.) – прізвище Качмар
Кощей Безсмертний (Гов.) – високого зросту, худий, має гостру бороду (пор. Кощей Безсмертний – казковий герой)
Краб (Кид.) – повільно ходить
Крава (Підг.) – прізвище Кравченко
Кравець (Ішк.) – працює кравцем
Крайнічка (Кр.) – живе у крайній хаті
Крамарка (Лоп., Сн.) – працює продавцем
Крамарчик (Конст.) – працює продавцем
Кран (Гр.) – високого зросту
Крапля (Петр.) – сильно промок під дощем і розповідав про це
Красавчик – у молодості був симпатичний
Красавчик (Берим.) – красивий чоловік
Красий (Гов.) – один раз пофарбувався у білий колір
Красний (Лоп.) – часто носить одяг червоного кольору
Красний (Підг.) – прізвище Краснянський
Краснощок (Мик.) – має червоний колір обличчя
Крацик (Товст.) – прізвище Кравченюк
Креденс (Кр.) – товстий (пор. заст. креденс «буфет для посуду» [СУМ IV, с. 331])
Кренцік (Тил.) – низького зросту (пор. пол. krencik «вертлявий»)
Крет (Ів.) – низького зросту; вредний
Крива (Бурк., Іл., Рид., Скор.) / **Рузька Крива** (Нов.) – кульгає
Крива губа (Залуж.) – прізвище Кривогубець
Крива качечка (Дар.) – кульгає
Криве потороча (Ванж.) – прізвище Кривий
Кривенька (Год., Підг., Скор.) – кульгає
Кривенька качечка (Бугл., Петр.) – кульгає
Кривенький (Ванж., Гук., Каль., Оз.) – кульгає
Кривий (В. Гл., Зав., Мол., Нов., Петр., Туст., Щит.) – кульгає
Кривоніс (Каль., Мик.) – має кривий ніс
Кривоносик (Скор.) – має кривий ніс
Кривоп'ятка (Ів.) – має криві п'яти
Криклива (Бер.) – криклива
Криса (В. Ход., Ст.) – злодій
Криса (Мик.) – має великі передні зуби
Криса (Петр.) – ім'я Лариса
Крисюк (Оз.) – низького зросту
Крихівчик (Конст.)
Кричай (Ром.) – крикливий
Крілиха (Зал.) – має настовбурчені вуха
Крілиця (Гр.) – має форму зубів, як у кроля
Крілиця (Жаб.) – тримала кролі
Кріличка (Пер.) – вирощувала кролів
Кріль (Воз., Залуж.) – вирощує кролів
Кріль (Гов.) – на зайця казав «кріль»
Кріль (Гр., Іл.) – має два великі передні зуби
Кріль (Кидан.) – запросив друзів і частував їх капустою
Кріль (Кл.) – полохливий

- Кріль** (Ст.) – зовні схожий на кроля
- Крїт** (Кидан.) – має поганий зір
- Крокісаня** (Кр.) – у чоловіка швидка хода
- Крокодил** (Дар.) – некрасивий
- Крокодил** (Лоп.) – називав навколишніх крокодилами
- Крокодил** (Мик.) – часто носить одяг зеленого кольору
- Крокодил** (Ув.) – на жабу говорив «крокодил»
- Кролик** (Ігр.) – має великі передні зуби
- Кролик** (Коноп.) – боягуз
- Крот** (Залуж.) – має поганий зір
- Крот** (Мик.) – прізвище Кротевич
- Кротов** (Жовтн.) – заїкається, як Кротов – герой кінофільму «Чужий серед своїх, свій – серед чужих»
- Кругленький** (Підг.) – товстий
- Круглий** (Дар., Залуж., Лоп.) – товстий
- Круглий** (Кидан.) – низького зросту, повний
- Круглий** (Сор.) – має круглу форму голови
- Круглий** (Ст. Поч.) – прізвище Круг
- Круз** (Ів.) – у серіалі «Санта Барбара» дуже подобалась героїня Іден, а Круз – її чоловік
- Круз** (Конст.) – зовні схожий на Круза – героя серіалу «Санта-Барбара»
- Крук** (Бугл.) – живе в лісі
- Крук** (Рид.) – має горбатий ніс
- Круль** (Вис.) – прізвище Крулевський
- Крутік** (Кидан.) – прізвище Крутиголова
- Крутік** (Мик.) – прізвище Крутіковський
- Крутю-вертю** (Бурк.) – хоче всюди встигнути, активний
- Круха** (Остр.) – прізвище Крушельницький
- Круца** (Гов.) – «крутий» (пор. мол. крутик «той, хто вдає з себе багату, респектабельну людину, але не є нею насправді» [Став., с. 153])
- Круцик** (Ябл.) – «крутий»
- Круць** (Каль.) – незрозумілий, постійно щось видумує, створює ситуації, а потім їх вирішує
- Круць** (Сн.) – працює столяром (пор. крутити шурупи)
- Кручкозавр** (Зав.) – прізвище Кручко
- Кручок** (Бугл.) – має горбатий ніс
- Крючок** (Мик.) – прізвище Крючківська
- Ксаду** (Бурк.) – жила біля саду
- Ксена** (Берим.) – войовнича (пор. Ксена – героїня серіалу «Ксена»)
- Ксерокс** (Іл.) – має брата-близнюка
- Ксерокс** (Кидан.) – має багато дітей, народжених рік за роком
- Ксьондз** (Ванж., Гл., Гов., Гр., Зав., Ів., Нов., Ск., Товст., Циг., Юськ., Ястр.) – працює священиком
- Ксьондз** (Жаб.) – мати сина називала гарним, «як ксьондз»
- Ксьондз** (Іл.) – одягнув був шапку священика
- Ксьондз** (Коноп.) – неодружений
- Ксьондз** (Март.) – бабця казала, що її онук «буде ксьондзом»
- Ксьондз** (Оз.) – купив у священика машину
- Куба** (Ст.)
- Кубанка** (Сок.) – походить з Кубані
- Кубась** (Каль.) – ім'я по батькові Якубович
- Кубік** (Жовтн.) – прізвище Кубішин
- Кубік** (Зав.) – має квадратну форму голови
- Кубік** (Іл.) – прізвище Кубів

- Кубік** (Коноп.) – має тілобудову, що нагадує форму квадрата
Кугут (Біл., Бугл., Мих., Мишк.) – забіяка
Кугут (Кр.) – працює на птахофабриці
Кугутик (В. Ход.) – забіяка
Кудлатий (В. Ход.) – має неохайну зачіску
Кудлуй (Личк.) – має неохайну зачіску
Кудряшка (Лл.) – має кучеряве волосся
Кузик (В. Гаї)
Кузима (Гов.) – зовні схожий на В. Кузьмина
Кузнєчік (Ів.) – прізвище Кузь
Кузя (Берим.) – активний (пор. Кузя – герой мультфільму «Домовик Кузя»)
Кузя (Залуж.) – ім'я Кузьма
Кузя (Кр.) – кумедний (пор. Кузя – герой мультфільму «Домовик Кузя»)
Кузя (Лоп.) – прізвище Кузів
Кузя (Підг.) – прізвище Козачук
Кузя (Тил.) – низького зросту (пор. Кузя – герой мультфільму «Домовик Кузя»)
Кузя (Яг.) – прізвище Кузьмич
Куйда (Тил.) – високого зросту (пор. куйовда «кудлата людина» [ЕСУМ II, с. 127])
Кука (Кидан.) – підглядає за сусідами (пор місц. кукати «заглядати, підглядати»)
Кука (Оз.) – прізвище Кулик
Кукарямба (Чайч.) – співав пісню про «Кукарямбу»
Кукла (Сок.) – фарбувалась, як лялька
Кукуріка (В. Дед.) – забіяка
Кукуріка (Тил.) – любить кукурікати
Кукурудза (Зал.) – любить їсти кукурудзу
Кукурудза (Остр.) – заплітає косу-«курурузку»
Кукурузка (Жаб.) – мати говорила доні, що її коса, «як кукурузка»
Кукурузка (Кл.) – заплітає косу-«курурузку»
Кукурузка (Товст.) – прізвище Кукурудза
Кукурузкін (Гов.) – прізвище Кукурудза
Кукуся (Тр.) – прізвище Кукурудзяк
Кукушка (Гр.) – залишила дитину на виховання батькам
Кукушкін (В. Дед.) – має годинник із зозулею
Кулемета (Худ.) – прізвище Шеремета
Кулік (Лад.) – прізвище Куліковський
Куліш (Берим.) – любить їсти куліш
Кульбаба (Зав.) – прізвище Колибаба
Кулька (Мик.) – прізвище Гулька
Кульпак (Бурк.) – кульгає
Кульпак (Нов.) – ремонтував вози
Культура (Мол.) – працював у Будинку культури
Кульчик (Дібр., Товст.) – прізвище Кульчицький
Кум (Гр.) – працює водієм, у нього в машині народилося дитя
Кум (Гр., Залуж.) – найавторитетніший у компанії
Кум (Добр., Коноп., Щит.) – має багато похресників
Кум (Лад.) – прізвище Кумуняк
Кум (Март.) – у дитинстві мріяв стати льотчиком, щоб відвозити п'яного хресного батька додому
Куман (Вис.) – фанат футболіста Кумана
Куна (Ів.) – пильнує чоловіка, як куниця
Кундиль (Ос.) – ходив зарослий (пор. діал. кундель «вівчарка; великий кошлатий собака» [ЕСУМ III, с. 141])

Кунер (Каль.) – ловив куниць
Куниця (Сн.) – хитра,
Кунка (Личк.) – швидка (пор. куна)
Купала (Підг.) –улюблена пісня «Золоті куполи»
Купка (Гов.) – казав, що кури на подвір'ї за день роблять «купки»
Куприк (В. Дед.) – упав і травмував куприк, потім судився з цього приводу
Кура (Ст. Зб.) – прізвище Кураченський
Курак (Нов.) – у дитинстві говорив «курак» замість «кулак»
Курасон (Мишк.) – зовні схожий на кіноактора Карло Корасона
Курдифрак (Гел.) – часто вживає слово «курдифрак»
Курец (Буд.) – багато палить
Курземе (Сок.) – любить пити напій «Курземе»
Курілець (Кост.) – багато палить
Курінець (Конст.)
Куріпка (Гр.) – пищить
Куріпка (Тр.) – низького зросту
Курка (Жук.) – швидка, активна
Курка (Петр.) – прізвище Куриляк
Курка на боки (Ястр.) – часто вживає вислів «курка на боки»
Куркуль (Туст.) – має багато землі
Курочка (Боб.) – має довгий ніс
Курочка (Коз., Нов., Ром.) – низького зросту (пор. «маленька, як квочка»)
Курятіна (Кудр.) – коптить кури для продажу
Кутулуба (Бар.)
Кутя (Тр.) – прізвище Кутко
Кухар (Буд., Ос.) – працює кухаром
Кухарик (Коноп.) – прізвище Кухарський
Кухарчук (Петр.) – працює кухаром
Куца (Куд., Оз.) – низького зросту
Куценька (Коз.) – низького зросту
Куций (Бурк.) – прізвище Куцій
Куций (В. Ход., Каль., Тил.) – низького зросту
Куций (Ів. Тер.) – прізвище Заєць
Куций (Кудоб., В. Ход.)
Куця (Петр.) – плямає, як порося (пор. діал.куця «свиня» [СГД])
Куцьо (Мишк.) – має собаку з кличкою Кутьо
Кучерява (Гук., Остр.) / **Текля Кучерява** (Кудр.) – має кучеряве волосся
Кучерявий (В. Ход., Плеб., Ром.) – має кучеряве волосся
Кучеряшка (Петр.) – має кучеряве волосся
Кучма (Гор.) – нечупара
Кучма (Зав.) – зовні схожий на президента України Леоніда Кучму
Кучопа (Гор.) – не може вимовити слова «шопа»
Кучу-кучу (Добр.) – не вимовляє звука «р» (пор. «кручу-кручу»)
Кушерка (Ром.) – колись у селі приймала пологи
Кушка (В. Гл.) – розказував, як був у м. Кушка
Кушка (Скор.) – лисий
Кушнір (Нов.) – працював кушніром
К'юнтик (Гов.) – працює вчителем фізики (пор. Q [к'ю] – «фізичне поняття»)
Лаба (Берим.) – має великий розмір ноги
Лаба (Гов.) – прізвище Лабатий
Лаба (Петр.) – прізвище Нога

- Лабай** (Гов., Кл.) – колишній музикант (пор. лабати «грати на музичному інструменті, виконувати музичний твір» [Став., с. 157-158])
- Лабай** (Добр., Кл.) – має великий розмір ноги
- Лабай** (Кидан.) – ходить широко, розмашисто
- Лабайка** (Ігр.) – має великий розмір ноги
- Лабанович** (Сор.) – має високе чоло
- Лабата** (Іл.) – має великий розмір ноги
- Лабатий** (Год., Залуж., Коз., Ос., Остр., Плеб., Сок., Ястр.) – має великий розмір ноги
- Лавро** (Вишн.) – прізвище Лавренко
- Лага** (Ром.)
- Ладзьо Глухий** (Жаб.) – нерозумний
- Лазарчин** (Сн.) – ім'я Лазар
- Лазівник** (Жаб.)
- Лайка** (Бар.) – говорить, ніби гавкає
- Лайка** (Жук.) – мала багато собак
- Лайка** (Каль.) – криклива (пор. Лайка – кличка собаки)
- Лама** (Тр.) – зовні схожий на ламу
- Ламбада** (Гел.) – перша в селі танцювала ламбаду
- Ламбада** (Іл.) – ходить, похитуючи задом
- Ланкова** (Ст. Поч.) – колись була ланковою
- Ланцуг** (Козл.) – займається культуризмом, крутить ланцюги
- Ланя** (Залуж.) – повільна (пор. рос. лань)
- Лапик** (Іл.) – має великий розмір ноги
- Лапісіна** (Ст. Поч.) – маленька, як апельсинчик чи лимончик
- Лапоть** (В. Гаї)
- Лапоть** (Іл.) – нерозумний
- Лапух** (Кид.) – нерозумний
- Лапуць** (Кр.) – незграбний (пор. лапа)
- Ларік** (Циг.) – ім'я Володимир
- Ларко** (Кол.) – ім'я Іларіон
- Ласий** (Ос.) – хитрий
- Ласкова** (Ласко, Ів.) – прізвище Ласко; ласкава
- Ласта** (Мишк.) – має великий розмір ноги
- Ластоногий** (Гумн.) – має великий розмір ноги
- Ласуня** (Вишн.) – їсть солодкі страви (пор. ласувати)
- Ласуня** (Жаб.) – ім'я Олександра
- Ласуня** (Ів.) – товстий
- Ласуня** (Ів.Підв.) – продає на ринку молоко (пор. Ласуня – персонаж телереклами)
- Латиш** (Тил.) – латав одяг
- Лях** (Макс.) – веселий (пор. мол. лахати «сміятися» [СУС])
- Лацько** (Зав.) – прізвище Лац
- Лебедик** (Каль.) – поважний, панськуватий
- Лебедик** (Каль.) – худий, блідий, має довгу шию
- Лебідь** (Голг.) – плавно ходить
- Лебідь** (Добр.) – має довгу шию
- Лебідь** (Тил.) – високого зросту, має довгу шию
- Лев** (Ігр.) – ініціали прізвища, імені та імені по батькові ЛЕВ
- Лев** (Каль.) – строгий
- Лев** (Лоп.) – прізвище Левицький
- Левітан** (Мишк., Ястр.) – має схожий голос до голосу Левітана
- Левко** (Дар.) – прізвище Левицький
- Легенда** (Зав.) – прізвище Легета

- Леґейда** (Ігр.)
- Леґіда** (Кудр.) – розмазня (пор. діал. леґейда «недотепа» [СУМ IV, с. 460]))
- Лежик** (Підг.) – ім'я Олег
- Лезо** (Голг.)
- Лезьо** (В. Дед.) – ім'я Олег
- Лейла** (Жаб.) – ім'я Олександра
- Лейтенант** (Жаб., Щит.) – під час військової служби був лейтенантом
- Лемзя** (Тил.) – часто облизувався
- Лемко** (Біл., Макс.) – за походженням лемок
- Лемок** (Іл., Куд., Нов.) – за походженням лемок
- Ленін** (Голг.) – ім'я та ім'я по батькові Володимир Ілліч (пор. асоц. Володимир Ілліч Ленін)
- Ленін** (Остр.) – зовні схожий на Леніна
- Ленін** (Чайч.) – прізвище Лень
- Леопольд** (В. Гл., Год.) – має вуса (пор. Леопольд – герой мультфільму «Пригоди кота Леопольда»)
- Леська Дівочка** (Гр.) – ім'я Леська, до всіх жінок зверталася «дівочко»
- Леська-Феська** (Кидан.) – пліткує (пор. Язиката Хвеська)
- Лєван** (Ром.) – ім'я Леон
- Лєгавий** (Коз.) – працює міліціонером (пор. жарг. лягавий «міліціонер»)
- Лєна** (Бер.) – на свою доньку Олену при всіх хотів сказати по-модному – Лєна, а дитина не знала, що то її кличуть
- Лєтрик** (Каль.) – працює електриком
- Либба** (Біл.) – часто усміхається
- Либоїха** (Воз.) – постійно усміхається
- Лиговий** (Коз.)
- Лимон** (Гов.) – має «кислий» вираз обличчя
- Лимон** (Оз.) – любить пісню про лимони
- Липка** (Мик.) – прізвище Липницька
- Лис** (Год., Залуж., Тил.) – хитрий
- Лис** (Зал.) – прізвище Лисак
- Лис** (Мишк.) – має руде волосся
- Лис** (Щит.) – злодій
- Лис Микита** (Оз.) – ім'я Дмитро
- Лисий** (Бер., Бугл., В. Дед., Год., Голг., Гук., Іл., Каль., Коз., Лад., Ос., Петр., Скор., Ст., Туст.) – лисий
- Лисий** (Конон.) – має довге волосся
- Лисиця** (Кр.) – хитра, підступна
- Лисиця** (Прис.) – прізвище Лис
- Лисичка** (Бурк., Гов.) – хитра
- Лиско** (Ястр.) – лисий
- Лисок** (Ішк., Кл.) – хитрий
- Литвин** (Товст.) – прізвище Литвинюк
- Литка** (Лад.) – прізвище Теляга
- Лихий** (Берим.)
- Лихий** (Год.) – непривітний, має поганий характер
- Лишень** (Ком.) – часто вживає слово «лишень»
- Ліва** (Підг.) – прізвище Лівіцький
- Ліван** (Ром.)
- Ліверант** (Ванж.) – перепродував корови
- Лівончиха** (Іл.) – шульга (пор. лівша)
- Лігорко** (Мих.) – ім'я Ігор
- Ліліпут** (Козл.) – низького зросту

- Ліміт** (Петр.) – не має часу, дуже активний
- Лінда** (Жаб.) – ім'я Надія
- Лінивець** (Наст.) – живе на мамині гроші
- Ліпко** (Мишк.) – веселий, вміє «зліпити» жарти
- Ліпука** (Ванж.) – низького зросту (пор. ліліпут)
- Ліса** (Жаб.) – ім'я Леся
- Лісковий** (Нов.) – живе під лісом
- Лісник** (Ів. Підв., Макс., Пізн., Худ.) – працює лісником
- Лісничий** (Каль., Пізн.) – працює лісником
- Лісова дрянь** (Бугл.) – має поганий характер; живе в лісі
- Літвік** (Сор.) – прізвище Літвіцький
- Лобановський** (Біл.) – тренер футбольної команди
- Лобатий** (Тил.) – має високе чоло
- Лобен** (Товст.) – прізвище Лобур
- Лодзь** (Ішк.) – ім'я Володимир
- Лозовик** (Щит.) – походить із с. Лозова
- Лом** (Гов.) – високого зросту, худий (пор. Лом – герой мультфільму «Пригоди капітана Врунгеля»)
- Лом** (Коноп.) – працює ломом
- Лопус** (Рид.) – має великі вуха, як лопухи
- Лопух** (Кид.) – нерозумний
- Лорена** (Тр.) – зовні схожа на Лорену – героїню кінофільму «Лорена»
- Лосик** (Сор.) – прізвище Лось; маленька, худенька
- Лось** (Бугл., Оз.) – високого зросту
- Лось** (В. Ход.) – міцної статури, як лось
- Лубко** (Гов.) – ім'я Любомир
- Лукас** (Коноп.) – прізвище Лукасевич
- Луньо** (Лоп.) – нерозумний
- Луца** (Гумн.) – прізвище Лупакович
- Лусія** (Ів.) – ім'я Люся (<Людмила)
- Лучіто** (Рид.) – прізвище Лучко; любить італійські серіали
- Лушпинка** (Каль.) – прізвище Лупиніс
- Люба** (Мик.) – прізвище Любовіцька
- Люба з-над ставу** (Сн.) – живе біля ставу
- Любана** (Жук.)
- Любаня** (В. Дед.) – ім'я Любов
- Любаша** (Пл.) – ім'я Любов
- Любой** (Ст. Поч.) – коли придумували прізвиська в компанії, сказав, що йому підійде «любое»
- Люлечка** (Пер.)
- Люля** (Гов.) – ім'я Юлія
- Люлячка** (Пер.) – ім'я Юлія
- Люльо** (Гов.) – ім'я Любомир
- Люнда** (Бар.) – прізвище Гунда
- Люсіль** (Лоп.) – ім'я Лариса
- Люся** (Ястр.) – жінку назвав чужим іменем – Люся
- Люсьга** (Циг.) – ім'я Людмила
- Люха** (Мик.) – прізвище Клюха
- Ляба** (Сам.) – у дитинстві говорив «ляба» замість «риба»
- Лягушка** (Дар.) – ходить широкими кроками (пор. рос. лягушка)
- Лялін** (Лоп.) – грався ляльками
- Ляля** (Ів.) – у дитинстві на сестру говорив «ляля»

- Ляля** (Кид., Петр.) – дуже красива жінка
Ляля (Туст.) – батьки сина в дитинстві називали «ляля»
Ляля (Худ.) – лінивий хлопець
Лялька (Мол., Нов.) – красива жінка
Лямпак (Добр.) – має великий круглий ніс (пор. лямпак «лампочка» [Пирк., с. 37])
Лямпочка (Март.) – працює електриком
Ляпа (Прис.) – говорить дурниці, ляпає язиком
Ляпа (Сам.)
Ляпа (Ястр.) – швидко говорить, «ляпає» язиком
Лясий (Тр.) – прізвище Лисобей
Лясик (Бурк.) – у дитинстві говорив «лясик» замість «ясик»
Лятра (Бурк.) – неправильно вимовляє слово «літра»
Лях (Нов.) – за походженням поляк
Льова (В. Гаї) – ім'я Леонід
Льова (Товст.) – прізвище Левчик
Льова (Худ.) – прізвище Левицький
Льовік (Ос.) – ім'я Славик (<Ярослав)
Льогкий (Кудр.) – ледар (пор. легкий)
Льодова (Гумн.) – беземоційна
Льодьо (Ос.) – ім'я Володимир
Льокса (Гел.) – ім'я Леонід
Льолік (Гов.) – веселий (пор. Льолік – герой мультфільму «Льолік і Болік»)
Льолік (Жовтн.) – рухливий (пор. Льолік – герой мультфільму «Льолік і Болік»)
Льолік (Підг.) – ім'я Ілона
Льолік (Прис.) – низького зросту (пор. Льолік – герой мультфільму «Льолік і Болік»)
Льоля (Кон.) – ім'я Оленка
Льомта (Петр.) – ім'я Ромка (<Роман)
Льомчик (Оз.) – ім'я Ромчик (<Роман)
Льоник (Вис.) – низького зросту (пор. льоник «осьова чека, засука» [Гр. II, с. 385])
Льоня (Жаб.) – ім'я Володимир
Льопа (Сам.)
Льопа (Сок.) – говорить дурниці, ляпає язиком
Льорик (Пізн.) – ім'я Фрол
Льотчик (Оз., Рид.) – працює пілотом
Льотчик (Петр.) – батько був пілотом
Льоха (Добр., Сок.) – ім'я Олексій
Льоха (Март., Тр.) – товстий (пор. льоха «свиня-самиця, свиноматка» [СУМ IV, с. 587])
Маа (Рид.) – у дитинстві говорив «маа» замість «мама»
Мавка (Боб.) – зовні схожа на Мавку – героїню кінофільму «Лісова пісня»
Мавпа (Залуж.) – некрасива
Мавпа (Кр.) – зовні схожий на мавпу
Мавпа (Петр., Плеб.) – має великі вуха
Мавпочка (Дул.) – кривляється
Маврикіна (Ігр.) – зовні схожа на Маврикіну – героїню гумористичних шоу
Магера (Гр.) – злий (пор. мегера)
Магуська (Кон.) – ім'я Марія; має ваду вимови
Мадерка (Кос.) – за походженням мадярка
Мадзьгар (Мишк.) – працює художником (пор. діал. мадзгати «малювати»)
Мадяр (Гов., Мик.) – за походженням мадяр
Мадяр (Мишк.) – прізвище Венгер
Маєстро (Мик.) – любить грати на гітарі
Маєстро (Юськ.) – працює вчителем музики

Маєток (Гр.) – говорив, що його діти – це його маєточок
Маз (Зав.) – ініціали прізвища, імені та імені по батькові МАЗ
Маз (Ос.) – високого зросту, товстий (пор. МАЗ – автомобіль)
Мазай (В. Ход.) – розводив кролів
Мазепа (Гр.) – носить зачіску, як І. Мазепа
Мазничка (В. Ход.) – розмазня (пор. мазати)
Мазня (Худ.) – тиха дівчина (пор. розмазня)
Мазур (Год.) – за походженням поляк
Мазурик (Каль.) – походить із Польщі
Мазурка (Бер.) – за походженням полька
Майвиду (Гов.) – часто вживає вислів «май ввиду»
Майка (Ст.) – узимку одягнув одну лише майку і ходив по селі
Майкл Джексон (В. Гл.) – зовні схожий на Майкла Джексона
Майонез (Бурк.) – працює поваром
Майонез (В. Дед.) – любить їсти майонез
Майончик (Сок.) – грає у футбол, як футболіст Майон
Майор (Бар.) – моряк
Майор (Лоп., Мол., Нов.) – колишній працівник міліції
Майор (Сок.) – показаний і красивий чоловік
Майор (Юськ.) – колись для онука на новорічний ранок зробив костюм майора
Майорчик (Ром.) – колишній військовий, майор
Майстер (Воз., Гл., Жаб., Плеб., Ст. Зб.) – працює майстром
Майстер (Гр.) – халтурник
Маїга (Зал.) – ім'я Марійка (<Марія); має вади вимови
Мака (Зав.) – Максим Кавка
Мака (Март.) – ім'я Марія
Макака (В. Дед., Ішк., Ст.) – зовні схожий на мавпу
Макаль (Гр.) – ім'я Макар
Макар (Дар.) – прізвище Марчак
Макар (Оз.) – прізвище Макарчук
Макаренко (Біл.) – працює вчителем
Макарон (В. Гаї, В. Гл., Товст.) – високого зросту, худий
Макарон (Дібр.) – прізвище Макаренко
Макарон (Підг.) – має хвилясте волосся
Макаронник (Коз.) – любить їсти макарони
Макація (Мишк.) – ім'я Михайлина
Макдак (Буд.) – зовні схожий на Макдака – героя мультфільму «Качині історії»
Маковій (Гумн.) – прізвище Маковійчук
Макогін (Ол.) – лисий
Макогін (Ур.) – виготовляв макогони
Макогон (Конст.) – гладко причісується
Макодзьоб (Туст.) – любить їсти мак
Максим (Ів. Підв.) – прізвище Максим'як
Максі (Вишн.) – ім'я Максим
Максік (Плеб.) – має собаку з кличкою Макс
Максьо (Кл.) – ім'я Максим
Макух (Рид.) – любить рибалити
Мала (Біляв., Наст.) – низького зросту
Мала Будулайка (Пр.) – батько був зовні схожий до Будулая (пор. Будулай – герой кінофільму «Циган»)
Мала Цьотка (Ішк.) – низького зросту
Малаєць (Зав.) – дружина єврейка за національністю

Маланка (Личк.) – неохайна (пор. мол. Маланка «дівчина з села» [Став., с. 169])
Маланя (Мих.) – ім'я Маланія
Маленька (Гов., Нов.) / **Маленька Славця** (Гр.) – низького зросту
Маленький (Ігр., Кид.) – низького зросту
Маленький Йосип (Кр.) – низького зросту, добродушний
Маленький Штефанко (Гов.) – низького зросту, добродушний
Малєнька (Бугл.) – чоловік називав дружину «малєнька»
Малєнько (Тил.) – часто вживає слово «малєнько»
Малий (Ігр., Каль., Коноп.) / **Малий Яшка** (Лоп.) – низького зросту
Малий (Лад.)
Малий Голова (Плеб.) – працює шофером, возить голову колгоспу
Малинка (Підг.) – любить малиновий колір у всьому (помада, джинси, сік)
Малиш (Жаб., Ск.) – низького зросту
Маліна (Гр.) – прізвище Маленчак
Малос (Гр.) – мати кликала малу доню «малос», а тепер доні 80 років
Малокровний (Ванж.) – має захворювання крові
Маломай (Март.) – не хотів ділитися, казав, що «має мало»
Малпа (Гор.) – волосатий, як мавпа
Малювальниця (В. Гаї) – працює художником
Малюк (Зав.) – наймолодший у компанії
Малютка (Залуж.) – низького зросту
Маля (Берим.) – на дружину каже «маля»
Маляр (Лоп., Макс.) – працює маляром
Мальована (Козл.) – накладала забагато макіяжу
Мальована (Ром., Ос.) – вродлива жінка
Мальок (Берим.) – низького зросту
Мальок (Мик.) – старший брат молодшого брата в дитинстві називав «мальок»
Мальон (Кудр.) – низького зросту
Мальонцьо (Кос.) – низького зросту
Мальонький (Сок.) – низького зросту
Мама (Гов.) – говорила, що мама все за неї зробить
Мама (Пот.) – мамин синок
Мама Віка (Бугл.) – товста
Мамаду (Бар.) – зовні схожий на героя гумористичної програми «Мамаду»
Мамак (Іл.) – тюхтій, «мамин синок»
Маманя (Бугл.) – прізвище Козак (пор. Козак Мамай)
Маманя (Лад.) – до мами звертається «маманя»
Мамка (Заліз.) – звертався до матері «мамка»
Мамонт (Гов.) – високого зросту
Мамунькін (Кр.) – мамин синок
Мандрик (Гор.) – бабуся кликала його їсти «мандрики» – деруни
Манжак (Берим.)
Манжет (Бугл.) – говорив, що сальник має бути в манжеті
Маник (Рид.) – ім'я Мануїл
Маниця (Мол.) – часто запрошує гостей додому
Манічка (Жук.) – ім'я Мар'ян; «мамин» синок
Манічка (Кр.) – ім'я Микола
Манорік (Гук.)
Мануна (Підгор.) – низького зросту (пор. пер. манєнька «малєнька»)
Манюня (Кол.) – ім'я Марія
Манюнь (Бугл.) – лагідний (пор. манюній)
Маня (В. Гаї) – неавторитетна

- Маня** (В. Гл.) – прізвище Маньківський
Маня (Кидан.) – ім'я Марія
Маняша (Дар.) – прізвище Манявська
Манька (Залуж., Мих., Мишк., Пл.) – ім'я Марія
Манька-сі (Кудр.) – ім'я Марія
Маодзедун (Лоп.) – прізвище Дзядик
Мапєд (Зав.) – вживає слово «мапєд» замість звичного «мопєд»
Мара (Петр.) – прізвище Мархоцький
Марадона (Коноп.) – любить футбол, улюблений футболіст – Марадона
Марадона (Підг.) – гарно грає у футбол
Марахейда (Пл.) – ім'я Марія
Маргаритка (Зав.) – прізвище Маргарета
Маренич (Тр.) – зовні схожий на співака з Трію Маренич
Мареха (Сок.) – неохайна
Марик (Мик.) – прізвище Маріуца
Марина з Клина (Стриг.) – живе на Клині (<частина села)
Маринчи-чи (Гов.) – ім'я Марія
Маринька (Ів.) – ім'я Марія
Маричка (Конст.) – ім'я Марія
Маріель (Мол.) – ім'я Марія
Марійка з-за річки (Мих.) – живе біля річки
Марійович (Шиб.) – «мимин синок» (пор. Марія)
Марійця (Пл.) – ім'я Марія
Маріця (Гук.) – ім'я Марія
Марічка (Вис.) – ім'я Марія; співала пісню «Ой, Марічко...»
Маріша (Рид.) – ім'я Марія
Марка (Личк.) – гонорова (пор. тримати марку)
Марка (Оз.) – носить одяг фірми «Adidas»
Марка (Підг.)
Марків (Мик.) – прізвище Марківський
Мармоляда (Мш.) – повільно говорить, розтягує слова
Мармулідиха (Шиб.) – варила варення з усього, що росло на городі (пор. діал. мармуляда «повидло» [СГГ])
Мармуляда (В. Ход., Козл.) – безхарактерний, розмазня (пор. діал. мармуляда «повидло» [СГГ])
Мармуляда (Голг.) – вживає слово «мармуляда» замість «варення»
Мармуляда (Ішк.) – працював у цеху з виробництва джему (пор. діал. мармуляда «повидло» [СГГ])
Мароз (Мик.) – прізвище Морозенко
Мартин (Товст.) – прізвище Мартинюк
Мартин Лютий кінь (Кидан.) – його кінь ударив копитом людину
Мартишка (Ол.) – низького зросту
Мартишка (Щит.) – прізвище Мартинюк
Мартік (В. Гл.) – прізвище Мартинюк
Мартіні (Підг.) – любить напій «Мартіні»
Маруда (Товст.) – тухтій, розмазня (пор. марудний «який викликає нудьгу; нудний» [СУМ IV, с. 634])
Марусечка (Вис.) – ім'я Марія
Маруся (Лад.) – знайомлячись з дівчатами, називав себе Марусею
Маруся (Товст.) – відстала від сучасності
Маруся Шуфля (Гр.)
Марушка (Макс.) – ім'я Марія

- Марф** (Підг.) – прізвище Марф'ян
Марфа (Добр.) – неохайна
Марцевик (Конст.)
Марчело (Остр.) – ім'я Мар'ян
Маршрутка (Гр.) – пліткарка, у маршрутці обговорює всі новини
Маршрутка (Сок) – щоранку ходить від однієї доньки до іншої
Маслечий (Чайч.) – улесливий (пор. масло)
Масленка (Бурк.) – працював на маслозаводі (пор. маслянка «рідина, що залишається після збивання масла з вершків, сметани» [СУМ IV, с. 640])
Масло (Іл.) – говорив, що справи «йдуть, як по маслу»
Масло (Підг.) – прізвище Маслій
Масничка (В. Ход.)
Масничка (Мишк.) – виготовляв масло для продажу
Мася (Кон.) – ім'я Мар'яна
Масяня (Мик., Підг.) – ім'я Мар'яна
Мась (Іл.) – ім'я Михайло
Матвій (Мик.) – прізвище Матвієнко
Матей (Кудр.) – ім'я Матвій
Матеріал (Рид.) – казав, що все зробить, треба лише «матеріал»
Мативушиха (Сам.)
Матільда (Каль.) – строга й вимоглива (пор. Матільда – героїня мультфільму «Малюк і Карлсон»)
Матільда (Петр.) – чоловік гарний, як жінка
Матка (Каль.) – має пасіку
Матлаха (Конст.) – має довге волосся
Матрасівна (Тр.) – Марія Тарасівна
Матрихрон (Кл.)
Матрона (Ябл.) – багато речей надягала на себе (пор. матрона «показна жінка середнього віку, переважно тілиста» [Став., с. 172])
Матрос (Дар.) – часто носить смугастий одяг
Матрос (Сок.) – був моряком
Матюша (Конст.) – ім'я Матвій
Матько (Ром.) – у в дитинстві говорив «мать» замість «мама»
Матьора (Мол.) – модний (пор. мол. матьорий «затятий»)
Мауглі (Петр.) – має довге чорне волосся (пор. Мауглі – герой кінофільму «Мауглі»)
Мауглі (Плеб.) – часто лазить по деревах
Мауся (Циг.) – ім'я Маруся (<Марія); має вади вимови
Мафія (Гук.) – «крутий»
Мафоня (Воз.) – ім'я Матвій
Махера (Сок.) – неохайна, не причесана, як мохната нитка
Махня (Мик.) – слабкий, невеличкий (пор. рос. махонький)
Махно (Куд.) – ініціатор, активний, рухливий (пор. Нестор Махно – історична особа)
Махно (Лад.) – зовні схожий на Нестора Махна
Махоня (Бер.) – має великі руки (пор. пер. махати)
Махоня (Берим.)
Махорка (Вол., Лад.) – багато палить
Махошко (Ком.) – прізвище Махота
Мацайка (Зал.) – працював на прохідній, обшукував робітників (пор. діал. мацати)
Мацик (Мик.) – ім'я Максим
Мациха (Каль.) – ім'я Марина
Мациха (Худ.) – лікує маніпуляційно
Маціпурник (Кидан.) – низького зросту (пор. мацьопа)

- Мацола** (Іл.) – прізвище Маційовський
Мацько (Зав.) – прізвище Мацьковський
Мацько (Оз.) – товстий (пор. Мацько – кличка кота)
Мацько (Ст. Зб.) – прізвище Маціпура; поважний і гордий
Мацьо (Товст.) – поважний (пор. Мацько – кличка кота)
Мацьок (Бугл.) – повний, поважний, як кіт
Мацьопка (Наст.) – низького зросту
Мача (Гов.) – ім'я Марія
Мачо (Залуж.) – красивий чоловік
Мачо (Наст.) – чорнявий, як італієць; знаходив спільну мову з дівчатами
Маша Распутіна (Гов.) – зовні схожа на Машу Распутіну
Маша роздута (Плеб.) – товста
Маюк (Ст.) – народився у травні і всім про це розповідав (пор. рос. май)
Маятник (Бурк.) – ходить широкими кроками
Медаліст (Гел.) – гарно вчився в школі
Медвежатко (Наст.) – прізвище Медвідь; повненька
Медвідь (Сам.) – міцної статури, як ведмідь
Медзьо (Сок.) – має пасіку
Медик (Зав.) – прізвище Мединський
Медик (Мишк.) – улесливий
Медонос (Ванж.) – пасічник
Медуза (Біляв., Кидан.) – ходить плавно
Медяник (Кудр.) – має пасіку
Медьо (Жаб.) – у дитинстві говорив «медьо» замість «ведмідь»
Медьо (Мик.) – прізвище Медвідь
Меєво (Бар.)
Мейсон (Плеб.) – маленький (пор. Мейсон – герой телесеріалу «Санта-Барбара»)
Мейсон (Худ.) – зовні схожий на Мейсона – героя серіалу «Санта-Барбара»
Мекс (Кол.) – прізвище Месаксуді
Мельник (Воз., Добр., Зал., Каль., Лоп., Сок., Ст. Зб., Ур., Щит.) – працює мельником
Менделєєв (Каль.) – зовні схожий на Д.Менделєєва
Мерася (Кудоб.) – ім'я Мирося (<Мирослава)
Мерза (Макс.) – прізвище Мережко
Мерлін (Мик.) – зовні схожа на Мерилін Монро
Мерцьо (Бурк.) – ім'я Мирослав
Металолом (Тр.) – носить брекети
Метацьо (Біл.) – ім'я Мефодій
Метелик (Жовтн., Зав.) – цікавий, рухливий
Метелик (Кол.) – в молодості часто змінював дівчат (пор. ніби метелик перелітав з квітки на квітку)
Метелик (Кос.) – мала на новорічному ранку костюм Метелика
Метелик (Оз.) – прізвище Хам (пор. хамелеон)
Метер (Шиб.) – низького зросту
Метер п'ять (Кос., Оз.) – низького зросту
Метерко (Каль.) – ім'я Дмитро
Метіль (Гук.) – на завірюху сказав «метіль»
Метр (В. Гл.) – низького зросту
Метровий (Бер.) – низького зросту
Мехал (Ст. Зб.) – ім'я Міхал (<Михайло)
Механік (Гук., Дул.) – працює механіком
Механік (Март.) – в дитинстві мріяв стати механіком
Мецька (Залуж.) – говорить, ніби «мекає»

- Меча** (Каль.) – часто вживає слово «ме»
- Меча** (Циг.) – часто співав пісню по-англійськи «О, меча, бойс»
- Мскольцьо** (Біл.) – ім'я Микола
- Меля** (Мол.) – говорить потрібне і непотрібне (пор. молоти язиком)
- Меля** (Підг.) – прізвище Мельник
- Мент** (Гр., Ів., Юськ.) – працює міліціонером (пор. жарг.мент «міліціонер»)
- Мент** (Залуж.) – хотів бути міліціонером
- Меша** (Чайч.) – ім'я Михайло
- Мигола** (Добр.) – ім'я Микола
- Миката** (Каль.) – ім'я Микита
- Микита** (Бугл.) – запальний
- Микита** (Жаб.) – ім'я Михайло
- Миколюнцьо** (Личк.) – ім'я Микола
- Микольцьо** (Петр.) – ім'я Микола
- Микурунцьо** (Мишк.) – ім'я Миколюнцьо (<Микола)
- Миня** (Скор.) – товстенька
- Минька** (Мол.) – у дитинстві називав маму «Минька» замість «Маринка»
- Мирійон** (Гор.) – ім'я Мирон
- Мирка** (Гл., Підг.) – ім'я Мирослава
- Мирко** (Гр.) – ім'я Мирослав
- Мисак** (Каль.)
- Миска** (Гр.) – прізвище Миськів
- Миска** (Циг.) – прізвище Мисак
- Мисливець** (Зав., Мих.) – любить полювання
- Мися** (Мик.) – прізвище Мисак
- Миська** (Дібр.) – прізвище Миськевич
- Митріца** (Сам.)
- Митріца** (Сам.) – ім'я Дмитро
- Митя** (Гл., Дар.) – ім'я Дмитро
- Митяй** (Мишк.) – ім'я Дмитро
- Михайлик** (Гл.) – ім'я Михайло; так кличе бабуся дорослого онука
- Михаліна** (Біляв.) – з ім'ям по батькові Михайлівна
- Михало** (Кл.) – ім'я Михайло
- Миханько** (Каль.) – ім'я Михайло
- Михасє** (Гл.) – ім'я Михайло; мати, яка родом з Гуцульщини, кликала сина «Михасє»
- Миць** (Гук.) – ім'я Михайло
- Миша** (Зав.) – прізвище Мишкуп
- Миша** (Товст.) – прізвище Шмигельський
- Миша** (Циг.) – ім'я Марія; низького зросту
- Миша** (Щит.) – низького зросту
- Мишка** (Дібр.) – прізвище Мицишин
- Мишка** (Заліз.) – низького зросту
- Мишка** (Петр.) – низького зросту
- Мишка** (Підг.) – прізвище Аврамишин
- Мишка** (Плеб.) – прізвище Мишко
- Мівась** (Щит.)
- Мівась** (Щит.) – ім'я Мирось (<Мирослав)
- Мівіна** (Гр.) – має дрібні кучері
- Мізерія** (Гел.) – розмазня (пор. мізерія «жалюгідна, нікчемна людина» [СУМ IV, с. 730])
- Міка** (Берим.) – ім'я Марійка (<Марія)
- Мікі** (Коноп.) – ім'я Михайло
- Мікіта** (Макс.) – ім'я Микита

- Міколь** (Каль.) – ім'я Микола
Мікроба (Товст.) – низького зросту
Мікроба (Тр.) – має постійний нежить, мікроби
Мікропка (Остр.) – працює лікарем (пор. мікроба)
Мікрофон (Мик.) – має велику голову, худий, високого зросту
Мілесіо (Ст. Петл.) – зовні схожий на Мілесіо – героя кіносеріалу
Мілий (Зав.) – негарний, сам себе називав «мілим»
Мілка (Підг.) – часто носить одяг фіолетового кольору
Мільйонер (Ів.) – багатий
Мілько (Оз.) – запальний, гарячковий (пор. місц. молотися «діяти, активно щось вирішувати»)
Міма (Лад.) – Міша Мацьопа
Міністерка (Вис.) – нерозумна зарозуміла, але всіх повчає
Мінка (Кол.) – ім'я Марія
Мінус (Пер.) – заміняв вчительку алгебри і постійно повторював «мінус»
Міня (Гел.) – ім'я Михайло
Міняйлиха (Нов.) – обмінювала одяг на харчі
Міняйло (Конст., Сок.) – обмінював побутові речі
Міньо (Жовтн., Петр.) – ім'я Михайло
Мірошка (Мих.) – ім'я Мирослава
Містер (Тр.) – носить класичний одяг
Місуня (Рид.) – ім'я Михайло
Місюрка (Каль.) – ім'я Михайло
Місяньо (Воз.) – ім'я Михайло
Місько Віп'єм (Гр.) – зловживає алкоголем, етнічний лемко, часто каже «віп'єм»
Місьо Чуєш-чуєш (Кос.) – часто вживає вислів «Місьо, чуєш-чуєш...»
Міта (Гов.) – ім'я Міша (<Михайло)
Мітла (Іл.) – дуже худа
Мітла (Нов.) – має пишне волосся
Мітя (Гел.) – безвідповідальний
Міх (Ур.) – крав городину міхами
Міхал (Гр.) – ім'я Михайло
Міхал (Сок.) – ремонтує взуття, як колись Міхал – житель цього села
Міхіса (Каль.) – ім'я Михайло
Міцик (Тр.) – ім'я Михайло
Міцьолка (Ів.) – ім'я Дмитро
Мічурін (Мишк.) – уміє щепити дерева
Мішель (Гр.) – ім'я Михайло
Мнедзгало (Іш.) – нерішучий (пор. місц.мнедзгати «м'яти, розминати»)
Мнетка (Каль.) – улесливий (пор. місц. мнетка «м'ята»)
Мовекула (Підг.) – працює вчителькою фізики; не вимовляє звука «л»
Модель (Март.) – високого зросту, худа
Моделька (Гел.) – красива дівчина
Модний (Гр., Лоп.) – модно одягається
Можик (Ос.) – хвалився, що ловить можики
Мозок (Підг.) – любить читати
Мозоль (Ст. Петл.) – має на руках мозолі
Мойсей (Петр.) – заблукав у лісі
Мойша (Іл.) – батько за етнічною приналежністю євреї
Мойша (Каль.) – прізвище Майсаковський
Мокрий (Жук.) – скупався в криниці
Мокринка (Мих.) – ім'я Мокрина

- Молдаван** (Бурк., Кул., Март., Рид., Сок.) – приїхав із Молдавії
- Молдаван** (Туст.) – зовні схожий на молдаванина
- Молдаванка** (Прис.) – приїхала з Молдавії
- Молекула** (Дул.) – ім'я Микола
- Молекула** (Каль.) – працює вчителькою хімії
- Молинь** (Бар.) – набожний
- Молодий** (Гов.) – часто вживає слово «молодий»
- Молодця** (Залуж.) – часто вживає слово «молодця»
- Молоковоз** (Мик., Юськ.) – працює у колгоспі, возить молоко
- Молоточок** (Ішк.) – часто вживає слово «молоточок»
- Молочар** (Ів., Ст. Петл.) – працює молочарем
- Молочарка** (Гук., Мих.) – працює молочарем
- Молочний** (Гор.) – у дитинстві ходив зі старкою під носом
- Молочник** (Ів.) – любить їсти молочні продукти
- Молюска** (Гл.)
- Моль** (Каль.) – працює вчителем хімії (пор. молекула)
- Молька** (Гов.) – ім'я Емілія
- Мольс** (Гов.) – у дитинстві говорив «мольс» замість «морж»
- Момент** (Мих.) – активний, все робить дуже швидко
- Момент** (Оз.) – часто вживає вислів «аль момент»
- Монастир** (Гов.) – прізвище Монастирський
- Монах** (Гел., Добр.) – самотній
- Монах** (Год.) – часто ходить до церкви
- Монах** (Добр.) – мовчазний
- Монашко** (Гор.) – бабуся була монахиною
- Монгол** (Говст.) – зовні схожий на монгола
- Монголець** (Тр.) – має вузький розріз очей
- Монро** (Коноп.) – у молодості користувалась кремами
- Моня** (Добр.)
- Моня** (Добр.) – украв гаманець (пор. крим., мол. моня, шмон «обшук» [СУС])
- Моня** (Коноп.) – прізвище Моновець
- Мопка** (Циг.) – зовні схожий на мавпу
- Мора** (Личк.)
- Морда** (Петр.) – має великий рот
- Мордатий** (Біл.) – має велике обличчя
- Мордоворот** (В. Ход.) – має велике обличчя
- Море** (Ястр.) – служив на морі, говорив, що «море шуток не любить»
- Мореман** (Гов.) – часто носить смугастий одяг
- Морка** (Ром.) – ім'я Марко
- Морква** (Підг.) – часто носить одяг оранжевого кольору
- Морковка** (Заліз.) – має червоний ніс
- Мороз** (Наст.) – завжди незадоволений
- Мороз** (Підг.) – байдужий, не любить гучних компаній, займає нейтральну позицію (пор. включити мороз)
- Моряк** (Добр.) – взимку купався в річці
- Моряк** (Плеб., Ром.) – служив у морфлоті
- Морячок** (Бар., Юськ.) – служив у морфлоті
- Москалиха** (Гов., Оз.) – походить із Росії
- Москаль** (Біл., Вис., Макс., Мик., Нов., Рид.) – походить із Росії
- Москаль** (Іл.) – прізвище Москалик
- Москаль** (Кр.) – має російський акцент
- Москаль** (Петр.) – прізвище Росіянин

- Москальчина** (Сн.) – походить із Росії
- Мосцій** (Кид.) – у дитинстві говорив «мосцій» замість «мерщій»
- Мось** (Мол.) – прізвище Мосейко
- Моська** (В. Гл.) – прізвище Мойсей
- Моська** (Вишн., Щит.) – низького зросту (пор. Моська – герой байки І. Крилова «Слон і Моська»)
- Моська** (Кудр.) – низького зросту; вредний (пор. діал. вредний «капосний» [СУМ I, с. 758])
- Мосьо Єнькович** (Рид.) – Мирослав Зеновійович
- Моташка** (Рид.)
- Мотик** (Дібр.) – прізвище Мотишок
- Мотика** (Лад.) – високого зросту
- Мотильок** (Сн.) – низького зросту, рухливий (пор. метелик)
- Мотислав** (Зав.) – прізвище Мотика
- Моторістий** (Каль.) – зробив саморобну молотильну машину
- Моторний** (Ск.)
- Моторний** (Скор.) – активний
- Мотра** (Жук.) – багато говорить
- Мотя** (Лад.) – флегматичний (пор. мотати)
- Моца** (Жук.) – міцної статури (пор. моцний «міцний» [Гр. II, с. 450])
- Моцарт** (Юськ.) – працює вчителем музики
- Моцний** (Ішк., Мишк.) – сильний (пор. моцний «міцний» [Гр. II, с. 450])
- Моця** (Мик.)
- Моцько** (Дар.) – ім'я Мирослав
- Моцьо** (Підг.) – прізвище Мовчко
- Мошко** (Коноп., Лад.) – хитрий і пронириливий, як жид (пор. Мошко – ім'я у євреїв)
- Мошко** (Кул.)
- Мошко** (Мишк.) – хитрий (пор. Мошко – ім'я у євреїв)
- Мрака** (Кидан., Ос.) – вживає слово «мрака» замість звичного «туман»
- Мругас** (Тил.) – часто мружиться
- Мудак** (Ос.) – безтолковий (пор. мол. мудак «дурна, нікчемна, шкідлива людина» [Став., с. 178])
- Мудрачка** (Пер.) – удає мудру
- Мудрий** (В. Гл.) – водій, на стоянках читає книжки
- Мудрий** (Год., Кудр., Плеб., Скор.) – мудрий
- Мудрий** (Заг.) – балакучий
- Мудрий** (Коноп.) – багато читає, все робить за книгами
- Мудрик** (Дібр.) – прізвище Мудеревський
- Мудрищина** (Іл.) – мудра, усім давала поради
- Мужчина** (Голг.) – молодий, сильний, має вигляд дорослого чоловіка
- Музика** (Біл., Бурк., Личк.) – грає на весіллях
- Музика** (Сок.) – працює завідувачем сільського Будинку культури
- Музикант** (Вис., Год., Ів., Ст. Зб.) – грав на баяні
- Музикант** (Худ.) – працює музикантом
- Музон** (Бар.) – прізвище Павлік (пор. Віктор Павлік – музикант)
- Мула** (Біл.)
- Муля** (Гел.) – зовні схожий на Мулю – героя кінофільму «Підкидьок»
- Муляр** (Каль.) – уміє мурувати
- Мультик** (Гел.) – любить дивитися мультфільми
- Мультик** (Голг.) – прізвище Мулик
- Мультик** (Каль.) – прізвище Мульта
- Мультик** (Бар., Лад.) – веселий, кумедний, жартівник
- Мультик** (Нест.) – замість іти на роботу, дивився мультфільм

- Мультфільм** (Ос.) – при розмові посміхається
- Мумітроль** (Каль.) – прізвище Мультан
- Муму** (Ст.) – мовчазний (пор. Муму – персонаж твору І. Тургенева «Муму»)
- Мураха** (Плеб., Товст.) – низького зросту
- Мурашка** (Плеб.) – низького зросту, худа
- Мурза** (Бурк.) – неохайна (пор. замурзана)
- Мурчик** (Гр.) – має kota з кличкою Мурчик
- Мурчик** (Коз.) – говорить нерозбірливо, ніби муркоче
- Мурчик** (Товст.) – прізвище Муравський
- Мусор** (Підг.) – працює міліціонером (пор. жарг. мусор «міліціонер»)
- Мустафа** (Гов.) – зовні схожий на Мустафу – героя кінофільму «Біле сонце пустелі»
- Мустафа** (Лад.) – зовні схожий на татарина (пор. Мустафа – мусульманське ім'я)
- Муська** (Бер.) – ім'я Марія; повна
- Мута** (Бурк.) – ім'я Марія
- Мутант** (Ястр.) – некрасивий
- Мух** (Зав.) – прізвище Муха
- Муха** (Бер., Дул.) – ім'я Марія
- Муха** (Гр.) – зловживає алкоголем
- Муха** (Кон.) – має чорне волосся
- Муха** (Тил.) – низького зросту, рухливий
- Муха** (Туст., Щит.) – набридливий
- Мухнай** (Добр.)
- Мухомор** (Ст. Петл.) – має блідий колір обличчя
- Муцька** (Бурк.) – ім'я Марія
- Муцько** (Кол.) – ім'я Михайло
- Мучача** (Худ.) – любить дивитися танці по телевізору
- Мушка** (Залуж., Ішк., Козл., Кр.) – низького зросту
- Мушка** (Мик.) – низького зросту, рухливий
- Мушка** (Наст.) – низького зросту; шустра
- Мушка** (Пізн.) – має собаку з кличкою Мушка
- Мушка** (Щит.) – ім'я Марія
- Мушкателька** (Сн.) – чоловік доглянутий, красивий, як квітка (пор. місц. мушкателька «пеларгонія»)
- Мушона** (Нов.) – неохайна
- М'ятка** (Гов.) – має м'який характер
- Наверно** (Пл.) – часто вживає слово «наверно»
- Нагорна** (Лоп.) – живе за горою
- Нагула** (Пот.) – є нагуляною дитиною
- Надежда** (Жовтн.) – ім'я Надія; переїхала на проживання з Білорусії
- Надін** (Підг.) – ім'я Надія
- Надя Директорша** (Мих.) – працює директором
- Надя-тю** (Гов.) – часто вживає слово «тю»
- Назар** (Каль.) – прізвище Назаркевич
- Назік** (Голг., Мик.) – ім'я Назар
- Назя** (Яг.) – ім'я Назар
- Найда** (Пл.) – підкинутий (пор. найда «підкидьок» [ЕСУМ IV, с. 31])
- Найдух** (Залуж.) – підкинутий (пор. найда «підкидьок» [ЕСУМ IV, с. 31])
- Найдушка** (Гел.) – підкинута (пор. найда «підкидьок» [ЕСУМ IV, с. 31])
- Найка** (Підг.) – прізвище Найчук
- Наймит** (Кр., Худ.) – підробляє у наймах
- Наконечний** (Буд.) – живе на кінці вулиці
- Налисник** (Циг.) – любить їсти налисники

- Нана** (Оз.) – ім'я Наталя
- Нанайка** (Куд.) – зовні схожа на нанайку
- Нанашко** (Гел.) – мав багато похресників (пор. нанашко «хрещений батько...» [СУМ V, с. 133])
- Нап'єцник** (Конст.) – лежав влітку на п'єці (пор. місц. п'єц «піч»)
- Наркоман** (Бар., Берим., Личк.) – наркоман
- Наркоман** (Гов.) – має собаку з кличкою Наркоман
- Наркоман** (Жук.) – зривав мак по сусідніх городах
- Наркоманка** (Гов.) – наркоманка
- Наркоша** (Дул., Рид.) – наркоман
- Нарцис** (В. Гаї) – самозакоханий
- Настка** (Ст. Зб.) – ім'я Анастасія
- Ната** (В. Гаї) – ім'я Наталія
- Натальоха** (Кидан.) – ім'я Наталія
- Натаха** (Гл.) – ім'я Наталія
- Натойвон** (Петр.) – часто вживає вислів «на той вон...»
- Натуральний** (Буд.) – часто вживає слово «натуральний»
- Нацька** (Біляв., Ст. Петл.) – ім'я Надія
- Начальник** (Біл., Кидан., Пізн.) – працює керівником
- Начальнік** (Петр.) – хоче всіма керувати
- Наш Василь** (Гов.) – тітка в розмові племінника називає «наш Василь»
- Наше радіо** (Зав.) – часто бреше, говорить швидко і багато
- Неандертальчик** (Підг.) – прізвище Арендарчик
- Небесний** (Пот.) – «ідеальний» чоловік
- Небесний** (Ябл.) – замріяний, «літає в небесах»
- Небісь** (Жаб.) – часто вживає вислів «небісь»
- Невидимка** (Ст. Зб.) – рідко виходить з дому і часто буває в запоях
- Незалежний** (Март.) – народився у День Незалежності України
- Незнайко** (Каль.) – часто говорив «Я не знаю»
- Ненадо** (Оз.) – прізвище Нетреба
- Непотреба** (Добр.) – прізвище Нетреба
- Нера** (Гов.)
- Нервус** (Худ.) – нервовий
- Неруский** (Зал.) – зовні схожий на корейця
- Нета** (Наст.) – ім'я Наталія
- Нецільований** (Гор.) – неодружений, старший
- Нечесана** (Ст. Петл.) – має неохайну зачіску
- Недєльський** (Ішк.) – прізвище Неділя
- Некало** (Біл.) – часто вживає слово «не»
- Нємка** (Бугл.) – народилась у Німеччині
- Нєня** (Мик.) – прізвище Нєнчин
- Николядий** (Бугл.) – наспівував колядки весь рік
- Нинка** (Наст.) – любить їсти солонину (пор. солонинка)
- Нища** (Нов.) – низького зросту
- Ніба** (В. Гл.) – прізвище Нєребний
- Нігазюй** (Заг.) – так вимовляв «Не газуй»
- Ніка** (Прис.) – прізвище Ніков
- Нікель** (Лад.) – працює зварювальником (пор. нікель)
- Нікіта** (Бер.) – строга (пор. Нікіта – героїня фільму «Нікіта»)
- Ніколь** (Оз.) – прізвище Ніколишин
- Нікулін** (Мол., Наст., Оз., Петр.) – зовні схожий на Ю. Нікуліна
- Нікуль** (Підг.) – прізвище Николяк

Німец (Нов.) – колишній викладач німецької мови
Німець (Біл., В. Гаї, Гов., Дар., Каль., Кудр., Чайч.) – народився в Німеччині
Німець (Каль.) – колишній викладач німецької мови
Німець (Петр.) – позашлюбний син від німця
Німець (Прис.) – у дитинстві довго не говорив
Німецька (Воз.) – народилась у Німеччині
Німий (Гов., Лад., Мол., Оз.) – мовчазний
Німий (Ішк., Ол., Тил.) – німий
Ніндзя (Підг.) – ім'я Ніна
Ніньо (Кидан.) – бабуся в дитинстві називала онука «ніньо»
Нітрогліцерин (Наст.) – захоплюється хімією
Новачок (Мишк.) – ініціативний, активний
Новинка (Гук.) – перший у селі купив автомобіль
Новік (Тр.) – прізвище Новіцький
Ножка (Бугл.) – кульгає
Нойтик (Каль.) – часто ние
Ноль-дев'ять (Конст.) – усе знає, як довідкове бюро «09»
Нона (Бугл.) – ім'я Ніна
Норка (Білоб.) – носить плащ із норковим коміром
Норчак (В. Дед)
Носата (Коз.) – має довгий і горбатий ніс
Носатий (Добр., Іл.) – має довгий і горбатий ніс
Носик (Іл.) – має великий ніс
Носик (Мих.)
Носок (Товст.) – прізвище Носко
Носоріг (Скор.) – має великий ніс
Носуля (Ол.) – має великий ніс
Нота (Бугл.) – не має слуху
Нота (Оз.) – грає на музичних інструментах
Ноць (Іл.) – у дитинстві говорив «ноць» замість «ніч»
Нужда (Год.) – бідний
Нуся (Козлів) – ім'я Стефануся (<Стефанія)
Нутрія (Біл., Ів., Ястр.) – має спереду вставлені два золоті зуби
Нуф-Нуф (В. Гл.) – з ім'ям по батькові Онуфріївна
Нюня (Жаб.) – ім'я Софія (пор. рим. Сюня-нюня)
Нюра (В. Гаї) – ім'я Ганна
Нюрка (В. Ход.) – ім'я Ганна
Нюська (Мих.) – ім'я Ганна
Нюх (Біл.) – нюхав чи буде дощ
Нянік (В. Ход.) – доглядав своїх братів
Няня (Вол.) – доглядала сусідських дітей
Няня (Іл.) – довго говорив по-дитячому
Нянько (Оз.) – у дитинстві назвав батьків «ненька» і «ненько»
Няньо (Каль.) – мав багато дітей, няньчив їх
Няньо (Кид.) – повільно говорить
Няньо (Кр.) – вразливий, «мамин» синок
Няньо (Март.) – у дитинстві на всіх говорив «няньо»
Няньця (Худ.) – ім'я Іванця
Няньцьо (Підг.) – ім'я Іван
Няньчик (Мол.) – доглянутий хлопець
Нясьо (Кидан.) – ім'я Михасьо (<Михайло)
Ньоба (Добр.) – неправильно вимовляє слово «небо»

- Оби-необи** (Прис.) – не вимовляє звука «р» (пор. «роби-не роби»)
Обійдеться без теска (Гук.) – часто вживає вислів «обійдеться без тесака»
Обрубела (Туст.) – не має руки
Обчас (Юськ.) – повернувшись з армії, говорив «січас», слухачам причулося «об час»
Обшмарканий (Гов.) – неохайний
Овод (Біл.) – зовні схожий на головного героя кінофільму «Овод»
Огірок (Бер., Остр.) – має видовжену форму голови
Огірок (Мол.) – ім'я Ігор
Огірок (Плеб.) – працює сторожем городини
Огризок (Вишн.) – прізвище Качан; низького зросту
Одеса (Гук., Кудр.) – походить із м. Одеса
Однорукий (Нов.) – не має руки
Оем (Остр.) – з ініціалами прізвища, імені та імені по батькові OEM
Озерчук (Бур.) – живе біля озера
Оксанка (Гов.) – ім'я Оксана
Окунь (Бер.) – зовні схожий на рибу
Окунь (Лл.) – має великі очі
Олень (Гр.) – ім'я Олена
Олечка (Кон., Рид.) – ім'я Ольга
Олюська (Рид.) – ім'я Ольга
Оляна (Рид.) – ім'я Ольга
Ольга Василівна (Гов.) – Ольга Василівна
Олько (Каль.) – ім'я Олег
Омелько (Каль.) – грав у виставі роль Омелька
Онєгін (Мик.) – ім'я Євген
Опалка (Личк.) – загубив опалку і всім жалівся (пор. опалка «мішок або торба для годівлі коней...» [ЕСУМ, IV, с. 195])
Опанча (Ром.) – любила надягати багато одягу (пор. опанча «старовинний верхній одяг у вигляді широкого плаща» [ЕСУМ IV, с. 196])
Опенька (Залуж.) – низького зросту
Опеньочка (Тил.) – чоловік називав дружину «опеньочка»
Опер (Бурк.) – працює міліціонером-оперативником
Опудало (Ст. Петл.) – некрасивий
Орел (Тил.) – високого зросту
Ориська з поля (Сн.) – живе на хуторі
Ориха (Гл.) – ім'я Орест
Орлик (Гор.) – має коней, говорить до них: «Їдь, Орле»
Осел (Боб., Оз.) – дурний
Осел (Ол.) – вуха повернені вперед
Оселедець (Рид.) – бізнесмен, рекламував оселедці
Остап (Макс.) – прізвище Остап'юк
Остап Вишня (Гов.) – ім'я Остап
Ось (Каль., Ст.) – часто вживає слово «ось»
Ось Лондон (Рид.) – часто вживає фразу «ось в Лондоні...»
Осьосьо (Ст. Поч.) – не вимовляв в дитинстві «сьо» замість «що»
От (Оз.) – часто вживає слово «от»
Отаман (Оз.) – прізвище Атаманчук
Отець (Год.) – дуже хороший батько для своїх дітей, дуже багато часу проводить з ними
От-от (Тр.) – часто вживає вислів «от-от»
Офа (Оз.)
Офіцер (Залуж.) – працює міліціонером
Охрім (Тр.) – походить із с. Охримівці

- Оцебач** (Гел.) – часто вживає фразу «оце, бач...»
- Очкарик** (Добр., Рид., Сок., Ст. Петл., Щит.) – носить окуляри
- П'євка** (Сок.) – високого зросту, худа (пор. п'явка)
- П'ятка** (Макс.) – прізвище П'ятак
- Павкін** (Л.) – прізвище Палкін; не вимовляє звука «л»
- Павлик** (Бер.) – прізвище Павлів
- Павлін** (Наст.) – пихатий
- Павлушко** (Біляв., Боб.) – ім'я Павло
- Павро** (Нов.) – ім'я Павло; має вади вимови
- Павук** (В. Гаї) – низького зросту
- Павук** (Зав.) – любить лазити по деревах
- Павук** (Сок.) – делікатно ходить
- Павула-газ вітає вас** (Петр.) – прізвище Павуляк; працює у газовій службі
- Паганель** (Козл.) – зовні схожий на Паганеля – героя кінофільму «Діти капітана Гранта»
- Пагарєл** (Козл.) – прізвище Погорілець
- Паджігатель** (Коноп.) – у денотата згоріла хата
- Падло** (Гел.) – прізвище Пудло
- Падло** (Личк.) – часто вживає слово «падла»
- Падлюка** (Ст.) – обізвав тещу «падлюкою»
- Пазя** (Макс.) – ім'я Параскевія
- Пазьоха** (Жаб.) – неправильно вимовляє слово «пазуха»
- Пайда** (Макс.) – любить їсти хліб (пор. місц. пайда «шматок хліба»)
- Пайдочка** (Ішк.) – вживає слово «пайдочка» замість «пайда»
- Пайца** (Ром.) – неправильно вимовляє слово-вигук «пац»
- Пакер** (Л.) – любить грати в карти; замість «покер» говорить «пакер»
- Пакіда** (Тил.) – часто вживає слово «пакіда»
- Пакула** (Рид.) – прізвище Пакулець
- Паламар** (В. Дед., Оз.) – працював паламарем
- Паледжиха** (Каль.) – має великі передні зуби, як палиці
- Палинега** (Коз.) – любила пекти паляниці
- Палиничка** (Бар.) – низького зросту
- Палинишник** (Козл.) – любить їсти паляниці (пор. паляниця)
- Палита** (Гов.) – прізвище Палиця
- Палій** (Голг.) – підпалив стайню
- Паля** (Петр.) – прізвище Паласюк
- Паляничка** (Гов.) – низького зросту
- Паляниця** (Тил.) – росіянин (пор. паляниця)
- Пальма** (Мик.) – високого зросту
- Пальок** (Пот.) – низького зросту
- Пальондра** (Гр.) – часто вживає слово «палундра»
- Пальонка** (Макс.) – зловживає алкоголем
- Пальцатий** (Біл.) – крутий
- Пальчик** (Ябл.) – прізвище Пальчакова
- Памела** (Підг.) – має великі груди (пор. Памела – кіноакторка Памела Андерсон)
- Пампосьо** (Личк.) – товстий (пор. пампух)
- Пампулька** (Дул.) – товстий (пор. пампух)
- Пампусь** (Макс.) – товстий (пор. пампух)
- Пампух** (Гов., Л., Туст.) – товстий
- Пампух** (Прис.) – має повне обличчя
- Пампушка** (Залуж., Сн.) – товста
- Пампушок** (Гл., Каль., Мишк., Петр., Ястр.) – товстий
- Пан** (Рид.) – часто вживає слово «пан»

- Панич** (В. Дед.) – пихатий
- Паничко** (Мишк.) – панськовитий
- Пані** (Вис.) – батько за етнічною приналежністю поляк
- Пані Ганя** (Лад.) – називала себе «панею»
- Панімар** (Нов.) – працює паламарем
- Паніто** (Гор.) – вживав у розмові «О, пані, то таке діло..»
- Панове** (Мишк.) – часто вживає слово «панове»
- Панок** (Лоп.) – мав багато землі
- Панський** (Бугл.) – возив голову колгоспу (пор. панська робота)
- Панський** (Конст.) – манірний
- Панський** (Нов.) – хитрий, завжди шукав легкої роботи
- Пантар** (Гр.) – був замісником голови колгоспу (пор. місц. пантар назва птахів; пантрувати «пильнувати»)
- Пантар** (Наст.) – сутулий, як птах (пор. місц. пантар «назва птахів»)
- Панташ** (Щит.)
- Пантелка** (Сн.) – ім'я Пантелеймон
- Пантера** (В. Гл.) – працює вчителькою біології
- Пантон** (Кидан.) – удає з себе модника (пор. мол. понт «обман, хитрість; видимість чогось» [СУС])
- Панунцю** (Прис.) – до всіх старших чоловіків звертається «папунцю»
- Панча** (Товст.) – прізвище Пованда
- Панчох** (Кидан.) – складає гроші в панчохи
- Панчоха** (Скор.) – влітку ходить в панчохах
- Панчоха** (Юськ.) – їздить на возі, упряжка для коней зроблена з панчіх
- Панянка** (Бурк.) – ходить делікатно, як панянка
- Панько** (Петр.) – прізвище Паньків
- Па-па цьом** (Кидан.) – часто вживає фразу «па-па, цьом»
- Папай** (Кидан.) – прізвище Патрай
- Папаска** (Кидан.) – заїкається (пор. «паска»)
- Папах** (Тр.) – ім'я Павло
- Папка** (Залуж.) – ходить з папкою
- Папос** (Кидан.) – має вади вимови (пор. «дай папіросів»)
- Папуас** (В. Ход.) – зовні схожий на папуаса
- Папуня** (Ванж.) – у дитинстві говорив «папуня» замість «бабуня»
- Паралелепіпед** (Каль.) – не вимовляв слова «перелелепіпед»
- Парамела** (Кидан.) – на весіллі заспівів «Я парамела»
- Парамон** (Ст.) – ім'я Петро
- Паранда** (Гор.)
- Парашка** (Лад.) – неохайна
- Парашка** (Личк.)
- Пардон** (Зав.) – часто вживає слово «пардон»
- Парніша** (Дул.) – часто вживає слово «парніша»
- Парнішка** (Нов.) – прізвище Паренюк
- Паровоз** (Макс., Петр.) – часто палить
- Паровозник** (Зав.) – прізвище Поворозник
- Партек** (Ябл.) – усе партачить
- Партизан** (Год.) – служив у піхотних військах
- Партійний** (Лад.) – партійний активіст
- Партія** (Ст. Поч.) – переймався політикою
- Пасічник** (В. Гаї, Ур.) – має пасіку
- Пасічник** (Зав.) – працює пасічником
- Пасічник** (Іл.) – має пасіку

- Пастух** (Наст.) – у вертепі часто грала роль Пастушка
- Пастушка** (Мих.) – пасе корови
- Пательня** (Ол.) – має плоску форму голови
- Патер** (Каль.) – прізвище Патрило
- Патик** (Жук.) – уживає слово «патики» замість звичного «дрова»
- Патик** (Кон.) – безініціативний, байдужий до всього (пор. місц. «бездіяльний, інертний»)
- Патісон** (Наст.) – має круглу форму голови
- Патлай** (Нов.) – має густе волосся (пор. розм. патлатий «з довгим, густим, скуйовдженим волоссям» [СУМ VI, с. 94])
- Патрік** (Оз.) – ім'я Петро
- Патрусь** (Кос.) – ім'я Петро
- Пахан** (Гук., Кул.) – найавторитетніший у компанії (пор. крим. пахан «батько, ватажок злочинної групи» [Став, с. 199-200])
- Пахан** (Ст. Поч.) – керував у компанії друзів, був авторитетним
- Пахнючий** (Каль.) – охайний хлопець, пахне парфумами
- Пахолок** (Оз.) – молодший у компанії (пор. пахолок «слуга; хлопчик» [ЕСУМ IV, с. 321])
- Пацан** (Дар.) – мати сина називала «пацан» (пор. пацан «хлопчак» [ЕСУМ IV, с. 322])
- Пацюк** (Біляв.) – брудний
- Пацюк** (Лад., Мик.) – зовні схожий на пацюка
- Пацюк** (Щит.) – товстий
- Паця** (Жаб.) – товстий (пор. паця «свинка»)
- Пацьо** (Мик.) – товстий (пор. паця «свинка»)
- Пацьорка** (Воз.) – низького зросту, повна
- Паша** (Добр.) – ім'я Павло
- Паша Дерво** (Рид.) – у дитинстві говорив «дерво» замість «дерево»
- Паша Лондон** (Коноп.) – був в Англії
- Паштет** (Вишн.) – підлий, з гидким характером
- Паштет** (Гел.) – любить їсти паштет
- Паща** (Дібр.) – товстий
- Паюса** (Кол.) – ім'я Павло
- Паяльник** (Мик.) – має великий ніс
- Паяц** (Мишк.) – жартівник
- Педро** (Лоп.) – ім'я Петро
- Пейс** (Зал.) – має довгі пейси
- Пека** (Підг.) – працює програмувальником (пор. ПК «персональний комп'ютер»)
- Пекар** (Ванж.) – працює пекаром
- Пельмень** (Заг.) – працював у пельменній
- Пельмень** (Лад.) – любить їсти пельмені
- Пельо** (Жаб.) – ім'я Петро
- Пендела** (Щит.) – базіка (пор. пендика «базіка, базікання» [ЕСУМ IV, с. 334])
- Пензеник** (Жаб.) – зовні схожий на Пензенника
- Пенчулиха** (Кид.) – має великі губи
- Пепа** (Гов., Ішк., Кудр., Тр.) – ім'я Петро
- Пепа** (Кудр.)
- Пепа** (Оз.) – товстий, з великим животом (пор. піпа «міра для рідини (велика бочка)» [ЕСУМ IV, с. 371])
- Пепа** (Тил.) – висока і худа жінка (пор. піпа «міра для рідини (велика бочка)» [ЕСУМ IV, с. 371])
- Пепко** (Кидан.) – ім'я Павло
- Пепс** (Добр.) – ім'я Петро
- Пепша** (Мих.) – вредний (пор. пепшиця «перець» [ЕСУМ IV, с. 337])
- Перебендя** (В. Ход.) – професійно займається співом

- Перевертаний** (Дібр.) – перевернувся на возі
Переноска (Гр.) – високого зросту
Перепилиця (Мих.) – низького зросту
Перепуджена (Каль.) – має переляканий вираз обличчя
Перепуджений (В. Ход.) – має переляканий вираз обличчя (діал. перепуджений «наляканий»)
Перець (Кид.) – має червоний колір обличчя
Перкуносий (Гор.) – має кирпатий ніс
Перчик (Ст. Зб.) – говорить, що думає
Пес (Бурк.) – купив пса і хвалився: «але пес-пес...»
Пес (Кидан.) – прізвище Вовчук
Пес (Оз.) – злий
Пес (Підг.) – хороший друг
Пес (Товст.) – розізлився і гавкав, як собака
Пес (Худ.) – виконує усі забаганки друзів, а вони з нього насміхаються
Песик (Лоп.) – брехун
Песик (Рид.) – злий
Петево (Сок.) – часто вживає слово «птів»
Петко (Каль.) – ім'я Петро; має вади вимови
Петльос (Петр.) – ім'я Петро
Петро (В. Ход.)
Петро (Товст.) – прізвище Петрик
Петро Другий (Ос.) – високого зросту
Петров день (В. Дед.) – на іменини Петра сказав «Петров день»
Петровський (Каль.) – ім'я Петро
Петруха (Ст.) – ім'я Петро
Петручо (Підг.) – ім'я Петро
Петруша (Скор.) – ім'я Петро
Петрушечка (Ігр.) – ім'я Петро
Петух (Гр., Підг.) – ім'я Петро
Петхо (В. Ход.) – ім'я Петро
Петя (Зав.) – прізвище Петрина
Петя Ларок (Прис.) – у кіоску вкрав гроші
Петя Пчілка (Жовтн.) – працював пасічником
Петя Смішний (Ігр.) – кумедний
Петьо (Сам.) – ім'я Петро
Печатка (Ішк.) – працює поштарем
Печений (Гумн.) – обпік ногу і має шрами
Пещалка (Боб.) – має пискливий голос
П'єр (Лоп.) – ім'я Петро
Печка (Мик.) – прізвище Опеченик
Печкін (Плеб.) – будував печі
Пивний барон (Кон.) – працює директором пивзаводу
Пилипичка (Ів.) – ім'я по батькові Пилипівна
Пилипцьо (Макс.) – ім'я Пилип
Пилосос (Циг.) – говорить у ніс, гугнявить
Пиля (Мик.) – прізвище Пилявський
Пиндраг (Кон.) – пихатий (пор. пинда «зарозумілість, пиха, чванство» [ЕСУМ IV, с. 370])
Пиндюрка (Щит.) – безголовий (пор. мол пиндюрка. «маленька деталька»)
Пйон (Кидан.) – прискіпливий, все міряв, дуже точний (пор. пйон «шнур із тягарцем для визначення прямої» [Вік.]
Пйоць (Зал.) – ім'я Петро

- Пйшоша** (Гук.) – зловживає алкоголем; вживає слово-паразит «пйшоша»
- Пипа** (Дар.) – довго ссав пипку
- Пипка** (Кудр.) – довго ссав пипку
- Пиріг** (Жаб.) – товстий
- Пиріг** (Іш.) – низького зросту, повний
- Пиріжок** (Скор.) – любить їсти пиріжки
- Пирконіс** (Сн.) – має великий ніс
- Пирожиха** (Пл.) – часто пече пиріжки
- Писанка** (Тр.) – гарна, товстенька
- Писар** (В. Дед., Вол.) – був головою сільської ради, підписував документи
- Пискля** (Ів.) – має пискливий голос
- Письмо** (Гук.)
- Письо** (Гук.) – уживає слово «письо» замість «писок»
- Пича** (Дар.) – прізвище Ничик (пор. рим. нича – пича)
- Пишна** (Пер.) – товста
- Пияк** (Рид.) – зловживає алкоголем
- Пиячка** (Худ.) – зловживає алкоголем
- Пібіп** (Конст.) – їздив на велосипеді без сигналу і кричав «пібіп»
- Півень** (Лоп.) – забіяка
- Півень** (Мол.) – рано встає
- Підзель** (Рид.) – любить малювати (пор. І. Пінзель – відомий галицький скульптор)
- Підкидач** (Ів. Підв.) – узимку підсипає дорогу піском
- Підлісник** (Щит.) – живе під лісом
- Підпілітько** (Гор.) – грав дитячу гру «Підпіліть і куткують»
- Підприємець** (Дул.) – працює підприємцем
- Підхомна** (Нов.) – живе під горою Хома
- Пізьо** (Жаб.) – спокійний (пор. цізьо, асоц. місц. пізьо «тихо-тихо»)
- Піка** (Ябл.) – часто вживає слово «піка»
- Пікало** (Біл.) – говорить високим тембром, ніби пікає
- Пікало** (Сок.) – музика
- Пікачу** (В. Гаї) – низького зросту, рухливий (пор. Пікачу – герой мультфільму «Покемони»)
- Пікіто** (Жаб., Каль.) – ім'я Петро
- Пілюля** (Наст.) – прізвище Пільович
- Пілюля** (Оз.) – був директором, всіх діймав
- Піля** (Мик.) – ім'я Ліля (пор. рим. Ліля – піля)
- Піля** (Товст.) – прізвище Пелячик
- Піна** (Гумн.) – ім'я Поліна
- Пінгвін** (Бурк.) – має великий живіт, важку ходу
- Пінгвін** (Коз., Прис., Тр., Юськ.) – ходить широкими кроками, повертаючи корпус при ході, як пінгвін
- Пінгвін** (Ком.) – низького зросту, повна
- Пінго** (Дул.) – ходить широкими кроками, повертаючи корпус при ході (пор. пінгвін)
- Пінєндзова Настя** (Заліз.) – називає гроші «пінєндзами»
- Піонервожата** (Ст. Зб.) – командує чоловіком
- Піпа** (Коноп.) – любить свистіти
- Піпа** (Лад., Макс.) – ім'я Петро
- Піпікало** (Жаб.) – заїкається (пор. «пікало»)
- Піпчикс** (Мишк.) – низького зросту (пор. пер. пупчик)
- Пірат** (В. Ход., Залуж., Ястр.) – має шрами на обличчі
- Пірат** (Март.) – прізвище Перит
- Пір'ячко** (Кул.) – подер подушки і розсипав усе пір'я по повітр'ї
- Пісний** (Петр.) – у піст їв сало і казав, що воно пісне

- Пітра** (Буд.) – ім'я Петро
- Пігух** (Худ.) – прізвище Когут
- Піф** (Крог.) – мисливець (пор. «піф-паф»)
- Піфагор** (Кидан.) – добре знав математику
- Піфан** (Дар.) – ім'я Іван
- Піхота** (Мол.) – служив у піхотних військах
- Піхота** (Худ.) – прізвище Піхоцький
- Піцян** (Кос.) – неправильно вимовляє слово «пацан»
- Піцьоня** (Ів.) – манірний (пор. піцькати)
- Пічка** (Тр.) – казав, що він гарячий, «як пічка»
- Плакса** (Кид.) – жалісливий
- Плейшнер** (В. Гл.) – зовні схожий на Плейшнера – героя кінофільму «Сімнадцять миттєвостей весни»
- Пливунчик** (Наст.) – любить плавати
- Плоский** (Заліз.) – має овальну форму голови
- Плуг** (Наст.) – тупенький
- Пляскач** (Кос.) – має плоский ніс
- Плячок** (Гр.) – прізвище Паланиця (пор. місц. плячок «торт або пиріг»)
- Плячок** (Кидан.) – прізвище Паляниця
- Пляшка** (Каль.) – уживає слово «пляшка» замість звичного «фляшка»
- Пльомба** (Лад.) – неправильно вимовляє слово «пломба»
- Пльохо** (Мик.) – манірно розмовляє
- Поберліцькана** (Жаб.) – має обличчя зі слідами від віспи (пор. місц. поберліцькати «порушити цілісність, перерити»)
- Побіліть-покрасіть** (Підг.) – майстер-ремонтник з Грузії, часто говорив, що він може «побіліть-покрасіть»
- Повар** (В. Гаї) – зварювальник (пор. варити)
- Повар** (Вис.) – працює поваром
- Повар** (Жаб.) – прізвище Кухар
- Повариха** (Мих.) – працює поваром
- Поварка** (Бурк.) – працює поваром
- Повхап** (Вол.) – має вади вимови (пор. «покрапав»)
- Погородниця** (Кидан.) – краде з городів овочі
- Подушка** (Циг.) – товста
- Поет** (Вис.) – писав вірші
- Поєдинок** (Щит.) – влаштував із суперником поєдинок за прихильність дівчини
- Пожарник** (Мих.) – працює пожежником
- Покемон** (В. Гаї) – низького зросту, рухливий (пор. Покемон – герой мультфільму «Покемони»)
- Покемон** (Яг.) – курносий (пор. Покемон – герой мультфільму «Покемони»)
- Покійник** (Кудр.) – зловживає алкоголем, має сонний вигляд
- Полівізатор** (Худ.) – як говорить, плюється
- Поліцай** (Жовтн.) – працює охоронцем
- Поліцейко** (Мол.) – колишній вчитель німецької мови, на уроках дуже кричав
- Поліціантка** (Сн.) – працює міліціонером
- Полка** (Гов.) – худа; розказувала, що впала в поїзді «з полки»
- Полковник** (Воз., Плеб.) – військовослужбовець
- Полтава** (Мих.) – походить із м. Полтави
- Полундра** (Юськ.) – після армії затіяв бійку і кликав усіх на підмогу «полундра»
- Полюшка** (Оз.) – ім'я Пелагія
- Поляк** (В. Гаї, Залуж., Лоп., Наст., Плеб.) – за походженням поляк
- Поляна** (Зав., Підг.) – прізвище Полянчук

- Полька** (Лад., Ст.) – за походженням полька
- Польова** (Личк.)
- Польович** (Юськ.) – живе на хуторі
- Польовка** (Личк.) – живе у полі
- Польський ксьондз** (Оз.) – працював завскладом, який був розміщений у костелі
- Помідор** (В. Гл.) – товстий, має червоні щоки
- Помідор** (В. Ход., Ів., Конст.) – має червоний колір обличчя
- Помідор** (Залуж.) – товстий
- Помідор** (Лад.) – товстий, має червоні щоки
- Помідор** (Мишк.) – походить із м. Заліщики, де вирощують помідори
- Помідора** (Бурк., Ос., Туст., Чайч.) – має червоний колір обличчя
- Помідора** (Ос.) – товстий, має червоні щоки
- Помідорка** (Гов.) – має червоний колір обличчя
- Помідорка** (Гр.) – товстий
- Помідорчик** (В. Гл.) – уживає слово «помідорчик» замість звичного «помідор»
- Помідорчик** (Наст.) – продавав помідори
- Помідорчик** (Тил.) – низького зросту, повний, має червоні щоки
- Помідорчиха** (Оз.) – вирощує помідори
- Поміщик** (Кудр.) – має багато землі
- Поні** (Граб.) – прізвище Кобилянський
- Понка** (Туст.) – товста (пор. Понка – героїня мультфільму «Качині історії»)
- Понка** (Циг.) – низького зросту (пор. Понка – героїня мультсеріалу «Качині історії»)
- Пономарьов** (В. Гл.) – ім'я Олександр; зовнішньо схожий до співака Олександра Пономарьова
- Пончик** (Боб., Дар., Кос., Лоп., Мих., Тр., Шиб.) – товстий
- Пончик** (Ів.) – прізвище Пославський; низького зросту, товстий
- Пончик** (Каль.) – прізвище Пончко
- Пончичка** (Воз.) – товста
- Пончко** (Гел.) – товстий (пор. пончик)
- Попа** (Оз.) – прізвище Нездропа
- Попадя** (Заг.) – дуже часто ходила до церкви, набожна
- Попадя** (Ігр., Гук.) – попадя
- Попандя** (Гел.) – неправильно вимовляє слово «попадя»
- Попаринка** (Іл.) – мати ошпарила чоловіка (пор. попарити)
- Попердунька** (Кидан.) – мати називала доньку «попердунька»
- Попик** (В. Ход.) – співає у церкві
- Попик** (Мих.) – працює дяком
- Попиха** (Худ.) – батько священник
- Попік** (Мик.) – працює дяком
- Поплавок** (Мик.) – любить рибалити
- Поплета** (Туст.) – багато говорить непотрібного
- Попутя** (Лад.)
- Портрет** (Ів.) – прізвище Петренко
- Портун** (Кул.)
- Потайна** (Петр.) – дуже таємнича
- Потапич** (Оз.) – ім'я Михайло; дуже сильний, як ведмідь (пор. Михайло Потапич – казковий персонаж, ведмідь)
- Поташ** (Яг.) – має гарячий характер (пор. місц. поташ «сода»)
- Потер** (Оз.) – зовні схожий на Гаррі Поттера – героя кінофільму «Гаррі Поттер»
- Потира** (Буд.) – крав усе, що погано лежить (пор. жарг. тирити)
- Потіцан** (Воз.) – живе біля потічка
- Потіцький** (Сок.) – походить із смт Золотий Потік

- Потічка** (Личк.) – живе за потоком
- Потя** (В. Гл.) – прізвище Потіха
- Похвальона** (Кос.) – манірна
- Поц** (Гел.) – підлий, гидкий (пор. мол. поц «дуже погана й нешанована людина» [Став., с. 217])
- Поца** (Кл.) – гидка людина (пор. мол. поц «дуже погана й нешанована людина» [Став., с. 217])
- Почті** (Зав.) – часто вживає слово «почті»
- Пошта** (Гр.) – пліткарка
- Пошта** (Пл., Ванж.) – працює у поштовому відділенні
- Поштар** (Добр.) – пліткар
- Поштар** (Мих.) – працює поштарем
- Поштарик** (Щит.) – працює поштарем
- Поштарка** (Бугл., Воз., Гл., Гов., Зал., Каль., Кон., Пл., Чайч., Щит.) – працює поштарем
- Поштарка** (Туст.) – знає усі новини
- Практика** (Кудр.) – часто говорив, що «у всякому ділі потрібна практика»
- Прапор** (Кидан.) – служив прапорщиком
- Пратек** (Ябл.) – живе біля прачки
- Президент** (Кр.) – мав «білу гарячку» і говорив, що він президент
- Придибаха** (Жук.) – робить малі кроки (пор. дибати «повільно і важко або невміло переставляти ноги» [СУМ II, с. 269])
- Приймак** (Залуж., Ябл.) – сирота
- Приколіст** (Біляв., Ст. Петл.) – смішний (пор. мол. приколіст «людина, яка любить жартувати, створює смішні ситуації» [Став, с. 220])
- Принцеса** (Пл.) – вереда
- Приставка** (Гел.)
- Прищ** (Боб., Петр.) – має лице у вуграх
- Прищ** (В. Гл.) – влізливий, всюди його повно
- Прінц** (Бугл.) – поважний
- Пріча** (Підг.) – працює перукарем (пор. мол. пріча «зачіска»)
- Пробірочний** (Гор.) – працював на фабриці, мив пробірки
- Прокопець** (Мих.) – ім'я Прокіп
- Прокурор** (Мишк.) – працює юристом
- Професор** (Біл., Добр.) – працює вчителем
- Професор** (В. Гл.) – студент; дуже поважний; носить солідний одяг
- Професор** (Гел.)
- Професор** (Нест.) – розумний
- Професор** (Ст.) – поважний
- Професорка** (Заг.) – працювала на фермі, але гарно одягалася
- Профсоюз** (Сок.) – працює у профсоюзі
- Прудка** (Воз.) – активна, швидка
- Прусачиха** (Ігр.) – походить із Німеччини
- Прянік** (Ів. Тер.) – прізвище Корж
- Психолог** (Залуж.) – вчиться на психолога
- Псярник** (Вис.) – має багато собак
- Пташечка** (Бугл.) – чоловік називав дружину «пташечка»
- Пташечка** (Жук.) – надутий, буркітливий
- Птенчек** (Лад.) – низького зросту
- Птенчік** (Кон.) – прізвище Дзьоба
- Птічка** (Дар.) – гарно співає
- Птічка** (Залуж.) – низького зросту
- Птічник** (Худ.) – прізвище Синиця

- Пуга** (Макс.) – ім'я Петро
- Пуголовок** (Біляв.) – має маленьку голову
- Пуголовок** (Вишн.) – має велику голову
- Пугу** (Каль.) – маломовний (пор. «ні «пу-гу»»)
- Пугутькало** (Дар.) – прізвище Сова
- Пудель** (Бер.) – прізвище Пудельський
- Пудосівська** (Кон.)
- Пуз** (Зав.) – має великий живіт (пор. пузо)
- Пузатий** (Рид.) – має великий живіт (пор. пузо)
- Пузач** (Скор.) – має великий живіт (пор. пузо)
- Пузо** (Гр.)
- Пузя** (Мик.) – прізвище Повзун
- Пуля** (Бер.) – активний, швидкий (пор. рос. пуля «куля»)
- Пуля** (Дар.) – кволий
- Пулярис** (В. Дед.) – вживає слово «пулярис» замість «кошелек» (пор. пулярис «гаманець» [ЕСУМ IV, с. 633])
- Пульвир** (Кон.) – працює штукатуром (пор. пульвизатор)
- Пулька** (В. Дед.) – швидка, активна (пор. рос. пуля «куля»)
- Пулька** (Кидан.) – низького зросту
- Пульман** (Мишк.) – працював на крані (пор. діал. пуляти «попадати»)
- Пульо** (Личк.) – швидкий (пор. куля)
- Пундель** (Гов., Зал., Коноп.) – має дрібні кучері
- Пунцьо** (Каль.) – ім'я Павло
- Пунь** (Прис.) – ім'я Павло
- Пуньо** (Стриг.) – ім'я Павлуньо (<Павло)
- Пупа** (Жаб.) – товстий (пор. пуп)
- Пупець** (Бер.) – має великий пупець
- Пупець** (Каль.) – товстий
- Пупс** (В. Гаї) – низького зросту (пор. пупсик «лялька-малюк»)
- Пупсік** (Коноп.) – найменша з багатодітної сім'ї
- Пупсік** (Петр.) – низького зросту, повна
- Пупцата** (Кос.) – товста (пор. пуп)
- Пупченко** (В. Гаї) – товстий (пор. пуп)
- Пупчик** (Буд.) – тато в дитинстві назвав пупчиком
- Пурец** (Бар.) – хуліган (пор. пуриц «погромщик, хуліган» [ЕСУМ IV, с. 637])
- Пусік** (Гр.) – симпатичний хлопець
- Пусік** (Кол.) – мати сина в дитинстві називала «пампусік»
- Пуська** (Мих.) – ім'я Марія
- Путана** (Худ.) – не знала, хто батько її дитини
- Путенька** (Ком.) – низького зросту, повна (пор. діал. путня «діжка, цебро або відро» [СУМ VIII, с. 404])
- Путо** (Ванж.) – плентає ногами, ніби спутаний
- Путо** (Гук.) – прізвище Процик
- Путька** (Каль.) – ім'я Петька (<Петро)
- Путьо** (Дар.), – прізвище Пахновський
- Путьо** (Мих.) – ім'я Петро
- Пух** (В. Гаї, Каль., Оз., Ст.) – товстий (пор. Вінні-Пух – літературний та мультиплікаційний герой)
- Пух** (Зал.) – мати на сина казала, що «дитина як пух»
- Пух** (Заліз.) – легенький, як пух
- Пух** (Ішк.) – має тонке волосся, схоже на пух
- Пух** (Прис.) – лагідний, спокійний

- Пуц** (Тр.) – є представником уніатської церкви (пор. ПУЦ – аббревіація «представник уніатської церкви»)
- Пуціринця** (Жаб.) – низького зросту (пор. діал. пуцірінок, пуцьвірінок «безпере пташеня» [СУМ XVIII, с. 410])
- Пушкарьова** (Бер.) – носить великі окуляри, як Пушкарьова – героїня серіалу «Не родись красивою»
- Пушкарьова** (Мик.) – зовні схожа на Пушкарьову – героїню серіалу «Не родись красивою»
- Пушкарьова** (Тр.) – некрасива, як Пушкарьова – героїня фільму «Не родись красивою»
- Пушкін** (Бугл.) – улюблений письменник О. Пушкін
- Пушкін** (В. Ход.) – писав вірші
- Пушкін** (Дар.) – романтик
- Пушкін** (Зав., Кр., Тр.) – має кучеряве волосся і довгі пейси, як О. Пушкін
- Пушкін** (Каль.) – писав вірші
- Пушкін** (Оз.) – зовні схожий на О. Пушкіна
- Пушок** (Петр.) – має пишне волосся
- Пчілка** (Каль.) – працюючий
- Пчілка** (Кр.) – бджоляр
- Пчолка** (Мик.) – бджоляр
- Пчолка** (Пр.) – працююча
- Пшениця** (Наст.) – прізвище Пшеничний
- Пшеняр** (Гов.) – походить із с. Мшанець
- Пшенярка** (Гов.) – походить із с. Мшанець
- Пшик** (В. Гаї) – поляк за походженням (пор. мол. пшек «поляк» [Став., с. 225])
- Пшонка** (В. Гл., Туст.) – низького зросту, повна
- П'яничка** (Ст. Петл.) – зловживає алкоголем
- П'ятка** (Оз.) – оре друзям город за 5 гривень
- П'яц** (Л.) – неправильно вимовляє слово «п'ять»
- Рабенька** (Мол.) – має рябе обличчя
- Рабін** (Каль.) – зовні схожий на жида (пор. асоц. равин)
- Рад** (Біляв.) – ініціали прізвища, імені та імені по батькові РАД <Рогатинський Андрій Денисович
- Радикал** (Гр.) – любить говорити про політику
- Радіо-няня** (Юськ.) – працює електриком (пор. радіопередача «Радіо-няня»)
- Радянська жінка** (Жовтн.) – називала себе радянською жінкою, вважаючи справедливою
- Райкін** (Л.) – зовні схожий на А. Райкіна
- Рак** (Мик.) – прізвище Ракоча
- Ракета** (Ястр.) – швидко ходить
- Рама** (Худ.) – сутулиться
- Рамона** (Бугл.) – ім'я Раїса
- Ранютко** (Коноп.) – встає рано і називає себе «ранютко»
- Раньовський** (Каль.) – не має руки (пор. поранений)
- Рарик** (Бугл.) – любить кататися на велосипеді (пор. пер. ровер)
- Ратиця** (Дар.) – ходить, ніби ратицями
- Ратичка** (Л.) – кульгає
- Рафік** (Ігр.) – має машину-«рафік»
- Рахівничка** (Сок.) – батько працює бухгалтером
- Рахіра** (Кудр.) – виконувала у виставі роль Рахіри
- Рахміль** (Тил.) – часто вживає слово «рах»
- Ревета** (Гов.) – голосистий, говорить, ніби реве
- Ревізор** (Біл.) – працює ревізором
- Ревус** (Гов.) – голосистий, говорить, ніби реве
- Регент** (Петр.) – був керівником церковного хору

- Редька** (Шиб.) – має «кислий» вираз обличчя
- Резина** (Підг.) – прізвище Резняк
- Рейган** (Мол.) – зовні схожий на Р. Рейгана
- Рекет** (Гук.) – «крутий»
- Рекетьор** (Ст. Зб.) – рекетир
- Рекрут** (Кл.) – служив в армії найманцем
- Рекса** (Іл.) – кричить, як гавкає (пор. Рекс – кличка собаки)
- Рембиха** (Мих.) – міцної статури (пор. Рембо – герой кінофільму «Рембо»)
- Рембо** (Оз.) – бойова, швидка (пор. Рембо – герой фільму «Рембо»)
- Рена** (Гр.) – має собаку з кличкою Рена
- Реп** (Рид.) – часто вживає слово «реп»
- Решето** (Товст.) – прізвище Решетуха
- Решітка** (Сам.) – на вікнах хати зробив решітку
- Риб'яча смерть** (Гов.) – любить рибалити
- Риба** (Гл.) – дуже пластична
- Риба** (Гук.) – прізвище Рибяк
- Риба** (Зав.) – прізвище Карпець
- Риба** (Заг.) – дуже балакучий
- Риба** (Сок.) – живе біля річки
- Риба** (Худ.) – любить рибалити, варить хорошу уху
- Рибак** (Бар.) – працює завідувачем ставками
- Рибак** (Буд., Підг.) – любить рибалити
- Рибак** (Макс.) – любить рибалити
- Рибалка** (Тр.) – прізвище Рибавт
- Рибачка** (Личк.) – любить рибалити
- Рибачок** (Пр.) – прізвище Рибак
- Рибачок** (Пр.) – прізвище Рибак; маленький
- Рибка** (Дул.) – прізвище Сухорібко
- Рибка** (Залуж.) – гарна дівчина
- Рибка** (Коноп.) – рухається плавно, як рибка
- Рига** (Підг.) – прізвище Ригайло
- Ридимка** (Ст. Поч.) – походить з с. Ридимль
- Рижа** (Бар., Воз., Жаб., Іл., Нов., Юськ.) – має руде волосся
- Рижий** (В. Гл., В. Дед., Вишн., Год., Гук., Дул, Кол., Кон., Кул., Мш., Наст., Ос., Плеб., Скор., Тил.) – має руде волосся
- Рижий** (Ів.) – любить рудих котів
- Рижий** (Кидан.) – має руде волосся, обличчя з веснянками
- Рижий** (Ябл.) – прізвище Рудик
- Рижик** (Мик.) – має руде волосся
- Ризикант** (Лоп.) – любить ризикувати
- Рило** (Іл.) – некрасивий
- Римський** (Циг.) – прізвище Римарчук
- Ринат Ахметов** (Бер.) – ім'я Рената
- Ринва** (Бер.) – ім'я Рената
- Рисочка** (Кол.) – уживає слово «рисочка» замість «тире»
- Рисьо** (Зал.) – ім'я Орест
- Рихт** (Коноп.) – ретельно все виконує, пунктуальний
- Рідний** (Наст.) – комунікабельний, швидко знаходив з усіма спільну мову
- Рідошікий** (Жук.) – худий
- Ріма** (Ком.) – ім'я Роман
- Ріпатий** (Лад.) – прізвище Гладкий
- Ріпка** (Жаб.) – товстий

- Ріпчатко** (Жаб.) – робив салат з ріпи
- Робот** (Тр.) – пасивний
- Ровер** (Іл.) – нерозумний (пор. дурний, як ровер)
- Рогалик** (Плеб.) – високого зросту, худий
- Рогальок** (Кр.) – прізвище Рога
- Рогатий** (Гов.) – виконував роль Чорта у вертепі
- Рогатий** (Іл.) – прізвище Рогатинчук
- Рогатий** (Мик.) – прізвище Рогатинський
- Рогатинець** (Щит.) – походить із м. Рогатин
- Рогаль** (Гов.) – кохана дівчина походить з родини Рогалів
- Родич** (Сам.) – жив у сім'ї родичів
- Родько** (Жаб.) – ім'я Родя (<Радіон)
- Рожки да ножки** (Каль.) – часто вживає вислів «рожки да ножки»
- Розвідка** (Скор.) – допитливий
- Розвод** (Оз.) – прізвище Розвадовський
- Розводящий** (Март.) – примирює всіх під час бійки
- Розвора** (Залуж.) – безвідповідальний (пор. розвора «роззява» [Гр. IV, с. 36])
- Роздзява** (Заліз.) – неохайна
- Розумний** (Мол.) – розумний
- Рок-н-рол** (Зав.) – прізвище Рокецький
- Рома Брейк** (Коноп.) – гарно танцює брейк-данс
- Рома Зарісовка** (Конст.) – часто вживає фразу «класна зарісовка»
- Романець** (Рид.) – ім'я Роман
- Ромео** (Біляв.) – закоханий (пор. Ромео – персонаж твору «Ромео і Джульєтта»)
- Ромео** (Гел.) – закоханий, замріяний
- Ромона** (Мишк.) – зовні схожа на Рамону – героїню серіалу «Ромона»
- Ромочко** (Добр.) – ім'я Роман
- Ромочко-Пилипочко** (Добр.) – Роман Пилипович
- Ром-Ромочка** (Март.) – Рома Романівна
- Ромца** (Гов.) – ім'я Роман
- Роня** (Тр.) – ім'я Вероніка
- Ропуха** (Біл.) – має великі очі
- Ропуха** (Кид.) – товста
- Росолиха** (Іл.) – хвалилася добрим бульйоном
- Ротфелер** (Боб.) – зовні схожий на собаку породи ротфелер
- Рубель** (Ст. Зб.) – жадібний
- Рубель вісімдесят** (Кидан.) – любив вино у часи Радянського Союзу вартістю 1 руб. 80 коп.
- Рудий** (Мик., Ст. Зб.) – має руде волосся
- Рудий** (Підг.) – прізвище Рижий
- Рудик** (Яг.) – має руде волосся
- Рудячка** (Кудр.) – має руде волосся
- Руж** (Яг.) – прізвище Ружицький
- Ружа** (Біляв., Кид.) – має червоний колір обличчя
- Рузя** (Ів. Тер., Мих.) – ім'я Розалія
- Рукудайна** (Гов.) – часто вживає фразу «руку дай на...»
- Рула** (Гов.) – часто вживає слово «рула»
- Рула** (Кид.) – працює таксистом (пор. рулювати)
- Руля** (Жаб.) – командує в компанії, заводій
- Руля** (Каль., Кидан., Підг., Тр., Товст.) – ім'я Руслан
- Руля** (Пр.) – працює таксистом (пор. рулювати)
- Руль** (Ів.) – ім'я Руслан
- Румунка** (Щит.) – приїхав із Румунії

Рура (Гов.) – ім'я Юра (<Юрій)

Рура (Козл.) – часто плакала в дитинстві криниці (пор. розм. рура «те саме, що труба» [СУМ XVIII, с. 910])

Рус (Пізн.) – говорить з російським акцентом

Русалка (Добр., Підг.) – має біле пряме волосся

Руска (Лоп., Мих., Мол.) – приїхав із Росії

Руский (Дар.) – говорить з російським акцентом

Руский (Мишк.) – був репресований і вивезений у Сибір

Руслік (Мишк.) – ім'я Руслан

Русь (Гел.) – ім'я Руслан

Руська (Біл.) – ім'я Розалія

Руське чудо (Бугл.) – приїхав із Росії і сам себе назвав чудом

Рухлє (Ром.) – ходить розкоординовано (пор. рухля)

Ряба (Щит.) – має рябе обличчя

Рябіна (Тр.) – збирав горобину і стріляв нею з рогатки

Рябусь (Ванж.) – має руде волосся, обличчя з веснянками (пор. рябий)

Сава (Бурк.) – прізвище Савка

Сава (Підг.) – прізвище Савіцький

Савіола (Підг.) – футболіст; зовні схожий на футболіста Савіолу

Савка (Яг.) – прізвище Сава

Савула (Буд.) – ім'я Сафатій

Сайка (Іл.) – неправильно вимовляє слово «зайка»

Сак (Бугл.) – працює вчителем біології

Саламаха (Кудр.) – ім'я Степан

Саламка (Мих.) – неправильно вимовляє слово «соломка»

Саламон (Бурк.) – удає розумного

Саламон (Щит.) – мудрий

Сало (Гумн.) – прізвище Салій

Сало (Іл.) – товстий

Салосєд (Гл.) – товстий

Салфетка (В. Гаї) – на весіллі просив салфетку

Сальоний (Заг.) – говорить із російським акцентом

Сальоний (Кол.) – прізвище Солодкий

Сальцісон (В. Гаї) – товстий

Самарик (Ястр.) – має машину «Самара»

Самба (Зав.) – прізвище Самолюк

Саме той (Бер.) – коли випив забагато алкоголю, не міг знайти свого дому

Самогонщиця (Підг.) – продає вдома горілку

Самосьонок (Кон.) – прізвище Самосьо

Самурай (Мик.) – має довге у хвостик зібране волосся

Саня (Каль.) – ім'я Олександр

Сапер (Мик.) – ходив по школі з антеною від радіо та шукав сигнал

Сапко (Нов.) – ремонтував сапи

Сапоги (В. Гаї) – уживає слово «сапоги» замість «чоботи»

Сапун (Ів.) – часто сопе

Сапутова петелька (Наст.) – ім'я Анелія (пор. рим. Анелька – петелька)

Сара (Прис.) – прізвище Сарніцький

Саса (Мишк.) – ім'я Саша (<Олександр); має вади вимови

Сафат (Дар.) – ім'я по батькові Йосафатович

Сафроньо (В. Ход.) – ім'я Софрон

Саша (Тр.) – нерозумний

Саша Художник (Козл.) – уміє гарно малювати

- Святий** (Гел., Мик., Наст.) – протестант
Святий (Каль.) – любить говорити про релігію
Свинарка (Вис.) – працює свинаркою
Свиня (В. Гл.) – товста
Свиня (Ігр.) – прізвище Куць
Свиня (Ст.) – наглий
Свистун (Яг.) – часто присвистує
Свистунчик (В. Ход.) – присвистує
Свідер (Коноп.) – прізвище Свідерський
Свістюлька (Дар.) – ім'я Світлана
Світлофор (Кидан.) – моргає очима
Світлячок (Ів.) – очі світяться
Свічка (Гор.) – високого зросту
Свічка (Підг.) – влізливий, всюди пхає свого носа, хоче все знати (пор. «тримати свічку»)
Свята (Бар.) – майже усю Біблію знає напам'ять
Свята (Скор.) – належить до релігійної секти
Святий (Вол.) – вів правильний спосіб життя
Святий (Іл.) – проповідував, часто бував у святих місцях
Святий (Ішк.) – ім'я Святослав
Святий (Лад.) – хитрий і підступний
Святий (Щит.) – прізвище Світенький
Священик (Ст. Зб.) – працює священиком
Сейма (Кон.) – працює головою сільради (пор. сейм «...центральний станово-представницький орган...» [СУМ ІХ, с. 110])
Сейф (Оз.) – відкладає гроші
Секретарка (Воз., Мих.) / **Славка Секретарка** (Іл.) – працює секретарем
Секретарка (Гумн.) – знає всі новини
Селеймон (Каль.) – ім'я Семен
Село (Наст.) – прізвище Сельська
Семен (Сок.) – прізвище Семенчук
Семен (Товст.) – прізвище Семенович
Семий (Бурк.) – сьома дитина в сім'ї
Семйон (Каль.) – ім'я Семен
Семінчик (Тил.) – ім'я Семен; низького зросту
Семко (Кост.) – нерозумний
Сендер (В. Дед.)
Сенцьо (Мишк.) – ім'я Семен
Сеньйор (Оз.) – народився в Італії
Сеньйор (Сн.) – їздив в Італію
Сер (Берим.) – багатий
Сердючка (Коз.) – за манерами поведінки схожа на Сердючку
Середа (Кр.) – напивався у середу, бо мав у цей день вихідний
Сержант (Гр.) – працює міліціонером
Сержантка (Дар.) – працює міліціонером
Сеско (Тил.) – шепелявить (пор. «ще»)
- Сєвачка** (Добр.) – ім'я Всеволод
Сєвий (Лад.) – має сиве волосся
Сєдой (Заг.) – прізвище Сивик (пор. рос. сивий седой)
Сєдой (Пр.) – має сиве волосся (пор. рос. сивий седой)
Сєка (Гов.) – любить грати карти (пор. сека «термін у грі в карти»)
Сємічка (Каль.) – повчав дітей не лузгати насіння
Сємічка (Підг.) – торгує соняшником

- Семочка** (Плеб.) – низького зросту (пор. рос. семочка «насіння соняшника»)
Сеня (Коноп.) – прізвище Сенчик
Сергус (Прис.) – ім'я Сергій
Серий (В. Гаї)
Серий (Ів., Іл., Коноп., Оз., Пл., Шиб.) – ім'я Сергій
Сибірська (Сн.) – походить із Сибіру
Сивак (Гов.) – має сиве волосся
Сивенький (Скор., Ябл.) – має сиве волосся
Сивий (Воз., Год., Зав., Март., Скор., Сок.) – має сиве волосся
Сивий (Гук.) – прізвище Сівінський
Сивий (Іл.) – має біле волосся
Сивйорко (Гор.) – ім'я Юрій, мав замолоду сиве волосся (пор. сивий Юрко)
Сигналізація (Кид.) – наклепник
Сизий (Гел.) – має сірий колір волосся
Силач (Біляв) – сильний
Силка (Циг.) – поламав комп'ютер, бо відкривав «ссилку»
Синдар (Сок.) – працює кравцем (пор. Синдар – герой кінофільму «Володар кілець»)
Синиця (Кудр.) – низького зросту, згорблена
Синиця (Кул.) – низького зросту; рухлива
Синиця (Ястр.) – прізвище Синишин
Синичка (Залуж.) – низького зросту
Синій (В. Дед.) – зловживає алкоголем
Синій (Оз.) – прізвище Санайко; батько зловживає алкоголем
Синій (Ябл.)
Синок (Залуж.) – часто вживає слово «синок»
Синяк (Гов.) – має синій колір обличчя
Синяк (Каль.) – зловживає алкоголем (пор. мол. синяк «алкоголік, п'яниця» [Став., с. 237])
Синьо (Ос.) – мати сина в дитинстві називала «синьо»
Сир (Вис.) – відігрів сир, а спалив кухню
Сирена (Плеб.) – має дзвінкий і гучний голос
Сирник (Дібр.) – прізвище Ситник
Сирник (Підг.) – ім'я Сергій
Сирота (Наст.) – сирота
Сищик (Рид.) – працює слідчим (пор. рос. сыщик)
Сівалка (Наст.) – працює хліборобом
Сід (Тр.) – любить музиканта Сіда Вішеза
Сіко (Март.) – ім'я Сергій
Сіко (Мол.) – працює на косарній машині (пор. сікти)
Сілінчик (Оз.)
Сіма (Яг.) – прізвище Сімченко
Сімейка (Добр.) – має велику сім'ю
Сіменс (Ст. Поч.) – мав всі телефони марки «Siemens»
Сім-сім – той-той (Зав.) – часто повторював «той-той», дорифмували «сім-сім»
Сінгарела (Ів.) – часто співав пісню «Сінгарела»
Сіно-солома (Коноп.) – плутала правий і лівий боки
Сіньо (Мик.) – прізвище Зіньчик
Сірий (Голг.) – ім'я Сергій
Сірий (Ст.) – має сірий колір волосся
Сірко (Жаб.) – має сірий колір волосся
Сірко (Кидан.) – має собаку з кличкою Сірко
Сіся (Тр.) – має великі груди (пор. мол. сісі «груди»)
Сітро (Жаб.) – любить пити ситро

- Січ** (Товст.) – прізвище Стрелківський
Січка (Оз.) – прізвище Січкоріз
Скажена нога (Ст. Зб.) – має великий розмір ноги
Скажений (Гов.) – має запальний, гарячий характер
Скажімо (Шиб.) – часто вживає слово «скажімо»
Скай (Підг.) – зовні схожий на О. Собчука – соліста групи «С.К.А.Й.»
Скакун (В. Дед.) – украв коня і поїхав на ньому верхи
Скакун (Воз.) – їхав верхи на коні
Скакунчик (В. Гл.) – прізвище Скакун
Скалатська (Щит.) – походить із м. Скалат
Скаля (Мик.) – прізвище Скальський
Скелет (Дул.) – дуже худий
Скіл (Зав.) – прізвище Яскілка
Скіпі (Гов.) – у дитинстві любив фільм про дельфіна Скіпі
Скнара (Добр.) – скнара
Скобель (В. Дед.) – любить рибалити
Скорород (Юськ.) – швидко ходить
Скоця (В. Дед.)
Скрипач (Яг.) – прізвище Скрипка
Скрипка (Жаб.) – прізвище Музика (пор. скрипка «струнний музичний інструмент»; пор. Скрипка «прізвище чи сценічне ім'я вокаліста групи «ВВ» Олега Скрипки»)
- Скрипка** (Каль.) – прізвище Музика; має гарний голос
Скрипка (Макс.) – прізвище Скрипчук
Скрипник (Туст.) – має тонкий голос (пор. скрипка)
Скуба (Оз.) – любив скубати
Скуленький (Каль.) – сутулий (пор. скулитися)
Скупий (Пл.) – скупий
Скурик (В. Гл.) – прізвище Скуратко
Слабий (Гук.) – кволий
Слабосилий (Ск.) – кволий
Славік Москалик (Гл.) – походить із Росії
Славко Розумієця (Гр.) – вживає слово-паразит «розумієця»
Славоник (Ром.) – приїхав зі Словенії
Слива (Мик.) – прізвище Сливінський
Сливка (Бугл., Лад.) / **Павло Сливка** (Кос.) – має синій ніс
Сливка (Гук.) – прізвище Слив'як
Сливка (Кид.) – продає сливи
Сливка (Козл., Підг.) – має овальну форму голови
Слизень (Коноп.) – написав слово «слизень» замість «слизько»
Слизик (Мих.) – розмазня (пор. слизький)
Слимак (Дул.) – ящірку назвав слимаком
Слимак (Лад.) – низького зросту, повний
Слимак (Ст. Петл.) – товстий
Слиш (Ябл.) – часто вживає слово «слиш» замість «слухай»
Сліпа (Циг.) – має поганий зір
Сліпенький (Гел.) – має поганий зір
Сліпенький (Зал.) – розбирав гранату і від вибуху осліп
Сліпий (Прис.) – має поганий зір
Сліпий Гринько (Сн.) – у дитинстві втратив око
Слоїк (Підг.) – прізвище Слоїко
Слоїк (Рид.) – ніс банку з молоком і розбив її, а потім дуже плакав

- Слон (Берим., В. Гаї, Кидан., Наст., Тр.) – кремезний
- Слон (Біл.) – має важку ходу
- Слон (Дар., Лад.) – високого зросту, повний, має важку ходу
- Слоник (Петр.) – має довгий ніс
- Слонь (Біл.) – міцної статури (пор. слон)
- Слонь (Мишк.) – має важку ходу
- Слота (Туст.) – розмазня, «мямля» (пор. сльота «набридлива, надокучлива людина» [СУМ IX, с. 390])
- Слух-сла (Жаб.) – часто вживає слово «слух-сла»
- Слюнь (Гумн.) – при розмові трохи слюнявиться
- Смак (Зб.) – прізвище Смакула
- Смалець (Гук.) – товстий
- Смалець (Лад.) – любить їсти смалець з хлібом
- Смалюк (Бугл.) – дід різав поросята
- Смальчик (Гор.) – змащував сапу смальцем
- Смерека (Лоп.) – прізвище Сосна
- Сметана (Дар.) – на уроках розповідав, як роблять сметану
- Сметана (Іл.) – прізвище Сметанська
- Сметанка (Буд.) – має блідий колір обличчя
- Сметанка (Ос.) – казав, що нічого не їв, крім сметанки
- Сметанка (Тр.) – любить їсти сметану, молочні продукти
- Смик (Рид.) – має нервовий тік
- Смичок (Лоп.) – прізвище Смик
- Смичок (Мишк.) – стрункий
- Смичок (Підг.) – прізвище Смик
- Смішний (Іл.) – несерйозний
- Смішний (Мишк.) – веселий
- Смола (Тил.) – зловживає алкоголем
- Снайпер (Заліз.) – косоокий
- Снайпер (Личк.) – служив в армії снайпером
- Снайпер (Ос.) – не має одного ока
- Снайпер (Плеб.) – працює вчителем, крейдою попав в учня
- Снаряд (В. Дед.) – знайшов міну часів Вітчизняної війни
- Снежка (Підг.) – ім'я Сніжана
- Снігурка (Худ.) – на новорічному ранку виконувала роль Снігурки
- Снігурочка (Сн.) – низького зросту
- Сніжок (Сн.) – має біле волосся, світлу шкіру
- Снікерс (ів.) – любить їсти шоколад
- Снікерс (Ком.) – низького зросту; шустрый
- Собко (Ром.)
- Соболь (Мих.) – зовні схожий на соболя
- Сова (В. Ход., Каль., Прис.) – має великі очі
- Сова (Голг.) – має великі очі; розумна
- Сова (Ігр.) – прізвище Сович
- Сова (Коноп., Оз.) – мудра
- Сова (Лад.) – носить затемнені окуляри
- Сова (Підг.) – сильно фарбувала очі
- Сова (Прис.) – працює вночі
- Сова (Сок.) – має поганий зір
- Советська армія (В. Гл.) – працює вчителем цивільної оборони, говорить по-російськи, носить військовий одяг
- Сода (Мол.) – у носія позичали соду

- Сойка** (Вис.) – у його недобудованій хаті оселилась сойка
Сойка (Сок.) – багато говорить, щебече
Сойка (Циг.) – прізвище Соя
Сокира (Макс.) – прізвище Топоренко
Сокира (Ст. Поч.) – часто потрапляв у ситуації, з яких було важко його витягувати
Сокирка (Коз.) – ганявся за сусідом з сокирою
Сокіл (Тил.) – назвав сина соколом
Сокол (Підг.) – прізвище Соколовський
Солдат (Коз.) – усім хвалився, що був солдатом
Солдік (Кидан.) – ходить чітким кроком, як солдат
Соловейко (Тил.) – має гарний голос
Солодкий (Ск.) – улесливий
Солома (Товст.) – ім'я Соломія
Соломка (Гумн.) – ім'я Соломія
Солонинка (Гл.) – прізвище Солоненко
Солоха (В. Гаї) – ім'я Соломія
Солоха (Заліз.) – власниця бару (пор. Солоха – персонаж з твору «Вечори на хуторі біля Диканьки»)
Солька (В. Гаї) – ім'я Соломія
Солька (Зав.) – прізвище Соляк
Сольоний (Гов.) – розмовляв російською мовою, коли повернувся із заробітків із Росії
Сом (Залуж.) – має вуса
Сонечко (Гов.) – рідко з'являвся вдома, коли приходив, то родичі говорили, що «Сонечко прийшло»
Сонечко (Каль.) – ім'я Соня
Сонечко (Ос.) – вчителька, часто складала речення про сонечко
Соня (Петр., Прис.) – багато спить
Соняшник (В. Гл.) – має русяве волосся
Сопілка (В. Ход.) – має гарний голос
Сорик (Залуж.) – часто вживає слово «сорі»
Сорок неділь (Юськ.) – сварився з жінкою, коли вона запитала скільки днів до Паски, він відповів – «сорок неділь»
Сорока (Год.) – балакуча, скрекоче
Сорока (Оз.) – прізвище Сороцький
Сорокан (Бар.) – походить із с. Сороки
Сороченя (В. Гл.) – прізвище Сорока
Сос (Добр.) – моряк; часто розказував історію про порятунок і вживав слово «сос»
Соса (Берим.)
Соска (Нов.) – довго пив молоко з пляшки
Соска (Циг.) – шепелявить
Сосна (Біляв.) – високого зросту
Сосна (Товст.) – прізвище Сосновська
Сосун (Петр.) – любить льодяники
Сотка (Кл.) – переміряв багато разів город, бо не сходилися «сотки»
Сотруднік (В. Дед.) – усіх, хто працює в селянській спілці, називав «сотрудніками»
Софа (Мик.) – ім'я Софія
Сохач (Мишк.) – прізвище Лось
Соя (Оз.) – ім'я Соломія
Спас (Воз.) – ім'я Станіслав
Спеціальний (Зал.) – часто вживає слово «спеціальний»
Спсвак (Буд.) – любить співати
Співак (В. Ход.) – гарно співає

- Спідничка** (Гор.) – схожий на жінку
Спічка (Бурк.) – уживає слово «спічка» замість звичного «сірник»
Спічка (Дібр.) – високого зросту (пор. рос. спичка «сірник»)
Сплячий (Ст. Петл.) – має напіввідкриті очі
Спонсор (В. Дед.) – у селі спонсорує
Спонсор (Добр.) – щедрий
Спрінтер (Петр.) – швидкий
Спур (Гов.) – любить спорити
Спуга (Пл.) – ходить дрібними кроками, як спуганий
Сракатий (Кидан.) – має великий зад
Сріль (Гр.) – не вимовляє всіх приголосних, так сказав замість «встріль»
Сруль (Добр.) – хитрий, як жид (пор. Сруль – ім'я у євреїв)
Срулько (Худ.) – тримав багато кіз
Срулько-жид (Кос.) – за походженням єврей (пор. Сруль – ім'я у євреїв)
Срухай (Тил.) – має вади вимови (пор. «слухай»)
Стакан (Кидан.) – зловживає алкоголем
Стаканович (Підг.) – зловживає алкоголем
Сталін (Біл., Вис., Мих.) – зовні схожий на Й. Сталіна
Сталін (Оз.) – дуже строгий (пор. Й. Сталін – державний політичний і військовий діяч)
Старенький (Залуж.) – виглядає старим
Старий гуцул (Оз.) – походить з Івано-Франківщини
Староста (Ванж., Пл.) – був церковним старостою
Старший (Каль.) – багатий
Старший (Циг.) – любить керувати
Старшой (Март.) – говорив, що серед рідних найстарший, але це не так
Стенька (Пр.) – ім'я Оксана
Степ (Зав.) – прізвище Степанюк
Степ (Наст.) – спокійний
Степаня (Мих.) – ім'я Степанія
Степовий (Личк.) – живе на хуторі
Стець (Чайч.) – нерозумний
Стецько (Ром.) – виконував роль Стецька у виставі «Наталка Полтавка»
Стецьо (Мол.) – смішний, опецькуватий, як Стецько з твору «Наталка Полтавка»
Стешка (Добр.) – ім'я Степанія
Стенка (Боб.) – має блідий колір обличчя
Степашка (Ст. Петл.) – ім'я Степан
Стешка (Добр.) – ім'я Степанія
Стешка (Мол.) – любить керувати, йде попереду (пор. стежка)
Стовож (Ос.) – прізвище Сторож; не вимовляє звука «р»
Стогній (Мик.) – постійно стогне, скаржитися
Столер (Плеб., Ос.) – працює столяром
Столик (Гр.) – заздалегідь замовив столик у сільському барі, хоча ніхто цього не робить
Сторож (Біл., Нест., Ст. Зб.) – працює сторожем
Стоян (В. Ход.)
Стоян (Каль.) – лінивий, любить стояти, а не працювати
Страус (Вишн.) – високого зросту, має довгу шию
Страус (Гр.) – має довгі ноги
Страус (Худ.) – доглядає страусів
Страх (В. Ход.) – перелякався городнього пугала
Страшне Болото (Гов.) – розповідав, як у лісі натрапив на «страшне болото»
Стрелка (Циг.) – сильно підводила очі чорною фарбою (пор. стрелки)
Стригун (Залуж., Лоп.) – працює перукарем

- Стрий** (Жаб.) – походить із м. Стрий
- Стрийко** (Бер.) – не вмів поводитись з тваринами, хоч сам із села
- Стрик** (В. Ход.) – мав багато племінників (пор. стрик, стрий «дядько по батькові, брат батька та чоловік батькової сестри» [СУМ IX, с. 769])
- Стрико** (Макс.) – вимовляє слово «стрико» замість «стрийко»
- Стримало** (Ром.) – зупиняв машини по дорозі додому (пор. стримувати)
- Стрілець** (Наст.) – йдучи з поля, мав звичку кидати лопату в траву – «стріляти»
- Стрілець** (В. Ход.) – любить полювання
- Стріха** (В. Ход.) – має пряме волосся, яке не вкладається зачіску
- Студент** (Бер., Остр.) – студент
- Студент** (Бугл.) – не міг вступити до університету
- Студент** (В. Гл.) – вічно зайнятий і голодний
- Студент** (Плеб.) – прізвище Студент
- Студола** (Петр.) – міцної статури (пор. стодола)
- Стульчик** (Дібр.) – прізвище Стульовський
- Стуранка** (Ос.) – у дитинстві всі страви називав «стуранка»
- Стюардеса** (Плеб.) – мала багато чоловіків
- Стьоша** (Кидан.) – ім'я Степанія
- Суботнік** (Каль.) – належав до релігійної секти
- Сувлюк** (Кид.) – має довгий ніс, як у сови (пор. сова)
- Суглоб** (Наст.) – сильний, провокує бійки
- Суддя** (Яг.) – працює суддею
- Сузукі** (Гр.) – має машину «Suzuki»
- Султан** (Біляв.) – любить жінок
- Суля** (Мих.)
- Сун** (Ос.) – любить їсти суниці
- Суня** (Рид.)
- Супермен** (Гов.) – прізвище Супрович
- Суслик** (Ванж.) – високого зросту, худий
- Суслик** (Мишк.) – низького зросту
- Суслик** (Наст.) – низького зросту; хитрий
- Суслік** (Кул., Мик., Наст.) – зовні схожий на суслика
- Суслік** (Мик.) – прізвище Сусла
- Суслік** (Шиб.) – голос схожий на свист
- Суша** (Лад., Рид.) – худий (пор. сухий «худий, сухорлявий» [СУМ IX, с. 864])
- Сухар** (Підг.) – прізвище Сухарський
- Сухий** (Дул.) – прізвище Сухорібко
- Сухий** (Ск.) – худий (пор. сухий «худий, сухорлявий» [СУМ IX, с. 864])
- Суходол** (Гов.) – худа (пор. сухий «худий, сухорлявий» [СУМ IX, с. 864])
- Сухорєбрик** (Боб.) – худий (пор. сухий «худий, сухорлявий» [СУМ IX, с. 864])
- Сюлька** (Щит.) – ім'я Василина
- Сюнка** (Мишк.) – ім'я Катерина
- Сюнька** (Гр.) – ім'я Тарас
- Сюрів** (Бурк.) – неправильно вимовляє слово «сірий»
- Сюрка** (Голг.) – коли говорить, тре руки (пор. розм. сюркати «шуркати»)
- Сюська** (Щит.) – ім'я Василина
- Сябрик** (Остр.) – ім'я Святослав
- Сябро** (Лад.) – за походженням білорус
- Сява** (Мик.) – ім'я Слава
- Сяндуня** (Мол.) – батько Сян (<Олександр), мати – Дуня (<Євдокія)
- Сяниха** (Ос.) – неправильно вимовляє слово «сани»
- Сянько** (Кол.) – ім'я Іван

- Сяньо** (Макс.) – ім'я Стефаньо (<Степан)
- Сясьо** (Кидан., Тр.) – ім'я Михасьо (<Михайло)
- Сясьо** (Прис.) – говорить нерозбірливо
- С'ячка** (Ол.) – не вимовляє звука «р» (пор. «срчка»)
- Ський** (Гр.) – має прізвище Кобилянський, демонстративно підкреслює, що закінчується на
-ський
- Сьома** (Товст.) – прізвище Семанчик
- Сьомко** (Гов.) – у дитинстві дуже любив фільм «Сьома подорож Синдбада»
- Сьомчиха** (Мол.) – живе у сьомій хаті
- Сьорий** (Ком.)
- Сьофер** (Мих.) – має вади вимови (пор. «шофер»)
- Сьоха** (Кл.) – ім'я Ксюха (<Оксана)
- Сьюзі** (Зав.) – прізвище Сузанська
- Та ти шо** (Рид.) – часто вживає фразу «та ти шо?»
- Табака** (Добр.) – прізвище Табачний
- Табаця** (Кидан.) – вирощувала тютюн
- Табачка** (Ябл.) – багато палить
- Табашник** (Личк.) – вирощував тютюн
- Таганка** (Оз.) – служив у Таганрозі
- Тадзьо** (Мик.)
- Тадзьо** (Мик.) – ім'я Тадей
- Тай** (Залуж.) – ім'я Таїсія
- Так-і-так** (Жаб.) – часто вживає вислів «так-і-так»
- Талабан** (В. Ход.)
- Талапало** (Год.) – багато говорить (пор. талапати, теліпати язиком «те саме, що ляпати
язиком» [СУМ X, с. 64])
- Талісман** (Циг.) – добре вчиться і всіх виручає
- Талтек** (Тр.) – колись читав книгу «Галтек»
- Тальо** (Бер.) – ім'я Віталій
- Тамка** (Залуж.) – часто вживає слово «тамка»
- Танась** (Козл.) – ім'я Тарас
- Танкіст** (Берим., В. Ход., Каль.) – служив у танкових військах
- Тарабан** (Гр.) – базікало (пор. тарабанити «говорити багато зайвого»)
- Тарадай** (Кудр.) – часто приспівує «тарадай...»
- Таракан** (Підг.) – зовні схожий на таргана
- Таранчик** (Нов.) – худий (пор. таранька)
- Тараня** (Мишк.) – ім'я Тарас
- Тараня** (Наст.) – ім'я Тарас; худий
- Таранька** (Дібр., Заліз., Прис.) – худа (пор. таранька)
- Таранька** (Заліз.) – багато їсть, але дуже худа
- Таранька** (Кон.) – ім'я Тарас
- Таранька** (Коноп.) – високого зросту, худий
- Таранька** (Ос.) – дуже худа
- Тарапунька** (Гор.) – багато говорить
- Тарапунька** (Куд.) – зовні схожий на Тарапуньку з гумористичного дуету «Штепсель і
Тарапунька»
- Тарапунька** (Кудоб.)
- Тарасе** (Гл.) – ім'я Тарас; мати, яка родом з Гуцульщини, кликала сина «Тарасе»
- Тарасюк** (Ябл.) – ім'я Тарас
- Тарган** (Дар.) – ім'я Тарас
- Тарган** (Сн.) – має чорне волосся, смуглявий; злий
- Тареля** (Ст. Зб.) – готує страви на весілля

- Тарзан** (Берим.) – гойдався на шнурах над річкою
Тарзан (Мик.) – у дитинстві спритно лазив по деревах
Тарік (Мик.) – прізвище Тарка
Тарік (Яг.) – ім'я Тарас
Тарканець (Бар.) – любить їсти тарчиники (пор. місц. тарчиники «деруни»)
Тата (Мик.) – прізвище Татарин
Татка (Гов.) – діти батька називали «татком»
Татко (Добр.) – мав багато дітей у різних сім'ях
Тачанка (Ос.) – прізвище Брик
Твердок (Гр.) – нерозумний
Твердолобий (Кол.) – походить із Хмельничини
Тего (Бугл.) – часто вживає слово «тего»
Теля (Наст.) – вигнав на пасовище лише телята
Темпераментний (Гов.) – активний
Тендійчик (Добр.) – низького зросту (пор. тендітний)
Терема (Вишн.) – неправильно вимовляє слово «теорема»
Терен (Прис.) – прізвище Терещук
Теренда (В. Дед.) – багато говорить (пор. мол. терендіти, триндіти «вести пусті балачки»)
Теренька (Гр.) – має дружину Терезу
Термінатор (Підг.) – високого зросту, товстий
Термінатор (Плеб.) – ходить розмашисто (пор. Термінатор – герой кінофільму «Термінатор»)
Терорист (Ст. Поч.) – грає комп'ютерні ігри
Терпіло (Наст.) – часто його били
Тертюшка (Кос.) – любить їсти тертушки (пор. місц. тертушки, тертюшки «деруни»)
Тета (Зав.) – вживає слово «тета» замість звичного «цьотка»
Тешик (Ястр.) – працює теслярем (пор. тесати)
Тел (Товст.) – прізвище Телейко
Телега (Лад.) – вживає слово «телега» замість «фіра»
Теля (Мик.) – прізвище Телейко
Тибадо (Личк.)
Тимецьо (Кос.) – ім'я Тимофій
Тимунь (Нов.) – ім'я Тимофій
Тинька (Ком.)
Тинька (Шиб.) – ім'я Мартин
Тисовик (Кост.)
Тихий (Мик.) – прізвище Тихоліз
Тихоня (Рид.) – спокійний
Тихонька (Біл.) – нерішуча
Тихонький (Ск.) – спокійний
Тичка (В. Гл.) – високого зросту
Тичма (Тил.) – часто вживає слово «тичма»
Тібірі (Вишн.) – хлопець-росіянин, говорив «Ти бери»
Тійво-тійво (Каль.) – часто вживає вислів «дійво-во...»
Тімон (Кидан.) – прізвище Тимофеев
Тіниста (Сн.) – зла
Тіче (Мик.) – всіх любить повчати, як вчитель (пор. англ. teacher «вчитель»)
Тлоски (Бугл.) – шепелявить (пор. «трошки»)
Тлуй (Ром.)
Тлуй (Ром.) – товстий (пор. діал. пер. тлуй «тлустий»)
Товкучка (Наст.) – прізвище Товкач; любить «товктись», усюди пхатися
Товста (Каль., Чайч.) – товста

Товстий (Берим., Пл.) – товстий
Тодо (Лад.) – ім'я Теодозій
Той (Кр.) – часто питав про керівника «чи є на місці той?»
Токар (Біл.) – уміє виготовляти дерев'яні вікна і двері
Толстий (Плеб.) – товстий
Толстой (Дар.) – товстий
Толстячок (Біляв.) – товстий
Томас (Вишн.) – прізвище Томашевський
Томас (Ястр.) – зовні схожий на Тома – героя мультфільму «Том і Джері»
Томко (Коноп.) – прізвище Томашевський
Тона (Ос.) – ім'я Антон
Тонька (Ст.) – ім'я Антоніна
Топа (Дул.) – ім'я Микола
Топік (Рид.) – має собаку з кличкою Топік
Тополя (Каль., Макс.) – високого зросту
Тора (Дар.) – прізвище Товарницька
Торба (Ішк., Оз.) – товста
Торко (Личк.)
Торко (Личк.) – ім'я Терентій
Тормоз (Іл.) – безініціативний, розмазня (пор. мол.тормоз «дурень, йолоп» [СЖЛУМ])
Торнадо (Зав.) – швидка і рухлива
Торпеда (Оз.) – швидко бігає, тягне ноги
Тоська (Гл.) – ім'я Антоніна
Тосько (Макс., Мик.) – ім'я Антон
Тоха (Мишк.) – ім'я Антон
Тоцько (Каль.) – ім'я Антін
Точило (В. Гл.) – швидко говорить, як працює точило
Травень (Гр.) – прізвище Май
Трактор (Ів.) – у дитинстві говорив «тр-рактор» замість «трактор»
Тракторист (Кр.) – ремонтує трактори
Тракторист (Щит.) – працює трактористом
Тра-ля-ля (Підг.) – часто співав «Тра-ля-ля...»
Трачило (Остр.) – прізвище Трач
Трелецкий (Гор.)
Трембіта (Бер.) – прізвище Стремб'їцький
Тренда (В. Дед.)
Тренер (Петр.) – колись працював тренером
Трєня (Дар.) – ім'я Терентій
Триндичиха (В. Ход.) – багато говорить
Триндичиха (Мик.) – швидко говорить, як героїня з кінофільму «Весілля у Малинівці»
Трондось (Жаб.) – ім'я Терентій
Тронтось (Жаб.)
Троня (Дар.)
Тропіканка (Зав.) – прізвище Тробка
Троса (Гел.)
Троцкий (В. Ход.) – зовні схожий на Л. Троцького
Троцький (Заліз.) – багато говорить
Тру-ля-ля (В. Гл.) – часто вживає вислів «тру-ля-ля»
Трусь (Мол.) – ім'я Трохим
Трутень (Тр.) – набридливий
Трясило (Каль.) – ім'я Тарас
Тубік (Ос.) – часто тупцює при розмові

- Тузік** (Берим., Дар.) – має собаку з кличкою Тузік
Тузік (Тил.) – грав у карти і примовляв «тузік»
Туман (Год., Куд.) – нерозумний
Тумба (Сок.) – високого зросту, товстий
Туніс (Мш.) – мріяв поїхати в Туніс
Туня (Вис.) – ім'я Настуня (<Анастасія)
Тунька (Вис.) – ім'я Настунька
Тупак (Залуж.) – нерозумний (пор. тупак «про тупу, розумово обмежену людину» [СУМ Х, с. 320])
Турко (В. Ход.)
Турок (Залуж.) – нерозумний (пор. мол. турок «нерозумний»)
Турок (Нов.) – прізвище Турчин
Турок (Сок.) – прізвище Турчак
Турочок (Гр.) – має прізвище Турчин; малого зросту
Турува (В. Дед.)
Туська (Гр.) – ім'я Антоніна
Тусьо (Каль.) – син називав батька «тусьо» (пор. татусьо)
Тута (Плеб.) – часто вживає слово «тута»
Тутович (Мих.) – часто вживає слово «тута»
Туць (Стриг.)
Туча (Каль.) – прізвище Тучанець
Туша (Товст.) – прізвище Фатула
Тушка (Ванж., Мол.) – товстий
Тушкан (Лад.) – має коротку стрижку, гострі вуха, як тушканчик
Тушканчик (Пот.) – має повне обличчя
Тушонка (Циг.) – товста
Тхір (Ів.) – худий, шустрий, як тхір
Тюля (Гел.) – худий (пор. тюлька)
Тюлька (Бар.) – низького зросту
Тюлька (Буд.) – високого зросту, худий
Тюремщик (Худ.) – сидів у в'язниці
Тютінька (Буд.) – часто вживає слово «тютінька»
Тюх (Товст.) – прізвище Вертюх
Тьомний (Берим.) – нерозумний (пор. мол. тьомний «нерозумний, некомпетентний»)
Тьорас (Дар.) – ім'я Тарас
Тьоркін (Рид.) – Василь Терентійович (пор. асоц. Василь Тьоркін)
Тьотя (Мш.) – часто вживає слово «тьотя»
Тьоца (Дар.) – хотіла вийти заміж і всіх називала тьоцями
Тьоца (Сок.) – крикливий
Удод (Лоп.) – має голос, схожий до одуда
Удьо (Воз.) – ім'я Володьо (<Володимир)
Українець (Берим.) – приїхав зі Східної України
Українець (Нов.) – патріот
Уксус (Тил.) – зловживає алкоголем
Укусиголова (Наст.) – малим усіх підряд кусав за голову
Умка (Ів.) – багато читає
Унзер (Ст. Петл.) – зовні схожий на арійців
Унік (Март.) – дотепний
Унтір (Пер.) – був офіцером
Унтір (Перев.)
Ураган (Бурк.) – швидко ходить
Ураган (Гумн.) – низького зросту, рухливий

- Уралочка** (Бугл.) – походить з Уралу
Урит (Ст. Зб.)
Урій (Гл.) – ім'я Юрій
Ус (Гл.) – має вуса
Утюг (Гр.) – прізвище Желізко
Ух (В. Дед.)
Ух (В. Дед.) – часто вживає слово «ух»
Ухач (Мик.) – прізвище Ухачевський
Ухцьо (Гор.) – взимку змерз і казав «ух, зимно»
Учоний (В. Гл.) – вчився на агронома
Учоний (Гр.) – удавав з себе мудрого, хоча його вигнали з університету
Ушань (В. Ход.) – має великі вуха
Ушлак (Ванж.) – непривітний (пор. рос. ушла)
Ф'ю (В. Гл.) – низького зросту
Фагот (В. Гаї) – музикант
Фаза (Худ.) – зловживає алкоголем
Файна (Гр.) – говорила: «Що я зроблю, що я файна?»
Файна (Циг.) – вважала себе дуже вродливою (пор. діал. файний «гарний» [СУМ Х, с. 551])
Файфура (Кон.)
Файфура (Кон.) – вела розпусний спосіб життя
Фактичеські (Берим.) – часто вживає слово «фактичеські»
Фаля (Товст.) – прізвище Фалендиш
Фан (Мик.) – прізвище Фанок
Фанат (Бер.) – фанат футбольної команди «Динамо»
Фантамас (В. Ход.) – зовні схожий на Фантамаса – героя кінофільму «Фантомас»
Фантом (Оз.) – зовні схожий на Фантамаса – героя кінофільму «Фантомас»
Фантомас (Біл., Бурк., Прис.) – некрасивий, неохайний (пор. Фантомас – герой кінофільму «Фантомас»)
Фантомас (Жаб.) – має великі очі (пор. Фантомас – герой кінофільму «Фантомас»)
Фара (Підг.) – прізвище Фаріон
Фарисейка (Бурк.) – протестантка (пор. фарисей)
Фарік (Коноп.) – прізвище Фаріон
Фартовий (Пр.) – щасливчик
Фасолька (Вис., Жаб.) – товста
Фасолька (Підг.) – прізвище Соляк
Фасолька (Сок.) – має особливу статуру (пор. квасоля)
Фатьомаха (Кон.) – ім'я Филимон
Фа-фа (Підг.) – говіркий, як сигнал машини
Фашага (Каль.) – забіяка (пор. місц. фашарага «розбійник»)
Фашист (Конст.) – прізвище Німців
Февральова (Мш.) – прізвище Люта
Федор (Товст.) – ім'я по батькові Федорович
Федот (Гов., Макс.) – ім'я Федір
Федула (Мих.) – ім'я Федір
Федя (Зав.) – прізвище Федорик
Федь (Оз.) – нерозумний
Фелемон (Кудоб.) – ім'я Филимон
Фен (Оз.) – має кучеряве волосся
Фена (Макс.) – ім'я Єфросинія
Феся (Добр.) – ім'я Февронія
Феся (Пл.) – ім'я Олена
Фецько (Жовтн.) – ім'я Теодор

- Фея** (Зав.) – добродушна, щедра, займається благочинністю
- Фєдя** (Підг.) – прізвище Федоришин
- Фимка** (Ябл.) – прізвище Трофименко
- Фиркало** (Біл.) – говорить, ніби фиркає
- Фитьомаха** (Кон.)
- Фіалочка** (Товст.) – прізвище Фіялка
- Фігурка** (Личк.) – худий
- Фіга** (Вол.) – має собаку з кличкою Фіга
- Фізик** (Жаб.) – працює вчителем фізики
- Фікс** (Жаб.) – має золоту коронку (пор. мол. фікса «зубний протез, золота коронка» [Став., с. 271])
- Фікус** (Дар.) – високого зросту
- Філя** (Дар.) – ім'я Теофіл
- Філя** (Лоп.) – ім'я Пилип
- Філя** (Товст.) – прізвище Філь
- Філька** (В. Гаї) – ім'я Филимон
- Фільтр** (Март.) – курить лише сигарети з фільтром
- Фіолетовий** (В. Гл.) – фарбує волосся у фіолетовий колір
- Фіра** (Підг.) – прізвище Фірман
- Фірман** (Макс.) – працює фірманом
- Фірман** (Ром.) – не знав, як кличуть погонича коней
- Фіртка** (В. Дед.) – побився з друзями, а всім казав, що вдарився до фіртки (пор. хвіртка)
- Фігіль** (Кр.) – високого зросту
- Фіфі** (Лад.) – легковажний (пор. Фіфі – героїня твору М. Старицького «Не судилось»)
- Флєшерка** (Сок.) – працює фельдшером
- Фліпер** (Гов.) – у дитинстві любив фільм про Фліпера
- Флящак** (Тр.) – часто вживає слово «флящак»
- Фльорко** (Кул.) – ім'я Фрол
- Фокс** (Кр.) – зовні схожий на Фокса – героя кінофільму «Місце зустрічі змінити не можна»
- Фольвард** (Гр.) – грає у футбол
- Форштейн** (Щит.)
- Фостатий** (Каль.)
- Фоталап** (Каль.) – ім'я Фотіян
- Фофа** (Мик.)
- Фофо** (Дар.) – має вади вимови (пор. «шо-шо»)
- Фоца** (Прис.) – має вади вимови (пор. «фоса»)
- Франик** (Пр.) – прізвище Франків
- Франик** (Пр.) – прізвище Франко
- Француз** (В. Дед., Ст.) – приїхав із Франції
- Француз** (Сок.) – працює вчителем французької мови
- Франя** (Макс.) – ім'я Єва
- Фреді Крюгер** (Наст.) – захоплюється фільмами жахів (пор. Фреді Крюгер – герой фільму жахів «Жахи на вулиці В'язів»)
- Фреді Крюгер** (Ст.) – некрасивий (пор. Фреді Крюгер – герой кінофільму «Жахи на вулиці В'язів»)
- Фредка** (Жаб.) – має великі передні зуби
- Фріц** (Боб.) – тембр голосу схожий до тембру розмови німців
- Фріц** (Гов.) – народжений у Німеччині
- Фріц** (Мишк.) – має німецьке прізвище Сейпі
- Фроня** (Мик.) – прізвище Фронзей
- Фук** (Макс.)
- Фукс** (Щит.) – зовні схожий на Фукса – героя мультфільму «Пригоди капітана Врунгеля»

- Фунджук** (Шиб.) – прізвище Фанга
- Фунзер** (Вис.)
- Фура** (Коз.) – усі вантажівки називала фурами
- Фура** (Мик.) – прізвище Райфур
- Фуражир** (В. Ход.) – заготовляє сіно
- Фурцева** (Кудр.) – зовні схожа на колишню міністра культури СРСР К. Фурцеву; має запальний характер, любить командувати
- Футболіст** (В. Гаї) – грає у футбол
- Футболіст** (Оз.) – гарно грає у футбол
- Хабабулін** (Берим.)
- Хабіб** (Ст. Поч.) – яскраво одягався
- Хайка** (Гр.) – хитра і пронирилива, як жидівка
- Хайка** (Конст.) – ім'я Гайка (<Галина); має вади вимови
- Хайме** (Юськ.) – слабовольний, у жінки під каблуком, як Хайме – герой фільму «Дона Бейжа»
- Хальо** (Лад.)
- Хам** (Берим.) – непривітний, хамовитий
- Хамза** (Оз.) – любить поета Хамзу
- Хамра** (В. Гл.) – скиглить (пор. місц. дзямати, дзямрити, асоц. хамрити «скиглити»)
- Хамуза** (Кон.) – говорить все накупі, без порядку, має запальний, гарячий характер (пор. крим. гамузом «усі разом» [Став., с. 279])
- Хан** (Дібр.) – прізвище Ханіговський
- Ханига** (Берим.) – гидка людина (пор. знев. ханига «п'яниця, який опустився» [Став., с. 280])
- Хаптур** (Пр.) – злодій (пор. хапати)
- Хара** (Бар.) – улюблений співак В. Хара
- Харін** (Сок.) – грає у футбол (пор. футболіст Харін)
- Харлент** (Мих.)
- Харуз** (Гор.)
- Хата** (Шиб.) – товста
- Хахол** (Кол.) – прізвище Хохловський
- Хахол** (Ол.) – часто вживає слово «хахол»
- Хаяуза** (Рид.)
- Хвалько** (Ів.) – хвалько
- Хведько** (Ст.Зб.) – ім'я Федір
- Хвеська** (Лоп.) – хитра
- Хемка** (Біляв., Ст. Петл.) – ім'я Хемій
- Хима** (Ст. Поч.) – має нерозлучну подругу, всюди з нею ходить, бабуся на них казала: «О, дві Хими»
- Химка** (Добр.) – хитра (пор. місц. хомка «хома, хом'як»)
- Химко** (Гр.)
- Хитрун** (Каль.) – хитрий
- Хіківець** (Жук.) – сміється «хи-хи-хи»
- Хімік** (Март.) – непосидючий, щось постійно видумує (пор. хімічити «шахраювати» [СУС])
- Хімікатор** (Каль.) – працює вчителем хімії
- Хімія** (Ігр.) – має кучеряве волосся
- Хірург** (Залуж.) – працює хірургом
- Хірург** (Март.) – був у партизанах, односелець його викрив і «здав» КДБ, через багато років той порізав його на весіллі
- Хлань** (Ябл.) – захланний
- Хлопок** (Підг.) – плеще під час розмови
- Хмара** (Тил.) – строга

Хмарочос (Дул.) – високого зросту
Хміль (Тр.) – зловживає алкоголем (пор. під хмелем)
Хмілько (Ром.) – зловживає алкоголем (пор. під хмелем)
Хоба (Бурк.) – неправильно вимовляє слово «хіба»
Хоба (Кл.)
Ховер (Чайч.)
Холера (Каль.) – має запальний, гарячий характер
Хом'як (Зав.) – має повнувате обличчя
Хома (Бугл.) – прізвище Хом'як
Хома (Дібр.) – прізвище Хомчук
Хома (Зав.) – прізвище Хомич
Хома (Кл.) – жадібний
Хома (Лад.) – має повне обличчя
Хомик (В. Гаї) – скупий
Хомка (Личк.) – запаслива
Хомний (Зал.) – погрожував дружині, що наздожене її і «як хомне...»
Хом'як (Март.) – багато їсть
Хом'ячок (Пл.) – прізвище Хом'як
Хонда (Март.) – швидко їхав мотоциклом і казав, що це «Хонда»
Хонда (Товст.) – має мотоцикл «Хонда»
Хопта (Гов.) – прізвище Хоптій
Хорватка (Сн.) – приїхала з Хорватії
Хотабич (Плеб.) – зовні схожий на Хоттабича – героя кінофільму «Старий Хоттабич»
Хробостяк (Куд.) – худий, як хробак
Хробостяк (Кудоб.)
Храп (Год.) – хропе
Храпун (Бурк.) – має хриплий голос
Храпцьо (Жаб.) – хропе
Хребет (Куд.) – худий
Хрен (Козл.) – прізвище Хринівський
Хрин (Гов.) – часто вживає слово «хрен»
Христос (Скор.) – бабуся має ім'я Христина
Хрін (Ск.) – часто вживає слово «хрен»
Хробак (Біл., Гр., Ів., Петр.) – високого зросту, худий
Хробак (Козл.) – працював керівником очисних споруд
Хробак (Пізн.) – боявся черв'яків
Хробачок (Кр.) – проворний
Хроміга (Лоп.) – кульгає
Хрон (Петр.) – часто вживає слово «хрен»
Хрустик (Дібр.) – ім'я Христина
Хрущ (В. Ход.) – низького зросту; шустрий
Хрущ (Гр.)
Хрущ (Гр.) – прізвище Вихрущ
Хрущ (Каль.) – набридливий
Хрущ (Каль., Сн.) – низького зросту
Хрущ (Оз., Підг.) – злякався хруща
Хрущик (Конст.) – низького зросту, рухливий (пор. хрущ)
Худа Нелька (В. Гл.) – худа
Худобиха (Каль.) – має багато худоби
Художник (Ішк., Ст. Зб.) – працює художником
Художник (Петр.) – гарно малює
Хулі (Гук.) – часто вживає слово «хулі»

- Хуліган** (Жаб.) – хуліган
Хусейн (Кон.) – зовні схожий на Саддама Хусейна
Хуторник (Мишк.) – жив на хуторі
Хух (Доб.) – глибоко видихує з призвуком «хух»
Цала (Пізн.) – товста (пор. пол. *cała* «ціла»)
Цап (Вис., Жаб.) – упертий
Цап (Гр.)
Цап (Ів. Підв.) – має бороду, як у цапа
Цап (Петр.) – прізвище Костів (асоц. Козел – козел – цап)
Цап (Сн.) – нерозумний
Цапар (Щит.) – має кози
Цапиха (Бурк.) – мала кози, шукала цапа
Цапко (Прош.) – прізвище Цапик
Цапок (Вис., Ос.) – упертий
Цапок (Ігр.) – має бороду, як у цапа
Цапула (Ішк.) – має бороду, як у цапа
Цапурник (Жаб.) – має багато овець
Цар (Мих.) – багатий
Цар-Баба (Гов.) – низького зросту
Цар-баба (Ябл.) – працює головою сільради
Царик (Кон.)
Царок (Ів.) – у вертепі виконував роль Царя
Цвай (Лад.) – двійку назвав швайкою (пор. нім. *zwei* «двійка, незадовільна оцінка» [Став., с. 287])
Цвек (Бар.) – уживає слово «цвек» замість звичного «цвечок»
Цветок (Тр.) – уживає слово «цветок» замість звичного «квітка»
Цвечок (Ком.) – низького зросту
Цвях (Залуж.) – низького зросту, худий
Цвях (Кид.) – високого зросту
Цвяхиня (Жук.) – худа (пор. *цвях*)
Цвяшечок (Лоп., Ястр.) – низького зросту
Цвяшок (Ігр.) – столяр
Це моя Маруся (Бер.) – про дружину говорив «це моя Маруся»
Цево-синок (Бугл.) – «крутий», любить вживати вислів «цево, синок»
Цегла (Підг.) – має повнувате обличчя
Цегляник (Конст.) – працює на цегельному заводі
Цейвово (Мишк.) – часто вживає вислів «цейво-во»
Целя (Жаб.) – ім'я Євстахія
Центнер (Наст.) – мічної статури
Цепе (Бугл.) – часто вживає слово «цепе»
Цель (Ос.) – ім'я Василь
Цепетко (Каль.) – низького зросту, худий
Цепетко (Ком., Петр.) – низького зросту
Цибуля (Підг.) – прізвище Цибульський
Цибуля (Скор.) – у дитинстві постійно плакав
Цибуля (Сн.) – любить їсти страви з цибулею
Цибуля (Ястр.) – прізвище Цибулько
Цибуляк (В. Гаї) – вирощує цибулю
Цибулька (Гов.) – прізвище Цибульський
Цибулька (Нов.) – крав у колгоспі цибулю
Циган (Біл., В. Ход., Голг., Зал., Залуж., Іл., Коноп., Кос., Мих., Нов., Остр., Стр., Тр., Щит., Ястр.) – зовні схожий на цигана

- Циган** (Гов., Кул.) – має чорне волосся
Циган (Добр.) – хитрий
Циган (Жаб.) – брехливий
Циган (Підг.) – смуглявий; хитрий
Циган (Пр.) – виконував у вертепі роль Цигана
Циган (Шиб.) – низького зросту, чорнявий
Циганка (Гук., Жаб., Зав., Куд.) – зовні схожа на циганку
Циганка (Сок.) – має злодійські навички
Циганок (В. Дед.) – має чорне волосся
Циганочка (Дул.) – зовні схожа на цигана
Циліндр (Ястр.) – прізвище Цилінський
Цимбал (Год.) – грає на цимбалах
Цимбалиха (Наст.) – колись грала на цимбалах
Цимбалістий (Скор.) – музикант
Цимбалка (Сок.) – батько грав на цимбалах
Цинця (Куд.) – «мамин» синок (пор. дит. цинця «синця<син»)
Цинця (Кудоб.)
Ципа (Макс.) – худа (пор. ціпка «= курча» [СУМ XI, с. 239])
Ципа (Пр.) – низького зросту
Цирк (Жаб.) – часто вживає слово «цирк»
Циркуль (Боб.) – робить широкі кроки
Циркуль (Мишк.) – високого зросту
Циркуль (Наст.) – високого зросту, худий
Циркуль (Циг.) – у школі любив урок креслення
Циркуль (Шиб.) – має довгі худі ноги
Цирулик (Нов.) – працює перукарем
Цица (Куд.) – має великі груди (пор. циця)
Цица (Кудоб.)
Цица (Гр.) – прізвище Цісецький
Цицка (Оз.) – товста
Ціва (Сок.)
Ціст (В. Дед.)
Цікальон (Ванж.)
Цікорка (Ром.)
Цікорка (Ром.) – любить їсти цукерки
Ціль (В. Дед.)
Ціньцярник (Кос.) – має великі груди (пор. циця)
Ціп (Каль.) – зловживає алкоголем (пор. п'яний, як ціп)
Ціпа (Бугл.) – низького зросту
Ціпа (Жовтн.) – низького зросту, худа, як цепитко (пор. діал. ціпа «курка свійська» [ЕСУМ VI, с. 259])
Ціпатко (Остр.) – низького зросту
Ціпка (Жук.) – худа, як ціпа (пор. ціпка «те саме, що курча» [СУМ XI, с. 239])
Ціпка (Пл.) – низького зросту
Цісар (Оз.)
Цістечкін (Нов.) – любить їсти печиво
Цісьо (Гр.) – працював майстром, заспокоював співробітників: «Цісьо, всьо буде добре»
Ціцьо (Біл.) – у дитинстві на квітку говорив «ціцьо»
Цне (Личк.)
Цукерок (Кол.) – працює продавцем
Цукрівка (Вис.) – хвалився грушами-цукрівками
Цунамі (Каль.) – вискочка, запальна

Цундап (В. Дед.)
Цура (Макс., Ст.)
Цура (Тил.) – у вертепі виконував роль Джури
Цурік (Гов.) – неправильно вимовляє слово «сурик»
Цуца (Тр.) – часто вживає слово «цуца»
Цюзь (Нов.) – у дитинстві говорив «цюзь» замість «чужі»
Цюк (Щит.)
Цюльо (Кол.)
Цюпця (Личк.)
Цюпця (Чайч.) – ім'я Любця (<Любомира)
Цюрик (Ром.)
Цюшка (Юськ.) – походить з с. Нападівка, жителів якого називають «цюшки»
Цява (Кол.) – має тонкий голос, говорить, ніби «цяває»
Цяй-цяй (В. Гл.) – у дитинстві говорив «цяй-цяй» замість «чекай-чекай»
Цямойко (Кон.) – ние (пор. місц. дзямати «скиглити»)
Цяпіка (Каль.) – ім'я Софійка (<Софія)
Цястечко (Гор.) – любить солодке (пор. місц. цястечко «печиво»)
Цяця (Кр., Товст.) – манірний
Цьоля (Сок.) – ім'я Чеслава
Цьомик (Мишк.) – часто вживає слово «цьом»
Цьомкало (В. Ход.) – прицмокує
Цьомко (Біл.) – неохайний (пор. зацьоманий)
Цьомчик (Бурк.) – у дитинстві всіх цілував
Цьомчик (Март.) – охочий до дівчат
Цьомчик (Петр.) – гарно малює
Цьомчик (Яг.) – прізвище Цьомко
Цьоньо (Ром.) – у дитинстві коня називав «цьоньо»
Цьора (Личк.)
Цьортків (Сок.) – неправильно вимовляє слово «Чортків»
Цьота (Плеб.) – мала багато племінників (пор. цьота)
Цьотка в клітці (Ішк.) – працювала касиром
Цьоцина (Вис.) – виховувався тіткою (пор. цьоця)
Цьоцю-тітко (Ванж.) – часто звертався до жінок «цьоцю-тітко»
Цьоця Птася (Бурк.) – хоче, щоб її кликали «птася»
Чабан (Гор.) – розводить овець
Чабанок (Циг.) – працює чабаном
Чайнік (Наст.) – прізвище Чаїнський
Чайок (Рид.) – розповідав, як «заглянув на чайок» до дівчини
Чалать (Сам.) – часто вживає слово «чалать»
Чанов (Сок.) – грає у футбол (пор. футболіст Чанов)
Чапа (Гов.) – прізвище Чопіло
Чапаєв (Год.) – зовні схожий на Чапаєва
Чапаєв (Мих.) – любить фільм про Чапаєва
Чапелька (Боб.) – низького зросту
Чапик (Бер.) – прізвище Чопей
Чапля (Підг., Ст.) – має довгі ноги
Чапля (Ябл.) – високого зросту, худа
Чапрак (В. Дед.)
Часник (Сн.) – любить їсти часник
Часник (Тр.) – прізвище Чеснович
Часничиха (В. Дед.) – продавала часник

- Часничок** (Бурк.) – бабуся називала онука, красивим, як нарцис (пор. діал. часничок «нарцис»)
- Чахлик** (В. Ход.) – кволий (пор. чахнути)
- Чвалік** (Коноп.) – прізвище Тваліашвілі
- Чварка** (Гумн.) – неправильно вимовляє слово «чвертка»
- Чвертка** (Бер.) – прізвище Чвартацька
- Чвіл** (Коноп.) – прізвище Чвалік
- Чебот** (Бугл.) – прізвище Чеботаревич
- Чебурашка** (Зав.) – ім'я Геннадій
- Чебурашка** (Каль.) – зовні схожий на Чебурашку – героя мультфільму «Чебурашка і Крокодил Гена»
- Чебурашка** (Мишк., Наст., Ол.) – клаповухий / клаповуха
- Чекан** (Оз.) – любить випити; часто вживає слово «чекушка»
- Чемергес** (Тил.) – називає горілку «чемергес» (пор. крим. чемергес «самогон» [Став., 290])
- Чепе** (Личк.) – чотири рази потрапляв у міліцію
- Чепілідзе** (Буд.) – прізвище Чепіль
- Чепурда** (Кл.) – чепурна жінка
- Чепурна** (Каль.)
- Червона** (Бар., В. Гл.) – має червоний колір обличчя
- Червона** (Куд., Сн.) – фарбує волосся у червоний колір
- Червона** (Петр.) – має червону корову
- Червоний** (Воз.) – має руде волосся
- Червоний** (Год., Ігр., Кудр., Сн., Юськ.) / **Ростик Червоний** (Зав.) – має червоний колір обличчя
- Червоніс** (Біл.) – має червоний ніс
- Червонопикий** (Підг.) – має червоний колір обличчя
- Черв'як** (Щит.) – прізвище Черевак
- Череватий** (Сор.) – має великий живіт
- Черемшина** (Сн.) – насадив черемшини
- Черенок** (Щит.) – високого зросту
- Череп** (Буд.) – лисий
- Череп** (Бурк., Іл.) – має форму голови з видовженим підборіддям
- Череп** (Петр.) – прізвище Черепанський
- Череп** (Ст. Поч.) – має велику голову
- Черепаха** (Гр., Залуж., Каль., Мол.) – повільний / повільна
- Черепаха** (Жук., Підг.) – повільно ходить
- Черепаха** (Худ.) – повна; повільна
- Черешня** (Гор.) – в дитинстві заліз на черешню і не міг злізти
- Черіна** (Гов.) – зовні схожий на Черіну – героя кінофільму «Спрут»
- Чернець** (Товст.) – прізвище Чернецький
- Чернишова** (Товст.) – прізвище Чернецька
- Черновецка** (Дор.) – походить із Чернівецької області
- Чернуля** (Біл.) – неохайна
- Черня** (Мик.) – прізвище Червінський
- Чернявський** (В. Гаї) – походить із с. Чернявський
- Черпак** (Пот.) – працює поваром
- Чесьо** (Вис.) – ім'я Євген
- Чех** (Залуж., Кон.) – за національністю чех
- Чех** (Ішк.) – працював у Чехії
- Чехов** (Ст.) – зовні схожий на А. Чехова
- Чехунька** (Бар.) – походить із с. Чехів
- Чешка** (В. Дед.) – приїхав з Чехії

- Чешка** (Сок.) – батько переїхав в Україну з Чехії
- Чиж** (Петр.) – прізвище Чижевський
- Чижик** (Гор.) – продає голуби
- Чикущка** (Добр.) – азловживає алкоголем (пор. розм. чекушка «чвертка горілки» [Став., с. 290])
- Чилійка** (Личк.) – приїхав із Чилі
- Чима** (Март.) – прізвище Тимчій
- Чир** (Сор.) – любить їсти чир
- Чирик** (Берим.)
- Читайлиха** (Ябл.) – закінчила філологічний факультет
- Чиченка** (Мих.) – походить із Чечні
- Чишин** (Петр.) – прізвище Аналійчишин
- Чіб** (Голг.) – ініціали прізвища, імені та імені по батькові ЧІБ (<Чохрій Іван Богданович)
- Чіверс** (Кол.)
- Чізет** (Оз.) – має мотоцикл «Чізет»
- Чікі** (Жаб.) – в молодості співав «чікі-дрікі»
- Чіко** (Лад.)
- Чілік** (Лад.)
- Чіп** (Гл.) – активний (пор. Чіп – герой мультфільму «Чіп і Дейл»)
- Чіп** (Дібр.) – прізвище Чилінський
- Чіп** (Ів.) – улюблений мультфільм «Чіп і Дейл»
- Чіп** (Ішк.) – прізвище Чалапій
- Чіп** (Сор.)
- Чіпа** (Гел.)
- Чіпка** (Зб., Макс.)
- Чіпка** (Циг.) – має проблеми зі слухом (пор. Чіпка – герой твору «Хіба ревуть воли, як ясла повні»)
- Чіпця** (Кудр.)
- Чірік** (Ястр.) – назвав червонець «чіріком»
- Чіта** (Каль.) – худа (пор. жарг. чіта «некрасива жінка»)
- Чіта** (Тр.) – легкої поведінки
- Чіхратий** (Жаб.) – чірхає потилицю
- Чіча** (Зб., Кл., Кудр., Рид.)
- Чіча** (Каль.) – має високу пишну зачіску (пор. діал. чічка «квітка» [СУМ XI, с. 343])
- Чіча** (Кл., Кудр., Оз., Рид., Ст. Зб.) – вродлива/ вродливий жінка / чоловік
- Чічік** (Мш.) – у дитинстві говорив «чіча» замість «квітка»
- Чічка** (Щит.) – вродлива жінка
- Чкот** (Каль.) – худий, як кіт
- Чмуд** (Тил.) – неправильно вимовляє слово «чад»
- Чоботар** (Залуж.) – працює чоботарем
- Чоботарик** (Мик.) – батько шиє взуття
- Чоботяр** (Коноп.) – працює директором швейної фабрики
- Чок** (Сок.) – прізвище Гусачок
- Чомба** (Вис.)
- Чоп** (Тр.) – прізвище Чорняк
- Чопик** (Бугл.) – примирював забіяк
- Чорна** (Гл., Дар., Дул., Лоп.) / **Чорна Стефка** (Жаб.) – має чорне волосся
- Чорне очко** (Дул.) – часто співає пісню «Чорні очка»
- Чорненький** (Дул., Ком.) – має чорне волосся
- Чорний** (Боб.) – брудний
- Чорний** (Бурк., Воз., В. Ход., Гел., Каль., Личк., Мол., Оз., Худ.) – має чорне волосся
- Чорний** (Каль., Туст.) – має чорне волосся, смуглявий

- Чорний** (Товст.) – прізвище Чорній
- Чорнобилець** (Мик.) – має розумові відхилення
- Чорнобривий** (Боб.) – має дуже чорні брови
- Чорнобривка** (Гук., Каль.) – має дуже чорні брови
- Чорнявка** (Щит.) – має чорне волосся
- Чорт** (Берим., Гр.) – вредна, запальна
- Чорт** (Ішк.) – у вертепі виконував роль Чорта
- Чорт** (Тил.) – хвалив коня, що «летить, як чорт»
- Чорт побери** (Жаб.) – часто вживає вислів «чорт побери»
- Чортик** (Гов.) – має запальний, гарячий характер
- Чортик** (Пр.) – у виставі виконував роль Чорта
- Чортяка** (Кудр.) – називав себе «чортякою», бо швидко їздить
- Чпок** (Наст.) – прізвище Чоповський
- Чубатий** (Гук., Туст.) – має високий чуб
- Чугальо** (Циг.) – часто вживає фразу «Чуєш, Галю»
- Чудо** (Гр., Оз.) – часто вживає слово «чудо»
- Чуєте** (Оз.) – часто вживає слово «чуєте»
- Чуєш** (Жаб.) – часто вживає слово «чуєш»
- Чуй** (Мишк.) – має собаку з кличкою Чуй
- Чука** (Жаб.) – прізвище Саранчук
- Чукча** (Каль.) – походить із Чукотки
- Чунь** (Ст.)
- Чурик** (Біляв.) – прізвище Чихарівський
- Чурка** (Ст. Поч.) – має специфічну стрижку, як азіати
- Чухиця** (Кул.)
- Чухмар** (В. Дед.) – брудний (пор. місц. зачуханий)
- Чуча** (Наст.) – зовні схожий на чукчу
- Чучо** (Год., Мишк., Ос.) – зовні схожий на Чучо – героя серіалу «Багаті також плачуть»
- Чучо** (Залуж.) – недоглянутий (пор. Чучо – герой кінофільму «Дона Бейжа»)
- Чьо** (Мш., Підг.) – часто вживає слово «чьо»
- Шабашник** (Личк.)
- Шаблон** (Вишн.) – в школі носив шаблони з інформатики
- Шабля** (В. Дед.) – посварився з сусідом і розмахував шаблею перед ним
- Шагра** (Кон.)
- Шайба** (В. Дед.) – міцної статури
- Шайба** (Мол.) – активний, швидкий, скрізь встигає
- Шайгиц** (Козл.)
- Шалапут** (Підг.)
- Шалапут** (Ск.) – несерйозний, шалапут
- Шалачок** (Конст.) – має запальний, гарячий характер (пор. місц. шальок «шарф»)
- Шалік** (Підг.) – прізвище Шаль
- Шамарган** (Ванж.) – шморгає носом
- Шангля** (Пр.) – високого зросту (пор. пер. штанга)
- Шановний** (Каль.) – часто вживає слово «шановний»
- Шапка** (Ябл.) – прізвище Шабатівський
- Шапокляк** (Дар.) – зовні схожа на Шапокляк – героїню мультфільму «Чебурашка і Крокодил Гена»
- Шар'як** (В. Ход.)
- Шарагай** (Каль.) – швидкий, холерик (пор. шарага «злодійська компанія» [СУС])
- Шарапа** (Ів.) – прізвище Шафранський
- Шарапов** (Юськ.) – має автобус, схожий на той, на якому їздив Шарапов (пор. Шарапов – герой кінофільму «Місце зустрічі змінити не можна...»)

Шарахай (Каль.) – має запальний, гарячий характер (пор. шарага «злодійська компанія» [СУС])

Шарик (Кул.)

Шафа (Біл.) – міцної статури

Шафа (В. Ход.) – високого зросту, товстий

Шахрай (Кул.) – хитрий

Шахрайка (Боб.) – обманює

Шахтар (Чайч.) – працює шахтарем

Шахтарка (Берим.) – походить із Донецької області

Шаша (Біл.) – ім'я Саша (<Олександр)

Шаша (Гл.) – ім'я Саша (<Олександр); шепелявить

Шваб (Макс.) – худий (пор. швабра)

Швабра (Білоб., Мишк.) – високого зросту, худа

Швабра (В. Дед.)

Швабра (Гр.) – високого зросту

Швабра (Іл.) – мати працює прибиральницею

Швабра (Каль.) – має високу зачіску

Швабра (Кол.) – дуже худа (пор. швабра)

Швабра (Підг.) – худа, довгонога

Швагер (Лад.) – проживав з сім'єю сестри (пор. діал.швагер «сестрин чоловік; зять» [СУМ XI, с. 426])

Швайка (В. Дед.)

Шварц (Гр.) – має прізвище Чорний (пор. нім. schwarz «чорний»)

Шварц (Кр.) – лайдакував, пиячив, збирав пляшки на спиртне, тинявся без діла (пор. нім. schwarz «чорний»)

Шведко (В. Ход.)

Швейко (В. Ход.) – швець

Швець (Залуж.) – працює шевцем

Швець (Іл.) – шиє взуття

Швидкий (Кр.) – дуже повільно ходить

Швон (Бар.)

Шева (Гел.) – у вільний час займається футболом

Шева (Дібр.) – прізвище Шевчук

Шева (Мик.) – прізвище Шевченко

Шева (Яг.) – прізвище Шевчук

Шельма (Дар.) – прикрий, в'їдливий (пор. розм.шельма «хитра й спритна в своїх учинках людина» [СУМ XI, с. 439])

Шендрик (Сок.) – працює міліціонером (пор. шандар «жандарм» [СУМ XI, с. 403])

Шепелявий (Біл., Скор.) – шепелявить

Шептицький (Іл.) – доносив керівництву (пор. нашіптувати)

Шептицький (Ос.) – тихо говорить (пор. шипіти)

Шериф (Бер., Пр.) – працює дільничим

Шеф (Голг.) – найавторитетніший у компанії

Шеф (Зав.) – працює водієм, пасажири часто звертаються до водіїв «шеф»

Шеф (Ігр., Коноп., Лад.) – працює бригадиром

Шеф (Підг.) – батько працює директором цегельного заводу

Шеф (Ст. Зб., Чайч.) – любить командувати

Шибка (Гл.) – вирізав шибки

Шивчиха (Кон.) – колись шила речі для односельців

Шийканя (В. Ход.) – швея (пор. шити)

Шило (Заг.) – швидкий (пор. верткий, як шило)

Шиломбрита (Кидан.) – на обличчі має шрами від віспи

- Шинкар** (Сн.) – працює барменом
- Шинкарка** (Макс.) – працює барменом
- Шипітка** (Ішк.) – говорить нечітко, шипить
- Шипулін** (Мол.) – шипить
- Шихна** (Бар.)
- Шишка** (Козл.) – прізвище Шимків
- Шишка** (Наст.) – авторитет серед підприємців
- Шишка** (Щит.) – має на голові гулю
- Шия** (Март.) – любить випити і показує на шию
- Шіма** (Біл., Гел.)
- Шіма** (Конст.) – робить багато шуму
- Шістка** (Ст.) – доносив (пор. жарг. шістка «підлабузник» [Став., с. 301-302])
- Шістьорка** (Бурк.) – має шестеро дітей
- Шкандибаха** (Біл.) – повільно ходить (пор. шкандибати)
- Шкапа** (Іл.) – низького зросту, худа
- Шкапа** (Ром.) – худий і зігнутий, як шкапа
- Шкапа** (Ябл.) – звертається до коня «Вйо, стара шкапа»
- Шкафчик** (Ст. Зб.) – широкоплечий, як шафа
- Шкварка** (Кидан.) – носив до школи хліб зі шкварками
- Шкварок** (Берим.) – товстий
- Шкварок** (Зав.) – прізвище Солонинка
- Шкварок** (Кид.) – худий
- Шкварок** (Підг.) – прізвище Шкварло
- Шкелет** (Наст.) – дуже худий
- Шкелка** (Бар.) – носить окуляри (пор. шкло «= скло» [СУМ XI, с. 478])
- Шкелко** (Кид.) – носить окуляри (пор. шкло «= скло» [СУМ XI, с. 478])
- Шкет** (Жаб.) – худий (пор. шкет «хлопчак, підліток» [СУМ XI, с. 474])
- Шкит** (Дар.) – худий (пор. шкет «хлопчак, підліток» [СУМ XI, с. 474])
- Шкірка** (Бар., Залуж.) – худа
- Шкірка** (Каль.) – обізвав дружину «шкірою»
- Шкрабало** (Біл.) – часто шкрябається
- Шкрабачка** (Ст. Поч.) – висока і худа
- Шланг** (Вишн., Март., Циг.) – високого зросту, худий
- Шлапак** (Іл.) – тягне ноги при ході (пор. шлапати)
- Шлапак** (Нов.) – байдужий до всього (пор. шлапак «тюхтій, роззява (про людину)» [СУМ XI, с. 488])
- Шлийш** (Ром.) – керував током, не відпускав працівників додому, кажучи, що припне, «як коней на шлийки»
- Шліпенька** (Худ.) – носить великі окуляри
- Шліфа** (Зав.)
- Шліфка** (Гук.) – поверх пояса, без шліфок, причепив ремінь на штанах
- Шлюз** (Ябл.) – п'є багато горілки (пор. відкривати шлюзи)
- Шлямпуц** (В. Ход.)
- Шляхтич** (Гумн.) – багатий
- Шльома** (Добр., Оз.)
- Шльомок** (Нов.) – нерозумний (пор. Шльомко «нерозумний»)
- Шмаркатий** (Зав., Кудр.) – шморгає носом
- Шмелько** (Ішк.) – працює продавцем; обраховував клієнтів, як жид (пор. Шмелько – варіант єврейського імені)
- Шмиганка** (Личк.)
- Шмирга** (Пер.) – часто шморгає носом
- Шміровоз** (Заліз.) – неохайний, носить брудний одяг (пор. шмір)

- Шморгавка** (Жук.) – часто шморгає носом
- Шнайдер** (Кон.)
- Шнайдер** (Кон.) – зловживає алкоголем, любить «врізати» горілки (пор. нім. Schneider «різак»)
- Шнапс** (В. Гл.) – має синій ніс, як у алкоголіка (пор. нім. der Schnabs «горілка»)
- Шнапс** (Мик.) – прізвище Шнапська
- Шнек** (Жук.) – працює комбайнером (пор. шнек «гвинтовий пристрій» [СУМ XI, с. 503])
- Шнира** (Гр.) – замазура (пор. місц. шмир «мазут»)
- Шнобель** (Год., Добр., Прис.) – має довгий ніс (пор. місц. шнобель «великий ніс»)
- Шнур** (Оз.) – худий
- Шоколадка** (Жаб.) – ім'я Володимира (пор. рима Владка-шоколадка)
- Шоколадка** (Лад.) – повний, смагливий; має добрий характер
- Шофер** (Гр.) – любить керувати, командувати
- Шпак** (В. Дед.) – має великий ніс
- Шпак** (Дар.) – прізвище Снігур
- Шпакова** (Наст.) – на подвір'ї є багато шпаківень
- Шпарунчик** (Буд.) – все приносив додому, дуже дбав (пор. місц. шпарувати «дбати, набувати всього»)
- Шпачка** (Жаб.) – в дитинстві страшили шпаком і вона дуже боялася цих птахів
- Шпачка** (Кон.) – всіх діймає, «клює»
- Шпиця** (Вишн.) – високого зросту, худа (пор. спиця)
- Шпікулянт** (Ст. Зб.) – перепродував речі (пор. спекулянт)
- Шпіон** (Тил.) – підглядає, все вислідковує
- Шпора** (Бурк.) – високого зросту, худий (пор. шпора «металева дужка...» [СІС])
- Шприха** (Худ.) – високого зросту, худа (пор. сприха «один з прутів-променів у колесі» [Вік.]
- Шприха** (Циг.) – має худі ноги (пор. сприха «один з прутів-променів у колесі» [Вік.]
- Шприц** (Коноп.) – високого зросту, худий (пор. шприц)
- Шпрот** (Буд.) – дуже худий
- Шпрот** (Вишн.) – високого зросту, худий
- Шпулька** (Коноп.) – прізвище Шпуляк
- Шпундик** (Коноп.) – низького зросту, як Шпунтик – герой книги «Пригоди Незнайка»
- Шрек** (Бер., Наст.) – зовні схожий на Шрека – героя мультфільму «Шрек»
- Шрек** (Петр.) – має велику голову
- Шрот** (Ст. Поч.) – торгував запчастинами
- Шруба** (Ів.) – любить займатися ремонтом, крутити гайки (пор. шруб «шуруп» [СУМ XI, с. 530])
- Штанга** (Ястр.) – прізвище Штангрет
- Штангіст** (Оз.) – займався бодіблінгом
- Штангіст** (Прис.) – сильний, накачаний, міцної статури
- Штанка** (Гр.)
- Штахет** (Худ.) – високого зросту, худий
- Штахета** (Кл.) – високого зросту, худий
- Штахета Парканівна** (В. Ход.) – худа
- Штелько** (Гов.) – баламут (пор. місц. штелько «баламут»)
- Штепа** (Мик.) – низького зросту (пор. Штепсель – телевізійний герой, учасник дуету «Штепсель і Тарапунька»)
- Штепсель** (Гел.)
- Штепсель** (Гел.) – зовні схожий на Штепселя (пор. Штепсель – телевізійний герой, учасник дуету «Штепсель і Тарапунька»)
- Штесьо** (Ястр.) – ім'я Степан
- Штефікан** (Жаб.) – ім'я Степан

- Штиляк** (Конст.)
- Штірліц** (Біл.) – зовні схожий на Штірліца – героя кінофільму «Сімнадцять миттєвостей весни»
- Штунда** (Тр.) – протестант (пор. штунда «баптистська секта, що виникла в Росії в середині XIX ст.» [СУМ XI, с. 549])
- Штундиха** (Ванж.) – протестантка (пор. штунда «баптистська секта, що виникла в Росії в середині XIX ст.» [СУМ XI, с. 549])
- Штуник** (Кол.) – прізвище Міштак
- Штурал** (Личк.)
- Штурпак** (Кид.) – дурний (пор. штурпак «дурень, бовдур» [Став., с. 307])
- Шубаленький** (Гов.) – прізвище Шубалий
- Шувані** (Ястр.) – ворожка (пор. шувані «відьма з циганського роду»)
- Шук** (Каль.) – дрисерував собаку, говорив замість шукай «шук»
- Шульц** (Біл.) – зовні схожий на Шульца – героя кінофільму «Сімнадцять миттєвостей весни»
- Шульц** (Кидан.) – прізвище Шуліпа
- Шумахер** (Оз.) – добре водить автомобіль
- Шумахер** (Підг.) – працює водієм (пор. Міхаель Шумахер – рекордсмен, учасник «Формули-1»)
- Шумський** (Ром.) – походить із м. Шумськ
- Шура** (Добр.)
- Шура** (Каль.) – неохайна
- Шура-бура** (Ком.) – має запальний, гарячий характер (пор. шура-бура «те саме, що вихор» [СУМ XI, с. 565])
- Шурик** (Бугл.) – ім'я Олександр
- Шурік** (В. Ход., Дар., Добр., Зав., Кидан., Кол., Кр., Мик., Оз., Пот., Ст.) – зовні схожий на Шуріка – героя кінофільму «Кавказька полонянка»
- Шурум-бурум** (В. Дед., Чайч.) – часто вживає вислів «шурум-бурум»
- Шустак** (Заліз.) – мав на руці шість пальців
- Шутий** (Петр.) – здоровий, як бик
- Шутнік** (Добр.) – жартівник
- Шуфелька** (Берим.) – порався на городі шухлею (пор. місц. шуфля)
- Щедрика** (Мих.)
- Щедричка** (Мих.) – щедра
- Щека** (Конст.) – батько працює стоматологом (пор. діал. щека)
- Щелепа** (Каль.) – має вип'яту щелепу
- Щербак** (Март.) – прізвище Щербаков
- Щербатенька** (Іл.) – не має передніх зубів
- Щербатий** (Сн., Сор.) – не має передніх зубів
- Щикатурка** (Кидан.) – занадто сильно користувалась косметикою (пор. місц. щикатурка «штукатурка»)
- Щипавка** (Петр.) – дуже худа
- Щістиха** (Вис.) – неправильно вимовляє слово «щастя»
- Щітка** (Іл.) – має густе, тверде, коротке волосся
- Щорс** (Сн.) – любить командувати (пор. Щорс – радянський військовий діяч)
- Щук** (Циг.) – любить рибалити
- Щука** (Щит., Ябл.) – прізвище Орищук
- Щуп** (Кудоб.)
- Щупак** (Заліз.) – худорлявий
- Щур** (Береж., Мик.) – зовні схожий на пацюка
- Щур** (Бугл.) – прізвище Ішук
- Щур** (Коз., Оз.) – працює в санепідемстанції
- Щур** (Лоп.) – прізвище Крися

- Щур (Наст., Рид.) – хитрий, обманює, обкрадає
 Щур (Оз.) – крав у млині пшеницю
 Щур (Яг.) – неохайний, «облізлий», як щур
 Щур (Ястр.) – прізвище Щуров
 Юда (Ром.) – в дитинстві любила обманювати і коли священик розповідав притчу про Юду, засоромившись, утекла з церкви
 Юдко (Коноп.) – любить під'юджувати, провокувати
 Юдко (Ход.) – ім'я Юда
 Юзик (Коноп.) – ім'я Юліан
 Юзичка (Кол.) – ім'я Юзефа
 Юніль (Тил.)
 Юрец (Лоп.) – ім'я Юрій
 Юрець-скворець (В. Гаї) – ім'я Юрій
 Юрист (Рид.) – працює юристом
 Юско (Кудоб.) – ім'я Юсько (<Йосип)
 Юсько (В. Гаї, Кост.) – нерозумний, затурканий, відсталий
 Ютка (Сн.) – брехлива (пор. Юда – один із апостолів Ісуса Христа)
 Юхим (Мик.) – прізвище Юхимчик
 Юц (Лад.) – хитрий і корисливий (пор. місц. юц «обман»)
 Юшка (В. Дед.) – любить їсти юшку
 Явдошка (Ком.) – працююча
 Явдошка (Конст.) – ім'я Євдокія
 Явош (Лад.) – прізвище Ярош; не вимовляє звука «р»
 Ягідка (Каль.) – кумедний, смішить всіх (пор. псевдо Остапа Вишні)
 Ядвіга (Ябл.) – панськовита
 Яєчник (Кудр.) – любить їсти яйця
 Язлунь (Ів.) – прізвище Язловецький
 Яйце (Кид.) – має овальну форму голови
 Яйцо (В. Гаї) – ніс продавати яйця і побив їх
 Яковенко (Личк.) – ім'я Яків
 Яковунь (Бугл.) – з ім'ям по батькові Якович
 Якубовий (Коз.) – походить із с. Якуби
 Ямаха (Оз.) – музикант
 Яндрušко (Ув.) – ім'я Андрій
 Янечка (Вис.) – мати Іванна
 Яник (В. Дед.) – зовні схожий на Янека – героя кінофільму «Чотири танкісти і пес»
 Яник (В. Ход.) – ім'я Іван
 Янкель (Ком.) – ім'я Іван
 Янко (Гов.) – ім'я Іван
 Янц (Прис.) – ім'я Іван; походить із родини поляків
 Яня (Кон.) – ім'я Іванна
 Яньо (Біл.) – ім'я Іван
 Яремчук (Товст.) – ім'я Назарій
 Яригон (Юськ.) – ім'я Іларіон
 Ярковий (Каль.) – ім'я Іван, першим секретарем обкому в той час був Іван Ярковий
 Ярьсько Грушочка (Пр.) – товстий
 Ярьсько срачка (Пр.) – запальний, нетерплячий
 Яруш (Мик.) – прізвище Ярошенко
 Ясний (Каль.) – часто проклинав «Кров би тебе ясна залила»
 Яструб (Підг.) – має гострі нігті
 Яся (В. Гл.) – прізвище Ясочинський
 Ясько (Мишк., Прис.) – ім'я Іван

Ясьо (В. Ход.) – ім'я Іван
Яцик (В. Гл.) – прізвище Якубовський
Яцик (Мик.) – ім'я Яким
Яцько (Товст.) – прізвище Яцишин
Яцьо (Мик.) – прізвище Яцків
Яшка (Гумн.) – запальний
Яшка (Мих.) – ім'я Яків
Яшка (Оз.) – прізвище Яворівський

Додаток В

СЛОВНИК ГРУПОВИХ ПРИЗВИСЬК ЖИТЕЛІВ ТЕРНОПІЛЬЩИНИ

- Австріяки** – жителі с. Сільце Підгаєцького р-ну
- Бамбетлі** (Гов.) – нерозумні брати
- Бандери** – агресивні (с. Пробіжна Чортківського р-ну)
- Бандіти** – войовничі, ходили з ножами (с. Лідихів Кременецького р-ну)
- Баняки** – нерозумні (с. Цвітова, Бучацького р-ну) (пор. діал. баняк «каструля»)
- Баняки** – вживають лексему «баняк» (пор. діал. баняк «каструля») замість звичного для навколишніх сіл «банек» (с. Іванівка Тереховлянського р-ну)
- Барзуки** – жителі с. В. Загайці Шумського р-ну
- Берки** – жителі с. Августівка Козівського р-ну
- Бігарі** – землю вирівнювали бігами (пор. місц. біга «мотика») (с. Раштівці Гусятинського р-ну)
- Білі** – жителі села, яке називають «Біла Гора», бо знаходиться на пагорбі (с. Воля Тереховлянського р-ну)
- Білочка і Горішок** (Гр.) – нерозлучні подруги
- Братчики** – дуже дружні (с. Босири Чортківського р-ну)
- Бригадирці** (Худ.) – працюють на бригаді
- Булешники** – часто варили кулешу (пор. пер. булеша «кулеша») (с. Пробіжна Чортківського р-ну; с. Устечко Заліщицького р-ну)
- Бульбаки** – вживають слово «бульба» замість «картопля» (с. Соколів Бучацького р-ну)
- Вербняки** – жителі вул. Вербна (с. Яблунів Гусятинського р-ну)
- Вигонці** – жителі вул. Вигін (с. Рекшин Бережанського р-ну)
- Вовки** – войовничі (с. Сновидова Бучацького р-ну)
- Вовчкурі** – жителі с. Шумляни Підгаєцького р-ну
- Волянські** – жителі с. Волиця Підгаєцького р-ну
- Гаївські бомки** – жителі с. В. Гаї Тернопільського р-ну
- Галаї** – голосно говорять (пор. галай «галайко – крикун» [Гр. I, с. 267]) (с. Покропивна Козівського р-ну)
- Галаї** – голосно говорять, бо колись хати були колись далеко одна від одної (пор. галай «галайко – крикун» [Гр. I, с. 267]) (с. Нападівка Лановецького р-ну)
- Галані** – жителі с. Бичківці Чортківського р-ну
- Галстуки** – жителі села, у якому в середині ХХ ст. ніхто не працював на фермі, усі мали легшу роботу (с. Грибова Лановецького р-ну)
- Гальони** – підшивали сорочки і спідниці гальоном (с. Зелена Бучацького р-ну)
- Гарбузи** – садили багато гарбузів (с. Жуків Бережанського р-ну)
- Гепа** – жителі с. Башуки Кременецького р-ну
- Гладушки** – виготовляли з глини глечики (пор. місц. гладушик «глечик») (с. Городниця Гусятинський р-ну)
- Глухарі** – жителі с. Красівка Тернопільського р-ну
- Гоко і Сєко** (Ком.) – два нерозлучні брати Ігорко і Василько
- Гони** – монголо-татари переганяли через територію села полонених (пор. гонити) (с. Плісняни Зборівського р-ну)
- Гончарі** – займалися гончарством (с. Вертелка Зборівського р-ну)
- Горбачі** – жителі вул. Горб (с. М. Говилів Тереховлянського р-ну)
- Горини** – жителі вул. Гора (с. Осівці Бучацького р-ну)
- Горинці** – жителі вул. Гора (с. Васильківці Гусятинського р-ну)
- Горішники** – жителі вул. Гора (с. Рекшин Бережанського р-ну)
- Господарі** – мали великі земельні ділянки (с. В. Кусківці Лановецького р-ну)
- Гоша і Зося** (Вишн.) – закохана пара (пор. Гоша і Зося – герої кінофільму «Шкільний вальс»)

- Грибники** – часто збирають гриби (с. Чорний Ліс Збараського р-ну)
- Грушки** – продають на базарі сушенню з груш (с. Бурдяківці Борщівського р-ну)
- Гумни** – жителі с. Гумніська Тереховлянського р-ну
- Гуцьки** – жителі с. Вербів Підгаєцького р-ну
- Гандарі** – торгували, обмінювали товар (пор. знев. гендлювати «торгувати з метою наживи; баришувати, спекулювати» [СУМ II, с. 49]) (с. Ілавче Тереховлянського р-ну)
- Деркани / Деркуни** – жителі с. Дедеркали Шумського р-ну
- Дикарі** – жителі с. Дичків Тернопільського р-ну
- Дикі** – жителі малолюдного хутора (х. Кульбоки Тереховлянського р-ну)
- Дичина** – жителі с. Сонячне Підгаєцького р-ну
- Долиняни** – жителі вул. Долина (с. Витківці Збараського р-ну)
- Долішники** – жителі вул. Долина (с. Рекшин Бережанського р-ну)
- Дрішівці** – жителі с. Надрічне Бережанського р-ну
- Дундуки** (Бер.) – нерозумні брати
- Душмани** – жителі с. Дубівці Тернопільського р-ну
- Жиди** – жителі вул. Адамівка (м. Бережани Бережанського р-ну)
- З бабетового села** – жінки села носили зачіски-«бабети» (с. Шманьківці Чортківського р-ну)
- Завод** (Іш.) – сім'я, що варить самогон
- Загоринці** – жителі вул. Загоринь (<за річкою Горинь) (с. Передмірка Лановецького р-ну)
- Закарпатяни** – жителі вулиці, що в кінці села під горбом (с. Олексине Козівського р-ну)
- Замостянці** – жителі вул. Заміст (с. Коржова Монастириського р-ну)
- Заокеанці** – жителі села, яке розташоване далеко від інших населених пунктів (с. Яргорів Монастириського р-ну)
- Заябоки** (Кул., Пр.) – брати зі специфічною походою (погойдуючись вбоки)
- З довгими сорочками** – чоловіки села ходили в довгих сорочках (с. Мильне Зборівського р-ну)
- Іваняри** – жителі с. Іванівка Тереховлянського р-ну
- Кабати** – жителі села носили кабати (пор. діал. кабат «солдатська куртка; пальто» [СУМ IV, с. 64]) (с. Новосілка Підволочиського р-ну)
- Калабоньки** – жителі села, у якому багато калюж (пор. діал. калабаня. «ковбаня» [СУМ IV, с. 74]) (с. Настасів Тернопільського р-ну)
- Кальошники** – жителі села, у якому колись була калошна фабрика (с. Стривка Збараського р-ну)
- Капиляни** – жителі вул. Капилія (с. Мужилів Підгаєцького р-ну)
- Каруби** – жителі с. Августівка Козівського р-ну
- Кацапи** – жителі с. Крогульці Гусятинського р-ну
- Качурівці** – жителі вул. Качурівка (с. Вільховець Бережанського р-ну)
- Китайці** – жителі вулиці, на якій є багато дітей (с. Трибухівці Буцацького р-ну)
- Китайці** – жителі густонаселеного села (с. Дарахів Тереховлянського р-ну; с. Магдаліївка Підволочиського р-ну; с. Остап'є Підволочиського р-ну)
- Китайці** – жителі села, у якому є велика кількість багатодітних родин (с. Голгоча Підгаєцького р-ну; с. Буряківка Заліщицького р-ну; с. Ренів Зборівського р-ну)
- Кишаї** – жителі села, у якому є велика кількість багатодітних родин (пор. кишити) (с. Ренів Зборівського р-ну)
- Кінчанецькі** – жителі вул. Кінець (с. Прошова Тернопільського р-ну)
- Кінчани** – жителі вул. Кінець (кінець села) (с. Остап'є Підволочиського р-ну)
- Клички** (Буд.) – брати-забіяки
- Клички** (Мик.) – друзі, що займаються боксом
- Клярки** – проживає багато жінок з ім'ям Клара (с. Поточани Бережанського р-ну)
- Козолупи** – жителі с. Козівка Козівського р-ну

- Коки** (В.Гл.) – нерозлучні сестри (пор. паличка Коха)
- Конокради** – кради коней (с. Сороцьке Тербовлянського р-ну)
- Конторники** (Рид.) – працюють у конторі
- Конюшани** – жителі с. Конюхи Козівського р-ну
- Корея** – жителі довгого і вузького села (пор. асоціація з топографічною формою держави Корея) (с. Ігровиця Тернопільського р-ну)
- Кресачі** – чоловіки села носили капелюхи з великими кресами (с. Самолусківці Чортківського р-ну)
- Криваки** – жителі с. Криве Козівського р-ну
- Крисачі** – жителі села, яке розташоване між полями, люди живуть, як миші в норах (с. Самолуски Гусятинського р-ну)
- Кровіняки** – жителі с. Кровінка Тербовлянського р-ну
- Круплі** – жителі села на картоплю кажуть «крумплі» (с. Киданці Збараського р-ну)
- Курчії** – жителі с. Щепанів Козівського р-ну
- Лапайка** – жителі с. Воля Тербовлянського р-ну
- Ластівки** (Мш.) – польова бригада
- Лемки** – велика частина населення за етнічним походженням є лемками (с. Боричівка Тербовлянського р-ну; с. Личківці Гусятинського р-ну; с. Лошнів Тербовлянського р-ну; с. Нова Гута Монастирського р-ну; с. Жабинці Гусятинського р-ну; с. Дуліби Буцацького р-ну; с. Чернелів Руський Тернопільського р-ну)
- Лемки** – говорять «руков», «ногов», «головов» замість, як у сусідніх населених пунктах, «руком», «ногом», «головом» (с. Заривинці Буцацького р-ну)
- Логи** – жителі с. Городище Козівського р-ну
- Лосі** (Жаб.) – нерозумні брати
- Льока-Тока** (Лад.) – нерозлучні брат та сестра – Ліля і Толя
- Мазури** – жителі вул. Мазури (колись на ній жили поляки) (с. Остап'є Підволочиського р-ну)
- Майданці** – жителі вулиці біля майдану (с. Васильківці Гусятинського р-ну)
- Малайники** – жителі сіяли кукурудзу і в повсякденній їжі надавали перевагу стравам із кукурудзи (с. Сокиринці Чортківського р-ну)
- Малаї** – жителі часто пекли малай з кукурудзяної муки (с. Костільники Буцацького р-ну; с. Носівка Борщівського р-ну; с. Нагоряни Заліщицького р-ну)
- Малинники** – жителі селі, у якому мешканці ходять по малину в ліс, що біля села (с. Прошова Тернопільського р-ну)
- Малярі** (Гов.) – чоловік і дружина працюють малярами
- Мареничі** (Вис.) – дві сестри і брат (пор. Тріо Маренич)
- Махно** (Оз.) – агресивні брати (пор. Нестор Махно)
- Мелкі** (Зав.) – брати міцні за статуєю
- Міхоноші** – жителі села колись ходили з привязаними за спинами міхами (с. Саранчуки Бережанського р-ну)
- Міщани** – жителі с. Вишгородок Лановецького р-ну
- Молодіжні** – жителі вулиці, на якій проживають лише молоді сім'ї (с. Ридомиль Кременецького р-ну)
- Москалі** – жителі села вживають росіянізми (с. Старий Олексинець Кременецького р-ну)
- Москаляки** – жителі с. Крутнів Кременецького р-ну
- Мохунівці** – жителі вул. Мохунівка (с. Мужилів Підгаєцького р-ну)
- Муровані** – жителі вулиці, що розташована недалеко від дороги-«мурованки» (с. Кобиловолоки Тербовлянського р-ну)
- Налисники** – жителі села часто готували налисники (с. Сухівці Підволочиського р-ну)
- Новобудовці** – жителі новозбудованої вулиці (с. Чистилів Тернопільського р-ну)
- Ножики** – жителі села войовничі (с. Бедриківці Заліщицького р-ну)

- Палавеги** – жителі с. Гумниська Тербовлянського р-ну
- Паляничники** – жителі села часто пекли палянички (с. Залізці Зборівського р-ну)
- Панянки** (Мик.) – сестри гарні, доглянуті
- Півник і Курочка** (Мик.) – подружжя, що яскраво вдягається
- Підкамінники** – жителі села, що розташоване на кам'яній місцевості (с. Семаківці Чортківського р-ну)
- Підлісні** – жителі вул. Підліс (с. Васильківці Гусятинського р-ну)
- Підплитники** – жителі села, яке розташоване біля річки (с. Устечко Заліщицького р-ну)
- Підприсяни** – жителі вул. Підприски (с. Дарахів Тербовлянського р-ну)
- Плебанівці** – жителі вулиці в напрямку до с. Плебанівка (с. Ласківці Тербовлянського р-ну)
- Позаплитники** – жителі села, яке розташоване біля річки (с. Білий Потік Чортківського р-ну)
- Полюхи** – жителі вулиці, що розташована далеко від села, на хуторі, у полі (с. Денисів Тербовлянського р-ну)
- Помірки** – жителі с. Помірці Бучацького р-ну
- Прулі** – жителі села, у якому багато сливових дерев (пор. місц. сливи-прулі) (с. Васильківці Гусятинського р-ну)
- Пшенярі** – жителі с. Мшанець Тербовлянського р-ну (пор. місц. Пшенець «Мшанець»)
- Радикали** – жителі с. Городище Зборівського р-ну
- Раківчуки** – жителі с. В. Раковець Збарзького р-ну
- Раковляни** – жителі вул. Раків Кут (с. Постолівка Гусятинського р-ну)
- Ремінабоки** – жителі с. Вівся Козівського р-ну
- Рижаки** – багато жителів села мають руде волосся (с. Яблунів Гусятинського р-ну)
- Рижики** (Бер.) – брати зловживають алкоголем
- Різуни** – жителі села часто вирізали ліс (с. Гнилиці Підволочиського р-ну)
- Рісні** – жителі вул. Рісна (с. Слов'ятин Бережанського р-ну)
- Румуни** – жителі с. Носівці Зборівського р-ну
- Свинарники** – займаються купівлею і продажем свиней (с. Мужилів Підгаєцького р-ну)
- Свята трійця** (Добр.) – нерозлучні друзі
- Сіамські близнюки** (Петр.) – нерозлучні друзі
- Собаки** – жителі вул. Псяча (с. В. Гаї Тернопільського р-ну)
- Солончаки** – жителі с. Солоне Заліщицького р-ну
- Сруль і Хаїмко** (Юськ.) – брати, що одягаються в дорогі речі; багаті, як жиди
- Старокутські люди** – жителі вул. Старий Кут (с. Мужилів Підгаєцького р-ну)
- Стікольщики** – жителі вулиці, на якій є склозавод (м. Бережани Бережанського р-ну)
- Таліби** – жителі села войовничі (с. Малів Тербовлянського р-ну)
- Таращани** – жителі с. Ст. Тараж Кременецького р-ну
- Татари** – татари гонили через територію, де зараз село, полонених; у селі найпоширеніше прізвище Татарин (с. Говилів Тербовлянського р-ну)
- Татари** – жителі с. Татаринці Лановецького р-ну
- Татари** – жителі села войовничі (с. Вербів Підгаєцького р-ну; с. Годів Зборівського р-ну; с. Коцюбинці Гусятинського р-ну; с. Сновидова Бучацького р-ну)
- Татари** – жителі села голосно говорять, рішучі (с. Августівка Козівського р-ну)
- Татари** – колись у селі стояв татарський полк (с. Кальне Козівського р-ну)
- Твердолобі** – жителі села нерозумні (с. Токи Підволочиського р-ну)
- Телемони** – жителі с. Нестерпінці Зборівського р-ну
- Телятники** – жителі села займаються купівлею і продажем телят (с. Мирне Підгаєцького р-ну)
- Тепличники** – жителі вулиці, на якій був тепличний комбінат (м. Бережани Бережанського р-ну)
- Торбаї** – жителі села, у якому мешканці мали невеликі земельні ділянки (с. Борсуки Лановецького р-ну)

- Торбаші** – жителі села завжди носили торби і додому в них щось зносили (с. Коцюбинці Гусятинського р-ну)
- Тюльки** (Худ.) – нерозлучні подруги
- Фаріки** (Ішк.) – брати з прізвиськом Фаріон
- Фільварки** – жителі села, у якому колись був маєток польського пана (с. Йосипівка Тернопільського р-ну)
- Флешкарі** – жителі села багато п'ють (с. Товстенке Чортківського р-ну) (пор. місц. флешка «пляшка»)
- Форналі** – жителі с. Скоморохи Буцацького р-ну
- Французи** – жителі с. Юстинівка Підгаєцького р-ну
- Фуни** – жителі с. Слов'ятин Бережанського р-ну
- Хальоші** – жителі села ходили в калошах (с. Дворіччя Тербовлянського р-ну) (пор. місц. хальоші, кальоші «калоші»)
- Хачияни** – жителі села, що розташоване на місці хутора з декількох хат (с. Надрічне Тербовлянського р-ну)
- Хлопівовецькі** – жителі с. Хлопівка Гусятинського р-ну
- Хоптярі** – жителі села, розташованого в полях, далеко від центральних доріг (пор. діал. хопта «бур'ян» [СУМ XI, с. 124]) (с. Магдалівка Підволочиського р-ну)
- Цапи** (Бугл.) – брати-хвальки
- Цибуленники** – жителі села, у якому мешканці вирощували багато цибулі для продажу (с. Вербів Підгаєцького р-ну)
- Цигани** – жителі с. Улашківці Чортківського р-ну
- Чесники** – жителі села у великій кількості вирощували часник і продавали його на базарі (с. Товстенке Чортківського р-ну)
- Чіп і Дейл** (Дар.) – нерозлучні друзі, як герої мультфільму «Чіп і Дейл»
- Чорти** (Каль.) – зяті, грубіяни і самолюби
- Чорторії** – жителі с. Миролюбівка Тернопільського р-ну (давня назва населеного пункту Чорторії)
- Шкаредники** – жителі села не приділяли уваги своєму зовнішньому вигляду, були неохайні (пор. місц. шкарадний «з вадами, неохайний») (с. Чорнокінці Чортківського р-ну)
- Шкарпитники** – жителі села замість «шкарпетки» вживають слово «шкарпита» (с. Улашківці Чортківського р-ну)
- Шкрабуни** – жителі с. Шкроботівка Шумського р-ну
- Шмуглярі** – жителі села займаються контрабандою (пор. пер. шулер «гравець, який у картярській грі користується нечесними, шахрайськими прийомами» [СУМ XI, с. 560]) (с. Кривеньке Чортківського р-ну)
- Шпільмани** – жителі села грали на різних інструментах (пор. шпільман «мандрівний музикант, співець, народний актор у середньовічній Європі» [СУМ XI, с. 524]) (с. Васильків Чортківського р-ну)
- Юзик і Тадик** (Оз.) – друзі, що зовнішньо схожі до героїв фільму (???)
- Юристи** (Рид.) – нерозлучні подруги, що хотіли вступити на юридичний факультет
- Яблуняки** – жителі с. Яблунів Гусятинського р-ну
- Ягоденники** – жителі села, у якому мешканці вирощували багато ягід (с. Вільховець Бережанського р-ну; с. Стриганці Бережанського р-ну)
- Яник і Гуслік** (В. Дед.) – нерозлучні друзі, як герої кінофільму «Чотири танкісти і пес»
- Янтохи** – жителі села, де проживає багато чоловіків на ім'я Антон (с. Лосяч Борщівського р-ну)
- Японеси** – жителі вул. Японія (с. Башуки Кременецького р-ну)

Додаток Г
СЛОВНИК СІМЕЙНО-РОДОВИХ ІМЕНУВАНЬ ЖИТЕЛІВ
ТЕРНОПІЛЬЩИНИ

- Адаськові** (Гов., Ябл.) – ім'я діда Адасько (<Адам)
Азісові (Гов.) – батько вживав слово-паразит «азіс»
Альошові (Авг.) – ім'я діда Альоша (<Олексій)
Амбіями (Жук.)
Американци (Ком.) – мають родичів в Америці
Американці (Ол.) – денотати отримували посилки з Америки
Американці (Ст.Зб.) – дід був американцем
Андрейкові (Пер.) – ім'я предка Андрейко (<Андрій)
Андрейчині (Синьк.) – ім'я бабусі Андрейка (<Андріана)
Андрійцеві (Сн.) – ім'я діда Андрійцьо (<Андрій)
Андроцького (Ванж.) – ім'я діда Андрон
Андрусикові (Голг., Наст.) – ім'я діда Андрусик (<Андрій)
Анельчині (Каль.) – ім'я бабусі Анелька (<Анелія)
Антонишині (Щит.) – іменування бабусі Антониха (<чоловік Антон)
Антосині (Наст.) – ім'я бабусі Антося (<Антоніна)
Аполони (Ванж.) – дід їздив на машині дуже швидко (пор. «Аполон» – космічний корабель)
Аптекарі (Вис.) – батько працював аптекарем
Архиткові (Наст.) – ім'я діда Архитко (<Архип)
Атанасові (Гел.) – ім'я діда Атанас
Афганцеві (Гумн.) – батько служив в Афганістані
Афинені (Сн.) – ім'я бабусі Афина (<Афанасія)
Афтанові (Жовтн., Кр.) – ім'я діда Афтан (<Афанасій)
Богуніві (Нап.) – прабабуся була дуже набожною
Бўчки (Лад.) – прізвище предка Бочуля
Бабаї (Лич.)
Бабахи (Личк.)
Бабині (Гов.) – хтось із родичів проживав у бабусі
Бабійові / Бабії (Вис., Лоп.)
Бабії (Гл.) – дівоче прізвище дружини Бабій
Бабії (Циг.) – предок мав багато жінок
Бабікові / Бабіки (Козл.)
Багорники (Юськ.) – денотати живуть біля багори
Багорові (Сн.)
Баденині (Наст.) – дівоче прізвище матері Баденя
Базани (Лоп.)
Базарові (Наст.) – прізвище предка Базар
Базилі (Гл.) – ім'я предка Базиль (пор. пол. Bazył)
Базярки (Сам.) – прізвище денотатів Базяр
Базярові (Гл.) – ім'я прадіда Базиль (пор. пол. Bazył)
Байди (Гумн.) – дід називав кусень хліба «байдою» замість «пайда»
Байди (Нап.) – предок дуже любив хліб із маслом (пор. діал. байда «шматок чого-небудь ламкого або крихкого» [СУМ I, с. 89])
Байки (Вис.)
Байкуни (Вис.)
Байсаки (Кол.)
Бакайли (Сок.)

- Бакацьові** (Наст.) – прізвище предка Бакацьо
- Бакорові** (Кон.) – денотати жили біля великого яру (пор. місц. на бакір «убік»)
- Балабайки** (Ванж.) – денотати багато говорять, мало роблять (пор. балакати «=розмовляти» [СУМ I, с. 94])
- Балабухові** (Оз.) – батько до школи часто брав балабухи
- Балабушки** (Жовтн.) – батько часто до школи брав балабухи
- Балабушкові** (Гл.)
- Балалайки** (нап.) – дід колись грав на балалайці
- Балачки** (Личк.)
- Бальончикові** (Гумн.) – дід говорив, що діти «кругленькі, як бальончики»
- Бальчкові** (Нов.) – батько вмів робити дахи (пор. бальок «балка» [Гр. I, с. 25])
- Бандитові** (Синьк.)
- Бандуряки** (Кост.)
- Бандьорові** (Кон.) – дід був бандерівцем
- Банути** (Гов.) – денотати сумні (пор. банувати «сумувати, журитися» [СУМ I, с. 102])
- Барабашові** (Гл.) – прізвище предка Барабаш
- Бараболові** (Наст.) – прізвище предка Барабола
- Бараболькові** (Наст.) – прізвище предка Бараболька
- Барани** (Вис.) – прадід денотатів був упертий
- Барани** (Зал.) – предки розводили овець
- Барани** (Ябл.) – прізвище предка Баранишин
- Баранишині** (Гел.)
- Баранцьові** (Каль.)
- Баранчики** (Добр.)
- Баранчикові** (Нов.) – прізвище предка Барановський
- Бардичові** (Пер.) – прізвище предка Бардич
- Барткові / Бартки** (Авг., Вис., Гов., Лоп., Ув.) – ім'я діда Бартоломій
- Бартошишині** (Чайч.) – іменування прабабусі Бартошиха (<чоловік Бартош)
- Бартуні** (Лоп.)
- Басарабові / Басараби** (Авг., Вис., В.Дед.) – предки родом із Бессарабії
- Баси** (Бугл.)
- Баси** (Ванж., Ст.Зб.) – денотати мають низький тембр голосу
- Баси** (Ст. Зб.) – прізвище предка Бас
- Баскові** (Гумн.) – у хаті денотатів була специфічна частина комина – басок
- Басові** (Дор.) – ім'я предка Бас (<Bazyl)
- Басові / Баси** (Пр.) – батько грав в оркестрі на басі
- Басюкові** (Сн.) – іменування діда Басюк (<бабуся Бася <Варвара)
- Батарейці** (Лич.)
- Батичкові** (Сн.) – батько вживав зменшено-пестливе слово «батечко»
- Батовецькі** (Наст.) – прізвище предка по лінії матері Батовецький
- Башові** (Мол.) – денотати дуже розумні (пор. розм. башка «те саме, що голова» [СУМ I, с. 115])
- Бегдони** (Вис.) – ім'я предка Бегдон (можл. Богдан)
- Бедрухи** (Ябл.)
- Безвухі** (Ванж.) – дід не мав одного вуха
- Беззубові** (Сн.)
- Безпальки** (Туст.)
- Беки** (Ром.) – дід був багатцем, але нечупарою (пор. дит. бе «уживається для вираження огиди до чого-небудь» [СУМ I, с. 117])
- Бемові** (Кон.)
- Бендеровці** (Кост.)
- Бенедики** (Наст.) – ім'я діда Бенедик (<Бенедикт)

Бенедиктові (Наст.) – ім'я предка Бенедикт
Бені (Береж.)
Беньові (Год.) – ім'я діда Беньо (<Бенедикт)
Берки (Кост.)
Беркові (Воз.) – ім'я діда Берко (<Бартоломій)
Беркові (Сн.) – ім'я предка Берко
Бехи (Гов.)
Белого (Пер.) – у діда було біле волосся
Бирижинського (Кон.)
Бицкові (Сок.) – предки мали багато биків
Бичкові (Наст.) – прізвище предка Бичко
Бібійчикові / Бабійчики (В.Ход., Щит.)
Бідні (Кр.) – прабабуся була дуже бідна
Біднякові (Буд.) – предок був бідним
Біжаки (Гумн.)
Біликові (Пер.) – прізвище предка Білик
Білі (Жовтн.) – прізвище предка по лінії матері Білий
Білобрисі (Оз.) – в усіх членів родини білі брови
Біловуси (Юськ.) – в усіх членів родини біле волосся, навіть брови
Білого (Кон.)
Білого (Март., Циг.) – у діда було біле волосся
Білої (Гл., Гов.) – у бабусі було біле волосся
Білоруси (Лоп.) – предок родом із Білорусії
Білюсі (Ст.Зб.) – усі члени родини мають біле волосся і білу шкіру
Більшовикові (Наст.) – прадід був більшовиком
Бінчині (Год.)
Блацишині (Кудр.)
Близничині (Сок.) – хтось у родині був із близнюків
Близнюкові / Близнюки (Гумн.) – хтось із родини із близнюків
Бляхарі (Лоп.) – уміють робити покрівлі
Бляшки (Гов.)
Бобики (Вис.)
Бобіки (Бер.) – два чоловіки матері мали машини «бобик»
Богачі (Ванж., Гумн.) – денотати походять із багатой родини
Богданові (Угр.) – ім'я діда Богдан
Богданчині (Ком.) – ім'я бабусі Богданка (<Богдана)
Бодзюрки (Вис.) – денотати живуть на місці, де жив поляк Бондзюр
Боднарі (Зал.) – предки виготовляли бочки
Боднарові (Кон.) – прізвище предка Боднар
Боднарці (Лоп.)
Божкові (Сн.)
Бойкові / Бойки (Береж., Лоп., Пер., Сн., Ув.) – денотати за етнічним походженням бойки
Бойчишині (Кон.)
Бомбуси (Кудр.)
Бомки (Кост.)
Бомочкові (Гов.)
Бомські (Ванж.)
Бондарі (Лоп.)
Бонукові (Сн.) – прізвище предка Боднарчук
Борецкі (Кон.) – прізвище предка Борецький
Борідкові (Гумн.) – у когось у родині була довга чорна борода
Борківські (Гов.) – дівоче прізвище предка Борківський

- Бородицеві** (Пер.)
- Борсуки** (Кол.)
- Бортники** (Туст.) – денотати мають пасіку
- Борщики** (Оз.) – прадід дуже любив їсти борщ
- Борщовки** (Нап.) – денотати переселилися з с. Борщівка
- Босі** (Козл.) – денотати після війни не мали взуття, були бідні
- Босого** (Гумн.) – дід загубив черевики і йшов додому босим
- Босюки** (Добр.)
- Бошкові** (Кон.)
- Брацкові** (Кон.) – хтось із предків виховував братових дітей
- Бригадири** (Ванж.) – прізвище предка Бригадир
- Брилі** (Лоп.)
- Бродики** (Ябл.)
- Бродикові** (Наст.) – прізвище предка Бродик
- Брончишині** (Щит.)
- Броньчині** (Кон.) – ім'я бабусі Бронька (<Броніслава)
- Бубенкові** (Ванж.)
- Бублики** (Кудр.)
- Бугайчині** (Каль.)
- Бугалтерові** (Кудр.) – дід працював бухгалтером
- Бугунові** (Пер.) – прізвище предка Богун
- Будзинські** (Сн.) – денотати переселилися з с. Буданів
- Буліножкові** (Крог.) – дід був кульгавим
- Булоччині** (Сн.)
- Булькетчині** (Гумн.) – бабуся мала невиразну вимову (пор. булькати)
- Бульчаки** (Лоп.)
- Бунтові** (Кон.)
- Бунчині** (Авг.) – онуки всюди ходили з бабусяю – були «бабусині»; називали її «бунька»
(пор. пер. бабунька)
- Бурачки** (Ст.Зб.) – бабуся була ланковою
- Бурі** (Ванж.) – прізвище предка Бурковський
- Бухвалеві** (Сок.) – дід був лихварем, як жид Бухваль
- В'єнцишині** (Март.) – іменування прабабусі В'єнциха (<чоловік В'єнц)
- Вабранові** (Наст.) – прізвище предка Вабран
- Ваврентійові / Ваврентії** (Ванж.) – ім'я предка Лаврентій
- Ваврикові / Ваврики** (Лоп., Кон.) – ім'я діда Ваврик (<Лавро)
- Валентишині** (Кон.) – іменування бабусі Валентиха (<чоловік Валентин)
- Валяй** (Кол.)
- Валькові** (Пер.) – ім'я діда Валько (<Валентин)
- Вандині** (Сок.) – ім'я бабусі Ванда
- Вандишині** (Вис.) – іменування бабусі Вандиха (<бабуся Ванда)
- Ванькові** (Вис., Наст., Нов.) – ім'я діда Ванько (<Іван)
- Варварині** (Воз., Гл.) – ім'я бабусі Варвара
- Варенички** (Гумн.) – дід дуже любив їсти вареники, примовляв до них
- Василечки** (Лоп.) – ім'я діда Василечко (<Василь)
- Василишині** (Синьк.) – іменування бабусі Василя (<чоловік Василь)
- Василькові / Васильки** (Кон., Лич.) – ім'я діда Василько (<Василь)
- Васильчишині** (Рид.) – іменування прабабусі Вальчиха (<чоловік Валько <Валентин)
- Васісові** (Нап.) – ім'я діда Васіса (<Василь)
- Ватьові** (Жаб.) – дід Іван, в дитинстві себе називав Ватьо
- Веви** (Ванж.) – дід у дитинстві замість «леви» вимовляв «веви»
- Великого** (Кон.)

- Вербівскі** (Шиб.) – бабуся переселилася з с. Вербів
- Ветерани** (Ст.Зб.) – дідусь і бабуся ветерани
- Вивороти** (Лоп.)
- Високі** (Гумн.) – усі члени родини високі
- Вихованкові** (Кон.)
- Вихованкові** (Кон.) – хтось у родині виховувався родичами
- Вівчарі** (Лоп.)
- Вівчарові / Вівчарі** (Ванж.) – прадід пас вівці в колгоспі
- Візітові** (Кон.)
- Вірчині** (Март.) – ім'я бабусі Вірка (<Віра)
- Владикові** (Нап.) – ім'я діда Владик (<Владислав)
- Влацькові** (Сн.) – ім'я діда Влацько (<Владислав)
- Вовки** (Оз.) – прізвище предка Вовк
- Вовкові** (Наст.) – прізвище предка Вовк
- Вовкові / Вовки** (Вис., Кон.)
- Воврикові** (Кон.) – ім'я діда Воврик (<Лавро)
- Воврові** (Голг.) – ім'я прадіда Вовро (<Лаврентій)
- Вовчикові** (Сок.)
- Вовчишині** (Пер.) – іменування матері Вовчиха (<батько Вовк)
- Вогроднікові** (Бар.)
- Волайкові** (Гумн.) – предки мали воли
- Воленіні** (Л.) – ім'я бабусі Олена
- Волеського** (Гел.) – ім'я діда Волесько (<Олексій)
- Волянчині** (Март.) – ім'я бабусі Волянка (<Уляна)
- Волюськові** (Кос.) – ім'я діда Волюсько (<Олексій)
- Воляни** (Жовтн.) – батько переселився з с. Воля
- Вользуніні** (Авг.) – ім'я бабусі Вользуня (<Ольга)
- Вонішкові** (Кон.)
- Вонусимові** (Авг.) – ім'я прадіда Онисим
- Ворлюки** (Ябл.) – постійно сварилися, воркотіли
- Ворони** (Март., Нап.) – усі члени родини мають чорне волосся, темні очі і брови
- Воронові** (Кон.)
- Ворончакові** (Гл.) – прізвище предка Ворончак
- Воцетові** (Год.) – предок був перемелений, гарячий, запальний, як оцет
- Вуйцьові** (Гел.)
- Вулийки** (Ст.Зб.) – бабуся називала олію «вулийко»
- Вулі** (Гл.) – дівоче прізвище бабусі Вула
- Вунишкові** (Наст.) – прізвище предка Онишків
- Вусатого** (Кон.) – дід мав великі вуса
- Вусишині** (Сок.) – бабуся мала два чоловіки і обидва мали великі вуса
- Габенькі** (Ванж.) – дід замість «рябенькі» вимовляв «габенькі»
- Гаврилові** (Авг.) – ім'я діда Гаврило
- Гавришкові** (Наст.) – ім'я діда Гавришко (<Гаврило)
- Гагарінові** (Кол.) – батько їхав швидко на возі і говорив, що він «Гагарін»
- Гайдаші** (Гумн.)
- Гайдуки** (Ябл.)
- Гакові** (Нов.) – дід виготовляв гаки
- Галабої** (Кол.) – іноземці звернулися до дідуся, коли той був ще малим, «хелло, бой»
- Галайдуни** (Ванж.)
- Галайкові** (Наст.) – прізвище предка Галай
- Галайові** (Каль.)
- Галамойдові** (Кон.) – предок був холериком (пор. місц. галамойда)

- Галапічі** (Оз.)
Галасишині (В.Ход.)
Галасові (Кон.) – предок був холериком (пор. галасувати)
Галашині (Наст.) – прізвище по лінії бабусі Галашин
Галушкові (Наст.) – прізвище предка Галушка
Галушкові / Галушки (Кон., Лоп.)
Галюкові (Сн.)
Галюнчині (Гл.) – ім'я бабусі Галюнка (<Галина)
Гальяберди (Гл.) – прізвище предка Гальяберда
Галькові (Наст.) – ім'я діда Галько (<Галлій)
Гамани (Гов., Добр., Стр.)
Гамани (Петр.) – багаті (пор. гаман «шкіряна сумочка для грошей» [СУМ II, с. 24])
Гамеричани (Жовтн.) – предок виїхав до Америки
Гандзині (Пізн., Сок.) – ім'я бабусі Гандзя (<Ганна)
Гандзюкові / Гандзюки (Ос.) – іменування діда Гандзюк (<бабуся Гандзя <Ганна)
Ганині (Кон.) – ім'я бабусі Ганна
Ганіччині (Кр.) – ім'я бабусі Ганічка (<Ганна)
Ганущині (Щит.) – ім'я бабусі Гануська (<Ганна)
Ганчарі (Год.)
Ганчикові (Наст.) – іменування діда Ганчик (<бабуся Ганна)
Ганчирчині (Год.) – ім'я бабусі Ганчирка (<Ганна)
Ганчирчині (Сн.)
Ганьчині (Наст., Сн.) – ім'я прабабусі Ганька (<Ганька)
Гапацали (Вис.)
Гапійчині (Кон.) – ім'я бабусі Гапійка (<Гафія)
Гапки (Пізн.) – усі жінки в родині пліткарки
Гарасимові / Гарасими (Бугл., Гл., Гов, Каль., Лоп., Ув.) – ім'я предка Герасим
Гаратики (Жовтн.)
Гарачі (Жук.) – денотати роблять все швидко
Гарачки (Ванж.) – прадід був дуже запальним, гарячим
Гарбузи (Юськ.) – предки вирощували багато гарбузів
Гарбузові / Гарбузи (Гел., Гл.)
Гасії (Гл.)
Гатійонові / Гатійони (Ванж.) – ім'я прадіда Гатійон (<Агафон)
Гафієні (Кол., Кудр.) – ім'я бабусі Гафія
Гафієні (Кудр.) – ім'я бабусі Гафія
Гащині (Коз.) – ім'я бабусі Гаська (<Гафія)
Гевскові (Наст.) – прізвище предка Гевський
Гелихові (Коз.) – ім'я діда Гелик (<можл. Гелій)
Герасимишині (Мих.) – іменування прабабусі Герасимиша (<чоловік Герасим)
Германові (Мик.) – прадід, прийшовши додому з війни, влаштував порядок, як у Німеччині
 (пор. Герман – ім'я, що часто вживалося у німців)
Гермунові (Личк.) – ім'я предка Герман
Гетьманчикові (Кон.) – прізвище предка Гетьман
Гендарі (Вис.)
Гивони (Лоп.) – ім'я прадіда Івон
Гирихові (Кон.)
Гиндики (Ванж.) – надуті, непривітні, як індики
Гинові / Гини (Ос.) – ім'я діда Гина (<Генадій)
Гиньчині (Кон.) – ім'я бабусі Гинька (<Євгенія)
Гирилики (Жовтн.) – прізвище денотатів Гирило; низького зросту
Гілихи (Бер.) – усі члени родини високі, як гілля дерев

- Гіляркові** (Гел., Дор.) – ім'я діда Гілярко (<Гіларій)
Гільові (Дул., Кон.) – ім'я предка Гільо (<Ілля)
Гільові (Кон.) – ім'я діда Гілько (<можл. Гіларій, Ілля)
Гітлярові (Сам.)
Гітові (Крог.)
Гладкі (Сок.) – денотати повні
Гладуни (Кудр.) – предок побив гладуни дітям, які носили через його город воду
Глинські (Щит.) – прізвище предка Глинський
Глухенькові (Сн.)
Гнатикові (Наст.) – ім'я діда Гнатик (<Гнат)
Гнатишині (Воз., Гел., Кон.) – іменування бабусі Гнатиха (<чоловік Гнатишин)
Гнатійові (Ком.) – ім'я діда Гнатій (<Ігнатій)
Гнаткові (Сн.) – ім'я діда Гнатко (<Гнат)
Гобалі (Гов.) – прізвище предка Гобаль
Говді (Авг.) – прізвище по лінії матері бабусі Говда
Годованцьові (Наст.) – утримували літніх людей
Гойдаки (Сн.)
Голійники (Юськ.) – батько допомагав розвантажувати олію
Головатого / Головаті (Кон., В.Ход.)
Головацкі (Бер.) – прізвище матері за першим чоловіком Головацька
Головецькі (Дор.) – прізвище предка Головецький
Голодишині (Сок.) – іменування бабусі Голодиха (<чоловік Голод)
Голодні (Кудр.)
Голодчишині (Сок.) – були бідні, після війни голодували
Голуби (Юськ.) – спокійні, як голуби
Голубці (Ст.Зб.) – улюблена сімейна страва – голубці
Голубцьові (Чайч.) – прізвище предка Биць
Гоменюччині (Щит.)
Гончарі (Лоп.)
Гончарові / Гончарі (Пер.) – предки працювали гончарами
Гончарчині (Щит.)
Горбаневі (Авг.) – прізвище предка Горбань
Горбаньові (Кон.) – прадід мав горб
Горбові (Наст.) – живуть на місці, де був колись горб
Горіхи (Лад.) – прізвище предка Горішний
Горлуни (Добр.) – прізвище предка Гірловський
Горобці (Ст.Зб.) – прапрадід був дуже балакучим
Горобцьові (Кон.)
Горобчикові (Кон.)
Гороцові (Шиб.)
Горошинки (Ябл.) – прізвище предка Горошко
Горошки (Коз.) – повні
Горпинині (Кол.) – ім'я бабусі Горпина
Горпиняччині (Гел.) – іменування бабусі Горпинячка (<чоловік Горпиняк <мати Горпина)
Господарі (Пізн.)
Гоцули (Бугл., Ванж., Вис., Гов., Гумн., Коз., Наст., Ол., Пізн., Ст.Зб.) – предок родом з Івано-Франківщини
Гоцулчині (Гел., Гл., Ів.) – предок родом з Івано-Франківщини
Гоюччині (Кон.) – іменування матері Гоючка (<прізвище Гоюк)
Грабарові (Наст.) – прізвище предка Грабар
Грабові (Ст.Зб.) – денотати живуть на ґрунті, який належав Грабовим
Грайкові / Грайки (В.Гл.) – предок був музикантом (пор. грати)

- Грайчикові** (Гумн.) – предок був музикантом (пор. грати)
- Греськові / Греськи** (Гов., Коз.) – ім'я діда Гресько (<Григорій)
- Греченові** (Гел.) – прізвище предка Гречин
- Гречки** (Ст.Зб.) – продають гречку
- Гречкосії** (Шиб.) – прадід займався землеробством, сів гречку
- Грибові** (Сн.)
- Григорові** (Сн.) – ім'я діда Григір (<Григорій)
- Гризанові** (Сок.) – дід гриз корінь петрушки
- Гризотові** (Козл.) – денотати постійно скаржились на життя (пор. гризота «душевні страждання, мука» [СУМ II, с. 166])
- Гримнаки** (Ст.Зб.) – дід покривав дахи бляхою (пор. гримати «створювати гучні, різкі звуки, гуркіт, діючи чим-небудь на щось» [СУМ II, с. 167])
- Гриникові** (Авг.) – прізвище предка Гриник
- Гриничкові** (Кон.) – ім'я діда Гриничко (<Григорій)
- Гринькові** (Нов.) – ім'я діда Гринько (<Григорій)
- Гриньові / Грині** (Вис., В. Ход., Добр., Сн., Чайч.) – ім'я діда Гринь / Гриньо (<Григорій)
- Грицеві** (Дор.) – ім'я предка Гриць / Грицьо (<Григорій)
- Грицишині** (Вис.) – іменування бабусі Грициха (<чоловік Гриць <Григорій)
- Грицкові** (Гел.) – ім'я діда Грицко (<Григорій)
- Грицюкові** (Нап.) – ім'я діда Грицюк (<Григорій)
- Грицькові** (Сам., Синьк.) – ім'я діда Грицько (<Григорій)
- Грицьові** (Дор., Жаб., Наст., Сам.) – ім'я предка Гриць / Грицьо (<Григорій)
- Громові** (Гл.)
- Громофони** (Ст.Зб.) – усі члени родини мають гучний голос
- Грузові** (Бер.) – предки були ковалями, працювали з металом (пор. груз «вантаж, що перевозиться, переноситься або признач. для перевезення, перенесення» [СУМ II, с. 180])
- Губові / Губи** (Пер.)
- Гудимишині** (Сн.)
- Гукові** (Пер.)
- Гулеї** (Вол.)
- Гули** (Циг.) – були бідні, аж гули від злиднів
- Гулишині** (Сок.) – іменування прабабусі Гулиха (<чоловік Гула)
- Гулі** (Зал.) – дід лякав дітей, що надає їм гуль
- Гулікові** (Кон.) – прізвище предка Гулик
- Гумени** (Лоп.)
- Гумени** (Юськ.) – прадід продавав у магазині зерно (пор. гумно «тік з господарчими будівлями біля житла або й за селом» [СУМ II, с. 193])
- Гуннеччині** (Сн.) – бабуся працювала керівником току
- Гуньки** (Юськ.)
- Гуньові** (Кудр.) – дід гугнявив
- Гури** (Пер.)
- Гурлого** (Кон.)
- Гусари** (Каль.)
- Гусарові** (Год.) – прадід мав багато гусей
- Гусачки** (Ябл.) – мали багато гусей
- Гусєрові** (Год.)
- Гусишині** (Куд.)
- Гусі** (Ст.Зб.) – хата знаходиться біля луку, де пасуться гуси
- Гуска-паска** (Гумн.) – дід кричав «гуска, паска», щоб урятувати від гуски паску
- Густині** (Жаб.) – ім'я предка Густин (<Августин)
- Гусьчині** (Сн.)

- Гучкові** (Сок.) – предок працювала в пана Гучка
Газдюкові / Газдюки (Гов.) – денотати багаті (пор. газди)
Гамратові (Пер.)
Ганові (Наст.) – прізвище предка Гана
Гедзі (Юськ.) – все роблять разом
Геничикові (Вис.) – ім'я діда Геничко (<Євген)
Гигавлові (Кон.)
Гидзи (Гов.) – дуже вредні (пор. діал. вредний «капосний» [СУМ I, с. 758])
Гинині (Сн.) – ім'я бабусі Гиня (<Євгенія)
Гири (Оз.)
Гоб'яки (Ром.) – прізвище предка Гоб'як
Гойові (Гл.) – прізвище предка Гой
Грамачові (Каль.)
Греси (Коз.)
Грондові (Наст.) – прізвище предка Гронда
Грубаї (Шиб.)
Групскові (Пот.)
Гудзи (Мол.)
Гудзишині (Сок.) – іменування бабусі Гудзиха (<чоловік Гудзик)
Гудзьмові (Кон.) – ім'я предка Кузьма
Гулкові / Гулки (Гов.) – усі члени родини мали специфічний тембр голосу: говорили, ніби гули
Гутикові (Бар.) – прізвище предка Гута
Дальнобойщикові (Ст.Зб.) – батько часто їздив у відрядження
Данелюки (Ванж.) – прізвище предка Данелюк
Данилейчикові (Нап.) – ім'я діда Данилейчик (<Данило)
Данилкові (Гл.) – ім'я діда Данилко (<Данило)
Данилові (Ванж., Сн., Сок.) – ім'я діда Данило
Данчині (Кон., Сн.) – ім'я бабусі Данка (<Богдана)
Данчукові (Кудр.)
Данькові (Гел., Март.) – ім'я діда Данько (<Данило)
Дарчині (Кон., Угр.) – ім'я бабусі Дарка (<Дарія)
Дацкові (Гел.) – ім'я предка Дацко (<Данило)
Дачники (Ст.Зб.) – мають у селі дачу
Деберлики (Тил.) – живуть у селі над деброю (пор. дебра «яр; улоговина» [СУМ II, с. 228])
Дези (Буд.) – кремезні
Демкові (Гел., Кон., Пер.) – ім'я діда Демко (<Дем'ян)
Демчишині (Лич.) – іменування бабусі Демчиха (<чоловік Демко <Дем'ян)
Денеги (Буд.)
Денисові / Дениси (Гел., Кон., Кост., Сок.) – ім'я діда Денис
Депутатові (Кон., Циг.) – батько був депутатом
Декові (Каль., Кон.)
Дечкові (Кос.) – дід був дяком
Джали (Циг.)
Джегани (Пер.) – прізвище предка Джеган
Джиджули (Кол.) – дід в дитинстві вимовляв «джиджуля» замість «зозуля»
Джонікові (Ув.) – ім'я діда Джонік (<Джон)
Джумеги (Гл., Кол.)
Джуси (Лоп.)
Дзегани (Ванж.) – усі члени родини мають темне волосся і темну шкіру (пор. перекр. циган)
Дзівенькові (Кос.)
Дзіндритові (Гов.) – прадід вживав звуконаслідувальне слово «дінь-дри»

- Дзюбакові** (Авг.) – прізвище предка Дзюбак
Дзюбани (Ябл.) – прізвище предка Дзюбановський
Дзюби (Лоп.)
Дзюнині (Ком.) – ім'я бабусі Дзюня (<Гандзюня <Ганна)
Дзюньові (Гов.) – ім'я діда Дзюньо (<Володзюньо <Володимир)
Дзядові (Шиб.) – дід замість «дідо» говорив «дзядо»
Дзьоблові (Авг.) – живуть у хаті Дзьобли
Дивакові (Сн.)
Дивозишині (Кудр.)
Дикарі (Лоп.)
Дикого / Дики (Вис., Ув.) – предок був мовчазним, замкнутим
Директорчині (Каль.)
Дишлеві (Ігр.) – батько ремонтував вози
Дідишині (Сок.) – бідні (пор. діди)
Дідусьові і Бабусині (Кон.) – батько вживав зменшено-пестливі слова «дідусьо» і «бабуся» замість «дідо» і «баба»
Дімові (Гл.) – ім'я діда Діма (<Дмитро)
Діхтярі (Лоп.)
Діхтярові (Тил.) – дядько виготовляв дьоготь
Дічишині (Воз.) – іменування прабабусі Дічиха (<чоловік Дяк)
Дмитрики (Тил.) – прізвище предка Дмитрук
Добровольського (Наст.) – прізвище предка Добровольський
Добуші (Ябл.) – дід служив в армії Довбуша
Довгоносики (Бер., Гов.) – усі члени родини мають довгі носи
Додохи (Личк.) – ім'я бабусі Додоха (<Явдоха)
Дозині (Кудр.) – ім'я бабусі Дозя (<Теодозія)
Докіцині (Щит.) – ім'я бабусі Докіця (<Докія)
Долібові (Пер.)
Домінцеві (Сн.) – ім'я предка Домінцьо (можл. Домінік)
Домчині (Гл.)
Домчині / Домки (Ванж., Сн.) – ім'я бабусі Домка (<Домаха, Домна)
Дорасові (Дул.) – ім'я діда Дорас (<Дорофій)
Дорки (В.Ход.)
Досині (Вис.) – ім'я бабусі Дося (<Явдоха)
Доськові (Гл., Пер., Ув.) – ім'я діда Досько (<Теодозій)
Дохторові (Гумн.) – батько працював лікарем
Дохторові (Кон.)
Доцині (Дор.) – ім'я бабусі Доця (<Докія)
Драбки (Кол.)
Дріни (Гов.) – прадід вживав слово «дріна»
Дробики (Вис.) – дід виготовляв дріб для мисливської зброї
Дробчикові (Наст.) – прізвище предка Дробот
Дроздикові (Гл.)
Дроздишині (Ябл.) – іменування матері Дроздиха (<прізвище Дрозд)
Дротярові (Кост.)
Дубинишині (Ком.)
Дубишині (Кудр.)
Дубки (Ст.Зб.) – при вході на подвір'я денотатів росте два великі дуби
Дударові (Гл.)
Дударчині (Сн.)
Дудики (Жук.)
Дулємбові (Коз.)

- Дулі** (Жук.) – дід маленький, як дульочка
Дуньові (Гл., Сок.) – ім'я діда Дуньо (<Дмитро)
Дурнасові (Наст.)
Дурнуватой (Гл.) – прабабуся була (пор. розм. дурнуватий «трохи дурний» [СУМ II, с. 441])
Духові (Гл.)
Дучикові (Пер.)
Душкові (Гумн.) – батько носив штани із підтяжками, що називалися «дужкою»
Дякові (Сн.)
Дякові / Дяки (Вис., Тил.) – дід був дяком
Дячкові (Сн.)
Електрикові (Гов., Циг.) – батько працював електриком
Еньгерові (Ром.) – ім'я прадіда Енгер
Євгенкові (Шиб.) – ім'я діда Євгенко (<Євген)
Євчинові (Пер.) – іменування діда Євчин (<бабуся Євка <Єва)
Єйкові (Дар.)
Єлашишині (Щит.) – іменування бабусі Єлашиха (<чоловік Єлаш <Єлисей)
Єленині (Щит.) – ім'я бабусі Олена
Єфремові (Кон.) – ім'я прадіда Єфрем
Жабинці (Год.) – дід переселився з с. Жабинці
Жабові (Циг.)
Жаликові (Воз.)
Жеребові (Наст.) – прізвище предка Жереб
Жидки (Юськ.) – предок був нешлюбним сином жида
Жидові / Жиди (Бугл., Круг., Оз.) – батько за походженням єврей
Жидуні (Ванж.) – усі члени родини схожі на жидів
Жилові (Коз.) – дід був довгожителем
Жирного (Вис.)
Жирові (Сн.)
Жировські (Пер.)
Жлоби (Ванж.) – денотати дуже скупі (пор. жлоб < жлобство «домінування примітивної, агресивно-тваринної парадигми в соціальній поведінці індивідуума/груп індивідуумів» [Вік.]
Жуківські (Бер.) – денотати переселилися з с. Жуків
Журі (Лоп.)
З вулиці (Стриг.) – хата денотатів знаходиться за рогом вулиці
З другої хати (Наст.) – хата денотатів друга за порядком
З кутика (наст.) – хата денотатів знаходиться в кутку вулиці
З поля (Гов., Наст.) – жили на хуторі, серед полів
З рова (Стриг.) – хата денотатів знаходиться за ровом
З ружової хати (Жовтн.) – колись хата була побілена в рожевий колір (пор. ружовий)
З саду (Авг.) – хата денотатів знаходиться біля саду
З чужої хати (Наст.) – купили в селі хату, попередній власник якої нікому не відомий
Завадкові (Наст.) – прізвище предка Завадський
Завилякові (Кон.)
Загородні (Лоп.) – хата денотатів знаходиться за городами
Загородні (Пер.) – прізвище предка Загородній
Загоруйки (Лоп.) – хата денотатів знаходиться за горою
Задереї (Жук.) – задаваки
Задороги (Зав.) – хата денотатів знаходиться за дорогою
Задорожні (Ув.) – хата денотатів знаходиться за дорогою
Зайці (Оз.) – усі члени родини клаповухі
Зайці (Юськ.) – полохливі

- Зайцьові / Зайці** (Ванж., Пл.)
- Залізного** (Пер.) – мати першоносія була дуже жорстокою
- Замішийлові** (Каль.)
- Замольські** (Гл.)
- Запотічні** (Щит.) – хата денотатів знаходиться за потоком
- Заправщикові** (Кос.) – батько працює на заправці
- Заріцькові** (Сн.)
- Зарудки** (В.Ход.) – хата денотатів знаходиться за Рудкою (пор. рудка «іржаве багно, болото» [СУМ VIII, с. 896])
- Зарудні** (Авг.) – прізвище предка Зарудний
- Засадньові** (В.Ход.)
- Заталяпані** (В.Ход.)
- Захаркові** (Бугл., Гов., Круг., Мих., Сок.) – ім'я діда Захарко (<Захар)
- Західні** (Лоп.) – за походженням лемки (пор. місц. західняки)
- Заяни** (Ур.) – жили в долині, де було багато зайців
- Збишкові** (Нов.) – ім'я предка Збишко (<Збитислав)
- Зверові** (Кон.) – прізвище предка Звиренець
- Звигони** (Лоп.)
- Звіракові** (Коз.)
- Зенині** (Наст.) – ім'я бабусі Зеня (<Зеновія)
- Зельчині** (Гов.) – ім'я бабусі Зелька (<Зеновія)
- З-за криниці** (Авг.) – хата денотатів знаходиться біля криниці
- З-за церкви** (Авг.) – хата денотатів знаходиться за церквою
- Зилізкові** (Наст.) – прізвище предка Зилізко
- Зікові** (Круг.)
- Зільникові** (Наст.) – прізвище предка Зільник
- Зініні** (Ванж.) – ім'я бабусі Зіна (<Зінаїда)
- Злодії** (Юськ.) – люблять красти
- Злосні** (Кудр.) – першоносій зі злості вкусив коня за вухо
- Зозулькові** (Кон.) – прізвище предка Зозуля
- Золотехнікові** (Круг.) – дід працював зоотехніком (пор. пер. зоотехнік)
- Зоньчині** (Гов.) – ім'я бабусі Зонька (<Софія)
- Зосині** (Бугл., Гов.) – ім'я бабусі Зося (<Софія)
- Зосімові** (Мол.) – ім'я предка Зосим
- Зофієні** (Гов., Сок.) – ім'я бабусі Софія
- Зубаї** (Оз.) – прізвище предка Беззубко
- Зубаті** (Кол.) – бабуся мала великі зуби
- Зухи** (Нап.)
- Йванчикові** (Пер.) – ім'я предка Йванчик (<Іван)
- Йокові** (Кон.) – ім'я діда Йока (можл. Григорій, Ігор чи ін.)
- Йокові** (Кон.) – прізвище предка Йосипів
- Йосипишині** (Сн.) – іменування бабусі Йосипиха (<чоловік Йосип)
- Йосипові** (Дор., Кон.) – ім'я діда Йосип
- Йотаматі** (Гов.) – дід вживав вислів «йота мати»
- Йохимові** (Наст.) – ім'я діда Юхим
- Іванкові** (Пер., Сн.) – ім'я діда Іванко (<Іван)
- Іванові** (Синьк.) – ім'я діда Іван
- Іванцьові** (Кос.) – ім'я діда Іванцьо (<Іван)
- Іванчикові / Іванчики** (Гов., Сн.) – ім'я діда Іванчик (<Іван)
- Івасикові / Івасики** (Авг., Ванж., Лоп., Ув.) – ім'я діда Івасик (<Іван)
- Івасишині** (Мих.) – іменування бабусі Івасиха (<чоловік Івась <Іван)
- Івасьові** (Щит.) – ім'я діда Івась / Івасьо (<Іван)

- Івахи** (Коз.) – ім'я діда Іваха (<Іван)
- Івонкові** (Вис.) – ім'я діда Івонко (можл. Івон або Іван)
- Ігнацеві** (Нап.) – ім'я діда Ігнаць / Ігнацьо (<Ігнат)
- Ігорунові** (Пізн.) – ім'я діда Ігоруньо (<Ігор)
- Ілльові / Іллі** (Дар., Щит.) – ім'я діда Ілля
- Ількові** (Сн.) – ім'я діда Ілько (<Ілля)
- Ісаакові** (Оз.) – ім'я предка Ісаак
- Ісканини** (Гов.)
- Кабанчики** (Сн.)
- Кабацьові** (Ув.) – повні
- Кавуни** (В.Ход.)
- Кадикові** (Нап.) – предок мав великий кадик
- Кадучого** (Гл.)
- Кажукові** (Наст.) – прізвище предка Кожук
- Казеві** (Кол.) – ім'я прадіда Казьо (<Казимир)
- Казишині** (Сок.) – іменування бабусі Казиха (<чоловік Казьо <Казимир)
- Казікові / Казіки** (Гл., Вис.) – ім'я діда Казік (<Казимир)
- Кайчикові** (Сок.)
- Кайтанові** (Оз.) – дід був капітаном (пор. перекр. капітан)
- Калаткові** (Гл.)
- Каленики** (Мол.) – ім'я прадіда Каленик
- Калинені** (Сн.) – ім'я бабусі Калина
- Калини** (Мишк.) – на подвір'ї денотатів росте калина
- Калинчині** (Кудр.) – ім'я бабусі Калинка (<Калина)
- Калиняги** (Ванж.) – ім'я бабусі Калиняга (<Калина)
- Калити** (Март.) – багаті
- Калити** (Ябл.) – дід носив гаманець «калитку»
- Калікси** (Рид.) – батько з війни прийшов калікою
- Калімарові** (В.Гл.) – предки ткали килими (пор. пер. килим)
- Калітанові** (Нап.) – ім'я предка Калітан (можл. Капітон)
- Камбалові** (Гумн.) – бабуся була завжди насупленою (пор. камбала)
- Канонишині** (Сок.) – іменування бабусі Канониха (<чоловік Конон)
- Каноніччині** (Добр.)
- Капітанчині** (Нап.) – дід був капітаном
- Каплани** (Вис.) – прадід в австро-угорській армії служив капланом
- Капрогого** (Наст.) – іменування діда Капрів (<батько Карпо)
- Капцеві** (Кол.) – бабуся ходила боса
- Капшуки** (Вис.) – предки виготовляв капшуки для тютюну
- Капшуки** (Жук.)
- Караїмові** (Воз.) – предки за походженням караїми
- Караїмові** (Сн.)
- Карачеві** (Сн.)
- Карбанишині** (Кон.) – іменування прабабусі Карбаниха (<чоловік Карбан)
- Карі** (Худ.) – прізвище предка Карий
- Кармази** (Нап.) – предок шив кармазини (пор. кармазин «дороге темно-червоне сукно // одяг із цього сукна» [СУМ IV, с. 107])
- Каролі** (В.Гл.) – ім'я предка Кароль
- Каролівні** (Вис.) – ім'я прадіда Кароль
- Карольцьові** (Іл.) – ім'я предка Карольцьо (<Карел)
- Карольчині** (Ув.) – ім'я бабусі Каролька (<Кароліна)
- Карпишині** (Нап., Сам.) – іменування бабусі Карпиха (<чоловік Карпо)
- Картузишині** (Юськ.) – батько на кепку говорив «картуз»

- Касіянові** (Наст.) – ім'я діда Касіян
- Каталажкові** (Козл.) – дід сидів у тюрмі
- Катеринині** (Кудр.) – ім'я бабусі Катерина
- Катики** (В.Ход.)
- Катюшині** (Вис.) – ім'я бабусі Катюша (<Катерина)
- Кацаї** (Вол.)
- Кацюбкові** (Буд.) – хтось у роді мав маленьку ділянку землі, схожу на коцюбку
- Качалайові** (Кон.)
- Качалишині** (Кос.) – іменування бабусі Качалиха (<чоловік Качало)
- Качки** (Юськ.) – дідусь кульгав (пор. кривенька качечка)
- Качконосові** (Кон.)
- Качурі** (Дар, Оз., Ув.)
- Каштанчині** (Наст.) – дівоче прізвище бабусі Коштан
- Каштики** (Лад.) – чоловіки в сім'ї низького зросту «метр двадцять з капелюхом» (пор. асоц. капелюх, кашкет)
- Кашубові** (Пер.) – предки за походженням кашуби
- Кацишині** (Щит.) – іменування бабусі Кациха (<чоловік Касьо <Казимир)
- Келі** (Жовтн.) – ім'я діда Кельо (можл. Келестин, Кельсій, Керкира, Кесар)
- Керуйчині** (Гумн.) – бабуся мала три чоловіки і ними керувала
- Кибі** (Ст.Зб.) – прізвище предка Кибалюк
- Кикиші** (Гел.)
- Кирилишині** (Каль.) – іменування бабусі Кирилиха (<чоловік Кирило)
- Кирилові** (Дор., Нов.) – ім'я предка Кирило
- Кирничні** (Гумн., Лоп.) – хата денотатів знаходиться біля криниці
- Кислиці** (Юськ.) – обличчя у жінок «кислі»
- Кицюки** (Лоп.)
- Кицьки** (Пл.)
- Кіндратові** (Авг.) – ім'я діда Кіндрат
- Кіномеханікові** (Кон.) – дід працював кіномеханіком
- Кінярові** (Авг.) – прізвище предка Кельнер
- Кінярові** (Ув.) – батько працює кіномеханіком
- Кіси** (В.Гл.) – прізвище предка Левицькі (пор. лев асоц. кіт)
- Кісілишині** (Гов.)
- Кісільові / Кісілі** (Наст., Ст.Зб.) – прізвище предка Кисіль
- Кісільчики** (Ст.Зб.)
- Кіцінські** (Наст.) – прізвище предка Кицінська
- Клавдині** (Гов., Мол., Пер.) – ім'я бабусі Клавда (<Клавдія)
- Клаки** (Гумн.) – предок шив мішки з клоччя
- Клаповухи** (Пер.) – батько був клаповухим
- Клевчики** (Сн.)
- Клепачі** (Лоп.)
- Климкові** (Кост., Сн.) – ім'я діда Климко (<Клим)
- Кметі** (Добр.)
- Кобишиного** (Наст.) – дівоче прізвище бабусі Кобишин
- Кобльові** (Сам.)
- Кобранові** (Кон.)
- Ковалишині** (Мих., Сок.)
- Ковалі** (Год.)
- Ковалючки** (Кон.) – прізвище денотатів Ковалюк
- Ковальові / Ковалі** (Авг., Жовтн., Ком., Конст., Кр., Кудр., Лоп., Нап., Наст.) – предок був ковалем
- Ковилі** (Лоп.)

Когуті (Ст.Зб.) – денотати мали найголосистіших півнів у селі
Когутикові (Авг.) – усі члени родини низького зросту
Когутишині (Лл., Сок.) – іменування бабусі Когутиха (<чоловік Когут)
Когутові (Авг.) – прізвище предка Когут
Когутові (Ол.) – багатодітна сім'я
Когутові (Сн.)
Кожушини (Заліз.) – предки шили кожухи
Козакові (Козл., Наст.) – прізвище предка Козак
Козакові (Крог.) – предок був у війську козаків
Козакові (Сок.) – предок був козаком
Козакові / Козаки (Каль., Кон., Лоп.)
Козарикові (Пер.)
Козарчині (Пер.)
Козачишині (Лич.)
Кози (Лоп.)
Кози (Юськ.) – денотати мали кози, як мало хто у селі
Козихи (Сок.) – денотати багато говорять
Козлії (Бар.) – денотати розводили кіз
Козлові (Тил.) – дід має бороду, як у цапа (пор. козел)
Козюреві (Сн.) – батько вживав слово «козюр» замість «козак»
Козячі (Жаб.) – батько вкрав козу
Кокоровці (Лоп.) – денотати переселилися з с. Кокорів
Колесники (Тил.) – дід виготовляв колеса до возів
Колечкові (Кон.) – ім'я діда Колечко (<Микола)
Колибабові (Кон.) – у дитинстві дід плакав і питає, «коли баба» прийде
Комарові (Кон.)
Комарові (Кон.) – денотати виписували журнал «Комар»
Комісарові / Комісари (Год., Добр.)
Коники (Бурк.) – дід кіньми крав сіно в колгоспі
Контрові (Дул.) – прадід служив в армії Денікіна
Конюшанки (Авг.) – денотати переселилися з с. Конюхи
Конюшишині (Лич.)
Копачові (Наст.) – прізвище предка Копач
Копійки (Ванж.) – прабабуся продавала дитину за копійку
Копці (Добр.)
Корки (Стр.) – предки ремонтували взуття (пор. коркові підошви)
Корнелькові (Лад.) – ім'я предка Корнелько (<Корнелій)
Корнельчині (Гл.) – ім'я бабусі Корнелька (<Корнелія)
Королі (Жук.)
Королюки (Ябл.)
Корубії (Лоп.)
Косарі (Год.)
Косарчині (Наст.) – прізвище предка Косар
Костеві (Прис.) – ім'я діда Кость (<Костянтин)
Костикові (Кон., Ос., Ром.) – ім'я діда Костик (<Костянтин)
Костини (Кудр.) – ім'я діда Кость (<Костянтин)
Костишині (В.Гл.) – іменування бабусі Костиha (<чоловік Кость <Костянтин)
Кострибишині (Сн.)
Костусині (Кудр.) – ім'я бабусі Костуся (<Костянтина)
Костюкові (Авг.) – прізвище предка Костюк
Костьові (Каль., Кон.) – ім'я діда Кость (<Костянтин)
Котивскові (Пот.) – переселилися з с. Котів

Котикові (Ув.) – прадід був малим за зростом і вусатим
Котловишині (Береж.) – іменування прабабусі Котловиха (<чоловік Котлован)
Котові / Коти (Вис., Кул., Сн., Ябл.)
Котульні (Вис.) – денотати переселилися з х. Котульна
Котярчині (Кол.) – бабуся мала багато котів
Кочаниха (Личк.)
Кочівники (Наст.) – родина часто переселяється
Кошикові (Пер.) – предки плели кошики
Кравцьові (Ст.Зб.) – прадід був кравцем
Кравцьові / Кравці (Год., Кон.)
Крайні (Наст.) – хата денотатів знаходиться на краю вулиці
Крайні (Щит.)
Крамарі (Лоп.)
Крамарові (Наст.) – прізвище предка Крамар
Красого (Гов.) – батько в молодості пофарбував волосся в світлий колір
Крейцарики (Вол.) – дід складав гроші
Кретові (Сок.) – на городі денотатів було дуже багато кротів
Креці (Жук.)
Криві (Кон.)
Криволапи (Лоп.)
Криворукові (Наст.) – у діда покручена рука
Кривулі (Ябл.)
Крички (Коз.) – голосисті
Крілики (Вис.) – прадід продавав кролів
Кріликові / Крілики (Жаб., Ув.)
Крілі (Пр.)
Крілі (Ст. Зб.) – прізвище предка Заяць (пор. заяць асоц. кріль)
Крокові (Стриг.)
Кроткі (Сн.) – смиренні
Кротові / Кроти (Гел., Кон.)
Круки (Ванж.) – забіяки, незгідливі
Крукові (Сок.) – дід чорний, як крук
Крукові / Круки (Гов., Кол., Сок.)
Круцьові (Циг.) – шустрі
Ксеньчині / Ксеньки (Гел., Гов., Кон.) – ім'я бабусі Ксенька (<Ксенія)
Ксьондзові (Кон.) – дід був священиком (пор. ксьондз)
Ксьондзові (Пізн.) – дід прислужував у церкві
Кубайові / Кубаї (Гов., Кон., Наст.) – ім'я діда Куба (<Якуб)
Кубанишині (Личк.) – іменування бабусі Кубаниха (<чоловік Якуб)
Кубасі (Гел.)
Куби (Циг.) – прізвище предка Кубішин
Кубишині (Гел.) – іменування бабусі Кубиха (<чоловік Якуб)
Кубові (Вис., Крөг., Пер., Стр.) – ім'я предка Куба (<Якуб)
Кубраки (Ст.Зб.)
Кугути (Ішк.) – живуть на ґрунті, який належав Кугутам
Кугути (Кудр.) – хтось із членів родини мав дуже тонкий голос
Кугути (Оз.) – прізвище предка Пітух
Кугутові (Гов., Кон.)
Куейцьові (Кон.) – прізвище першоносія Курило; мав вади вимови
Кузики (Гл.) – прізвище предка Кузь
Кукурічки (Ст.Зб.) – виготовляли цукерки «кугутик» (пор. кукурікати)

- Кукурудзки** (Гумн.) – батько вживав зменшено-пестливе слово «кукурудзка» замість «кукурудза»
- Куличчині** (Сн.)
- Кулісникові** (Пер.)
- Куляси** (Кол.) – бабуся пила кулястру (пор. кулястра «молоко корови, яка тільки народила теля» [Гр. II, с. 323])
- Кумарові** (Наст.) – прізвище предка Комар
- Купиришині** (Козл.)
- Курайці** (Жовтн.) – прізвище предка Корай
- Курашові / Кураші** (Наст.) – прізвище предка Кураш
- Кури** (Юськ.) – рідня сім'ї Півнів
- Курили** (Козл.)
- Курилишині** (Кон.) – прізвище предка Кирилишин
- Курйові** (Кон.)
- Куричого** (Гов.) – батько вживає слово-паразит «курича»
- Курки** (Ябл.)
- Курниковичі** (Вис.) – ім'я діда Курник (<Корнило)
- Курочкові** (Нап.) – предки були низькі, повні
- Куроччині / Курочки** (Вис, Сн.)
- Куроччині / Курочки** (Кудр.) – прізвище предка Курочка
- Курпльові** (Авг.) – прізвище предка Корпіль
- Кутецкі** (Воз.) – хата денотатів знаходиться на куті вулиці
- Кутні** (Кон.) – прізвище Кутний; живуть на куті вулиці
- Кущинського** (Кон.) – прізвище предка Куций
- Куці** (Вис.)
- Куці** (Кон.) – низького зросту
- Куцьові** (Наст.) – прізвище предка Коць
- Куча-Кучки** (Юськ.) – багатодітна сім'я
- Кучерові** (Кр.) – кучеряві
- Кушарові** (Наст.) – прізвище предка Кушар
- Кушарчині / Кушарі** (Кол.) – бабуся була акушеркою (пор. місц. акушерка)
- Кушніреві** (Ст.Зб.) – прадід був кушніром
- Кшищині** (Вис., Гов.) – ім'я бабусі Кшися (<Христина)
- Лабаї** (Гл.) – прізвище предка Лабай
- Лабатого / Лабаті** (Бар.) – дід мав великий розмір ноги
- Лаврухи** (Ябл.)
- Ладзьові** (Крог.) – ім'я діда Ладзьо (<Володимир)
- Ладичишині** (Гел.) – іменування прабабусі Ладичиха (<чоловік Ладик <Володимир)
- Лайзорові** (Коз.) – ім'я предка Лазар
- Лайзорові** (Кон.)
- Лайтирові** (Пер.) – прізвище предка Клайтер
- Лапчакові** (Наст.) – прізвище предка Лапчак
- Латиші** (Ванж.) – дід родом із Латвії
- Латуни** (Гл.) – дівоче прізвище бабусі Латун
- Лебеді** (Жаб.) – прізвище предка Лебединський
- Легкунці** (Лоп.)
- Ленінові** (Кон.)
- Лесеві** (Кон., Нап., Нов.) – ім'я діда Лесьо / Лесь (можл. Олексій, Олександр)
- Лесині** (Угр.) – ім'я бабусі Леся
- Леськові** (Коз.) – ім'я діда Лесько (<Олексій, Олександр)
- Лесьові** (Сн.) – ім'я діда Лесьо / Лесь (<Олексій)
- Лещині** (Гов., Угр.) – ім'я бабусі Леська (<Леся)

- Лєвонкові** (Сн.) – ім'я предка Лєвонко (<Леонід)
- Лєвонові / Лєвони** (Гел., Кудр., Лоп.) – ім'я діда Леон
- Лєнині** (Наст., Угр.) – ім'я бабусі Лєна (<Олена)
- Лєші** (Ябл.) – дід був лісником
- Липкові** (Сн.)
- Лисаки** (Жовтн.) – прізвище предка Лисак
- Лиси** (Ванж.) – прізвище предка Лисак
- Лиси** (Ур.) – предок розводив у пана лиси
- Литвинові** (Кон.) – предки за походженням литвини
- Лиховидові** (Туст.) – батько завжди насуплений
- Лівонтюкові** (Бугл.) – ім'я діда Лівон (<Леонід)
- Лікирчині** (Кон.) – ім'я бабусі Лікирка (<Ликера)
- Ліпути** (Бар.) – низького зросту
- Ліскові** (Дул.) – дід був лісником
- Лісникові / Лісники** (Дул., Ст.Зб.) – дід працював лісником
- Лісничого / Лісничі** (Кон.) – дід працював лісником
- Літчині** (Сок.) – ім'я бабусі Літка (<Лідія)
- Ломові** (Гов.) – високі
- Лопатошові** (Наст.) – прізвище предка Лопатош
- Лотоцькі** (Лоп.)
- Лумумбові** (Сн.)
- Лупаки** (Ст.Зб.) – прізвище предка Лупак
- Луцеві** (Авг., Кол., Кудр.) – ім'я діда Луцьо / Луць (<Лука)
- Луцеві** (Голг.) – ім'я предка Луць / Луцьо (<Лука)
- Луцьові** (Личк.) – ім'я діда Луцьо / Луць (<Лука)
- Лучкові** (Кон.) – ім'я діда Лучко (<Лука)
- Любкові** (Наст.) – ім'я діда Любко (<Любомир)
- Любуневі** (Сн.) – ім'я предка Любунь / Любуньо (<Любомир)
- Людвіканині** (Жовтн.) – іменування прабабусі Людвіканя (<чоловік Людвіг)
- Людикові** (Ванж.) – ім'я предка Людовік
- Люзьного** (Дар.)
- Лязурові** (Ув.) – ім'я діда Лазар
- Лялині** (Наст.) – бабуся мала прізвисько Ляля
- Лямпакові** (Год.) – дід мав великий ніс (пор. діал. лямпак «лампочка» [Пирк.])
- Ляпди** (Жовтн.) – бабуся пліткарка (пор. ляпати язиком)
- Лярійові** (Жаб.) – ім'я діда Лярій (<Гілярій)
- Лярусеві** (Нап.) – ім'я предка Лярусь / Лярусьо (<Гілярій)
- Львові** (Мол.) – ім'я діда Лев
- Льогові** (Ванж.) – ім'я діда Льога (<Володимир)
- Льодкові** (Кол.) – ім'я предка Льодко (<Володимир)
- Льонькові** (Вис., Жовтн., Наст., Ул.) – ім'я діда Льонько (<Леонід)
- Льопи** (Вис.) – дід вживав «льопи» замість «липи»
- Льопи** (Сок.) – пліткарі (пор. розм. ляпати «те саме, що ляпати язиком» [СУМ IV, с. 580])
- Магдині** (Іл., Личк.) – ім'я бабусі Магда (<Магдалина)
- Магрошині** (Голг.) – ім'я предка Маргоша (пор. пер. Магроша <Маргарита)
- Магазинери** (Жовтн.) – дід працював завідувачем складу
- Магдуньчині** (Циг.) – ім'я бабусі Магдунька (<Магдалина)
- Мадзьолишині** (Кол.) – пращурка мала мозолі
- Мадошині** (Сок.) – погано одягалися (пор. розм. Мадоха «неохайна»)
- Мадяри** (Кудр.) – дід у виставі був в образі мадяра
- Мадяришині** (Кудр.) – прабабуся родом із Закарпаття
- Мадярові / Мадяри** (Год., Гов.) – батько родом із Закарпаття

- Мазурикові / Мазурики** (Воз., Вол., Кон.) – предки поляки
Мазурові / Мазури (В.Гаї, Коз., Кол., Кон.) – предки поляки
Майданчині (Циг.) – бабуся переселилася з с. Майдан
Майкові (Кон.) – ім'я прадіда Марко; мав вади вимови
Майоркові (Кол.) – дід брехав, що майор
Майорові (Гов., Пер.) – батько військовий
Майстри (Добр.) – носії виготовляють вироби з дерева
Майчишині (Щит.)
Маїти (Ст.Зб.) – мати розпусниця (пор. маятися)
Макарові / Макари (Бар., Жук., Наст.) – ім'я діда Макар
Макарони (Вис.) – предок замість «тісто» говорив «макарони»
Макарони (Козл.)
Макітрині (Сн.)
Маковові (Кон.) – низького зросту (пор. мак)
Максимишині (Пер.) – іменування бабусі Максимиха (<чоловік Максим)
Максимові / Максими (Бер., В. Гл., Іл., Кон., Наст.) – ім'я предка Максим
Максинцеві (Сок.) – ім'я предка Максимець / Максінцьо (<Максим)
Макухи (Дар.) – прізвище предка Олійник
Малаєві / Малаї (Лоп., Сн.)
Маланиць (Ст.Зб.) – прадід був жадібним
Маланчині (Гл., Іл., Наст.) – ім'я бабусі Маланка (<Меланія)
Маласії (Гумн.)
Малдехи (Жук.) – батько родом із Молдавії
Маленької Славці (Гл.) – низького зросту
Маліцкові (Пер.)
Малянчині (Гел.) – ім'я бабусі Маланка (<Меланія)
Маляріві (В.Гл.) – батько працював маляром
Мальони (Мих.)
Мальчикові (Кон.)
Мальчикові (Ст.Зб.) – дід вживав росіянізм «мальчик»
Мамашові (Кон.)
Манайлові (Ром.) – батько грав у виставі «Мина Мазайло»
Мандзюки (Кул.)
Мантелькові (Стриг.) – ім'я діда Мантелько (<Мануїл)
Манькові (Гл.) – ім'я діда Манько (<Матвій)
Маньчишині (Пер.) – іменування бабусі Маньчиха (<чоловік Манько <Матвій)
Мараки (Козл.)
Марампульові (Кол.)
Мареничі (Наст.) – багатодітна сім'я (пор. Тріо Маренич)
Маркересві (Крог.)
Маркіянові (Чайч.) – ім'я прадіда Маркіян
Маркові (Кол.) – ім'я діда Марко
Маркуньові (Нов.) – ім'я предка Марунько (<Марко)
Мармулідішині (Пот.) – бабуся дуже любила варення (пор. діал. мармуляда «повидло»
[СГГ])
Мартинові (Авг., Кудр., Личк., Наст., Сн.) – ім'я діда Мартин
Мартинцьові (Кон.) – ім'я діда Мартинцьо (<Мартин)
Мартинюкові (Сн.)
Марунині (Нап., Сам.) – ім'я бабусі Маруня (<Марія)
Марунині (Нап., Сам.) – ім'я бабусі Маруня (<Марія)
Марухові (Кон.) – іменування діда Марух (<бабуся Маруха <Марія)
Марушині (Сн.) – ім'я бабусі Маруська (<Марія)

- Марущині** (Сн.) – ім'я бабусі Маруська (<Марія)
- Марцєкові** (Кон.) – ім'я предка Марцек (пор. пол. Marcin <Мартин)
- Марціни** (Добр., Іл.) – ім'я предка Марцін (<Мартин)
- Марцінишині** (Кос., Личк., Ос., Пл.) – іменування бабусі Марціниха (<чоловік Марцін <Мартин)
- Марчині** (Голг.) – ім'я бабусі Марка
- Марчині** (Сн.)
- Марчишині** (Лоп.) – іменування прабабусі Марчиха (<чоловік Марко)
- Маслії** (Гов.) – виготовляли олію
- Маслянки** (Заліз.) – хата денотатів знаходиться біля маслозаводу
- Масні** (Оз.) – хтось із роду купався в багатстві, як вареник у маслі
- Матвійцьові** (Наст.) – ім'я діда Матвійцьо (<Матвій)
- Матвіїшині** (Ув.) – іменування бабусі Матвіїха (<чоловік Матвій)
- Матейкові** (Лад.) – ім'я діда Матейко (<Матвій)
- Матейчишині** (Кос.) – іменування бабусі Матейчиха (<чоловік Матейко <Матвій)
- Матронині** (Март.) – ім'я бабусі Мотрона
- Матрончині** (Ком., Конст., Кудр.) – ім'я прабабусі Матронка (<Мотрона)
- Махамуні** (Ябл.) – любили махлювати
- Махошкові** (Ком.) – ім'я діда Махошко (<Матвій)
- Мацєсві** (Стриг.) – ім'я діда Мацей (<можл. Матвій)
- Маціборові** (Ув.)
- Мацькові** (Жаб.) – денотати повні (пор. мацько)
- Мацькові** (Худ.) – дід мав великий живіт
- Мацькові / Мацьки** (Ванж., Каль., Стриг., Ув.) – ім'я предка Мацько (<Максим, Матвій)
- Меланчині** (Кудр.) – ім'я бабусі Меланка (<Меланія)
- Мелиші** (Макс.)
- Мелишові** (Кон.) – дід працював у млині
- Мельники** (Год.)
- Мельникові** (Дул.) – дід працював у млині
- Мельникові** (Нап.) – у 30-х роках ХХ ст. на місці хати денотатів був млин
- Мерка** (Ром.) – дід в юності кривлявся, мекав
- Метелики** (Личк.)
- Метки** (Лоп.)
- Микитуньові** (Лич.) – ім'я діда Микитуньо (<Микита)
- Миколусьові** (Сам.) – ім'я діда Миколусьо (<Микола)
- Микольчишині** (Кос.) – іменування бабусі Микольчиха (<чоловік Микольо <Микола)
- Милимкові** (Пер.)
- Мимрики** (Гов.) – прізвище предка Мимрик
- Мимриччині** (Гл.) – іменування матері Мимричка (<прізвище Мимрик)
- Миндюхові** (Сн.)
- Миркові** (Сок.) – ім'я діда Мирко (<Мирослав)
- Миронкові** (Гел., Гл.) – ім'я діда Миронко (<Мирон)
- Миронові / Мирони** (Пл.) – ім'я прадіда Мирон
- Мирончишині** (Сок.) – іменування бабусі Мирончиха (<чоловік Мирон)
- Мирославові** (Дор.) – ім'я діда Мирослав
- Мирославчині** (Угр.) – ім'я бабусі Мирославка (<Мирослава)
- Мироськові** (Авг.) – ім'я діда Миросько (<Мирослав)
- Мирошині** (Кон.) – ім'я бабусі Мироська (<Мирослава)
- Мисливці** (Юськ.) – батько був мисливцем
- Мисьові** (Кон.) – ім'я діда Мись (<Михайло)
- Митарові** (Наст.) – прізвище предка Митар
- Митеркові** (Гов., Сам.) – ім'я діда Митерко (<Дмитро)

- Митрашові** (Гл.) – ім'я діда Митраш (<Дмитро)
Митрові (Бурк.) – ім'я діда Митро (<Дмитро)
Митрусьові (Ябл.) – ім'я діда Митрусь / Митрусьо (<Дмитро)
Митуні (Гл.) – ім'я діда Митун (<Дмитро)
Митькові (Ванж., Кон.) – ім'я діда Митько (<Дмитро)
Михайлінені (Сн., Ябл.) – ім'я бабусі Михайліна
Михайлюччині (Мих.) – іменування бабусі Михайлючка (<чоловік Михайлюк <Михайло)
Михайчишині (Сок.) – іменування прабабусі Михайчиха (<чоловік Михай <Михайло)
Михалкові (Мол.) – ім'я діда Михалко (<Михайло)
Михасуні (Іл.) – ім'я діда Михасунь / Михасуньо (<Михайло)
Михасюкові (Сн.) – ім'я діда Михасюк (<Михайло)
Михасьові (Наст.) – ім'я діда Михась / Михасьо (<Михайло)
Мишаківі (Сок.) – ім'я діда Мишак (<Михайло)
Мишкові (Кол.) – ім'я діда Мишко (<Михайло)
Мідяновські (Гл.) – прізвище предка Мідяновський
Мілясьові (Ос.) – ім'я діда Мілясьо (<Омелян)
Мількові / Мільки (Гумн., Дор., Кон., Мишк.) – ім'я діда Мілько (<Емілій)
Мільчині (Март.) – ім'я предка Мілька (<Емілія)
Мінцьові (Гел.) – ім'я діда Мінцьо (<Михайло)
Мінькові (Вис.) – ім'я діда Мінько (<Емілій)
Міркові (Вис.) – ім'я діда Мірко (<Мирослав)
Міселеві (Кос.) – ім'я діда Місельо (<Михайло)
Місюневі (Щит.) – ім'я діда Місюнь / Місюньо (<Михайло)
Місяньові (Кол.) – ім'я діда Місяньо (<Михайло)
Міськові (Пер.) – ім'я діда Місько (<Михайло)
Міхальові (Пот.) – ім'я діда Міхал (<Михайло)
Міхасишині (Щит.) – іменування бабусі Міхасиха (<чоловік Міхась <Михайло)
Міхасьові (Наст., Пер.) – ім'я діда Міхась / Міхасьо (<Михайло)
Міщани (Добр.) – багата родина
Міщининові (Пер.) – предок був багатим
Мовчани (Макс.)
Мойсейові (Ром.) – ім'я предка Мойсей
Мокринині (Бугл.) – ім'я бабусі Мокрина
Молдавани (Бер., Жук.) – зять родом із Молдавії
Молдаванчині (Кон., Ос.) – батько родом із Молдавії
Молочарові (Кос.) – дід збирав по селі молоко
Молочарчині (Жовтн.) – бабуся збирала по селі молоко
Молочарчині (Сн.)
Монахинині (Пер.) – бабуся була монахиною
Монахові (Добр., Сам.)
Монашки (Бер.) – бабуся називала себе монашкою
Морозові / Морози (Ванж., Кон.)
Моряки (Нап.) – дід був моряком
Москала (Ст.Зб.) – прізвище предка Москалюк
Москалеві / Москалі (Лад., Макс.) – батько зі Східної України і розмовляв російською мовою
Москалеві (Сн.) – батько росіянин
Москальові (Лад.) – батько родом із Росії
Москвичі (Год.) – носії переселилися з Росії
Мостов'якові (Сок.) – хата денотатів знаходиться біля моста
Моті (Добр.)
Мотозочкові (Наст.) – дівоче прізвище матері Мотоз

Мотрикові (Крог.) – іменування діда Мотрик (<бабуся Мотря)
Моцні (Гумн.) – денотати сильні (пор. міцний)
Мракові (Конст.) – денотати незрозумілі, неконкретні
Мракуни (Гл.) – незрозумілі, «мутні», в'їдливі
Муді (Ванж.)
Мудрикові (Наст.)
Музикові / Музики (Голг., Крог.) – дід був музикантом, грав на весіллях
Музинського (Наст.) – прізвище предка Музинський
Муликові (Пер.)
Мулявчині (Бугл.) – денотати переселилися з х. Мулявка
Мурзи (Козл.) – прабабуся була недоглянутою (пор. замурзаний)
Мусейчишині (Мих.) – іменування бабусі Мусейчиха (<чоловік Мойсей)
Мухи (Гов., Ст. Зб.) – прізвище предка Муха
Мухи (Ябл.) – прізвище предка Хрущ (пор. хрущ асоц. муха)
Мухові (Оз.) – денотати живуть на землі Мухи
Мухові / Мухи (Гов., Дар., Кон., Сок.)
Мухові / Мухи (Гов., Кон., Сок.) – носії в'їдливі, усюди пхають свій ніс
Муцові (Кон.)
Нагулові (Пот.) – предок Нагула (позашлюбний син)
Надгоринські (Нап.) – хата денотатів знаходиться біля річки Горинь
Надусиньки (Кон.) – ім'я бабусі Надусинька (<Надія)
Надушині (Лл.) – ім'я бабусі Надуська (<Надія)
Назари / Назарові (Гов.) – ім'я діда Назар
Найсові (Личк.)
Наквашкові (Пер.)
Нарнючки (Лоп.)
Насланці (Туст.)
Настусині (Авг.) – ім'я бабусі Настуся (<Анастасія)
Негребецького (Наст.) – прізвище предка Негребецький
Недугові (Наст.)
Нестеркові (Сн.) – ім'я діда Нестерко (<Нестор)
Несторицьові / Несториці (Ванж.) – ім'я діда Нестор
Нечаї (Ст.Зб.) – прізвище предка Нечай
Николюньові (Вис.) – ім'я діда Николюньо (<Микола)
Никорікові (Сок.) – ім'я діда Никоріка (<можл. Никанор, Никифор)
Ніконові / Нікони (Лоп.) – ім'я прадіда Никон
Німого / Німої (Козл., Наст.) – хтось із предків був німим
Німці (Бер., Жук.) – мати з Німеччини приїхала вагітною
Ніруські (нап.) – дід жартуючи, питає «не руский?»
Ножикові (Сок.)
Ножикові (Сок.) – дід гострив ножі
Нуськові (Гов.) – ім'я діда Нусько (<Богданусько <Богдан)
Нусьові / Нусі (Пл.) – ім'я предка Нусь / Нусьо (<Богдан)
Нути (Гл.) – денотати нудні
Нуфрійові (Сок.) – ім'я діда Нуфрій (<Онуфрій)
Нухрійові (Воз.) – ім'я діда Нухрій (<Онуфрій)
Нюникові (Вис.) – ім'я діда Дмитро; мав вади вимови
Обіди (Туст.)
Обухи (Ябл.) – денотати нерозумні, тупі, як тупий бік сокири
Огіркові (Сн.)
Олександрові (Кудр.) – ім'я діда Олександр
Олексині (Сн.) – ім'я діда Олекса

- Оленині** (Туст.) – ім'я бабусі Олена
Олійники (Ур., Ябл.) – денотати виготовляли олію
Ольжині (Кудр.) – ім'я бабусі Ольга
Омельки (Тил.) – прізвище предка Омельчук
Онуфрійові (Вис.) – ім'я предка Онуфрій
Орайтові (Ром.) – дід вживав слово-паразит «орайт»
Орендари (Ст.Зб.) – денотати орендують поля в селянській спілці
Орестові (Береж.) – ім'я діда Орест
Орищині (Мих.) – ім'я бабусі Ориська (<Орися)
Орликові (Год.)
Осипкові (Гумн.) – ім'я діда Осипко (<Осип)
Офинчині (Сок.) – ім'я предка Офинка (<Єфимія)
Пабраці (Пл.)
Павеліни (Нап.) – ім'я бабусі Павлина
Павленькові (Воз.) – ім'я діда Павленько (<Павло)
Павлесикові (Кос.) – ім'я діда Павлесик (<Павло)
Павликові (Наст.) – ім'я діда Павлик (<Павло)
Павлискові (Кон.) – ім'я діда Павлиско (<Павло)
Павлишині (Сн.) – іменування прабабусі Павлиха (<чоловік Павло)
Павлінині (Гов.) – ім'я бабусі Павлина
Павлінчині (Кудр.) – ім'я предка Павлінка (<Павліна)
Павлові (Гов., Синьк.) – ім'я діда Павло
Павлунькові (Нов.) – ім'я діда Павлунько (<Павло)
Павлуньові / Павлуні (Гел.) – ім'я діда Павлунь / Павлуньо (<Павло)
Павлусинькові (Кон.) – ім'я діда Павлусинько (<Павло)
Павлусьові (Гумн.) – ім'я діда Павлусь / Павлусьо (<Павло)
Павшині (Крог.) – ім'я бабусі Павха (<Павлина)
Пазюкові (Наст.) – прізвище предка Пазюк
Пазьові (Гл.)
Палагнині (Воз., Сн.) – ім'я предка Палагна (<Пелагея)
Паламарові / Паламарі (Кон., Туст.) – прадід прислужував у церкві
Паланчині (В.Гл., Сок.) – ім'я бабусі Паланка (<Пелагія)
Паленичкові (Стриг.)
Палиці (Гов.) – прізвище предка Палиця
Палійові / Палії (Кост.)
Палчині (Гл.)
Палюглові (Коз.)
Палямареві (Сн.)
Палянишині (Пер.) – бабуся пекарка, пекла гарні паляниці
Палькові (Ком.) – хтось із родини був високим і худим
Пальчишині (Личк.)
Пампушки (Жаб.)
Панасові / Панаси (Гов., Кон.) – ім'я предка Панас
Пани (Добр.)
Панині (Гумн.) – прадід був учителем, його кликали «пан учитель», прабабусю – «панею»
Панчишині (Сок.) – іменування бабусі Панчиха (<чоловік Панько <Пантелеймон)
Панькові / Паньки (Гов., Дор., Жовтн., Кон., Наст., Оз., Ув., Щит.) – ім'я діда Панько (<Пантелеймон)
Паперки (Ябл.) – дід просив «паперки» для папіросів
Парайники (Вис.)
Паранькові (Гел.) – ім'я діда Паранько (<Парамон)
Параньчині (Каль., Нов., Худ.) – ім'я бабусі Паранька (<Параска)

Парасюнини (Ванж.) – ім'я бабусі Парасюня (<Параска)
Парашкуни (Лоп.)
Парашини (Воз., Кос., Сок.) – ім'я бабусі Параскева
Парилові (Чайч.) – ім'я діда Парило (<Парамон)
Парові (Пер.)
Пасічникові (Гл.)
Паслайки (Кон.)
Пастухові (Кон.) – батько випасав у колгоспі худобу
Паталові (Наст.) – прізвище предка Патало
Патичишині (Кон.)
Патлаті (Вис.) – усі члени родини неохайні
Пензлики (Нап.) – повні, широкі (пор. асоц. пензлик)
Пенцаки (Ст.Зб.) – дід дуже любив пенцак (пор. діал. пенцак «крупна ячмінна крупа» [СЛГ])
Перемилівські (Гл.) – у родині є зять з с. Перемилів Гусятинського р-ну
Переселенці (Нап.) – за етнічним походженням лемки
Перчаччині (Гумн.) – іменування бабусі Перчачка (<прадід Перцак)
Перцеві (Кон.)
Перцеві (Нап.) – у діда червоне обличчя
Перцьові (Пер.)
Перчикові (Наст.) – прізвище предка Перчик
Петлюрові (Наст.) – дід служив в армії Петлюри
Петрикові / Петрики (Береж., Наст., Тил.) – ім'я діда Петрик (<Петро)
Петринкові (Наст.) – живуть на ґрунті, який належав Петренкам
Петрискові (Кон.) – ім'я предка Петриско (<Петро)
Петрицові (Авг.) – прізвище предка Петрица
Петрицові (Кон.) – ім'я діда Петрица (<Петро)
Петришині (Воз., Синьк., Щит.) – іменування бабусі Петриха (<чоловік Петро)
Петрові (Гов., Сн., Угр.) – ім'я діда Петро
Петрукові (Нап.) – ім'я предка Петрук (<Петро)
Петрунькові (Гумн., Кон., Ол., Сок.) – ім'я предка Петрунько (<Петро)
Петручкові (Пер.) – сіяли багато петрушки
Петунцьові (Коз.) – ім'я діда Петунцьо (<Петро); мав вади вимови
Печені (Гов.) – предок від панщини влітку ховався на гарячій печі
Пилипинчині / Пилипинки (Кудр.) – іменування бабусі Пилипинка (<чоловік Пилип)
Пилипишині (Кон., Ос.) – іменування бабусі Пилипиша (<чоловік Пилип)
Пилипкові (Гов., Кон., Кудр., Шиб.) – ім'я діда Пилипко (<Пилип)
Пилипові (Гов., Кон., Кудр., Наст., Пот., Сн.) – ім'я діда Пилип
Пилипчишині (Іл., Мих.) – іменування прабабусі Пилипчиха (<чоловік Пилипко <Пилип)
Пйочикові (Гов.)
Пиріжки (Ябл.) – дід носив капелюха у формі пирога
Пиріжкові (Кос.) – повні
Писарі (Жук.) – тупі
Писарчині (Вис.) – прабабуся була письменною
Пишкові (Сн.)
Півні (Жук.)
Півні (Юськ.) – співучі, веселі
Підвірні (Стриг.)
Підгірні (Петр.) – хата денотатів знаходиться під горою
Підганкові (Наст.) – в хаті малий ганок
Підцерковні (Петр.) – хата д знаходиться біля церкви
Підцирковного (Кон.)
Пізнярі (Худ.) – все роблять із запізненням

Пізяки (Ябл.) – дід розповідав брутальні анекдоти
Пікові (Кон.)
Пімійові (Дул.) – ім'я предка Пімій
Пімій (Ванж.) – ім'я діда Пімій (<Пимін / Пимон)
Піргачі (Гов.)
Піркачі (Вис.)
Пістонові (Дул.)
Пітрові (Гл., Ув.) – ім'я діда Петро
Планети (Туст.) – прабабуся була знахаркою
Платоньові (Нап.) – ім'я предка Платоньо
Плитакові (Сн.)
Плитакові (Сн.) – дід обробляв камінь, виготовляв плити
Плиткові (Гумн.) – батько вкладав плитку
Пляскачі (Гумн.) – усі члени родини мають приплюснуті носи
Побережні (Наст.) – прізвище предка Побережний
Побути (Лад.)
Подоляни (Сн.)
Пожарнікові (Крог.) – дід працював пожежником
Поїстові (Крог.) – прізвище предка Безкоровайний
Поленчині (Кон.) – ім'я бабусі Поленька (<Поліна)
Поліцаї (Коз.) – батько працює міліціонером
Поліціанові (Сн.)
Полковника (Крог.) – дід був військовим
Полюкові (Ст.Зб.) – прізвище предка Полюк
Полюхові (Кон.) – жили на хуторі, серед полів
Польчині (Голг.) – ім'я предка Полька (<Поліна)
Польчині (Сок.) – бабуся за національністю полячка
Помаранські (Оз.) – переселилися з с. Поморяни
Помідори (Ст.Зб.) – усі члени родини повні, червоношокі
Помідоркові (Гумн.) – вирощували помідори
Попацали (Вис.)
Попереденки (Лоп.)
Поперекові (Кон.)
Попикові (Сн.)
Попільові (Кон.) – предок тримав в хаті попіл
Попки (Вис.)
Попкові (Лад.) – дід служив у церкві
Посранові (Шиб.)
Поташові (Оз.) – предок продавав соду (пор. діал. поташ «сода» [СЛІГ])
Поцафнафти (Кон.) – жінка купувала нафту і питала «По чім нафта?»
Починчишині (Кон.)
Пошиваки (Нап.) – предок обшивав хати снопами
Поштарі (Кудр.) – бабуся працювала у поштовому відділенні
Поштарчині (Кудр.)
Прапорщиківі (Наст.) – батько був військовим
Прейзнари (Наст.) – прізвище предка Прейзнар
Прендоти (Туст.)
Придатки (Лоп.)
Приймаки (Сн.)
Приймаччині (Кал.)
Прилипи (Туст.) – дід був дуже допитливим
Прислякові (Пер.)

Притули (В. Ход.)
Прокопенки (Оз.) – прізвище предка Прокопенко
Прокопи (Пл.) – прізвище предка Прокоплюк
Прокопишині (Щит.) – іменування бабусі Прокопиха (<чоловік Прокіп)
Прокопові (Каль.) – ім'я предка Прокіп
Проні (Лоп.) – ім'я діда Пронь / Проньо (<Прокіп)
Прості (Пер.) – прізвище предка Простий
Професори (Год.)
Проці (Ванж.) – прізвище предка Процюк
Процяччині (Личк.) – іменування бабусі Процячка (<чоловік Проць <Прокіп)
Процькові (Пот.) – ім'я діда Процько (<Прокіп)
Процьові (Гл.) – прізвище предка Процик
Процьові / Проці (Кид., Кос., Наст.) – ім'я діда Проць (<Прокіп)
Пудосівські (Кон.) – переселилися з с. Подусів
Пузяки (Туст.) – повні
Пумпурунчишині (Вис.)
Пунькові (Ув.) – ім'я діда Пунько (<Пантелеймон)
Пуньові (Бар.) – дід був музикантом, настроював струни (пор. зв.-насл. «пунь-пунь»)
Пурчикові (Нап.) – усі члени родини низького зросту
Пусьові (Авг.) – ім'я предка Пусь / Пусьо (<Павло)
Путани (Кол.)
Путьові (Кон.)
Пухи (Дар.) – прізвище предка Питак
Пшенярові (Гов.) – переселилися з с. Мшанець
Пшенярчині (Гов.) – переселилися з с. Мшанець
Рабадзі (Вис.)
Рабацьові (Чайч.)
Рабівські (Сн.)
Равликові (Кон.)
Равликові (Сок.) – предок обробляв землю ралом
Радикові (Воз.) – ім'я предка Радик (<Радіон)
Райчині (Пот.) – ім'я бабусі Райка (<Раїса)
Раки (Дар., Жук.)
Ракушові (Авг.) – дівоче прізвище бабусі Рекуш
Рахи (Ябл.)
Рацькові (Кон.)
Рацьові (Ув.)
Рекрутишині (Сок.) – іменування бабусі Рекрутиха (<прізвисько предка Рекрут)
Ремінникові (Гел.) – дід шив ремінці, взуття
Рибаківі (Кон.)
Рибаччині (Ябл.) – іменування бабусі Рибачка (<дід Рибак)
Рибницькові (Ком.) – переселилися з с. Рибники
Рижаківі (Ув.) – у прадіда було руде волосся
Рижого (Авг.) – у діда було руде волосся
Риксієві (Сн.)
Рипуні (Добр.)
Різники (Ур.) – дід різав по селі поросята
Рільової (Ст.)
Ріпієві (Ст.Зб.)
Робітники (Ром.) – колись у родині брат працював на брата
Рогалькові (Крог.) – прізвище предка Рога
Рогові (Наст.) – хата денотатів знаходиться на краю (рози) вулиці

- Рожки** (Оз.) – дід продавав макарони «рожки»
- Розчинкові** (Гумн.) – прабабуся опару називала «розчиною»
- Романові** (Наст.) – ім'я діда Роман
- Романовські** (Лоп.)
- Ромкові** (Синьк.) – ім'я діда Ромко (<Роман)
- Ромчині** (Угр.) – ім'я бабусі Ромка (<Романія)
- Росі** (Добр.)
- Руді** (Авг.) – прізвище предка Рудий
- Руманчикові** (Кон.) – ім'я предка Романчик (<Роман)
- Рурові** (Наст.) – прадід копав криниці (пор. розм. рура «те саме, що труба» [СУМ XVIII, с. 910])
- Рускі** (Тил.) – мати росіянка
- Рускі** (Ванж.) – чоловік росіянин
- Савінові** (Гл.) – ім'я діда Савін (<можл. Сава чи Саватій)
- Савкові** (Кудр., Щит.) – ім'я діда Савко (<Сава)
- Савкунові / Савкуни** (Щит.) – ім'я діда Савкун (<Сава)
- Савові** (Кон.) – ім'я діда Сава
- Сагани** (Лоп.)
- Садайсові** (Каль.)
- Садівники** (Ур.) – працювали в колгоспному саді
- Саламахові** (Кон.)
- Сали** (Гел.)
- Самсуні** (Гл.) – прізвище предка Самець
- Сапкові** (Кон.)
- Сараківі** (Кос.)
- Сарачинні** (Март.) – іменування прабабусі Сарачиха (<чоловік Сарака)
- Саси** (Жовтн.) – прізвище предка Сас
- Сафаткові** (Ів.Тер.) – ім'я діда Сафатко (<Йосафат)
- Сафатові** (Бурк., Кудр., Лад., Ос.) – ім'я діда Сафат (<Йосафат)
- Сафінчині** (Мих.) – ім'я бабусі Сафінчині (<Йосафата)
- Сафронишині** (Козл.) – іменування бабусі Сафрониха (<чоловік Сафрон)
- Сафронові** (Кудр.) – ім'я прадіда Сафрон
- Сахарого** (Пер.)
- Сверликові** (Крог.) – дід працював токарем (пор. свердлити)
- Свєтего** (Кон.)
- Свинкові** (Бар.)
- Свистикові** (Мол.) – ім'я предка Свастик (<Севастіян)
- Свищові** (Коз.) – співучі, веселі, постійно насвистували мелодії
- Свічкові** (Крог.)
- Святі** (Вис.) – родичеві з'явився образ Матері Божої
- Секретаршині** (Кон.) – мати працює секретаркою в сільській раді
- Семаки** (Туст.)
- Семандикові** (Голг.) – ім'я предка Семандик (<Семен)
- Семаневі / Семані** (Зал., Сн.) – ім'я діда Семен
- Семанишині** (Воз., Сн.) – іменування прабабусі Семаниха (<чоловік Семен)
- Семанцеві** (Кос.) – ім'я діда Семанцьо / Семанець (<Семен)
- Семенові** (Бурк., Коз.) – ім'я предка Семен
- Семенці** (Жовт.) – ім'я діда Семенець (<Семен)
- Семигенські** (Сн.)
- Семкові** (Кол., Пер., Синьк.) – ім'я діда Семко (<Семен)
- Семуньові** (Кон.) – ім'я предка Семунь / Семуньо (<Семен)
- Семцьові** (В.Ход., Гл., Кид., Кон., Ол.) – ім'я діда Семцьо (<Семен)

Сендусі (Козл.)
Сеникові (Воз.) – ім'я діда Сеник (<Семен)
Сенчині (Гл., Сн., Сок.) – ім'я предка Сенька (<Ксенія)
Сеньові (Наст.) – ім'я діда Сень / Сеньо (<Семен)
Сеньчишині (Личк.) – іменування бабусі Сеньчиха (<чоловік Сенько <Семен)
Серафимчикові (Бугл.) – ім'я діда Серафимчик (<Серафим)
Сердечні (Лоп.)
Сердуни (Вис.)
Серепінчині (Ванж.) – ім'я бабусі Серафінка (<Серафима)
Сивого / Сиві (Біляв., Кон., Пер.) – у прадіда було сиве волосся
Сидарі (Нов.) – ім'я діда Сидор
Сидоркові (Сок.) – ім'я діда Сидорко (<Сидір)
Сикові (Сн.)
Симони (Ванж.) – ім'я предка Симон
Синенькі (Гумн.) – мати першоносія мала синюватий колір обличчя
Синиці (Кудр.)
Синишині (Сн.)
Сирикові / Сирики (Гов.) – прізвище предка Сирика
Сирило (Пізн.)
Сироти (Ст.Зб.) – діти були недоглянуті
Сиротюччині (Пер.) – мати була сиротою
Сичі (Лоп.)
Сірі (Вис.)
Сіяновські (Сн.)
Скажімові (Ком.) – батько вживав слово-паразит «скажімо»
Скалкові (Кон.)
Склепарчині (Сн.)
Скопові (Гов., Кон.)
Скопові / Скопи (Гов., Юськ.) – прадід був дуже скупим
Скочелясові (В.Ход.)
Скочі (Коз.) – предок при ході кульгала, ніби підскакувала
Скрипки (Ябл.) – прізвище предка Баян (пор. баян асоц. скрипка)
Слабесенькі (Авг.) – дід часто вживав пестливі слова
Славкунові (Береж.) – ім'я діда Славкун (<Ярослав)
Славуньові / Славуні (Макс.) – ім'я діда Славунь / Славуньо (<Ярослав)
Славчині (Кон.) – ім'я бабусі Славка (можл. Мирослава, Ярослава та ін.)
Следзі (Оз.) – дід дуже любив оселедці (пор. пол. sledzi)
Сливаки (Тил.) – прізвище предка Слив'юк
Сливки (Нап.) – родина зловживає алкоголем, мають синій колір обличчя
Сліпого (Наст.) – прадід був сліпий
Сметани (Кол.) – члени родини білі, як сметана
Смикові (Наст.) – прізвище предка Смик
Смичкові (Сок.) – дід грав на скрипці
Смутки (Наст.) – прізвище предка Смук
Смуткові (Ром.) – прадід був постійно засмучений
Снаки (Жовтн.) – ім'я діда Снак (<можл. Синклетикій)
Снєжикові (Гл.)
Снігурі (Козл.)
Сови (Тил.) – сім'я працює вночі
Сови (Циг.) – усі члени родини мають великі очі
Сойкові / Сойки (Личк., Сн.)
Солдати (Ванж.) – батько був військовим

- Соловейкові** (Дул.)
Соловійові (Пл.)
Солонинкові (Наст.)
Солопки (Лоп.)
Солярі (Вис.)
Сонце в небі (Вис.) – прадід мав поганий характер, задавака (пор. розм. сонце в небі, вітер в голові)
Соньчині (Мих.) – ім'я предка Сонька (<Софія)
Сорок-десять (Ванж.) – дід в дитинстві рахував «...сорок, десять...»
Сороки (Добр., Лоп., Щит.)
Сороки (Пер.) – предок був брехливим
Сорочканині (Жовтн.) – прабабуся була кравчиною
Соснії (Гумн.) – хата знаходиться біля соснової посадки
Сотники (Туст.) – прадід у війську був сотником
Соханові (Пер.)
Соцькові (Нап.) – хата знаходиться живуть біля консервного заводу (пор. сік)
Співаки (Вис.) – денотати веселі, співучі
Сплюхові (Коз.) – денотати ліниві, любили довго спати
Спопиляки (Кост.)
Способові (Кон.) – дід казав, що іде «на способи»
Срайгалові (Пр.)
Срайноги (Вис.)
Сталінові (Пр.) – дід зовнішньо схожий до Сталіна
Сталінцові (Кон.)
Станеві (Вис.) – ім'я діда Станьо (<Станімир, Станіслав)
Стасишині (Ур.) – іменування бабусі Стасиха (<чоловік Стасьо <Станіслав)
Стахові (Гов., Сок.) – ім'я діда Стах (<Станіслав)
Сташкові (Кон., Стриг.) – ім'я діда Сташко (<Стахій)
Степанові (Мих.) – ім'я діда Степан
Степцові / Степці (Лоп.) – ім'я діда Степцьо (<Степан)
Стефчині (Гов., Наст.) – ім'я бабусі Стефка (<Стефанія)
Стецькові (Оз.) – ім'я діда Стецько (<Степан)
Столяріві (Гумн., Ур.) – батько працює столяром
Столярчуки (Худ.) – предок працював столяром
Сторожові (Кон.) – дід працював сторожем
Стравкові (Наст.) – прізвище предка Стравко
Стражникові (Коз., Сок.) – дід працює сторожем
Стратонові (Лоп.) – ім'я предка Стратон
Стрельби (Туст.)
Стрільцові (Кон.)
Строни (Ванж.)
Студенічкові (Наст.) – прізвище предка Студеницька
Стукало (Туст.) – прадід був ковалем (пор. стукати)
Ступи (Вис.)
Сулукові (Пер.)
Сунічки (Год.)
Суричі (Лоп.)
Сусідовичові (Кон.)
Сусові (Ком.) – ім'я діда Сус (<Ісус)
Сюркові (Гумн.) – дід був сторожем, сюрчав у свисток
Сябри (Лад.) – переселилися з Білорусії
Сямрові (В.Ход.)

- Сяневі** (Кос.) – ім'я діда Сяньо (<Семен)
Сяникові (Ішк.) – живуть на ґрунті, який належав Сянику
Сянсьони (Лоп.)
Сьомки (Буд.) – ім'я діда Сьомко (<Семен)
Сьоньові (Ув.) – ім'я діда Сьоньо (<Семен)
Табаки (Кудоб.)
Таборишині (Гл.) – прізвище бабусі Табориха (<прізвище Табор)
Талющині (Сн.)
Танаскові (Кудр.) – ім'я діда Танаско (<Танас)
Танасові (Бурк., Шиб.) – ім'я предка Танас
Танашкові (Сн.) – ім'я діда Танашко (<можл. Танас, Панас)
Танзьорко (Каль.) – ім'я діда Тадзьорко (<Гадей)
Танькові (Кос.) – ім'я діда Танько (<Гадей)
Таньчині (Кон.) – ім'я предка Танька (<Тетяна)
Таранцьові (Нов.) – ім'я діда Таранцьо (<Тарас)
Тарасишині (Гл., Щит.) – іменування бабусі Тарасиха (<чоловік Тарас)
Тарасові (Кон.) – ім'я діда Тарас
Тарахові (Вис.) – ім'я предка Тарас; мав вади вимови
Тарзянкові (Гл.) – дід жив за селом (пор. Тарзан)
Таткові (Кон.)
Тацкові (Кон.)
Тацькові (Год.) – ім'я діда Тацько (<Гадей)
Тачині (Голг.) – ім'я бабусі Танька (<Тетяна)
Телефонові (Пер.) – найшвидше в селі мали телефон
Тереньчині (Худ.) – ім'я бабусі Теренька (<Тереза)
Теркотові (Пер.) – предки терли коноплі (пор. терти)
Тернопільські (Сн.) – денотати переселилися з м. Тернопіль
Тецьові (Гл.) – прізвище предка Стечишин
Тецьові (Кудр.) – ім'я діда Тець / Тецьо (можл. Стецько, Степан)
Тивонові (Нап.) – ім'я предка можл. Тимон
Тимкові (Авг., Бер., Гов., Жовтн., Круг., Сн., Ув.) – ім'я діда Тимко (<Тимофій)
Тимові (Авг., Гов., Жовтн., Сн.) – ім'я діда Тима (<Тимофій)
Тирби (Круг.)
Тиرونкові (Кон.)
Тирсові (Круг.)
Токарові (Круг.) – дід працював токарем
Толькові (Конст.) – ім'я діда Только (<Анатолій)
Тончині (Гел., Наст.) – ім'я бабусі Тонька (<Антоніна)
Тонькові (Гел., Гл.) – ім'я діда Тонько (<Антон)
Топірани (Ванж.) – дід замість «тепер» говорив «топіро»
Торби (Добр.)
Торкові (Ром.) – ім'я предка Торко (<Торій)
Трембачі (Пер.) – прізвище предка Трембач
Трембачі (Туст.) – дід був музикантом (пор. трембіта)
Трилілілі (Вис.) – батько був скрипалем
Трохимові (Мих.) – ім'я діда Трохим
Трусьові (Гл.) – прізвище предка Трусь
Трусьові / Трусі (Гл.)
Труфілі (Лоп.)
Тузи (Ванж.) – прадід любив грати в карти
Тундра (Жовтн.) – прадід був похмурим, суворим, не любив ні з ким розмовляти
 (пор. тундра)

Туньчині (Нап.) – ім'я предка Тунька (<Антоніна)
Тупкові / Тупки (Вис.) – прізвище предка Тупко
Туркові (Пер.) – прізвище предка Турко
Туркові (Сн.)
Турові (Наст.) – прізвище предка Тур
Тусьові (Каль.) – ім'я предка Тусьо (<Антон)
Тхорики (Ябл.) – верткі, як тхори
Тхорикові / Тхорики (Береж., Гел.)
Тюки (В.Ход.)
Тюлеві (Перев.)
Урбанишині (Гел.) – іменування бабусі Урбаниха (<чоловік Урбан)
Файнюсінські (Лоп.)
Файфурові (Кон.)
Фалінтинові (Бугл.) – ім'я діда Фалінтин (<Филимон)
Фальонкові (Сн.) – ім'я діда Фальонко (<Филимон)
Фамбули (Лоп.)
Фанджукові (Пот.)
Фарисеєві (Сн.) – дід лицемірний (пор. фарисей)
Фасоляники (Рид.) – батько крав з городів квасоллю
Федечкові / Федечки (Кон., Лоп., Стриг.) – ім'я діда Федечко (<Федір)
Федишині (Кон.) – іменування прабабусі Федиха (<чоловік Федь <Федір)
Федоришині (Ос.) – іменування бабусі Федориха (<чоловік Федір)
Федотові (Наст.) – ім'я діда Федот (<Федір)
Федулінові (Кон.) – ім'я діда Федулін (<Федір)
Федчишині (Ст.Зб.) – прізвище предка Федишин
Федякові / Федяки (Гов.) – ім'я предка Федяк (<Федір)
Федькові (Гл., Мих., Наст.) – ім'я діда Федько (<Федір)
Федьові (Гов., Кон.) – ім'я діда Федь / Федьо (<Федір)
Федьомахові (Кон.) – ім'я предка Федьомаха (<Федір)
Фенанькові / Фенаньки (Ванж.) – ім'я предка Фенанько (<Афанасій)
Фендрічі (Вис.) – прізвище предка Фендрій
Фечкові (Авг.) – ім'я діда Фечко (<Федір)
Фещині (Голг.) – ім'я бабусі Феська (<Єфросинія)
Філіні (Береж.) – ім'я бабусі Філя (<Єфимія)
Філімонишині (Сн.) – іменування бабусі Філимониша (<чоловік Филимон)
Філюнчині (Нов.) – ім'я предка Філюнка (<Феонія, Филимона)
Фількові (Сн.) – ім'я предка Філько (<Филимон)
Фільові (Бугл.) – ім'я діда Фільо (<Филимон)
Фінки (Нап.) – низького зросту
Флесві (Год.) – ім'я предка Флей (<Флавій)
Фльорові (Кон.) – ім'я предка Фрол
Фондувського / Фондувські (Щит.)
Форманюки (Лоп.)
Фостикові (Крог.)
Франеки (Ванж.) – прізвище предка Франчук
Франкові (Крог.) – ім'я прадіда Франко
Французи (Год.)
Французи (Сок.) – родичі денотатів живуть у Франції
Французині (Оз.) – бабуся родом із Франції
Франчині (Кос.) – ім'я бабусі Франка
Франьові (Іл., Ос.) – ім'я діда Франьо (<Франко)
Фрийкові (Стриг.)

- Фріци** (Гов.) – мати першоносія після війни приїхала з Німеччини вагітною
- Фрозинчині** (Авг.) – ім'я предка Фрозинка (<Єфросинія)
- Фросині** (Кудр.) – ім'я бабусі Фрося (<Єфросинія)
- Фрусьові** (Бар.) – ім'я предка Фрусь / Фрусьо (<Фрол)
- Фрущині** (Ком.) – ім'я бабусі Фруська (<Єфросинія)
- Фунцьові** (Ів.)
- Фуси** (Гов.)
- Хабазові** (Пер.) – біля дому багато кущів
- Хабашині** (Пер.) – прізвище предка Хабашин
- Хабели** (Ванж.) – прізвище предка Хаблюк
- Хазяї** (Кудр.)
- Хайзерові** (Зал.) – предок служив у цісарській армії (пор. кайзер «назва імператора в т. зв. священній Римській імперії та в Німеччині періоду 1871–1918 рр.» [СУМ IV, с. 73])
- Халабові** (Ув.)
- Халавовкові** (Сок.)
- Халастини** (Ванж.)
- Халасуйові** (Гел.)
- Халихули** (Гов.) – дід вживав слово-паразит «халахула»
- Халі** (Жовтн.) – прізвище предка Халь
- Халябайстришині** (Пер.)
- Хамайдові / Хамайди** (Авг., Кон.)
- Хамардек** (Ябл.) – дід неприємний, хам (пор. «хамська морда»)
- Хамузики** (Кон.) – прізвище предка Хамуза
- Хамули** (Гов.)
- Ханасові / Ханаси** (Гов.) – ім'я діда Панас
- Харлани** (Лоп.) – ім'я предка Харлам
- Химині / Хими** (Гумн., Лоп., Оз.) – ім'я бабусі Хима (<Юхима)
- Хмелі** (Жовт.) – прізвище предка Хмільовський
- Холерітові** (Кос.) – холерики (пор. холера)
- Хом'яччині** (Сн.)
- Хоми** (Гов.) – денотати скупі; дружина родом з Комі АСР (пор. «Комі» асоц. «хоми»)
- Хомишині** (Іл.) – іменування бабусі Хомиха (<чоловік Хома)
- Хомкові** (Крог.) – ім'я предка Хомко (<Хома)
- Хомляки** (Ванж.)
- Хомові** (Гов., Худ.) – ім'я діда Хома
- Хоптійові** (Гумн.)
- Храні** (Лоп.)
- Христинині** (Жовтн.) – ім'я бабусі Христина
- Христинчині** (Нов.) – ім'я бабусі Христинка (<Христина)
- Хріни** (Ст.Зб.) – на ґрунті денотатів багато хрону
- Хробакові** (Пер.) – худі
- Хроники** (Гук.)
- Хрущові / Хрущі** (Кудр., Синьк.)
- Хтомишині** (Іл.) – іменування прабабусі Хтомиха (<чоловік Хтома <Тома <Тимофій)
- Хтомові** (Авг., Кон., Худ.) – ім'я діда Тома
- Хтудонині** (Ванж.) – ім'я бабусі Хтудоня (<Феодосія)
- Худецкові / Худецкого** (Кон.) – денотати худі
- Худикові** (Кон.) – худі
- Худі** (Пер.) – худі
- Худові** (Каль.)
- Цапишині** (Гел., Пер., Рид.)

- Цапкові** (Синьк.)
Цапкові / Цапки (Март.) – дід, коли грали гру, назвав синів цапками
Цапові (Кон., Сок.)
Цапові (Наст.) – прізвище предка Цап
Цапові / Цапи (Лад., Циг., Ябл.) – носії вперті, скупі
Цвайкові / Цвайки (Гл.)
Цвєчкові (Шиб.) – низького зросту
Цельчині (Гел.) – ім'я бабусі Целька (можл. Чеслава)
Центи (Ром.) – предок працював касиром, рахував центи
Церковного (Щит.)
Цесьові (Гел.) – ім'я діда Цесь / Цесьо (<Чеслав)
Цєвантухові (Кр.)
Циборки (Жук.)
Цибульки (Жовтн.) – крали з городів цибулю
Цибульки (Ст.Зб.) – були завжди тепло одягнені
Цибульського (Ябл.)
Цигани (Лад.) – смагляві, чорноокі, з чорним волоссям
Циганові / Цигани (Крог., Нап., Ст.) – предок за походженням циган
Цимбалісті (Кудр.) – дід був музикантом (пор. розм. цимбаліст)
Циндиликові (Пер.) – прізвище предка Циндель
Циролькові (Наст.) – прізвище предка Цироль
Цицові (Гумн.) – предок довго ссав груди
Цібові (Синьк.)
Цісари (Гел.)
Цісарі (Ванж., Вис.) – предок служив у цісарській армії
Цісарові (Ром.) – прадід говорив, що позрізує дітям голови
Ціхмістрові (Кон.)
Цюбрикові (В.Ход.)
Цюпинишині (Личк.)
Цюпишині (Сам.)
Цюрині / Цюри (Гов., Добр., Куд.)
Цьольові (Козл.)
Цьомикові (Сн.)
Цьоньки (Кул., Лоп.)
Цьортові (Сок.)
Чабанові (Гл.) – прізвище предка Чабан
Чабанові (Гл., Кон.)
Чабанові / Чабани (Гл., Гов., Ст.Зб.) – прадід випасав у колгоспі худобу
Чабари (В.Ход.) – мали чубаті кури
Чагарові (Авг.) – денотати переселилися з с. Чагарі
Червоненькі (Кудр.) – усі члени родини мають руде волосся
Червоні (Ст.Зб.) – на хаті денотатів червоний дах
Червоного / Червоні (Кон.)
Черешеньки (Лоп.)
Черкеси (Гел.)
Чесьові (Вис.) – ім'я діда Чесь / Чесьо (<Чеслав)
Чесьчині (Кол.) – ім'я предка Чеська (<Чеслава)
Четвертого пана (Жук.) – в селі було три пани, предок сам себе називав четвертим паном
Чинарікові (Ув.)
Читайли (Ябл.) – дід багато читав
Чмелишині (Гел.)
Чобітки (Пот.)

Чобіткові (Гов.) – дід був чоботарем
Чоботєткові (Ст.Зб.) – дід шив і ремонтував взуття
Чоботярі (Ів.Підв., Ст.Зб.) – дід ремонтував взуття
Чопи (Кул.)
Чорненькі (Петр.) – смагляві
Чорненького (Кон.)
Чорні (Вис., Нап., Пер.) – мають чорне волосся, смагляві
Чорні (Кол.) – предки ходили брудні
Чорні (Сн.)
Чорномори (Ванж.) – дід був чорнявий, смаглий
Чорти (Наст.) – мають довге кучеряве волосся; погану вдачу
Чортові (Кон.)
Чохрії (Кос.)
Чубайкові (Синьк.) – мають специфічну форму голови
Чубчишині (Мих.)
Чухмейстрові (Береж.)
Шагайові (Авг.) – прізвище предка Шагай
Шамагові (Кон.)
Шандришині (Сок.) – іменування бабусі Шандриха (<дід Шандор)
Шаргові (Коз., Кон.)
Шароваркові (Дорош.) – прізвище предка Шаровара
Шафронові (Пот.) – ім'я діда Софрон
Шахрієві (Сн.)
Шаюкові (Сн.)
Швайкові (Авг.) – прізвище предка Швайка
Швайкові (Кон.)
Швидкі (Гумн., Кол.) – холерики
Шевці (Год., Кул., Лоп.)
Шевцьові (Кр., Наст.) – прадід був шевцем
Шевчикові (Пер.)
Шемечкові (Кон.) – ім'я діда Семечко (<Семен)
Шепеляві / Шепелявої (Пер.) – бабуся шепелявила
Шептунові (Ув.) – дуже сумирні, говорять, ніби шепчуть
Шефові (Кон.)
Шибенюки (Ванж.) – бабуся переселилася з с. Шибен
Шивкуни (Лоп.)
Шимкові (Наст.) – прізвище предка Шимків
Шимкові (Пр.) – ім'я діда Симко / Шимко (<Семен)
Шимоньові / Шимони (Лоп., Сам.) – ім'я діда Симон
Шинки (Ст.Зб.) – батько займається виготовленням м'ясних виробів
Шипуки (гов.) – не говорили, а шипіли
Шияки (Коз.) – прадід був шевцем
Шігерманові (Гов.) – батько вживав слово-паразит «шігерман»
Шкапи (Ябл.) – дід називав кобилу «шкапою»
Шкварки (Ябл.) – прізвище предка Шкварилюк
Шкварчуки (Лоп.)
Шквіри (Жовтн.) – прізвище предка Сквірин
Шкірини (Гел.) – прізвище предка Скірин
Шкіркові (Сам.)
Шкури (Добр.)
Шлапакові (Циг.) – батько ходив у гумових чоботях
Шлехові (Кон.)

- Шліхти** (Ванж.) – дід з'їв шліхту (пор. шліхта «клейкий розчин з крохмалю, мила, гліцерину тощо, яким просочують основу тканини для надання їй міцності й гладкості» [СУМ XI, с. 490])
- Шляхтичі** (Гумн.) – багата родина
- Шмиркові** (Сок.)
- Шмідтові** (Жук.) – прапрабабуся служила в пана Шмідта
- Шмілові** (Пер.)
- Шнайдри** (Гумн., Лоп.)
- Шнирі** (Ябл.) – бабуся пхала ніс не у свої справи
- Шниркові** (Нап.) – бабуся була дуже допитливою (пор. шнир «до тла, до кінця» [Гр. IV, с. 508])
- Шпаки** (Жовтн.) – дід у дитинстві любив робити шпаківні
- Шпакові** (Сн.)
- Шпаковські** (Наст.) – прізвище предка Шпаковський
- Шпаргани** (Ванж.) – усі члени родини малі і худі (пор. місц. шпарагівка «спаржева квасоля»)
- Шпачишині** (Мих.)
- Шпачкові** (Сам.) – прізвище предка Шпак
- Шпекові** (сам.) – дід шепелявив, замість «спека» вимовляв «шпека»
- Шпирналі** (Кон.)
- Шпитки** (Кон.)
- Шпотакові** (Пер.)
- Шрайпоркові** (Гел.)
- Штанчишині** (Вис.)
- Штернякові** (Наст.) – прізвище предка Штерняк
- Штефанишині** (Пер., Сн.) – іменування бабусі Штефаниха (<чоловік Штефан < Стефан або Степан)
- Штефкові** (Синьк.) – ім'я предка Штефко / Стефко (< Степан, Стефан)
- Штогуни** (Ябл.)
- Штундові / Штунди** (Жук., Ст.3б.) – протестанти
- Штуцикові** (Ув.)
- Шукові** (Каль.)
- Шулікові** (Нап.) – предок полював на шулік
- Шулумкові** (Пер.)
- Шумінського** (Авг.) – прізвище предка Шумінський
- Шуріки** (Жаб.) – ім'я діда Шурик (<Олександр)
- Шурові** (Кон.) – ім'я діда Шура (<Олександр)
- Шуті** (Добр.)
- Шуштерникові** (Сн.)
- Щербанові** (Пер.) – прізвище предка Щербан
- Щітки** (Лоп.)
- Щуки** (Жук.)
- Щурикові** (Кон.)
- Щурикові** (Сок.) – дід мав рудий колір волосся, виразом обличчя був схожий до щура
- Щурі** (В.Гл.) – дід рудий, облізлий, має рідке волосся, плямисте обличчя
- Щурові / Щурі** (Вис., Сн.)
- Юзькові** (Кон., Наст., Сн.) – ім'я діда Юзько (<Йосип, Йосиф)
- Юлькові** (Гл.) – ім'я діда Юлько (<Юліан)
- Юльчині** (Гел., Гов.) – ім'я бабусі Юлька (<Юлія)
- Юрасеві** (Береж.) – ім'я діда Юрась / Юрасьо (<Юрій)
- Юрикові** (Нап.) – ім'я діда Юрик (<Юрій)
- Юркові** (Гов., Кон., Кудр., Мих., Сн.) – ім'я діда Юрко (<Юрій)

Юрові (Кон.) – ім'я діда Юра (<Юрій)
Юрчишині (Пер.) – іменування бабусі Юрчиха (<чоловік Юрко <Юрій)
Юстинчині (Ком., Щит.) – ім'я бабусі Юстинка (<Юстина)
Юхимові / Юхими (Лоп., Мих.) – ім'я предка Юхим
Явдоньчині (Лл.) – ім'я предка Явдонька (<Явдоха)
Явдошині (Оз.) – ім'я бабусі Явдоха
Ягустинові (Гов.) – ім'я прадіда Августин
Ядамкові (Лл., Каль.) – ім'я предка Ядамко (<Адам)
Ядамові (Коз.) – ім'я предка Адам
Яджги (Гов.)
Якимишині (Ком.) – іменування бабусі Якимиха (<чоловік Яким)
Якимові (Авг.) – ім'я діда Яким
Якимчикові (Сок.) – ім'я предка Якимчик (<Яким)
Якубикові (Ст.Зб.) – денотати живуть у Якубовій хаті
Якубові (Авг., ^{Сок.}) – ім'я предка Якуб
Якубові (Нап.) – прізвище предка Якубович
Ямельські (Наст.) – прізвище предка Ямельський
Яндрусишині (Кон.) – іменування бабусі Яндрусиха (<чоловік Яндрусь <Андрій)
Яндрусьові (Гов., Ком.) – ім'я діда Яндрусьо (<Андрій)
Яндрушкові (Гл.) – ім'я діда Яндрушко (<Андрій)
Янишині (Ос., Сн.) – іменування бабусі Яниха (<чоловік Ян <Іван)
Янкові (Гов., Кон.) – ім'я діда Янко (<Ян, Іван)
Янтонові (Авг., Каль.) – ім'я діда Янтон (<Антон)
Янтосині (Наст.) – ім'я бабусі Янтося (<Антоніна)
Януші (Ув.) – ім'я предка Януш (<Іван)
Яньові (Коз.) – денотати живуть у Яньовій хаті
Яремкові (Кон.) – ім'я діда Яремко (<Ярема)
Яремові (Нап.) – ім'я прадіда Ярема
Яринині (Кон.) – ім'я бабусі Ярина
Яринчині (Каль.) – ім'я бабусі Яринка (<Ярина)
Ярі (Пер.) – бабуся вставала раніше за всіх
Ярмолишині (Ванж.) – іменування бабусі Ярмолиха (<чоловік Ярмолай)
Ясліцишині (Шиб.)
Яструбові (Сок.) – денотати зовні схожі на яструба
Яськові (Вис., В.Ход., Жовтн., Кудр., Лад., Наст., Сн., Сок.) – ім'я діда Ясько (<Іван)
Яцки (Лад.) – ім'я діда Яцко (<Яків)
Яцухи (Лоп.)